A SZÁLASI PER

A SZÁLASI PER

Karsai Elek
Karsai László

reform
1988

FELELŐS SZERKESZTŐ:
KOVÁCS LAJOS PÉTER

LEKTORÁLTA:
IZSÁK LAJOS
KOROM MIHÁLY

Kiadja a Reform Lap- és Könyvkiadó Részvénytársaság
Felelős kiadó: VIRÁG ANDRÁS vezérigazgató

Fedélterv és tipográfia: KUN GÁBOR
Szedést végezte IPV TD Képviselet

88.1049.66-14-1 Alföldi Nyomda, Debrecen
Felelős vezető: BENKŐ ISTVÁN vezérigazgató

ISBN: 963 02 5 942 7

© KARSAI ELEK JOGUTÓDAI, KARSAI LÁSZLÓ

Tartalom

Előszó V

A sajtó alá rendezés alapelvei 5

Újra Budapesten 7

A 39. sz. zárka lakójának feljegyzései 9

A per 41

Első tárgyalási nap, 1946. február 5. 43
Vádirat 47
Szálasi Ferenc kihallgatása 49
Szálasi naplójegyzete II. 5. 66

Második tárgyalási nap, 1946. február 6. 67
Szálasi Ferenc kihallgatása 67
Szálasi Ferenc naplójegyzete II. 6. 126

Harmadik tárgyalási nap, 1946. február 7. 129
Szálasi Ferenc kihallgatása 129
Szálasi naplójegyzete II. 7. 183

Negyedik tárgyalási nap, 1946. február 8. 185
Szálasi Ferenc kihallgatása 185
Kemény Gábor kihallgatása 196
Szálasi naplójegyzete II. 8. 212
Szálasi naplójegyzete II. 9. 213

Ötödik tárgyalási nap, 1946. február 11. 215
Kemény Gábor kihallgatása 216
Szálasi naplójegyzete II. 11. 255

Hatodik tárgyalási nap, 1946. február 12. 257
Beregfy Károly kihallgatása 257
Szálasi naplójegyzete II. 12. 293

Hetedik tárgyalási nap, 1946. február 13. 295
Szőllősi Jenő kihallgatása 295
Szálasi naplójegyzete II. 13. 328

Nyolcadik tárgyalási nap, 1946. február 14. 329
Csia Sándor kihallgatása 329
Gera József kihallgatása 347
Szálasi naplójegyzete II. 14. 357

Kilencedik tárgyalási nap, 1946. február 15. 359
Gera József kihallgatása 359
Vajna Gábor kihallgatása 389
Szálasi naplójegyzete II. 15. 397

Tizedik tárgyalási nap. 1946. február 16. 399
Vajna Gábor kihallgatása 399
Kemény Gábor beadványa 436
Szálasi naplójegyzete II. 16. 440
Szálasi naplójegyzete II. 17. 441

Tizenegyedik tárgyalási nap, 1946. február 18. 443
Vajna Gábor kihallgatása 443
Kemény Gábor felszólalása 472
Szálasi naplójegyzete II. 18. 478

Tizenkettedik tárgyalási nap, 1946. február 19. 481
Lakatos Géza tanúkihallgatása 481
Ambrózy Gyula tanúkihallgatása 537
Szálasi naplójegyzete II. 19. 546

Tizenharmadik tárgyalási nap, 1946. február 20. 547
Lázár Károly tanúkihallgatása 547
Csontos Balázs tanúkihallgatása 559
Edmund Veesenmayer tanúkihallgatása 561
Otto Winkelmann tanúkihallgatása 583
Szálasi naplójegyzete II. 20. 586

Tizennegyedik tárgyalási nap, 1946. február 21. 589
Vörös János tanúkihallgatása 589
Pogány Imre tanúkihallgatása 597
Klár Zoltán tanúkihallgatása 598
Ferenczy László tanúkihallgatása 600

Hajnácskőy László tanúkihallgatása 602
Domonkos Miksa tanúkihallgatása 604
Valló Dezső tanúkihallgatása 608
Baky László tanúkihallgatása 609
A vádirathoz csatolt iratok ismertetése 611
Ügyészek, védők javaslatai a bizonyítás kiegészítésére 611
Szálasi naplójegyzete II. 21. 613

Tizenötödik tárgyalási nap, 1946. február 22. 615
Frank László népügyész vádbeszéde 615
Nagy Vincze politikai ügyész vádbeszéde 628
Latkóczy Imre védőbeszéde 636
Szálasi naplójegyzete II. 22. 638

Tizenhatodik tárgyalási nap, 1946. február 23. 641
Lukács Vilmos védőbeszéde 641
Gonda József védőbeszéde 643
Greguss Andor védőbeszéde 645
Krámer Emil védőbeszéde 648
Kiss Aladár védőbeszéde 649
Klumák István védőbeszéde 653
Szálasi naplójegyzete II. 23. 656
Szálasi naplójegyzete II. 24. 656

Tizenhetedik tárgyalási nap, 1946. február 25. 657
Szálasi Ferenc beszéde az utolsó szó jogán 657
Frank népügyész válasza Szálasi beszédére 668
Nagy pol. ügyész válasza Szálasi beszédére 669
Kemény Gábor beszéde az utolsó szó jogán 670
Szőllősi Jenő beszéde az utolsó szó jogán 672
Szálasi naplójegyzete II. 25. 673

Tizennyolcadik tárgyalási nap, 1946. február 26. 675
Gera József beszéde az utolsó szó jogán 675
Csia Sándor beszéde az utolsó szó jogán 677
Beregfy Károly beszéde az utolsó szó jogán 677
Vajna Gábor beszéde az utolsó szó jogán 682
Szálasi naplójegyzete II. 26. 690

A népbíróság kegyelmi tárgyalásának jegyzőkönyve, 1946. február 27. 693
Szálasi naplójegyzete II. 27. 697
Szálasi naplójegyzete II. 28. 697

Tizenkilencedik tárgyalási nap, 1946. március 1. 699
Az ítélet 699
Szálasi naplójegyzete III. 1. 706
Szálasi naplójegyzete III 2. 707
Szálasi naplójegyzete III. 3. 708
Szálasi naplójegyzete III. 4. 708
Szálasi végrendelete 708
Szálasi naplójegyzete III. 5. 710
Szálasi naplójegyzete III. 6. 712
Szálasi naplójegyzete III. 7. 713
Szálasi naplójegyzete III. 8. 714
Szálasi naplójegyzete III. 9. 715
Szálasi naplójegyzete III. 10 716

Szálasi, Vajna, Beregfy és Gera halálos ítéletének megerősítése, 1946. március 11. 716
Szálasi naplójegyzete III. 11 717
Szálasi naplójegyzete III. 12 718

Kivégzés I. 719
Szálasi, Vajna, Beregfy és Gera kivégzése, 1946. március 12 719

A NOT kegyelmi tanácskozása, 1946. március 13. 719
Szőllősi, Kemény és Csia kegyelmi kérvényének elutasítása 719

Dr. Ries István igazságügyminiszter előterjesztése Tildy Zoltán köztársasági elnökhöz, 1946. március 14. 721

Kivégzés II. 727
Szőllősi, Kemény és Csia kivégzése, 1946. március 19. 727

Jegyzetek 729

Mutatók 739

Függelék 764

Előszó

A Reform Lap- és Könyvkiadó Részvénytársaság gondozásában megjelent első könyvet ajánljuk tisztelettel az olvasónak.

A mű, a Szálasi-per, fontos és érdekes munka. A magyar történelem sorsfordító időszakát idézi és részletes betekintést nyújt a magyar történelem sötét korszakába, a nyilasok rémuralmába. A történelmi dokumentumok a hitelesség bizonyságával tárulhatnak elénk.

Az a korszak, amelyről e munka szól, a „sötétbe ugrás" tragédiáját eleveníti fel. Könyvünk Szálasi Ferenc és bűntársai perének dokumentumait adja közre. 1946. február 22-én Frank László népügyész vádbeszédét a következőkkel fejezte be: „Tisztelt Népbíróság! Ez a második főtárgyalás. Az első főtárgyalást a magyar nép megtartotta. Megkezdődött október 15-én. Szomorúbb és véresebb főtárgyalása ennek a nemzetnek nem volt, s azon a főtárgyaláson felvonultak azok a tanúk, akiket ide megidézni nem lehetett, mert nem lehet nekik kézbesíteni az idézést és azok szavát földi bíró nem tudja meghallgatni."

A tárgyalás leglényegesebb kérdése valóban az volt, mi történt hát 1944. október 15-én és az azt követő napokban. A tragikus események csaknem valamennyi főszereplője megszólal. Veesenmayer vagy Lakatos vallomása számos új ténnyel is gazdagítja eddigi ismereteinket.

A most publikálandó peranyag minden eddiginél hitelesebben bizonyítja, hogy a hatalomátvétel a nemzet érdekeinek semmibevételével, a fasiszta Németország akaratának megfelelően történt.

E korszakot jellemezhetjük a történetíró Szekfű Gyula szavaival is, aki a háború után írt „Forradalom után" című munkájában így összegez: „Egy vonalnak, hosszú történelmi vonalnak vége szakadt, dicstelenül, szégyenletesen, vagy ha jobban tetszik, groteszkül véres tradikomédiában". Meggyőződésünk: a Szekfű által tragikomédiának nevezett sötét történelmi korszak, – melyet a nyilas vezetők és bűntársaik nemzetvesztő hazaárulása, népirtó gyalázatos cselekedetei jellemeznek – tényfeltáró munkája hiányos lenne a most közölt dokumentumok nélkül.

A Szálasi-per anyagának közreadásakor meggyőződésünk, hogy a történelem tényei önmagukban is minősítenek. A történelmi hitelesség kialakításában, a korszak társadalmi viszonyainak feltárásában felbecsülhetetlen szerepe van a dokumentumoknak, amelyekben a nézetek és vélemények a maguk teljességével nyilvánulhatnak meg.

A Szálasi-per című kötet e tekintetben is sok újdonsággal szolgál. Egy nemrégiben megjelent könyvben még arról olvashattunk, hogy Szálasi, pere idején, nem írt naplót. Ebből a szempontból Szálasi börtönnaplójának közreadása valóban kuriózum. De nem csupán az, hanem egyben bizonyítéka is Szálasi politikai dilettantizmusának, a nemzet valódi érdekei megtagadásának, a nemzetvezető próféciára hajlamos, minden realitást nélkülöző demagógiájának.

A kötet fontos céljának tekintjük azt is, hogy – közeledvén a második világháború kitörésének félévszázados évfordulójához – mementóként szolgáljon. Az eltelt évtizedek során ugyanis új generációk nőttek fel, amelyek számára megismétlendő történelmi tanulságként is szükséges feltárni a dokumentumot. Hisszük, hogy a történelmi tanulságok újbóli megismétlése sohasem hiábavaló.

A kötet történetéhez és a tárgyilagossághoz egyaránt hozzátartozik, hogy megállapítsuk: a szerzők alapos és pontos munkát végeztek. A feladatra csaknem egy fél évtizede a téma legismertebb hazai szakértője Karsai Elek vállalkozott és igen gondos kutatómunkával jelölte ki a most megjelenő dokumentumgyűjtemény alapvonalait. Karsai Elek halála után a sajtó alá rendezés munkálatait az ugyancsak a témában kutató fia, Karsai László, a Történettudományi Intézet munkatársa fejezte be. A kötet végső kialakítását pedig jelentős mértékben segítette, hogy a témakör két legkitűnőbb hazai szakértője, Izsák Lajos és Korom Mihály professzor részletes és igen alapos lektori munkát végzett.

A Reform Lap- és Könyvkiadó Részvénytársaság tanulságos és izgalmas kötetét ajánlja a téma iránt érdeklődő kutatók, tanárok, diákok és minden olvasó figyelmébe.

A Kiadó

A sajtó alá rendezés alapelvei

A Szálasi-per népbírósági anyaga 36 vaskos kötet. Az óriási mennyiségű nyomozati és peranyagot teljes egészében közzétenni természetesen képtelenség lett volna. Ennek az iratanyagnak túlnyomó része úgyis csak a szűkebb „szakma", az ellenforradalmi és nyilas korszakkal foglalkozó történészek érdeklődésére tarthat számot. Magáról a népbírósági tárgyalásról készült hiteles gyorsírói jegyzőkönyvek gépelt formájukban jóval több mint 2000 sűrűn írott oldalt töltenek meg, könyvünk törzsanyagát ebből válogattuk.

A kötet koncepcióját Karsai Elek dolgozta ki, a kézirat első félezer oldalát ő rendezte sajtó alá. Kórházi halálos ágyán 1986 májusáig, amíg ereje engedte, ennek javításán dolgozott. Jegyzeteit, vázlatát felhasználva könyvét én fejeztem be.

A sajtó alá rendezés során, ott ahol a tárgyaláson Szálasi 1944. október 15-e előtt íródott ún. Hungarista Naplójából olvastak föl részleteket, ha ezt a könnyebb érthetőség, vagy egyszerűen a nagyobb pontosság szempontja indokolta, az eredeti Naplóból és nem a gyorsírói jegyzőkönyvből idéztünk.

Ahol erre mód nyílt, hasonlóképpen jártunk el a tárgyalás során idézett, felolvasott nyilas rendeletek, hadparancsok, újságcikkek esetében is, ezeket szintén eredeti és nem a tárgyaláson sokszor csak hiányos formában rögzített alakjukban tesszük közzé. A jegyzetek valamint a névmutató szintén Karsai Elek ötlete volt, megvalósítására sajnos már nem maradt ideje.

Felhasználtuk az 1946-ban megjelent, ma már antikváriumokban is szinte fellelhetetlen ritkaságnak számító „A Szálasi per" című könyvet (Szerk.: Ábrahám F. és Kussinszky E. Bp. 1946.) is, elsősorban azokban az esetekben, ahol nem az eredeti tárgyalási jegyzőkönyvet idéztük, hanem tömörítettünk, összefoglaltunk egyes részeket.

A rövidítéseket, kihagyásokat (...)-el jelöltük. Ezek elsősorban a per jellegéből óhatatlanul következő ismétlődéseket érintették. Amennyiben a II.–VII. rendű vádlottak vallomásai, Jankó tanácsvezető bíró, az ügyészek, népbírák kérdései, az ezekre adott válaszok egy-egy történelmi eseménnyel kapcsolatban újat, fontosat, lényegeset nem árultak el Szálasi vallomásához képest, számunkra indokoltnak tűnt a rövidítés, kihagyás.

A szöveg közzétételekor a mai helyesírási szabályokat vettük figyelembe.

Budapest, 1986. május 23. – 1988. augusztus 31.

Karsai László

Újra Budapesten

1945. október 3-án délben egy órakor szállt le a mátyásföldi repülőtéren az a Douglas típusú repülőgép, amely a magyar háborús főbűnösök első csoportját szállította.

William S. Key altábornagy, a magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság amerikai tagja a következő nyilatkozatot tette: „Szálasi Ferenc volt magyar miniszterelnököt és tíz társát ma átadtuk a magyar kormánynak, hogy mint háborús bűnösöket bíróság elé állítsák őket... További 456 magyar háborús bűnöst, akiknek kiadatását a magyar kormány kérte, mihelyt a szállítási lehetőségek ezt megengedik, ki fogunk szolgáltatni."

A tizenegy háborús főbűnöst az Andrássy út 60-ba vitték, ez volt a Nyilaskeresztes Párt központja, annak idején a „Hűség Házának" nevezték.

A ház pincéjében zárkákat alakítottak ki, ott helyezték el szigorú őrizet alatt a háborús bűnösöket.

A foglyok ellátása, tekintetbe véve a külső körülményeket (infláció, tüzelő- és élelmiszerhiány stb.), megfelelő volt, a bánásmódra sem lehetett panasz. Az Andrássy út 60-ban, ellentétben az amerikai őrizettel, kaphattak könyveket és írószereket is.

Szálasi, pedáns ember lévén, mindent feljegyzett – a napi kosztot éppúgy, mint a kihallgatásokat vagy véleményét, állásfoglalásait. Szálasi kétfajta naplót vezetett, egyiket „Esemény Naplónak" nevezte, ebbe fogsága kisebb-nagyobb eseményeit rögzítette. A „Gondolatok jegyzeté"-ben már hosszabb-rövidebb elemzésekre, eszmefuttatásokra is vállalkozott.

A 39. sz. zárka lakójának feljegyzései

„Tartózkodási helyeim": Az év elejétől március elsejéig Brennbergbánya–Sopron mellett a bányaigazgatóság egyik kincstári épületében.

Március elejétől március 27-ig Kőszeg mellett a Szabóhegyen, egy improvizált faépületben.

Március 27–április 1-ig Semmeringen, majd érkezés a végleges tartózkodási helyemre, Mattsee-ba, a Seewirt szállodába, Mattsee 8.

Május 5-én önkéntes őrizetbeadás az USA hadsereg abban a területben működő seregrész parancsnokának.

Május 7-én Augsburgba szállítás dr. Kurt Haller követségi tisztviselő, Szögi Géza dr. m. e. államtitkár, Bolváry István v. jegyző és Horváth Klára társaságában és Szénássy Zoltán detektív, valamint Pajtás Ernő szds. (sic!)

Május 8–július 31-ig Augsburgban mint fogoly, előzetes kihallgatások.

Július 31-én szállítás Salzburgba a tartományi fogdába, Kerekes, Reményi-Schneller, Szőllősi. Salzburg, tartományi fogda, földszint 13. sz. zárka.

Szeptember 18-án kiszállítás gépkocsin még vagy harminc fogolytársi kíséretben Salzburgtól délre fekvő Marcus Camp. büntető táborba. A fogolytársak között mindazok velem, akik már Augsburgból is társaságomban voltak.

Szeptember 18-tól október 3-ig Marcus Camp. Itt gyűjtőhelye a magyaroknak, akiket el tudtak érni. Gyűjtés és válogatás teljesen rendszertelen, ahogyan jött.

Október 3-án szállítás repülőgépen Budapestre. Társaságomban Imrédy, Bárdossy, Reményi-Schneller, Hellebronth, Gömbös Ernő szds., Jaross, Szőllősi, Endre László, Kunder Antal, Kassay [sic! – helyesen: Kassai – K. E.]

Október 3-tól a mai napig, tehát azóta Budapesten, Andrássy út 60. Hűség Háza pincezárkájában. zárkám 39.

A Hűség Háza pincéjében lévő 39. sz. pincezárka alaprajza és berendezése. Mérték – 1 Bilgerli cipő hossza.

Fejem felett a szennyvízcsatorna, faburkolattal szigetelve, kissé szivárog és bűzlik. A priccs fölött a falban 2 m magasságban a pincefolyosóra egy 4 négyzetlábnyi vasrács, vasalt ablak. A falak nedvesek, nyirkosak, új vakolatuk van, mely nehezen szárad.

Berendezési tárgyak:

1.) fapriccs és egy pokróc
2.) Szoba illemhely – csöbör rendszer
3.) A szabványberendezéshez nem tartozó asztal
4.) A szabványberendezéshez nem tartozó szék
5.) Magasan a falbaépített rács mögött egész nap égő villanykörte.
6.) Édesasszonyomtól rámerőszakolt és hála az eszemnek, elfogadott pokrócom.

„A táborhelyek rangsora" 1945. november 4.

Az eddig lakott táborhelyek rangsora a következőképpen alakul – fogságba esésem napja 1945. május 5-én délelőtt Mattsee-ban, Salzburgtól 20 km-re északra a Tószállodában, melyben 1945. április 1. óta laktam. Fogságom helyei és időtartamai

1. 1945. május 5–május 7-ig: Mattsee
2. 1945. május 7–július 31-ig: Augsburg-újtelep
3. 1945. július 31–szeptember 18-ig: Salzburg tartományi fogház 13.
4. 1945. szeptember 18–október 3-ig: Salzburg Dél Marcus Camp. amerikai büntetőtábor.
5. 1945. október 3–mai napig: Budapest, Hűség Háza, pince – zárka 39.

1. Rangsor étkezés szempontjából: Augsburg, Hűség Háza, Marcus Camp., Salzburg.
2. Rangsor szabadmozgás szempontjából: Marcus Camp., Augsburg, Salzburg, Hűség Háza.
3. Rangsor elhelyezés szempontjából: Augsburg, Salzburg, Hűség Háza, Marcus Camp.
4. Rangsor bánásmód szempontjából: Hűség Háza, Augsburg, Salzburg, Marcus Camp.

Adódik értékegység az én egyéni megbírálásom szerint középegységben Augsburg 1:5, Hűség Háza: 2:5, Marcus Camp. 3, Salzburg 3 egység. Egység szerint legjobb volt Augsburg, utána a Hűség Háza, a legrosszabb helyezésért Marcus Camp. és Salzburg folytatnák a versenyt. Szerintem Marcus Camp. volt a legrondább. A számtani sorrend mellett minden szempontból a Hűség Háza pincezárkája, mert – itthon vagyok. És ez minden konzervcsomaggal és minden szabadmozgással felért. Itthon vagyok édes asszonyom közelében és Nemzetemben, akinek súlyos sorsában és szenvedéseiben minden körülmények között osztozkodni kívánok és akarok. Melyik út lett volna számomra a könnyebb és kényelmesebb, de felelőtlenebb is, hogy 1945. április végén kimegyek az arcvonalra és hősi halált halok, vagy pedig, hogy vállalom minden eddigi tettemért a felelősséget, tudatosan kiszolgáltatom magamat a szenvedélyeknek és tudatosan megyek bitófa alá. Határozottan állítom, hogy az előbbi kényelmesebb lett volna és sokkal nagyobb és hősibb elszántság kellett ahhoz, hogy valaki arra az útra lépjen, amelyet én választottam és járok. Ilyen magatartásommal és példaadásommal tudom a legfényesebben bizonyítani és igazolni a Hungarizmus igazságait, tudok erőt, elszántságot és cselekvési akaratot adni Nemzetemnek jövőjének céltudatos megépítésére.

„Esemény Napló" október 3-tól

1. Indulás reggel repülőgépen Marcus Camp-ból. – Salzburgtól délre 4-5 km – Budapestre. Budapestre érkezés, fogságba vetés a Hűség Háza pincéjében. Este első tájékoztató kihallgatás a politikai rendőrség vezetője előtt.

2. Egész nap fényképezés.

3. Délelőtt első lényegbevágó kihallgatás. Este második lényegbevágó kihallgatás. Mindkettő a politikai rendőrségen.

4. Délután fényképezés. A budapesti szövetségközi bizottság orosz tagozatának egyes tisztjei megtekintenek a pincezárkában. Utána orosz tolmács segítségével beszélgetés az orosz tisztekkel, a Vörös Csillag orosz katonai szaklap tudósítói. Lényegében ideológiai és katonapolitikai kérdések. Igen érdekes volt.

5. Délelőtt folytatólagos lényegbevágó kihallgatás a politikai rendőrségen. – Kora délután vezető kommunista személyiség

látogatása nálam is a pincezárkámban. Beszélgetés igen érdekes volt. Lényegében ideológiai és gyakorlati politikai vonatkozású.

6. Kihallgatásom népügyészek előtt Bárdossyhoz való kapcsolataim tárgyában.[1]

Délután 15 h kezdettel gépbe diktálom Hitlernél tett látogatásomat és Oshimaval [sic! – helyesen: Osima. K. E.] való beszélgetésemet.

7. Délelőtt: kihallgatás Rassay szerepére vonatkozóan a Pártban, Mozgalomban, Hatalomban.

Délután: kihallgatás Szőllősi Jenő szerepére vonatkozóan a Pártban, a Mozgalomban, a Hatalomban.

Ma újra állítólag 18-an – tizennyolcan – érkeztek.

X. 10. Délután: újra fényképezés.

X. 11. délután: Szakváry Emil, Rátz Jenő, Baky László szerepe a Pártban, Mozgalomban, Hatalomban.

X. 12. Délelőtt: újra rajzolnak, gúnyrajz.

X. 12. Délután: Leváltották a pártpolitikai őrséget a Hűség Háza pincefogdájában rendőrséggel és rendes fogházőrszemélyzettel.

X. 13. délután: Kihallgatásom Pálffy Fidél szerepére nézve a Pártban, a Kormányban, a Hatalomban.

Angolszász interjú a pincezárkában, amerikai kérelem hozzá: ne csak bűntény után nyomozzanak, hanem lássák meg az új világnézetet is, mert ha nem látják meg, az emberiség még nagyobb bűntényt fog elkövetni, mint tette állítólag most. Az újságíró kérdésére, mi az új világnézet, felelet: Jézus Krisztus tanának, a nacionalizmus és a szocializmus tényeinek gyakorlati élet összhangján épülő új földgömbrend. Feljegyezte mindkét megjegyzésemet.

X. 14. Délelőtt kihallgatásom dr. Csia Sándor és dr. Gera József szerepére vonatkozóan a Pártban, a Mozgalomban és a Hatalomban.

Kihallgatásom Bakay ügyben, október 15-ével kapcsolatosan, Veesenmayer, Winkelmann ügyében a hatalom átvételének sürgetése részemről, a német segítés állandó kérése.

X. 16. Délelőtt kihallgatásom dr. Budinszky László szerepére vonatkozóan, a Pártban, a Mozgalomban, a Hatalomban (...)

X. 17. Délelőtt: mozielőadás a német kegyetlenkedésekről, az úgynevezett haláltáborokban (...)

X. 18. Délután kihallgatás az 1944. szeptemberi eseményekkel kapcsolatosan az ügyész részéről (...)

X. 19. Este beszélgetés ideológiáról egy ezredessel. (...)

Részlet az 1945. október 19-i „Gondolatok jegyzeté"-ből

Az égi bíró már ítélt fölöttem és ítéletébe már előre belenyugodtam, a földi bírót pedig nem félem.

Az igaz ellenség mindig a legmélyebb tisztelettel hajtja meg zászlóit hős ellensége előtt, akit legyőzött. Meggyőződésem, hogy Budapest hős élői és hős halottai ugyanezt joggal megérdemlik és az igaz ellenség ezt meg is adja nekik.

Ha nem lettünk volna a Párt és a Mozgalom és én, vajon nem következtek volna be az október 15–16-i események, Horthy szabad maradt volna-e a német befolyástól és Budapest nem sínylette volna meg most is azt a tényt, hogy egész Délkeleteurópa politikai, gazdasági, társadalmi, de egyúttal katonai kulcspontja. Mindez tőlem függetlenül is bekövetkezett volna.

Amikor a bíró ítéletet mond, mindig önmaga felett mondja. Rossz bírói ítélettel nem lehet az erkölcsi világrendet megingatni, vagy megváltoztatni. Az erkölcsi világrend nem veszi tudomásul a bírói tévedéseket, hanem a tévedő bírót rekeszti ki rendjéből még akkor, mielőtt bírói tévedését elkövetné.

Gyakran latolgatom és vizsgálom, hogy milyen érzés, amikor az ember még él, de már a túlvilágról néz vissza. Eddig számomra megnyugtató volt.

A zsidók gyűlölete és bosszúja személyem és az Eszme, a Hungarizmus ellen oly nagy, olyan olthatatlan, hogy nem kétséges, hogy igazságom átmenetileg alulmarad és holttestemet fogja befedni, mint halotti lepedő. De ebből az áldozatból és lepelből fog megszületni a Hungarista Magyar Birodalom és szabadságának vérrel szentté avatott zászlaja.

Ma, október 19-én délután 16 h-tól 17.10-ig zárt gépkocsikon végigvittek Budapest, de különösen a Vár romterületein. Itten, ezeken a helyeken csak levett kalappal és imával, csodálattal a lélekben lehet végigmenni és tartózkodni. Nagyon mélyen meghajlok Budapest város hősi lakosságának hőskölteménybe illő hősiessége előtt, hősi áldozatkészsége és hősi élniakarása előtt. A hős Budapest hősi romjait és hősi lakóit láttam. Ebből a minden időkre szóló hősiességből csak az új hősi Magyarország új hős Budapestje születhetik meg, ahogyan a romok alatt és a romok fölött hős Budapest hős asszonyai, gyermekei, férfiai álmodják és szívükben hordják.

Egy állítólagos ismerős Egerből kijelentette előttem, ugyancsak ma a Hősi Kitartás Városának Várromjai közepette, ő azért bujdosott, hogy ne kelljen neki, mint csendőrszázadosnak esküt tenni énreám. Ezt vegyem tudomásul. A legnagyobb készséggel tudomásul vettem. Ismerek jóegynéhány esetet, amelyben nem tették le az esküt énreám, megmondták, nem bujdostak, nem is történt semmi bajuk, a fennálló rendeletek értelmében jártak el. Csak azért jegyzem fel ezt, a feljegyzésre egyáltalán nem érdemes kis esetet, mert az illető megszólalása előtt éppen így gondolkoztam; „Hála neked, Úristen, hogy nem bujdostam el, hanem hűségesen kitartottam és kitartok melletted, Te halálosan szeretett Nemzetem és e hősi romok felett járhatom hősi életem és hősi halálom útját!"

Hát igen: mindenki csak olyan hőstettet tud végrehajtani, ami lényegéből jön.

„Esemény Napló" október 20-tól

X. 20. 16 h 10 – 17 h 10 zárt gépkocsiban Budapest romrészeinek megtekintése az osztályvezető és az alosztályvezető kíséretében. Útvonal: Andrássy út – Károly király körút – Múzeum körút – Vámház körút – Ferenc József híd – Budai Duna part – Hunyadi János út – Vár – Halász-bástya – Királyi vár – Dísz tér – Szent György tér – Széll Kálmán tér – Margit körút – Margit híd budai hídfő – Budai Dunapart – Ferenc József híd – és vissza a Hűség Házába, mint induláskor.

X. 21. Délután újra jöttek hungaristák Németországból, X. 20.–21-re virradó éjszaka is jöttek, több csoportban, de úgy látszik Magyarországból, mert nem az én pincerészemben helyezték el őket. A ma délután érkezettek az én lakónegyedembe jöttek, 19-en voltak.

X. 22. Délelőtt kihallgatásom Szögi Géza, Temesváry László, [sic! – helyesen Endre. K. E.] Albrecht főherceg szerepére vonatkozólag a Pártban, Mozgalomban, Hatalomban.

Délután a délelőtti kihallgatás folytatása, azonkívül kihallgatás

Collas Tibor, Mohay Gyula, Horváth Sándor, Zöldi Márton szerepére vonatkozóan a Pártban, Mozgalomban és a Hatalomban.

Éjszaka orosz úr előtt, aki alezredes, kihallgatás női tolmács jelenlétében. (...)

X. 24. Délelőtt kihallgatásom a faji, zsidó és zsidók elleni atrocitások kérdésében (sic!).

Délután a fényképfelvételek utáni személymegnevezések folytatása. (...)

X. 27. Délután megmutatja nekem Péter Gábor vezérőrnagy a budapesti körutunk alkalmából készített fényképfelvételeket. Mindegyik – mint felvétel – igen jól sikerült.

X. 28. (...) Délután Péter vezérőrnagy értesít, hogy jövő héten kedden vagy szerdán Bárdossy László bírói tárgyalása lesz, melyen mint tanú részt fogok venni.

Kér egy inget egyik politikai detektíve számára emlékül, nem baj, ha zöld színű is. Nincs ellene kifogásom. (...)

Részlet az október 29.-i „Gondolatok jegyzeté"-ből

Az angol és az orosz néznek egymással szembe Magyarországon. Amerika hol az orosz, hol az angol serpenyőbe ugrik és billenti a súlyt itt hol az egyik, hol a másik kárára, nem javára. Jelenleg érzésem szerint az orosz serpenyőben van az angolok kárára. Aszerint ugrál, ahogyan valószínűen engedményeket kap távolkeleten, ahol az orosz nagylelkűbb tud lenni, mint az angol. Mindenesetre érdekes, hogy ahogyan esik a dolog távolkeleten, úgy puffan Magyarországon és valószínűen az egész megszállt Európa-részben. Ez is amellett bizonyít, hogy meg kell valósítani a közösségi rendszereket.

„Esemény Napló" október 29.-től

X. 29. Délután újra hoztak Németországból vagy 10-15 testvért. – Felvilágosításkérés egyes személyekről, akiket Németországból hoztak. Eddig vagy nyolcvan személyt hoztak haza Magyarországra Németországból. Ezek közül vajon hányan érezték, hogy őt kiadták az amerikaiak a magyar kormánynak. Mert én nem éreztem. Én csak azt éreztem, hogy hála Istennek újra itthon vagyok. Hazajöttem volna ugyanis akkor is, ha nem adnak ki. De magammal hoztam volna a Németországba települt egész nemzetrészt is.

X. 30. Délelőtt tanúvallomásom a Bárdossy László dr. perben, a népbíróság előtt. A tárgyalás a Zeneakadémián, félház mellett. Kihallgatásom talán 15-20 percet vett igénybe. Velem voltak még mint tanúk Antal István dr. és Baky László. Zárt tehergépkocsival vittek oda és hoztak vissza. – Péter osztályvezető úrnál kihallgatásra a Bárdossy-perrel kapcsolatos benyomásaimról. (...)

Délután fényképek után személyek megnevezése.

X. 31. Délelőtt beszélgetés két idegen emberrel, Imrédyről és politikájáról, pártommal és mozgalmammal kapcsolatosan az osztályvezető jelenlétében.

Délután kihallgatásom Ruszkay Jenő szerepére vonatkozóan a Pártban, a Mozgalomban és a Hatalomban.

Este beszélgetés amerikai kiküldöttekkel ellenállásomról és a velem szembeni bánásmódról az Osztályvezető jelenlétében. Panaszra mind ez ideig ok nincs, ellátás a viszonyokat tekintve jó, bánásmódra panasz nincs, eddig nem bántalmaztak egy ujjal sem.

XI. 1. Délelőtt kihallgatásom folytatása Ruszkay szerepére vonatkozóan. – Osztályvezető hívat, aki egy Stöckler nevezetű úr adatait akarja ellenőrizni. Stöckler ismer engem, én nem tudom egyelőre hová tegyem. Közös ismerőst nevez meg, így sem tudom emlékeim között előidézni.

Részlet a november 1-i „Gondolatok jegyzeté"-ből

(...) A német vezetés számára 1941–1943-ig tehát két teljes esztendőn át rendelkezésre állott Európa legalább kétharmada az 5300 millió (sic!) lakosával és összes erőforrásaival, sőt legteljesebb vágyakozásával és segíteni akarásával, akik tényleg Németországtól várták az erkölcsi, szellemi és anyagi részében új rendszert építő Európát. E két esztendő elegendő volt azonban a német vezetés számára, hogy ezt a várakozó és teljesen rendelkezésre állott Európát teljesen elidegenítse és maga ellen vadítsa. 1943-tól kezdődően történelmi szemmel nézve már az eseményeket egész Európa nyílt vagy burkolt ellenségességével és ellenállásával kellett Németországnak és vezetésének megküzdenie, majd bele is bukott. Vajon melyik nagyhatalom fogja Németország sorsát osztani, ugyanilyen elkövetett hiba után 1945 után?

„Esemény Napló" november 2-től

XI. 2. Délután újra hoztak Németországból testvéreket. Így már körülbelül egyszázat–egyszáztízet hozhattak el. Kihallgatásom egyes érkezett személyek felől az alosztályvezetőnél.

XI. 3. Délelőtt személyek megnevezése fénykép után. (...)

Részlet a november 4-i „Gondolatok jegyzeté"-ből

Most november 4-én voltak a választások. Nem tudom, milyen az eredmény.[2] De a következőket kell megállapítanom.

1. A választások csonkák. Nem tükrözik vissza a nemzet szabad akaratát, mert egyrészt a Németországba menekült tekintélyes nemzetrész nem vett részt benne;

mert az ország megszállás alatt áll és még azonkívül egy ellenőrző bizottság működik felségjogainkba való beavatkozás jogával;

mert a Nyilaskeresztes Párt–Hungarista Mozgalmat a választási harcból kizárták.[3]

Ez a három körülmény annyira súlyos, hogy a választásokat egy szabad, önálló és független nemzet akaratmegnyilvánulásaként nem lehet figyelembe venni.

2. Meggyőződésem, hogy a választásoknál a Hungarista Mozgalom tagjai és a vele rokonszenvezők óriási tömege ugyancsak résztvett. És pedig a parasztságunk és a középosztályunk hatalmas többsége a kisgazdapártban, a munkásaink és szegény testvéreink tömege a marxista pártokat duzzasztotta fel.

3. Meggyőződésem, hogy a kisgazdapártnak éppen a hatalmas hungarista tömegeknek nála való leszavazása miatt abszolút többségben kellett bejönnie, habár ezt lerontotta, hogy munkás testvéreink és szegény testvéreink nem nála szavaztak.

4. Meggyőződésem, hogy a legtöbb konjunktúraszavazatot a Kommunista Párt kapott, mint párt így a leggyengébb (...)

5. A Kommunista Párt számára ez a választás igen súlyos vereséget jelent. A magyar nemzet ezzel a döntésével elutasította a szovjetrendszert és a bolsevizmust.

„Esemény Napló" november 6-tól

XI. 6. Délután személyek megnevezése fénykép után.

XI. 7. Délután személyek megnevezése fénykép után. Érdeklődés következő személyek után: Mosonyi Győző, Omelka Ferenc, Rátz Erzsébet, Rajniss Ferenc. Csak szóbeli felvilágosítás volt. Érdeklődés még dr. Jancsuskó Gábor és Gömbös Ernő kiküldetése iránt.

XI. 8. Délután személyek megnevezése fénykép után. Érdeklődés Bogár nyilasképviselő után, csak szóbelileg. Viszontláttam csomagjaimat, kivehettem szappant, törülközőt, egy inget, egy rövid alsónadrágot, egy zsebkendőt, egy pár hosszú férfiharisnyát, amerikai WC-papírt.

XI. 9. Délelőtt igen érdekes és lényegbevágó kihallgatásom ideológiai, gyakorlati, politikai kérdésekben és pártmúltammal kapcsolatosan.

– Kihallgatásom Lengyel Gyula gk. pap szerepére vonatkozóan a Pártban, a Mozgalomban, a Hatalomban.

Délután kihallgatásom Deák Ferenc vezérőrnagy szerepére vonatkozóan a Pártban, a Mozgalomban és a Hatalomban.

XI. 10. Délután beszélgetés RM-ról (Rákosi Mátyásról – K. E.) az Osztályvezetővel az Alosztályvezető jelenlétében. RM alkalmas-e miniszterelnöknek. Én nem jöhetek tekintetbe, mert már egyszer elrontottam. Osztályvezető nagyon meg van hűlve.

XI. 11. Délután rendkívül érdekes beszélgetés egy amerikai újságíróval, ideológiáról, politikáról, jelenlegi politikai helyzetről, saját kilátásaimról, az Osztályvezető, még egy idegen úr és egy tolmács – ügyész – jelenlétében. A beszélgetés két órán át tartott.

XI. 14. Délelőtt részletes kihallgatás családi vonatkozásban, szülőkről, nagyszülőkről, testvérekről, családszármazásról, családban előforduló betegségekről, halál okáról, tulajdonságokról lélektani kivizsgálás szempontjából. Megint hoztak testvéreket, de bizonytalan, hogy amerikai vagy angol kiadatás-e. Ha angol, úgy az angolok is elismerték a kormányt, ami lényeges helyzetváltozást is jelent. Felfogásomon a kormányt illetően ez azonban a legkevésbé sem változtat.

Délután kihallgatásom Hain Péter szerepére vonatkozóan a Pártban, Mozgalomban és a Hatalomban.

XI. 19. Délelőtt tanúkihallgatásom az Imrédy-perben a Zeneakadémián. Láttam Veesenmayert, Csiát, Gerát és Gál Csabát, valamint dr. Walton Ágostont. Szembesítés dr. Walton Ágostonnal, eredménytelen, megmaradok a naplóban lévő tény mellett.

Délután az egyiket, zöld ingeim közül az Osztályvezető kérelmére elkérik tőlem a bűnügyi múzeum számára, természetesen odaadom, rájuk bízom, melyiket veszik el. Ráírhatják: ebben hajtották rajta végre a halálos ítéletet. A nemzet mást fog ráírni, ezt: Miattunk, értünk, velünk. – Kihallgatásom dr. Szendy Mihály szerepére vonatkozóan a Pártban, Mozgalomban és a Hatalomban. – Hivatalos beszélgetés Kemény Gábor dr.-ról és Dorogi Farkas Ákos dr.-ról jegyzőkönyv nélkül.

XI. 21. Délután megint igen sok testvért hoztak Németországból, talán százan is lehettek. Eddig X. 3. óta talán kettőszáz-kettőszázhúsz személyt hozattak. Ezek mind háborús bűnösök? Nevetséges.

XI. 23. Délután kihallgatás Karl Lajos t.szds. szerepére vonatkozóan németországi utammal kapcsolatban.

Mosásra kiadtam: 3 zöld inget, 2 alsónadrágot, rövidet, 1 készlet (2 drb.) hálóöltözetet, 1 drb. jägering, 1 drb. térdkendő, 1 drb. zsebkendő, 1 pár fekete hosszú férfiharisnya, 1 pár drapp rövidharisnya, 1 pár kapca – összesen 13 drb.

Ma este esett le az első hó Budapesten. – Hajnyírás.

XI. 24. (...) Este Osztályvezető rendel maga elé. Értesít, hogy cipőjavításomat engedélyezi, erősebb villanykörte beszerelését a zárkavilágításra engedélyezte. A Szovjetunió története, a Bolsevista párt története és Sztálin titkári beszámolói engedélyezve. Közli, hogy a jövő héten Kiss Ferenc és Rajniss Ferenc tárgyalása lesz, utána az enyém következik, de lehet, hogy ezt meg fogja előzni Baky László és dr. Endre László tárgyalása. Megmondtam, hogy vádiratot mind a mai napig nem kaptam, készülni nem tudok, így kénytelen leszek megtagadni a vallomásomat az előkészületi lehetőség túl rövidsége miatt, ígéri, hogy segít ezen.

XI. 25. Este az Osztályvezetőnél, érdeklődik hogy-létem iránt, mutat egy levelet, melyet egy hungarista írt neki, melyben megköszöni neki, hogy jól bánik velem. Érdekes tünet. Egy ismeretlen hölgy és férfi voltak még jelen a beszélgetésnél.

XI. 26. Délelőtt Osztályvezető értesít Ihász őrgy. révén, hogy a tárgyalásom időpontját kitolták, nem úgy és olyan sorrendben fogják elővenni, ahogyan tervezték, hanem időt adnak elegendőt, hogy komolyan felkészülhessek rá. Ezt a hírt igazán nagy örömmel vettem. A pol. rendőrség igen derekas munkát végezhet. (...)

XI. 27. Délután kihallgatásom a zsidók munkábaállítása tárgyában és No-ba [Németországba – K. E.] való küldetésük munkaszolgálatra dr. Pál őrgy. előtt, Vajna Gábor belügyminiszter és Winkelmann jelenlétében. Alapom a XI. 17-i jegyzék. Vajna: nem küldünk ki többet, Himmler kijelentése Vajnának, hogy a zsidókkal való bánásmód kifogástalan.

Részlet a november 28-i „Gondolatok jegyzeté"-ből

Amennyiben megítélésem szerint túl rövid vagy rövid időt kapnék a vádirat áttanulmányozására, úgy kérni fogom elnapolását, míg érdemlegesen fel tudok készülni a tárgyalásra. Ha nem kapom meg, elvi kijelentés megtétele után lemondok a védekezés jogáról, a kapott kérdésekre nem adok választ, a jelenlegi magyar törvények és igazságszolgáltatás előtt nem érzem magam demokratikusan egyenrangúnak. Nem tudom megérteni miért ez a kapkodás ebben a komoly kérdésben. A népügyészség számára 1945. május 5. óta dolgozott három volt ellenséges nagyhatalom minden felderítő szerve, hogy az anyagot összehordja, kihallgatásokat eszközöljön és mégis nyolc hónap kellett, hogy valamit össze tudjanak állítani, ami mint vád jogilag elfogadható és a legkisebb mértékben hordja magán csupán a vádaskodás minden bosszantó és ronda esmérvét. Nekem csak, pedig ugyan május 5-től el vagyok teljesen zárva a külvilágtól, legfeljebb két hetet akarnak adni, hogy egy nedves, csöpögő, villanylámpától egész napon át világított, napfényt és nappali világítást soha nem nyerő pincezárkában készüljek életem legfontosabb ténykedésére; Nemzetemnek szóló igazoló jelentésemre. Ez – igen enyhén szólva – rendkívül furcsa. Vagy talán nagyon is érthető. Sőt, ha gondolkodom fölötte, nagyon is megtisztelő. De ilyen megtiszteltetésből nem kérhetek akkor, amikor az egész ügyet úgy látszik csak én veszem halálosan komolyan és tartom Nemzetem legszentebb ügyének. (...)

„Esemény Napló" november 28-tól

Egy ismeretlen úr az Osztv. kíséretében megjelent a zárkám előtt, benézett a zárkámba kívülről, meglógatta a fejét és odébb állott. Úgylátszik az Osztv. valamilyen elöljárója lehetett.

Délelőtt kihallgatásom Finta József altábornagy szerepéről a

Pártban, a Mozgalomban és a Hatalomban. Hadbírói kiküldöttek előtt. (...)

Este Ihász őrgy. útján étkezésjavítást kértem. Ígéretet tett.

XI. 29. Osztályvezető felvetette kérésemet és a lehetőség határain belül fel fogja javítani az élelmezésemet. Egyelőre ígéretet kaptam, naponta 500 gr. [kenyérre – K. E.], krumplicukorra, aminek a legjobban örülök.

Délelőtt Osztályvezetőhelyettes maga elé rendelt és éles hangon kioktatott magatartásom miatt dr. Pál előtt: lásd bejegyzésemet a gondolatok jegyzetében XI. 29. alatt 244–246. oldalig. Ezért hivatalos sérelem fennforgása – panaszt tettem Ihász őrgy. révén az Osztályvezetőnél magánál. Elintézés még nincs.

XI. 30. Délután Osztályvezető előtti kihallgatásom panaszom tárgyában. Elintézés még függőben.

Este kihallgatásom egy tiszt részéről Bodor és Kudar Lajos tisztek szerepére vonatkozóan a Pártban, Mozgalomban, Hatalomban, valamint nyomozó részéről Vajna Gábor szerepére vonatkozóan a Pártban, Mozgalomban, Hatalomban.

XII. 1. Délelőtt folyamán Rajniss Ferenc főtárgyalásán mint tanú. Kenyéradag ma délelőtt egyharmadra csökkent, talán 50-60 grammra. – Megtudom, hogy november 28-án reggel folyosón a pincesorban hivatalos látogatást tett ismeretlen úr, aki az Osztv. kíséretében jött és betekintett zárkámba is, a belügyminiszter Nagy Imre volt. Kijelentette, hogy nagyon szépen rendbehoztak a H-ban [Hűség Házában – K. E.] mindent. Érdekes és tanulságos kijelentés.

XII. 3. Délután kihallgatásom Gyertyánfy Kornél szerepére vonatkozóan a Pártban, Mozgalomban és a Hatalomban. Kihallgatást félbeszakították, mert kijelentettem, hogy fizikai képtelenség miatt nem vagyok szellemileg abban az állapotban, hogy vallomást tudjak adni. Osztv. étkezésjavítást ígért, és megkérdezte mit szeretnék. Felsoroltam mindent, amit már egyszer megmondtam. Zárkámba szalmazsákot kaptam, úgyhogy hónapok után újra puha fekhelyem van. Testileg leromlottam, de még bírom, remélem mindaddig legalább, amíg a főtárgyalásom lesz. Igen komolyan készülődöm rá.

Este népügyészi kihallgatás. Népügyész tájékoztatása szerint e hó közepéig elkészül a vádirat. Január közepe táján lesz a főtárgyalás. Iratokba, az összesekbe betekinthetek a Markó utcában, oda fognak mindig vinni, ügyvédet is vehetek. Bíró állítólag a Bárdossy-tanács bírája lesz, ügyész dr. Vincze és még egy Népügyész.

– Pótlék: 3000 gr. kenyér, belőle két szelet margarinnal megkenve, egy drb. hagyma. (...)

XII. 5. (...) Délután engedéllyel rendbeszedtem bőröndöm tartalmát és mindent újra elrendeztem. Most legalább tudom, mennyi maradt meg a nagy katasztrófa után eddig. Szegényebb anyagiakban sem lettem, mert eddig is szegény és igénytelen voltam. De gazdag lettem. A földkerekség leggazdagabb embere. Élni is fogok vele.

A német őrizetesek szalonnát, sajtot, vajat, kenyeret kapnak. Forrás ismeretlen (...)

XII. 7. Ma újra kértem délelőtt folyamán az ügyeletes nyomozót, hasson oda, hogy az őrszemélyzet részéről megnyilvánuló állandó dudolászás, fütyülgetés, topogó tánclépések megszűnjenek, mert nem tudok dolgozni. Megint ígéretet kaptam. A demokráciában ilyen fegyelmezetlenség és neveletlenség úgy látszik a rendes életforma szokványos (sic!) és ez a szabadság lényege is. Undorító! (...)

XII. 11. (...) Délelőtt magához rendelt az Osztályvezető és újra kérdi egy idegen nő és férfi jelenlétében, hogy milyen kívánságaim vannak. Újra előadtam kérésemet, kenyér, zsiradék, hagyma, burgonya, krumplicukor iránt, amit megígért (...)

XII. 13. (...) Ma Luca nap. Ki milyen székre fog vajon ülni ezen a napon és milyen szék mellé fog ülni a világpolitikában, erre igen kíváncsi vagyok. Az 1946. év ezekre a kérdésekre valószínűen érdekes feleletet fog adni.

XII. 14. (...) A napszakok beosztása az eseménynaplóban: reggeli előtt, reggel, reggel és ebéd között délelőtt, ebéd és vacsora között délután, vacsora után este. Reggeli 9 h felé, ebéd 12–12 h 30' között, vacsora 16.30–17 h 30' között. A kenyeret mindig elteszem és 20 h felé eszem meg megsózva.

Napi beosztásom, amit eddig kialakíthattam: ébresztő reggel 5 és 7 óra között, aszerint, hogy mennyien vannak a pincezárkában, utána egy óra szobatorna, ledörzsölés, lazító gyakorlatok, munka felváltva sétával, a Hungarizmusok és gondolatok jegyzése, utána zárkatakarítás egy órán át, misém, felváltva séta vagy kihallgatások, vacsora után munka vagy kihallgatások. 20 h-i váltással lefekvés. Reggel, délben, este és minden étkezés előtt és után ima, amit összeállítottam a helyzetemnek megfelelően (...)

Minden pénteken önmegtartóztató fegyelmezés, hogy az állandó éhségérzetemet valahogyan fegyelmezzem, ami azonban igen nehezen megy.

XII. 19. Délelőtt kihallgatásom Pálinkás András és Tarján Béla szerepére vonatkozóan a Pártban, a Mozgalomban és a Hatalomban, közérzetem nem jó. Valami gyengeség mutatkozik bennem, kimondottan gyengének, kimerültnek érzem magam, mintha szédülnék. Nem fekszem le. Csak átmeneti lehet, el fog múlni. Reszketés van rajtam, gyengeségem miatt.

Délután étkezési pótlék: 1000 gr. kenyér, egy fél hétre, 3 db hagyma, egy hétre, négy drb sült burgonya, a másik 1000 gr kenyér a másik fél hétre egy-két napon belül jön, zsiradék egyelőre nincs, majd megsürgetem, hogy legyen. Újra hoztak Németországból magyarokat, talán 6-8-an lehetnek.

Esti sétát eső miatt nem vettem igénybe.

A HH [Hűség Háza – K. E.] pincefogdájának több mint százas magas létszáma lefogyott talán harmincra, hála az Istennek.

XII. 20. Délután beszélgetés két pszichológussal,[4] akik az igazságügyminisztertől engedélyt kaptak, hogy velem, mint magánemberrel, nem hivatalosan beszélgethessenek. Megmondtam nekik, ha nem hivatalosan jönnek, úgy az én legszemélyesebb jogom, hogy rendelkezésükre állok vagy sem és velem akkor senki sem rendelkezhet. Megkértem őket, hogy a velem lefolytatott beszélgetésről csak az én engedélyemmel közölhetnek a nyilvánossággal bármit. Ígérték, hogy a sajtóban nem fog semmi megjelenni, hogy tudományos feldolgozásra és így kiadásra is fog kerülni, azt sejttették. Erre is azt mondtam, hogy előzően engem kérdezzenek meg, hogy állást foglalhassak. Ígérték, hogy még visszatérnek erre a kérdésre. A beszélgetés igen érdekes volt, felölelte a lélektani vizsgálat minden terét. A beszélgetésnek ezekben a napokban folytatása lesz.

Az Osztályvezető maga elé rendelt és újra felvetette a karácsonyi ünnepekre vonatkozó kéréseimet, melyeket Ihász őrgy. úrnak már előadtam. Ígéretet tett, hogy a belügyminiszternél eljár, hogy édesasszonyommal szent estén találkozhassam és vele beszélgethessek.

Esti sétát eső miatt nem vettem igénybe.

Este már megkaptam a rózsafüzért, édesasszonyom fényképeit, a zöld sált. Nagyon nagy az öröm bennem.

Étkezési pótlék 1000 gr. kenyér, 150 gr. margarin, 4 db sült burgonya.

Megint hoztak Németországból magyarokat. Talán tízen lehetnek. Kíváncsi vagyok, meddig fog ez még tartani, ez a játék a háborús bűnösökkel és ezekkel a kiadatásokkal.

Nagyon kíváncsi vagyok, meg fog-e valaki emlékezni rólam karácsony és az évforduló nagy ünnepein, hogy az hozzám is eljusson, le a pincezárkámba.

XII. 21. Délelőtt: étkezési pótlék 3 db sült burgonya. Megkaptam a tűt és a fekete cérnát, a fehéret keresik és ígérik. Rendbehozom dolgaimat az új esztendőre.

Este rendes séta 18.30 ó 18.45 ó-ig. Olvasd.

XII. 22. Délelőtt szóbeli kihallgatásom Olaszi Sándorra nézve, szerepe a Pártban, Mozgalomban és a Hatalomban. Megkapom a karácsonyfagallyat, szépen díszítve vattával, piros-fehér vékony szalaggal, egy cserépbe erősítve. Nagyon boldog vagyok. Ráakasztottam azonnal Édesasszonyomtól kapott rózsafüzért és alája támasztom ugyancsak tőle kapott fényképet. Három viaszgyertya is van rajta, ahogy kértem: Apa, Tita, Bélus világossága. Nagyon örülök. Jan. 13-ig marad így a zárkámban az Örök Élet, az Örök Igazság és az Örök Világosság. Étkezési pótlékként kaptam talán 500 gr. krumplicukrot. Legalább valami édesség is van karácsonyra. Idő derült, szép (...) Este újra hoztak Németországból fogoly testvéreket. Nem tudom mennyit, de nem jöhettek sokan.

A sétát nem vettem igénybe, el voltam foglalva a zárka karácsony előtti nagytakarításával.

XII. 23. Ma még a sötétség napja, holnap már az Örök Világosság napja.

A reggeli leves ma feltűnően sűrű és tartalmas volt. Úgy látszik, az országban dúló nagy éhínségre és ínségre nem tudnak minden nap egyenlő és előírt adagot kiutalni a konyhának. Az ellátás változatlan igen ízletes, csak roppant tartalmatlan. A pótlékok dacára állandóan a legnagyobb üresség van bennem. Ezért is van az, hogy minden nap evéssel álmodom és ha nem foglalatoskodom, azonnal elővesz az éhség érzése és minden gondolatom az evés.

Étkezési pótlék 5 db sült burgonya.

Este a rendes séta. Idő igen kellemes, enyhe, kissé ködös.

XII. 24. Karácsony előnapja. Sokan, nagyon sokan panaszkodnak ezen a napon. Én nem. Még soha annyira élesen nem volt tudatomban, mint ma, hogy az igaz Élet, a nagy Igazság és a tiszta Világosság van mindabban, amiért mi szenvedünk. Ma újra világosodik. Újra a világosodás és a teljes világosság felé halad a természet, de az emberi világ is. Hála az Egek Urának és az Örök Világosságnak, hogy az új életnek ezt a kezdetét megérhettem.

Délelőtt Péterffy Gedeon rk. pap jött lelki vigaszt adni, aki a papnevelde gondnoka. Nagyon megörültem neki. Nálam volt a zárkámban. Felhasználtam az alkalmat és meggyóntam. Talán 3/4 órán át beszélgettünk lelki dolgokról. Nagy megvilágosodás is lett bennem. Péterffy ugyancsak kijelentette, hogy a zsidó nép Krisztus megölése óta már nem választott nép, mert kijelentette, hogy nekünk nincs királyunk, csak császárunk és a zsidó nép nem más, mint antitézise a keresztény tézisnek, hogy mindig figyelmeztesse a kereszténységet, mikor van az Igazság útján. Ez nagyon fontos. Fontos az a kijelentése is, hogy az Ószövetségnek csak az Krisztus részéről elfogadott részei tartoznak a Törvénybe. Nagyon, roppant sokat tanultam ebből a beszélgetésből. Tőle megtudom, hogy az új hercegprímás október óta Mindszenty József, a veszprémi püspök, akivel kapcsolatosan el kellett járnom, még mint Nemzetvezetőnek. Ismert Ottó-párti legitimista. Érdekes, hogy a Vatikán személye mellett döntött. Kértem P. G-t [Péterffy Gedeont – K. E.] adjon be nekem Újszövetséget és pár rk. könyvet. Meg is ígérte. A karácsonyest délelőttje igazán szép, jó és igaz kezdete lett a nagy ünnepnek.

A kenyéradagot újra a felével csökkentették nálam, fogolytársaim pedig egyáltalában nem kapnak kenyeret. Ezt egyszerűen nem tudom megérteni. Valami itt nincs rendjén az ínségen kívül. Kincstári üzemek mindig megkapják a követelt mennyiséget. Ihász őrgy. rendelkezett, amikor megmondtam, hogy a második napja kapok már csak a féladagot, hogy a hiányzót pótolni kell. Ihász őrgy. értesít, hogy a feleségemmel való találkozás nem lehetséges az osztv.-n kívülálló okok miatt. Tudomásul veszem a döntést. Nagyon fáj. Mindenhol és mindenkor együtt lehettek ezen a napon a szeretettek, csak éppen ezen a karácsonyon ez az egyedüllét. De hiszem és tudom, hogy 1945 karácsonya az utolsó lesz abból a szempontból, hogy keserű mellőzés legyen csak azért, mert eszes, felelős emberek nem mernek felelősséget vállalni egyszerű emberi tettekért. Ennek dacára ez a karácsony, az 1945-ös, az egész emberiség, de különösen a magyar nemzet számára az első igaz karácsony Jézus Krisztus születése óta, mert ezen indult el tényleg és visszaparancsolhatatlanul az Igazság, a Világosság és az Élet, hogy birtokába vegye az egész földgömböt és végleg elkergesse a Hazugságot, a Sötétséget és a Halált évezredes hatalmukból.

Édesasszonyom, az Úr Jézus Krisztus legyen veled ezen a Szent Estén, adjon Neked is Világosságot, lelki erőt és kitartást, hogy velem együtt lásd és élvezd mindazt a jót, igazat és szépet, amit a Hungarizmusban megláttam és börtöneimen keresztül meg akarok valósítani Isten, a Nemzet és a Család dicsőségére, nagyságára és boldogságára, Amen. Étkezési pótlék 5 db sült burgonya.

Délután karácsonyi vacsora, két tál étel: rántott leves és hosszú lére eresztett krumplileves, vagy inkább főzelékféle. Mindkettő igen ízletes volt.

Este rendes séta. Utána karácsonyi gyertyagyújtás a zárkámban. Három viaszgyertyát meggyújtottam. (...)

XII. 25. Este rendes séta. – A nap folyamán rendbehoztam a kabátbélés fesléseit és a beszakadásokat. Munkámmal meg vagyok elégedve. Még elő fogom venni az öltönyömet, a fehérneműmből a hálóinget, melyeket ugyancsak rendbe akarok hozni úgy – még az óévben –, hogy az Új Évre teljesen rendbehozott ruházattal tudjak megindulni. Péterffy Gedeon paptól el fogom kérni a ma mondott, helyesebben felolvasott szent beszédének teljes másoiási szövegét és az esemény-naplóhoz fogom mellékelni. Nagyon megtetszett nekem egyszerűségében, tartalmasságában. Remélem, megengedik.

XII. 26. Étkezési pótlék 2000 gr. kenyér és 3 db hagyma egy hétre (...)

Délelőtt ebédre újra csak egy féladag kenyér. Kérni fogok két teljes adag kenyeret, mert négy nap óta csak féladagot kapok, vagy pedig naponta ebédhez és vacsorához öt-öt darab sült burgonyát.

Este a rendes séta. – Étkezési pótlék öt db sült burgonya ebédre. A karácsonyfám három viaszgyertyáját meggyújtottam. XII. 24, 25, 26-án az esti séta után. Még meg fogom gyújtani XII. 31-én. 1946. I. 1. 6, és 13-án, I. 14-ével visszaadom a karácsonyfagallyat.

XII. 27. Megkérem az osztv.-t, hogy valamit csináljon az őrszemélyzettel kapcsolatosan. A rendőrök járnak, így egész nap topognak csizmáikkal, bakancsaikkal, de egész éjszaka is, úgy hogy számomra majdnem teljesen kizárt a szellemi munka, mert az ütemes zajok mindig elvonják figyelmemet a tárgyakról. Remélem tud segíteni. Éjszakai nyugvásom emiatt megrontott. A rendőrök elégedetlenek ezzel a szolgálattal, mert nem kapják meg azokat az eszközöket, melyek rendes ellátását lehetővé tennék.

Délelőtt kihallgatásom Antal István dr. szerepére vonatkozóan a Pártban, a Mozgalomban és a Hatalomban. – Ebédre krumplileves, benne kettő kis szeletke krumpli, kenyér nem volt, majd pótolják. Étkezési pótlék öt db sült burgonya.

Délután a mai kenyéradag egy része kiosztásra került. A kenyér még egészen meleg volt, amikor kaptuk. Két egész, egy negyed kenyéradag hátralék van, melyet kapnunk kell. Kérni fogom.

XII. 28. (...) Délelőtt kérésemre megkaptam a hiányzó két adag kenyeret, ami abból keletkezett, hogy négy napon át csak féladagot kaptam.

Ma éppen nyolc hónapja, hogy édesasszonyomat oltár elé vezettem és hogy a mennyasszonyi csokrot letettük ketten a Zell am Hof-i Kegykápolna oltárára. Ez volt ugyanis nászutunk: a Mattsee-i Stiftskirche-ből a Zell am Hof-i Gnadenkirche-be, gépkocsin, talán öt percre a tó másik oldalán.

Este sétára nem mentem. – Étkezési pótlék öt sült burgonya. Létszámunk a pincezárkában örvendetesen apad. Remélem, már vége van ennek a kiadatási komédiának, mely csak azért van, hogy legyen valami. Égbekiáltó igazságtalanságok vannak. Éppen ilyen nagyok az igazságok is, melyekkel szemben megnyilvánulnak (...)

XII. 31. Délelőtt rendes adag sült burgonya, mint étkezési pótlék. Este rendes séta. Idő igen szép, ködös.

Úristen, adj az emberiségnek, nemzetemnek és szeretteimnek jobb, igazabb, szebb újesztendőt. Add, hogy 1946-ban a Hungarizmus célkitűzései megvalósuljanak és, hogy alapvetésüket én végezhessem, Isten, a nemzet és a család dicsőségére és boldogságára. (...)

1946.

I. 1. Isten segítségével.

Délelőtt étkezési pótléknak a szokványos adag sült burgonya. Este a rendes séta. Idő nagyon szép, derült, csillagos ég. Nagyon jól esett a kis séta.

I. 2. (...) Étkezési pótlék 1000 gr. kenyér, 3 drb. hagyma, 5 drb. sült burgonya.

Délután rendkívül érdekes beszélgetés az igazságügyminiszter részéről kiküldött két úrral, akikkel már Karácsony előtt is beszélgetést folytattam és akik lélektani oldaláról vizsgálják ügyemet. – Fehérneműmet visszahozták a mosásból. – Beszélgetés egy holland újságíróval, aki a pincezárkámban látogatott meg. Az igazságnak megfelelően válaszoltam: bánásmód korrekt, zárka állapota nedves és dohos, egészségtelen, étkezés hiányos, éhes vagyok. Politikai kérdése, hogyan látom a helyzetet, feleletem: háború még nem ért véget, talán csak most kezdődik igazán, egyetlen világkérdést sem intéztek el ezzel a háborúval, csak még jobban kidomborították. A kérdéseket el lehet intézni bölcsességgel vagy fegyverrel. Én bölcsességgel gondolom elintézhetni, amire az újságíró élénken helyeselt, de nem hiszem, hogy ez be fog következni. Inkább a fegyveres elintézést látom előtérben, amire megjegyzi, hogy Goebbels is így látta a helyzetet. Nézetem független Goebbelsétől. Érdekes, hogy már hollandus újságíró is jön. A beszélgetés német nyelven folyt, egy hölgy is volt a háttérben.

Este rendes séta. Igen szép, száraz, derült, kellemesen hideg idő, csillagos ég

I. 3. Délelőtt kihallgatásom dr. Eszterházy Miklós, Eugenio Ricioni és dr. Kozmovszky Tibor szerepére vonatkozóan a Pártban, a Mozgalomban, a Hatalomban, jkv. – Étkezési pótlékként 9-ig 1000 gr. kenyér, 150 gr. margarin. Rendes napi sült burgonya adag.

Este rendes séta, idő igen szép, enyhült, száraz, kissé borús, talán hó fog esni.

I. 4. délelőtt étkezési pótlék sült burgonya. Este rendes séta. Csillagos, derült este, hideg.

I. 5. 4-ről 5-re éjszaka az egyik rendőrőr 20 h–24 h-ig végigcsoszogta egész szolgálati idejét a zárkám közelében, ugyancsak az ajtó előtt az előtérben álló – valószínűleg fázott – és egy harmadik a folyosó túlsó végében végigkopogta az egész éjszakát bakancsával. Reggel 4–8 között ugyanaz megismétlődött. Alvásról alig lehetett szó. Szólni egyelőre még nem akarok, mert egyrészt már többször kértem az illetékeseket erre, másrészt pedig teljesen meddő. Ugyancsak a dudorászás, fütyölgetés, tánclépések üteme folyik zavartalanul, mintha eddig senki nem szólt volna. Nem is szólva az éjszakai beszélgetésekről, amelyek egész éjszakán át tartanak. Sok neveletlenség van mindebben, úgy látszik, hogy az érintettek közül egyiknek sincs gyerekszobája, vagy megfelelő kioktatása, vagy pedig ez a világot, országokat és népeket szabadító demokrácia úgy a gyerekszoba nevelési kincsét, mint a fegyelmet már egyszerű megjelenésével is elfújja, aminek következményeit aztán az egész nemzet viseli. A nemzet valószínűen ugyanezt tapasztalja testén, vetítve ezt a pincecsöndéletet az ő politikai, gazdasági és társadalmi életére, amit én itt és valószínűen ugyanúgy áldja mint én.

Délelőtt kihallgatásom Somssich soproni alispán szerepére nézve a Pártban, a Mozgalomban és a Hatalomban. – Péterffy Gedeon rk. pap újra nálam volt, meggyóntam. Megkaptam az Új Szövetséget. –

I. 6. 49. születésnapom. Isten segítségét, Nemzetem szabad akaratát és édesasszonyom szeretetét kérem erre az életesztendőre is. Édesanyámnak legmélyebb gyermeki és fiúi hálámat küldöm. Reggel – a tegnapi gyónás után – megáldoztam a zárkámban. Péterffy Gedeon adta rám a szent testet. Előtte beszentelte és megáldotta a zárkámat. Nagyon, de nagyon jól esett. Megkértem adja át karácsonyi szentbeszédének egy másolatát, hogy az eseménynaplóhoz csatolhassam. Ezenkívül kértem, hogy olyan feloldozásban is részesítsen, mely az utolsó kenet elmaradása esetén lelkinyugalmamat megadja. Tegnap kértem meg őt arra, hogy tekintettel január 6-i születésnapomra, a miséjében emlékezzék meg rólam, mondjon rövid imát vagy fohászt értem mise közben. Megígérte, készségesen eleget tesz kérésemnek. Ma már leadott egy könyvet részemre, előzetes cenzúrára odaadta, meg fogom kapni.

Délelőtt étkezési pótlék a rendes főtt burgonya adag. Kértem, hogy a hetente adott 2000 gr. kenyeret, 4 drb. édeshagymát, 150 gr. margarint egyszerre, egy napon a szerdán kapjam, hogy jobban be tudjam osztani az ellátásomat. Megígérték (...)

I. 8. Délután értesítenek, hogy holnap I. 9-én meg kell jelennem a bíróság előtt tanúkihallgatás céljából Grassy József altbgy. úr ügyében. Érdekes, hogy ilyen fontos ügyben alig egy nappal előbb értesítenek (...)

I. 9. Délelőtt osztv. értesít, hogy főtárgyalásomat január 15-ével akarták megtartani. Ő azonban kijelentette, hogy ez nem fog menni, mert még a vádiratot nem kaptam meg. Kijelentésére elhalasztották főtárgyalásomat a hó végére, amit ő ugyancsak fenntartással vett tudomásul. Én megkértem arra, adja a népbíróság tudomására, hogy nekem legalább két – kettő – hónapra van szükségem, hogy az összes iratokat áttanulmányozzam, sőt jogom van arra is, amivel élni akarok, hogy az összes iratokat másolatba vegyem és ezek birtokában készítsem elő magaviseletemnek alapjait. Védőm sincs még. Ezért, ha ilyen lehetőséget nem kapok, a bíróság előtt megfelelően meg fogom mondani a véleményemet és teljesen elállok a védekezés jogától, mert feleslegesnek fogom tartani, hogy a népbíróság furcsa eljárásának asszisztáljak. Az oszt.v. megértését, hozzáértését és segítségét kértem ebben is, amit készségesen meg is ígért. Egészen hallatlan ez az eljárási mód a népbíróság részéről (...)

I. 11. Századik napomat töltöm a pincezárkámban. Több mint egy negyed év. Ez is bizonyos tehetetlenséget bizonyít a jelenlegi magyarországi rendszer részéről.

Délelőtt bejelentettem az osztv.-nek, hogy általános érdekű kérdésekben igen komolyan szeretnék vele beszélgetni, ezért kihallgatást kérek tőle (...)

Délután 13 h 30-kor az osztv. elé kerülök kérésem alapján. Nála vagyok vagy egy félórát és előadom mondanivalómat (...)

Péter Gábor osztv. és vörgy.-el folytatott beszélgetésem lényege. Jelen vannak: PG, Én (sic!), egy nyomozó százados, ha jól tudom és egy kisasszony, a titkárnő, aki állandóan a szobában tartózkodik. A lényege előadásomnak a következő:

1945. május 1. óta tapasztalatokat gyűjtök amerikai fogságomban, a Hűség Háza fogságában, beszélgetéseimből, kihallgatásokból, bírói tárgyalásokból és minden más adódó és lehetséges alkalomból. A jelenlegi általános és magyarországi különös és részletes helyzet megítélésem szerint arra kötelez, hogy a magyar nemzet létérdekeinek megfelelően kezdeményezzek is, még a pincezárkából is. Ez kötelességem. Úgy látom, hogy a nemzet nem most von felelősségre személyeket, hanem még csak ezután fog tényleg bekövetkezni igazi felelősségrevonás, ha tovább is tapasztalja, hogy a jelenlegi uralmi, hatalmi és kormányzati rendszer nem tudja nagy politikai, gazdasági és társadalmi bajaiból kivezetni. Nem óhajtok így azok között lenni, akiket a nemzet azért von felelősségre, mert tudtak volna segíteni, de nem tették meg, nem kezdeményeztek a nemzet érdekeinek megfelelően, függetlenül jelenlegi sorsuktól. A kezdeményező lépést az osztv.-n keresztül teszem, mert benne teljesen megbízom, mint előrelátó, igen megfontolt, meggondolt, megértő és hozzáértő embert és ideológust ismertem meg. Kérem, továbbítsa beszélgetésünket Magyarország jelenlegi legfelelősebb három vezető személyének: Tildy, Rákosi és szocdemek részéről állított államminiszternek. Ez a kezdeményezés teljesen független a jelenleg ellenem folyamatban levő ügytől, összefüggésben egymással nincsenek. Akármilyen lesz is a válasz, én tovább fogok kezdeményezni, minden eszköz igénybevételével, mert erre jogom van és amint már említettem, kötelességem is nemzetem szolgálatában.

A mondottak előrebocsájtása után a magyarországi és a rá vonatkozó helyzetképet három alapvető pontban foglaltam össze:

1. A magyar kormány jelenlegi rendszerének nem sikerült a magyar nemzetet ellenem és az általam készített eszmerendszer ellen hangolnia, ahogyan azt egyes hangadók ebben a rendszerben szerették volna elérni azáltal, hogy a választásokat megelőzően kértek ki és kaptak meg az amerikaiaktól azzal a célzattal, hogy a kiadatásunk elérésével a nemzet túlnyomó többségét a választások alkalmával saját oldalra tudják állítani az ellenünk lefolytatott propaganda segítségével. Az 1945. november 4-i választások bebizonyították, hogy ez az elgondolás teljesen csődbe

került, a Hungarizmus munkája nem volt meddő, a magyar nemzet bennem nem látja ellenségét és nem hajlandó arra az útra lépni, amelyet egyesek számára megkérdezése nélkül előkészítettek.

2. Bebizonyosodott, hogy a népbíróságok nem alkalmas eszközök arra, hogy kellemetlen és kényelmetlen politikai ellenfelektől a törvényesség látszatával megszabaduljon a jelenlegi rendszerben résztvevők egy része, mert a kellemetlen személyek legyilkolása sem fogja kitéphetni e nemzet tagjainak lelkéből a beléje ültetett új világnézetet, a Hungarizmust. Ideológiai lelke van, amelyet nem lehetett eddig sem személyek megölésével vagy láb alól való eltételével eldönteni.

3. A jelenlegi rendszer minden vezető személyisége és rajtuk kívül az egész nemzet meg van győződve róla, hogy a jelenlegi helyzet a legteljesebb átmeneti állapotot jelenti csupán, lezárva még egyáltalában nincs semmi, a végleges szilárdulás még nem tapasztalható egyik életszelvényben sem. Éppen ezért van az, hogy a vezetésért felelős személyek és az egyes politikai pártok cselekvéseiben, kezdeményezéseikben, kijelentéseikben teli vannak gátlásokkal, a sürgősen, tervszerűen, de gyökeresen megoldandó politikai, gazdasági és társadalmi kérdésekhez sem mernek hozzányúlni, mindent kitolnak, nehogy túl sok hibát kövessenek el és így a hibapontok miatt ne tudják önmagukat átmenteni a véglegesen kialakuló új életbe.

A három pontba összefoglalt kép lehetetlen állapotot tár elénk, melyben egyedül a nemzet fizet rá. Ezért arra kérem az osztv.-t, járjon közbe, hogy az említett urakkal eszmecserét folytathassak az alábbi gyakorlati megoldásról:

1) A múlt politikai, gazdasági és társadalmi felszámolása.

2) A jövő szilárd alapjainak lefektetése.

3) A két feladatból adódó politikai, gazdasági és társadalmi országépítő terv megszerkesztése.

Ezt a kibontakozást véleményem szerint még a nyár előtt kell megcsinálni, mert az az érzésem, hogy ettől az időponttól kezdődően oly súlyos lesz az általános európai helyzet, amely ki fog hatni a mi politikai, gazdasági és társadalmi helyzetünkre is. Nem szabad megtűrni, hogy a nemzet az elé a súlyos vajúdás elé ugyanolyan készületlenül, megalapozatlanul és tudatlanul menjen és nézzen, mint 1938-ban, ami csak abba az átmeneti súlyos helyzetbe sodorta, melyet jelenleg a legszentebb komolysággal elvisel, de nem hajlandó meddő vezetés alatt eltűrni, eltekintve attól, hogy az ez évi felkészületlensége, mellyel a jelenlegi vezetőket teljes joggal és okkal vádolhatja, sokkal nagyobb és halálosabb végveszélybe tudja vinni, mint az elmúlt.

Az oszt.v. figyelmesen végighallgatott. Utána lényegében a következőket mondotta:

1) A kiadatásunkkal kapcsolatosan rögzítette, hogy nem volt egészen szoros összefüggés a választás és a kiadás között. Még szeptember 3-án akarták a tárgyalást in contumatiam [távollétében – K. E.] lefolytatni. Ő azonban ellene volt. Miután az amerikaiak kiadatásunkat megígérték, a vádlott jelenlétében való tárgyalás lefolytatásának már nem látta semmi akadályát. Hogy kiadatásunkat minden politikai párt célkitűzéseinek megfelelően felhasználta a választások alkalmával, természetes. Ezért mondja, hogy egész szoros összefüggés nincs a kettő között.

2) A népbíróságok azért hoznak ilyen szigorú ítéleteket, hogy a nép szenvedélyeit kielégítsék, ami abból fakadt, hogy belevitték egy vesztett háborúba. Ő mindig azt a nézetet vallotta, hogy Amerika, Anglia és a Szovjet ellen nem lehet háborút nyerni anyagi fölényük miatt, hogy a német hadsereget kiválónak és nagyszerűen felszereltnek tartotta, csak rosszul alkalmazták. Azonkívül az a felfogása a felelősségrevonásról, hogy ezt nem 1944. október 15–16-al kell kezdeni, hanem Horthy Miklóssal, 1919-től.

3) Ő is átmenetinek tartja a jelenlegi helyzetet, átmeneti alatt értve, hogy mindig javítani kell a helyzeten, így a megelőző rossz helyzetben állandó javulás fog mutatkozni, tehát tényleg egyik helyzet a másikhoz viszonyítva átmeneti.

Az osztv. gondolatmenetére akarattal nem válaszoltam. Az osztv. arra kért, hogy adjam írásba a mondottakat. Válaszom: addig írásban nem adom, amíg elvi választ nem kapok, tehát amíg szóban nem tisztázódtak a lehetőségek. Elvi hozzászólást kérek én is az érdekeltektől. Írásban egyelőre már azért sem akarom adni, mert ha megtenném, az írást nem csak az érdekeltekhez juttatnám, hanem másoknak is, ezt pedig mindaddig szeretném kerülni, amíg elvi szóbeli megállapodás létrejön. Az osztv. kérdésére kijelentem, hogy a mások alatt a külföldet értem. Én ugyanolyan eszközöket akarok igénybevenni, mint amilyent a jelenlegi rendszer alkalmaz ellenem.

Osztv. kér, hogy mindig a nemzet szempontjait tartsam szem előtt. Válaszom: nyugodt lehet afelől, hogy van olyan képzettségem és ítélőképességem, hogy meg tudjam bírálni, meddig mehetek, de menni fogok és fel fogom nyitni a magyar nemzet és a nemzetközi élet szemeit is, ebben nem fog engem senki sem gátolhatni. Utóvégre nemzetközi bűnös vagyok, nemzetközi szerződés alapján folyik ellenem az eljárás, én valószínűleg a nemzetközi felelősségrevonó fórum elé is fogok kerülni, tehát jogom van rá, hogy ebből a szempontból állítsam be egész magaviseletemet. Vegye mindenki tudomásul, hogy mindenkor és mindig a nemzet létérdekeinek megfelelően viselkedtem, nem úgy, ahogy jelenleg egyesek cselekszenek itten, csak saját önös, önző politikai-egyéni célkitűzéseik és ambícióik kielégítésére. A bíróság előtt lesz még nagyon is bőven alkalmam, hogy erre nézve véleményemet rögzítsem. Meggyőződésem, hogy ez teljesen fedi a nemzetnek a kérdésben elfoglalt nyílt vagy óhajtott véleményét.

Az osztv. megjegyzi, hogy a fejlődés nem lehet retrográd, viszszafelé haladó, mire megjegyzem, hogy a Hungarizmus soha nem jelent visszafelé haladást, sőt annyira előrehaladást, hogy a többi világnézet még csak nyomába sem tud jutni.

Osztv. ígéretet tesz, hogy mindezt a kért személyeknél elő fogja adni, engem az eredményről értesíteni fog.

Ezt az alkalmat felhasználtam még a következők előadására:

Az igazságügyminiszter úr még közvetlenül a karácsonyi ünnepek előtt két pszichológusnak engedélyt adott, hogy velem érintkezhessenek és engem tanulmányozhassanak, mint magánemberek, tehát nem hivatalosan. Annak idején a két úrnak kijelentettem, ha nem hivatalosan jönnek, az én legszemélyesebb jogomhoz tartozik, hogy beleegyezem-e ebbe a magánvizsgálatba vagy sem. A két úr teljesen elfogadta álláspontomat és azt is, hogy az én előzetes megkérdezésem és jóváhagyásom nélkül a beszélgetésről és az eredményről nyilvánosan sehol nem számolhatnak be, se szóban, se írásban, amit meg is ígértek.

Az első kimerítő beszélgetés közvetlenül karácsony előtt volt. Benyomásom tényleg az volt, hogy mint pszihológusok érdeklődnek. A második beszélgetés közvetlenül újév után volt, ugyancsak hármasban ellenőrzés nélkül. Ez alkalommal azonban már előkészített, írásban rögzített kérdéseket adtak fel, amelyek kiterjedtek az egész politikai, gazdasági és társadalmi helyzetre úgy Európában, mint Magyarországon és kimondottan konkrét álláspontok nyilvánítását akarták elérni személytelenül. Összefüggés tehát nem volt egy lélektani vizsgálódással, vagy pedig csak igen laza volt. A beszélgetés végén két olyan kérdést kaptam, amely tulajdonképpen oka annak, hogy az osztv.-nek erről említést teszek.

Az egyik úr, az idősebbik, Gartner-nek hívják, ha jól jegyeztem meg és értettem meg a nevét, azt kérdezte, ha halálra ítélnének és utána a zárkámba méregpoharat tennének, kiinnám-e, hogy a kivégzést elkerüljem. Válaszom: soha! Az én utam a bitó alá természetes út, mellyel csak bekoronázom sokezer hungarista testvérem testi vér- és életáldozatát. Ez számomra éppen olyan magasztos dicsőség, mint a halálos ítéletet hozó rendszer számára alacsonyabbrendűségből származó dicstelenség. Máskülönben is ilyen eljárással, hogy öngyilkos leszek és nem merem a hősi gyakorlat és tett útját végigjárni, teljesen megsemmisíteném a hitet a nemzetben és híveimben a Hungarizmus és személyem iránt és teljesen megsemmisíteném az erkölcsi alapokat, amelyeken állok. És mint Krisztus hívő, Istenszerető és meggyőződésből vallásos férfi az öngyilkosságot soha nem választanám életkérdések megoldásának eszközéül. Az osztv. kijelentette, hogy ő is így ismer.

A másik úr, akinek a nevét nem tudom, fiatalabb, megkérdezi erre tőlem, mit szólnék, ha engem beszámíthatatlannak, bolondnak nyilvánítanának. Az osztv. közbeszól: Ez kellemetlen lenne. Válaszom: ezzel csak azt bizonyítanák, hogy én vagyok az egyedüli józan ember ebben az országban. Osztv. mosolyog.

A két esetet csak hosszas töprengés után hozom csak tudomására, mert az a véleményem, hogy a két úr nem saját kezdeményezéséből tette fel a kérdéseket, hanem sugalmazásra, mely mögött én hivatalos támogatást látok. Ezt az esetet is fel akarom és fel fogom használni, amikor az elvi szóbeli döntés kezdeményezésemre a másik oldalról is megjön és annak megfelelően fogom vagy kapcsolni a két kérdéscsoportot, hogy az utóbbinak átlátszó élét vegyem vagy pedig szét fogom a kettőt határozottan választani, hogy erőteljesen kiélezhessem, úgy a politikai kezdeményezésemet, mint a két úr hivatalos tudakozódását várható ítéletlehetőségről. Az osztv.-t csak arra szeretném figyelmeztetni, hogy bármilyen is lesz a válasz, az érdekelt urak részéről, én tovább fogok kezdeményezni, megállani nem fogok, mert ezt követeli tőlem a lelkiismeretem és a nemzet létérdeke.

Az osztv. csak annyit jegyez meg, hogy régebben a felsőbb tízezerhez tartozó bűnözőknél azt a gyakorlatot alkalmazták, hogy összeköttetéseknél fogva bolonddá nyilvánították, hogy a büntetésen enyhítsenek vagy büntetlenséget biztosítsanak. Megismétli, hogy a beszélgetésünket meg fogja mondani az illetéseknek, eredményről engem értesít. –

I. 12. Gömbös Ernő szds. tárgyalása a Markó utcában a népbíróságon délelőtt. Erősen látogatott. Kijelentésemre, hogy nemzetvezető vagyok, a bíró csendesen megjegyzi: volt nemzetvezető. Más megjegyzést nem tesz (...)

I. 16. (...) Pár nap óta ebédre újra babot kapunk, hála Istennek. Igaz, lehetne több bab benne, de így is tartalmasabb mint a máskülönben ízletesen elkészített burgonya ebéd és burgonya vacsora, majdnem minden burgonya nélkül (...)

I. 22. Délután 15 h 30' körül hirtelen elvittek a Markó utcába a népbírósághoz, ahol a III. emelet 13. sz. hivatalos helyiségében egy népbíró átadta nekem a vádiratot azzal a megjegyzéssel, hogy a főtárgyalást január 31-re tűzik ki. Átvettem a vádiratot. Először nem akartam átvenni, ez volt a csendes, ki nem mondott szándékom, de ettől a gondolattól elálltam és átvettem. Így legalább a legteljesebb erkölcsi csődbe tudom kergetni az egész népbíróságot és mindazokat, akik a háttérből mozgatják az egészet (...)

I. 23. (...) Étkezésem feljavítását kértem azokra az időkre, amikor a főtárgyalásra készülök és az tartani fog. Éspedig a jelenlegi ellátás mellett még kérek:

a) a rendőrségi konyháról még egy csajka tésztát,
b) naponta 5-10 dkg szalonnát
c) cukrot

Ezt mind itt szeretném megkapni, ebből a szempontból nem akarnám a védőt igénybe venni.

Osztályvezető válasza: Intézkedni fog (...)

Délelőtt 10 h óta Ihász őrnagy dolgozószobáját utalták ki részemre, melyben teljesen szabadon munkálkodhatok ügyemen (...)

I. 24. (...) Délelőtt folyamán értesítés, hogy ma délután átszállítanak a Markóba az én érdekemben, hogy ott érintkezhessem mindazokkal, akik ügyemmel kapcsolatosan szóbajönnek (...)

Délután maga elé rendelt az osztv., közölte velem hivatalosan átküldésemet a Markóba. Megköszöntem neki és a nála beosztott uraknak a velem szemben tanúsított kifogástalan bánásmódot és magatartást (...)

Ma szeretetcsomagot küldtek nekem a testvérek – csak ezek vannak velem ezen az emeleten, így látom, – melynek roppant megörültem. Szilvabefőtt, kenyér, szőlőcukor, liba- vagy kacsazsíros kenyér, rántás a levesek számára, délután újra kenyér, kávé, pogácsa, só. Mindezt Omelka Ferenc küldte szobatársaival egyetemben (...)

I. 26. (...) Délután jelentkezett dr. Zboray Sándor ügyvéd, egy helyettest hozott magával, dr. Ratkóczy a neve, ha jól értettem, [LATKÓCZY – K. E.] neve már jó pár évvel ezelőtt, mint ismert ügyvédé előttem is ismert volt. Nagyon jó benyomást tett rám mind a kettő. Érdemleges megbeszélést holnap a délelőtt folyamán terveznek. Átadtam a vádiratot, megmondtam, hogy induljanak el az iratokat áttanulmányozni. Javasoltam, járjanak el, hogy a főtárgyalást május 1. utáni időre halasszák, hiszen ha elhalaszthatták I. 31-ről II. 5-re, májusig is el tudják tenni. Nem lehet ilyen rövid idő alatt komolyan felkészülni. Zboray megjegyzi, hogy dr. Jankó, a tárgyalásvezető is panaszkodott, hogy eddig még nem volt ideje a hatalmas iratanyagba betekintenie, mert mindig másnak kellett. Népbíróság elnökénél, igazságügyminiszternél és belügyminiszternél való közbelépésre kértem őket, feljegyezték. Feleségem felkeresését kértem tőlük, mert a felmerülő költségeket meg akarom téríteni, de én teljesen szegény maradtam, míg feleségemnek megvannak a lehetőségei, hogy a költségeket ingatlanjára betáblázza. Zboray kijelentette, mindet fedez, ha megkapja, jó lesz, ha nem kapja meg, az sem lesz baj.

Újra érkezett szeretetcsomag. A gyomrom nem akarja elhinni. Zöldborsófőzelék, püré, burgonya, kiskolbász, abált szalonna, kenyér, pogácsa, kávé, egy pár hagyma. Az egészet egyszerre megettem, hozzá az ebédet a fogházból. Vacsorára megint kukoricakása volt. Ebédre pedig – főtt tészta!!! (olvashatatlan szó) tészta! Isteni jó volt, már majd egy esztendeje nem ettem főtt tésztát, pedig rettenetesen szeretem és kívánom. És ma a fogház konyhája nyújtotta ezt a csoda ételt.

Az idő nagyon szép, derült. Felhős, kissé, száraz, hideg. Zárkámat lassan teljesen rendbehozom.

I. 27. Délelőtt első kimerítő megbeszélés az ügyvéddel 10 h–13.30-ig. A beszélgetés lényegét legépelve megkapom kedden, szükségem van rá, hogy én is készülhessek a védőbeszédemre. A periratokba együtt fogok betekinteni az ügyvédekkel, hogy a kérdésekre azonnal felvilágosítást tudjak adni. Kérem, lássanak el kenyérrel, zsíradékkal, cukorral, tésztával, cigarettával, amit megígértek. Feleségemet holnap meglátogatják, kérni fogom az igazságügyminisztériumot, hogy bocsássák el a toloncból – tehát ott van – és helyezzék rendőri felügyelet alá (...)

I. 29. Délután a pótvádiratot vettem át dr. Jankó tanácselnöktől. Át fogom adni az ügyvédnek. Pár beszédemet teszi még vád és vádbizonyítás tárgyává.

II. 1. Ma iktatják a köztársasági elnököt méltóságába. Tildy Zoltán a köztársaság új első elnöke. Református. Kíváncsi vagyok, mikor fogják kezdeményezni, hogy Magyarország mint köztársaság kérje felvételét a Szocialista Tanácsköztársaságok Szövetségébe. Hogy ezt kezdeményezni fogják, egész biztos.

Délelőtt beszélgetés az ügyvédekkel. A védelem irányelveinek rögzítése. Az iratokhoz betekinteni még nem tudtak, csak ma tette át az ügyészség a tanácselnökhöz. Hihetetlen, hogy itt milyen előre átgondolt bűnös játék folyik ellenem és védekezési lehetőségem ellen. Holnap újra hosszú megbeszélés lesz az ügyvédekkel. Felhatalmazást adtam, hogy feleségemet felkeressék az ügyvédi költségek fedezete céljából. Eddig édesasszonyomról annyit tudtam meg az ügyvédek útján, hogy a toloncházban van internálva, beszélgetési engedélyt a nevemben jelentkező ügyvédemnek Réti nevezetű ezredes, a toloncház vezetője nem adott, azt elutasította. Ezt sem tudom megérteni, miért ez az elutasítás. Az eljáró ügyvéd azonban látta édesasszonyomat az udvarban sétált Heim [sic! – helyesen: Hain – K. E.] Péter feleségének kíséretében, vagy társaságában, melegen volt felöltözve. Kértem az ügyvédeket, hozzanak számomra a testi tisztálkodást előmozdító eszközöket. Megígérték.

Délután újra kaptam szeretetcsomagot fogolytársaim egyikétől. Nagyon jól esett.

Idő: napsütéses, enyhe, száraz.

II. 2. Délután a Magyar Nemzet napilap, ha jól értettem, Geréb nevezetű munkatársa[5] keresett fel és a fogházvezetés engedélyével nyilatkozatot kért. Kijelentettem: szívesen adok, de a főtárgyalás előtt nem akarok nyilatkozni. Kijelentette, hogy nyilatkozatom csak az ítélethirdetés után fog megjelenni. Tudomásul vettem. Kikötöttem még, hogy mielőtt megjelenne nyilatkozatom az egyes feltett kérdésekre, az általam mondottakat át akarom nézni, hogy nincs-e benne félreértésből származó hiba. Először szabadkozott, de utána megígérte. Általános politikai kérdésekről volt szó, semmi sem a hazai viszonyokkal kapcsolatban. Ha tudná Geréb úr, hogy ebből én mi mindent kikövetkeztettem! Tőle megtudom, hogy hivatalosan megállapították angol kivizsgálás eredményeként is, hogy Hitler öngyilkos lett! Még mindig nem tudom elhinni! Ha ez igaz, úgy ő nem érdemelte meg a német népet, az viszont nem érdemelte meg őt! Még az emlékét is el kell törölni. Gyávaság és aljasság! Ez nem hősi életszemlélet, hanem legfeljebb skorpió-életszemlélet, de még ezek is tiltakoznának az ellen, hogy Hitlert velük egy sorban emlegessék (...)

II. 4. (...) Délután kihallgatásom egyik népügyésznél. Pártról, Mozgalomról, (olvashatatlan szó) érdeklődött. A holnapi főtárgyalással kapcsolatos. – Ügyvédeimmel egy órán át beszélgettünk a holnapi tárgyalásról. Mint tanúkat még feljegyeztettem a védőkkel: Horthy Miklós, Kállay Miklós, Hennyey Gusztáv, Miklós Béla, Vörös János, Ribbentrop, Guderian.

Idő napsütéses, enyhe. Bár maradna ilyen.

A PER

Első tárgyalási nap
1946. február 5.

A tárgyalás iránt óriási érdeklődés nyilvánul meg. Az egykorú sajtótudósítások szerint nagy tömeg lepte el a Zeneakadémia környékét, a tárgyalóterem pedig zsúfolásig megtelt hallgatósággal.

A tárgyaláson a magyar sajtó munkatársain kívül megjelentek a külföldi sajtó képviselői is.

Mivel a Zeneakadémia nagytermének fűtését nem sikerült megoldani, a tárgyalóteremben mindenki, a népbíróság tagjai, a vádlottak, a védők és a hallgatóság télikabátban ülte végig a tárgyalást. A hivatalos személyek, a bírák, az ügyészek és a védők annyival voltak kedvezőbb helyzetben, hogy asztalukon elektromos hősugárzókat állítottak fel.

Az 1946. február 5-én, az első tárgyalási napon felvett hiteles gyorsírói jegyzőkönyv szerint „Szálasi Ferenc és társai ügyében megtartott népbírósági tárgyaláson" hivatalosan az alább felsoroltak voltak jelen: dr. Jankó Péter törvényszéki tanácselnök, a főtárgyalás vezetője; dr. Lészay Béla a Független Kisgazda Párttól; Korbasits Pál a Magyar Kommunista Párttól; Mérő József a Szociáldemokrata Párttól; Horváth István a Nemzeti Paraszt Párttól; László Adolf a Polgári Demokrata Párttól; Sipos Ignác az Országos Szakszervezeti Tanácstól; Bolgár Menyhért a Független Kisgazda Párttól; Aranyos István a Magyar Kommunista Párttól; Garamvölgyi Sándor a Szociáldemokrata Párttól; Sótonyi László a Nemzeti Paraszt Párttól; Illosvay Hollóssy István a Polgári Demokrata Párttól; Peresztegi Dezső az Országos Szakszervezeti Tanácstól; dr. Jahner-Bakos Mihály törvényszéki aljegyző jegyzőkönyvvezető; dr. Frank László népügyész; dr. Nagy Vince politikai ügyész; valamint: Szálasi Ferenc I. rendű vádlott, Vajna Gábor II. – Szőllősi Jenő III. – dr. Csia Sándor IV. – dr.

Gera József V. – dr. Kemény Gábor VI. – Beregfy Károly VII. rendű vádlottak.

Az I. rendű vádlott védelmében dr. Latkóczy Imre és dr. Zboray Sándor; a II. rendű vádlott védelmében dr. Holló Géza; a III. rendű vádlott védelmében dr. Greguss Andor; a IV. rendű vádlott védelmében dr. Krámer Emil és dr. Korányi Károly; az V. rendű vádlott védelmében dr. Kiss Aladár; a VI. rendű vádlott védelmében dr. Lukács Vilmos és dr. Geiringer Zsigmond; a VII. rendű vádlott védelmében dr. Gonda József István voltak a Budapesti Ügyvédi Kamara által kirendelt védők.

Dr. Jankó Péter elnök: A budapesti Népbíróság tárgyalni fogja hűtlenség bűntettével és háborús bűntettekkel vádolt Szálasi Ferenc és társai bűnügyét. Kérem a vádlottak elővezetését. (Fogházőrök elővezetik a vádlottakat.) A főtárgyalást megnyitom. Mindenekelőtt a vádlottakat veszem számba és felveszem személyi adataikat.

Szálasi Ferenc elnöki kérdésekre közli személyi adatait. 1897. január 6-án született Kassán, nős, felesége neve Lutz Gizella, budapesti illetőségű magyar állampolgár, magyar anyanyelvű, más nyelven is beszél, róm. kat., legmagasabb katonai iskolát, hadiiskolát végzett, volt vezérkari őrnagy, vagyontalan, apja neve: néhai Szálasi Ferenc, anyja neve: Szatmári Erzsébet, arra a kérdésre, hogy mi a foglalkozása, így felel: Magyarország nemzetvezetője. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csendet kérek! Önnek tehát ez a mániája, ez még mindig tart. De talán nem is mánia, hanem rossz tréfa a nemzettel, vagy arcátlanság. Majd rá fogunk jönni, hogy ezek közül melyik esettel állunk szemben. Büntetve volt?

Szálasi: Kérem, én itt védekezési jogomnak...

Elnök: (Félbeszakítja.) Ez nem védekezés, ez arcátlanság

Szálasi: Nem, hanem engem törvényesen választottak meg nemzetvezetőnek. (Élénk derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csend legyen!

Szálasi: Bírói elfogultságot jelentek be.

Elnök: Ezt megteheti. Arra feleljen, volt-e büntetve?

Szálasi: Az 1921. III. t.c.[6] alapján megbüntettek 3 évi fegyházra 1938-tól 1940-ig.

Elnök: Most Szőllősi Jenő vádlott személyi adatait veszem fel.

Szőllősi Jenő 1893. január 28-án Antalfalván született, makói illetőségű, magyar állampolgár, anyanyelve magyar, más nyelven is beszél, nős, négy gyermek atyja, műegyetemi és egyetemi végzettsége van, okleveles gyógyszerész, katona volt, címzetes tart. százados, föld- és házvagyona van, Csanád megyében és Makón, mégpedig egy darab egy emeletes és két földszintes háza, 93 kat. hold földje Kaszaper községben, a ház és a föld egy része feleségе nevén van, ezen felül értékpapírjai is vannak letétben, továbbá reáljogú gyógyszertára is volt, apja neve: Naszluhácz Lajos, anyja neve Szőllősi Ilona, mindketten meghaltak, büntetlen előéletű.

Elnök: Most báró Kemény Gábor személyi adatait veszem fel.

Báró Kemény Gábor vádlott elnöki kérdésekre közli személyi adatait: 1910. december 14-én Budapesten született, nős, budapesti illetőségű magyar állampolgár, anyanyelve magyar, más nyelven is beszél, jogtudományi doktor, országos közigazgatási vizsgát tett, katona volt, arra a kérdésre, hogy mi a foglalkozása, azzal felel, hogy újságíró és volt külügyminiszter.

Elnök: Külügyminiszter? Épp arról lesz itt szó, hogy milyen külügyminiszterség volt ez.

Báró Kemény Gábor folytatólagosan közli személyi adatait: atyja neve néhai Pál, anyjáé Milasin Éva, vagyontalan. Az 1921. III. t.c. alapján vétség miatt büntetve volt, de rehabilitálták.

Elnök: Beregfy Károly személyi adatainak felvétele következik.

Beregfy Károly vádlott elnöki kérdésekre közli: 1888. február 13-án Cservenkán született, szegedi illetőségű magyar állampolgár, anyanyelve magyar, ág. ev. vallású, tényleges tiszt, volt vezérezredes, legmagasabb katonai iskolát, hadiiskolát végzett, vagyontalan, nős, atyja neve néhai Berger Károly, anyjáé néhai Mégl Mária, büntetlen előéletű.

Elnök: Csia Sándor!

Csia Sándor vádlott elnöki kérdésekre közli: 1894. év február 4-én Hegybányán született, nős, szentendrei illetőségű magyar állampolgár, magyar anyanyelvű, más nyelven nem tud, ref. nős, felesége Vörösmarty Ilona, egy gyermek atyja, vagyontalan, apja neve néhai Ignác, anyjáé néhai Bajai Henriette, katona nem volt, ny. HÉV. titkár, büntetlen előéletű.

Elnök: Vajna Gábor személyi adatainak felvétele következik:

Vajna Gábor elnöki kérdésekre felel: 1891. november 5-én Kézdivásárhelyen született, magyar állampolgár, róm. kath. törvényesen elvált, magyar anyanyelvű, iskolai végzettsége érettségi, ker. akadémia és hadiiskola, szolgálaton kívüli ezredes, vagyontalan. Arra a kérdésre, hogy mi a foglalkozása, így válaszol: belügyminiszter.

Elnök: Ön is? Belügyminiszter: (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Egyéb foglalkozása nincs?

Vajna: Országgyűlési képviselő.

Elnök: Ez is? Most is belügyminiszternek érzi magát? Még azt sem mondja, hogy volt belügyminiszter? Most is belügyminiszter?

Vajna: Még nem mentettek fel az állásomtól. (Nagy derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Az ember nem tudja eldönteni, hogy arcátlanság ez, vagy pedig orvosi probléma. (Taps a hallgatóság soraiban.) Csend legyen!

Vajna további elnöki kérdésekre közli, hogy atyja neve néhai Károly, anyjáé Szabó Anna, büntetlen.

Elnök: Dr. Gera József!

Gera József vádlott elnöki kérdésekre közli: 1896. október 24-én Makón született, nős, budapesti illetőségű magyar állampolgár, anyanyelve magyar, más nyelven nem beszél, ref. orvos, vagyona két lakóház, apja neve néhai József, anyjáé néhai Garai Viktória.

Az 1921. III. t.c. alapján három hónapi fogházra, 3 évi hivatalvesztésre, majd négy hónapi fogházra és hivatalvesztésre ítélték.

Elnök: Most felkérem, hogy a védelem képviselői jelentkezzenek. (...)

Megállapítom tehát, hogy a vádlottak védői jelen vannak, a vádhatóság képviselői szintén. Most ismertetni fogom vádlottakkal a vádiratot.

(Vádlottakhoz:) Önökkel szemben a népügyészség két vádiratot is nyújtott be. Kérem a jegyző urat, hogy e vádiratok rendelkező részét olvassa fel.

Dr. Jahner Bakos Mihály jegyző: (Olvassa)

VÁDIRAT

„Vádolom Szálasi Ferenc vádlottat

1.) az 1930. III. t.c. 60 §-ának 3. pontjába ütköző és az 1934. XVIII. t.c. 3. §-a szerint minősülő hűtlenség bűntette miatt.

Az 1930. III. t.c. 58 §-a 1. bekezdésébe ütköző és ugyanezen §. 2. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette, továbbá

2.) az 1945. VII. tc. 1. §-a által törvényerőre emelt Nbr. 11. §. 1. pont 1. bekezdésébe, a 3, 4, 5. és 6. pontjába ütköző háborús bűntettek. –

Vajna Gábor vádlottat

1.) Az 1930. III. t.c. 58. §. 1. bek.-be ütköző és ugyanezen §. 2. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette, továbbá

2.) az 1945. VII. t.c 1. §-a által törvényerőre emelt Nbr. 11. § 4, 5. és 6. pontjába ütköző háborús bűntettek,

Szőllősi (Naszluhácz) Jenő vádlottat,

1.) az 1930. III. t.c. 58. § 1. bek.-be ütköző és ugyanezen bekezdés szerint minősülő hűtlenség bűntette,

2.) az 1945. VII. t.c. 1. §-a által törvényerőre emelt Nbr. 11. §. 3, 4, 5. és 6. pontjába ütköző háborús bűntettek,

dr. Csia Sándor vádlottat vádolom

1.) az 1930. III. t.c. 58. §. 1. bek.-be ütköző és ugyanezen bek. szerint minősülő hűtlenség bűntette, – továbbá

2.) az 1945. VII. t.c. 1. §-a által törvényerőre emelt Nbr. 11. §. 3, 4, 5. és 6. pontjaiba ütköző háborús bűntettekkel,

dr. Gera József vádlottat vádolom

1.) az 1930. III. t.c. 58. §. 1. bek.-be ütk. és ugyanezen §. 2. bek-e szerint minősülő hűtlenség bűntette, továbbá

2.) az 1945. VII. t.c. 1. §-a által törvényerőre emelt Nbr. 11. §. 4. pontjaiba ütköző háborús bűntett,

az 1945. december 19. napjától előzetes letart. lévő

dr. Kemény Gábor vádlottat vádolom a XVIII. t.c. 3. §-a szerint minősülő hűtlenség bűntette,

az 1930. III. t.c. 58. §. 1. bek.-be ütköző és ugyanezen §. 2. bekezdése szerint minősülő hűtlenség bűntette, továbbá

2.) az 1945. VII. t.c. 1. §-a által tövényerőre emelt Nbr. 11. §. 1. pont 1. bek.-be 3, 4, 5. és 6. pontjaiba ütköző háborús bűntettek, Beregfy (Berger) Károly vádlottat vádolom

1.) az 1945. VII. t.c. 1. §-a által törvényerőre emelt Nbr. 11. §. 1. pont. bek. 4, 5. és 6. pontjaiba ütköző háborús bűntettek, továbbá

2.) a Nbr. 13. §. 7. pontjaiba ütköző háborús bűntett elkövetése miatt."

Tegyük hozzá: a vádiratban említett törvények közül az 1930. III. tc. teljes és pontos címe: „A katonai büntető törvénykönyv életbelépéséről és a közönséges büntetőtörvények egyes rendelkezéseinek ezzel kapcsolatos módosításáról és kiegészítéséről", – a két hivatkozott paragrafus, az 58. és a 60. a hűtlenség bűntettéről szól, míg az 1934. XVIII. tc. „A hűtlenség szigorúbb büntetéséről" megnevezést kapta. Mindkét törvény alapján bizonyos súlyos esetekben halálbüntetést is ki lehetett szabni.

A háborús bűnösök felelősségrevonásáról szóló kormányrendeletet még Debrecenben, 1945. január 25-én az Ideiglenes Kormány adta ki – az Ideiglenes Nemzetgyűléstől kapott felhatalmazás alapján, – az 1945. VII. törvénycikk pedig e kormányrendeletet vette alapul és bővítette ki, így került a Corpus Jurisba, a Magyar Törvénytárba a háborús és népellenes bűnösök bíróság elé állításáról és megbüntetéséről szóló törvény. A törvényjavaslatot az Ideiglenes Nemzetgyűlés 1945. szeptember 11-én tárgyalta, a törvénycikk címe: „A népbíráskodás tárgyában kibocsátott kormányrendeletek törvényerőre emeléséről" lett.

E három törvénycikk szerepel Szálasi és hat társa vádiratában.

A vádirat részletesen ismerteti a vádlottak hazaáruló tevékenységét – a hitleri Németország diplomáciai és rendészeti képviselőivel folytatott tárgyalásokat, egyrészt a fegyverszünet megakadályozására, másrészt a háborúban való totális részvételre és az ország kifosztására – azután a népellenes, háborús bűntett fogalmát kimerítő cselekményeiket – kezdve a zsidónak minősített magyar állampolgárok ellen hozott diszkriminációs, hátrányos megkülönböztetést jelentő rendeletek kibocsájtásán, folytatva a bécsi országút „halálmenet"-én, végezve a pesti gettó felállításán és az ott, valamint a főváros más területén elkövetett tömeggyilkosságokon; ide tartoztak továbbá az ellenállási mozgalom tagjai ellen foganatosított intézkedések, a Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottságának, Bajcsy-Zsilinszky Endre és harcostársainak letartóztatása, elítélése és kivégzése.

Szálasit és vádlott-társait így többek között azzal vádolta a népügyészség, hogy részesei voltak „emberek belföldön és külföldön elkövetett törvénytelen kivégzésének és megkínzásának."

A vádirat és a pótvádirat tartalmazta ezen kívül a vádlottak által írt fontosabb cikkek, valamint a parlamentben és másutt tartott felszólalásaik, beszédeik jegyzékét.

A vádirat szerint a vádlottak tevékenysége, beszédei, írásművei azt a célt szolgálták, hogy „az ország háborúba lépését, illetőleg a háború fokozottabb mértékben való folytatása érdekében a közfelfogást jelentős mértékben befolyásolják és az országra káros irányba tereljék."

A vádirat és a pótvádirat részletes ismertetését mellőzzük, mivel a népbíróság feladatából következően az egyes vádpontokat a vádlottak és a tanúk meghallgatása és a vallomások egybevetése során részletesen tárgyalta és ennek mi is bőséges teret szenteltünk. A vádirat felolvasása után az Elnök bejelentette:

Mielőtt a főtárgyalást folytatnók, egynegyedórás szünetet rendelek el. A fogházőrség Szálasi kivételével a többi vádlottat most elviheti.

Szálasi Ferenc kihallgatása

Elnök: Kérem Szálasi elővezetését (Megtörténik.)

Dr. Latkóczy védő: T. Népbíróság! Előterjesztést kívánok tenni. Szálasi Ferenc kirendelt védőjeként kérem az elfogultsági kifogás tárgyában határozatot hozni, tekintettel arra, hogy már Szálasi Ferenc ezt a kifogást megtette.

Elnök: Mit ért védő úr az alatt, hogy elfogultsági kifogás? Mellőzni kéri az én tanácsvezetői beosztásomat?

Dr. Latkóczy védő: Igen. Kérek engedélyt arra is, hogy Szálasi Ferenc ezt személyesen előterjeszthesse.

(Halk tanácskozás után:)

Elnök. A népbíróság ezt a védő úr által előterjesztett kérelmet a Bp. 68. §-ának második bekezdésében foglaltak értelmében visszautasítja, mert 68. §. hivatkozott második bekezdésének rendelkezése szerint a főtárgyalásnak megkezdése után az ezeknél eljáró bíróval szemben csak a kizáró okok érvényesíthetők. Minthogy azonban itt a Bp. szóhasználatát alapul véve ez, amiről szó van, nem kizáró ok, hanem elfogultsági kifogás akarna lenni, a népbíróságnak nincs módjában más rendelkezést hozni, mint e szakasz alapján a kérelmet, mint az eljárás ebben a szakában előre kizártat, hivatalból visszautasítani. (Éljenzés és taps a hallgatóság körében.)

Dr. Latkóczy védő: Tisztelettel semmisségi okot jelentek be a Bp. 384. §-ának 9. pontja alapján.[7]

Elnök: A március 19-i dátum Önt, Szálasi Ferenc hol érte?

Szálasi: A történtek után egy bejelentéssel tartozom, mielőtt...

Elnök: Arra feleljen, amit kérdeztem.

Szálasi: Én védelmemnek legteljesebb megbénítását látom és kizárólag...

Elnök: Mielőtt beszél, engedélyt kérjen rá.

Szálasi: Kérek engedélyt.

Elnök: Nem engedem meg, mert a kizárási kérelmet a népbíróság hivatalból visszautasította, az eljárásnak ebben a szakaszában ez többé diszkusszió tárgyává nem tehető. Ezt vegye tudomásul.

Szálasi: Akkor viszont tanácselnök úrnak meg kell mondanom, hogy akkor mint mániákus, mit feleljek?

Elnök: Azt Önnek kell tudnia.

Szálasi: Nem, mert sem tanácselnök úr, sem én nem tudjuk meghatározni, hogy mániákus vagyok-e.

Elnök: Talán elmeorvosi megfigyelését kéri saját magának? Látja, ez már esetleg épkézláb gondolat lenne az Ön részéről. (Nagy taps a hallgatóság körében.) Csendet kérek!

Szálasi: Nagyon helyes, mert tanácselnök úr nem szakember és nem elmeorvos áll a népbíróság élén.

Elnök: Kéri, hogy elmeorvos megvizsgálja?

Szálasi: Ez a népbíróságra tartozik.

Elnök: Kéri, vagy nem kéri?

Szálasi: Ha mániákusnak tartanak engem és az én vallomásomtól függ emberek élete, akkor tessék megfelelően...

Elnök: Megint nagy hősként viselkedik.

Szálasi: Egyáltalában nem. Én mindig csak nemzetem érdekeit tartom szem előtt. (Nagy derültség a hallgatóság körében.)

Elnök: Csendet kérek! A nagy hős még arra a kérdésre sem felel, hanem kibúvókat keres és szaladgál ide vagy oda. Feleljen arra a kérdésre, amit feltettem: igen, vagy nem? Kéri vagy nem kéri elmeorvosi megfigyelését?

Szálasi; Amit mondtam, kimondtam, a népbíróságra tartozik, mert nem tőlem indult ki.

Elnök: A felelete most is olyan, amilyenhez hozzá voltunk szokva.

Szálasi: Én újból bejelentem...

Elnök: A vádat megértette? Bűnösnek érzi magát?

Szálasi: Nem. (Derültség.)

Elnök: Hol találta március 19-ének időpontja?

Szálasi: Kérem először ezt a kérésemet elintézni.

Elnök: Ismételten figyelmeztetem, hogy fegyelmi rendszabályokhoz fogok nyúlni Önnel szemben. Megmondtam, hogy erről a kérdésről tovább itt nem tárgyalunk. Hol találta Önt március 19-e?

Szálasi: Nem tudok már visszaemlékezni reá.

Elnök: A következő napok?

Szálasi: Rendes pártvezetői dolgaim után jártam.

Elnök: Önnek volt értesülése a március 19-én bekövetkezett dolgokról azt megelőzően?

Szálasi: Nem volt tudomásom róla, csak később mikor bekövetkeztek.

Elnök: Március 19-e után hol, kitől értesült róla?

Szálasi: Hajnalban, mikor bejöttek a német csapatok.

Elnök: Tehát előre nem tudott róla? A bejött német csapatok katonai vezetésével került Ön érintkezésbe és mikor?

Szálasi: Erre nézve kérem megengedni, hogy a naplómba betekinthessek, mert nem volt eddig alkalmam reá.

Elnök: Április 3-án találkozott Ön a Naplójában foglaltak szerint először Németországnak úgynevezett akkori magyarországi követével és teljhatalmú megbízottjával. Ez az Ön Naplója? (Felmutatja a Naplót, amelyet Szálasi megtekint.) Vegye a kezébe és lapozza át. (Vádlott kezébe veszi.) Álljon ide és lapozza át, hogy megállapíthassa, hogy a lapok teljes terjedelmükben az Ön Naplójának a részei-e. (Szálasi átlapozza a Naplót és visszaadja az elnöknek.)

Szálasi: Igen.

Elnök: Jegyző úr, kérem jegyzőkönyvbe venni, hogy a Hungarista Mozgalom Naplójának 1944. április havi részletét adtam a kezébe.

Most a Naplónak április 3-i feljegyzését ismertetem, ha csak ezen az alapon tudna visszaemlékezni a történtekre.

(Olvassa): „A PV [pártvezető Szálasi a Naplójában magáról egyes szám harmadik személyben beszél, és nagy PV betűkkel jelöli a pártban betöltött funkcióját. – K. E.] április 3-án 19 órától kezdődően 20 óra 45 percig Veesenmayer német követtel beszélgetést folytatott a német követségen, jelen voltak: a németek részéről Veesenmayer, Rechnitz, vagy Rekowski nevezetű birodalmi férfi, valószínűen Veesenmayer bizalmasa, a Nyilaskeresztes Párt részéről a PV, Csia Sándor és Walton ügyvéd, aki a kölcsönös bemutatkozást végezte, a beszélgetés a PV és Veesenmayer között folyt le, de a fenti személyek jelenlétében. Lényege és tárgya ugyanaz volt, mint a PV beszélgetése dr. Höttl német birodalmi hírszerzővel március 31-én, Vajna Gábor lakásán. Veesenmayer kijelentette, hogy ő nemcsak követ, hanem egyúttal Hitler személyes meghatalmazottja is Magyarországon. A pártvezető kérte, tájékoztassa arról, hogy nemzetközi jogilag ismeretes-e a két ország viszonyában ilyen méltóság, ha nem úgy az általános nemzetközi jogi szabályok ismernek-e ilyent?

Veesenmayer kijelentette, hogy Magyarország és Németország között ilyen hivatalos méltóság a kiküldetés terén szerződés szerint nincsen. A különleges helyzet szükségessé tette, hogy ő ne csak követi minőségben legyen itt, hanem meghatalmazotti minőségben is. Ez már azért is szükségessé vált, mert ha csak mint követ jön, nem folytathat tárgyalásokat olyan pártokkal, amelyek a kormánnyal szemben, ellenzékben állnak, neki azonban szüksége van arra, hogy ezekkel a pártokkal is hivatalosan érintkezhessék, hogy tiszta képet alkothasson Magyarország helyzetéről. A pártvezető ezt a megbízatást tudomásul veszi. Teljesen megérti a különleges helyzetet, de felveti a kérdést, hogy Németország a kölcsönösség alapján elfogadná-e a Magyar Államfő személyes teljhatalmú megbízottját Magyarországnak Németországgal szemben fennálló különleges problémái tisztázására."

Elnök: Mit felelt erre Veesenmayer?[8]

Szálasi: Kérném felolvasni.

Elnök: Ezt Ön felolvasni kéri?

Szálasi: Igen, az egész beszédet.

Elnök: Jön erre egy felelet, ami minden magyar embernek arcába kergette volna a vért és megjegyezte volna élete utolsó pillanatáig és nem felolvasni kérné ezt a mondatot, amely így hangzik: (Olvassa) „Ez legfeljebb akkor lenne lehetséges, ha a magyar hadsereg vonulna be Berlinbe." És Szálasi erre hallgatott, a nagy magyar! (Zajos felkiáltások a hallgatóság köréből: Pfuj! Pfuj!) Csendet kérek. Tehát Önnek ebből az egy mondatból látnia kellett azt a megalázó megkülönböztetést, amelyet Németország az állítólag hű szövetséges és a magyar szuverénitás tiszteletben tartója tesz, hogy Magyarország részéről Németország olyan megbízottat, akinek joga van a német belügyekbe is beletekinteni és az ellenzéki pártokkal is kapcsolatot felvenni, legfeljebb csak akkor fogadhatna, ha a magyar csapatok szállták volna meg Németországot, következik ebből, hogy Németország részéről Magyarország megszállása ellenséges cselekedet volt.

Szálasi: Ebből egyáltalán nem ez következik.

Elnök: Mi következik?

Szálasi: Az, hogy a magyar és a német kormány közt együttes megállapodás jött létre a német csapatok ide való bevonulása szempontjából, ami a Sztójay-kormány első megnyilatkozásából ki is vehető.

Elnök: Ez üres beszéd, amit mond.

Szálasi: Nem, ezek tények.

Elnök: Eltekintve attól, hogy tények vagy nem tények, mindenesetre azonban Veesenmayer a német hadsereg ide való bevonulását jogcímnek tartotta, a belpolitikai téren való olyan beavatkozásra is, amely belpolitikai beavatkozást egy magyar követ számára semmi esetre sem engedélyezte volna Németország.

Szálasi: Ez legfeljebb véleménye volt, amit rögzítettem és nem egy hivatalos vélemény.

Elnök: De Önnek erre egy szava sem volt, hanem Ön ezzel a Veesenmayerrel, akiről most azt mondja, hogy legfeljebb az ő véleménye volt, tehát Ön is kénytelen ebben súlyos dolgot látni, de az az Ön akaratelhatározása volt, hogy ezzel a Veesenmayerrel tovább tárgyalt, sőt párhuzamosan haladt.

Szálasi: Ez a magyar nemzet érdeke volt és nem az enyém.

Elnök: Ne vegye ezt a szájára annyiszor. Éppen arról lesz a továbbiakban szó, hogy mi volt a magyar nemzet érdeke.

Szálasi: Majd el fog dőlni... (Zaj)

Elnök: Mit felelt? Épp egy köhögésembe esett a válasza.

Szálasi: Hogy mennyiben lesz a magyar nemzet érdeke, azt a közeljövő el fogja dönteni.

Elnök: Milyen közeljövő?

Szálasi: Még egyáltalában nem záródott le az események sorozata semmi dologra nézve.

Elnök: Önök még mindig itt tartanak?

Szálasi: Igen.

Elnök: Önök még nem okultak a német csodafegyverek várásából? Még mindig jósolnak? Ezen mi, a demokrácia erejének tudatában, csak szánalmasan mosolyogni tudunk. (Taps a hallgatóság köréből.)

Tehát április 3-a után – ugorjunk egy hónapot mindjárt – május 3-án került Ön ugye kormányzói kihallgatásra. Erre emlékszik?

Szálasi: Igen.

Elnök: Mi volt az Ön kormányzói kihallgatásának fő célja?

Szálasi: Kérném az egészet felolvasni. (Derültség. – Egy hang a karzatról: Bilincsbe kell verni ezt a rothadt buzeránst! – Egy hang az elnöki emelvény felől: Csendet kérünk! Nem színház ez!)

Elnök: Ejnye, ejnye, egy nemzetvezető, akinek ennyire a legnívótlanabb átlagon áll a memóriája. (Derültség) Ez a Hungarista Mozgalom Naplójának második részlete. Tekintse meg ezt a hitelesség szempontjából. (Szálasi megtekinti a naplórészletet.)

A május 3-i részlet (Olvassa): „A PV kormányzói kihallgatása megtörtént május 3-án 18 óra 30 perckor, tartott 1 óra 40 percet, 20 óra 10 percig, négyszem között az Államfő dolgozószobájában, 18 óra 25 perckor a Kabinetiroda főnökénél történő előzetes jelentkezés után. Ambrózy kabinetfőnök felkísérte a PV-t az államfő dolgozószobájáig. A PV a szoba közepéig jutott csak, mert az Államfő, aki íróasztalánál ült, a PV belépésekor felkelt és a PV elébe jött, a PV nemzetiszocialista karlendítéssel, „Kitartás!" hungarista köszöntéssel s a közvetlen utána tett „Éljen Horthy!" üdvözléssel köszöntötte az államfőt. (Derültség.) Az államfő kezet nyújtott a PV-nek és a dolgozó szobájában levő garnitúrához ment..."

Elnök: Mivel köszönt a Kormányzó Önnek a kéznyújtástól eltekintve?

Szálasi: Rendesen üdvözölt, hogy Isten hozta.

Elnök: (tovább olvassa): „A PV benyomása a kormányzóról: fizikailag igen jó állapotban van, stb." – csak a lényeges részeket ismertetem, – mert ha kívánsága van egyéb részletet illetően, rámutathat az egyes részletekre. – (tovább olvassa): „Bizalmasan beszélt, mint aki tudja, és úgy tájékozódott, hogy olyan emberrel beszél, aki nincs egyoldalúan a németek felé beállítva. Beszédében azonban határozottan érezhető volt, hogy még most is tanácsokat kap és fogad el a háttérből, valakitől, nézeteiben határozottan befolyásolják, a kapott tanácsokat be is tartja. A kihallgatás inkább ismerkedés jellegű volt." A beszélgetés lényeges fejezetei összevontan csoportosítva az alábbiak. „A Kormányzó álláspontja a németekkel kapcsolatban az, hogy meggyőződése szerint a németek őt kicsalták. [ti. III. 18-ára, Klessheimbe – K. E.] Ennek tulajdonítja az ország jelenlegi katasztrofális helyzetét. Hiába hangsúlyozta előttük, hogy a kormány teljesítette szövetségesi kötelezettségeit, nem adtak neki hitelt, hanem ezzel szemben spiclik pletykáinak és írásbeli jelentéseknek, amiket állításával szemben mutattak fel, amik szerinte csak pletykák. A Kormányzó álláspontja a katonai helyzettel kapcsolatban, megmagyarázta Hitlernek, hogy az angolszász invázió blöff csupán, kár 170 hadosztályt tétlenül Nyugaton tartani, ezt az erőt inkább a Szovjettel szemben kellene bevetni és a Szovjettel kellene végezni. Hangsúlyozta azonban a kormányzó, nézete szerint végeredményben még nem biztos, hogy ki győz és ezért igen fontosnak vélné a „várni és meglátni" elv gyakorlati keresztülvitelét. A PV válaszában azt hangsúlyozta, hogy a magyar nemzet minden társadalmi rétegében be akarja fogadni az új eszméket, amelyeket a nemzetiszocializmus tudatosít. A Kormányzó válasza, hogy a magyarnak nagy hibája, hogy nem tud gyűlölni, ezért tudott itt betelepedni és a magyar nép rovására és kárára megerősödni a német, stb."

Szálasi: Kérném a tanácselnök urat, hogy az egész beszélgetést méltóztassék felolvasni.

Elnök: Melyik részletét kéri ezzel alátámasztani a védekezésnek?

Szálasi: A kérdésben a felelet benne van.

Elnök: Egyelőre azt ismertetem, amit jónak látok. Majd a bizonyítás kiegészítése iránti indítványában védőjének, vagy Önnek lesz módjában további részletek felolvasásának indítványozása is.

A továbbiakban azután a lényege ennek a beszélgetésnek és a konklúziója (Olvassa): „A PV kifejti a Kormányzónak, hogy 14 millió szempár figyeli a nemzetnek azt a két tényezőjét, amelyeken a döntés múlik. A két tényező: az Államfő, aki több mint 25 esztendős múltjával elválaszthatatlan a Nemzettől, és a Nyilaskeresztes Párt, amely egyedülálló mozgalmával a nemzet óhaját és követelését szilárd keretei közé fogta, ezt kifejezésre is juttatta, így jogosan tekintheti önmagát a nemzet gerincének és lelkének: a kormányzónak kell ma dönteni abban a rideg kérdésben és személyesen kell dönteni abban a súlyos sorskérdésben, hogy óhajtja-e és kívánja-e, hogy a Nemzet és a Horthy család közt az életösszhang és a kapcsolat az új európai rendben és a magyar Nemzet újonnan kialakuló jövőbeli sorsa útján is meglegyen és biztosítva legyen."

– A Kormányzónak erre mi volt a válasza? Mert itt az Ön feljegyzéseiben van bizonyos válasz, de ez inkább kitérésnek mondható a kérdés lényegének megválaszolása helyett. Mi volt a Kormányzó válasza erre?

Szálasi: Amit ott feljegyeztem.

Elnök: Ez nem válasz rá. Tudniillik a Kormányzó kezdett arról beszélgetni, hogy miért vállalta annak idején a kormányzatot, István fiát miért választatta meg kormányzóhelyettesnek, azután azt mondta volna, hogy nem is tudja, hogy mi a nemzetiszocializmus, mert a „nemzeti" rendben van, sőt egyedül csak ezen alapon hajlandó valamit tenni, ha a szocializmus pedig azt jelenti, hogy a szegényeken társadalmi úton kell segíteni, ez ellen szintén nincs kifogása, de a túlzásokat nem tudja semmiképp elfogadni. Majd azután áttértek egyes aktuális kérdésekre, így a zsidókérdésre, azután a Kormányzó álláspontjára a földreform ügyében, amire vonatkozólag az Ön feljegyzése szerint Ön nem nyilvánított volna ellenkező véleményt, mert nem akarta kiélezni a dolgot Kormányzó és Ön között. Azután védekezett itt a Kormányzó, hogy őt hibáztatják egyesek a bekövetkezett eseményekért, végül pedig Ön a kihallgatása végén megjelentette az államfőnek, venné tudomásul, hogy a PV további kezdeményező lépéseket fog tenni úgy belpolitikailag, mint külpolitikailag a németek felé, a nemzet és az államfő érdekében kéri az engedélyét, hogy az államfőt ezekről vagy Sztójay útján értesíthesse, vagy személyesen tehessen jelentést. (Folytatólag olvassa): „A Kormányzó tudomásul vette pártvezető kérését és tanácsolja, hogy a németekkel legyen óvatos, majd pártvezető is meg fog győződni arról, hogy velük nem lehet tárgyalni." Azután felsorolja a Napló a Kormányzó egyes jellegzetes kijelentéseit, amelyeket tárgyalás közben tett. Ilyen például (Olvassa): „A németek jelenlegi helyzete hasonlatos a sarokbaszorított, megsebzett vadkanéhoz, mindenfelé vág, a német nép és hadserege egyedülálló az egész világon, kiváló, de diplomáciája mindig rossz volt és ma is az, Németországban is három irányzat van: az egyik a meg nem alkuvó irányzat, a másik az angolszászok felé való kiegyezést kívánja, a harmadik a Moszkvával való kiegyezésnek híve, mindhármat Himmler brutális rendőruralma tartja kordában." Ezek szerint ha máshonnan nem, akkor a Kormányzó kijelentéseiből Ön is tudott arról, hogy Németországban sincsen valami nagy egység, ott is több politikai irányzat áll szemben egymással. Most azt szeretném Öntől megtudni, vajon ezzel a kihallgatással Ön azt célozta-e, hogy a Kormányzót megnyerje az Ön mozgalmának?

Szálasi: Igen.

Elnök: És milyen tudatban távozott ekkor a Kormányzótól? Sikerült ez vagy sem?

Szálasi: Azzal távoztam, hogy sikerült megkapnom a felhatalmazást a Kormányzótól, hogy a belpolitikai kibontakozás szempontjából kezdeményező lépéseket tehetek a németek felé és a kormányzat felé és erről neki jelentést tehetek.

Elnök: Úgy érezte tehát Ön, hogy a Kormányzóval való együttműködés elérése céljából az első lépést megtette?

Szálasi: Igen.

– Az elnök ezek után az 1944. késő tavaszán és nyarán lezajlott belpolitikai eseményekkel kapcsolatosan tett fel kérdéseket, mindenekelőtt azt tudakolta, miként reagált Szálasi július közepén arra a hírre, hogy a kormányzó Lakatos vezérezredest akarja Sztójay miniszterelnök helyére kinevezni. Szálasi kijelenti, hogy a Kormányzóval szemben kialakult bizalmatlansága erre az eseményre vezethető vissza. –

Elnök: Augusztus 29-én végül is Ön a Kormányzó elé jutott. Milyen közvetlen céllal ment oda?

Szálasi: Hogy figyelmeztessem őt lépésének következményeire, bejelentsem neki azt is, hogy mielőtt ezt a lépését megteszi, én felajánlom neki az egész hungarista mozgalmat, amelynek segítségével a kibontakozás simább formában végrehajtható, kérem azonban a tanácselnök urat, mivel fontosnak tartom ezeket a dolgokat – hogy a hungarista napló idevonatkozólag felolvastassék, mert nem mindegy, hogy visszaemlékszem-e most, vagy pedig felolvassák.

Elnök: Bízza csak rám, hogy mikor mit olvasok fel a naplójából. Egyelőre maradjunk a szóbeliségnél. Egyelőre napló nélkül, tudomása és emlékezete alapján feleljen arra a kérdésemre, vajon 1944. augusztus 29-én abból a célból jelent-e meg a Kormányzónál, hogy megkísérelje őt eltéríteni attól a szándékától, hogy a német szövetségből való kilépést előkészítse?

Szálasi: Nem, ebben a formában nem felel meg a dolog. Hanem azért jelentem meg nála, hogy eltérítsem alkotmányellenes és törvényellenes lépésétől.

Elnök: Nézze, Szálasi Ferenc, ne beszéljen maga itt alkotmányellenességről, hiszen ebben a kérdésben a nemzet életéről volt szó. Ne kerüljön ilyen szánalmas ellentétbe önmagával. Fejére olvasom saját naplójának azt a kitételét, melyben Ön sajátmaga mondja, hogy az alkotmánynak csak addig van jogosultsága, amíg a nemzet életét, nem pedig a pusztulását szolgálja.

Szálasi: Ez egy határeset.

Elnök: Itt, a német szövetségből való kilépésnek kérdésében valóban a nemzet életéről volt szó. Ön azt írja Naplójában, hogy a nemzet inkább élni akar alkotmány nélkül, mint elpusztulni alkotmánnyal.

Szálasi: Ez nagyon helyes felfogás a mi nézetünk szerint.

Elnök: Láttuk, hogyan valósították meg ezt a felfogásukat. Úgy valósították meg, hogy elpusztították a nemzetet is, az alkotmányt is.

Szálasi: Mindenkor a nemzet érdekét és becsületét néztük. (Zaj és közbeszólások a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csendet kérek! Ön tehát megmarad amellett, hogy azért ment augusztus 29-én a Kormányzóhoz, hogy eltérítse attól a szándékától, hogy alkotmányellenesen készítse elő a német szövetségből való kilépést. Ennek azonban ellentmond az, hogy Ön ezen a kihallgatáson is felajánlotta a hungarista mozgalom részéről az együttműködést a német szövetség síkján.

Szálasi: Tessék?

Elnök: Felajánlotta Ön ekkor is a hungarista mozgalom részéről az együttműködést a német szövetség síkján?

Szálasi: Igen.

Elnök: És a Kormányzó mit felelt erre?

Szálasi: Kérem a napló felolvasását. (...)

Elnök: Az augusztus 29-i kormányzói kihallgatás, (olvasom): „A Kormányzó rendkívül ideges, kapkodó, roppant nyugtalan ember benyomását kelti: kezei nagyon reszketnek, állandóan verítékező homlokát állandóan törli zsebkendőjével, határozottan olyan ember benyomását kelti, aki igen nehéz döntés előtt áll és aki lelkiismeretével viaskodik, május 3-i kihallgatás alkalmából az elkeseredett, de mégis igen nyugodt férfi benyomását keltette, beszélgetés közben, amikor rábeszéléssel akart hatni PV-re, a közvetlen közelében ülő PV térdét fogta mindenkor mind a két kezével, idegállapotára jellemző a kis tünet, hogy amikor PV a kormányzói kéznyújtás alkalmából feszesen odaállott az Államfő elé, az Államfő is ideges hirtelenséggel feszesen kihúzta magát, mint egy hadnagy, az a Kormányzó, aki május 3-án PV-vel igen ernyedt és előkelő testtartással fogott kezet, tekintete beszélgetés közben bizonytalan volt, bizonyításaiban kapkodott, és azt a benyomást keltette, mintha inkább önmagát akarná meggyőzni, kijelentéseinek helyességéről semmint a PV-t.

PV. megköszöni a kihallgatást, de különösen köszöni azt a két alapot, amit május 3-án közvetlenül személyesen és szóban, július 24-én pedig Sztójay miniszterelnök közvetítésével kapott az Államfőtől, és amelyeken eddig is igen jól tudott verekedni a

Nemzet szolgálatában, május 3-án megkapta az engedélyt az Államfőtől, hogy belpolitikailag és külpolitikailag kezdeményezhet, július 24-én viszont az engedélyt, hogy a kormányban részt vehet Pártjával egyetemben; Államfő egyetértően bólintott, jelentését röviden összefoglalja:

1. Magyarország területén három világerő-tényező méri össze erejét: Moszkva a marxizmus eszközével, London a plutokrácia eszközének erejével és Berlin a Völkische Bewegung [magyarul – Népi Mozgalom – K. E.] erejével; Magyarország tehát akarata ellenére világtörténelmi jelentőségű csatatere lett a most folyó világnézeti háborúnak, ebben a helyzetben a nemzetnek határozott célt kell adni, hivatását benne tudatosítani kell, és olyan vezetőket kell élére állítani, akikben megbízik, akiknek célkitűzéseit szentesíti és akik biztosítékot nyújthatnak afelől, hogy célkitűzéseik jóságában feltétlenül hihet, ha mindez elmaradna, a magyar Nemzet lekerül a történések színpadáról, a magyar nép pedig, amelyik nemcsak a magyar Nemzet hivatott vezetője, hanem a politikai, gazdasági és társadalmi egységbe kovácsolt magyar Nemzeten keresztül egész Délkelet-Európa hivatott irányítója, a legteljesebb erkölcsi, szellemi és anyagi nyomorba és kimondottan rabszolgaságba kerül, ezért javaslata a Kormányzónak: a Kormányzó álljon a Nemzet élére, elhatározásának lelkét és gerincét a magyar Nemzet minden rétegében szélesen kiteljesedett Nyilaskeresztes Párt és Hungarista Mozgalom képezze, melynek fegyelmezettségét és szervezettségét PV személyével együtt ezennel felajánlja a Kormányzónak, PV akarattal és szándékosan félbeszakítja jelentését, hogy alkalmat adjon a Kormányzónak a válaszadásra,

a Kormányzó nem válaszolt erre a javaslatra;

2. PV felhatalmazást kér a Kormányzótól, hogy a Nemzet vezetése szempontjából tekintetbe jövő pártok vezető embereivel tárgyalásokat folytathasson le és segítségükkel rövid időn belül a Nemzet parancsolóan szükséges kibontakoztatását az Államfőnek javasolhassa: PV e helyen is szándékosan elhallgat, hogy Kormányzónak lehetőséget adjon a válaszadásra,

a Kormányzó nem válaszolt erre a javaslatra sem;

3. PV felhatalmazást kér a Kormányzótól, hogy tudtával és beleegyezésével a kormány felelős vezetőivel tárgyalásokat folytat-

hasson le abból a célból, hogy a parancsolóan szükséges kibontakozás szolgálatában a legszélesebb alapokra fektetett kormány kialakítása rövidesen létrejöhessen a Kormányzó beleegyezésével;

Kormányzó: félbeszakítja PV-t ennél a résznél és idegesen kapkodva, lényegében a következőket mondja:

ecseteli a helyzetet az egyes hadszíntereken, igen élesen bírálja a német hadvezetőség eddigi elhatározásait, de különösen azt, hogy Hitler mindig beleszól a katonák dolgába, pedig nem ért hozzá, meggyőződése, hogy a háborúnak hamarosan vége lesz, határozottan kiérezhető volt a sajnos szó nyomatékos kiejtésénél, hogy a németek feltétlen vereségével számol,

ilyen időkben természetesen mindent el kell követni, hogy összeomlás ne következzék be Magyarországon, és éppen ezekben a súlyos időkben tulajdonképpen nincs is kormánya, mert a miniszterelnök már hetek óta beteg, külügyminisztere és külügyminiszterhelyettes sincs éppen abban az időben, amikor Romániában ezek a súlyos események bekövetkeztek[9], hiába kísérletezett új kormányok felállításával, egyik sem sikerült, így hiába kísérletezett és kezdeményezett Bárdossy vagy Imrédy, akinek a baja az, hogy zsidó, akinek pedig vaj van a fején, az nem tud kezdeményezni, nem vezetett eredményre Jurcsek Béla kezdeményezése sem, és így tovább a többi is mind eredménytelen maradt, nem nyilatkozott afelől, hogy „a többi" alatt mit vagy kit értett,

ezért szükségesnek találta, hogy saját maga hozzon létre egy kormányt, hiszen az a kormány, amelyet a németek akartak és a németek szája íze szerint alakult meg, csődöt mondott és képtelen volt a háború nagy problémáit megoldani, most olyan kormányt akar létrehozni, amelyik adminisztratív kormány, egy pár katona kerül bele, hogy az erélyes kéz is meglegyen, egy pár miniszter lesz, a többi ügyeket azonban adminisztratív államtitkárok fogják vezetni,

az új kormány teljesen politikamentesen fogja vezetni a dolgokat, mert mindent a háború szempontjából fog vezetni, most rend és fegyelem kell, a pártok politizálását olyan időkre kell hagyni, amikor béke van és az orosz nem áll a Kárpátok szorosaiban, igaz, hogy a parlamentarizmus alapja a pártokkal való kormányzás, de most olyan időket élünk, amelyek rendkívüliek, így a rendkívüli időknek megfelelő szerkezetet kell adni az államhatalomnak is;

PV: félbeszakítja a Kormányzót és a következőkre figyelmezteti: az országban már általánosan beszélnek arról, hogy a Kormányzó alkotmányellenesen viszi az ügyeket és az alkotmányra tett hűségeskűjét megszegte, kéri tehát az Államfőt, hogy ha szükséges is az államhatalmi tényezők átmeneti átrendezése, ez olyan módon és formában történjen, amiből nem alakítható ki precedens olyanok számára, akik a precedenseket mindenkor örömmel veszik, különösen, ha az alkotmánynak a Kormányzó részéről történt súlyos megsértéséről van szó.

Kormányzó: azt válaszolja, hogy itt van a törvény, amely a rendeletekkel való kormányzást törvényesíti és lehetővé teszi, az 1939: II. t.c.-re célzott ezzel;[10]

PV: megjegyzés nélkül tudomásul vette a Kormányzónak ezt az alkotmányjogi magyarázatát;

Kormányzó: kéri PV-t, hogy Pártjával maradjon csendben, őrizze meg a nyugalmat, mert nagy szükség van erre;

PV: biztosítja a Kormányzót, hogy a Párt megőrizte eddig a nyugalmát, a továbbiakban is meg fogja őrizni, de csak mindaddig, amíg nem provokálják,

Kormányzó: milyen provokálásról van szó?

PV: nemzetiszocialista magatartásért internálják a párttagokat és büntetőeljárásokat foganatosítanak velük szemben,

Kormányzó: erről majd lehet beszélni, el lehet intézni, utánanéz;

PV: felhatalmazást kér a Kormányzótól, hogy Hitlernél kihallgatást kérhessen azért, hogy tisztázza nála Magyarország és a magyar Nemzet jövőjét és sorsát, amit Hitler szánt Magyarországnak, ezt azért tartja fontosnak és szükségesnek, hogy a kapott válasz alapján PV még inkább tudja kiigazítani magatartását a Kormányzó elképzeléseihez;

Kormányzó: nincsen kifogása ez ellen, de arra kéri PV-t, hogy most még ne tegye ezt a lépést, PV várjon még csak egy hónapig, mert ez alatt az idő alatt minden tisztázódni fog, és utána majd meg lehet látni, hogy mit kell csinálni,

nagyon sajnálja, hogy csak rövid időre tud rendelkezésére állni PV-nek, de súlyos és nagy az elfoglaltsága, ígéretet tesz, hogy hosszabb és nyugodtabb megbeszélésre fog alkalmat adni PV-nek, amint a helyzet megnyugodott és az állandó kormányzati kríziseket meg tudta szüntetni;

PV: megkéri Kormányzót, engedje meg, hogy ugyanazokkal a szavakkal búcsúzzon tőle, melyeket tanácsként a Kormányzó mondott PV-nek, május 3-i kihallgatása alkalmával, és amelyek még ma is visszacsengenek a fülébe: wait and see – várni és meglátni!

a Kormányzó szívélyesen, de igen idegesen és felindultan búcsúzott PV-től;

vélemény: a Kormányzó teljesen az angolszász-zsidó cimboraság markában van, amelynek külső kifejezői egyrészt Bethlen, másrészt a tábornoki cimboraság, a kormányzó már nem hisz a németek győzelmében, a németek iránti barátságáról múlt időben beszélt, súlyos lépésre határozta már el magát, amiről visszavezető utat már nem talál.

Az elkövetkezendő egy hónapon belül határozottan vár valamit, talán angolszász fegyveres biztatást Magyarország kiugrására a Hármas Szövetségből[11] egy, az angolszászokkal végrehajtott adriai partraszállás segítségével, de mindenesetre vár valami eseményt a közeli időkben, a jelenlegi kormánnyal ezt az időt szeretné megnyerni.

Határozottan megállapítható, hogy a Kormányzó nem akarja alkotmányosan továbbvinni az ügyeket, hanem csak úgy, ahogyan azt az angolszász-zsidó cimboraság neki sugalmazza.

A Kormányzó álláspontja igen megkönnyítette a Nyilaskeresztes Pártnak és a Hungarista Mozgalomnak helyzetét, a Párt és a Mozgalom ugyanolyan fegyverekkel fog küzdeni, mint amilyeneket az Államfő állít be az angolszász-zsidó érdekek szolgálatába, meglehet, hogy a Kormányzó még megmenthető valami csoda folytán, a Pártnak és a Mozgalomnak mindent el kell követnie, hogy abban az esetben, ha a Kormányzó becstelenné válna, a Nemzet ne essen vele együtt a becstelenség halálos mélységébe, helyes volt a Mozgalom Országépítésének az a döntése, hogy az átmeneti időben az 1939. II. t.c. alapján kell végrehajtani a kormányzást, amire az angolszász-zsidó cimboraság is rájött."

Elnök: A felolvasott naplórészlet egyúttal a mostani vallomását jelenti?

Szálasi: Igen (...)

Elnök: Mire célzott Ön itt, hogy helyes volt a mozgalom országépítésének az a döntése, hogy átmeneti időben az 1939. évi II. tc. alapján kell végrehajtani a kormányzást? Miféle döntés volt az augusztus 29-én a mozgalom országépítése részéről?

Szálasi: Nem augusztus 29-én, hanem...

Elnök: Augusztus 29-én miféle döntést állít fel? Természetes, hogy megelőző időből származik.

Szálasi: A kivételes hatalommal való kormányzás törvényes alapon lehetetlen volt.

Elnök: Mi volt az országépítés? Ki vett ebben részt?

Szálasi: Nem párttagok, hanem szakemberek, akik a hungarista ideológiának a gyakorlati átépítését csinálták.

Elnök: Mikor voltak ezek a tanácskozások?

Szálasi: Éveken keresztül. Ez még 1940/41-ben lehetett, amikor az alapelveket kiadtam.

Elnök: Szóval ez a megállapodás nem speciálisan ezzel a helyzettel kapcsolatos volt, hanem általánosan arra az esetre szólóan, amikor Önök a hatalmat átveszik?

Szálasi: Amikor a hungarista párt átveszi.

Elnök: És ezt óhajtották megoldani az 1939. évi II. tc. alapján?

Szálasi: Igen.

Elnök: És ki fog ez alapon rendeletekkel kormányozni?

Szálasi: A m. kir. minisztérium, mint ahogy a törvényben van.

Elnök: Augusztus 29-e után Ön hamarosan találkozott Winkelmannal?

Szálasi: Igen.

Elnök: Winkelmann a magyarországi német rendészeti és általában biztonsági erők legfelsőbb parancsnoka. Ön mikor ismerte meg?

Szálasi: Akkor ismertem meg személyesen az augusztus 29-e utáni találkozás alkalmával.

Elnök: Ön kereste fel őt, vagy ő Önt?

Szálasi: Kölcsönös volt a kívánság, mint ahogy kölcsönösen merült fel Veesenmayer részéről.

Elnök: Tehát augusztus 31-én jött létre ez a találkozás. Mi volt ennek a találkozásnak a lényege? Erre talán emlékszik kívülről is, mert ez elég lényeges momentumnak mondható. Ön Winkelmannal négyszemközt beszélt, vagy ez azonos az ugyancsak augusztus 31-én Veesenmayer és Ön közt lefolyt megbeszéléssel?

Szálasi: Nem, ez külön.

Elnök: Mi történt?

Szálasi: Kérném ugyancsak a felolvasását ennek a beszélgetésnek éppen fontosságánál fogva.

Elnök: Lényegében mit közölt Ön vele?

Szálasi: Belpolitikáról beszéltünk és közöltem, hogy a Hungarista Mozgalom – Nyilaskeresztes Párt nem fogja tétlenül nézni a Kormányzónak ezt a törvény- és alkotmányellenes fellépését és kezdeményezését.

Elnök: Miben látta a törvény- és alkotmányellenességet? Hogy nem kérdezi meg a parlamentet?

Szálasi: Igen.

Elnök: De nézze, nem értem az indokát ennek, hogy ha augusztus 29-én a Kormányzó minden áron a háború folytatása mellett tör lándzsát Ön előtt, legalább a rendőri kihallgatása alkalmával így jellemezte a Kormányzó akkori állásfoglalását, akkor nem értem, hogy augusztus 31-én miért kellett ilyen vészharangot kongatni a Kormányzó ellen?

Szálasi: Azért, mert annyi ellentét volt a Kormányzó beszédében és válaszadásában. Azonkívül tudtam már a júliusi eseményekről, melyeknél fogva nyugodtan feltételezhettem, hogy ez csak felém egy megnyugtató kijelentés volt az ő részéről.

Elnök: Kifejezetten nem közölt Ön Winkelmannal egyebet is, hogy küszöbön áll Magyarországnak a német szövetségből való kiválása?

Szálasi: Kérem felolvasni a Napló megfelelő részét.

Elnök: Nem emlékszik rá?

Szálasi: Határozottan nem tudok emlékezni.

Elnök: Tett ilyen közlést, vagy nem?

Szálasi: Csak akkor tudnék válaszolni, ha előzőleg alkalmam lett volna betekinteni az iratokba. De nem kaptam meg az engedélyt, hogy minden iratba betekinthessek. Egyszer voltam három óráig fenn.

Nagy Vince pol. ügyész: És ha elpusztult volna a napló, akkor mi lett volna?

Szálasi: Akkor még nehezebb helyzetben volnék.

Nagy Vince pol. ügyész: Igen, emlékeznie kell erre azok után a bitangságok után, amiket tett.

Elnök: A főtárgyalást félbeszakítom. Folytatására holnap reggeli 9 órát tűzöm ki.

(A tárgyalás délután 1 óra 45 perckor végződik.)

Szálasi naplójegyzete

II. 5. Délelőtt főtárgyalásom első napja. Tanácselnök dr. Jankó. Magaviselete minősíthetetlen, a bírói joggyakorlat nyílt, durva, gátlásnélküli arculcsapása. Mai főtárgyalás lényege:

Vádirat felolvasása. A főtárgyalás megindulása az én kihallgatásommal. 1944. március 19. napjával kezdte. Veesenmayerrel való április 3-i, és augusztus 29-i beszélgetés. Kérésemre, hogy a naplóból olvassa fel az elnök a vonatkozó részeket, durva megjegyzésekkel eleget tett, de csak az ellenem szóló részeket. Elutasította, ugyancsak durván, a kérésemet, hogy mindent olvasson fel azzal, hogy majd a bizonyítás kiegészítésénél kérhetem. Főtárgyalás első napjának tartama 9 h 30' – 14 h.

Szégyene ez az igazságszolgáltatásnak. Szegény magyar nemzet, hogy ilyen bíráskodása és bírája van, amely egészen biztosan egyedülálló az egész földkerekségen.

Idő enyhe napsütés.

Holnap tárgyalás folytatása 9 h-kor. Kihallgatásom folytatása. Minden megvetésem és undorom dacára állom ezt a durvaságot, hogy így hasznára lehessek nemzetem becsületének, érdekének és jövőjének.

Vörös János, Sztójay Döme és Rátz Jenő tanúkénti kihallgatását kérni. Hivatalosan az én jelenlétemben meg kell állapitani, hogy minden irat megvan-e abban a táskában, amelyet az amerikaiak átadtak, vagy hiányzik-e valamelyik.

Második tárgyalási nap
1946. február 6.

Dr. Jankó Péter elnök: Folytatjuk a tegnap félbeszakított főtárgyalást. Kérem Szálasi Ferenc vádlott elővezetését. (Fogházőr a bírói emelvény elé állítja Szálasit.) A népbíróság folytatja elsőrendű vádlott kihallgatását.

Szálasi Ferenc kihallgatása

Szálasi Ferenc, ott hagytuk abba az Ön kihallgatását tegnap, hogy Ön 1944. augusztus 31-e táján, sőt minden bizonnyal éppen ezen a napon lépett először érintkezésbe Winkelmann Ottóval.

Szálasi: Igen.

Elnök: Ki hozta létre ezt a találkozást Önök között?

Szálasi: Most már nem emlékszem.

Elnök: Hol találkoztak?

Szálasi: Winkelmann magánlakásán.

Elnök: Ezek szerint Ön ment őhozzá.

Szálasi: Igen.

Elnök: Milyen beszélgetés folyt le Önök között?

Szálasi: Az egy tájékoztató, megismerkedő beszélgetés volt, ezen kívül az általános helyzetről is volt szó.

Elnök: Mi volt a közvetlen célja a megbeszélésnek?

Szálasi: A kölcsönös megismerkedés és a belső helyzet tisztázása.

Elnök: Mi volt azon a napon a belső helyzet lényeges témája?

Szálasi: Ekkor már a Kormányzónak alkotmányellenes cselekedete volt, amely azonban nem került megbeszélésre, ez csak indíték volt az én részemről.

Elnök: A Kormányzó melyik cselekedete volt Ön szerint alkotmányellenes?

Szálasi: Az a vélemény, amely bennem kialakult augusztus 29-én, a kormányzói kihallgatáson.

Elnök: Hogyan érti ezt, mert mi nem értjük.

Szálasi: A Kormányzó a kihallgatáson saját magával ellentétbe keveredett és én épp ebből az ellentétből következtettem azt, hogy ő a leghatározottabban el van szánva, hogy külön utakon fogja megoldani Magyarország belső kérdéseit.

Elnök: Ezek szerint tehát ez egy Ön által feltételezett alkotmányellenesség volt. Igen?

Szálasi: Nem, hanem tudott dolog volt. Már júliusban kaptuk azokat a híreket, amelyekről tegnap itt szó volt és ezek a hírek nyertek megerősítést beszélgetésünk alkalmával.

Elnök: Csakhogy az Ön Naplójából adatok vannak arra, hogy Ön alkotmányellenesnek nyilvánította a Lakatos-kormány kinevezését is.

Szálasi: Igen.

Elnök: Miért látott Ön ebben a kinevezésben alkotmányellenességet?

Szálasi: Azért, mert a Kormányzó a kinevezést megelőző szokványos tárgyalásokat egyáltalán nem folytatta le a pártokkal, hanem saját kezdeményezéséből kinevezte Lakatost.

Elnök: Ejnye de kényes volt maga az alkotmányosság kérdésében. (Derültség.) Jobb lett volna, ha ezt a kényességet, ezt a pedantériát minden irányban szeme előtt tartotta volna.

Szálasi: Ez meg is volt a hungarista mozgalom részéről. (Zaj és mozgás a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Most arra feleljen, hogy vajon augusztus 31-én volt e Önnek már konkrét értesülése arról, hogy a fegyverszüneti tárgyalások előkészítő stádiumban vannak?

Szálasi: Augusztus 31-én voltak már konkrét értesülések is.

Elnök: Ezt közölte Ön Winkelmannal?

Szálasi: Nem, erről nem volt szó.

Elnök: Majd kihallgatjuk Winkelmannt, ő minden bizonnyal vallani fogja, hogy maga közölte vele ezeket az értesüléseket.

Szálasi: Nem hiszem, hogy közöltem vele, legalább is nem emlékszem rá. Kérem az erre vontakozó irat megismertetését.

Elnök: (Népügyész felé.) Megállapítom népügyész úr, hogy a Naplónak idevonatkozó lapjai hiányoznak.

Szálasi: Arra kérem a tanácselnök urat, adassék meg nekem a mód arra hogy utánanézzek, vajon a Hungarista Napló teljes terjedelmében megvan-e, mert amikor átadtam az amerikaiaknak a Hungarista Mozgalom Naplóját, akkor én hiánytalanul adtam át.

Elnök: A Napló teljességéhez a többi részek tekintetében kétség nem fér, ez kétségtelenül megállapítható. Csupán a szeptember 1-től szeptember 14-ig terjedő időre vonatkozó oldalak hiányoznak. Mivel a napló egyéb részeiből megállapítható, hogy a történések rendszerint a következő napokon kerültek feljegyzésre, nem vitás, hogy a Winkelmannal augusztus 31-én folytatott megbeszélés szeptember 1-én került feljegyzésre. A szeptember elsejei naplórész hiányzik. Majd a népügyész úr segítségével utánanézünk, elmegy, hogy a naplónak ezt a hiányzó részét előkerítsük. Az adatok szerint azonban megállapítható az is, hogy Szálasi augusztus 29-én, vagy augusztus 31-én tett bizonyos közléseket Winkelmannak. (Vádlotthoz.) Ön most tagadja, hogy Winkelmannak konkrét közlést tett volna arról, hogy a Kormányzó fegyverszünet útján a háborúból való kilépést készíti elő?

Szálasi: Ilyenről nem volt szó. Én legalábbis így emlékszem rá.

Elnök: Miért nem volt erről szó? Okszerű az lett volna, hogy közölje Winkelmannal értesüléseit, amelyekről saját maga mondja, hogy ezek konkrét értesülések voltak.

Szálasi: Általános megbeszélés volt köztünk a belső helyzetről, amelyet én úgy ítéltem meg, hogy bizonyos körök – hivatalosak és nemhivatalosak – Magyarországnak a Háromhatalmi Szövetségből való kilépését készítik elő. A Winkelmannal folytatott beszélgetés során konkrét formában nem került szóba az, hogy kik a személyek és tényezők.

Elnök: De konkrét személyek megnevezése nélkül tett Ön ilyen közlést Winkelmannak?

Szálasi: Nem én tettem, hanem általános megbeszélés alapján mind a kettőnkben ez a kép alakult ki.

Elnök: Szóval ő függetlenül Öntől értesülve volt erről?

Szálasi: Egészen biztosan.

Elnök: Ön azt állítja, hogy Önök között erről nem volt szó?

Szálasi: Igen.

Elnök: De nem az Ön közlése alapján.

Szálasi: Nem.

Elnök: Hanem párhuzamosan értesült ő is más forrásokból.

Szálasi: Igen.

Elnök: (...) Tehát augusztus 31-én megtörtént ez a Winkelmann-féle megbeszélés. Utána hogy fejlődtek a dolgok?

Szálasi: A Winkelmannt megelőző beszélgetéssel kapcsolatosan volna az általános helyzetre vonatkozólag egy előterjesztésem, hogy érthető legyen a következő lépés. A Hungarista Mozgalom mindenkor a nemzet és az államfő közös elhatározásából akarta a hatalmat átvenni.

Elnök: Ezt már hallottuk.

Szálasi: Ennek megfelelően állította be egész szervezkedését. A lényeges az volt, hogy a magyar nemzet akarata nyilvánuljon meg ebben az átállításban és semmiképpen se jusson kifejezésre az, hogy bárki másnak, idegen hatalomnak a segítségével jutottunk hatalomra. Éppen ezért ennek a szervezésnek az előkészületében igen súlyos akadályt jelentett az, hogy német hivatalos részről kijelentették, bármiképpen is szervezkedjünk mi a kormány ellen, a német szuronyokkal fogjuk magunkat szembetalálni. Ezt a kijelentést még 1941-ben Rademacher tette a német Külügyi Hivatal részéről, mikor az első disszidálás megtörtént a Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalomból és ő itten volt délkelet-európai tanulmányútján. Akkoriban merült fel az ő részéről a kívánság, hogy menjek ki Berlinbe és ottan részletesen beszéljük át a belpolitikai helyzetet. Ennek a kívánságnak nem tettem eleget, visszautasítottam azzal, hogy ha egyszer kimegyek Németországba, akkor már nem üres kezekkel akarok kimenni. Ez az erkölcsi megkötöttség a németek részéről igen erőteljesen gátolta a Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom belső szervezkedési lehetőségét, mert minden egyes lépésében számolnia kellett azzal, hogy a németek éppen olyan sorsra fogják juttatni, mint ahogyan a Vasgárdát Romániában elintézték, mikor a hatalom végleges átvételére szervezkedett. Winkelmannak megmondtam, hogy a Kormányzó lépésével sem a magyar nemzet, sem a magyar nemzet nagy részét képviselő Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom semmiképpen sem tudna egyetérteni abban az esetben, ha Magyarországon egy ilyen kezdeményezés a Kormányzó részéről vagy akár a Szociáldemokrata Párt, a Kisgazdapárt részéről kiindulna.

Elnök: Ezt Ön megmondta augusztus 31-én Winkelmannak?

Szálasi: A konkrét tervek megbeszélésénél, mikor arról volt szó...

Elnök: Hogy fejlődtek tovább a dolgok augusztus 31-e után?

Szálasi: Megmondottam neki azt is, hogy abból a szempontból kérek garanciát, hogy a németek semmi körülmények között sem fogják a Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalomnak a kezdeményezését a Vasgárda sorsára juttatni, mert nem vagok hajlandó belemenni, hogy egy évtizedes mozgalom emiatt tönkremenjen.

Elnök: Várjon csak. Látja, hogy elfelejti Ön ezt is, vagy letagad valami nagyon lényegeset. Ön a Vasgárda[12] és Codreanu sorsára nem csak így hivatkozott, hanem továbbit is mondott. Még azt a konkrétumot mondotta, hogy nem hajlandó német katonai és rendőri támogatás nélkül hozzákezdeni az akciójához, mert enélkül látja azt a veszélyt, hogy a Vasgárda sorsára jut.

Szálasi: Ez éppen nincs azzal ellentétben, éppen alátámasztja.

Elnök: Dehogy nincs ellentétben. Várjon! Úgy látszik sorrendben kell haladnunk, mert Ön állandóan elkalandozik. Mi volt az első terv az Ön részéről augusztus 31-e után? Talán majd figyelmeztetem rá. Az, hogy létrehozzon egy megbeszélést Veesenmayer, Winkelmann és Greiffenberg, másrészről pedig Önök között, amelyen megbeszélik a dolgokat. Igen?

Szálasi: Igen.

Elnök: Emlékszik erre?

Szálasi: Emlékszem, igen.

Elnök: A naplófeljegyzések szerint ebben az irányban Kemény tett javaslatot Hallernél, majd 14-én panaszkodik, hogy mindeddig erre választ még nem kapott. Kérdezem, végül is létrejött-e az a megbeszélés Winkelmann, Veesenmayer és Greiffenberg, valamint Ön között?

Szálasi: Én úgy emlékszem, hogy ez nem jött létre.

Elnök: A napló is arra mutat, hogy ez nem jött létre. Létrejött azonban szeptember 13-án valami egyéb.

Szálasi: Szeptember 13-án beszéltem át a Kovarcz-törzzsel a hatalom átvételének egész végrehajtását, módozatait és az irányelveket.

Elnök: Nemcsak erről van szó. Szeptember 13-án volt az úgynevezett csúcs-törzseknek a megbeszélése.

Szálasi: Ez az, igen.

Elnök: Kik vettek részt ezen?

Szálasi: Kovarcz és törzse és a németek részéről megfigyelők.

Elnök: Ott volt azt hiszem ez a Krumholz őrnagy.

Szálasi: Igen, egy megfigyelő-törzset küldtek. Mi követeltük, hogy küldjék el éppen emiatt az aggodalmunk miatt, amelyet kifejezésre juttattam.

Elnök: Ki volt ott még a németek részéről?

Szálasi: Nem emlékszem. Kérném az iratokban utánanézni. Ha jól tudom, feljegyeztem őket.

Elnök: (Olvassa): „Szeptember 13-án Winkelmann küldött ki egy úgynevezett csúcs-törzset, Krumholz őrnagyot, Goldstein csendőrőrnagyot és még egy birodalmi németet."

Az Önök részéről jelen volt egy bizottság az Ön vezetése alatt.

Szálasi: Nem az én vezetésem alatt.

Elnök: Ön nem volt jelen akkor?

Szálasi: Én jelen voltam.

Elnök: Szóval Ön is jelen volt ezen a megbeszélésen?

Szálasi: Igen.

Elnök: Mi volt ennek a megbeszélésnek a tárgya?

Szálasi: Ennek a megbeszélésnek a tárgya nem volt más, mint technikai előkészület, részemről az irányelvek kiadása a technikai előkészületek szempontjából.

Elnök: Ön így mondotta szóról szóra a vallomásában: „A kibontakozás politikai rendészeti szelvényének tervezése, rögzítése és végrehajtása tárgyában folyt a megbeszélés." Hogy érti Ön ezt, hogy a kibontakozás politikai rendészeti szelvényének megbeszélése? Először is mik itt az x-ek, hogy így mondjam. A politikai kibontakozás. Mit értett Ön politikai kibontakozás alatt? A Hungarista Mozgalom hatalomrajutását?

Szálasi: Igen.

Elnök: Mit értett Ön politikai rendészeti szelvény alatt?

Szálasi: Ennek a kibontakozásnak a biztosítását.

Elnök: A németek segítségével?

Szálasi: Nem.

Elnök: Szóval Ön ennek a kibontakozásnak a végrehajtását értette?

Szálasi: Igen.

Elnök: Kinek a részéről?

Szálasi: A Hungarista Mozgalom részéről.

Elnök: És a németek részéről.

Szálasi: Nem.

Elnök: Ejnye nagy hős, mindent tagad megint. Elébe fogom tárni a Naplóját.

Szálasi: Nem tagadok én semmit.

Elnök: De ezt tagadja, mert igenis elébe fogom tárni Kemény jelentését, amelyben kifejezetten az foglaltatik, hogy feltétlenül szükséges a német politikai rendészet közreműködése, mert vannak dolgok, amelyek az Ön részéről egyenesen foganatosíthatatlanok, például a miniszterelnök letartóztatása.

Szálasi: Ez valószínűleg Kemény külügyminiszter úrnak a magánvéleménye lehetett. (Derültség.)

Elnök: De olyan magánvélemény, amelyet Ön mindenesetre osztott azon keresztül, hogy a Naplójába felvette ezt a jelentést.

Szálasi: Én irányelvként rögzítettem azt, amit tennem kell a németek együttműködésével azért, hogy ne jussunk a Vasgárda sorsára.

Elnök: Ne beszéljen megint mellé!

Szálasi: Nem mellébeszélek.

Elnök: Arról van szó, helyeselte-e Ön Keménynek, az Ön külügyi jobbkezének azt az álláspontját, hogy feltétlenül szükség van a német politikai rendészet közreműködésére, mert különben bizonyos intézkedéseket, így például a miniszterelnök letartóztatását, foganatosítani képtelenek?

Szálasi: Nem helyeseltem.

Elnök: Kíváncsi vagyok mit fog szólni Kemény ahhoz, hogy vezére őt megtagadja.

Szálasi: Ez egyáltalában nem jelent megtagadást. Igaz, hogy Kemény jelentését, amit írásban beadott, elolvastam, de nem helyeseltem és most sem helyeslem.

Elnök: Miért nem fűzött megjegyzést hozzá? Vannak jelentései Keménynek, amelyekre Ön megjegyzéseket írt. Elébe tárom például Kemény augusztus 29-i jelentését, amelyben Kemény arra hivatkozik, hogy a jövőben a németekkel szemben önérzetesebb eljárás lesz követendő. Erre Ön indignálódva ráírta, hogy ezt nem osztja, mert a Hungarista Mozgalom mindig önérzetes volt, lojalitásról pedig így szó sem lehet, első a Hungarista Mozgalom szempontjainak diadalra juttatása. Ez példa arra, hogy amennyiben Ön nem helyeselte Kemény jelentésének tartalmát, megjegyzést írt rá.

Szálasi: Nem mindegyikre.

Elnök: Tehát Ön itt az azonosság vállalását Kemény jelentésével megtagadja. Akkor mi szükség volt a németek bevonására egyáltalán ennél a 13-i tanácskozásnál, ha Önök a német segítségre egyáltalán nem reflektáltak?

Szálasi: Amint már kifejtettem, nem akartam a mozgalmat a Vasgárda sorsára juttatni, mert tudtam, hogy a németek el fognak járni velünk szemben, ha mi nélkülük kezdeményezünk valamit.

Elnök: Szóval csak azt a negatívumot igyekezett biztosítani, hogy a németek ne foglaljanak Önökkel szemben állást?

Szálasi: Arra a legrosszabb esetre állítottam be az egész hatalomátvételt, amely érhette volna a Hungarista Mozgalmat.

Elnök: Ne beszéljen megint mellé! Azt kérdeztem, hogy akarta elkerülni, hogy a Vasgárda sorsára jussanak? Azt akarta biztosítani, hogy az Önök fellépésével szemben ne történjék német ellenintézkedés, vagy pedig pozitív német közreműködést kívánt?

Szálasi: Azt kívántam, hogy a németek részéről ne induljon akció ellenünk.

Elnök: A Napló jegyzetei, amelyeket elébe fogok Önnek tárni, ebben a lényeges pontban élesen cáfolják az Ön vallomását. Ez megint mutatja, hogy mennyiben áll Ön helyt.

– Szeptember 16-án volt Önnek egy megbeszélése Greiffenberg tábornokkal. Ekkor Ön azt mondotta Greiffenbergnek, hogy az Ön felfogása szerint a totális háborúba való bevetés céljaira Magyarországnak 800 000-1 000 000 főnyi hadsereg áll rendelkezésére, csupán felszerelni kell a német hadiiparnak, mert a magyar ipar felszerelni képtelen.

Szálasi: Igen.

Elnök: Szóval ezt Ön kétségtelenül mondotta?

Szálasi: Igen, természetesen.

Elnök: Szóval felajánlotta nyolcszázezer-egymillió embernek a vágóhídra vitelét egy reménytelen háborúban. Most nem is beszélek a háború erkölcstelen céljáról, csak reménytelenségéről.

Szálasi: A háborúnak nem volt erkölcstelen célja.

Elnök: Csend legyen! Erkölcstelen célja volt. Ezzel szemben Ön ne vitázzék, akinek nincs meg az erkölcsi érzéke, hogy ennek a háborúnak erkölcstelen voltát felfoghassa. (Taps.) Ha még egyszer merészel visszafeleselni sötét zárkát kap. Megértette?

Szálasi: Megértettem.

Elnök: Szeptember 19-én folyt le egy beszélgetés Kemény Gábor jelenlétében Ön és Kurt Haller között. Nevezetesen Ön hivatkozott arra, hogy mennyiben szegte meg a Kormányzó az alkotmányt: a pártok feloszlatásakor, a Lakatos-kormány kinevezésekor és a fegyverszünet mellett való állásfoglaláskor. A pártok feloszlatásáról tudunk. – Megjegyzem, hogy az ebben rejlő alkotmánysértést – amint Ön állította – Haller is akceptálni látszott. Ő maga is meg nem értését fejezte ki viszont, hogy a Lakatos-kormány kinevezésére vonatkozólag már megmondotta Ön, hogy az állítólagos alkotmányos eljárásnak, szokásoknak a be nem tartása fájt Önnek, hogy nem kérdezték meg az akkori vezető pártpolitikai tényezőket. A fegyverszünetre nézve pedig Haller is azt mondotta akkor, hogy hiszen a minisztertanács a fegyverszünettel szemben elutasító álláspontot foglalt el. Ön ezzel szemben azt mondotta, hogy Lakatos a Kormányzónál összehívott tanácskozáson a fegyverszünet mellett szavazott. Itt kapcsolódik be most közvetve ennek a szeptember 10-i „titkos tanácsosok" ülésének a ténye. Emlékszik Ön erre?

Szálasi: Emlékszem rá.

Elnök: Szeptember 10-én volt egy „titkos tanácsosok" ülés.

Szálasi: Hogy mikor volt, nem tudom biztosan, de ebben az időben.

Elnök: Nem is a pontos dátum a fontos. Én közlöm, hogy szeptember 10-én volt, amint az egyéb adatokból is kitűnik. Honnan szerzett Ön erről értesülést?

Szálasi: Ugyancsak általános szóbeszéd tárgyát képezte, hogy szeptember első felében a Kormányzó kezdeményezett és már felvette a közvetlen érintkezést...

Elnök: (Félbeszakítja.) Ne erről beszéljünk. Ne térjünk vissza állandóan lényegtelen részletekre. A szeptember 10-i „titkos tanácsosok" üléséről beszéljünk. (...) Elébe tárom Önnek Naplójának erre vonatkozó részét. Ez ugyan nem az Ön saját feljegyzése, hanem Kemény szeptember 11-i keltezésű jelentése a Hallerral folytatott beszélgetésről. Kemény jelenti: (Olvassa.) „1944. szeptember 11-én közöltem Hallerrel, hogy amennyiben a vasárnap tartott kormányzótanács [helyesen: titkos tanácsosok ülése – K. E.] határozata, hogy fegyverszünetet kérnek az angolszászoktól, amerikaiaktól és a Szovjettől, konkrét formát ölt, Szálasi már most kijelentette, hogy a határozatot nem ismeri el a Nemzet számára kötelezőnek, ettől a pillanattól kezdve a kormány és a Kormányzó működését törvény- és alkotmányellenesnek bélyegzi, és saját elhatározásából azonnal saját kormányát beállítva, átveszi az uralmat. Ennek egyetlen előfeltétele, hogy az e szempontból lényeges politikai-rendőri intézkedéseket a németek kezdeményezzék, miután mi nem tudjuk pl. a miniszterelnököt letartóztatni."

Szálasi: Ezt én megkaptam és a Napló mellé odatettem.

Elnök: Odatette a Napló mellé annak ellenére, hogy Ön nem osztja ezt a jelentést?

Szálasi: Nem osztom.

Elnök: Az Ön álláspontja szerint nem volt szükség német politikai rendészeti közreműködésre?

Szálasi: Nem volt rá szükség.

Elnök: Menjünk tovább. Ebből megállapítható, hogy Önök már szeptember 10-én tudtak a „titkos tanácsosok" üléséről, de hogy mi volt az eredmény, azt még nem tudták. A szeptember 19-i beszélgetésnél Ön már tudott az eredményről. Mi volt ez az eredmény? Az, hogy a kormány ugyan ellenkező álláspontot foglalt el, de Lakatos javasolta a fegyverszünetet?

Szálasi: Én jelentést kaptam, hogy Lakatos javasolta volna.

Elnök: De a kormány ellentétes álláspontot foglalt el?

Szálasi: Ellentétes álláspontot.

Elnök: A Kormányzó milyen állásponton volt?

Szálasi: Kimondottan amellett volt, hogy meg kell tenni ezt a kezdeményezést.

Elnök: Tehát a Kormányzó és Lakatos kisebbségben maradt a kormánnyal szemben?

Szálasi: Ez volt az értesülésem.

Elnök: Ennek dacára Ön mégis úgy képzelte megoldani a helyzetet, hogy a Kormányzót kihívják a főhadiszállásra, mint március 19-én is történt és azalatt itthon végrehajtják a teljes és radikális rendszerváltoztatást. Tehát Ön ilyen kényelmes módon óhajtotta megoldani a hatalomátvételt. A Kormányzót ki akarta csalni, mint március 19-én. Szintén nagy hősre valló megoldási módozat.

Szálasi: Ezzel kapcsolatosan annyit akarok előterjeszteni, hogy ugyancsak megmondtam a németeknek, hogy akkor én is kinn akarok lenni a főhadiszálláson.

Frank népügyész: Erről szó sincs a Naplójában.

Szálasi: Világos, hogy az ember azt ír bele a naplójába, amit akar.

Elnök: Ön azután itt bizonyos aggályokat nyilvánított abban a vonatkozásban, hogy mind ez ideig nem kapott választ a Hitlerhez írott memorandumaira. Erre Haller közölte Önnel, hogy a memorandumokra való válasz elvi megadását az a tény fogja jelenteni, hogy Ön a hatalmat átveszi. Emlékszik erre?

Szálasi: Igen.

Elnök: Ön két memorandumot intézett Hitlerhez, az elsőt június 26-án, a másodikat júliusban. Mi volt az első memorandum tartalma, mert nincs értelme, hogy felolvassam.

Szálasi: Kérem az ismertetését.

Elnök: Az volt a tartalma, hogy Ön felajánlotta közreműködését a Hitler által elgondolt Európa rendezésére?

Szálasi: Természetesen.

Elnök: Helyeselte Ön március 19-ét?

Szálasi: Egyáltalán nem. (...)

Elnök: Ön helytelenítette a németek március 19-i akcióját?

Szálasi: Természetesen.

Elnök: Majd meglátjuk. Lényegében az Ön szolgálatainak a Hitler által elgondolt vonalon való felajánlása volt az első memorandum főtárgya.

Szálasi: A lényege nem a hitleri vonal alátámasztása volt, hanem az új világnézet győzelemre juttatása.

Elnök: Amelynek Hitler volt akkoriban az egyik legpregnánsabb kifejezője.

Szálasi: Egyik eszköze.

Elnök: Miről szól a második memorandum?

Szálasi: Úgy emlékszem, az Európaközösség megszervezéséről a teljes háború vitele érdekében.

Elnök: Szóba került-e Önnek az az óhaja, hogy mielőtt a hatalmat átveszi, Hitlerrel megbeszélést lát szükségesnek?

Szálasi: Igen.

Elnök: A németek bizonyos aggályokat hangoztattak, hogy esetleg nem lesz erre idő, végül Ön megnyugodott és a következő kijelentéseket tette: „Amennyiben nem volna lehetőség a találkozásra, úgy a hatalom átvételében politikai, valamint katonai magatartásában minden erővel és eszközzel rendelkezésre áll, de amennyiben ezek a kérdések a nacionalista és a szocialista Európaközösséget érintik, kénytelen ragaszkodni a Führerrel való találkozáshoz." Már hatalmon belül is? Igen?

Szálasi: Igen!

Elnök: Szeptember 22-én Haller járt Önnél, meghívta Önt Veesenmayerhez a szeptember 26-i megbeszélésre. Emlékszik erre?

Szálasi: Igen! Kérném az iratokat ismertetni.

Elnök: Szóval általában emlékszik rá. (Tovább olvassa): „13 órától 13.30 percig Haller a pártvezetőnél volt és a következőket adta elő: Veesenmayer német követ kéri a PV-t, hogy szeptember 26-án átbeszélhesse a PV-vel a jelenlegi helyzetet, minden lényeges vonatkozásban. Haller közölte: szó van arról, hogy a március 19-én letartóztatott politikai foglyokat visszaadják a magyar kormánynak. A PV figyelmeztette Hallert, hogy Lakatos ki meri mondani, hogy a jövő sötét, az ellenség nyomasztó fölényben van, s burkoltan vagy nyíltan ajánlatokat tesz az ellenségnek, mindent kétségbeejtően sötét színekben lát, amivel kimondottan és határozottan destruál. Mindenki joggal kérdezheti, hogy miért volt akkor egyáltalán szükség március 19-ére." – Tehát Ön németebb volt a németeknél.

Szálasi: Dehogyis!

Elnök: A németek szabadon engedték azokat a magyar politikai foglyokat, akiket az ország örök gyalázatára az itteni pártok asszisztálása mellett egy állítólag szövetséges hatalom lefogott és amikor ezeket szabadlábra helyezik, akkor egy állítólagos magyar ember óvást jelent be ezzel szemben.

Szálasi: Nem jelentettem be óvást!

Elnök: Ez nem óvás? Azt mondja, hogy ez helytelen, semmi szükség sem volt akkor március 19-ére, ha ezeket szabadon engedik.

Szálasi: Március 19-e után is megmondtam, hogy teljesen felesleges volt március 19-e.

Elnök: Megint mellébeszél. Abszolúte nem hősi, vezéri póz ez. Miért nem meri megmondani, hogy helytelenítette ezeknek az embereknek szabadlábra helyezését? Miért nem mondja meg ezt?

Szálasi: Mindent megmondok, amit a lelkiismeretem parancsol. (Élénk felzúdulás a közönség körében.) Ezek a foglyok őrizetben voltak a németeknél, s ezeket megint szabadon bocsátották. A Nyilaskeresztes Párttal együtt mindig tiltakoztam az ellen, hogy ezeket a politikai foglyokat nem magyar bíróság elé viszik. Meg is mondtam a németeknek, semmi körülmények között nem fogjuk megengedni, hogy a németek bármiféleképp eljárjanak velük szemben. Ez összefüggésben van azzal, miért engedik őket szabadon, tartsák őket tovább őrizetben, a magyar kormány majd intézkedik.

Elnök: Ejnye! Ejnye!

Szálasi: Feltettem a kérdést, miért engedik őket szabadon, tartsák őket őrizetben, a magyar kormány fog majd velük intézkedni. Ez nincs ellentétben semmiképp sem.

Elnök: Micsoda beszéd ez!? Ön azt mondja, azért kifogásolta a foglyok szabadon engedését, mert akkor esetleg nem magyar, hanem német bíróság elé kerülhetnek. Mi értelme van ennek?

Szálasi: Nem az, hogy ha szabadon engedik őket. Itt az elvről magáról van szó.

Elnök: Itt egészen egyszerű dologról van szó. Gyávaság Öntől, hogy a saját feljegyzéseit megtagadja. Ön azt mondja itt Naplójában, hogy lassan az emberek nem ismerik ki magukat az érthetetlen német eljárással szemben, amikor a németek tűrik azt, hogy Lakatos itt destruálhasson és ugyanakkor ők maguk azok, akik a március 19-iki foglyokat szabadlábra helyezik. Mi szükség volt akkor március 19-ére, mit gondoljon akkor a nyilaskeresztes magyar? Ez volt ennek az egésznek a beállítása. Megtagadja?

Szálasi: Ez érthetetlen volt német oldalról.

Elnök: Ez volt, vagy nem ez volt?

Szálasi: Ez volt.

Elnök: Tehát Ön kifogásolta a szabadlábrahelyezést.

Szálasi: Nem kifogásoltam. Érthetetlennek tartottam. Természetes, hogy érthetetlen.

Elnök: Tehát Ön azt tartotta volna helyesnek, ha a március 19-iki foglyokat továbbra is fogva tartották volna.

Szálasi: Én kimondottan a németek szempontjából néztem a dolgokat. Érthetetlen volt, hogy miért tartóztatták le őket, ha megint szabadlábra helyezik ezeket a foglyokat.

Elnök: Ezért Önt még a saját párthívei is ki fogják röhögni – bocsánat az inparlamentáris kifejezésért. (Derültség.) Gyűjtsön magának egy kis nimbuszt a párthívei előtt is.

Szálasi: Mindenesetre én nem vagyok gyáva.

Elnök: Látom, a saját feljegyzéseit megtagadja.

Szálasi: Nem tagadok én meg semmit!

Elnök: De még azt is meg kell jegyeznem, hogy a német vezetésnek ebből az érthetetlen magatartásából nemcsak a Magyarországon kívül állók, hanem a párt maga is könnyen arra következtethet, hogy a német vezetés a háború utáni Európaközösséget imperialisztikusan akarja megépíteni. (...) Érdekes, azért Önben is felcsillant néha ez a meglátás. Nyomozati vallomásában még ennél is többet mond, azt, hogy tisztában volt azzal, hogy a háború győzelmes befejezése után a németek Európát a maguk céljainak megfelelően imperialisztikus alapon szervezik meg, de akkor Németországgal szemben a hungarizmus megvívja a maga győzelmes szabadságharcát. Ezen mindenkinek gondolkozóba kell esnie. Ön még most sem gondolkozik? Ön a Hungarizmusnak olyan erőt és jelentőséget vél tulajdonítani, amely Németországgal szemben – tegyük fel győzelem esetén – győzedelmeskedni tud?

Szálasi: Igen.

Elnök: Mi ez?

Szálasi: A szellem mindig erősebb, mint bármi más. Az igazság az életet szolgálja, és az igazság győz, nem átmeneti hangulatok.

Elnök: Mondja, volt Önnek lelkiismerete ilyen frázisokra feltenni a nemzet életét?

Szálasi: Ez nem frázis. (Zaj.)

Elnök: Csend legyen! (...) Ez frázis. Egy olyan világhatalommal szemben, amely majdnem 80 millió lelket számlál, az Ön feltételezése szerint majdnem legyőzi az egész világot és a világ ura. A szellem alapján egy 10 milliós népet győzelemmel hitegetni a legszörnyűbb lelkiismeretlenség és lelkiismeretlensége annál döbbenetesebb, mert maga meglátta, hogy imperialisztikus céloktól kell tartani és egyedül a szellem erejének vélt győzelmi kilátásokat tulajdonítani. A Napló ezt így fejezi ki: (Felolvassa.) (...) „A PV meggyőződése, hogy a háborút a németek fogják megnyerni, ellenben a békét a Hungarizmus fogja megnyerni." (Derültség.)

Szeptember 29-én azután létrejött Winkelmann és Ön közt egy megbeszélés. Emlékszik erre?

Szálasi: Valószínűleg.

Elnök: Ön ettől a megbeszéléstől nyilván azt várta, hogy feleletet kap azokra a Greiffenbergnek feltett kérdésekre, amely kérdések lényege ennek a 800 000-1 000 000 főnyi hadseregnek felajánlásával kapcsolatos, hogy fel tudja-e Németország szerelni őket, mert ez Magyarországtól nem várható. Greiffenberg akkor azt mondta, hogy erre egyedül Winkelmann jogosult felelni. Winkelmann azonban Önnek erre nem felelt, és jellemző, miként rendelte Ön önmagát a németek alá, amikor naplójában azt írja (Olvassa.): „Nem felelt, valószínűleg meg lehettek az okai, nem akart felelni, nem is kérdeztem." Még megkérdezni sem merte. (Olvassa.): „Szeptember 28-án Haller felkereste a PV-t és közölte, hogy Veesenmayer kint volt a főhadiszálláson, onnan rendelkezett, hogy a PV-t fegyveres német őrizet alá kell helyezni, legfelsőbb német rendelkezésre." Emlékezik Ön erre?

Szálasi: Igen.

Elnök: (Olvassa.): „Feltehető, hogy a német főhadiszálláson döntöttek a Magyarországon végrehajtandó végleges átállítás tárgyában, amely döntés valószínűleg nem teszi kívánatossá, hogy a PV a német követségen legyen az átállítás napjaiban, hanem olyan biztonságos helyen, ahol megfelelő intézkedéseit nyugodtan és biztosan adhatja, és ezzel a formai lépéssel kiküszöbölhető az a formai gyanú is, hogy a PV a német hivatalos hatalommal legszorosabb politikai összhangban tette volna meg lépéseit a végleges kibontakozás végrehajtásánál." (...) Emlékszik arra, hogy szeptember 26-án Veesenmayer közölte Önnel, hogy a Führer Magyarország részéről egyedül Szálasi Ferencet tekinti felelős tényezőnek minden vonatkozásban?

Szálasi: Igen.

Elnök: Mi szükség volt erre? Ha Magyarország független állam, miért kellett egy külföldi állammal szemben felelős tényező?

Szálasi: Én csak azt rögzítettem, amit Veesenmayer mondott.

Elnök: Rögzítette, tehát Ön is érezte, hogy ebben van valami.

Szálasi: Nem csak most, hanem amikor elmentünk Veesenmayertől, akkor is megmondtam, hogy ez teljesen felesleges, mert független állam vagyunk.

Elnök: Miért nincs ez benne a Naplóban?

Szálasi: Nincs előírva, hogy mit írok bele a Naplóba.

Elnök: Szánalmas felelet az Ön részéről. Előírva nincs ugyan, de ha Ön naplót vezetett, feltételezhető, hogy abba minden lényeges állásfoglalást bevett. Ebben a Naplóban tömegével szerepelnek olyan megjegyzések, amelyek századrész annyira sem fontosak, mint az, hogy Ön tiltakozik az ellen, hogy Németország részéről velük szemben felelős tényezőként jelöljék meg.

Szálasi: Vannak viszont igen súlyos elhatározások és döntések, amelyek nem valók semmiképpen sem naplóba.

Elnök: Térjünk vissza az Ön naplójának szeptember 26-i bejegyzésére, amely a Kormányzó kérdésével foglalkozik. (Olvassa.): „Azt kérdezte Veesenmayer, hogyan látna Szálasi Ferenc egy kibontakozást a Kormányzóval és hogyan anélkül, ennek mik volnának a technikai, alkotmányjogi és egyéb vonatkozásai. Kérdezi egyben, mik volnának Szálasi Ferenc szerint ezeknek az előkészületeknek az előfeltételei. Szálasi kifejti, hogy véleménye szerint a Kormányzót megnyerni majdnem lehetetlen lesz. Ezt a véleményét Veesenmayer is osztja. Mégis ezt a megoldást figyelembe kell venni, mert elgondolása szerint lehetnek olyan körülmények, amikor a Kormányzó a rezsimváltozásba mégis belemegy. Ennek előfeltétele, hogy a környezete maradéktalanul eltávolíttassék. Ennek a megoldásnak egyéb módozatait a következőkben látja: A Führer hívja meg a Kormányzót azzal, hogy vele Magyarország jelenét és jövőjét érintő kérdésekben óhajt tanácskozni. Veesenmayer közbeszólt, hogy ennek a meghívásnak nem fog már eleget tenni. A PV szerint a tanácskozás távbeszélőn vagy más alkalmas módon is megtörténhetik, pl. Veesenmayer közvetítésével, csak akkor mások a technikai előfeltételek is. Az első esetben a Kormányzó távolléte alatt kell az alapos nagytakarítást elvégezni, az utóbbi esetben a feladat megoldásában a Kormányzó jelenlétét is figyelembe kell venni. Mégis fontos volna a Kormányzót még egyszer és utoljára kötelességére nyomatékosan figyelmeztetni. Veesenmayer kijelentette, hogy ettől nem remél semmit, ő ezt nem is vállalná. Ezt legfeljebb valaki, aki alkotmányos, magyar és a Kormányzó híveként ismeretes egyén, hajthatná végre, ami azonban veszélyeztetné az akció esetleges sikerét.

Szálasi kifejti, hogy véleménye szerint a kormány tökéletesen el van szánva arra, hogy a fegyvert leteszi, de lehetőleg csak az angolszászok előtt. Ebből következően a Szovjet ellen elszántan harcolnak mindaddig, amíg garanciát nem kapnak a szövetségesektől arra, hogy a Szovjettel szemben védekezhessenek. Feltehető, hogy ezt az álláspontot képviseli maga a Kormányzó is. Ez számunkra mindenesetre időnyereséget jelent és talán könnyebbé teszi a Kormányzóval való megoldást is. A Kormányzó öreg ember, rosszak a tanácsadói, csüng a családján, unokáján és menyén, elképzelhető, hogy ezek érdekének a figyelembevétele megfelelő körülmények között jobb belátásra bírják. (...)

Ha a Kormányzó a megoldásból kiesne, az alkotmányjogilag nem okoz nehézséget, miután a kormányzói tiszt megüresedése esetére a törvény külön rendelkezik, s összeül a Koronatanács. Ezen felül a mai alkotmány szerint a nemzetet az országgyűlés képviseli, tehát ennek az akaratnyilvánítását is lehet kérni. Veesenmayer kérdezi, hogy ettől tenné-e PV függővé hatalma gyakorlását?"

– Erre Szálasi Ferenc, a magyar alkotmány rajongója, kijelenti, hogy esze ágában sincs. (Derültség.) – (...)

Ön tehát, mint az alkotmány őre itt egy utólagos parlamenti jóváhagyásra gondolt lelkiismeretének megnyugtatására.

Szálasi: Igen.

Elnök: (...) Az Ön lelkiismereti nyugalmát biztosította volna az a feltevés, hogy valóban az országgyűlés akarata lesz Szálasi hungarista mozgalma mellett! (Gúnyos derültség.) – Különben amikor a Vasgárda szerepével való párhuzamról volt szó, Veesenmayer előtt Ön kijelentette, hogy a megoldást csak úgy tudja elképzelni és vállalni, hogy ez a legszorosabb együttműködésben történik a Magyarországon lévő német erővel és e hatalom képviselőivel.

Szálasi: Igen. Természetesen. Így láttam, azzal az indokolással, amelyet elmondottam.

Elnök: Önnek akkor úgy látszik még ahhoz sincs érzéke, hogy logikus megkülönböztetést tegyen pozitívum és negatívum közt, mert előzőleg azt mondta, hogy az a szeptember 13-iki megbeszélés csak ahhoz volt szükséges, hogy biztosítsa mint negatívumot, hogy a németek részéről ellenakció Önökkel szemben bekövetkezni nem fog.

Szálasi: Igen.

Elnök: Ez egy negatívum. Itt pedig Ön azt mondja, csak úgy tudja elképzelni és vállalni a megoldást, ha ez a legszorosabb együttműködésben történik a Magyarországon lévő német erőkkel és a hatalom képviseletével. Az együttműködés még az Ön „talajgyökér", stb. teóriái mellett is pozitívumot jelent.

Szálasi: Még pedig azt, hogy nem fognak beleszólni a kibontakozásba. Ez nem együttműködés.

Elnök: De igen. A Magyarországon lévő német erőkkel együttműködés feltétlen pozitívumot jelent mindkét részről. Ha nem így van, akkor Ön vagy nem tud magyarul, vagy pedig fogalmai még az elképzelteknél is zavarosabbak. (...) Erre vonatkozólag idézek a Naplóból: „A tervezett akció időpontjául azt a határidőt kell megjelölni, amikorra a Magyarországon tartózkodó német csapatok felzárkóztak a fronton küzdő két magyar hadsereg mögé, hogy jelenlétükkel megakadályozzák az otthoni események következtében számításba jöhető megbomlást." Mi ez? A német csapatok zárkózzanak fel a fronton küzdő két magyar hadsereg mögé és ez Önnek negatív közreműködés? Tudja, csodálom, hogy Ön nem gondol legalább arra, hogy a sötétben lapuló obskurus párthívei röstelkednek Ön miatt.

Szálasi: Nem hiszem, tanácselnök úr, hogy restelkednének. Sem a múltért, sem a jelenért nincs okuk restelkedni. (Egy hang: Gazember!)

Elnök: Csendet kérek! Ön tehát azt a határidőt várta, amikor a Magyarországon tartózkodó német csapatok felzárkóznak a fronton küzdő két magyar hadsereg mögé, hogy jelenlétükkel megakadályozzák az itthoni események következtében számításba jöhető megbomlást. Ön szerint csak arra volt szükség, hogy a németek ne csináljanak semmit? (Olvassa.): „A legnagyobb veszélyt az átállítással szemben a határon küzdő két magyar hadsereg jelenti. A PV megtette az intézkedéseket Beregfy révén arra, hogy az adott jelre a magyar parancsnokságok leváltása elsősorban megtörténjék ezredig lemenően. A két hadseregparancsnok személyét már kiválasztotta." Garanciát kért Naplója szerint arra, hogy a pártszolgálat számára kilátásba helyezett fegyvereket meg is kapja, miután azok megérkezését két hete ígérik, de konkrétumot még senki sem tud. Ez is negatívum, hogy a pártszolgálat a fegyvereket nem kapja? A Napló szerint Veesenmayer a kérdéseket előjegyezte.

Október 2-án a Napló szerint felkereste Önt Werbőczi utcai szállásán Kovarcz Emil és Kemény Gábor. Kovarcz jelentette, hogy a hatalom átvételére a döntés megérkezett. Kérte a PV-t, hogy az előre elkészített hadparancsot rendelkezésre bocsássa. Szükség van rá, hogy Bécsbe vihessék sokszorosítás céljából, hogy a hatalom átvételének napján terjeszthessék. Igaz ez ?

Szálasi: Igen, technikai előkészületek folytak.

Elnök: Ön már akkor, október elsején átadta Kovarcznak annak az úgynevezett hadparancsnak szövegét, amit azután október 15-én a rádióban felolvastak.

Szálasi: Igen.

Elnök: Itt van azután szó arról, hogy felvetődött a Nemzeti Szövetség parlamenti megalapításának gondolata. Emlékszik erre?

Szálasi: Igen.

Elnök: (...) Ön október 2-án Veesenmayerrel találkozott, miután Veesenmayer visszajött Hitler főhadiszállásáról. Veesenmayer akkor tudomására hozta Önnek, hogy Hitler döntött, a Kormányzó nem maradhat helyén, el kell távolítani. Önnek kell átvennie a miniszterelnökséget. Veesenmayer arra kérte a PV-t, ne hagyja el Werbőczi utcai szállását. Winkelmannak az volt az álláspontja, hogy a Kormányzót el kell távolítani Magyarországról, amivel szemben Ön állást foglalt, mégpedig a következő nagyon érdekes indokolással, hogy a Kormányzó Németországba való szállításával feleslegesen csinálnának belőle vértanút. Ezzel inkább veszélyeztetnék Magyarország belső nyugalmát, mint azzal, hogy a nagy nemzetárulási és hűtlenségi perekben mint közvetlenül meghallgatott tanú szerepelhessen és önmaga felett mondjon ítéletet. (Mozgás a teremben.)

Természetesen Ön nemzetárulási és hűtlenségi perek folyamatba tételére gondolt? Sőt egészen bizonyosan következtethető, hogy ilyen vágyálmok még mindig meglehetősen szép számban tolonganak az Ön képzeletében. Erre enged következtetni nyilván tegnapi kijelentése is, hogy az események folyamata még mindig nem zárult le.

Szálasi: Egyáltalában nem. A következtetés teljesen helytelen. Én gondolataimat mindig megmondom.

Elnök: Tehát Ön belátja, hogy az események sorozata részben csakugyan nem zárult le, részben lezárult. Nem zárult le annyiban, hogy a romok, a pusztulás, amit Önök az új Európaközösség vonalán mozogva hátrahagytak, még itt vannak. Ezeknek eltakarítása és a feltámadás viszont a jövő eseményeinek keretébe tartozik. Csak ott téved, hogy amit önök akartak, annak egyszer s mindenkorra vége. A jobboldal bukása lezárult, a jövő a baloldalé. (...)

Szálasi: Az én felfogásom az, hogy a jövő a Krisztus tana, a nacionalizmus és szocializmus gyakorlati élete. (Nagy zaj. – Felkiáltások: Ne említse Krisztus nevét! Gyilkos! Csibész!)

Elnök: Csendet kérek! Krisztus nevére majd később térünk rá. Az Önök egész működésének összefoglaló méltatásánál térünk rá annak vizsgálatára, mennyiben felelt meg az Krisztus tanainak.

Szálasi: Igen, kétezer év óta van az így, hogy Krisztus tanát nem...

Elnök (félbeszakítja): Nem kell Krisztus nevét minden nap emlegetni. Majd később lesz még szó erről.

Szálasi: Én nem emlegetem, hanem amióta élek, mindig szerinte élek. (Mozgás a teremben.)

Elnök: Ezek után Ön megkérdezte Winkelmannt, mikor fog kezdődni az akció, hogy ennek megfelelően készülhessen rá. Az egész fogalmazásból nem érzi azt a szánalmas szerepet, amelyet Ön vitt? A pártvezető megkérdezi Winkelmannt, mikor fog kezdődni az akció, vagyis mikor lesz szabad a hatalmat átvennie!

Szálasi: Minden szövetségnél így van, amikor a kisebbnek a nagyhatalom érdekei szerint kell eljárnia. (Nagy zaj a teremben. Egy női hang a karzatról: Álljon közelebb a mikrofonhoz! – Egy férfihang: Gyáva!)

Elnök: Csend legyen! Kérem a karhatalmat, gondoskodjék erélyesen arról, hogy ezek a közbeszólások megszűnjenek. (Szálasihoz:) Álljon közelebb a mikrofonhoz!

Szálasi: (közelebb lép a mikrofonhoz.)

Elnök: Hogyan mondta az előbbit?

Szálasi: Az természetes viszony egy nagyhatalom és egy kisebb hatalom között, hogy a kisebb hatalom mindenkor függvénye a nagyhatalom elhatározásainak.

Elnök: Akkor, amikor Ön ezt ilyen tisztán látja, Ön egy győzelmes Németországgal szemben mégis a kis hatalmat győzelemre akarta juttatni.

Szálasi: Igen. A továbbiakban is fenntartom azt, hogy a szellem irányít mindent.

Elnök: Miért nem irányította a szellem Szálasit akkor, amikor kénytelen volt megalázkodni?

Szálasi: Nem megalázkodás volt.

Elnök: Az Ön fogalmai szerint nem.(...)

Az elnök ezután folytatta a Napló ismertetését: „Vélemény: A németek részéről megtörtént a döntés ennek végrehajtására, azonban függővé teszik attól, hogy lehetséges volna-e egy olyan döntést hozni, amelyből biztos módon kiolvasható lenne az, hogy a Nemzet az Államfőtől kezdődően, utolsó alkateleméig elhatározásából hajtotta végre a szükséges és egyértelmű átállást Németország oldalára. A német vezetésnek erre szüksége van éspedig két okból: Európa minden népe együtt ellene fordult, akár mint megszálló, akár mint barát, akár mint ellenség jelentkezett valamely nép földjén. A német vezetés szempontjából rendkívül fontos lenne, ha kimutathatná a tényt, hogy a háború legválságosabb szakában önkéntes és teljes csatlakozást kap Délkelet-Európa vezető népe részéről. A hungarista mozgalom ezt a német szándékot tudomásul veszi és helyesnek tartja."

Szálasi: Igen, itt domborítottam azt ki, amit előzően mondtam.

Elnök: Kidomborította az Önök mozgalmának teljes erkölcsi érzékhiányát és a nemzet érdekeivel való teljes szembeállítását. Ön nem vette észre abból, hogy Európa minden népében jelentkezett az életösztön, – hiszen Ön is rámutatott arra, hogy mindegyik nép szembefordult a németekkel – egyedül Szálasi Ferenc Magyarországa vállalkozott arra, hogy megadja a németeknek ezt az erkölcsi elégtételt és további alapot, hogy önkéntes támogatást kapott. Mit gondolt, hogy Európa többi népének vezetői vannak megőrülve, hogy helytelenül látnak és ellene fordulnak annak a Németországnak, amelyet Ön győztesnek látott? Nem volt Önnek néha nyugtalan pillanata, hogy Ön van megőrülve? (Helyeslés.)

Szálasi: Kérem, én már megmondtam tanácselnök úrnak, hogy ez nem idevaló kérdés. Amennyiben tanácselnök úr részéről gyanúokok merülnek fel, megvannak a kezében az eszközök ahhoz, hogy erre vonatkozóan...

Elnök: (Közbevág.): Nem erről van szó, (...) hanem arról, Ön nem gondolt-e arra, amikor leszögezte, hogy Európa valamennyi népe a németek ellen fordult, azoknak a vezetői az őrültek, vagy a magyar nép vezetői. Vagy az „őrültek" szó helyébe azt a szót is tehetjük, hogy „gazemberek". (Lelkes helyeslés.)

Szálasi: A Naplóból viszont ki lehet venni.

Elnök: Nem a Naplóból! Viszont arra feleljen, nem volt-e Önnek ingadozása egy pillanatig sem...

Szálasi:(Közbevág): Nem volt.

Elnök: ... hogy akkor, amikor egész Európa Németország ellen fordult, nem az a helyes út, amelyet Ön követ? Hogy merte Ön vállalni azt a rettenetes felelősséget, kockázatot nemzetével szemben, hogy egy olyan úton vigye azt, amellyel – azt lehet mondani – a világ minden népe szembehelyezkedett?

Szálasi: Én a német népben csak eszközt láttam, az új világnézetnek...

Elnök:(Közbevág.) Itt a reális erőtényezőkről van szó. Amikor az egész világ szembehelyezkedett a németekkel, nem gondolta Ön, hogy talán annak az egész világnak az útja a helyes?

Szálasi: Nem, mert az egész világnak igazságtalansága lehetett az egyetlennel szemben, különösen amikor az új világnézetnek a gyakorlati végrehajtásáról volt szó. És nem a siker a lényeges, hanem az igazság.

Elnök: Megmondtam már, hogy Önnel szemben nem vitázunk a háború céljainak igazságosságáról, vagy erkölcsösségéről, avagy erkölcstelenségéről. Erről nem beszélünk. Kiindulva azonban az Ön álláspontjából, tegyük fel, bár nem engedjük meg, hogy az Ön által elképzelt célok igazságosak voltak, akkor is, amikor látta és maga is leszögezi, hogy a világon senki sincs mellettük, s amikor erre a reális tényezőket nem láthatta biztosítva ép ésszel, vagy becsülettel, hogy elképzeléseit keresztülvigye, nem ingott meg Ön abban, hogy az vajon az egész világgal szemben keresztülvihető lesz-e?

Szálasi: Bennem ez az előfeltétel nem volt meg, amely a tanácselnök úrban van. Így a kérdésre teljesen negatív a feleletem.

Elnök: Miféle előfeltétel?

Szálasi: Hogy nem vagyok becsületes és épeszű.

Elnök: Megint kitér a felelet elől.

Szálasi: Nem térek ki. Kétezer évvel ezelőtt is itt volt a földön az igazság és mégis csak keresztrefeszítették. S minden nagy ember...

Elnök: (közbevág): Szóval Ön a nemzetet úgy gondolta igazához juttatni, hogy keresztre feszítteti. Ebből azonban a nemzet nem kér.

Szálasi: Egyáltalán nem. Én vállalom a szenvedést.

Elnök: Ez frivolitás.

Szálasi: Átérzem a felelősséget és minden egyes tettemért vállalom a felelősséget.

Elnök: Milyen alapon gondolta Ön azt, hogy reális eredményre lehet jutni az egész világgal szemben, amikor mindenki szembehelyezkedett a németekkel?

Szálasi: Ez nem jelenti azt, hogy akkor reménytelen volt Németország helyzete katonapolitikailag, hadászatilag, gazdaságpolitikailag, hanem jelentett ügyetlen politikai és gazdasági vezetést német részről.

Elnök: Vagy az erő hiányát?

Szálasi: Nem. Az erőhiány egyáltalán nem volt meg.

Elnök: A világgal szemben?

Szálasi: A világgal szemben. Gondolom, tanácselnök úr előtt is ismeretes, hogy sohasem a mennyiség döntött, hanem mindig a minőség. Ez világos. A történelemből mást kiolvasni nem lehet, én legalábbis nem tudtam mást kiolvasni.

Elnök: A minőség valóban lényeges, de itt volt megint a hiba. Az Önök propagandája elhitette azt, hogy a túloldalon nincs minőség. Ez volt az Önök további rettenetes bűne. Mert a túloldalon is volt minőség, mégpedig legalább olyan, mint a németeknél, csak egyelőre nem volt meg az a materiális felkészültség.

Nem vette Ön észre, hogy abban a pillanatban, amint a materiális felkészültség ténye beállt, bekövetkezett az, amit a churchilli beszédek előre pontosan megjósoltak: mi csak ekkorra leszünk készek. Nem mérlegelt Ön semmit?

Szálasi: De mérlegeltem.

Elnök: Önnek egy szándéka és célja volt: a hatalom!

Szálasi: Én tudtam azonban azt, hogy amire a túloldalon minőségileg is utolérik fegyverkezésben Németországot, addig Németország már egy következő nagy lépést tesz.

Elnök: Ez csak feltételezés és vágyálom, de nem reális alapon nyugvó tudomás.

Szálasi: Nem, reális alapon nyugvó tudomás volt.

Elnök: Hol vannak a reális alapok?

Szálasi: Azért a reális alapok meglehetnek és amellett a háborút katonailag el lehet veszíteni. Németország kezében biztosan megvoltak, de katonailag elvesztette a háborút.

Elnök: Megvoltak biztosan. (...) Körülbelül azon a nívón áll, mint amikor a vurstliba kimenő cselédlány papagájjal kihúzatja a planétát, mert az biztosan tudja.

Szálasi: Ha ebben igazság van, akkor meg is fog valósulni. (Derültség.)

Elnök: Október 4-e után újra megbeszélést folytat Veesenmayerrel. Ekkor már felolvasta Veesenmayernek egy kialakítantó kormány előzetes névsorát. Nagyon érdekes, felemlítendő adata a Naplónak a következő: Veesenmayer az Ön jelöltjével szemben Szabó László, akkoriban Mussolini mellett akkreditált magyar követet javasolja inkább. Erre Szálasi azt mondja, hogy hungarista felfogás szerint „külpolitikai kérdés nem merülhet fel egyes államok részéről az európai közösségen belül, mert ez egyetlen politikai, gazdasági és gazdaságtársadalmi egység. Csupán az európai nagytérnek vannak külpolitika kérdései, a többi nagytérrel. Ezt a külpolitikát viszont Berlin irányítja az európai közösség minden államában." Ez magyar hazafira valló védelme a magyar szuverenitásnak.

Szálasi: Igen, mert az Európaközösség feltétlenül meg fog alakulni, a népek feltétlenül meg fogják építeni, akár tetszik ez valakinek, akár nem. (Derültség.) Akkoriban a nemzeti szocializmus, mint új világnézet Berlint tette meg központnak.

Elnök: (...) A személyi viták olyan nagyok voltak, hogy Veesenmayer még abba is beleszólt, hogyan alakuljon meg a Szálasi-kormány. Veesenmayer említést tesz Ön előtt arról, hogy a német vezetés úgy képzeli el a lemondó kormányzói nyilatkozatot, hogy a Kormányzó beleegyezik abba, hogy a politikai hatalom kivételével az ország katonai és gazdasági vezetése a tanácsadók közbeiktatásával közvetlenül német kezekbe kerülne. Veesenmayer hozzáfűzte, hogy véleménye szerint ez a megoldás nem járható út, biztos abban is, hogy a Kormányzó ilyen lemondó okiratot sohasem írna alá. Pártvezető azt mondja erre, hogy majd konkrét javaslatot fog tenni a hatalom átvételével kapcsolatosan felmerülő kérdések általa elképzelt megoldását illetően. Veesenmayer ezt elfogadta.

– Ön azt írta Naplójában, hogy szükséges, hogy Magyarország legerőteljesebb tényezői az első vonalba kerüljenek és egyértelműen döntsenek Németország és a nemzetiszocializmus oldalán.

Véleménye szerint tehát a német vezetés kísérletet tett arra, hogy Magyarországot imperialista módon állítsa be a nemzetiszocialista rendbe. Milyen világosan látott Ön ebben az egy vonatkozásban. Csakhoz itt megint jött a csodaszer, a hungarizmus. Mint ahogy a régi anekdota szerint a katonaorvos minden betegségre, lábficamra, izületi csúzra és minden egyébre ricinust rendel, Ön szerint is mindenre a hungarizmus az egyetlen csodaszer, még a német imperializmusra is.

Szálasi: Igen. (Derültség.)

Elnök: Igen? Tehát mindig fennáll a lehetőség, hogy Németország egészen szűk alapokon látja a történéseket és hozza meg döntéseit, hát még mindig nem látja a nacionalista és szocialista Európaközösség megteremtésének esélyeit, a Németország és a német nép nemzetiszocialista jólétét és életbiztonságát? Ilyen világosan látja ezt?

Szálasi: Igen.

Elnök: Ennek ellenére bele akarta vinni a nemzetet a farkas torkába, azzal, hogy majd kimenti onnan a hungarizmus. Azzal a német imperializmussal, amellyel az Ön által elképzelt helyzet szerint az egész világ nem tudott megbirkózni, meg fog birkózni természetesen a hungarizmus?

Szálasi: Igen.

Elnök: Ezt Ön még most is hiszi?

Szálasi: Természetesen.

Elnök: Igaz ez?

Szálasi: Igen (Derültség).

Elnök: Ebben az időpontban, tehát október 4-e táján Ön azzal a javaslatával, amelyet az átállítás menete tárgyában tett, már megszövegezte a Kormányzó által aláírandó lemondási nyilatkozatot. Emlékszik rá?

Szálasi: Igen.

Elnök: Eszerint az új kormány kinevezése a Kormányzó által az első lépés, ezt követi, hogy az új kormány leteszi az esküt a Kormányzó kezébe. A Kormányzó ezután lemond, a lemondó nyilatkozatot aláírja, összeül az országtanács, megválasztják a nádort és megtörténik az eskütétel a nádor kezébe. A másik lehetőség: a Kormányzó lemond, aláírja a lemondó nyilatkozatot – tehát rögtön ezzel kezdődik – az új kormány tagjai az átmenetileg kormányzói jogkörrel felruházott m. kir. miniszterelnök kezébe teszik le az esküt, a többi azután megy tovább, mint az előzőnél.

– Október 8. Beszélgetést folytat Ön Werbőczi utcai lakásán Veesenmayerrel Haller jelenlétében. Emlékszik erre a beszélgetésre?

Szálasi: A lényegére nem emlékszem, de hogy megvolt, az biztos.

Elnök: Ön kifogásolja, hogy a kormány semmit nem csinál sem katonailag, sem belpolitikailag. Szinte nem is bánja, ha a katonai helyzet romlik, mert ezzel megkapja az ürügyet a kiugráshoz azzal az indokolással, hogy Magyarország jelenlegi helyzetében képtelen a háború további folytatására. „A PV javaslata: a jelenlegi rendszer és a belpolitikai helyzet gyökeres felszámolása igen rövid időn belül, függetlenül a katonai helyzettől. Alap legyen az a terv, amelyet a magyar és német mozgalmi csúcsszervek kölcsönös megbeszélés után szeptember 13-án kialakítottak és átbeszéltek, előmunkálataikban le is fektettek..." Veesenmayer megint halogat. A Naplóból meg kell állapítani, hogy nem Veesenmayer sürgeti a hatalomátvételt hanem a Hungarista Mozgalom sürget és tolja fel magát, ecseteli és húzza alá saját jelentőségét. Veesenmayer véleménye szerint a katonai helyzet kialakulásától kell függővé tenni a helyzet végleges tisztázását célzó lépéseket. Javaslata: katonai eredmény Magyarországon, ezzel kedvező lélektani helyzet adódik erőteljes belpolitikai fellépésre. Utána politikai lépés a magyar parlament részéről éspedig a jobboldali összefogásból létrejött Nemzeti Szövetség kezdeményezésére, amelynek célja az legyen, hogy a kormányt lemondásra késztesse bizalmatlanságának kijelentése által. Pártvezető a következő válaszokat adja Veesenmayernek: „Tényleges katonai eredményt csak olyan kormány segítségével lehet kimutatni, amely egyértelműen és totálisan a háború folytatása mellett van. Amíg ilyen biztosíték nem áll fenn, katonai eredmény egyáltalán nem fog kihatni a belpolitikai életre, mert legfeljebb tovább fognak hintázni és még elővigyázatosabban fogják szőni a háborúból való kiugrás terveit, viszont a belpolitikai helyzet bizonytalansága is majdnem egyértelmű aljassággal és becstelenséggel tovább fogja rágni a nemzet és a honvédség ellenálló erejét és háborús elszántságát. Akár támadó, akár védő műveleteket ez az ország csak abban az esetben fog tudni végrehajtani, ha totális vezetés van, amely a nemzet teljes harcrafogását és harcbaállítását végrehajtja." Tehát ez a magyarázat Veesenmayernek. „A magyar parlament részéről ilyen kezdeményezés egyáltalán nem várható, különösen ha a többség megnyeréséről is szó van. A többség mindenkor kiszolgálója a mindenkori rendszernek. Legfeljebb arról lehetne beszélni, hogy egy igen erőteljes kisebbség teszi meg ezt az elhatározó lépést. Ha ilyen kezdeményezés elegendő arra, hogy a német vezetés közbelépjen, úgy a terv végrehajtható." Talán a német vezetés közbelépését Ön most még mindig megkísérli az előbb említett negatívumként minősíteni.

Szálasi: Nincs összefüggésben vele, mert egy parlamenti síknak kialakításáról van szó, nem a hatalom átvételéről.

Elnök: Azt Ön még megengedhetőbbnek tartja, hogy a parlamenti többség kialakításánál lépjen a német vezetés?

Szálasi: Nem lépett közbe a német vezetés ezzel kapcsolatban.

Elnök: A következőket írja: (Olvassa): „Ha egy igen erőteljes kisebbség teszi meg az elhatározó lépést..., ha ilyen kezdeményezés elegendő arra, hogy a német vezetés közbelépjen, úgy a terv végrehajtható." Tehát Ön a parlamenti kisebbség fellépésének sikeréhez fűzte a német vezetés közbelépését.

Szálasi: Nem feltételként, hanem a német vezetés – mondjuk az akkor fennálló szövetségközi szerződés alapján...

Elnök: Szálasi, Szálasi, mit szólnak ehhez az Ön hívei? Pártvezérük még azt is megtagadja, amit írt.

Szálasi: Egyáltalán nem. Én magyar ember vagyok, nem tagadom meg.

Elnök: Mondatról mondatra megtagadja, amit itt írt.

Szálasi: Én csak magyarázom, de nem tagadom meg egyik szavát sem.

Elnök: Még egyszer leszögezem, Ön azt mondta, hogy a parlament részéről az átállítás kezdeményezését várni nem lehet, mert a többség mindenkor kiszolgálója a mindenkori rendszernek. Tisztázzuk: Ön egyetért ezzel odáig, hogy az akkori parlamenttől nem lehetett várni kezdeményezést, minthogy annak többsége szolgalelkű kiszolgálója annak a rendszernek. Eddig egyezünk. Legfeljebb arról lehetne beszélni – írja Ön – hogy egy igen erőteljes kisebbség teszi meg az elhatározó lépést és ha ez a kezdeményezés elegendő arra, hogy a német vezetés közbelépjen, úgy a terv végrehajtható. Vagyis Ön azt mondja, hogy nem a többség kezdeményezésével hajtható végre a terv, hanem az erőteljes kisebbségi kezdeményezéssel plusz a német vezetés közbejövése. Ezt mondta Ön vagy nem?

Szálasi: A Háromhatalmi Szerződés értelmében.

Elnök: Nem a Háromhatalmi Szerződésről van szó.

Szálasi: Az volt az alapja.

Elnök: Nem erről van szó. Azt mondta-e, vagy nem? El tudja-e képzelni a parlamenti kezdeményezéssel az átállítás megvalósítását, ha a parlamentben az erőteljes kisebbség kezdeményezi és a német vezetés pluszként közbelép. Ezt mondta?

Szálasi: Igen, természetesen. A Háromhatalmi Szerződés és azon szerződések szellemében, amelyek fennálltak a két kormány közt.

Nagy pol. ügyész: A parlamenti kisebbséggel nem áll fenn nemzetközi szerződés. Ez zavaros, tendenciózus félremagyarázás.

Elnök: (...) Ön tehát úgy látta, hogy döntő kezdeményezés nem várható attól a parlamenttől, de ez nem is lényeges, mert a helyzet kulcsa a Kormányzó kezében van, – a Napló szerint.

(Olvassa): „A belpolitikai helyzet tisztázásának csúcsán tehát nem a kormánykérdés áll, hanem a kormányzókérdés, a Kormányzó viszont egy angolszász-zsidó cimboraság vak eszköze, végrehajtó szervei a következő személyek kezeiben összpontosulnak, veszélyességi sorrendben: Bakay, Lázár, Hardy és Vattay tábornokok;

PV ennélfogva előterjeszti utolsó javaslatát: ezt a tábornoki cimboraságot minden körülmények között azonnal el kell távolítani a Kormányzó közeléből és teljesen ki kell kapcsolni a magyar politikai életből. PV felajánlja, hogy Bakay és Hardy tábornokot kikapcsolja, az erre vonatkozó tervek megvannak, meggyőződése, hogy már abban az esetben is, ha csak Bakayt sikerül eltávolítani az események színteréről, olyan ütést kap az ellentábor, ami teljesen meg fogja béníteni cselekvőképességében."

– Veesenmayer elvileg egyetértett az Ön fejtegetéseivel.

A Napló ezután így folytatódik (Olvassa): „Veesenmayer eltávozása után PV tudomására adja a legszigorúbb titoktartás kötelezettsége mellett, dr. Hallernek, hogy Bakay és Hardy személyének kikapcsolását azért merte vállalni, mert ezt olyan személyek fogják végrehajtani, akik a két tábornok legközvetlenebb törzsébe tartoznak, és mindig vele együtt vannak, PV arra kéri dr. Hallert, hogy a terv lebonyolítása után ezek a tisztek minden körülmények között biztonságba kerüljenek és hozzátartozóik is a német védelem minden erejét élvezzék, olyan értékes tisztekről van szó, akik a Hungarista Mozgalom Országépítésében is nagy és kiváló szerepet fognak játszani, így semmi körülmények között nem akarja, hogy a Nemzet szolgálatában végrehajtott tettük alkalmával elpusztuljanak, a Nemzetnek nemcsak halott, hanem élő hősökre is szüksége van, dr. Haller erre ígéretet is tett."

Elnök: Most ismertetem a Napló október 10-i feljegyzéseit (Olvassa):

„Ma 12.30 h-tól 13.10 h-ig PV beszélgetést folytatott dr. Hallerrel, akit sürgősen magához kéretett a helyzet megbeszélése és tisztázása céljából, PV felfogását a következőkben rögzítette:

1. Veesenmayer kijelentése szerint Hitler felfogása szerint PV az egyedüli felelős személy Magyarországon, ha ez így van, ebben pedig nem kételkedhet, mert hivatalosan adták tudomására,

nem tudja megérteni, hogy ennek a felelősségnek hogyan tudjon eleget tenni, amikor be van zárva két szobába éppen akkor, amikor a legfelelősségteljesebben kellene cselekednie;

2. de felelősségteljesen cselekedni még azért sem tud, mert amellett, hogy kimondották egyedüli felelősségét, mind ez ideig nem tájékoztatták arról, hogy milyen szerepet szán a német legfelsőbb vezetés Magyarországnak az összhadviselés keretében, ennek tudta nélkül viszont nem cselekedhet se felelősen, se felelőtlenül;

3. tudnia kell, hogy a német legfelsőbbvezetés Magyarország területén politikát és katonai harcot akar-e folytatni időnyerésért, vagy pedig mint bástyát akarja beépíteni úgy politikailag, mint katonailag háborús terveibe; a két eshetőség két különböző végrehajtást követel, különösen akkor, ha csak harcot akar folytatni időnyerésért, rendkívül fontos tennivalók vannak, semmiképpen sem tehető fel, hogy a német hadvezetőség ebben az esetben nélkülözni tudna sok millió harcrakész embert és több millió métermázsa kenyérmagvat, élelmet és az élelmezést biztosító állatot, ezeket mind át lehetne telepíteni a Dunántúl nyugati részeibe, ahol fel lehetne készülni Magyarország felszabadítására úgy politikai, mint gazdasági, mint társadalmi és katonai szempontból;

a felsorolt kérdésekre azonban választ kell kapni, mert tudtuk nélkül nem vállalhat semmiféle felelősséget, de különösen nem vállalhatja ezt a Werbőczi utcai két szobájában, elzárva még attól a lehetőségtől is, hogy a helyzetről bármikor hivatalos tájékoztatást kaphasson, annak semmi értelme sem lenne, hogy a helyzetről csak úgy kapjon értesülést, ha a német politikai tényezők menekülésével kapcsolatosan őt is magukkal vinnék, és valahol Németországban újra, ha nem is kettő, de talán négy szobába zárnák; PV tisztázni óhajtja a helyzetet, utána dönt és elhagyja a Werbőczi utcát."

Elnök: (gúnyosan) Tehát Szálasi Ferenc kikéredzkedett a szobafogságból. Ilyen szerepet szánt a német felsőbb vezetés Magyarország jövendő egyedüli felelős személyének...

Most térjünk át az Ön kiürítési javaslatára. Ön tehát felajánlja itt most az emberek áttelepítését, több millió métermázsa kenyérmagnak és élelmezést biztosító állatnak Nyugatra vitelét, amelyből jól éltek, még csak nem is Önök, hanem a németek és amiért éhezünk és nyomorgunk mi itt most.

Szálasi: Ezt nem így tudom egyáltalan.

Elnök: Nem Ön sugalmazta-e, nem Ön vetette-e fel itt? Ön mindent letagad, még a saját maga jegyzeteit is. Azt mondja, hogy ezt nem Ön sugalmazta. Itt olvastam fel.

Szálasi: Meg voltam győződve a háború megnyeréséről és ha tőlem függött volna minden személyt kiürítettem volna Nyugatra a háború és a győzelem érdekében.

Elnök: Megismétli itt, hogy végre kell hajtani a végleges belpolitikai kibontakozást úgy, amint azt október 5-iki konkrét javaslataiban lefektette. „Csináljunk már egyszer valami mozgalmat ebben a tétlenségben" – írja. Már csak német gyengeséget vél látni. „Állítsák tehát helyre a rendet német katonai igazgatással" – írja.

Szálasi: Kérném, hogy az összefüggéseket is olvassa fel a tanácselnök úr.

Elnök: „Állítsák tehát helyre a rendet német katonai igazgatással." Ön tehát katonai igazgatást kért Magyarországon.

Szálasi: Úgy emlékszem, hogy arra az esetre kértem ezt, ha egyáltalán nem akarnak egy magyar kibontakozást, hanem saját maguk akarnak itt rendet csinálni.

Elnök: Mindegy. Magyarországon katona igazgatást kért. (Tovább olvassa:) „Vélemény: a németek úgy látszik letagadhatatlan, okmányszerű bizonyítékot akarnak szerezni a Kormányzó és a kormány szerződésszegő magatartásáról, ha megkapták, egyedül akarnak cselekedni, és úgy akarják beállítani a végleges kibontakozást, ahogyan azt ők akarják, félős, hogy tényleg ezt csinálják és megint rosszul csinálják..."

Elnök: Október 11-én Veesenmayer és Szálasi újra megtárgyalta a tennivalókat. (Olvassa:)

„Október 11-én 22 h-kor Veesenmayer felkereste PV-t Werbőczi utcai szállásán, és megbeszélést folytatott vele 23,10 h-ig, a beszélgetés négyszemközt folyt le, utolsó negyedórájában a beérkező dr. Haller jelenlétében, beszélgetés lényege:

a) a már megbeszélt kibontakozás természetesen be fog következni;

b) a hogyan és mikor kérdésre a válasz: a német vezetés minden körülmények között magyar kezdeményezéssel számol, és lehetőleg a sima megoldás mellett van;

c) katonapolitikailag a legjobb akkor, amikor a délkeleteurópai helyzetben kedvező katonai eseménysorozat van folyamatban, ez jelenleg adva van és valószínű, hogy nyolc-tíz napig fog tartani."

Ön a következő választ adta:

„Véleménye szerint a legteljesebben elérkezett az ideje annak, hogy az átállítás azonnal megtörténjék, mert érzése szerint most van a legjobb és a legösszehangoltabb helyzet annak végrehajtására, a Nemzet előtt álló harcokat pedig egyértelmű és totális vezetés alatt lehet csak megszervezni és vezetni, amivel már késlekedni nem szabad;

Veesenmayer: tudomásul veszi PV megjegyzéseit, kijelenti, hogy az október 12-én hármasban megtartandó megbeszélés alkalmával minden kérdést még egyszer át fognak venni és tisztázni fognak."

– Tehát ez is csupa sürgetés az Ön részéről az átállítás és a hatalom átvétele érdekében.

Szálasi: Az események sürgettek.

Elnök: A Napló így folytatódik: (Olvassa)

„PV: tudomásul veszi a fejtegetéseket, de újból kijelenti, hogy két szobában bezárva felelősséget nem tud vállalni a dolgokért úgy, ahogyan szeretné, mindenesetre tudomásul veszi Veesenmayernek feltett kérdésére adott azt a válaszát, hogy személyi biztonsága változatlanul veszélyeztetve, tehát itt kell maradnia;

(PV) figyelmeztet arra is, hogy igen nagy a türelmetlenség a hungarista mozgalomban, mert a párttagok értetlenül állanak szemben az eseményekkel, félős, hogy a nagy feszültség a Mozgalom belső összetartó erejét fogja kikezdeni, a tagok között a belső súrlódások felesleges veszélyei fognak mutatkozni, nem is csodálja a párttagok türelmetlenségét, mert már kereken egy hónap óta vannak ebben a túlfeszített állapotban.

„Október 14. Reggel 8 h-kor Haller dr. felkeresi PV-t Werbőczi utcai szállásán, és a következőket hozza tudomására:

– Moszkvában tényleg tárgyalások folynak magyar részről, aminek természetesen következményei lesznek Magyarországra nézve;

– (azt az) elvi kérdést veti fel, hogy a Németországgal tartó politikusok kimenjenek-e Budapestről, és onnan intézzék az ügyeket, vagy pedig maradjanak-e Budapesten belül;

PV válasza: Budapesten belül maradni és ütni."

– Mégis nem sokáig maradt Budapesten. (Tovább olvassa:) „Haller dr. a mai nap folyamán este újra felkereste PV-t, a PV – Haller-beszélgetés 18.45 h-tól 19.30-ig tartott, ez alkalommal PV felvetette a következő gondolatmenetet:

felveti a kérdést, ki fogja megnyerni a háborút, ha Németország azt történetesen elvesztené, véleménye szerint ebben az esetben a háborúnak csak két győztese volna: Moszkva és Tokió, mert jogosan feltehető, hogy Európa nem plutokrata rendszerbe fog kívánkozni, hanem forradalmával a legnagyobb lehetőségeket nyújtja Moszkvának, forradalmával nem fogja megengedni a plutokrata zsoldoshadak előrenyomulását Közép-Európa felé;

PV meggyőződése, hogy abban az esetben, ha Németország kiesne a háborúból, a következő huszonnégy órában Japán legszorosabb szövetségi szerződést kötne a Szovjettel, mert ez realitás, és a japánok ebből a szempontból igen hidegen és józanul mérlegelik a helyzetet, amit PV teljesen jogosnak tart;

PV megjegyzi, hogy csak mint gondolatot vázolta az egészet, amivel azonban foglalkozni kell, mert a jelenlegi katonai helyzet ilyen lehetőség kialakulását nem teszi lehetetlenné;

Haller dr. válasza lényegében az volt, hogy még túl korai lenne ezekről a dolgokról eszmecserét folytatni, egyelőre az a fontos, hogy mind a két ellenség rákényszerüljön annak belátására, hogy Németországot még egyesült erővel sem tudják legyőzni."

– Itt jön tehát most az önvigasztalás. Itt látszik, Ön számolt azzal a lehetőséggel, hogy Németország kiesnék a háborúból, de itt jött az önámítás megint. Látja, akkor gondolhatott volna Ön arra, amire most én, amikor hirtelen eszembe jut egy nagy magyar költő egy sora: „Ha kell, tedd rá életedet, de hazádat könnyelműen kockára ne tedd." Ön pedig ezt csinálta ennek dacára.

Rövid szünetre a főtárgyalást félbeszakítom.

(Szünet után):

Elnök: Következnek Szálasi Ferenc vádlotthoz a népbíró urak, majd a vád és a védelem részéről feltehető kérdések az eddig tárgyalt eseménykomplexummal, vagyis október 15-ével kapcsolatosan.

A népbírák fontosabb kérdései

Lészay népbíró: (...) Állítása szerint a Kormányzótól óhajtott megbízatást kapni a kormányátalakításra és a Naplóból mégis az tűnik ki, hogy erőszakkal is át akarta volna venni a hatalmat – kormányzói megbízatás hiányában. Az alkotmányellenes lett volna, ha Önt nem nevezte volna ki?

Szálasi: Egyáltalán nem! Erről szó sem volt! (...) Kimondottan koalíciós kormányt akartam és hoztam is létre.

Mérő népbíró: (...) Ön a háború megüzenését alkotmányosnak tartotta?

Szálasi: Melyik háborúét?

Mérő népbíró: Az oroszok elleni háborúét.

Szálasi: (...) Az én véleményem szerint már a németek hadüzenete is, illetve a német–szovjet háború a világtörténelem legvéresebb ostobasága volt, amit én megfelelőképpen annak idején a pártban is kifejezésre juttattam.

Mérő népbíró: És ez nyilvánosságra is került?

Szálasi: Ez a legnagyobb nyilvánosságra jutott és úgy emlékszem, hogy irataim közt is elfekszik erre vonatkozó kijelentésem és a mai helyzetet látva, még inkább fenntartom.

Mérő népbíró: (...) A baloldali politikusok letartóztatását miért helyeselte?

Szálasi: Egyáltalán nem helyeseltem semmiféle letartóztatást.

Mérő népbíró: De kérem, az előbb mondotta Ön, hogy azt akarta, hogy a magyar bíróság elé kerüljenek.

Szálasi: Igen, de a magyar szuverenitásban akartam végrehajtani, mint ahogyan a mostani, jelenlegi demokrácia is letartóztatja a jobboldali politikusokat.

Mérő népbíró: (...) Például a nemzetközi szerződések felrúgását helyesnek tartja?

Szálasi: Nem. Egyáltalán nem tartom helyesnek, de viszont előfordult a gyakorlati életben nem egyszer és nemcsak Magyarországon, hanem máshol is.

Mérő népbíró: Ön a Kormányzótól kért engedélyt arra, hogy kimehessen Németországba Hitlerhez tárgyalni?

Szálasi: Igen.

Mérő népbíró: Avval a Hitlerrel, aki már akkor felrúgta a nemzetközi szerződések halmazát. Igaz?

Szálasi: Nem tudok róla. Nekem akkoriban az 1944. október 15-ét megelőző időben az volt a felfogásom, hogy Németország szövetségközi viszonylatban a gyakorlati életben nem cselekszik másképpen, mint ahogyan minden szövetséges cselekednék érdekeinek védelme szempontjából, különösen, amikor egy nagyhatalom élet-halál kérdéséről van szó.

A továbbiakban Szálasi több kérdésre válaszolva kijelentette: „A jelenlegi események egyáltalán nem zárultak le. Még nem győzött egyik fél sem. A nagy világkérdés, a nagy problémák, amelyek a háborúban felmerültek, még egyáltalán nincsenek megoldva."

Elnök: (...) Ön azt mondta, hogy új világrend épül. Ennek mi a gyakorlati alapja?

Szálasi: Mi hungarizmusnak nevezzük, Világos, hogy ha Marx kialakította a marxizmust, mint világnézetet, akkor csak megvan mindenkinek a joga ahhoz, hogy az élet törvényeinek és követelményeinek...

Elnök: Az orvosi színezetű problémák szaporodnak. (Derültség.)

Szálasi: Viszont azonban meg kell jegyeznem, hogy nem tudok választ adni a kérdésekre, mert mindig leintenek engem.

Frank népügyész: (...) Ön azt mondotta Höttlnek, hogy 1944. március 19-ét Sztálingrád után kellett volna megcsinálni. A Naplóban ez benne van. Miért kellett volna már akkor megcsinálni?

Szálasi: Azért, mert akkoriban jelentették ki a németek, hogy totálisan fogják a háborút beállítani és úgy emlékszem, azzal indokoltam, hogy ez alatt az esztendő alatt a baloldal olyan hihetetlen támogatást kapott a kormány részéről, hogy politikai, gazdasági és társadalmi életünk ellenállóképességét teljesen szétforgácsolta.

Frank népügyész: Hogyan tarthatja azt összeegyeztethetőnek, hogy egyrészt helyteleníti a német megszállást, másrészt pedig Höttlnek azt mondja, hogy már Sztálingrád után kellett volna megcsinálni.

Szálasi: Úgy értem, hogy ha már megcsinálták, idejében kellett volna megcsinálni és nem elkésve.
Frank népügyész: Minden magyar ember azt mondotta volna, hogy ez súlyos szerződésszegés.
Szálasi: A magyar kormány nyilatkozatban kijelentette, hogy behívta a németeket.
Frank népügyész: Melyik kormány nyilatkozata volt ez?
Szálasi: Sztójayé.
Frank népügyész: Sztójay, ha jól emlékszem március 22-én lett miniszterelnök, hogyan hívhatta volna ő be március 19-én a németeket?
Szálasi: Nem ők hívták be, a nyilatkozat történt az ő részükről.
Frank népügyész: Szóval elhitte, hogy ők hívták be.
Szálasi: Világos, ha ők ezt vállalták.
Frank népügyész: Ön volt az egyetlen ember, aki ezt elhitte.
Szálasi: Az meglehet.

Frank népügyész kérdésére, hogy mennyi volt a hungarista párttagok száma, Szálasi elismerte, hogy a lakosságnak mindösszesze 1-1,5 százaléka. A népügyész így folytatta:
– Ön korábbi kijelentésében alkotmányellenesnek minősítette a Kormányzónak azt a lépését, amikor a Lakatos-kormányt kinevezte. Talán az lett volna az alkotmányos, ha olyan pártot juttat uralomra, mely mögött az ország lakosságának maximum másfél százaléka áll?
Szálasi: Én mindig népszavazást akartam.
Frank népügyész: Miért nem csinálta?
Szálasi: Azért, mert akkor az ország kétharmad része már megszállás alatt volt.

Ezután egy fontos vádpont; államtitok elárulása került megtárgyalásra.
Frank népügyész: 1944. május 3-án kihallgatáson volt Ön a kormányzónál?
Szálasi: Igen!
Frank népügyész: A kormányzói kihallgatás után Ön Sztójayval beszélt. A Napló szerint azt mondta Sztójaynak, hogy legalább 30-an tudják, hogy a Kormányzónál volt, mert hiszen a

testőrök és más hivatalos szervek is ott voltak. Ezt tehát már nem lehet titkolni. Kérte, mondja meg a Kormányzó, hogy mit hozhat Ön nyilvánosságra ebből a beszélgetésből. Igaz ez?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Erre Sztójay azt mondta Önnek, hogy hivatalosan nem nyilatkozhatik róla, magántársaságban pedig azt mondhatja, hogy a Kormányzó fogadta, Ön megköszönte a kegyelmet és utána belpolitikai kérdésekről elbeszélgettek.

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Így van?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Ezután Ön elment Veesenmayerhez és elmondta az egész kormányzói beszélgetést, valamint az Ön véleményét a Kormányzó magatartásáról.

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Hogyan tartja Ön ezt összeegyeztethetőnek: Magyarország miniszterelnöke meghagyja, hogy a beszélgetést titokként kezelje és azt hivatalosan említeni nem lehet, Ön pedig elmegy egy idegen állam meghatalmazott miniszteréhez és ezt a titkot elmondja neki?

Szálasi: Ugyanezt a titkot viszont elmondtam Sztójay miniszterelnök úrnak is.

Frank népügyész: Milyen titkot?

Szálasi: Amit a Kormányzóval beszéltem.

Frank népügyész: Az más. Az Magyarország miniszterelnöke volt.

Szálasi: Nem kérem. Felhatalmazásom magától a Kormányzótól volt, hogy kezdeményezhetek úgy német irányban, mint...

Frank népügyész: (félbeszakítja): Nem az a kérdés, hogy kezdeményezhet-e, hanem az, hogy arra nem volt felhatalmazása, hogy továbbadhassa azt a beszélgetést, amelyben olyan adatok voltak, melyek szerint a Kormányzó nem egészen németbarát, mert bizonyos tábornoki cimboraság és angolszász beállítottságú klikk befolyása alatt áll. Ön viszont elment Veesenmayerhez és ezt közölte vele.

Szálasi: Nem így van. Annak idején kérni fogom majd, hogy ezt tessék ismertetni.

Frank népügyész: (Elnök felé): Kérem a májusi Napló 57. és

61. oldalának a vádlott elé tárását, amelyben benne van, hogyan közölte Veesenmayerrel a kormányzói kihallgatást és ugyanennek a Naplónak a 35. oldalán található, hogy Sztójay közölte vele, hogy mindazt, ami a kormányzói kihallgatás során történt, nem lehet nyilvánosságra hozni, mert ez titoksértés volna. Ez a májusi Napló 35. oldalán van. Itt közli vele Sztójay a kormányzói tilalmat. (...)

Elnök: (Olvassa): „A koradélutáni órákban Sztójay közli PV-vel, Vajna Gábor útján, hogy az államfőnél történt kihallgatásról egyelőre hivatalosan a sajtóban, gyűléseken, értekezleteken, vagy hivatalos írásokban nem történhetik említés. Ellenben, ha magántársaságban felmerül a kérdés, miután a tény nem tagadható már le, az államfő beleegyezett abba, hogy a következő felvilágosítás adható: A pártvezető az államfői kihallgatás alkalmával megköszönte a kegyelmet, az államfő vele kedvesen elbeszélgetett és eközben ráterelődött a beszéd a belső helyzetre, amelyet a pártvezető feltárt a Kormányzó előtt, amit az államfő szeretetteljesen meghallgatott."

Frank népügyész: Ennyit közölhetett volna magánbeszélgetésben. Veesenmayerrel azonban nem magánbeszélgetést folytatott. (...)

Szálasi: De már bocsánatot kérek, meg kell mondanom azokat az alapokat, amelyeknek alapján a kezdeményezés történt. Ez világos.

Frank népügyész: (elnök felé): Ugyanennek a Naplónak az 57. oldalán szerepel az a rész, hogy Veesenmayerrel közli, mit beszélt a Kormányzóval. (Mozgás a teremben.)

Elnök: Csendet kérek. Ez a rész így szól (olvassa): „Május 13-án 19 órától közel 21 óráig pártvezető beszélgetést folytatott Veesenmayer német követtel. Elkísérték Vajna és Kovarcz Emil. A németek részéről mint házigazdák stb..." Ez nem lényeges. A továbbiakban így folytatódik (Olvassa): „Beszélgetés legnagyobbrészt négyszemközt Pártvezető és Veesenmayer között. Pártvezető tudomására hozza a német követnek, hogy május 3-án az államfőnél kihallgatáson volt. Ez alkalommal meggyőződött, hogy az államfő nagyon elkeseredett a bánásmód miatt, amelyet vele szemben tanúsítottak március 18-án és 19-én. Rögzíti a tényt, hogy az államfő nem németgyűlölő, sem németellenség. A régi liberális világban kapta nevelését és ez hat ki rá még most is. Az államfőt befolyásolják még mindig a rossz szellemek és jelenlegi elkeseredését szeretnék felhasználni arra, hogy őt úgy tüntessék fel, mintha németellenes beállítottságú volna. Az államfő kijelentette Pártvezetőnek, hogy helyét nem hagyja el, hanem megmarad és tovább vezeti a nemzetet. Ismerteti Pártvezető a német követtel az államfő válaszát Pártvezetőnek arra a kérdésére, hogy az államfő és a nemzet közös akaratából történő kibontakozás követelményével szemben az államfő milyen álláspontra helyezkedik. Annak a meggyőződésének ad kifejezést Pártvezető, hogy az államfő alkotmányosan létrejövő nemzetiszocialista többséget el fog fogadni, mert általánosnak tartott válaszában kijelentette az államfő, hogy ő alkotmányos államfő, aki az alkotmány útján létrejött alkotmányos többség döntését mindenkor elfogadja. Veesenmayer örömmel veszi tudomásul államfő elhatározását, hogy helyén marad, azután... stb."

Frank népügyész: Így van. Tehát közölte azt a véleményét, hogy a Kormányzó nem németellenes, de van körülötte egy klikk, amely erősen befolyásolja a németellenes irányzat érdekében.

Szálasi: Ez már csak az én benyomásom volt a beszélgetésről. Erről a beszélgetésben nem volt szó.

Frank népügyész: Szóval egy ilyen titkot kiadott.

Szálasi: Az én benyomásom nem titok.

Frank népügyész: Augusztus 29-én Ön ismét a Kormányzónál volt kihallgatáson?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Augusztus 30-án pedig Csobánkán megjelent Önnél Haller, aki Veesenmayer referense volt. Neki megint elmondta azt, ami az előtte való napon a kormányzói kihallgatáson lefolyt.

Szálasi: Igen. Ott nem történt semmiféle megkötés a titoktartás szempontjából, másrészt általánosan tudott dolgokról volt szó.

Frank népügyész: Helyesnek tartja azt, hogy egy magyar állampolgár azonnal, vagy másnap rögtön elmond ilyesmit a német miniszter jobbkezének?

Szálasi: Ezzel nem léptem túl a szövetségesek között fennálló viszonyt.

Frank népügyész: Ez nem a szövetségesek közötti viszony kérdése, hanem a magyar állampolgári kötelesség megsértése. Én legalább így érzem.

Szálasi: Én nem éreztem így. Kimondottan nem.

Frank népügyész: Elég szomorú.

Szálasi: A két nép között kimondottan olyan szoros gazdasági, társadalmi és politikai szövetség állt fenn...

Frank népügyész (félbeszakítja): Igaz-e az, hogy másnap megkérdezte Ön Veesenmayert, továbbította-e már Haller neki, Veesenmayernek az Ön kérdéseit?

Szálasi: Nem tudom, az iratokból majd kitűnik.

A népügyész felidézte Szálasi azon állásfoglalását, hogy Horthy az első alkotmánysértést 1941-ben és nem 1944-ben követte el,[13] ennek ellenére az 1944. május 3-i kormányzói kihallgatás után úgy foglalt állást, hogy a kibontakozást „az Államfő és a Nemzet közös akaratából" akarja végrehajtani.

Szálasi: De én minden körülmények között simán akartam a dolgokat elintézni. Felesleges lett volna súlyosabbá tenni a belső helyzetet, mint amilyen már egyébként is volt.

(...) Frank népügyész: Igaz-e, hogy október 10-e előtt megbízta Csiát és néhány társát, hogy menjenek a japán követségre és kérjék fel egy megszállás esetén az ország érdekeinek védelmére?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Ön tehát annak tudatában, hogy az országot meg fogják szállni, vállalkozott a hatalom átvételére és annak megakadályozására, hogy október 15-én megkössük a fegyverszünetet?

Szálasi: Nem annak tudatában vállalkoztam, de a legrosszabb esetre is el kellett készíteni a terveket.

Frank népügyész: De ha a Kormányzó kiugrik a háborúból, akkor ez a legrosszabb eset nem következik be.

Szálasi: Ki mondta, hogy nem következik be?

Frank népügyész: Nyilván nem következett volna be az, hogy az országot ki kell üríteni. Én nem tudom, Romániában nyolc nap alatt...

Szálasi: (közbevág): Az én álláspontom az, hogy ha ez bekövetkezik és a Hungarista Mozgalom nem állította volna be ilyen élesen hatalomátvételi akaratát, akkor Magyarországon még sokkal szörnyűbb dolgok történtek volna az alatt a pár hét alatt, amíg a német csapatok itt voltak, mint Csehszlovákiában.

Frank népügyész: Romániát nyolc nap alatt lerohanta a Vörös Hadsereg. Magyarországhoz annyi sem kellett volna, mert október 11-én már az erdélyi részek...

Szálasi: Akkor az urak nem tudják, hogy mennyi német csapat volt feljövőben Magyarország felé.

Frank népügyész: Ön tudja, milyen német erő volt Magyarországon?

Szálasi: Nagyon jól tudom.

Frank népügyész: Adott Ön információkat német megbízottaknak magyar személyekről? Pl. Pálffyról, Ruszkayról, Málnásiról, Martonról, Ungerről, Barasicsról stb.

Szálasi: Beszélgetés közben természetesen felmerültek információkérések.

Frank népügyész: És Ön megadta ezeket az információkat?

Szálasi: Természetesen megadtam, hiszen mindegyik urat ismertem.

Frank népügyész: Nem is olyan természetes, hogy egy idegen állam képviselője magyar emberekről informálódjék.

Szálasi: Nem idegen, hanem szövetséges állam képviselője.

Frank népügyész: Az nem idegen? Szövetséges a megszálló hatalom?

Szálasi: Egyáltalán nem.

Frank népügyész: Igaz-e az, hogy Önnek júliusban volt egy elgondolása az egész hadviselésről, melynek élére egy vezetőt kell állítani: Hitlert, akinek helyettese lett volna Mussolini?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Ehhez egy törzset kellett volna építeni.

Szálasi: Egy Európa-törzset.

Frank népügyész: Ebben Magyarország részéről Szálasi Ferenc lett volna.

Szálasi: Igen benne van a Naplóban (...)

Nagy Vince politikai ügyész Szálasi politikai pályakezdését hozta szóba. Utalt arra, hogy Szálasi, még mint aktív vezérkari tiszt, elküldte egyik írásművének kéziratát Gömbös Gyula honvédelmi miniszternek, aki azt írta rá a fiatal tiszt politikai eszmefuttatásaira, hogy "zavaros, maradjon meg a katonai pályán".

Nagy pol. ügyész: (...) Mikor és mi módon jött Önnek az az isteni sugallat, hogy otthagyja a katonai pályát és civilpolitikára térve át, így próbája boldogítani ezt a szerencsétlen nemzetet? (...) Micsoda könyveket olvasott, vagy milyen tanulmányokat végzett?

Szálasi: 1922 óta a magyar nép és nemzet történelmét, területének földrajzát, népének néprajzát tanulmányoztam és ezen kívül természetesen ideológiai és szociológiai munkákat is olvastam.

Nagy pol. ügyész: Egy nemzet története és földrajza olyan közkincs, amelyet a nemzet minden fiának tudnia kell. Ez nem jelenti a politikai pályára való felkészülést. Ez még csak az elemi iskola. De tanult valamit a politikából? Olvasta a világnézetek és ideológiák lefektetőit, mestereit könyvekből vagy kivonatokból? Vagy nem olvasott semmit, csak úgy vezérkari elhatározással nekiugrott, hogy most pedig megkezdünk politikát csinálni Magyarországon és megszerezni a hatalmat?

Szálasi: Nem. Tudatosan készültem rá.

Nagy pol. ügyész: Október 11-én az orosz hadsereg már eljutott Szegedig. Ön nyolc-tíz napos kedvező epizódra merészelt bazírozni egy hatalomátvételt, majd 15-20 hadosztállyal megfordítani a világháború sorsát, mint a Naplójában írja?

Szálasi: Ez a nagy kérdéssel nincs összefüggésben, mert ez csak egy átmeneti – mondjuk – katonai akció lett volna (...), hiszen a nagy katonai hadműveletet ők tavasszal akarták végrehajtani. (Élénk derültség.) De ezt a fontos körülményt elhallgatták előttem, amikor 1944. december 4-én Berlinben voltam.

Nagy pol. ügyész: Szóval Ön a németekkel való megbeszélés alapján azt gondolta, hogy Sztálingrádtól kezdve másfél éven át csak taktikai okokból vonultak vissza. És nyugaton csak „becsalogatták" német területre az angolokat? Meg volt győződve róla, hogy ez harcászati taktika?

Szálasi: Ez nem harcászati, hanem hadászati kérdés. (Élénk derültség.)

Nagy pol. ügyész: Hát hadászati taktika. Köszönöm a kioktatást. (...) Ön a Naplójában beszámol a külföldön dolgozó magyar lektoroknak – nyilván az Önök nyilas lektorainak – az egyes államokról alkotott helyzetértékeléséről. Szóval egy évről azelőttről, amikor Ön még hitt a hadászati sorsfordulatban. Az 1943. augusztus 20-iki Napló jön. A külföldön dolgozó magyar lektorok benyomásai vannak ebben az egyes államokról. Hogy kik ezek a lektorok, azt Ön biztosan jobban tudja, mert ezek nem az állam által stipendiummal kiküldött lektorok, hanem az Ön nyilas lektorai, akik megfigyeléseikről a következőket jelentették: Bécs. Teljes letargia. Utálják Hitlert. (Derültség.) Németország kitart, amíg három millió embertartalékuk van. Határozott nézet mindenütt hogy harcolni kell, de a cél már nem a feltétlen győzelem, hanem a kompromisszumos, megegyezéses béke. Ezt az Ön kiküldötte jelenti Bécsből és Németországból.

Szálasi: Nem az én kiküldötteim ezek a lektorok. Ezektől megkaptuk a híreket, amint ahogyan másoktól ellenkező híreket kaptunk.

Nagy pol. ügyész: Jó, akkor ezek annál inkább nem elfogultak, hanem objektívek és német értesüléseket közölnek, és ezeket Ön lerögzíti, az Ön szavával élve. Nincsenek meggyőződve arról, hogy feltétlen győzelem lesz, hanem csak kompromisszumos, megegyezéses béke.

Szálasi: Az a lektor benyomása.

Nagy pol. ügyész: A lektor benyomása. Most augusztus 11-én, ugyancsak 1943-ban, tehát egy évvel azelőtt a Magyarországon tartózkodó német hírszerzők szerint a németek 1943-ban csak védekezni fognak. Véleményük szerint a háborút az nyeri meg, aki 1944-ben támadni tud. És mi történt 1944-ben, ki támadott? Nyugaton az angolszászok, Keleten az oroszok. Június 6-án megtörtént Nyugaton a partraszállás, június 18-án az orosz Vörös Hadsereg indította meg a támadást és morzsolták fel az Ön ideáljának, Hitlernek erőit és amikorára ez a jóslás volt, a német megfigyelőknek ez a katonai jóslása, hogy aki 1944-ben támadni tud, akkor, 1944-ben csak az Egyesült Nemzetek tudtak támadni. És Ön 1944. október 14-ig készült vakmerően arra, hogy átvegye a hatalmat és Magyarországot további kalandba sodorja bele. Mit szól ehhez?

Szálasi: Ez csak az illetők szubjektív véleménye volt, mert ugyanolyan sok véleményt ki lehet a Naplóból hámozni, amely éppen az ellenkezőjét mondja.

Nagy pol. ügyész: De Ön oda szokta írni, ha ellenvéleménye volt: Pártvezető véleménye.

Szálasi: Nem írtam oda, bocsánatot kérek.

Nagy pol. ügyész: Ha ellenvéleménye volt.

Engedje meg, én végigtanultam két hónapon át a maga összes badarságait, amelyeket lefektetett. (Úgy van! Úgy van! Élénk taps a hallgatóság körében.) Ön mindenre jól emlékszik, csak el akarja húzni a tárgyalást és zavarokat akar kelteni azzal, hogy a tanácselnök úr vagy én vagy más bíró úr, vagy az ügyész úr talán nem fogja tudni ráolvasni azokat, amiket lefektetett. Hálásak vagyunk Önnek, hogy ezt a sok szamárságot leírta, mert nem a nyilas történetírás, hanem az igazságtevő demokrácia részére írta le. (Nagy taps.)

Most arról beszéljünk kérem, amiről már előzetesen többször szó volt, hogy Veesenmayer mit mondott. Ezekben a németekben több lelkiismeretesség volt, mint Önben és azt a hatalomátállítást kettős vonalon akarták először megalapozni. Előbb rámutatott Veesenmayer arra a bizonyos pillanatnyi katonai helyzetre, hogy az volna az előfeltétele, hogy a magyarság már tényleg lenyelje Önt egy nyolc-tíznapos kis helyi, pillanatnyi győzelem alapján, de azonkívül még arra is súlyt helyeztek, hogy valahogy parlamenti vonalon is alátámasztást kapjon. Hogy Ön nem sokat törődött ezzel, az bizonyos, és ez tűnik ki ezekből a Naplókból.

Kérem, azt mondja az Ön Naplója október 11-éről: „Ede és Haller tárgyalása 10-én." Önnek voltak ilyen spiclijei úgy a honvédelmi minisztériumban, mint a belügyminisztériumban, természetesen fedőnevekkel elnevezve, holmi Ede meg Emil, ha akarja megmondja, hogy ki volt, ha nem akarja megmondani, hogy kik voltak a cinkosai, nem mondja meg. Tehát az Ön Edéje tárgyal Haller Kurttal október 10-én reggel és Haller Kurt és Ede abban egyezik meg, hogy politikai alap, illetve itt a szó, amit én mint vádló szerettem volna mondani, de Ön maga beismeréseként mondja, ürügy kell, hogy a nemzet megnyilvánuló akaratát alátámasszák. Azt mondja továbbá, hogy a kezdeményezést politikai oldalról Tasnádi Naggyal és a nemzeti blokkal meglehetősen sürgősen elindítják, vagyis ezek is követelik a Lakatos-kormány és a klikk távozását és a vezérlő akarat érvényre jutását. Nagyobb képviselői csoport, vagyis a többséghez képest kisebbség elegendő lett volna Önöknek ahhoz, hogy egyszerűen ürügyet szolgáltasson arra, hogy az Ön által megvetett parlamentarizmusnak és alkotmányosságnak a látszatát mégis megadják.

Mondja kérem, miért nem csinálta ezt nyíltabban, miért nem mondta meg a németeknek, hogy én minden áron hatalomra akarok jutni, kérem a fegyvereiket, dobjuk félre ezeket az ürügyeket, a parlamentáris kisebb csoportokat, nagyobb csoportokat, csináljuk meg a hatalomátállítást, hogy én nagyobb gazdasági és fegyveres erővel tudjam szolgálni a német érdekeket? Miért nem ilyen férfiasan viselkedett, hanem kereste a kibúvókat és ürügyeket, amint ezt lerögzítette itt a Naplójában? Mondja meg!

Szálasi: Nem ürügyeket és kibúvókat!

Nagy pol. ügyész: Itt a szó.

Szálasi: Itt egész bizonyosan nem ezeket kerestem, hanem lehetőleg a sima kibontakozás lehetőségeit készítettem elő, tekintettel a súlyos és nehéz katonapolitikai helyzetre.

Nagy pol. ügyész: De Ön nem a sima kibontakozás elméletét képviselte azelőtt!

Szálasi: Én igen.

Nagy pol. ügyész: Négy-öt évvel ezelőtt folyton hirdették, hogy a jövő év a mienk stb. Ön mindig puccsra készült, Ön merényletet tervezett a Kormányzó ellen meg mindenki ellen, aki útjában állt.

Szálasi: Ez hazugság!

Nagy pol. ügyész: Nem hazugság kérem, törvényszéki jogerős ítéletek szólnak erről.

Szálasi: Ez ellen be is adtam a jogorvoslati kérést, de nem felel meg a valóságnak.

Nagy pol. ügyész: (...) de olyan kérdésekre egyszer már meg kell mondania a választ, hogy mikor és mennyi pénzt kért és kapott a németektől vagy kaptak mások, hogy elősegítsék az Ön hatalomra jutását.

Szálasi: Nem tudok róla.

Nagy pol. ügyész: Ön nem tudja kihez forduljak ez irányú kérdéssel?

Szálasi: Nem tudom, mert az én tudomásom szerint a Nyilaspárt, a Hungarista Mozgalom idegen pénzeket nem kapott.

Nagy pol. ügyész: Az Ön Naplójában 1943. március 8-iki dátummal a következők vannak: Pártvezető ismerteti Mecsér bejelentését, amely szerint a magyar nép már teljesen elfáradt, vezetésre képtelen. Ezt mondja Mecsér.

Szálasi: Igen.

Nagy pol. ügyész: Így Magyarország területén a népcsoportoknak megfelelő népi államok fognak létrejönni. Az egy magyar állam területén népi államok!

Szálasi: Igen.

Nagy pol. ügyész: És Ön ezt helyeselte?

Szálasi: Ki mondta, hogy helyeseltem?

Nagy pol ügyész: Kérdezem!

Szálasi: Tessék tovább olvasni, benne van, hogy nem helyeslem.

Nagy pol. ügyész: Itt nem lesz.

Szálasi: Lehet, hogy nem látta meg az ügyész úr, benne van a Naplóban.

Nagy pol. ügyész: Miért nem rúgta ki a pártjából azért, amit akart, dezorganizálni ezt az államot.

Szálasi: Kérem a Naplóban a megfelelő iratok közt elfekszik, hogy mi történt.

Nagy pol. ügyész: Nem vagyunk mi telekkönyvvezetők, hogy mindent aktából vegyünk, ez szóbeli tárgyalás, itt egyenes emberek egyenesen válaszolnak a kérdésre.

Szálasi: A népügyész úr azt mondotta, hogy pontosan két hónapon át tanulmányozta.

Nagy pol. ügyész: Ön ezeket a badarságokat átélte, nekem azonban papirosból kellett áttanulmányoznom.

Szálasi: Ez a Napló azonban hosszú évekre terjed és nem volt meg az alkalmam, hogy áttekintsem.

Nagy pol. ügyész: Én most frissítgetem az emlékezetét. Azt mondja, Magyarország területén népi államok fognak létrejönni, ezek közül az egyik Magyarország lesz és ezek közvetlenül Berlinhez lesznek kapcsolva és onnan kapják az irányításukat és vezetésüket. Ezt Mecsér úgy adta le, mint aki hivatalos német köröktől kapta ezeket a híreket.

Szálasi: Igen.

Nagy pol. ügyész: Tehát állapítsuk meg azt, hogy ez német körök elgondolása, amit Mecsér úr ekkor elmondott Önnek. Azt mondja a Napló: Pártvezető hajlandó Mecsérrel beszélni. Felveti a kérdést – no most jön kérem –, hogy elfogadjon-e a párt külföldről anyagi támogatást vagy nem? Nem tudom, hogy önmagával beszélt-e, hogy felveti a kérdést vagy pedig esetleg ottlevő másokkal?

Szálasi: Amint a Naplóban van.

Nagy pol. ügyész: De mindjárt itt van a Naplóban az Ön felelete. Tehát felveti a kérdést, hogy elfogadjon-e a párt külföldről anyagi támogatást vagy nem: „Pártvezető véleménye szerint elfogadhatunk, de nem egyedül a németektől, leghelyesebb volna, ha a németektől és az olaszoktól egyenlően." (Derültség.)

Szálasi: Igen.

Nagy pol. ügyész: Azt kérdezem, hát a japán valutát annyira lenézte, hogy a japánoktól nem akart kérni? (Nagy taps és derültség.)

Szálasi: Ez egy gondolat volt részemről.

Nagy pol. ügyész: Egészen jó gondolat, ez legalább rendes gondolat (közbekiáltás a hallgatóságból: csibész gondolat!) minden párt, amely világnézeti alapon áll a külföldről pénzt kér?

Szálasi: Hát világos.

– Nagy politikai ügyész ezután a német hadseregbe sorozott és ott szolgálatot teljesített magyar állampolgárok ügyét tette szóvá:

Egy szuverén állam polgárait csak saját hadseregébe szokták besorozni. Az az abúzus csak Magyarországon történt, hogy besoroztak a német hadseregbe nemcsak sváb származású fiatalembereket, akik oda önként jelentkeztek, hanem még magyar embereket is bevittek SS-katonának. Mi volt Önnek a véleménye arról, hogy ezt megtették Sztójayék?

Szálasi: Nem helyeseltem, mert hungarista légiókat akartam felállítani.

Nagy pol. ügyész: 1943. januári Naplójában a következőket írja: „A Nyilaskerestes Párt állásfoglalása a német hadseregben önként szolgáló magyar állampolgárok kérdésében: kötelességteljesítésük nem járhat erkölcsi, szellemi vagy anyagi hátránnyal" – Ön tehát kötelességteljesítésnek veszi, hogy ha magyar állampolgárok önként beálltak idegen állam hadseregébe.

Szálasi: Ha mint világnézeti katonák harcolnak.

Nagy pol. ügyész: De miért nem a magyar hadseregben?

Szálasi: A magyar hadseregben nem alakult ki az a világnézet, amelynek alapján Európát elképzeltem.

Nagy pol. ügyész: Miért tartott fenn akkor Ön a tisztelt Beregfy úrral egy magyar hadsereget? Akkor az egész magyar hadsereget fel kellett volna oszlatnia.

Szálasi: A világnézeti nevelés megindult a hadseregben. Azonkívül minőségi alakulatokat állítottunk fel, amelynek lényege az volt, hogy a nagy világnézeti kérdéseket tisztázzák.

Nagy pol. ügyész: Ne csavargassa a dolgokat. Ez állampolgárság kérdése. Nem szolgálhatnak magyar állampolgárok idegen hadseregben.

Szálasi: Dehogynem szolgálhattak.

Nagy pol. ügyész: Azt láttuk, hogy a fizikai lehetőség és a jogi vakmerőség megvolt rá és tőlünk odavitték őket.

Elnök: Ön azt mondja, hogy a hadseregnek világnézeti nevelésre volt szüksége. Máskor meg azt, hogy az ország többsége Ön mögött állt, vagyis hogy az Ön világnézetét osztotta. Meg akarták fertőzni a hadsereget, amely részben már meg volt fertőzve.

(...) Nagy pol. ügyész: Azt mondja meg kérem, Ön olyan meggyőződésesen kialakította magában ezt a hungarista felfogást, amiből nekünk azt a fából vaskarikát alkotta, hogy világnézet? Világnézet csak az lehet, amit a világ minden népe elfogad mint szemléletet. Hogyan gondolja, hogy egy ilyen hungarista, tipikusan nacionalista elméletet, amely a magyarságra van szabva, majd Németországban, Japánban, Angliában, Oroszországban mindenütt elfogadhatják, ha jön az események sorozata?

Szálasi: Hogy a hungarizmus mit jelent, kérném rámbízni népügyész úr a magyarázatot. Látva, hogy ez nemcsak nacionalista, hanem – kifejtettem véleményemet ezzel kapcsolatban – a magyar élet három alaptényezőjének összhangján alapszik és ahogyan a marxizmust, amit egy ember alakított ki, az egész földgömb szempontjából be lehet állítani mint marxizmust, meggyőződésem, hogy ha egy szellemi irányzat tényleg olyan síkból indul ki, hogy minden egyes érdeket nyugodtan el lehet fogadni alapul, ez az idők folyamán tényleg a földgömb szempontjából új élet- és kultúrkör kialakítását teszi lehetővé.

Nagy pol. ügyész: Jó, ez egy ideológia alapja, mint ideológiai alapot üdvözlöm. De akkor minek ilyen ostoba címet adni neki? Mert a marxizmus elnevezés a köztudatban szocializmust jelent, ezt mindenütt el lehet fogadni, de a hungarizmus, Hungária – már ne csináljon bolondot se belőlünk, se magából – azt jelenti, hogy magyarizmus. Ha azt akarja, hogy magyarizmus néven legyen egy általános, az egész világra elfogadható ideológia elnevezve, akkor az elnevezés mégiscsak ostoba volt, vagy legalábbis úgy látszik egy Bauernfängereit [magyarul: félrevezette, orránál fogva vezette – K. E.] csinált Ön és meg akarta fogni a nacionalista magyar lelkeket. Itt Magyarországon ez nacionalizmus, künn a világ előtt pedig nemzetközi ideológia. Nem lehet nemzetközi eszméket hungarizmus névvel beadni senkinek.

Szálasi: A népügyész úr nincs tisztában azzal, és ezért nem vitatkozom a népügyész úrral, hogy ideológiailag és gyakorlatilag mit jelent a marxizmus vagy a hungarizmus.

Nagy pol. ügyész: Az egyikkel tisztában vagyok, a marxizmus. (Élénk taps a hallgatóság köréből.)

Szálasi: A marxizmussal.

Nagy pol. ügyész: Azonban a dolgok kifejtését egyáltalában nem ilyen mederbe állítanám be. Az ideológiát illetően nem vitatkozom Önnel. Ön nem tudott egy könyvet sem megjelölni.

Szálasi: Nem rajtam múlott.

Nagy pol. ügyész: Az más, akkor a kaptafánál kell maradni, a vezérkari pályán, nem pedig elmenni politikusnak. Ön meggyőződéses híve volt ennek a nevezetes hungarizmusnak. Ha így volt, nem kérdem írásban mikor rögzítette le, hány esztendeje volt, mert abból akarok kiindulni, amikor Ön megállapodott, úgy is mondhatnám megátalkodott abban, hogy ezt a hungarizmust fogja kifejleszteni és képviselni. Melyik évben volt ez?

Szálasi: Én kérném a népügyész urat arra, hogy kérdéseiben talán olyan hangnemet használjon... (Nagy zaj a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csend legyen. Ismételten figyelmeztettem. Ezért a viselkedéséért három napi sötétzárkával büntetem. (Élénk éljenzés a hallgatóság soraiban.) Hogyan merészeli magának ezt a tónust megengedni? Figyelmeztetem, hogy jönnek a következők. (A pol. ügyészhez: Tessék tovább kérdezni.)

Nagy pol. ügyész: Azt kérdezem, attól az időponttól, hogy magában elhatározta és kialakította ezt a hungarista ideológiát, mikor és milyen szándékkal jelentkezett a Magyarországi Szociáldemokrata Pártnál és kérte ott felvételét?

Szálasi: Én a Szociáldemokrata Pártba nem kértem a felvételemet.

Nagy pol. ügyész: Hát miért jelentkezett ott?

Szálasi: A katonai beosztásomból folyóan, mint a VI/2. osztály katonai előadójának alkalmam és lehetőségem nyílott, hogy hivatalosan eljárjak Magyarországon az egyes politikai pártoknál, hogy célkitűzéseiket illetően tájékozódjam. Így ebből a szempontból a Szociáldemokrata Pártnál is voltam.

Nagy pol. ügyész: Ott lefolyt egy beszélgetés.

Szálasi: Nem csak egy, ha jól tudom kétszer vagy háromszor volt.

Nagy pol. ügyész: Úgy van! És nem fejezte ki azt az óhaját és kérését, hogy Önt a Szociáldemokrata Pártba felvegyék? Nem ajánlotta fel szolgálatait?

Szálasi: Nem. Meglehet, hogy ez a benyomás alakult ki ezekben az urakban, de én épp úgy voltam Rassaynál, Eckhardtnál, Wolffnál, mindegyiknél...

Nagy pol. ügyész: Mindegyiknél felajánlotta a szolgálatait?

Szálasi: Nem. Megmondtam, hogy tájékozódni akarok.

Nagy pol. ügyész: Igen, de a szociáldemokratáknál nem ajánlotta fel, hogy Ön egy szervezőtehetség és ha Önt megfelelő pozícióba teszik, akkor Ön megmutatja, hogy mit lehet a Szociáldemokrata Pártból szervezni?

Szálasi: Nem. Meglehet, hogy az a benyomás alakult ki.

Nagy pol. ügyész: Amikor Ön a fogságból kikerült, magáévá tette a Hubay-párt-féle indítványt?

Szálasi: Magamévá tettem az indítványt, természetesen fenntartottam magamnak a jogot arra nézve, hogy annak idején majd hungarista felfogásomnak megfelelően fogom ezt a kérdést megoldani.

Nagy pol. ügyész: De arról már tudott, hiszen megtörtént a javaslat benyújtása, hogy Teleki Pál akkori miniszterelnök indítványozta ezeknek a képviselőknek a mandátumuktól való megfosztását, mert ezt olyan destruáló törvényjavaslatnak tartotta az egész nemzeti közvélemény, hogy meg is fosztották ezt a két képviselőt a mandátumuktól. Mindez megtörtént addig, mire Ön a Csillagbörtönből kikerült. Ön ennek ellenére egy ilyen nemzeti közvéleménnyel szemben mégis magáévá tette ezt az ő javaslatukat.

Szálasi: Igen.

Nagy pol. ügyész: Talán felesleges megkérdeznem, hogy mit akartak elérni. Azt, ami csakugyan kongruens ezzel a Mecsér-féle jeladás szerinti német elgondolással, hogy Magyarországot külön nemzeti államokra bontsák és ebből egy kis nemzeti Magyarország legyen. Ezzel teljesen kongruens az Ön elvbarátainak ez a javaslata, tehát Ön ezt az egész elgondolást helyesli, hogy Magyarországot területileg lecsökkentsék és zárják ki ebből az országból mindazokat a más nemzetiségekhez, fajokhoz tartozó állampolgárainkat, akik esetleg itt akarnak maradni a nyilas pártvezetőség akarata ellenére is.

Szálasi: Nem. Egyáltalában nem.

Nagy pol. ügyész: Nem. Akkor miért tette magáévá ezt a már megbélyegzett javaslatot?

Szálasi: Én kérném a tanácselnök urat, hogy erre a kérdésre akkor térhessek ki, amikor a harmadik vádpont kerül sorra, miután ezzel van kapcsolatban.

Nagy pol. ügyész: Nincs több kérdésem.

Elnök: Védő úr!

Zboray védő: Kérem röviden megmondani, hogy amikor Ön Veesenmayerrel, Winkelmannal és a többi német kiküldöttekkel tárgyalt, akkor tudomásuk volt ezeknek arról, hogy a Kormányzó és környezete kiugrási szándékokat táplál?

Szálasi: Már régen. Nemcsak nekik volt tudomásuk, hanem az egész országban erről beszéltek.

Zboray védő: Volt tudomása Önnek arról, hogy a németek erőszakos lépések megtételére készülnek a kormány ellen?

Szálasi: Erre nézve voltak nekem olyan híreim, hogy az imperialista szárny Németországban minden körülmények között biztosítani akarja Délkelet-Európában azt a helyzetet, amely egy győztes háború kimenetelét megalapozza és előfeltételeit rögzíti, úgyhogy minden körülmények között a németek részéről a lépések bekövetkeztek volna, ha a magyar kormány részéről bármilyen lépés is történik a háborúból való kiugrás szempontjából.

Zboray védő: Kérte Ön a németeket erőszakos lépések megtételére?

Szálasi: Nem. Soha.

Zboray védő: Mi szüksége volt Önnek a németek támogatására vagy pedig csak arra, hogy a németek közbe ne lépjenek akkor, amikor Ön és pártja a hatalom átvételére készült?

Szálasi: Kimondottan és határozottan a célom az volt, hogy a németeket minden erőszakos lépéstől távol tartsam és határozottan csak az volt a célom, hogy megakadályozzam, hogy ők beleszóljanak a magyar belpolitikai helyzet kialakításába.

Zboray védő: Hitt Ön a németek végső győzelmében?

Szálasi: Hát világos! Ha egy pillanatig is kételkedtem volna benne, akkor nem ez az elhatározás és döntés jött volna létre.

Zboray védő: Mire alapította ezt a meggyőződését?

Szálasi: Már 1944. október 15-e előtt határozott és konkrét formában híreket kaptam, amelyek szerint a németek a hadviselés és a hadieszközök szempontjából olyan utakra tértek, amelyeknek segítségével a háború okvetlenül és feltétlenül megnyerhető részükről. Azonkívül nemcsak a németek részéről hallottam ezt, hanem a nemzetközi sajtónak és itt különösen a semleges sajtónak megfelelő írásaiból is értesültem ezekről az új eszközökről, amelyek megjelentek a svájci, spanyol, portugál, svéd, török sajtóban. Azonkívül pedig az angol parlamentben Churchill részéről elhangzott beszédekből is kihámozható volt, hogy amennyiben az angolszászok időre a háborút befejezni nem tudják, magára Angliára olyan súlyos idők következnek, amilyen fekete időket az angol nép történelmében még nem tapasztalt. Mindezek együttesen bennem határozottan azt a képet alakították ki, hogy az új hadviselési módszer Németország részéről meg fogja hozni a német katonai döntést vagy sikert is. De hogy erre is kitérhessek, különösen az kapta meg a figyelmemet, hogy 1944 év nyarán Goldschmidt Basch előtt, aki a német népcsoport itteni vezetője volt, kijelentette, hogy hivatalosan megerősítették

Németországból azt a hírt, amely szerint Hitler a németországi nyári tisztavatás alkalmával a felavatott új tiszteknek kijelentette, hogy igen nehéz és súlyos helyzet előtt áll még Németország. Nagyon nehéz kríziseket fog kelleni végigélni még, de ezeket le kell küzdeni, mert utána be fogják vetni az új hadviselési módszert döntően befolyásoló új eszközöket és itt félbeszakítva önmagát csak annyit mondott, hogy reméli – mármint Hitler reméli –, hogy az Úristen a háború utolsó 14 napját neki meg fogja bocsátani. Hogy ez a kijelentés megtörtént Hitler részéről, ezt hivatalosan megerősítették Németországban, amiért Goldschmidt külön kiutazott oda, hogy megtudja, tényleg mi igaz ebből, vagy csak szóbeszéd-e.

Zboray védő: Milyen ígéreteket tettek Önnek a németek arra vonatkozóan, hogy Magyarország területét igyekeznek megtartani és igyekeznek az orosz hadsereget távoltartani az ország belső részétől?

Szálasi: Mindez megtörtént. Még október 15-e előtt határozottan kijelentették, hogy Magyarország számukra katonai szempontból sem átmeneti terület, hanem határozottan beépített bástya, ami annyit jelent, hogy hadászati szempontból életkérdés számukra, hogy a német és a magyar hadsereg ezt a területet együttesen megtartsa. Ezt én annál inkább is elhittem, mert eredményes harc Kelet felé hadászatilag másként tényleg ki sem alakítható.

Zboray védő: Bíztak Önben a németek? Bizalommal voltak Önnel szemben?

Szálasi: Ha bizalommal lettek volna, akkor 1940. óta megtalálhattak volna. Négy éven keresztül a legteljesebb antipátiával kezelték az egész hungarista mozgalmat. Ebből a szempontból is súlyos harcaim voltak. Nyugodt lelkiismerettel kijelenthetem, hogy az a megnevezés, amely először a parlamentben 1940. november 17-én elhangzott Teleki Pálnak a szájából, hogy én orvospszichológiai tünemény vagyok a magyar politikai életben,[14] ezt megelőzően Németországban is elhangzott éppen azért, mert nem voltam hajlandó a német nemzetiszocializmus gyakorlatát elfogadni. Kimondottan hungarista ideológiát akartam a magyar nép szempontjából megvalósítani.

Zboray védő: Megfenyegették Önt a németek azzal, hogy Dachauba internálják?

Szálasi: Ez sajnos megtörtént részükről, mégpedig 1944. március 19-e után, körülbelül áprilisban, májusban, egyrészt mert élesen állást foglaltam a párt értekezletein a zsidókérdésnek általuk beállított megoldásával kapcsolatban (mozgás), másrészt mert a magyar kormányban nem akartam részt venni. Ők saját elképzeléseik szerint a koalíciót velem együtt akarták kikényszeríteni.

Zboray védő: Mi a véleménye Önnek az orosz Vörös Hadsereg teljesítményeiről?

Szálasi: Mint volt vezérkari tisztnek ki kell jelentenem, hogy az orosz hadsereg a hadtörténelemben mindig a legteljesebb mértékben megállotta a helyét és ebben az óriási nagy küzdelemben is egészen kivételes nagy teljesítményekre tekinthet viszsza.

Elnök: Reflexióként visszatérek a védő úr egyik kérdésére. Ön azt mondotta, hogy mély benyomást tett Önre 1944 nyarán az az állítólagos kijelentés, amely szerint Hitler azt mondotta, hogy az Úristen megbocsátja neki a háború utolsó 14 napját.

Szálasi: Igen.

Elnök: Hangoztatom, amit mondani fogok, azzal kapcsolatban megint abból indulok ki, hogy nem szállok vitába az Ön elképzeléseivel. Még ha azok helyesek lettek volna is, Önnek akkor is gondolni kellett volna arra: feltehetem-e nemzetem sorsát erre a kijelentésre. Vajon ez a kijelentés nem éppen olyan értékű-e, mint az 1941 őszén elhangzott német állásfoglalás, amely szerint az orosz hadsereg mint katonai tényező megszűnt létezni, ami hátravan az már csak rendőri feladat?

Szálasi: Ez az ő megítélésük volt akkoriban, de én mint volt vezérkari tiszt...

Elnök: (félbeszakítja): Ez nem megítélés volt, ez egy szánalmas blöff. S akinek a részéről egy ilyen szánalmas blöff elhangzott – mert remélem 1944 nyarán ezt Ön maga is szánalmas blöffnek minősítette...

Szálasi: Nemcsak 1944 nyarán, hanem már 1941-ben, amikor mondták.

Elnök: ...annak a részéről egy ilyen kijelentésre feltenni a nemzet sorsát a legsúlyosabb lelkiismeretlenség.

Elnök: Mi történt azután október 15-én?

Szálasi: A rádiót hallgattam, amikor beolvasták a kormányzói szózat szövegét. Ha jól tudom, a közepe táján kezdtem hallgatni.

Elnök: Hol volt?

Szálasi: A Werbőczi utcában.

Elnök: Ott hallgatta a rádiót?

Szálasi: Igen.

Elnök: S a kormányzói szózatról ugyanúgy értesült, mint Budapest többi lakosa? Semmit sem tudott erről?

Szálasi: Semmit.

Elnök: S mi volt az állásfoglalása?

Szálasi: Állásfoglalásom egyelőre nem lehetett. Egyedül voltam abban a lakásban, vártam tehát a fejleményeket. Alig vártam, hogy jöjjön már valaki, akitől megtudjam a részleteket, aki elmondja, hogy mi történt tulajdonképpen.

Elnök: A szobafogságot még mindig kötelezőnek ismerte el magára?

Szálasi: Hát mit csináljak? Ott bent voltam a lakásban.

Elnök: Ki sem mehetett volna onnan? A német őrizet ki sem hagyta volna menni?

Szálasi: Nem, mert szigorú utasítás volt, hogy nem mehetek ki.

Elnök: Szálasi Ferencet tehát a németek, a szövetséges állam karhatalma, katonai ereje őrizte és szabad mozgásában korlátozta. Nem lehet az, hogy a németek is féltek Öntől?

Szálasi: De, határozottan. Állítom, hogy így volt. (Derültség.)

Elnök: De nem azért, ahogyan Ön gondolja. Inkább azért, mert Ön olyasféle egyéniség, akitől mindenkinek félnie kell, aki mindenben zavart csinál, mert maga sem tudja, hogy mit akar. Mikor engedték azután ki a németek?

Szálasi: Ha jól tudom Winkelmann jött értem délután.

Elnök: Szóval délután jött Winkelmann. És mit akart?

Szálasi: Hogy menjek vele a német követségre.

Elnök: Az ott volt a közelben?

Szálasi: Igen.

Elnök: Szóval azt akarta, hogy menjen át a német követségre. Hány órakor?

Szálasi: Most már nem tudom pontosan. Úgy emlékszem, délután úgy 3 óra felé lehetett.

Elnök: A német követségen azután mi történt? Mind ez ideig tehát Ön semmit sem tudott?

Szálasi: Találtam már ott egypár urat, akik felmentek a német követségre érdeklődni, hogy most már mi lesz. Ha jól tudom, Szász volt ott – őt láttam –, de már nem emlékszem pontosan az illető urakra.

Elnök: Ki volt még ott?

Szálasi: Mondom, erre már nem emlékszem vissza. Lassankint összeverődtek ott talán 20-25-en.

Elnök: Mostani vádlott társai közül kik voltak ott?

Szálasi: Ha jól tudom, Vajna jött oda. Erre nem emlékszem határozottan. És ott volt Kemény.

Elnök: Kemény ott volt?

Szálasi: Igen, úgy tudom.

Elnök: Szóval Vajnára nem emlékszik határozottan.

Szálasi: Erre nem emlékszem vissza, mert – ha jól tudom – Keményt kértem arra, hogyha valami történik, ő mint összekötő maradjon meg nálam.

Elnök: És mi történt a német követségen?

Szálasi: Egyelőre nem történt semmi. Ott maradtunk talán öt óráig.

Elnök: Hogyan informálták Önöket?

Szálasi: Információt – mondjuk – hivatalosan a németek részéről nem kaptunk.

Elnök: Hát mit mondtak, miért kell odamenni? Miért hívták át?

Szálasi: Mindenki odament, akik az urak közül ott engem kerestek.

Elnök: Szóval mindenesetre az volt a helyzet, hogy valami történni fog?

Szálasi: Igen.

Elnök: És mi volt ott?

Szálasi: Beszéltek mindenféléről. Mindenki engem ostromolt, hogy mi lesz most. Megmondtam, maradjanak nyugodtan.

Elnök: Mit csináltak a németek?

Szálasi: A németeket talán kétszer vagy háromszor láttuk abban a nagy fogadóteremben. Ők el voltak foglalva.

Elnök: Arról beszéljen, amikor a németek bekapcsolódtak a megbeszélésekbe.

Szálasi: (hallgat.)

Elnök: Hány óra tájban történt ez?

Szálasi: A megbeszélésre nem tudok visszaemlékezni, mert az este 8 órakor kezdődött Veesenmayer és Lakatos között. Ezt tudom.

Elnök: De Ön mikor kapcsolódott bele?

Szálasi: 15-én egészen este 10-11 óráig voltam ott a német követségen, de bekapcsolódásról még nem volt szó.

Elnök: De mikor kapcsolódott be Ön a küszöbönálló konkrétumokat tárgyaló megbeszélésekbe?

Szálasi: Nem értem. Milyen konkrétumokat tárgyaló...?

Elnök: A küszöbönálló konkrétumokra célzok, amelyek ezután bekövetkeztek. Például az Ön úgynevezett hadparancsának a rádióba való beolvasása.

Szálasi: Értem most már. Erre külön megbeszélés nem történt.

Elnök: Azután például a fokozatos visszahívást jelentő Vörös-féle hadparancs beolvasása, az üzenet, hogy Beregfy Károly azonnal jöjjön Budapestre, stb. Ezekre célzok, mint konkrétumokra.

Szálasi: Értem. Ezeket a konkrét megbeszéléseket már semmiképpen sem kellett lefolytatni, mert ezek még október 15. előtt, a szeptember 13-i megbeszélés alapján rögződtek le. Így azután...

Elnök: (félbeszakítja): Várjunk. Ezek az egyes etapok, a hatalom átvétele körül?

Szálasi: Nem a hatalom átvétele körül, mert Vörös János magatartása...

Elnök: Most nem magatartásról van szó. Arról van szó, hogy a Kormányzó szózatával szemben felolvastak egy állítólagos hadparancsot, amely szerint a kormányzói proklamáció nem jelent azonnali fegyverletételt, ezért mindenki folytassa tovább a küzdelmet. Ennek a hadparancsnak, továbbá az Ön hadparancsának a beolvasása, valamint az a felszólítás, hogy Beregfy Károly azonnal jöjjön Budapestre milyen utasítás alapján hangzottak el a rádióban?

Szálasi: Ezek mind ad hoc utasítások voltak. Mi nem számoltunk – mondjuk – Vörös Jánosnak ezzel az akciójával.

Elnök: Szóval Szálasi Ferenc megint nem mer kiállni.

Szálasi: Dehogyisnem!

Elnök: Megint gyáván úgy tünteti fel, hogy nem csinált semmit, csak ott volt huszonöt-harminc emberrel a német követségen, őt ott ostromolták, ezek a dolgok csak ad hoc utasítások voltak, ő nem tud semmiről. Pedig ott szónak kellett lennie arról, hogy most pedig következik Szálasi Ferenc hatalomátvétele. Erről beszéljen, hol és kivel volt szó erről?

Szálasi: Erről először a Kormányzóval volt szó, 16-án.

Elnök: Akkor miért olvasták be az Ön hadparancsát már 15-én?

Szálasi: Azt én magam sem tudom, hogy miért olvasták be.

Elnök: Szóval ezt sem meri vállalni?

Szálasi: Nem az, hogy nem vállalom. Én nem adtam ki.

Elnök: Azt mondta, előre kiadta a szöveget arra az esetre, ha majd sorra kerül. De honnan tudták az Ön alvezérei, hogy a hatalomátvételre most sor kerül?

Szálasi: Ők a Kovarczcal történt megbeszélés alapján valószínűleg kidolgozták a részleteket és nyilván ennek alapján olvashatta be valaki a rádióban.

Elnök: Szóval Ön október 15-én úgy hajtotta fejét nyugovóra, hogy még akkor sem tudott arról, hogy a rádióban beolvasott hadparancs szerint Ön már hatalomra került?

Szálasi: Nem. Ha jól tudom, én a hadparancsot talán második, vagy harmadik olvasásában hallgattam meg rádióból a német követségen.

Elnök: Szóval erről is meglepetéssel értesült, éppen úgy, mint a kormányzói proklamációról?

Szálasi: Igen. Miért mondjak mást, mint ami tényként bekövetkezett? Én tulajdonképpen 16-án reggel jöttem ki megint az utcára.

Elnök: A német követségen nem közöltek Önnel semmit? Hiszen Ön beszélt Winkelmannal.

Szálasi: Winkelmannal beszéltem 15-ről 16-ra virradó éjszaka.

Elnök: Veesenmayerrel beszélt?

Szálasi: Beszéltem vele 15-én délután, amikor átment párszor a termen.

Elnök: Mikor?

Szálasi: Délután, amikor...

Elnök: Már a kormányzói proklamáció beolvasása után?

Szálasi: Nem volt akkor közölnivaló. Már megtörtént.

Elnök: Sok közölnivaló nem volt, de amikor Önök között állandóan az volt a beszéd tárgya...

Szálasi: (közbevág): Igen, de...

Elnök: Ne beszéljen mindegyre a szavamba! Amikor Önök állandóan azt kérdezték, mikor kerül sor a hatalom átvételére, s Veesenmayer meg a többiek is azt válaszolták, hogy majd, ezt nem lehet előre meghatározni, majd az alkalmas pillanatban, stb. – Ön most ezt így akarja beállítani? Pedig Önnek a legutóbbi véleménye szerint a németek okirati bizonyítékra vártak csak a Kormányzó szövetségszegését illetően, s akkor Ön azt akarja elhitetni velünk, hogy amikor megtörtént a Kormányzó részéről ennek a proklamációnak a közhírré tétele, az Ön előadása szerint 15-én délután Veesenmayerrel való találkozásnál nem az első beszédtéma lett volna az, hogy most pedig már csak következik a hungarista hatalomátvétel? Ön ezt nem kérdezte?

Szálasi: Nem, mert már rögzítve volt az, hogy amint bármelyik oldalról olyan lépés történik, amely a Háromhatalmi Egyezményt...

Elnök: (félbeszakítja): Szóval úgy állítja be a dolgot, hogy mivel ez már előre rögzítve volt, Ön annyira nyilvánvalónak tartotta, hogy a kormányzói proklamáció beolvasásának eredményeként az Ön hatalomátvétele lesz aktuális, hogy nem is tartotta szükségesnek erről beszélni?

Szálasi: Erről nem beszéltem.

Elnök: Arra feleljen, amit kérdeztem.

Szálasi: Nem beszéltem erről.

Elnök: Azért is nem tartotta ezt szükségesnek, mert nyilvánvalónak látta, mivel már előre rögzítve volt?

Szálasi: Mert előzően a tárgyalások...

Elnök: (félbeszakítja): Megint kitér a felelet elől.

Szálasi: Nem térek ki.

Elnök: De kitér. Én a következőt kérdeztem. A németek és Ön között állandóan megbeszélés tárgya volt, hogy mikor kerül sor a hatalom átvételére.

Szálasi: Igen.

Elnök: Az Ön véleménye szerint a németek a legutóbbi időszakban azon az álláspontok voltak, hogy ha valami okirati bizonyíték birtokába jutnak a Kormányzó már gyanított, de még nem biztos szerződésszegési szándékát illetően, ...

Szálasi: (közbevág): Igen.

Elnök: Hát amikor ennél az okirati bizonyítéknál – mondhatni – még több következett be a proklamáció felolvasásával, Veesenmayer és Ön között feltétlenül szóba kellett kerülnie, hogy most pedig az előzők értelmében sor kerül az Önök hatalomátvételére.

Szálasi: Ez nem akkor került szóba, hanem már az előző megbeszélések előtárgyalásainál tisztáztuk ezeket a kérdéseket.

Elnök: Ne általánosságban beszéljen. Tehát olyan előzetes rögzítés volt – talán az Ön terminológiájának keretében jobban meg fogja érteni –, hogy amennyiben ilyen, vagy hasonló következik ...

Szálasi: (közbevág): Bármely oldalról.

Elnök: ...amivel Ön a proklamációt utóbb azonosította, ...

Szálasi (közbevág): Igen.

Elnök: ... akkor sor kerül a hatalom átvételére?

Szálasi: Igen.

Elnök: Ebből következik tehát, hogy amikor a proklamáció elhangzott, abban a pillanatban Ön minden különleges és további megbeszélés nélkül tudatában volt annak, hogy most az Ön hatalomátvétele következik?

Szálasi: Igen.

Elnök: Na, igen. Ez beszéd.

Most félbeszakítom a főtárgyalást. Holnap reggel 9 órakor folytatjuk.

(A főtárgyalás délután 2 óra 6 perckor végződött.)

Szálasi naplójegyzete

II. 6. Délelőtt 9 h 45'–14 h-ig főtárgyalásom 2. napja. Csak engem hallgattak ki mint vádlottat. Bíró, ügyészek és a közönség jellegzetes egyes részének magatartása minősíthetetlen. Becsmérlés, becsületsértés, gúny, trágárság, ami csak elképzelhető személyemmel kapcsolatosan. Az Úristent csak arra kérem, adjon erőt, hogy ezt a szörnyű vesszőfutást higadtan (sic!) és hi deg fejjel, vérrel kibírjam és mindent nemzetem szolgálatának és szenvedésének, jövőjének és új életének áldozhassak. Még ezt a szörnyű lelki megkínzást is. Október 15-ig jutottunk. Lényege: alap nálam, hogy a német segítség kérése nélkül, saját erőből készültem a hatalom átvételére, ha a szövetséges viszonyt Németországgal bármely oldalról is törvényellenesen meg akarják szüntetni. A bíró és az ügyészek – az a benyomásom – nem tudják és nem is tudhatják ennek ellenkezőjét bizonyítani, ezért is a becsületsértő, minden képzeletet felülmúló személyeskedés. Három napi sötétzárkára ítélt a tanácselnök, mert a népügyész egyik otrombán és sértőn megszerkesztett kérdésére éles hangon válaszoltam. Ügyvéd útján kértem a tanácselnököt, hogy a fegyelmi büntetésemet csak a tárgyalássorozat befejezése után töltsem ki, mert most a tárgyalás alatt ez engem annyira kimerítene, hogy védekezésemet fizikailag befolyásolná. A tanácselnök helyt adott kérésemnek, elhalasztották a fegyelmi fenyítés végrehajtását.

Idő enyhe, napsütéses.

Harmadik tárgyalási nap 1946. február 7.

Dr. Jankó Péter elnök: A budapesti népbíróság folytatja a tegnap félbeszakított főtárgyalást. Kérem Szálasi Ferenc vádlott elővezetését. (Fogházőr a bírói emelvény elé állítja Szálasit.)

A tárgyalást megnyitom (...)

Szálasi Ferenc kihallgatása

Folytatom Szálasi Ferenc elsőrendű vádlott kihallgatását. Tegnap már tisztáztuk azt, hogy 1944. október 15-én a Werbőczi utcai palota két szobájában együtt ülnek Veesenmayer és a német követség tagjai. Ugye?

Szálasi: Igen.

Elnök: Ez a palota akkor a Waffen SS épülete volt?[15]

Szálasi: Igen.

Elnök: (...) A tegnapi tárgyaláson Ön azt vallotta, hogy előre rögzítve volt az, hogy ha az alkotmánysértés az Önök minősítése szerint megtörténik, ebben az esetben az időpont a hatalomátvételre bekövetkezik. Igen?

Szálasi: Igen.

Elnök: Miután ez az eshetőség már jóelőre rögzítve volt, kérdem, mikor esett szó először Ön és a vezető német személyiségek között kifejezetten arról, hogy most a hatalom átvétele következik?

Szálasi: Nem emlékszem, hogy ilyen beszélgetés lett volna, ellenben nagyon jól tudták, hogy a Nyilaskeresztes Párt–Hungarista Mozgalom célkitűzése maga a hatalom átvétele.

Elnök: Mikor adta ki Ön az első utasításait a hatalom átvétele irányában?

Szálasi: 1944. szeptember 13-án.

Elnök: Október 15-éről beszélünk. Mikor adott Ön utasítást arra, hogy a szeptember 13-i megbeszélések eredménye most hatályosulni fog?

Szálasi: Külön utasítás nem ment ki, mert az 1944. szeptember 13-i elvi megbeszélés alapján, ha bármelyik oldalon bekövetkezik egy ilyen lépés, ez automatikusan azt fogja jelenteni...

Elnök: Szóval előre meg volt beszélve minden. Mi volt megbeszélve arról, hogy hogy történik technikailag a hatalomátvétel keresztülvitele?

Szálasi: Erre nézve csak elvi iránypontokat rögzítettem.

Elnök: Mik voltak ezek az elvi iránypontok?

Szálasi: Részemről az a rendelkezés ment ki, hogy bármelyik oldalról következik be egy puccs...

Elnök: Ez a proklamáció puccsnak volt minősítendő?

Szálasi: Igen. És ebben az esetben a Kovarcz részéről kidolgozandó részletes terv alapján automatikusan meg kell indítani a puccsal szembeni ellenállást.

Elnök: Kovarcz referált Önnek arról, hogy hogyan dolgozta ki ezt a tervezetet?

Szálasi: Ő megmondta nekem, hogy minden rendben van úgy a párt, mint a nemzet és az államépítés szempontjából. Az én szempontomból a részletek nem voltak lényegesek.

Elnök: Nem volt lényeges, hogy mit csinálnak a rendőrséggel, csendőrséggel, katonasággal?

Szálasi: Ez mind benne volt a tervben.

Elnök: Azt mondja el, mit tartalmazott ez a terv?

Szálasi: Erre nézve Kovarcz tud felvilágosítást adni.

Elnök: Ön ezt nem is tudta?

Szálasi: Én csak az irányelveket adtam. Megmondottam, hogy a puccsal kapcsolatban az egész pártot és a nemzetet megfelelőképpen be kell állítani.

Elnök: Általános halandzsa. (Derültség a hallgatóság soraiban.) Csend legyen!

Szálasi: Bocsánatot kérek...

Elnök: (közbevág): Ne kérjen bocsánatot!

Szálasi: Én nem mondhatok mást, mint amit tényleg mondottam.

Elnök: Talán mégis kellett, hogy szó legyen erről, hogy mi lesz a rendőrséggel, csendőrséggel, katonasággal, hogy fogják ezeknek a közreműködését biztosítani vagy az ellenállását letörni.

Szálasi: Erre nézve aggályaim egyáltalán nem voltak. Tisztában voltunk azzal, hogy egy ilyen kezdeményezés bármelyik oldalról is fog jönni, a nemzet legteljesebb ellenállásával fog találkozni és a nemzet vissza fogja utasítani, akár a csendőrség, akár a rendőrség, akár más vonalon.

Elnök: Önök meg voltak győződve, hogy a csendőrség, rendőrség és a katonaság Önök mellett lesz?

Szálasi: A legteljesebben.

Elnök: Szóval részletekben ez Önt nem érdekelte? Ön megbízott Kovarcz tervezetében, és az ügy elintézésében?

Szálasi: Természetesen. Október 15-én este tíz-tizenegy órakor autón egy gellérthegyi magánlakásra vittek, mert Veesenmayer és Kurt Haller mondották, hogy kiéleződött a helyzet, nekik parancsuk van arra, hogy személyes biztonságomról minden körülmények között gondoskodjanak, ezért úgy látják jónak, hogy én a Várból elmenjek egy magánlakásba.

Elnök: Mit mondott Veesenmayer, miért van kiéleződve a helyzet, ha Önök mögött a nemzet többsége áll?

Szálasi: A Várban volt kiéleződve a helyzet. Körül volt véve a testőrség egyik zászlóaljával és tartottak attól, hogy ez a zászlóalj erőszakos lépéseket fog elkövetni a német követség területe ellen (...)

Elnök: Október 15-én Önnek semmiféle pártjelentés nem tétetett?

Szálasi: Nem futott be semmiféle jelentés, csak arról tudtam, hogy tárgyalás volt Lakatossal...

Elnök: Mi volt ez a tárgyalás? Beszéljen erről!

Szálasi: Csak annyit tudok, hogy ő odajött a követhez és tárgyalások voltak folyamatban az ügy sima elintézése érdekében, hogy azonban ennek lényegi tartalma mi volt, arról nem tudok.

Elnök: Még mindig sima elintézésről volt szó?

Szálasi: Igen, természetesen.

Elnök: A lényegéről nem tud ennek?

Szálasi: Nem, csak későbben...

Elnök: Ilyen körülmények közt Ön hogyan ítélte meg a helyzetet? Mit gondolt? Megint aggályai voltak, mint a múltban is anynyiszor, hogy vajon sikerül-e a hatalomátvétel?

Szálasi: Nem.

Elnök: Ön ekkor már biztos volt abban, hogy hatalomra kerül?

Szálasi: Ebből a szempontból 1937 óta, amikor először kijelentettem, hogy célunk a hatalom átvétele, egyáltalán semmiféle aggályom nem volt.

Elnök: Nem 1937-ről beszélek, erről az időpontról beszélek: 1944. október 15-ének délutánján és estéjén Ön tisztában volt-e azzal, hogy most történik meg a hatalomátvétel az Ön mozgalma részéről? Ezt kérdezem.

Szálasi: Én eggyel voltam tisztában, hogy a Kormányzóval tisztázni kell a kérdéseket és csak ezután lehet szó arról, hogy a hatalomátvételre nézve megfelelőképpen dönthessen.

Elnök: Tehát Ön még ekkor is bizonytalanságban volt, hogy jön-e a hatalomátvétel. Nem azt kérdezem, hogy Ön biztos volt-e előbb vagy utóbb, hanem ekkor.

Szálasi: Természetesen, igen.

Elnök: Ezek után azt kérdezem: a Kovarcz-féle utasításban micsoda rendelkezés szerepelt a Kormányzó személyére vonatkozóan, ha a Kormányzó nyílt – idézőjelben mondom – „alkotmányszegést" követ el, speciel ilyent, ami bekövetkezett az október 15-i egy órai proklamációval? Erre vonatkozóan milyen utasítása volt Kovarcznak, hogy a Kormányzó irányában micsoda lépéseket kell tenni, illetve milyen előkészületeket kell kidolgozni?

Szálasi: Nem emlékszem, hogy erre nézve mentek volna ki rendelkezések.

Elnök: Arra vonatkozóan nem terveztek semmit, hogy mi lesz a Kormányzóval?

Szálasi: Nem.

Elnök: Hát Önnek mi volt a terve a Kormányzó személyét illetően, ha ő Ön szerint nyílt alkotmányszegést követ el?

Szálasi: Ugyanolyan fellépés, mint amilyen 16-án, illetve 15-éről 16-ára történt, azzal hogy ...

Elnök: Nem azt kérdezem, hanem hogy a Kormányzóval, vagy a Kormányzó ellen, vagy a Kormányzó nélkül? Ez a kérdésem.

Szálasi: Ha ő puccsot csinál, akkor a nemzetnek, minden egyes alkotmányos tényezőnek megvan a joga ellene védekezni.

Elnök: Ne a nemzetről beszéljen, nem a nemzet cselekedett, hanem Önök cselekedtek, ha azt is képzelték, hogy a nemzet nevében. Hagyjuk ki a nemzetet, Önökről van itt most szó!

Szálasi: Ugyanúgy cselekedtem volna, mint ahogyan cselekedtem 15-én és 16-án.

Elnök: Tehát erre az esetre az volt a terve, hogy a Kormányzó ellen vagy legalábbis a Kormányzó nélkül, a Kormányzó kikapcsolásával?

Szálasi: Hát ha a nemzet ellen követ el a Kormányzó puccsot, akkor természetesen feloldva érzem magam az alól, hogy benne államfői jogokat gyakorló személyt lássak.

Elnök: Ön még mindig így fogja fel, hogy a Kormányzó a nemzet ellen követte el azt, amit ekkor tett? A Kormányzó követett el a nemzet ellen előzőleg sok mindent, ez volt azon nagyon kevés tettei közül az egyik, amikor a nemzet érdekében kívánt volna cselekedni. (Taps.)

Szálasi: Nekem más volt a felfogásom.

Elnök: Önnek a felfogása az volt, hogy pusztuljon akár egymillió ember, csak Szálasi Ferenc és zagyva hungarizmusa uralomra kerüljön. (Nagy taps.)

Szálasi: Ez ellen élesen tiltakozom, Tanácselnök Úr. (Derültség a hallgatóság soraiban.) Az volt az én felfogásom a dolgokról...

Elnök: Figyelmeztetem, nincs tisztában azzal, hogy erkölcsileg mihez van joga és mihez nincs. Csak ennek köszönheti, hogy ezért a kijelentéséért nem kapott újra háromnapi sötétzárkát. Figyelmeztetem, ilyen kijelentéseket nincs joga tenni. Tartózkodjék tőle, mert további fegyelmi büntetésekkel fogok élni.

Szálasi: Kérem akkor körülhatárolni számomra, milyen területen védekezhetem, mert védekezésemet korlátozva látom.

Elnök: Azt mondhatja legfeljebb, hogy ezt vagy azt nem tette, ezt tagadja, de nem mondhatja, hogy tiltakozik. Nincs joga tiltakozni. Itt tiltakozik a nemzet az Ön rémtettei ellen a népbíróság munkájával. Rajtunk keresztül a nép tiltakozik az ellen, amit Ön cselekedett. Ezt vegye tudomásul! (Taps a hallgatóság soraiban.)

Szálasi: Elfogultságot jelentek be.

Elnök: Azt már megtette. Ezen túlvagyunk. Lényegében azt mondotta már, hogy arra az esetre nézve, ahogyan a proklamáció történt, a Kormányzó kikapcsolása volt a terv.

Szálasi: A Kormányzó a nemzettel szemben elkövetett cselekedetével teljesen eljátszotta azt a jogát, hogy a továbbiakban is mint államfői jogokat gyakorló személyt vegyék tekintetbe bármelyik oldalról.

Elnök: Azzal, hogy meg akarta menteni a nemzetet a további oktalan és céltalan vérontástól? Csodálom, hogy Ön még a bekövetkezett események szörnyű terhe alatt is ebben a moral insanitiségben leledzik a nemzetével szemben. – Tehát a Kormányzót ki akarták kapcsolni. Hogyan, milyen módon?

Szálasi: Nem voltak egyáltalán tervek erre vonatkozólag a mi részünkről.

Elnök: Hát mit gondoltak: hogyan fogják félretenni a Kormányzót?

Szálasi: Erre nézve nem voltak semmiféle konkrét terveink.

Elnök: És hogyan fogják félretenni a miniszterelnököt?

Szálasi: Erre nézve sem. Én részemről ilyen beállítású tervekről nem tudok, hogy kezdeményeztem volna.

Elnök: Ez elképzelhetetlen, hogy erre vonatkozólag ne lettek volna tervei...

Szálasi: Megmaradok a mellett a kijelentésem mellett, amit mondtam.

Elnök: ...hogy hogyan fogják félreállítani a kormányt és hogyan fogják félreállítani a Kormányzót. Azt gondolták, ugye, hogy ezt nem Önök végzik, ezt majd elvégzik a németek?

Szálasi: Nem, kérem szépen.

Elnök: Nem! Tehát átment este egy gellérthegyi magánlakásba. Hol értesült arról, hogy az Ön úgynevezett hadparancsát bemondták a rádióba?

Szálasi: A német követségen, este a rádióban hallottam.

Elnök: Még a német követségen?

Szálasi: Igen.

Elnök: Helyeselte-e ezt?

Szálasi: Nem helyeseltem, mert az én tudomásom és beleegyezésem nélkül történt a beolvasás.

Elnök: Külön fenntartotta, hogy a hadparancsot Önnek kell beolvastatni?

Szálasi: Külön nem tartottam fenn, de természetes, hogy csak abban az esetben jöhetett ilyen hadparancs, amikor már a lényeges alkotmányos tényezőkkel megbeszéltem a dolgot.

Elnök: Azokkal a tényezőkkel, akiket félre akart állítani? Kik voltak ezek?

Szálasi: Mindenesetre a parlament és a nemzet elsősorban.

Elnök: A nemzettel Ön csak alkotmányos szervei útján érintkezhetett. Ön a parlamentben kisebbségben volt és mégis mögé akar bújni?

Szálasi: Ismert dolog, hogy a parlament és a felsőház többsége kimondottan mellettünk állt.

Elnök: Miért van akkor feljegyzésében, hogy ennek a parlamentnek részéről nem lehet semmit várni, legfeljebb egy kisebbség részéről?

Szálasi: Ezek csak beszélgetések, gondolatmenetek voltak.

Elnök: Az Ön beszélgetéseiben csupa valótlanság foglaltatik? Ön csak a német fegyverek árnyékában számíthatott valamire a parlamenttől. Ön tehát azt állítja, hogy a hadparancs beolvasása előtt meg akarta volna kérdezni a parlamentet?

Szálasi: Elsősorban a Kormányzóval magával akartam beszélni, hogy a hatalom átvétele a legsimábban végrehajtható legyen.

Elnök: Miért nem akarta megkérdezni legalább a parlamentet lépését megelőzően?

Szálasi: A parlament magatartása az én szempontomból és megítélésem szerint nem volt kétséges, már csak azért sem, mert maga a volt Kormányzó sem merte a parlament elé vinni ezt a súlyos kérdést.

Elnök: Akkor miért tartotta szükségesnek megkérdezni a hadparancs beolvasása előtt?

Szálasi: Ez volt az én felfogásom.

Elnök: Miért? A parlament hozzájárulása szükséges?

Szálasi: Meg is kaptam volna.

Elnök: Nem a dolgok közepette, hanem előtte kell megkérdezni.

Szálasi: A dolgok előtt is tisztázódott. Szőllősivel tisztáztattam.

Elnök: Akkor nem lett volna szükséges még külön is megkérdezni a hadparancs beolvasása előtt.

Szálasi: Ez teljesen egyéni véleményem volt a dolgokról.

Elnök: Látja, ha egyéni véleményére hivatkozik, ez már elég. Ez már egyenlő a teljes indokolatlansággal és összevisszasággal.

(Derültség a hallgatóság soraiban.) Tett Ön valami lépést, amellyel a hadparancs beolvasását helytenítette volna?

Szálasi: Nem tettem semmiféle lépést.

Az elnök most elővette a hadparancs egyik példányát s megkérdezte, tud-e arról, hogy ezt röpirat formájában repülőgépről terjesztették Budapesten. Szálasi igenlő válasza után megmutatta az egyik példányt, amelyet Szálasi hitelesnek ismert el.

Elnök: Bár ennek a hadparancsnak egész tartalma köztudomásúnak mondható, mégis egyes lényeges pontjaira egészen röviden rámutatok. Hivatkozik itt arra, hogy a Kormányzó figyelmét 1936 októbere óta közvetlenül és közvetve sorozatosan és mind sűrűbben felhívta, hogy (olvassa): „Nemzetünkkel a legteljesebb egyetértésben, vele közös elhatározásban oldja meg azokat az életkérdéseket, amelyeket Európa minden egyes népének saját kezdeményezéséből meg kell oldania a természetes fejlődés történelmi parancsára, hogy így a nacionalista és szocialista új Európa közösségének nemzetünk is tagjává válhasson. Ez az igyekezetem meddő maradt. Választanom kellett nemzetünk és az alkotmány, az igazság és a jog, az élet és a törvény között: nemzetünket, az igazságot és az életet választottam." Miért nem meri ezt mondani itt is ilyen nyíltan? Miért próbál itt alkotmányosdit játszani? Állandóan az alkotmányra hivatkozik. Nem volt Önnek lényeges az alkotmány, mit hivatkozik rá? Választani kellett Ön szerint nemzet és alkotmány között és Ön a nemzetet választotta.

Szálasi: Igen, fenntartom, de nem találok ellentétet benne, mert a legsimább végrehajtását akartam ennek biztosítani.

Elnök: Ön a fehér és fekete közt sem talál ellentétet. Nem talál ellentétet a nemzet igazi, őszinte szolgálata és a hazaárulás között sem. Ehhez hozzá vagyunk szokva az Ön részéről. (Tovább olvassa a hadparancsot:) „...Minden erőnk harcbavetése a történelmi harc döntő menetébe, hogy hűségesen, megalkuvás nélkül, becsületesen és győzelmesen fejezzük be a világtörténelem legnagyobb, legvéresebb és minden népnek sorsát és jövőjét jelentő küzdelmét Németország, Itália és Japán oldalán. Ebben a harcban Németország, Itália és Japán barátai a mi barátaink, ellenségei a mi ellenségeink. Szabadságharcot vívunk. Követelménye, hogy mindenre való tekintet nélkül mindenki azonnal, vita és csüggedés nélkül, elszántan és törhetetlenül álljon harcba. Áruló, nemzetvesztő, néprontó, aki meggátolja nemzetünk legteljesebb erőkifejtését, megbontja akarati egységét. E konkolyhintőket, cselszövőket, megalkuvásra kész szolgalelkeket, a józanság és tárgyilagosság mezében tetszelgő velőkig gyávákat kérlelhetetlen kíméletlenséggel el kell távolítani tiszta cselekvésünk útjából. Harcunk alapelve: vagy megsemmisítünk vagy megsemmisülünk. Más alapelvet nem ismerünk el sem józannak, sem tárgyilagosnak. Ezzel a mondattal „Harcunk alapelve: vagy megsemmisítünk vagy megsemmisülünk" mondotta ki a legszörnyűbb erkölcsi ítéletet önmaga és a mozgalma felett. Mert ez az alternatíva, hogy vagy megsemmisítenek vagy megsemmisülnek, lehetett Önnek és vezérkarának a sorsa, de nem a nemzeté. A nemzetet egy ilyen alternatíva elé állítani, hogy vagy megsemmisít vagy megsemmisül, a legnagyobb nemzetárulás volt, ami a magyar történelem során megtörtént. Mert a magyar történelemnek a nagyjai nem erre adtak példát: ha elbukott az akár erkölcseiben helytálló, akár nem helytálló küzdelem, nem akarták a nemzetet is saját sorsukba maguk után rántani, hanem elbuktak, legfeljebb maguk és a nemzet számára meghagyták a kiutat s meghagyták azt, hogy a nemzet igazi nagyjai a nemzetet ismét életre vezethessék. (Taps a hallgatóság soraiban.) Önök a nemzetet is meg akarták semmisíteni, nem Önökön múlott, hogy élünk és fel fogunk támadni. (Taps a hallgatóság soraiban.)

Szálasi: Ennek nem ez a magyarázata. Én meg vagyok arról győződve... (Zaj a hallgatóság körében.)

Elnök: Csendet kérek!

Szálasi: Én meg vagyok arról győződve, hogy ez a harc kimondottan rendszerharc. Egy régi világ legteljesebben rombadőlt és egész biztosan egy új világot kell megépíteni, amely új világ semmi körülmények közt sem fogja szellemi és anyagi alapjait a régi világtól venni, hanem csak az erkölcsi alapjait.

Elnök: De ha ezt az új világot Önöknek nem sikerül felépíteni, annak a következménye lehetett az, hogy Önök elbuknak, megsemmisülnek, a nemzet számára nem lett volna szabad ugyanezt felállítani és csak ezt az eshetőséget nyitva hagyni, hogy a nemzet is Önökkel együtt semmisüljön meg, mert Ön ezt nem a mozgalmához intézte, hanem a fegyveres nemzethez.

Szálasi: Igen, hogy figyelmeztessem arra, hogy élet-halál kérdéséről van szó, és ugyanúgy merem párhuzamba állítani a jelenlegei teendőket, mint ahogy a negyedik évszázadban a nagy katasztrófa bekövetkezett...

Elnök: Nem élet-halál kérdéséről volt szó, az élet-halál kérdése az volt, hogy ezt az őrült, oktalan küzdelmet abbahagyni, nem pedig az – az élet érdekében –, hogy folytani. És ahogy az Önök küzdelme elbukott, hogy mennyire nem volt egyenlő a halállal, azt mutatja az, hogy élünk és jövőnk van és fejlődünk és mi fogjuk felépíteni Magyarországot. (Taps a hallgatóság soraiban.)

Szálasi: Az én meggyőződésem az, hogy az általunk hirdetett világnézet egyáltalában nem bukott meg (derültség a hallgatóság soraiban.) és hogy a nemzet jelenlegi súlyos helyzetében kimondottan és határozottan olyan szilárd alapokat fog találni a mi világnézetünkben, amelyiknek segítségével meg fogja tudni építeni nagy és új jövőjét és ennek segítségével egyedül fogja tudni megépíteni a nagy jövőjét.

Elnök: Nézze, ezen az oktalan, képtelen, nevetségesnek mondható feltevésen csodálkozni nem lehet. Nem csodálkozhatunk, hogy Ön ebben bízott, olyan ember, aki a német győzelemben bízott a világ ellen, egy őrült gazembernek a csodafegyverekre való hivatkozása alapján. Ez összhangban áll azzal, hogy Önnek most ezek a reménységei.

Szálasi: Ezek nem az én reménységeim s akármennyire képtelennek tűnnek, de igazak maradnak. (Derültség.) Mi a nemzet akaratát hajtottuk végre, amikor elutasítottuk a Kormányzó kezdeményezését. (Nagy zaj, pisszegés, felháborodás.)

Elnök: Miből győződött Ön meg a nemzetnek erről az akaratáról? Október 15-én nem volt épeszű ember, aki háborút akart. Minden józaneszű ember előtt teljesen bizonyos volt, hogy ez a háború a tengely részéről elveszett.

Szálasi: Az én meggyőződésem más volt.

Elnök: Akkor Önnek nem volt józan esze. (Nagy taps.) De nem hiszem, hogy a józan ész hiányzott Önnél; Ön az életét, a létét akarta nyújtani a nemzet élete árán is. Önnek nem az volt a fontos, hogy a nemzet él, vagy elpusztul, hanem az, hogy ha a nemzet el is pusztul, de az utolsó óráiban Szálasi és a hungarizmus legyen uralmon.

Szálasi: Lelkiismeretem nyugodt abból a szempontból, hogy mindenkor nemzetem szolgálatában és becsületére cselekedtem.

Elnök (tovább ismertetve a hadparancsot, olvassa): „Nemzeteknek is világnézetet kell vallaniok. Ugyanezt a hősi életszemléleten álló legértékesebb önmaga számára kötelezően meghatározni és elismerni. Ennek a krisztusi tan erkölcsi valóságába kell torkollania." Tudatában van Ön a krisztusi tanoknak?

Szálasi: Úgy vélem, hogy igen.

Elnök: Mit szólt volna Krisztus az Önök faji elméletéhez?

Szálasi: Krisztus tanával egyáltalán nem áll ellentétben a fajnemesítés.

Elnök: Krisztus nem a fajra helyezte erkölcstanának alapjait és nem arra, hogy megkülönböztetést tegyünk faj és faj között, hanem azt mondotta: szeresd felebarátodat.

Szálasi: A felebaráti szeretet arra vonatkozik, aki mint felebarát viselkedik, de nem arra, aki nem akarja tudomásul venni, hogy felebaráti kötelességei vannak. (Zaj.) A hungarizmus erkölcsi elvei egyáltalában nem a fajelméleten alapszanak. Meglehet, hogy a német nemzetiszocializmus gyakorlata ezt csinálta, de nekünk egyáltalán nem ez volt az elvünk.

– Ezen a ponton egy rövid időre érdemes talán megszakítanunk Szálasi és Jankó szópárbaját. 1945. október 23–24-én, kihallgatása alkalmával Szálasi 5 sűrűn gépelt oldalnyi terjedelmű vallomásban összefoglalta a nyilasok fajelméletének lényegét. Mivel a kérdésre a per során még többször visszatérnek, célszerűnek látszik megismerkednünk a PV álláspontjával:

„Míg a liberális világ az anyag és csak az anyag nemesítésére törekedett, addig a hungarista ideológia az anyag nemesítésén kívül a fajta nemesítését tűzte célul ki, ezalatt az emberfajtát értve, éspedig közelebbről azt a fajt, amely a magyar népnek is törzsfája, és ez a gondváni törzs.

Célunk volt tehát ezt a gondváni törzsfajtát kitenyészteni, amennyiben százszázalékos ilyen fajtát kitenyészteni lehetséges és megtisztítani minden más beütéstől, Magyarországon például a leggyakrabban előforduló nordicus, mediterrán és semita beütésektől. Elismerem, hogy vannak bizonyos fajta-beütések, melyek serkentőleg hathatnak az alapfajtára, de ez már gyakorlati kérdés lett volna, kitűzött célunk mindenesetre a százszázalékos tiszta gondváni fajta kitenyésztése volt.

A fent elmondottak után előadom, hogy mi nem árjakutatást végeztünk és tagjaink megválogatásánál és alapszabályaink lefektetésénél az „őskeresztény" szót használtuk, úgy ezt nem azért tettük, mintha mi az őskeresztényekre vagy az árjákra építettünk volna, hanem azért, mert az őskeresztény, aki tehát már ab ovo mentes a sémi beütéstől, jobban közelítette meg a gondváni törzsfajtát, melyet kitenyészteni és amelyre nemesíteni népünket, a magyar népet, célunk volt.

A fajtakutatás, melynek célja a fajta nemesítése, csak egyik szektora a hungarista ideológiának, mint amilyen szektorai a nacionalizmus, a szocializmus és Krisztus tana. A fajelmélet mindhárom felsorolt szektorral összefüggésben van a szellemi (nacionalista), anyagi (szocialista) és erkölcsi (Krisztusi) vonatkozásokkal. Éppen ezért foglalkoztunk vele. Én magam tanulmányaim során emberbiológiai kérdésekkel is foglalkoztam és erre vonatkozó irodalmat olvastam. Rájöttem arra, hogy mint ahogy létezik a növényi életben egy Linné-rendszer, úgy volna szükség egy ilyen rendszerre az ember tekintetében is. Mert a legnagyobb káosz, fajta-káosz magában az emberben van. A tiszta faj kitenyésztése pedig azért volt gyakorlati célom, mert egészséges politikát csak egészséges fajú emberrel tudok végrehajtani. Egy egészséges fajtakeveredést el tudok képzelni az öt törzsfajtán, az árja, a gondváni, az elő-ázsiai, a néger és az indián, de mindig csak egy törzsfajtán belül. Az egy törzsfajtán belül a keveredés nem érdekes, mert az egy törzsfajtán belüli keveredések egészségesek, serkentőek, harmonikus, általunk hibrideknek nevezett lényeget hoznak létre. A káros keveredés felfogásunk szerint ott kezdődik, amidőn a fent felsorolt öt törzsfajta keveredik egymással. Az ilyenfajta keveredést nevezzük káros beütésnek, fajtarontónak, az egyedeket a hibridekkel szemben basztárdoknak és fajtaképükben diszharmonikusoknak.

Bennünket, mint kitenyésztendő fajtát, magyar szempontból a gondváni érdekelt. A Magyarországon leggyakrabban előforduló káros beütéseket tekintve (nordicus, mediterán) az árja és (semita) elő-ázsiai törzsfajták érdekeltek. Elismerem, hogy az idegen fajtatörzsű beütések bizonyos mértékben serkentőleg hathatnak és csak ezen a mértéken túl hatnak károsan. Mi azonban törekvésünkben és célunkban a tiszta fajtára törekedtünk, éppen azért, mert gyakorlatilag nehéz megállapítani, hogy hol van ennek a mértéknek a határa, amelyen túl a károsodás kezdődik és nehéz megállapítani magának a mértéknek a mérvét is.

A hungarista mozgalom tisztségviselőinek kötelezővé tette a vizsgálatot, hogy ezen vizsgálat alapján legyen eldönthető, hogy mely fajtatörzsbe tartozik. Ezt a vizsgálatot mi nem okmányokkal hajtottuk végre, ellentétben a német árjaigazolásokkal, hanem effektív vizsgálattal. Antropológiai, fajbiológiai, fajlélektani vizsgálatnak vetettük alá az egyedeket. A vizsgálatot pártrendelettel kötelezővé tettem a tisztségviselők részére és magamon kezdettem meg, hogy senkinek semmi elvi kifogása ne legyen. A fenotípusokról táblázatot fektettünk fel, ez a táblázat, ha jól emlékszem 64 vagy 67 olyan különböző tényezőt állapított meg, melyek besorolása döntötte el a fenotípust.

Hogy ezen 64 vagy 67 különböző tényezőből számszerűleg mennyi tartozott az egyes fajtatörzsekbe, ez a számszerűség, már t.i. többség döntötte el aztán az alapfajiságot. Egy ilyen vizsgálatnál az alfajokat vettük és az alfajokból következtettünk vissza a fajtatörzsre.

Az én képletem például keletbalti alapfajiságú, hun–török és dinári beütéssel, harmonikus fajtaképlet, mert mind a három a gondváni alaptörzshöz tartozik. Feleségemé ugyanaz, csak északi beütéssel, tehát alapfajisága gondváni, de árja beütéssel. Fajtaképlete tehát diszharmonikus. Tehát a mi felfogásunk szerint én hibrid vagyok, a feleségem basztárd.

Tudományos vizsgálatainknál az antropológián sajnos nem jutottunk túl, mintegy húszezer embert vizsgáltunk meg, mindezeket a tisztségviselők köréből, amit előmunkálatnak tekintettünk a későbbi fajbiológiai és fajlélektani vizsgálathoz. A három vizsgálat eredménye adta volna meg végső fokon a tiszta képet, a fajta-hovatartozóság eldöntésére és az egyén elbírálása tekintetében.

Eljáró rendőrtiszt kérdésére, hogy a 64 különböző tényezőt, melyből az antropológiai vizsgálat összetevődött, soroljam fel, hivatkozom Gál Csabára, aki alá Kelecsényi vezetésével a fajkutatás tartozott, szervezésszakilag, de felsorolom nagyjából azokat a főbb tényezőket, melyekre visszaemlékszem. Ezek: a haj, a koponyaméretek, homlok, szemöldök, szemüreg, szem, orr, orrnyereg, orrcimpa, fül, száj, orr és fülszög, arcél, pofacsont, áll, állkapocs, fogak, hogy a hajat részletezzem, a haj színe, keresztmetszet, rugalmasság, vastagság, hogy a szemet részletezzem, szín, fénye, majd folytatva: test, karok, lábak, a test mozgása, a test szőrözete, alkat.

Amikor Imrédy személyes származása körül a közismert polémiák folytak, akkor én magam utasítást adtam Kelecsényinek, hogy figyelje meg Imrédyt és figyeltesse meg másokkal is, hogy faji hovatartozósága eldönthető legyen. A különböző megfigyelések azt eredményezték, hogy Imrédy dinári alapfajiságú, egyesek szerint szefárd, mások szerint szkenázi [sic! helyesen – askenázi-K. E.] zsidó beütéssel, de mindegyik megegyezett abban, hogy a zsidó beütés jelen van. Imrédyre vonatkozólag azután 1944. évi május hó 3-i kormányzói kihallgatásom alkalmával alkalmam volt a Kormányzóval is beszélgetést folytatni, aki maga mondotta nekem, hogy tudomása szerint Imrédyben van zsidóvér, néki t.i. még a császári és királyi udvarnál eltöltött időből volt alkalma Imrédy családját megismerni. A Kormányzó még mosolyogva jegyezte meg, hogy a németek most egy nemzetiszocialista átállítást vettek tervbe Imrédy személyére alapozva, akiről megállapítható a zsidó származása. A Kormányzó annak idején elmondott nekem egy esetet, amely 1939 elején, a második zsidótörvény-javaslat idején játszódott le nála, amikor Imrédy megjelent, a Kormányzó elébe tárta zsidó származását, mire Imrédy rosszul lett, úgyhogy a Kormányzónak kellet őt vigasztalnia, bele lelket öntenie, mondván, hogy hát ne hagyja el magát, az nem tesz semmit. Erre aztán Imrédy bevallotta a Kormányzónak, hogy ő zsidó származású. Imrédy zsidó származásával kapcsolatban Bárczyházy-Bárczy volt államtitkár tud még adatokat.

A fajkutatás a hungarista ideológiához tartozik szervesen az én iniciatívámra, amit híveim magukévá tettek. A faji hovatartozóság gyakorlati megállapítására én hoztam javaslatba az antropológiát és Gál Csaba volt az, aki az antropológiai vizsgálatok elvégzésére Kelecsényit – keresztnevére nem emlékszem – javaslatba hozta.

Kelecsényi Szeged-Szőreg vidékéről, egyszerű paraszti szülőktől származott, aki autodidakta módon képezte magát és már korábban is antropológiai kutatásokkal foglakozott. Kelecsényi munkásságát igénybe vettük, ő a párttól fix javadalmazásban részesült. A antropológiai kutatásokkal kapcsolatban meg kell jegyeznem, hogy amidőn Kelecsényi ilyen kutatásokat a vidéken végzett a tisztviselőkön, igen sokan jelentkeztek érdeklődők, akik maguk kértek saját magukról antropológiai jelentést. Az ilyenek azután külön megfizették a vizsgálatot a pártnak.

Szándékomban volt Kelecsényit Magyarországon végigjáratni, hogy a különböző fajtatájképleteknek különböző fajtaképeit megállapítsuk és kutatásokat végezzünk a három erdélyi vármegyében és Nyíregyháza környékén. A három erdélyi vármegyében végzett kutatásokat annál inkább érdekesnek találom, mert a románok vércsoportok szerint akarták kimutatni a székelyeknek a románokhoz való fajtartozóságát. A leggyakrabban és legnagyobb mértékben előforduló alapfajúság és beütés a románoknál tudvalevően a mediterrán, a legalaposabban és a különböző néprétegre kiterjedő számos kutatás alapján sem volt kimutatható ezen a vidéken a mediterrán beütés, hanem mindvégig gondváni alapfajiságot mutattak ki a vizsgálatok eredményei és a leggyakrabban előforduló beütés a nordicus volt. Ezen vizsgálatokkal dinári és hun–török alapfajiságot mutattunk ki leggyakrabban és ezzel két különböző dolgot tudtunk bebizonyítani. Nevezetesen azt, hogy a székelyek okvetlenül a magyar fajtához tartoznak, úgyis, mint fajta, másodszor pedig azt, hogy fajtákat vércsoportok szerint megállapítani nem lehet.

Fontosnak tartom rámutatni antropológiai kutatásunk folytán történt azon megállapításra, miszerint életterünk népszemélyiségei, legyenek bár különbözők etnikum szempontjából, a fajtaképlet szempontjából azonban mintegy 10-12%-tól eltekintve, egységes képet mutattak. Összehasonlíthatlanul egységesebbet, mint a német élettér.

A fentemlített 10-12%, amely e harmóniát megbontotta, árja (nordicus és mediterrán) továbbá elő-ázsiai (semita) egyedeket, alapfaji hovatartozóságot tüntet fel. A beütés lehet több. Ebbe a 10-12%-ba etnikum szempontjából beletartoznak a Beszterce-vidéki szászok, a regát-Romániából betelepítettek, mediterrán alapfajisággal és ugyancsak ilyennel a hegyvidéki Szerbiából betelepített szerbek. Elő-ázsiai semitákhoz tartozik a zsidók etnikuma és az elő-ázsiai északi részhez tartozik az örmény etnikum. (...) A fajtakutatás során eljutottunk ahhoz a megállapításhoz, hogy vannak katolikus zsidók, ezek szerint, hogy a zsidóság nem csak vallás, hanem fajta is. A fajta és etnikum szempontjából zsidó egyed lehetett aztán Mózes-hitű, izraelita, katolikus stb. Fajkutatásaink során aztán annak megállapítása végett, hogy ki magyar, ki nem, gyakorlatilag és átmenetileg át kellett térnünk az okmányszerű megállapításra, hogy ki keresztény, ki nem, mert ezzel a megállapítással szelektálni tudtuk a zsidóktól a keresztényeket, akikről – mint azt vallomásom elején már említettem – valószínűbb és feltételezhetőbb volt, hogy a gondváni fajtához tartoznak. Eredeti elképzelésünket mi sem bizonyítja jobban, minthogy a tisztségviselőket, dacára nagy számuknak, kb. 50 000 volt – mégis antropológiai vizsgálatnak vetettük alá, melyből mintegy húszezret el is végeztünk.

(...) Arra a kérdésre, hogy a 10-12 százaléknyi, nem gondváni alapfajiságú népesség eltávolítását a nemzet testéből hogyan képzeltük el, előadom, hogy tervünk az országépítéssel kapcsolatban ezt illetően az volt, hogy mindazokat, akik mediterrán, nordicus, vagy sémi alapfajiságúak, államközi megállapodások alapján ki lesznek telepítve a háború után. Előre meghatározni a kitelepítés időpontját nem lehetett, de úgy képzeltük el, hogy ez a háború befejezése után 15 év alatt végrehajtható. (...) A gazdasági rész lebonyolítását egy államközileg felállítandó hitelintézet útján gondoltuk végrehajtandónak.

Eljáró rendőrtisztnek arra a kérdésére, hogy a zsidók elleni atrocitásokat miért a nyilaskeresztes párt tagjainak rétegéből követték el, azt felelem, hogy erről elsősorban nem tudok és ebben nem hiszek, mert én is szeretném magam az indítóokokat tudni és így nem is tudok felelni. Feltevésem az, hogy a nyilaskeresztes párttagok közé beszüremlettek más szélsőséges elemek, és más olyan elemek, akik a zűrzavart egyéni haszonlesés szempontjából ki akarták használni. Mindezeket pedig véleményem szerint a németek befolyásolhatták. (...) Azokról a tényekről, amelyeket eljáró rendőrtiszt elémbe tárt, miszerint az egyes pártszervezeteimből, mint Szent István krt. 2., Petneházy utca, Rökk Szilárd u., Városház u. 14., Molnár u. stb. zsidókat vittek volna le a Dunához, vagy egyébként köztereken vagy utcákon kivégeztek, vagy esetleg a pártszervezetben megkínoztak, nincsen tudomásom. (...) Meg vagyok arról győződve, hogy amennyire a magyar nép velem együtt megnyugvással vette tudomásul azokat az intézkedéseket, amelyeket a zsidótörvények végrehajtása során hoztak, annyira megdöbbenti és elítéli a magyar nép velem együtt ezeket a kilengéseket, amelyek a zsidókérdés végrehajtása során tényként megállapíthatók.

Egyéb előadnivalóm nincs.

Vallomásomat minden kényszer nélkül, az igazságnak megfelelően tettem meg, elolvasás után aláírtam." –

Elnök: Nincs alacsonyabbrendű és magasabbrendű faj. Hogy Önt hova vitte a fajelmélet, mutatja, hogy elfogadták a magyarság másodrendű fajiságát a germánság után.

Szálasi: Egyáltalában nem. Én tudom, hogy a hungarizmus mit tartalmaz.

Elnök: Én is tudom, hogy a német hitlerizmus mit tartalmaz.

Szálasi: Semmi közünk nincs hozzá. A hungarizmus nem hitlerizmus.

Elnök: De azért annak ajánlották fel szolgálatukat és azzal akartak haladni. Engedtessék meg, hogy erre azzal a népi szólással éljek, hogy aki korpa közé keveredik, megeszik a disznók. (...)

A tanácsvezető bíró ezután visszatér a hatalomátvétel körülményeinek tisztázásához.

Elnök: Hogy alakultak másnap az események?

Szálasi: 16-án a késő reggeli órákban jöttem el a Gellért-hegyről és Veesenmayer követ részéről értesültem arról, hogy a Kormányzó velem beszélni akar.

Elnök: Mit tudott ekkor a Kormányzó sorsáról?

Szálasi: Nem tudtam egyáltalában még azt sem, hogy a Werbőczi utcában van. Csak oda vittek gépkocsin a Werbőczi utcába és megtudtam még éjszaka azt, hogy a Kormányzó és a magyar és német kormány közt megegyezés jött létre és a Kormányzó gondolkodik azon, hogy a német védelem alá helyezze magát, ami reggel be is következett hajnalban, hat óra előtt.

Elnök: Kitől tudta meg?

Szálasi: Beszélgetések alapján. Telefonbeszélgetésből.

Elnök: A németektől?

Szálasi: A németek hivatalosan kiértesítettek a dolgok állásáról.

Elnök: Azután?

Szálasi: Elmentem a Werbőczi utcába, odavittek és ott találkoztam a Kormányzóval. Egy magánszobába vonultunk félre.

Elnök: Ön semmit nem tudott, csak azt, hogy a Kormányzó beszélni akar Önnel?

Szálasi: Igen, amint mondták.

Elnök: Hogy érezte Ön magát teljes tájékozatlanságban? Hisz Ön volt Magyarország leendő nemzetvezetője, aki Budapest polgárai közül a legkevesebbet tudott?

Szálasi: Akkor már tudtam, hogy a nemzet legteljesebben elszakadt a Kormányzótól és senki sem akart szózatának megfelelni. (Derültség.) Ez határozottan így volt.

Elnök: Ön semmiről nem tudott, csak a nemzet akaratáról tudott?

Szálasi: Ez elegendő volt számomra.

Elnök: Honnan tudott erről? Mit ért nemzet alatt? A Nyilaskeresztes Párt vezetőségét, Kovarczékat és ezeket!

Szálasi: Ha csak ezeket kell érteni, akkor a hívek és rokonszenvezők szempontjából a nemzetnek túlnyomó része a Hungarista Mozgalom–Nyilaskeresztes Párt mellett állt.

Elnök: Akkor azok sem akarták már a háborút folytatni, akik eredetileg mellette álltak.

Szálasi: Erről nem tudok.

Elnök: Honnan tudott arról, hogy a nemzet folytatni akarja ezt a háborút?

Szálasi: Azért, mert a legteljesebben elszakadtak a Kormányzótól.

Elnök: Honnan tudja?

Szálasi: Jöttek fel távbeszélőjelentések arra a helyre és ott beszélték.

Elnök: Kiktől jöttek? A nemzet millióitól, akik öklüket rázták Önök felé?

Szálasi: Erről nem tudok. (Derültség.)

Elnök: De honnan tudott arról, hogy ezek helyeselték az

Önök lépését? Ez a nép ujjongott, mikor a Kormányzó proklamációját hallotta!

Szálasi: Nem, amikor a hadparancsot hallották. (Élénk derültség.)

Elnök: A nemzet ujjongott, mikor a Kormányzó proklamációját hallotta és megdermedt a lelke, mikor a hadparancsot hallotta.

Szálasi: Én éppen az ellenkezőjét hallottam. Érkeztek jelentések az egész csendőrségtől és rendőrségtől, vidékről...

Elnök: A csendőrségtől? Ettől a Magyarország szégyenét jelentő bandától? Erre hivatkozik maga? (Taps.) A csendőrség volt azonos a nemzettel? Azután ki volt még az Ön szemében a nemzet?

Szálasi: Megadtam már a feleletet.

Elnök: Nem adott feleletet.

Szálasi: Más felelnivalóm nincs.

Elnök: Tehát nem tud felelni arra, hogy a csendőrségen kívül kitől kapott jelentést a nemzetnek azon állítólagos álláspontjáról?

Szálasi: Mindenkitől, akik a nemzetet ilyen súlyos időben vezették.

Elnök: Kik azok?

Szálasi: Főpolgármesterek, alispánok, jegyzők.

Elnök: Azok nem a nemzet voltak. Azok a nemzeti akarat elnémítói és gúzsbakötői, a nemzet sanyargatói voltak, akik miatt itt állunk, azok a főispánok és egyebek!

Szálasi: Nem tudok erre felelni, mert a háborútól meg nem szállt részeken országjárást végeztem (derültség) és amit ott tapasztaltam a nemzet részéről, az annyira szép volt és annyira egyöntetű megnyilvánulás volt a mi döntő lépésünkkel és elhatározásunkkal kapcsolatosan, hogy csak alátámasztotta mindazt, amit 15-én és 16-án megtudtam.

Elnök: Konkrétumokat mondjon.

Szálasi: Ez a válasz. Nincs más.

Elnök: Beszélt egy-két emberrel, akiket az Ön pártszolgálatosai oda elvittek betanult szólamokkal...

Szálasi: Egyáltalában nem. Egész tömegek voltak.

Elnök: Mi szükség volt akkor drákói rendelkezésekre a katonaszökevényekkel szemben? Mi szükség volt szabályozni a felkoncolásnak eseteit akkor, ha valami nagy nemzeti hangulat lett volna Ön mellett?

Szálasi: Katonai szükségesség volt.

Elnök: Szöktek a katonák ezrével és tízezrével.

Szálasi: Nem akkor, amikor mi vettük át a hatalmat, hanem az előtt.

Elnök: De akkor!

Szálasi: Nem, az előtt.

Elnök: Ha az előtt, akkor is egyre megy. Ha később nem szöktek, nem szöktek. Nem erről van szó, hanem a nemzet akaratáról. Hogy akart-e harcolni, vagy nem. Ha akart volna harcolni, nem kellett volna drákói rendszabályokkal támogatni.

Szálasi: Minden hadsereg akar harcolni, de mégis vannak drákói rendeletek.

Elnök: Nem volt ilyen temérdek szökés.

Szálasi: Nem volt tömeges szökés.

Elnök: Még ezt is letagadja.

Szálasi: Nem tagadásról van szó. Nem is felel meg a tényeknek. Egyáltalában nem haladta túl azt a százalékos arányt, amely bármely más hadseregben is kimutatva volt.

Elnök: Önnek ez volt az információja?

Szálasi: Természetesés én csak a jelentések alapján dönthettem.

Elnök: Hallatlan. Nem is kell ezt a kérdést tovább feszegetni. A nemzet érdekét, amit Ön itt most mond, azt, hogy a nemzet akart-e harcolni, áldotta vagy átkozta Önt, ezt a nemzet apraja-nagyja tudja és megalkotja most véleményét, amikor Szálasi Ferenc neki tulajdonítja itt most saját bőre megmentése érdekében, hogy a nemzet maga akart a vágóhídra menni. Ön felé öklök emelkednek az országban most is milliók részéről. Ezt mi látjuk most jobban.

Szálasi: Én nyugodtan állok a nemzet ítélőszéke elé.

Elnök: Önnek a nyugalma akkor is megvolt, amikor a nemzetet a sírba lökte.

Szálasi: Nem én löktem és nincs sírban. A nemzet szent komolysággal építi most az új életet. (Derültség.)

Elnök: A nemzet sírban volt és oda a sír legmélyére Ön és az Önök mozgalma lökte le, mert ha a nemzet, ha előbb nem, vezetői észretérése folytán október 15-én kikapcsolódik a háborúból, ezt a háborút elveszítettük ugyan akkor is, de nem így állunk, ahogy most állunk, mert mi látjuk és következtethetünk, hogy azzal a jóindulattal szemben, amely így is megnyilvánult velünk szemben az általunk, jelentéktelen kis nép és nemzet által provokált nagyhatalmak részéről, micsoda jóindulatban lehetett volna részünk akkor, ha október 15-én kiválunk. (Felkiáltások: Úgy van! Úgy van! Taps a hallgatóság köréből.) Meglennének hídjaink, nem pusztulna újszülötteink 40%-a. Ezt Ön csinálta, Szálasi Ferenc! (Közönség: Pfuj! Pfuj!)

Szálasi: A nemzet egészen biztosan most is hősi életszemléletének megfelelően...

Elnök: A nemzet élni akar, nem pedig hősi életszemléletet az Ön hatalomrajutása érdekében (...) Mi volt a konkrét eredménye a Kormányzóval történő beszélgetésnek?

Szálasi: Az volt, hogy szóbeli megbízatást kaptam arra, hogy a közjogi kérdések elintézéséig az ő jogkörét is gyakoroljam.

Elnök: Mi volt alkotmányjogi formája ennek a dolognak?

Szálasi: Mint ahogy eddig is történt, a megbízatást mindig szóbelileg kapták meg és később a kabinetiroda foglalta írásba.

Elnök: Micsoda jogi alapja volt annak, hogy a Kormányzó Önnek az államfői jogok gyakorlására jogot adott? A Kormányzónak erre joga nem volt.

Szálasi: Tudom. Éppen ezért kértem tőle írásban. Nagyon jól tudom, hogy nem volt joga. (Derültség.) Szükség volt írásra. A Kormányzó lemondásával kapcsolatban csak kell okmány ahhoz, hogy ő tényleg lemondott (...)

Elnök: Csak arra akarok rámutatni, hogy Ön, aki mindig az alkotmányosságra hivatkozik, maga is a legélesebb alkotmánysértést követte el.

Szálasi: Nem követtem el alkotmánysértést, mert hiányzott az alkotmányközjogi alap, amelyet megsérthettem volna.

Elnök: Ne beszéljen alkotmányszerűségről, ne akarjon az alkotmány védelme, annak látszata mögé bújni akkor, amikor az egész eljárásnak a legcsekélyebb alkotmányjogi alapja sem volt.

Szálasi: Nekem más a véleményem...

Elnök: Mit gondol, mi lett volna, ha a Kormányzó azt mondja, hogy államfői jogainak továbbra is gyakorlatában akar maradni?

Szálasi: Ha felmerült volna ez a kérdés, akkor koalíciós kormány jött volna létre és én csak mint miniszterelnök használhattam volna fel a felhatalmazást.

Elnök: Szóval meghagyták volna a Kormányzót, ha ő maga akart volna maradni?

Szálasi: Természetesen, de jogkörét megkötöttük volna, úgy, hogy ilyen puccsszerű lépés többé ne történhessen.

Elnök: Ön megmarad abbeli állítása mellett, hogy a Kormányzó teljesen önként lemondott?

Szálasi: Igen.

Elnök: És Önt megbízta az államfői jogok gyakorlásával és a miniszterelnöki teendők ellátásával?

Szálasi: Igen.

Elnök: Ez október 16-án délelőtt volt, rögtön az első találkozáson?

Szálasi: Igen.

Elnök: Mi történt ezután?

Szálasi: Veesenmayer megkért, hogy kíváncsi volna, hogy a beszélgetésnek milyen eredménye van, jönnék el hozzá. El is mentem, de ott is csak egy pár percig tartózkodtam. Megmondtam, hogy a szóbeli meghatalmazást megkaptam, írásban nem akar adni semmit sem a Kormányzó, én azonban nem várhatok arra, miután az idő és az események sürgetnek, én megteszem már a következő lépéseket abból a szempontból, hogy az átmenetet minél rövidebb időre tudjam összeszorítani. Tényleg el is mentem és ennek a szóbeli meghatalmazásnak alapján a Hivatalos Közlönyben az első rendeletet kiadtam, amely ennek a szóbeli meghatalmazásnak a rögzítését tartalmazza, ennek alapján pedig összehívtam a koalíciós kormányt.

Elnök: Mikor adta ki ezt a rendeletet?

Szálasi: Már 16-án, aznap. Nem tudom, hogy mikor jelent meg tényleg.

Elnök: Szóval már 16-án kiment ez a rendelet, hogy a Kormányzó lemondott. És a Kormányzó mikor írta alá a lemondási nyilatkozatot?

Szálasi: Ezt nem tudom megmondani, csak annyit tudok, hogy még aznap vagy másnap kaptam kézhez.

Elnök: Ön vitte oda hozzá aláírásra?

Szálasi: Nem, ezt Lakatos csinálta.

Elnök: Szóval Ön csak egyszer volt nála?

Szálasi: Nem, én kétszer voltam nála, mégpedig mind a kétszer a Werbőczi utcában.

Elnök: Miért volt kétszer, ha mindjárt az első látogatáson hozzájárult a Kormányzó?

Szálasi: Másodszor megint kéretett engem a Kormányzó a Werbőczi utcába.

Elnök: Mely célból?

Szálasi: Ott a szívemre kötötte, hogy a nemzet nehéz helyzetére való tekintettel gondoljak meg minden rendelkezést és intézkedést, azonkívül különösen a zsidókat és ahogy a szavából kivettem, különösen azokat, akiket ő kivételezett, a figyelmembe ajánlotta. Inkább csak mondjuk ilyen...

Elnök: Szóval aránylagosan kisebb jelentőségű dolgok lettek volna ezek?

Szálasi: Igen. Körülbelül 6-10 percig.

Elnök: Lakatos miniszterelnök ellenjegyezte ezt a kormányzói iratot?

Szálasi: A kormányzói iratot – úgy tudom – ellenjegyezte.

Elnök: Mikor?

Szálasi: Nem tudom, talán október vége felé vagy mikor, magam sem tudom már.

Elnök: Érdekes! Hát ha Lakatos intézte el a Kormányzóval október 16-a táján ennek a lemondó megbízó nyilatkozatnak írásbeli megszövegezését és ha olyan nagy volt ott az önkéntesség, miért nem ellenjegyezte Lakatos rögtön, miért október vége felé?

Szálasi: Erre felvilágosítást adni egyáltalán nem tudok.

Elnök: Önnek nem tűnt fel akkor és nem szorgalmazta Ön, a nagy alkotmányjogász, a miniszterelnöki ellenjegyzés hiányának pótlását?

Szálasi: Én Szőllősit bíztam meg, hogy az ellenjegyzést is megkapjam, de beszéltem utána Lakatossal magával is a miniszterelnökségen, aki határozottan kijelentette, hogy semmiféle kényszerről nem tud.

Elnök: Lakatos kinek adta át a lemondó nyilatkozatot?

Szálasi: Én nem tudom, hogy ennek az írásbeli lemondó nyilatkozatnak mi volt a technikai útja vagy előkészülete.

Elnök: Önnek nem került ez a kezéhez?

Szálasi: De igen.

Elnök: Látta Ön ezt?

Szálasi: Éppen azt akarom mondani, hogy az útját nem tudom, csak ismertem és ha jól emlékszem, maga Veesenmayer adta át ezt az iratot.

Elnök: Szóval Veesenmayernél előbb volt, mint Önnél. Önnek nem tűnt fel Lakatos ellenjegyzésének hiánya?

Szálasi: Csak elolvastam és magammal vittem.

Elnök: Nem tűnt fel ez?

Szálasi: Nem figyeltem úgy meg, csak amikor a miniszterelnökségre vittem, akkor beszéltem Szőllősivel erről.

Elnök: Mikor tűnt fel Önnek ez a nehezen észrevehető hiányosság? (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Szálasi: Szőllősinek adtam át az egészet és mondtam neki mindjárt, hogy nem kellene-e Lakatos ellenjegyzése is erre az iratra, habár az én felfogásom szerint...

Elnök: Szóval a nehezen eldönthető alkotmányjogi vitára, hogy kell-e, vagy nem, összeült a nyilaspárt szaktanácsa.

Szálasi: A nyilaspárt szaktanácsa nem ült össze előtte. Szőllősi vette kezébe a dolgok intézését, ő tudna felvilágosítást adni, mert én a továbbiakkal nem törődtem.

Elnök: A Kormányzónál az Ön kíséretében volt valaki a párt részéről?

Szálasi: Amikor először felmentem hozzá, gondolom, hogy valaki kísért engem, de már nem emlékszem vissza a kísérőre, hogy ki lehetett.

Elnök: Kicsoda mégis, nem emlékszik?

Szálasi: Nem emlékszem rá.

Elnök: Talán most álljunk meg itt és térjünk rá a népbíró urak, a vád és a védelem kérdéseire, de kizárólag az eddigi területen kérem a kérdéseket, az eddigi események gerince, középpontja ez a pont. Megadom a kérdezési lehetőséget az október 15-i hatalomátvétellel kapcsolatban, de kérem, hogy ezt követően egy lépést se méltóztassanak tovább menni a kérdésekben.

A népbírók, az ügyészek és a védők fontosabb kérdései:

Lészay népbíró az iránt érdeklődött, hogy Szálasi elegendőnek tartotta volna a csendőrség és rendőrség erejét, ha a németek nem állottak volna melléje, vagy a Nyilaskeresztes Párt fegyveres ereje elég lett volna, ha a hadsereg ellene fordul?

Szálasi: Én csak a Nyilaskeresztes Párt Hungarista Mozgalomra és tagjaira támaszkodtam a hatalom átvételében.

(...) Mérő népbíró azt kérdezte, Szálasi elhitte-e, hogy Horthy Kormányzó szabad akaratából adta neki a szóbeli megbízatást a kormány megalakítására; Szálasi válasza: „Természetesen" – volt.

Korbasits népbíró: Miben látja Ön az október 15-én beolvasott kormányzói proklamáció népellenes és nemzetellenes jellegét?

Szálasi: Nekem határozottan az volt a meggyőződésem, hogy a volt Kormányzó ezzel a lépésével a legteljesebben lehetetlenné teszi a nemzet hősi erőfeszítését.

Korbasits népbíró: Nem látta, nem gondolt Ön arra, hogy a Kormányzó itt a nemzet akaratának adott pillanatra kifejezést?

Szálasi: Nem, a Kormányzó és a nemzet között a kapocs egészen megszűnt már.

Korbasits népbíró: Magyarországon minden ember – egy egészen kis réteg kivételével – azoknak kivételével, akik karszalagot hordtak abban az időben, a szocialisták, kommunisták, polgárok, értelmiség, parasztok, katonák a legteljesebb szabotázst és ellenállást fejtették ki, hogy a Kormányzót rábírják arra, hogy Magyarország kiugorjon a háborúból. Ezt mindenki tudta Magyarországon.

Szálasi: Ahogyan már mondottam, itt igenis voltak mozgalmak és mindegyik a meggyőződése szerint cselekedett. Az egyik meg volt győződve arról, hogy Moszkva fog győzni, a másik szerint London, a harmadik pedig arról, hogy Berlin. Ezek meggyőződések voltak és mind a három a maga meggyőződésének megfelelően akarta a nemzetet beállítani.

Korbasits népbíró: Abban az időben kevés kivétellel minden magyar meg volt győződve arról, hogy ki fogja megnyerni ezt a háborút. Mindenki, aki ezt a magatartást elnyomta, népellenes magatartást fejtett ki, a népnek árulója volt. Önök feláldozták a nemzetet a németek érdekében, azért, hogy Hitler uralmát pár hónappal meg tudják hosszabbítani. (Nagy taps.)

Szálasi: Mi nem a német érdekek szempontjából akartuk beállítani a nemzetet, hanem az új világnézet szempontjából. Miután a németek közelítették meg a mi felfogásunkat a legjobban, a németek felé állítottuk be. Ha London lett volna közelebb álláspontunkhoz, akkor afelé állítottuk volna be.

Korbasits népbíró: Nem volt világnézet a hungarizmus. Zagyvaság volt. A német imperialista érdek megkövetelte, hogy Magyarország az ő oldalukon álljon és ezzel kapcsolatosan legszükségesebb volt egy belső mozgalom megindítása.

Szálasi: Nem. Ezt a mozgalmat én már 1931-ben kezdeményeztem, amikor még szó sem volt arról, hogy háborús kezdeményezésre kerülhet sor. Én tudom, mi a világnézet. (Nagy zaj, a vádlott szavait teljesen elnyomja a közönség derűs zajongása.) (...)

Az elnök ezután Szálasinak egy memorandumából olvasott fel részletet, amelyben, vallomásaival szemben, Szálasi elismeri a német nép minőségi fölényét. A memorandum szerint „a német nép minőségi és mennyiségi kiválósága folytán kétségtelenül természetes módon jelenti az európai nagytérbe szervesen beépülő nacionalista és szocialista Európa-közösség irányító hatalmát." Majd a Hungarista Naplónak egy részét olvasta fel a tanácselnök. A Naplónak ez a része a kormányzói proklamáció megjelenése után készült. Eszerint „... a Pártvezető koalíciós kormányt alakít és ennek segítségével a rendszerváltozást az országban végrehajtja. A Pártvezető és a Hungarista Mozgalom a Kormányzó elhatározását tudomásul nem veszi és a hatalmat átveszi egyetértésben a nemzet legszélesebb tömegeivel, a hadsereggel, a csendőrséggel, a rendőrséggel és a németekkel."

Elnök: Ebből tehát kitűnik, hogy Önök a hatalmat a kormányzói elhatározás tudomásul nem vételével kapcsolatban, annak ellenére, nem pedig a Kormányzóval való egyetértésben vették át.

Szálasi: Ez vonatkozik a Kormányzó szózatára, nem pedig másra!

(...) Frank népügyész azon kérdésére, hogy tudta-e, hogy Kovarcznak része volt Somogyi Bélának, a Népszava szerkesztőjének és Bacsó Bélának, a lap munkatársának meggyilkolásában, Szálasi nemmel válaszolt. Amikor pedig azt kérdezte, hogy tudta-e, hogy Kovarczot a Dohány utcai zsinagógánál elkövetett és halálos áldozatokat követelő bombamerénylet miatt a magyar bíróság 13 évi fogházra ítélte és hogy az ítélet elől Kovarcz kiszökött az országból, Szálasi azt válaszolta, hogy ezt a bombamerényletet „mozgalmi harcnak" minősítette és a mozgalmi harcban egészen másként ítélik meg a dolgokat. –

Frank népügyész: A Kormányzó a proklamációban, enyhén szólva, nem hízelgő módon nyilatkozott a németekről. Gondolja, hogy ez után a proklamáció után meglett volna a módja Horthynak, hogy kormányzó maradjon?

Szálasi: Meglehet, hogy nehézségek támadtak volna, de az belpolitikai ügy maradt volna!

Frank népügyész: Lakatost mikor mentették fel miniszterelnöki tiszte alól?

Szálasi: Nem kellett felmenteni, mert október 15-e előtt lemondott.

Frank népügyész: Akkor milyen jogon hitelesítette azt a bizonyos kormányzói írást október 30-án, amikor már magánember volt?

Szálasi: Azért, mert alkotmányjogilag interregnum volt, ennek következtében olyan ember aláírása kellett, aki részt vett ezeken a tárgyalásokon.

Frank népügyész: Ugyanilyen jogon én is aláírhattam volna, mert október 30-án már Lakatos ugyanolyan magánember volt, mint én.

Szálasi: Nem nagyon lehetett magánember!

Frank népügyész: Alkotmányjogilag Lakatos a lemondása után már nem volt Magyarország miniszterelnöke, ennek következtében egy hivatalos okiratot miniszterelnöki minőségben nem írhatott alá! Ez világos. (...)

Nagy pol. ügyész: Október 15-én három fontos rádióközlemény hangzott el. Délben elhangzott Horthy kormányzó fegyverletételi kiáltványa. Délután 4–5 óra között volt Vörös János vezérkari főnöknek egy rádiószózata és azután este az Ön híres kiáltványa. Most erről a közbeeső Vörös-féle kiáltványról beszéljen. Vörös János volt miniszter urat kihallgatták tanúként és ő azt vallotta és ez megállapítást nyert, hogy tudomása sem volt róla, hogy a felhívás közönséges hamisítás és misztifikáció volt, amikor az ő nevében olyan magyarázatot adtak: katonák, Horthy kormányzó szózata nem olyan értelmű, hogy már le kell tenni a fegyvert, csak megindította a Kormányzó a fegyverszüneti tárgyalásokat, tehát harcoljatok tovább, ennélfogva az ellenkezőjére fordította ez a délutáni Vörös-féle kiáltvány Horthy fegyverletételi parancsát. Kérdezem: Ön tud arról, hogy ezt a szózatot ki adta ki?

Szálasi: Én sem hamisításról, sem misztifikációról nem tudok, ellenben tudok arról, hogy Vörös János részéről ilyen bemondás történt. Pár napra rá történt, hogy azt kérdezték tőlem, mit szólanék ahhoz, hogy Vörös János éppen ezért az őrizetből szabadlábra kerüljön...

Nagy pol. ügyész: Ki helyezte egyáltalán őrizetbe?

Szálasi: Tekintettel bizonytalan magaviseletére, őrizetbe helyezték.

Nagy pol. ügyész: Mikor?

Szálasi: Ez már 16-a után történt. Miután pedig ő azt a lépést megtette, tehát megérdemli, hogy szabadlábra kerüljön. Nekem ezt a felvilágosítást adták.

Nagy pol. ügyész: Katonai embereitől, Beregfytől vagy mástól nem tudta, hogy mi igaz ebből a Vörös-féle kiáltványból?

Szálasi: Úgy tudtam, hogy ez igaz, Beregfy környezetéből tudtam, ő üzente vagy mondta nekem, most már nem tudnám pontosan megmondani.

Nagy pol. ügyész: Ön azon a 16-i délelőtti talákozón négyszemközt beszélgetett a Kormányzóval. Ebben a pillanatban Horthy amerikai fogságban van, tehát nincs egy történelmi tanú, aki Önnek szemébe mondhatná a dolgokat, ahogy történtek. De ne éljen vissza a helyzettel, mert nem tudhatja, hogy Horthy kormányzó nem rögzítette-e le ott vallomását ezekről a történelmi dolgokról, vagy nem mondotta-e el a történteket olyan embereknek, akik itt élnek és tanúvallomást tehetnek. Tehát szálljon magába és férfiasan mondja meg, hogy Horthy kormányzó ezen a 16-i megbeszélésen nem volt hajlandó arra, amit tőle akartak, hiszen, ha egy államfő hajlandó szóbelileg valamit megígérni, micsoda lelki gátlás lett volna arra, hogy ugyanazt írásba ne adja?

Szálasi: Ezt nem tudom, ezt tőle kellene megkérdezni. Éppen védőm útján akartam kérni, hogy ő mint tanú megidéztessék. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Nagy pol. ügyész: Szóval nem hajlandó beismerni, hogy a Kormányzó megtagadta azt a kérését, hogy Önt kinevezze, hogy ő lemondjon és ilyen módon legalizálja a hatalomátvételt.

Szálasi: Nem tagadtam le.

Nagy pol. ügyész: Igaz-e az, hogy Ön vagy más, például a németek azzal vették rá a Kormányzót talán aznap délután vagy másnap, hogy azt a lelki kényszert gyakorolták rá, hogy elrabolt fiát vissza fogják adni és erre ő azt mondta, hajlandó vagyok és aláírta az iratot?

Szálasi: Én Lakatos miniszterelnök úrral október 16-a után, ugyancsak szabadlábra helyezése alkalmával beszéltem és feltettem neki a kérdést, gyakoroltak-e kényszert a Kormányzóra ezeknél a lépéseknél és ő nekem határozottan kijelentette, hogy nem gyakoroltak kényszert. Megkérdeztem: hajlandó-e október 15-ének és 16-ának történetét írásban rögzíteni, amire azt mondotta, hogy hajlandó rögzíteni és dr. Pethő Tibor ezekkel a személyiségekkel ugyancsak felvett jegyzőkönyveket, amelyek ugyancsak abban a faládában kell hogy legyenek, ahol a Napló is benne van. Lakatossal, Kállayval és kívülről nem tudnám megmondani, hogy még kikkel felvett jegyzőkönyvekről van szó, amelyekből kitűnik és azonkívül kiegészítésül csak annyit szeretnék mondani, hogy most Salzburgtól délre lévő táborban Hennyey Gusztáv, a Lakatos-kormány külügyminisztere kijelentette többek előtt, fültanúk előtt, hogy amikor 15-ének és 16-ának eseményeit átbeszélték, ő kijelentette, hogy nyugodt lelkiismerettel meri állítani, hogy a Kormányzóval kapcsolatban kényszert nem alkalmaztak. Én tehát őt is, mint tanút kérem majd annak idején kihallgatni. (...)

Nagy pol. ügyész: Végül van még egy kérdésem. Amint Ön tegnap az elnök úr kérdésére hosszasan kifejtette, amikor október 15-én átvette a hatalmat, akkor hitt abban, hogy a hungarista-igazság szellemi fegyvereivel győzni fog. Valaki, egy pusztában élő fakír, aki a szellem világában él, gondolhatja, hogy az egész világrendet átalakíthatja a szellem fegyverével, Ön azonban katona volt, vezérkari tiszt, aki tanulta a hadászatot és a harcászatot, tudhatja tehát, hogy materiális fegyverekkel, tankokkal, repülőgépekkel, ágyúkkal szemben elég-e a szellemet odaállítani. Melyik tankönyvben volt ez megírva?

Szálasi: Az egész történelemben így van...

Nagy pol. ügyész: Hol van az, hogy a tankokkal, fegyverekkel szemben elég, ha a vezérkar kirendeli a szellemet? Feleljen erre.

Szálasi: Nem tartom szükségesnek erre feleletet adni.

Nagy pol. ügyész: Köszönöm, akkor elég. Ellenben tegnapról reflexiót kell tennem arra, hogy egyetlen dologban igazat mondott és nekem kötelességem rektifikálni. Arról volt szó, hogy én azt mondottam, hogy Ön a Kormányzó ellen is merényletet tervezett. Megállapítottam az Ön Naplójából, hogy amikor Wirth Károlyt a merénylet miatt elítélték, Ön ezalatt fogházban volt. Feltehető tehát, hogy Önnek igaza volt, hogy a Wirth Károly-féle merénylettervről, amely a Kormányzó ellen irányult, tényleg nem tudott. De ugyanakkor megállapítom azt is, hogy csak olyan mindenre elszánt emberekkel és olyan ideológiával, amely az eszközökben nem válogatott, lehetett kitermelni Önnek Wirth Károlyokat és Kovarczokat, akik gyilkosságokkal, merénylettervekkel akarták az uralmat az Ön részére biztosítani. (Taps a hallgatóság soraiban.)

(...) Latkóczy védő: Milyen tényeket tud megjelölni arra vonatkozóan, hogy a németek Önnel szemben bizalmatlanok voltak?

Szálasi: Amikor kijöttem a fegyházból, felkeresett Michaelis német újságíró, akiről később megtudtam, hogy német hírszerző. Michaelis üzenetet hozott Berlinből, hogy látta Délkelet-Európa új térképét. A térképet Rothen Ferenccel együtt látta és Rothen azt üzeni, fogadjam el azt a német álláspontot, hogy a hungarizmus már régen idejét múlta és fogadjam el a német nemzetiszocializmust. A németek Délkelet-Európában Magyarország területét is népi államokra akarják felbontani s ezeket közvetlenül Berlinhez akarják kapcsolni. A közvetítést nem voltam hajlandó elfogadni, sem pedig a német álláspontot. E miatt a kijelentés miatt igen erőteljes ellenszenv nyilvánult meg Berlinben ellenem s pár hétre rá azt a hírt kaptam, hogy ottani felfogás szerint a fegyházban meghibbantam, megtébolyodtam, vallási tébolyban szenvedek és ezért nem tartanak alkalmasnak a hungarizmus vezetésére.

– Az elnök figyelmeztette a védőt, hogy a tárgyalás anyagához nem tartozó kérdésekkel ne húzzák az időt, mire a védő megjegyezte, Szálasi nagy súlyt helyez annak bizonyítására, hogy a németekkel való kapcsolatai nem voltak olyanok, mint amilyennek a vád beállítja.

Zboray védő: Milyen impressziói vagy értesülései voltak abban a tekintetben, hogy ha a Nyilaskeresztes Párt október 15-én nem veszi át a hatalmat, akkor a németek milyen intézkedést tesznek?

Szálasi: A legteljesebb mértékben meg voltam győződve arról, hogy a németek a legerőszakosabb úton és módon érvényesítették volna akaratukat és mindaz, ami Csehszlovákiában történt, az egypár hét alatt véresen végigszáguldott volna egész Magyarországon.

Zboray védő: Tiltakozott Ön a németek erőszakos intézkedései ellen az október 15-i eseményekkel kapcsolatban?

Szálasi: Igen. Erre ugyancsak meg fogom adni a felvilágosítást, ha összefüggő védőbeszédemet tartom.

Zboray védő: Köszönöm, nincs több kérdésem.

Elnök: Szünetet rendelek el.

(Szünet után):

Elnök: A népbíróság folytatja a főtárgyalást.

Zboray védő: A tanácsvezető elnök úr előző felszólalásom alkalmával megvonta tőlem a szót, illetőleg megtiltotta, hogy a vádlott a hozzá intézett kérdésemre válaszoljon, annak ellenére, hogy a kérdés feltevése teljes mértékben a tanácsvezető...

Elnök: Mit óhajt, védő úr? Semmisségi okot jelent be?

Zboray védő: Védőtársaim nevében is, akik nehéz kötelességet teljesítünk, tisztelettel kérem, méltóztassék a perrendtartás vonatkozó szakaszait teljes mértékben figyelembe venni.

Elnök: Védő úrnak ezt a felszólalását visszautasítom! Védő úrnak ilyen felszólalásra nincs joga! Semmisségi okot jelenthet be eljárásom ellen!

Zboray védő: Tisztelettel semmisségi okot jelentek be.

Elnök: Ehhez joga van, többhöz nincs! Védő úr lépte át a perrendtartás rendelkezéseit!

Zboray védő: Ezért ismételt semmisségi okot jelölök meg.

Elnök: Megállapítom, hogy ügyvéd úr védence ezzel a kérdéssel kapcsolatban olyan kérelmet terjesztett elő, hogy majd a megfelelő pontnál válaszolhasson. Ügyvéd úr tehát saját védence kívánságán is túlterjeszkedik a védelemben. (A vádlotthoz:) Ön és mozgalma 1944. október 15–16-án átvette az uralmat. Meddig gyakorolta?

Szálasi: Magyarország területén 1945. március 27-ig, illetőleg április 1-ig, amíg az összes kormányszervek ki nem települtek Németországba. Akkor hagyták el Magyarországot az utolsó kormányszervek, áttelepültek Németországba, ott pedig május 5-ig gyakoroltuk a hatalmat, amíg az amerikai megszállás meg nem történt.

Elnök: Az Ön első ténykedése a fegyveres nemzethez intézett úgynevezett hadparancsában nyilvánult meg. Ez a hadparancs az országnak teljes totális hadba állítására tartalmazott felhívást. Persze a tengelyhatalmak oldalán való hadba állításra.

Szálasi: Igen.

Elnök: A továbbiakban történtek-e rendelkezések az Ön részéről ugyanebben az irányban?

Szálasi: Ezeket a rendelkezéseket a totális harcba állítás minisztere volt köteles végrehajtani.

Elnök: Mik voltak azok a rendelkezések, amelyeket köteles volt végrehajtani?

Szálasi: A részletekre már nem emlékszem, de az volt az irányelv, amelyet kiadtam, hogy a magyar nemzet katonai erőfeszítését a legteljesebben be kell állítani a magyar nemzet győzelme érdekében. Taxatíve fel voltak sorolva mindazok a kötelességek, amelyek egyaránt vonatkoztak parasztra, munkásra, értelmiségire, ifjúra, nőre.

Elnök: Szóval általában származtak ilyen rendelkezések Öntől, mint kezdeményezőtől.

Szálasi: Igen.

Elnök: És a végrehajtó faktor Kovarcz volt, mint az e célra megszervezett minisztérium vezetője.

Szálasi: Ő csúcsminiszter volt. E rendelkezések végrehajtását szétosztotta a többi reszortminiszter között.

Elnök: De az alaprendelkezések Öntől származtak, közvetlenül Kovarczhoz intézve.

Szálasi: Nem mindegyik.

Elnök: Minisztertanácson szerepeltek ezek a kérdések?
Szálasi: Igen, mindegyik kérdés szerepelt minisztertanácson. Kellett szerepelnie.
Elnök: Öntől mint kezdeményezőtől származtak ezek a rendelkezések?
Szálasi: Az irányelvek igen. Maguk a rendelkezések az egyes szakminiszterektől.

– Szálasi az elnök kérdésére elmondotta, hogy a mozgósítás 12–70 éves korig történt, nemre való tekintet nélkül – ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a nőket nem fegyveres szolgálatra, hanem front mögötti szolgálatra, a bevonultatott férfiak helyettesítésére mozgósították.

Ami pedig az új hadosztályok felállítását illeti, Szálasi megjegyezte, hogy az általános mozgósítási rendelet kiadása „tévedés" volt, kénytelenek voltak visszakozni, mert megbénult volna az élet, „Ha ennek a felhívásnak mindenki eleget tett volna", mindössze 2-3 hadosztály alakult meg, 12-12 ezres létszámmal, felszerelést a németektől kaptak – az előző magyar kormányokkal kötött szerződések alapján.

Szálasi szerint ennek oka egyrészt az volt, hogy az angolszász légitámadások súlyosan érintették a német hadiipari termelést, másrészt az, hogy a németeknek maguknak is szükségük volt a felszerelésre – új hadosztályaik számára.

Elnök: Hónapokig tartott 36 000 ember felszerelése? ...A háború megnyerése szempontjából tényező lehetett ilyen csigalassúságú fegyverkezési tempó? Nem látta Ön az Önök egész hatalomátvételének és hatalmi berendezkedésének tehetetlenségét?
Szálasi: Nem láttam.
Elnök: Hát persze, hogy nem. (Derültség.)

Ezek után a kiadott statáriális rendelkezések tárgyalására került sor. Szálasi elismerte, hogy tud ilyen rendelkezésekről, de azokat az illetékes szakminiszterek adták ki. Kijelentette, ha ilyen rendeletek a minisztertanács elé kerültek, ő is aláírta ezeket.

Elnök: Itt van az „Összetartás" 1945. március 10-i száma. Ez a lap volt a Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom hivatalos napilapja. Igaz?
Szálasi: Igen.
Elnök: A 6. oldalon az olvasható, hogy „Több katonaszöke-

vény nyerte el méltó büntetését a nemzetvezető személyes ítélete folytán." (...)

Szálasi: Az „Összetartás"-nak az a megállapítása, hogy én a helyszínen halálos ítéleteket végrehajtottam volna, nem felel meg a valóságnak. Kérem az erre vonatkozó bizonyítási eljárás elrendelését.

Elnök: Nem végrehajtott, hanem hozott ítéleteket.

Szálasi: Nem! Egyetlen egy esetben sem!

Szálasi elmondotta, hogy 1945. március 27-e, az ország elhagyása után is folytatta a harcot – de amikor az elnök megkérdezte, hogy milyen konkrét intézkedéseket tett akkor külföldön, elismerte, hogy: „Nem nagyon tudtam tevékenykedni, mert az összeköttetés a legkisebbre csökkent a sok támadás folytán. Távírón, távbeszélőn igen nehéz volt az érintkezés. A benzinellátás viszont csak a hadseregnek volt biztosítva."

Elnök: Mit csinált hát akkor Ön, mint nemzetvezető?

Szálasi: Irányítottam az egész áttelepítést. Ez teljesen elfoglalta időmet. Április 1-től körülbelül május 1-ig tartott ez a hatalmas mozgás, amíg ez a nemzetrész át tudott települni a megfelelő felvevő területre és ott be tudott rendezkedni.

Elnök: Tudott Ön Budapest ostromáról?

Szálasi: Igen, a katonai összefoglalókból.

Elnök: Milyen álláspontot foglalt el ebben a vonatkozásban?

Szálasi: Álláspontom az volt, hogy Budapest tartását csak abból a szempontból tartanám szükségesnek, ha erről a területről támadó hadműveletek fognak kiindulni. Ha ezt nem akarják, akkor Budapest kiürítését feltétlenül végre kell hajtani és a hadászatilag még kínálkozó dunántúli hegyekbe kell visszavonulni. A németek szerint Budapestnek a védelme a legteljesebben lehetséges lesz már azért is, mert a németek részéről jövő erősítések nem fogják lehetővé tenni az ellenségnek azt, hogy Budapestet, mint várost meg tudja támadni.

Elnök: Mit szólt Ön ahhoz, amikor Budapest ostroma heteken keresztül folyt, akkor, amikor Önnek mint katonának különösképpen látnia kellett, hogy offenzív hídfőül való beállításról már szó sem lehet, akkor, amikor az orosz hadsereg Budapesten már messze túlszaladt nyugat felé.

Szálasi: Nyugodt lelkiismerettel tudom vallani, hogy még akkor is lehetett volna hídfő.

Elnök: Olyan lehetőség ez, mint az, hogy mondjuk leesik egy csillag az égből és az orosz hadsereget agyonvágja Budapesten.

Szálasi: Nem. 1944. december első felében vagy közepe táján váltották le Friessnert és jött Wöhler tábornok, akivel szintén megbeszélést folytattam Budapest védelméről. Kifejezésre juttattam előtte, hogy Budapest felszabadítása feltétlenül szükséges. Akkoriban az oroszok már körülbelül körülzárták Budapestet. Ezért feltétlenül szükséges felszabadítása a nehéz ellátási viszonyok miatt. Ha azonban ezt a hadműveletet végrehajtani nem lehet, arra az esetre felhívtam figyelmüket arra, hogy a budapesti helyőrség nyugat felé törjön ki és hagyjon fel a város további védelmével. Ő erre azt válaszolta, hogy ez a megoldás szóba sem jöhet azért, mert neki személyes, szóbeli parancsa van Hitler részéről, hogy a hadműveleteket úgy folytassa le, még januárban, Budapest felszabadításával egyetemben, hogy január végéig az egész budai vonal a szövetséges német–magyar hadseregek kezében legyen.

Elnök: Nem volt bizonytalan ez az ígérgetés annak a hadvezetésnek részéről, amelynek részéről évek hosszú sora óta egyetlen jóslás, katonai helyzetmagyarázás a következmények tekintetében be nem igazolódott?

Szálasi: Dehogyis, beigazolódtak, csak...

Elnök: Hosszú évek óta a német hadvezetésnek hivatalos magyarázkodása és ígérgetése egyetlen lényeges ponton be nem igazolódott és akkor Ön hogyan várta ezeknek az ígéreteknek valóraváltását? Ezt azért kérdezem, mert kíváncsi vagyok, hogy akkor, amikor Ön látta, hogy kis szegény népének szegény fővárosa elpusztult, elpusztultak hídjai, épületeinek nagy része, akkor Önnek visszatekintve, mi a véleménye, hogy helyes vagy bűnös dolog volt-e ezt a várost odadobni, ilyen helyzetbe hozni?

Szálasi: Én semmit oda nem dobtam. Meg vagyok győződve arról, hogy mindaz, ami Budapest érdekében történt, a mi részünkről az helyes volt. (Derültség.) Felfogásom e kérdésben az, hogy minden nemzet szabad akarata szempontjából cselekszik és az ő hősi megnyilvánulásait, akár elbukott akár győzelmesen állotta nemzeti harcát, mindenkor meg kellett vívnia.

Elnök: Ön azt meri állítani, hogy a nemzet hősi elhatározása volt Budapestnek a védelme?

Szálasi: Igen! (Pfuj! Gyilkos! – kiáltások és zúgás.)

Elnök: Hát ezt a feleletet akartam kihozni magából. Ebből a feleletből önmagából meglehet a nemzetnek az állásfoglalása. (Hosszantartó taps.)

Szálasi: Meg vagyok győződve...

Elnök: Az Önök felfogása odáig fajult, azt hiszik, hogy a nemzet a hungarista ideológiáért szívesen akár meg is halt volna? A hungarista ideológia ezt a nemzetet romokba döntötte. Az építés nem az Önök ideológiáján nyugszik. Az Önök ideológiája egyszer s mindenkorra elrettentő torzkép a nemzet számára.

Szálasi: Meggyőződésem, hogy az igazságot hirdettem és az igazság fog győzni.

Elnök: Mi is hisszük, de annak utána, hogy Önök elpusztultak. (Éljenzés és taps.)

Szálasi: Ha a nemzet új jövőjének megépítéséhez szükséges, hogy az áldozatunk is ott legyen, akkor igen.

(Egy hang a karzatról: Most gyere országot járni, csak az előcsarnokig! Derültség.)

Elnök: Önnek az erkölcsi érzéke odáig sem terjed, hogy azt sem tudja megkülönböztetni, hogy itt nem Ön és mozgalma az áldozat, hanem Önnek és mozgalmának áldozata elég jelentős részben a nemzet. –

– Mi szükség volt a Kormányzó védőőrizetére a Waffen-SS épületében, miért nem lehetett ezt megcsinálni a Vár épületében, amely teljes mértékben a németek uralma alatt állt? Kitől kellett félnie a Kormányzónak?

Szálasi: Miután a Kormányzó maga látta már, hogy az egész nemzet szembehelyezkedik az ő kezdeményezésével, éppen ezért a német védelem alá helyezte magát. (Zúgás.) Lakatos mondta nekem, hogy a Kormányzó már október 15-én a kora esti órákban értesült arról, hogy senki nem követi őt ezen az úton. (Gúnyos derültség.)

Elnök: Erre már rámutattam: a Kormányzó életében ekkor cselekedett a legjobban, a nemzet érdekének megfelelően, ekkor találkozott legegyetemesebb nemzeti helyesléssel. (Helyeslés!)

– Ezt Önnek, mint aki a magyar ügyekbe ártotta magát, nálunk jobban kellett volna tudnia.

Szálasi: Éppen a helyzetből kifolyólag másképp ítéltem meg a helyzetet.

Elnök: Hogyan történt kormányának megalakítása?

Szálasi: A minisztereket a miniszterelnöki palotába kérettem és ott kivettem tőlük az ideiglenes esküt. Önként vállalkoztak. Egészen május elsejéig nem találkoztam egyetlen olyan ellenvetéssel sem, amelyből arra következtettem volna, hogy valaki nem saját akaratából vállalkozott.

Elnök: Október 15-e előtt a pártban ki volt a vezérlő akarat? Az Ön akarata érvényesült a pártban?

Szálasi: Igen, ezt megköveteltem.

Elnök: A kitelepítési rendelkezések kitől származtak?

Szálasi: Az irányelveket én alakítottam ki.

Elnök: Mi volt ennek az alapelve?

Szálasi: Az, hogy mindazok kitelepülnek, akikre a kormány további működése szempontjából szükség van. Először az volt a nézetem a dologról, hogy akit lehet, mindenkit áttelepítünk az új területre, később megváltozott ez az irányelv, mert közölték velem, hogy az eszközök nem állanak rendelkezésre. A vasútvonalak össze voltak rombolva. Úgy értesültem, körülbelül 500 000-1 000 000 fő lehetett a kitelepültek száma.

Elnök: Milyen kényszerintézkedések voltak?

Szálasi: Erre nézve az egyes szakminisztereket kellene megkérdezni. Én azt mondottam, hogy kimondottan az eskü alapján kell eljárni a közalkalmazottaknál.

Elnök: Az ország vagyonának, az élelmiszernek, az állatállománynak és egyéb értékeknek kivitele kinek az akaratára vezethető vissza?

Szálasi: Ugyancsak katonai szempontok figyelembevételével rendelték el ezt a kiürítést is, amelynek gyakorlati keresztülvitele az egyes szakminiszterek feladata volt.

A végrehajtás nem sikerült teljesen. Gondolom, csak úgy 40-50 százalék erejéig legfeljebb.

Elnök: A hungarista tanoknak és elveknek megfelelően megvolt az Önök fajelmélete. Fajelméletének eredményeképpen egy beszédében válaszol azoknak, akik azt mondották, hogy ők nagyon sok becsületes zsidót láttak, mégpedig egy pártszolgálatos szavaival:

„Ha egy háziasszony nagytakarítást végez és egy csomó poloskát talál, azokat nem aszerint fogja agyonverni, hogy előbb kiválogatja, ez megcsípett, agyonverem, ez meg nem csípett meg, hagyom élni, hanem mind. Éppen úgy a zsidókérdésben sem lehet az az álláspont, hogy van becsületes zsidó és nem becsületes zsidó, de mint ahogy a poloska is megcsípheti az embert, úgy a becsületes zsidó is elkövethet becstelenséget. Amelyiket te magyar becsületesnek véled, az csak éppen olyan, mint a poloska, amely még nem került arra, hogy megcsíphessen, még nem került arra, hogy becstelenséget követhessen el."

Szálasi: Ez nem az én véleményem, hanem a pártszolgálatosé.

Elnök: Azt mondták, hogy Ön is ezzel felelt.

Szálasi: A pártprogramba teljesen be van építve a zsidókérdés megoldása.

Elnök: De ez volt a kiinduló álláspontja, hogy a zsidóságot mint a magyarságra káros fajt – így állította Ön, ugye – ki kell először kapcsolni a nemzeti életből, utána pedig mi történjék vele?

Szálasi: Egy új országot kap, ahol az ő politikai, gazdasági és személyiségének, adottságainak megfelelően megszervezi saját életét.

Elnök: Nem tudom, ha erre került volna sor, az új ország kijelölésére, lett volna-e az új országnak lakossága? (Derültség.)

Szálasi: Egészen biztosan, ha a Hungarista Mozgalom nem kényszerült volna arra, hogy október 15-e után...

Elnök: Szóval fajelméletének alapján állva, hivatalba lépésekor kiadta a zsidókérdést tárgyaló rendeletét. (Olvassa:)

„1944. november 17. Szálasi Ferenc Nemzetvezető a következő döntéseket hozza azzal, hogy továbbiakban a zsidókérdést a maga részéről végleg elintézettnek tekinti és e tárgyban senkivel tárgyalni nem óhajt.

A nemzetvezető a zsidókat 6 – hat – csoportba osztja:

1. A külföldi menleveles zsidók.

Ezekkel való elbánás Magyarország diplomáciai összeköttetései figyelembevételével foganatosítandó. Ezek a zsidók a belügyminiszter által kijelölt ún. Palatinus házakba gyüjtendők össze legkésőbben 1944. november 20-án 16 óráig. Az összegyűjtés érdekében ilyen irányú felhívás közlendő az érdekelt külképviseletekkel, valamint mindennap a magyar sajtóban közzéteendő. Ezek a zsidók a belügyminiszter által kijelölt házakban maradnak elutazásukig. Részükre minden reggel 8 – 9 óráig sétalehetőség biztosítandó. A zsidók kiszállítása a diplomáciai viszony kialakulásától és a német kormánynak az érdekelt állam kormányával való közlekedéstechnikai megállapodásától függ. A külföldi menleveles zsidókra vonatkozólag az előzőleg a magyar kormány részéről az érdekelt kormányokkal kötött megállapodásban rögzített kontingens nem tágítható.

2. A kölcsönzsidók, akiket a Német Birodalmi Kormány mint munkaképeseket (a férfiak 16 – 60 és a nők 17 – 50 évig) a közös hadviselés érdekében hajlandó munkába állítani. Ezek a zsidók a magyar nemzet javára teljesítik munkaszolgálatukat. Név szerint adandók át a német kormánynak, számukra a belügyminiszter Németországba állandó magyar bizottságot delegál, amely bizottság egyik tagja Nemzetközi Vörös Kereszttől legyen, az érdekelt külképviseletek közös megegyezés folytán jelöljék ki. Ennek a bizottságnak a feladata az 1944. október 16-át követően Németországban munkaszolgálatot teljesítő magyarországi zsidók nyilvántartása és ellenőrzése, valamint e célból összeköttetés fenntartása a német birodalmi és a m. kir. kormányhoz. E bizottság költségeit magyar részről a belügyminiszter a zsidóvagyon terhére biztosítja.

A Nemzetvezető leszögezi, hogy a zsidók a magyar Nemzet számára munkakötelesek. A magyar állam a Nemzet érdekében a Német Birodalmi Kormánnyal összhangban külföldön is hajtson munkát végre. A magyar munkaszolgálat külföldi részében végzendő munkában részt vállaló zsidók ügyét a háború után a zsidókérdésnek általános európai rendezése során a magyar államhatalom az európai szempontokkal összehangoltan fogja megoldani. Addig a velük való bánásmód magatartásuktól függ."

Elnök: Hány főnyi zsidóságot szállítottak ki?

Szálasi: Én nem tudom megmondani, mennyit. Három miniszter volt érdekelve, a belügyminiszter, a külügyminiszter és a honvédelmi miniszter.

Elnök: A zsidók harmadik kategóriája a Magyarországon viszszamaradó zsidók, akiket gettóba tömörítenek. A gettót is felállították. Tud róla?

Szálasi: Igen, ha jól tudom, a Klauzál-téren!

Elnök: (olvassa:)

„**3. A Magyarországon egyelőre visszamaradó zsidók gettóban** tömörítendők a belügyminiszter javaslata alapján Budapest pesti oldalán a belügyminiszter terve alapján. E zsidók kategóriái a következők:

a) a kölcsönzsidók, akiknek munkára való elszállításuk bármely okból még nem foganatosítható;

b) gyermekek, aggok és bármely szempontból szállítás-, illetve menetképtelenek, áldott állapotban lévő anyák, betegek stb.

c) a Nemzetközi Vörös Kereszt védelme alatt működő gyermekotthonokban elhelyezett zsidógyermekek és felügyeletük;

d) a keresztény vallású zsidók, akik számára külön épületek jelölendők a gettóban ki, az épületek keresztjelzéssel elláthatók, csillag helyett foltot viselnek és külön tanácsuk van.

A gettóban közbiztonsági és egészségügyi gondozásról a belügyminiszter gondoskodik. A zsidótanács a gettóban működik és ott építi ki szerveit a belügyi kormányzattal egyetértve. Megadandó annak lehetősége, hogy a Nemzetközi, valamint a Svéd Vörös Kereszt e zsidók részére a gettóban népkonyhákat állíthasson fel és szervezhessen meg.

A Nemzetközi Vörös Kereszt, a Svéd Vörös Kereszt, valamint a Nunciatúra védelme alatt álló és zsidók részére szolgáló menhelyek és otthonok megfelelő és illő elhelyezéséről a gettón belül a belügyminiszter gondoskodik. A gettón belül a zsidók szabadon mozoghatnak és élhetnek, a gettót el nem hagyhatják, rádiót, telefont nem használhatnak, postaforgalmat bonyolít le számukra a belügyminiszternek a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterrel egyetértésben felállított postahivatala. A zsidók csak magyar nyelven levelezhetnek, csak zsidóknak írhatnak, feladó pontos megjelölésével, sárga színű, külön jelzésű levelezőlapon.

Gettóban nem maradhat az, bármilyen csoportba tartozik, aki a bűnügyi nyilvántartás szerint politikai bűncselekményt akár kihágást is elkövetett, ilyenért internálva volt vagy rendőri felügyelet alatt áll 1944. október hó 16-át megelőzően. Politikai bűncselekmény alatt nemzetellenes bűncselekmény értendő.

A gettónak négy kapuja van a négy világtáj felé.

Gettóból zsidók csak egy esetben távozhatnak el: a munkaszolgálatra kötelezett kölcsönzsidók munkára szállításuk esetén.

4. A mentesített zsidók. Ezek közül

a) A belügyminiszter 16 157/1944. sz. rendeletéből a régi kormányzói mentesítések felülbírálása után a 3040/1944. M. E., a 3780/1944. M. E. sz. és a 3800/1944. M. E. sz. rendeletek alapján adott mentesítések a belügyminiszter által kiadott hivatalos névjegyzék alapján.

b) Az előző kormány belügyi kormányzata által adott mentesítések, amelyek újból való megállapítása és érvényesítése a belügyminiszter által kiadandó hivatalos névjegyzékben közzéteendők.

c) Vitézek, arany vitézségi érmesek, hadirokkantak a belügyminiszter érvényesítése alapján.

Ezek a zsidók a fajvédelmi, valamint vagyonjogi rendelkezéseken kívül egyébként teljes mentességet élveznek. Politikai, gazdasági és társadalmi életben nem vehetnek részt."

Elnök: Szóval az Önök hősi életszemléletének megfelelően még az arany vitézségi éremmel rendelkező zsidókat is így megbélyegezték?

Szálasi: Ezek átmeneti rendelkezések voltak, mert rendet akartunk teremteni.

Elnök: (olvassa)

„**5. Egyházi személyek,** papok, apácák teljes mentességet élveznek, azonban a külügyminiszter, vallás- és közoktatásügyi miniszter, valamint az illetékes egyházi szervek megegyezése alapján valamelyik rendházban elkülönítendők, majd belátható időn belül külföldre áthelyezendők, illetve átveendők.

6. Zsidófajú külföldi állampolgárok és olyan magyarországi származású zsidók, akik 1944. november 17-én 14 óráig a KEOKH-nál útlevelüket érvényesítették és ott nyilvántartásba jelentkeztek, 1944. december hó 1-ig az ország területét elhagyni kötelesek."

Elnök: Tudott-e arról, hogy a kiszállított zsidóságnak mi volt a sorsa odakint?

Szálasi: Nem.

Elnök: Hát arról tudott-e, hogy a külföldről, semleges részről, a római pápától súlyos vádak hangzottak el, a nemzeti becsületnek súlyos megbélyegzését jelentő vádak, arra vonatkozóan, hogy a Magyarország által kiszállított és a németeknek átadott zsidókat megkínozzák, gázkamrákban és egyéb módokon pusztítják, a betegeket, tehetetleneket, sőt egyéb kategóriákat is megölnek?

Szálasi: Nem tudtam semmit.

Elnök: Érdekes, hogy Ön a külföldre vonatkozó hírekből csak a hitleri hülyeségekről tudott, csodafegyverekről és hasonlókról. Ebben a vonatkozásban minden zagyvaságról értesülve volt, de ezt nem hallotta? Azt sem hallotta, hogy ebben a kérdésben Magyarországon a Sztójay-kormány alatt június 21-én és 24-én minisztertanács volt, ahol Jungerth-Arnóthy Mihály, a Külügyminisztérium akkori adminisztratív vezetője, részletesen beszámolt a külföldnek elementáris erejű felháborodásáról és vádjairól, hangoztatva, hogy a külföld szerint azok Magyarország örök szégyenét fogják jelenteni a kultúrával és az emberi erkölccsel kapcsolatban, amik itt zsidóvonalon történtek? Ezekről sem tudott?

Szálasi: Arról hallottam, hogy a Kormányzót a külföld részéről megkörnyékezik abból a szempontból, hogy a zsidók munkaszolgálatra való kiszállítását Németország felé akadályozza meg. Erről tudok.

Elnök: Arról nem tud, hogy ebben a vonatkozásban két minisztertanács volt?

Szálasi: Erről nem tudok!

Elnök: Sőt, koronatanács is volt ebben a kérdésben, a két minisztertanács után. Június 21-én és 24-én volt a két minisztertanács és 26-án volt a koronatanács. A Kormányzó kiadta az utasításokat, a külföldi vádak eredményeképpen, hogy további deportálás nincs. Erről sem tudott?

Szálasi: Én csak annyit tudok, hogy a Kormányzó felé megnyilvánult bizonyos külföldi kezdeményezés a zsidók további Németországba szállításával kapcsolatban, de olyan részleteket...

Elnök: Hogy a külföldnek mik voltak a vádjai, arról nem hallott?

Szálasi: Nem!

Elnök: Ön semmiről sem tudott, holott ezekről mindenki beszélt!

Szálasi: Nem beszélt mindenki! Erről nem beszélt senki!

Elnök: Ezt is tagadásba veszi?

Szálasi: Nem tagadom, csak a tényt mondom!

Elnök: Ez nem tény! Ellenkezőleg, az Ön párthívei részéről különösképpen nagy számmal hangzottak el kijelentések arra vonatkozóan, hogy: no zsidók, most ez lesz veletek!

Szálasi: Én az ellenkezőt tapasztaltam. Március 19-e után nem a párttagok részéről hangzottak el ilyen kiszólások, hanem a Hűség Házában, éppen a munkaszolgálatosok kiküldésével kapcsolatban a zsidóság részéről történtek kezdeményező lépések a párt felé abból a szempontból, hogy segítsünk rajtuk. (Derültség.) Ez tény, letagadhatatlan és így is van!

Elnök: Arról sem tud, hogy október 15-e után az egyes zsidó menetoszlopok nyomán, Budapest belterületén, különösen Óbudán ott feküdtek a hullák?

Szálasi: Nem tudom megérteni! Mindig Óbudán keresztül mentem ki Csobánkára, november 1-ig, amíg végleg nem költöztem be Budapestre – és nem találkoztam egyetlen hullával sem. (Derültség.)

Elnök: Mondja, Szálasi Ferenc – nagyon jól tudom, hogy ennél a kijelentésemnél, amelyet most tenni fogok, nem járok el egészen perrendszerűen, azonban ennek a pernek a légköre felment engem annyival is inkább, mert ez nem fog felhasználódni ebben a perben: én is láttam a bécsi úton zsidó hullákat.

Szálasi: Én nem láttam!

Elnök: Ezt akartam Önnek mondani. És különösképpen öregeket, akik nem tudtak megfelelően haladni.

Szálasi: Az óbudai részről volt szó, de a Bécsi országúton is, december 11-ig legalább 10-12-szer jártam és nem láttam.

Elnök: Valóban, Ön erről nem tudott? Hát arról tud-e, hogy maga Winkelmann Kovarczhoz fordult, hogy intézkedjék, szűnjenek meg a zsidók öldöklései?

Szálasi: Nem tudok róla!

Elnök: Erről sem tud?

Szálasi: Nem.

Az elnök ezután megadta az engedélyt a kérdések feltevésére. Lészay népbíró először azt kérdezte, hogy tud-e Szálasi arról, hogy a zsidó munkaszolgálatosokat, október 16-a után, jórészt idős embereket és nőket 6000-es csoportokban, gyalogmenetben hurcolták ki a nyugati határszélre.

Szálasi szerint valószínűleg azért történt így, mert „az összes közlekedési eszközök bénára voltak bombázva."

Lészay népbíró: Amikor Ön elment, akkor a nyilas pártszolgálatosait itthagyta, azok itt be voltak zárva, ez azonban nem akadályozta meg őket, hogy további kínzásokban és kivégzésekben részt vegyenek. Hogyan lehetséges az, hogy Ön általában mindent feljegyzett a Naplójában, Önnek mindent jelentettek, Ön mindent remekül lerögzített, mégis ezekről semmiféle jelentést nem kapott az Ön szigorú pártfegyelem alatt álló pártjától, vagy valamelyik pártfunkcionáriusától?

Szálasi: Mikor, mielőtt körül volt zárva?

Lészay népbíró: Még mielőtt körül volt zárva!

Szálasi: Nem kaptam!

Lészay népbíró: Szóval nem kapott! Hogyan volt ez lehetséges?

Szálasi: Azért, mert az eseményekkel kapcsolatosan a pártból majdnem az első három garnitúrát ki kellett szedni, hogy az ország vezetése szempontjából egyes helyekre beállítsam, és a pártban visszamaradt 4-5. garnitúra nem tudta annyira összefogni a pártot, ahogyan valamikor össze volt fogva. Azonkívül az az érzésem, hogy a párt felduzzadt olyan elemekkel, akik csak konjunktúrát láttak az akkori eseményekben.

Lészay népbíró: Ez a megjegyzése Önnek nagyon helyes, ezt száz százalékig aláírom: az Ön pártja kezdettől fogva olyanokkal volt tele, akik csak konjunktúrát láttak benne, akik csak abba mentek bele, hogy zsidókat vagyonuktól megfosszanak, és akik csak konjunktúra-lovagok voltak, Ön pedig a konjunktúra-lovagok bandavezére volt. Nyugodtan el lehet mondani Sardou Tosca-jának nyomán, hogy ettől rettegett egész Budapest. (Élénk taps.)

(...) Horváth népbíró: (...) Vajon vízióképpen nem ötlött fel az a rengeteg könny és szenvedés, amelyet Önök nekünk szereztek, hogy egyszer ezt számon kérjük és vissza fog térni az Önök fejére a számonkérés? Ez a gondolat nem merült fel Önben?

Szálasi: Én kimondottan igazolójelentést akartam szerkeszteni a magyar nemzet számára, amint a helyzet tisztázódik. Minden egyes ténykedésemről be akartam számolni és felmentést akartam kérni. A legteljesebb meggyőződésem az volt, hogy a magyar nemzet ezt a felmentést egészen biztosan meg fogja adni. (Zajos ellentmondások.)

Korbasits népbíró: Ön a magyar nemzet hősi ellenállására hivatkozik. Nagyon szereti hangsúlyozni a magyar nemzet hősi ellenállási akaratát. Hogyan magyarázza hát azt, hogy a magyar nemzet mégis ilyen kismértékben reagált az Ön felszólítására?

Szálasi: Nem kismértékben reagált!

Korbasits népbíró: Mivel magyarázza hát azt, hogy csak ilyen kis hadsereget tudtak összehozni?

Szálasi: Nem a magyar nemzet reagált kismértékben, hanem a lehetőségek voltak szűkek. A felszerelésben például. De máskülönben – ha jól tudom – körülbelül 20-25 hadosztály állott rendelkezésünkre.

Korbasits népbíró: Mi tudjuk, akik itt éltünk, hogy a legszigorúbb rendszabályokat kellett életbe léptetni, a legszigorúbb razziákat kellett tartani a katonaszökevények ellen.

Szálasi: A 20-25 hadosztály ennek ellenére mégis megvolt.

Korbasits népbíró: Tud Ön arról, hogy eközben tömegével végezték ki az országban a katonaszökevényeket?

Szálasi: Arról nem tudok, hogy katonaszökevényeket tömegével végeztek volna ki. Arról tudok, hogy rendes eljárás alá kerültek és a statisztikai kimutatások szerint – ha jól tudom – talán 8-10 katonaszökevény kivégzéséről volt szó.

Korbasits népbíró: Jellemző az Ön informáltságára! Ön állandóan a magyar nép hősi védekezéséről szeret beszélni. Tud arról, hogy Budapest népe egyáltalán nem mutatott hősi ellenállást, hősi védekezést?

Szálasi: Én az ellenkezőjét tudom és meg vagyok győződve arról, hogy Budapest népe is a legteljesebb hősi ellenállás mellett volt, azt vallotta. Tudom azt is, hogy az ellenség, a volt ellenség ezt a hősi ellenállást egészen bizonyosan minden körülmények között megbecsüli.

Korbasits népbíró: Ön szerint miben mutatkozott meg Budapest népének hősi ellenállása?

Szálasi: Abban, hogy a leghősiesebben támadó volt ellenséggel szemben 50 napig tudta tartani a várost.

Korbasits népbíró: Budapest népe?

Szálasi: Igen, annak segítségével tartották a várost.

Korbasits népbíró: Csupáncsak német katonák harcoltak Budapest védelmében, még a magyar katonák sem vettek részt a harcban! Ön mint hadvezér és államvezető arról se tud, hogy csak a németek védték Budapestet? Ezt tudnia kellett Önnek!

Szálasi: Úgy tudtam, hogy a szövetséges magyar – német csapatok együtt védték a várost, a lakossággal egyetemben. (Derültség.)

Korbasits népbíró: Honnan vette Ön ezeket az információkat?

Elnök: Saját nemzetét rágalmazza?!

Szálasi: Nem rágalmazom.

Elnök: De rágalmazza! Mert Budapest népe átkozta Önöket! (Taps!)

Szálasi: Én úgy tudtam, hogy Budapest népe hősiesen harcolt. (Derültség.)

Elnök: Hazafiatlan és nemzetietlen Ön, Szálasi Ferenc, hogy most, a békeszerződés küszöbén ezzel rágalmazza nemzetét, ezzel vádolja nemzetét!

Szálasi: Én nem vádolok, csak tényeket állapítok meg. (Felkiáltások: Adják ki a népnek! – Zaj!)

(...) Sipos népbíró a zsidókérdésben elkövetett kegyetlenkedéseket tette szóvá, mire a válasz így hangzott:

Szálasi: Ha kilengések történnek egy mozgalmon belül, a kilengéseket nem lehet általánosítani az egész mozgalomra és a pártra, hanem kimondottan és határozottan csak azok felelősek érte, akik elkövették.

Sipos népbíró: Az Istenért, hagyjon már fel ezekkel az ostobaságokkal! Az emberek tízezreit hurcolták ki az országból, lökték a Dunába, kaszabolták országszerte. Ezek csak kilengések Önnek?

Szálasi: A legsúlyosabban el kell ítélni ezeket, ez világos, de ez minden körülmények között...

Sipos népbíró: A tetteseket el kell ítélni ugye, az okozókat pedig felmenteni!

Szálasi: Nem kérem, nem voltak okozók, se a vezetők, se a Hungarista Mozgalom, hanem azok a különleges viszonyok, amelyek az egyes emberekből mindig kirobbantanak ösztönöket (...)

Elnök: A nemzet érdekei ellen irányuló aljas rágalom az előbbi kijelentése, amely szerint Budapest népe harcolt a Vörös Hadsereg ellen! Budapest népe részéről feljogosítottnak érzem magamat annak ünnepélyes kijelentésére, hogy Budapest népe nem harcolt Németország utolsó csatlósa mellett! (Hosszú taps!)

Szálasi: (Nem felel.)

Elnök: Ha Budapest népét valamiben hibáztatni lehet, akkor csak abban volt hibás – ami azonban egyben mentségére is szolgál –, hogy megfelelő demokratikus szervezettségnek, megfelelő demokratikus életmegnyilvánulások lehetőségének híján nem tudta lerázni az Önök igáját és nem tudta agyonverni Önöket! (Taps!)

Frank népügyész: Tisztázni szeretnék néhány tényt. 1945. január 27-én átiratot intézett Ön Hitlerhez, bizonyos haderő-felállítási kérdésben. A harmadik pontban azt írja, hogy a magyar SS-hadosztályok Szálasira és Hitlerre esküsznek fel. Emlékszik erre?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Szóval magyar katonák Szálasira és Hitlerre esküsznek fel, egy idegen nemzet államfőjére?! Ezt javasolta Ön?

Szálasi: Nem javasoltam, ez kész tény volt, amelyet megakadályozni...

Frank népügyész: Az átiratban nem megakadályozásról van szó!

Szálasi: 6 – 7. pontban rögzítettem azokat a kérdéseket, amelyeket meg akartam vele beszélni.

Frank népügyész: Az átirat nem tiltakozik a Hitlerre teendő eskü ellen! Végig elolvastam: nincs benne tiltakozás! Ön lerögzíti, hogy magyar katonák idegen államfőre tesznek esküt!

Szálasi: Kérem az irat felolvasását.

Frank népügyész: Igaz-e, hogy magyar SS-hadosztályok német egyenruhában teljesítettek szolgálatot?

Szálasi: Úgy tudom, igen.

Frank népügyész: Hogyan egyeztethető össze az Ön által állítólag nagyon védett magyar szuverenitással, hogy magyar katonák német egyenruhát öltsenek?

Szálasi: Nem lehetett őket felruházni, felszerelni, csak német anyaggal. Ez világos.

Frank népügyész: Magyar embernek nem olyan nagyon világos, hogy magyar katonákat német egyenruhába kell öltöztetni! Úgy látszik, ez csak olyan embereknek világos, akik nem magyarul éreznek és gondolkoznak! (Úgy van! Úgy van! – Taps!)

Szálasi: (Nem felel.)

Frank népügyész: Igaz-e, hogy Ön kitelepítette a koronázási ékszereket?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Igaz-e az, ami az Ön 1945. májusi naplójegyzetében van, hogy az országból kitelepített anyagi javak kereken 15 000 vagont tesznek ki és Ön rendelkezik arról, hogy e 15 000 vagonnal mi történjék?

Szálasi: Igen. Az erre vonatkozó felvilágosításokat...

Frank népügyész: Köszönöm, nincs szükség felvilágosításokra! Csak azt kérdeztem: igaz-e, hogy 15.000 vagon anyag ment ki Magyarországról az Önök kitelepítési akciója folytán!

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Igaz-e, hogy elrendelte az úgynevezett Nemzeti Számonkérő Szék felállítását? [16]

Szálasi: A Nemzeti Számonkérő Szék a politikai irodám keretében létesült. A politikai iroda vezetője Pethő volt. A belügyminiszter jött ezzel a javaslattal.

Frank népügyész: És Ön hozzájárult!

Szálasi: Nem hozzájárultam, mert a közjogi felfogás szerint a miniszterek saját hatáskörükben...

Frank népügyész: Beszámolt Önnek Vajna erről a szándékáról?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Tud arról, hogy Bajcsy-Zsilinszky Endrét, Tartsay Vilmost, Kiss Jánost, Nagyot és még három személyt, akinek később megkegyelmeztek, a nemzeti számonkérő alakulat tartóztatta le? Igaz-e, hogy amikor erről az ellenállási mozgalomról tudomást szereztek és jelentették Önnek, akkor Ön a legenergikusabb eljárásra adott utasítást?

Szálasi: Igen, a katonai hadműveleti...

Frank népügyész: Szóval igaz!

Szálasi: Katonai hadműveleti érdekekből minden ilyen mozgalomnak...

Frank népügyész: Csak a jegyzőkönyvben akartam lerögzíteni, hogy így történt! Igaz-e, hogy Sopron-Kőhidán Kovarcz totális mozgósítási csúcsminiszter különbírósága december 5–6–7–én halálra ítélte őket?

Szálasi: A megfelelő útra terelődött az ügy. (Derültség.)

Frank népügyész: Hogy megfelelő út volt-e, azt majd a népbíróság dönti el ítéletében. Ez már jogi kérdés. Én a tényt kívánom legszögezni. Igaz-e, hogy a totális mozgósítási csúcsminiszter különbírósága Dominich vezetésével hozott ítéletet ebben az ügyben?

Szálasi: Annyit tudok, hogy különbíróság működött a totális hadbaállítás minisztere mellett, hogy ilyen ítéleteket hozott-e, azt nem tudom.

Frank népügyész: Szóval a totális mozgósítás miniszterének bírósága! Milyen rendelet állította fel ezt az új bíróságot?

Szálasi: Úgy tudom, hogy az igazságügy-miniszter és a honvédelmi miniszter együttesen állapodott meg a rendelet kiadásában és végrehajtásában.

Frank népügyész: A képviselőház és a felsőház hozott erről a bíróságról törvényt? Vagy csak rendelettel intézték el a bíróság felállítását?

Szálasi: Határozott felvilágosítást nem tudok adni. Általános irányelvként merült fel az a gondolat, hogy a totális harcbaállítás miniszterének legyen olyan szerve, amely mindjárt szankciókat is tudjon alkalmazni.

Frank népügyész: Szóval törvényt nem hoztak a különbíróság felállításáról!

Szálasi: Megbeszélték a minisztertanácson.

Frank népügyész: Hol engedi meg a magyar alkotmány, hogy bíróságot lehessen felállítani rendeleti úton és a rendeletet még utólag sem erősíti meg a törvényhozás?! Magyar bíróságot csak törvény állíthat fel! Tud Ön erről?

Szálasi: Az 1939. II. alapján ennek minden lehetősége fennállt.

Frank népügyész: Bíróságot törvény nélkül felállítani nem lehet!

Szálasi: Az 1939. II. tc. alapján lehet.

Frank népügyész: Ezt a bíróságot rendelet alapján állították fel és törvénnyel utólag sem erősítették meg. Az így összeült társaság tehát nem bíróság és ítélete nem bírói ítélet, hanem közönséges gyilkosság! Aki pedig a bíróságnak segítséget nyújtott azzal, hogy az elítélteknek nem kegyelmezett meg, az maga is részesévé vált emberek törvénytelen kivégzésének! (Taps!) Ezt akartam leszögezni jogászilag!

Szálasi: Az 1939. II. tc., felfogásom szerint, lehetőséget ad a bíróság felállítására.

Frank népügyész: Ez jogi kérdés, amelyről a vád és a védelem vitatkozni fog, ha egyáltalán lehet erről vitatkozni! Beszéljünk valamit az úgynevezett Tábori Biztonsági Szolgálatról, amelynek keretében Magyarországon rengeteg embert kiirtottak úgynevezett felkoncolásos halállal. Ki adta ki a Tábori Biztonsági Szolgálat felállítására az intézkedést?

Szálasi: A tábori biztonsági követelményeknek megfelelően megbeszéltem az irányelveket a megfelelő szakminiszterekkel.

Frank népügyész: Kikkel?

Szálasi: A belügyminiszterrel, a csendőrség főfelügyelőjével.

Frank népügyész: Tehát Vajnával! Beregfyvel nem beszélte meg?

Szálasi: Úgy tudom, hogy ő nem volt ott a megbeszélésen. Talán egy kiküldöttje lehetett ott.

Frank népügyész: Mi volt az a Biztonsági Szolgálat?

Szálasi: A katonai érdekeknek, a háború érdekeinek megfelelően megfelelő rendelkezéseket adott ki a szolgálati szabályzatra támaszkodva.

Frank népügyész: Mindjárt beszélünk a szolgálati szabályzatról. Én ugyan nem vagyok vezérkari őrnagy, csak szürke civil, de azért mindjárt bemutatom, hogy lépték Önök túl a szolgálati szabályzatokat. Ismeri Ön a honvédségi szolgálati szabályzatot?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Ismeri a szolgálati szabályzatnak a felkoncolásról szóló rendelkezését?

Szálasi: Lényegében igen.

Frank népügyész: Ha vezérkari őrnagy létére nem ismerné pontosan, egy-két szóval majd ismertetem, mert ez is hozzá tartozik az ügy jogi részéhez, kissé történeti részéhez is. A szolgálati szabályzat 7. szakaszának címe: Magatartás harcban. Elmondja ez a szakasz, hogy aki válságos pillanatokban, tudniillik harcban fegyverét, vagy lőszerét elhanyagolja, az engedelmességet megtagadja, vagy önkényesen eltávozni igyekszik, azt a tiszti elöljáró személyesen, vagy az ő parancsára más, a csapatok szeme láttára felkoncolja elrettentő példa gyanánt. – Szóval hadbírósági tárgyalás nélkül ki lehet végezni embereket, de csak harcban, ahol nincs mód arra, hogy a tiszt az ilyen magatartást tanúsító személyt lefogassa, két emberrel hátraküldje és ott hadbíróság elé állítsa. Tehát csak ilyen szigorúan lehet ezt értelmezni. – Igaz-e, hogy az Ön Tábori Biztonsági Szolgálata szökevényeket is kivégzett, amikor pedig nem volt harc. Városok főterén akasztottak fel honvédeket, táblát téve a nyakukba: Így jár a katonaszökevény! Igaz-e a felkoncolás?

Szálasi: Úgy tudom, hogy aki ellenállást tanúsított, csak azt koncolták fel.

Frank népügyész: Igaz-e, hogy nemcsak tisztek, hanem őrmesterek, altisztek is koncoltak fel embereket?

Szálasi: Szigorú rendelkezések mentek ki a Tábori Biztonsági Szolgálathoz arról, hogy felkoncolásnak csak ellenállás esetén van helye. A szolgálati szabályzat szerint felkoncolásnak csak „harcban" van helye. A „harc" fogalma azonban éppen a mozgalom beállítása által kiszélesedett a hátország bizonyos mélységére, mert a polgári lakosság is állandó harcban állott az új műszaki eszközök révén.

Frank népügyész: Szóval Ön szerint a szolgálati szabályzatnak a háborús vívmányok folytán olyan értelme van, hogy az egész ország harctér?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: És ha a tényleges arcvonal mögött 500 kilométerre elfognak egy szökevényt, akkor – az egész ország harctér lévén – joga, sőt kötelessége az elfogó csendőr szakaszvezetőnek azonnal agyonlőni? Nem kell a szökevényt hadbíróság elé állítani, amely majd tisztázza a körülményeket, tisztázza azt, hogy az illető szökevény-e, vagy sem, milyen körülmények között és miért szökött meg, van-e enyhítő és súlyosbító körülmény?

Szálasi: Nem így van. Csak azzal szemben lép fel a közrendészeti és Tábori Biztonsági Szolgálat, aki ellenállást tanúsít.

Frank népügyész: Szóval a Tábori Biztonsági Szolgálatnak Ön szerint csak azt szabad felkoncolnia, aki ellenállást tanúsít?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Ezt mindenesetre lerögzítjük a jegyzőkönyvben. Ön nem is tudott arról, hogy olyan katonaszökevényt is felkoncoltak volna, aki nem tanúsított ellenállást?

Szálasi: Nem tudok róla.

Frank népügyész: Ez is törvénytelen kivégzés.

Szálasi: Azonkívül: október vége felé az egész országot hadműveleti területnek nyilvánítottuk.

Frank népügyész: No, az egész ország mégse volt harctér.

Szálasi: Hadműveleti területen pedig csak a katonai elképzelések, törvények és rendelkezések érvényesek.

Frank népügyész: Ön szerint.

Szálasi: Nem szerintem, hanem ez így van.

Frank népügyész: Ön elé került Bajcsy-Zsilinszkynek és társainak ügye a kegyelmezési jog gyakorlása végett?

Szálasi: Nem.

Frank népügyész: Nem szívesen teszem fel ezt a kérdést, de kénytelen vagyok feltenni: elrendelte Ön, hogy minden 12 és 70 év közötti egyénnek honvédelmi szolgálatot kell teljesíteni?

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Teljesített ilyen szolgálatot Lutz Gizella? Mert ő is 12 és 70 év között volt. Azért nem úgy kérdeztem, hogy Szálasi Ferencné, mert akkor még nem volt az Ön felesége. Az természetes, hogy a nemzetvezető felesége nem teljesít honvédelmi szolgálatot.

Szálasi: De teljesített, azokkal az asszonyokkal, nyilaskeresztes párti, hungarista mozgalombeli tagokkal együtt, akik a közelében voltak.

Frank népügyész: És mi volt az a szolgálat?

Szálasi: Ami éppen adódott. (Derültség.)

Frank népügyész: Mégis, mondjon egy-két konkrétumot.

Szálasi: Harisnyát, érmelegítőt kötöttek...

Frank népügyész: Otthon? Meleg, fűtött szobában?

Szálasi: A honvédelmi munkaszolgálat különböző munkaköröket ölelt fel és ők ezt a munkát kapták.

Frank népügyész: Szóval ilyen munkát kaptak, harisnyát kötöttek és ezzel teljesítették a honvédelmi munkaszolgálatot?

Szálasi: Mikor nagy hóesés volt, mindnyájan kimentek délután 2–4-ig az utak szabaddá tétele céljából.

Frank népügyész: Köszönöm, nincs több kérdésem.

Nagy pol. ügyész: Ön, mint Magyarország akkori államfője és nemzetvezetője, nem vetette fel azt az elsődleges kérést és kérdést Hitlerhez december 4-én, amikor 1944-ben nála volt, és mikor már a Dunán túl és szinte Budapest alatt voltak az orosz haderők – nem vetette fel azt a kérdést, hogy Budapestet nyílt várossá nyilvánítsa Hitler és így Ön, mint nemzetvezető, megmenthesse a nemzet fővárosát?

Szálasi: A kérdés az én számomra úgy hangzott, hogy a felszabadító hadműveletek Magyarország szempontjából szükségessé teszik-e előfeltételként Budapestnek a tartását, és ha szükségessé teszik, megvan-e a megfelelő erő ahhoz, hogy ennek az előfeltételnek eleget tudjon tenni?

Nagy pol. ügyész: Vagyis Ön már választást engedett Hitlernek, hogy a helyzet szükségessé teszi-e Budapest védelmét, vagyis az ostromnak való kitételét, vagy pedig a nyílt várossá tételt, sőt máris az iránt érdeklődött, mint jó katona, hogy meglesznek-e a katonai alapfeltételek, a megfelelő katonai erők...

Szálasi: Hogy az ország felszabadítása beállítható legyen!

Nagy pol. ügyész: De arra nem helyezett súlyt, hogy Hitler adja fel ezt a várost és a katonai vonalat helyezzék nyugatra, mint ahogyan Önök kitalálták a Balaton – Bakony-vonalat.

Szálasi: Éppen akkor voltak folyamatban bizonyos katonai műveletek. December első felében voltak gördülésben német páncélos alakulatok Budapest felé és ezeknek, más alakulatokkal egyetemben, kellett volna végrehajtani azt a felmentő, vagy enyhítő támadást, amely Budapest teljes körülzárását már eleve megakadályozta volna.

Nagy pol. ügyész: De nem tudták megakadályozni és bekövetkezett Budapest körülzárása. Erre az esetre december 4-én nem gondolt Ön és nem kérte Hitlert, hogy ha a gördülőben lévő katonai erők nem tudják megakadályozni Budapest körülzárását, akkor rendelje el Budapest nyílt várossá nyilvánítását, illetőleg feladását.

Szálasi: Amikor Wöhler decemberben átvette a déli hadseregcsoport vezetését, előtte vetettem fel a gondolatot, hogy nem volna-e szükséges Budapest felhagyása és a csapatok visszavonása, egy nyugat felé való áttöréssel, amire ő azt felelte, hogy Hitlertől személyesen azt a parancsot kapta, hogy feltétlenül végre kell hajtani azt a hadműveletet, amelynek segítségével teljes szélességében eléri a Duna vonalát.

Nagy pol. ügyész: Ön nem arról beszél, amit kérdeztem. Wöhler alárendelt parancsnoka volt Hitlernek, tehát nagyon kis kaliberű dolog, hogy ha egy államfő egy másik államfőhöz érkezik, ugyanakkor azonban nem annak terjeszti elő hazája megmentési lehetőségeit.

Szálasi: December 4-én csak ennek az előfeltételnek a megteremtése került szóba!

Nagy pol. ügyész: Ön nem hallgatott angol rádiót?

Szálasi: Nem!

Nagy pol. ügyész: De német rádiót csak hallgatott? Sőt, amikor Nyugatra ment, annyira kellett hallgatnia, hogy nem állott rendelkezésére másféle érintkezési lehetőség a német vezetőséggel. Emlékszem, hogy december folyamán, amikor szorult az ostromzár és dunántúli bujdosásom alkalmával hallgattam angol rádiót, de németet is – és akkor, mint a londoni rádió jelentette, lehallgatták a német parancsnok üzenetét és kérését Hitlerhez két különböző napon. Az egyik alkalommal azt a kérést terjesztette elő, hogy még három út áll nyitva Nyugat felé, hogy katonáit, Budapest védőseregét kivonhassa a céltalan ostrom alól és kéri Hitlert, járuljon hozzá, hogy Budapestről kivonhassa a védő német hadsereget. Erre az angol rádió azt mondotta, hogy Hitlernek megjött az elutasító válasza és nem járult hozzá a védősereg kivonásához. Két nap múlva ismét jelentette a német parancsnok, hogy most már csak egyetlen út van visszafelé, a Vértes hegységen keresztül, és ismételten kéri Hitlert, adja meg a hozzájárulását, hogy az ilyen módon halálra szánt német csapatokat kivonhassa és elmenekülhessen. Ezekről a budapesti német városparancsnok részéről Hitlerhez intézett kérésekről Ön nem tudott?

Szálasi: Nem!

Nagy pol. ügyész: Akkor tessék tudomásul venni, hogy a német parancsnok céltalannak látta Budapest védelmét, holott ő nem magyar szemmel és nem magyar szívvel nézte a dolgokat, hanem tisztán csak katonai, hadászati szemmel, és látta, hogy ez céltalan vérengzés, nem Budapestet akarta megvédeni, hanem a maga katonáit. Ezért kérte Hitlert, hogy járuljon hozzá az elvonuláshoz, viszont Önnek december 4-én, tehát ezt jóval megelőzőleg, nem volt lelkiismerete, hogy teljes súlyával és presztízsével

– amivel abban az időben állítólag rendelkezett – Hitlertől kérje, hogy ezt a várost adja fel, és sem a város lakóit, sem pedig a német katonákat ne tegye ki oktalanul az elpusztulásnak. Ön ilyenekről nem tud, ezt megállapítom. Most pedig mondja meg, hogy a hidak felrobbantására ki adott rendelkezést, ki intézkedett?

Szálasi: Általában a katonai rombolásokkal kapcsolatban az irányelv az volt, hogy csak bénítások hajthatók végre. Ez a kölcsönös szerződés meg is történt a két katonai vezetés között.

Nagy pol. ügyész: Mikor?

Szálasi: Ha jól tudom, bevezető lépései voltak október 15-e előtt és végleges formába öntődtek október 15-e után.

Nagy pol. ügyész: Ön még nem volt uralmon október 15-e előtt. Kivel voltak tehát a megbeszélések?

Szálasi: Még október 15-e előtt kezdődtek, mi azonban befejeztük 15-e után, de még októberben. Ennek a lényege az volt, hogy csak béníthatók az üzemek is, mert számoltunk azzal, hogy egy fél éven belül az üzemeket újra üzemképes állapotba tudjuk tenni, a hidakra nézve pedig a bénítás abban állott volna – legalábbis úgy emlékszem, ahogyan a rajzokat láttam –, hogy csupán a középső mezőnek a kirobbantása volt feltüntetve.

Elnök: A mai főtárgyalást berekesztem és folytatását holnap reggel 9 órára tűzöm ki.

– A főtárgyalás 14 óra 45 perckor ért véget. –

Szálasi naplójegyzete

II. 7. Főtárgyalásom harmadik napja. Ugyanaz a minősíthetetlen hang bírók, tanácselnökök, népügyészek, közönség egyes részei részéről, mint a megelőző napokon. Hihetetlen. Végig gyaláztak és sértettek. A védők együttesen – tehát az összes, velem – vádoltaké, akik jelen vannak a tárgyaláson, dr. Zboray ügyvéd útján semmisségi panaszt jelentettek be. A tanácselnök magatartása ezzel kapcsolatosan kifejezhetetlenül minősíthetetlen volt, a védelmet teljesen megfosztotta védelmi jogában, nem engedte előadni a semmisségi panasz indoklását. Emiatt újra semmisségi panaszt jelentett be. A tárgyalás tartott 9 h 45’ – 14 h 30’. Holnap

9 h-ra elnapolták. Holnap már Kemény Gábor is jön. Úgy látszik, az én kihallgatásomat (?!) befejezik a holnapi nappal.

Délután a Markóban a népbíróság dr. Keresztes tanácsa első tanúkihallgatásom dr. Kiss Károly főtárgyalásán 15 h 30’ – 17 h-ig. Dr. Keresztes az első tanácselnök bíró, aki a legteljesebb bírói tárgyilagossággal vezeti a tárgyalást. Az összes eddigi bírák közül a legjobban tetszik nekem és toronymagasan felettük áll bírói etika és tudás tekintetében. Az egyik népbíró gyávának nevez, a tanácselnök igen erélyesen leinti, hogy nincsen jogában, hogy engem becsületemben megsértsen. Nagyon jól esett a három napi lelki vesszőfutás, megaláztatás és a legteljesebb becstelenségbe való sértésem után. Az Úristent újra és újra csak arra kérem, hogy adjon erőt, hogy ezt az utolsó, aljas megaláztatásomat eltűrjem és ez a szenvedésem is hozzájáruljon nemzetem dicsőségéhez, nagyságához és boldogságához, a Hungarizmus örök igazságának megvalósításával. Amen.

Idő enyhe, napsütéses.

Negyedik tárgyalási nap 1946. február 8.

Dr. Jankó Péter elnök: A budapesti népbíróság folytatja a tegnap félbeszakított főtárgyalást. Kérem Szálasi Ferenc vádlott elővezetését. (Fogházőr elővezeti és a bírói emelvény elé állítja a vádlottat).

A tárgyalást megnyitom (...)

Szálasi Ferenc kihallgatása

Folytatjuk Szálasi Ferenc vádlott kihallgatását. Következnek dr. Nagy Vince politikai ügyész úr kérdései a vádlotthoz.

Nagy pol. ügész: Október 11-én egy bizonyos „Ede" – aki nyilván az Ön besúgója volt, azt jelentette, hogy a hidak felrobbantása a németekkel egyetértésben fog megtörténni. Milyen kérdésére adta Ede Önnek ezt a választ? Azt kérdezte tőle, vagy azt az utasítást adta Edének, „tudd meg a honvédelmi minisztériumban, hogy a hidakat mikor kell felrobbantani?" Erre az Ön kérdésére jelentette Önnek Ede, hogy a hidakat csak a németekkel egyetértésben lehet felrobbantani?

Szálasi: Nem. Ez csupán egy helyzettájékoztatás volt.

Nagy pol. ügyész: Látom, hogy helyzetjelentés volt, de éppen azt szeretném Öntől megtudni, hogy mi volt az Ön intenciója, amikor Edének, az Ön besúgójának arra adott utasítást, tudja meg, hogy mi lesz a hidakkal?

Szálasi: Számomra ez egy helyzetkép megadása volt.

Nagy pol. ügyész: Ennek a válasznak nincs értelme. Kérdésem az: Amikor Ön ezt a helyzetjelentést Edétől megkapta, akkor tudta meg, hogy szükség esetén a hidakat a németek visszavonulásának védelmére fel lehet robbantani, vagy fel kell robbantani?

Szálasi: Nem, egyáltalán nem.

Nagy pol. ügyész: Ön, mint stratéga, mit tartott volna helyesnek a hidakkal kapcsolatban?

Szálasi: Ahogyan a szerződés meg is állapította, a bénítást.

Nagy pol. ügyész: Ez tehát úgy értendő, hogy Ön bénítás céljából helyesnek tartotta ennek az öt vagy hat hídnak a felrobbantását?

Szálasi: A tárgyakat bénítani, nem robbantani szokás a hadászatban.

Nagy pol. ügyész: Hát ez bénítás volt, ami a főváros hídjaival történt?

Szálasi: Katonai nyelven a bénítást egy-két fontos hídmező, egyes hídmezők felrobbantása jelenti.

Nagy pol. ügyész: Csak egyes hídmezők felrobbantása jelenti a bénítást?

Szálasi: Nem egyes hídmezők, hanem az összekötő részek kirobbantását.

Nagy pol. ügyész: És Ön ezzel a bénítással megelégedett volna?

Szálasi: Igen, természetesen.

Nagy pol. ügyész: És hogyan tudta volna ezt az úgynevezett bénítást megcsinálni a Lánchíddal, vagy az Erzsébet híddal?

Szálasi: (Hallgat.)

Nagy pol. ügyész: Én nem vagyok stratéga, mint Ön, de tudom – minden józan ember tudja –, hogy ha ennek a két hídnak az összekötő részét „bénítják" vagy „kirobbantják", akkor az egész hídnak vége. (Taps a hallgatóság soraiban.) Látom, erre nem tud válaszolni, átmegyek tehát más témára. Ön – mint mondotta – a Kormányzót az október 15-iki kiáltványa miatt alkotmányszegőnek és nemzetárulónak tekintette, mert megpróbálta megakadályozni – Ön szerint megakadályozta – a háború továbbfolytatását. Azt kérdezem Öntől, vajon a finn Mannerheim tábornokot vagy a román királyt szintén saját nemzete árulójának tartja-e Ön, amiatt, mert kiugrott a háborúból és megmentette népét a további vérontástól?

Szálasi: Nem ismererem az ottani helyzetet, csak annyit tudok mondani, hogy Lakatossal folytatott beszélgetésem alkalmával semmi ellenvéleményem nem volt abból a szempontból, hogyha a finn példa szerint áll ki Magyarország a háborúból, azt én mint követendő példát állítottam a miniszterelnök elé...

Nagy pol. ügyész: Hiszen ez egy nagyszerű álláspont! A finnek nemcsak kiléptek a háborúból, de rögtön teljes erővel megfordították az arcvonalat és a németek kiverésével az oroszok segítségére voltak.

Szálasi: Ahogyan ők kiléptek a háborúból, ez nézetem szerint teljesen elfogadható volt, mert fennálló tételes törvényeik alapján hajtották végre a fegyverszünetet.

Nagy pol. ügyész: Hagyjuk ezt! Ne tételes törvényekről beszéljen itt az, aki minden tételes törvényt felrúgott! Ön nemzetárulónak tekintette a kormányzót és saját legfőbb hadurát. Finnországban Mannerheim tábornagy, Romániában a király szintén kilépett a háborúból. Azt kérdezem, vajon őket is egyformán nemzetárulónak tekintette-e, akik megszegték a saját nemzetük iránti hűséget? Bizonyára tudja, hogy mit mondott annak idején Mannerheim tárbornagy, akit Önök addig olyan nagyon dicsőítették. Azt mondta, „nemzetem számára öngyilkosság volna a szövetségi hűség további fenntartásával a németek oldalán elvérezni". Ismételten kérdem tehát, vajon Ön Mannerheimet és a román királyt is nemzetárulóknak tekintette-e, vagy pedig csak Horthyt?

Szálasi: Nem ismerem annyira a gyakorlati tényeket, hogy illetékes volnék bírálatot gyakorolni. (Derültség.)

Nagy pol. ügyész: Nem bírálatot kérdezek én, hanem véleményt. De hát Ön vagy kitér a válaszadás elől, vagy nem tud válaszolni erre egyáltalán, nem firtatom tovább ezt az Ön szempontjából kényes témát. Átmegyek más témára. Tegnap Ön itt azt mondta, hogy Bajcsy-Zsilinszky, Kiss János és Nagy tábornok kivégzéséről előzetesen nem tudott. Kérdezem, hogyan lehetséges az, hogy Ön erről előzetesen nem tudott? Egyáltalán semmit nem tudott erről sem?

Szálasi: Az ellenük folyamatban volt eljárásról természetesen tudtam...

Nagy pol. ügyész: Akkor azt is tudta, hogy haditörvényszék elé kerültek és ítéletet is hozott ez a haditörvényszék. Csakhogy Ön úgynevezett államfő és nemzetvezető volt, Ön szerint a kegyelmezési jog Önt illette meg. Kérdem, miért nem élt kegyelmezési jogával?

Szálasi: Mert hozzám nem futott be idevonatkozó előterjesztés.

Nagy pol. ügyész: Nem terjesztették Ön elé a halálos ítéletet?

Szálasi: Egész biztos, hogy nem.

Nagy pol. ügyész: Hát az Ön emberei olyan elvetemedett gazemberek voltak, hogy fel sem terjesztették az ő kegyelmi kérvényüket? Én tudok róla, mégpedig Bajcsy-Zsilinszky Endre özvegyétől, aki tegnap itt volt és ma is meg fog jelenni, hogy ő eljuttatta a kegyelmi kérvényt Önhöz.

Szálasi: Hozzám nem jutott el.

Nagy pol. ügyész: Ön biztosan ismerte Bajcsy-Zsilinszky Endre jellemét, fanatikus magyar fajszeretetét, bátor kiállását. Hát rendben van, tegyük fel, hogy nem futott be Önhöz kegyelmi kérvény. Kérdezem, nem gondolt-e arra, hogy egy tisztességes gesztust tegyen a más gondolkodású magyar férfiak felé, akik mögött tömegek álltak, hogy megváltoztassa a halálos ítéletet még akkor is, ha nem kapott a kezéhez kegyelmi kérvényt?

Szálasi: Én arról tudtam, hogy elítélték és az ítéletet mindjárt végrehajtották.

Nagy pol. ügyész: Ezt tudom, hogy erről tudott, de magától nem villant fel Önben egy kis olyan államfői mentalitás, hogy annyira hatalmon vagyok – hiszen még másfél vármegye területén Ön volt az úr, nagy hatalom az, és a háta mögött ott volt az egész összeomló Németország –, hát akkor megmutatom, talán a jövőre, talán elvész ez a háború és talán ott fogok állni egyszer egy bíróság előtt és azt mondhatom, de kegyelmet adtam a magyarság egy kitűnő fiának, aki énszerintem egy megtévedt ember volt, mert nem a nyilaskeresztes mentalitásban élt, de megkegyelmeztem neki. Nem gondolt rá, hogy ezt meg lehetne emberileg és államfőileg tenni?

Szálasi: Ha befutott volna a kegyelmi kérvény...

Nagy pol. ügyész: És ha nem futott be, hanem visszatartották?

Szálasi: Akkor közjogilag semmiféle jogom nem volt közbelépni. Egy elindított ügynek a további...

Nagy pol. ügyész: Elég kérem ebből. Térjünk át a zsidógyilkosságokra. Ön azt mondotta, nem tudott semmit arról, hogy a zsidókat akár itt Budapesten és Magyarországon, akár pedig kinn a németeknél megkínozták és meggyilkolták. Ön erről semmit sem tudott. Angol rádiót nem hallgatott, arról sem tudott, hogy a római pápa közbelépett Horthynál. De én láttam az Önök lapjait. Volt egy bizonyos „Ország" nevű, nagyon ügyesen szerkesztett hetilap, amelynek mi, baloldali emberek hálásak voltunk, mert úgy látszik, hogy Lisszabonból megkapta az angol hírlapanyagot és ő ezt elég bután a nyilaskeresztes ideológia szempontjából közölte, illetve igen érdekes dolgokat közölt belőle. Leközölte ez a lap a Canterbury érsek fényképét és azt, hogy a Canterbury érsek és ugyanakkor New York érseke tiltakozásukat jelentették be Horthy kormányzónál a zsidókkal szemben elkövetett brutalitások miatt. Olvasta ezt a saját lapjában, az „Országban", amelynek bizonyos Vajta volt szerkesztője?

Szálasi: Semmi közünk sem volt az „Országhoz". Nem volt nyilas lap.

Nagy pol. ügyész: Sztójay-párti lap volt. Ez mellékes, jobboldali lap volt. Azt kérdezem, látta-e ezt a lapot és értesült-e belőle arról, hogy a zsidókat gyilkolják a Sztójay-kormány alatt, Németországba deportálják és ott meggyilkolják? Ön ebből nem tudta meg azt, hogy mi történik az elhurcoltakkal?

Szálasi: Ismertem ezt a lapot, de nem ismerem ezeket a cikkeket belőle.

Nagy pol. ügyész: Arról sem hallott, hogy a svéd király és a svájci köztársaság elnöke tiltakoztak és közbeléptek a Kormányzónál?

Szálasi: Arról tudok, hogy a svéd király is meg a többiek is a külföld részéről azt kívánták a Kormányzótól, hogy a zsidókérdésben megfelelő enyhítéseket léptessen életbe.

Nagy pol. ügyész: És amikor Ön elfoglalta Horthy kormányzónak a helyét, mint államfő, akkor nem gondolta, hogy ezek a tiltakozások Önre is vonatkoznak és az államok a békeszerződéskor aszerint fogják megítélni a saját diplomáciájukkal Magyarországot, hogy például ebben a részletkérdésben is hogyan viselkedett? És nem gondolta, hogy Ön a hazájának úgy tenne jó szolgálatot, ha a zsidókkal másképpen bánna az Ön kormányzata? Nem gondolt erre, ha már tudott a külföldi államfők tiltakozásáról?

Szálasi: A hungarista ideológiának megvolt a nézete a zsidókérdés elintézéséről.

Nagy pol. ügyész: Ezt hallottuk. Nem ideológiáról van szó. Nem gondolta, hogy szolgálatot tesz a nemzetnek, ha a zsidókkal nem bánnak ilyen brutálisan az Ön emberei?

Szálasi: Amit egyesek egyénileg a zsidókérdésben vétettek, vagy bűnöztek, azért nem vonható felelősségre az egész mozgalom és az egész nyilaskeresztes párt.

Nagy pol. ügyész: De ha a békekonferenciára véletlenül egy olyanféle diplomata került volna oda Magyarországot képviselni, mint Ön, ott nem lehet maszlagokkal traktálni egy nemzetközi konventikumot, hanem ott felelni kellett volna arra a kérdésre, hogy Magyarország, nem egyesek, hanem Magyarország kormányzata elnézte azt, hogy az állampolgárok ezreit kivégzik és külföldre hurcolják.

Szálasi: Megkapták volna azt a felvilágosítást, amelyet a népbíróság előtt is megadok.

Nagy pol. ügyész: Na ebbe az ország belebódulhatott volna, ha ezt a felvilágosítást adták volna. Ha Ön úgy gondolta, hogy csak munkaszolgálatra viszik ki Németországba a zsidókat, mert ezzel menti az intézkedéseket, akkor miért kellett öregeket, 70–80 éveseket bevagonírozni és kihurcolni? Komolyan gondolta, hogy azokat munkaszolgálatra fogják tudni igénybe venni?

Szálasi: Az általános rendelkezés 12–70 évesig szólt, minden magyar állampolgárra.

Nagy pol. ügyész: Nagyon szép volt Önöktől ez a kategória. De 12 éves és 70 éves embereket képesnek tartott Ön munkaszolgálatra?

Szálasi: Bizonyos keretek között az is elvégezhetett munkálatokat.

Nagy pol. ügyész: Emlékszik-e arra, hogy báró Kemény Gáborné az Önök uralma alatt már Önhöz fordult és felpanaszolta, hogy bizonyos Preisz Árpád aranyvitézségi érmes főhadnagy egész családját kiirtották és kérte Önt saját külügyérének a felesége, lépjen közbe a további brutalitások ellen?

Szálasi: Nem emlékszem rá.

Nagy pol. ügyész: Ez a báró Keményné azzal az úrral, aki ezt vele közölte és erre a közbenjárásra megkérte, két nap múlva tudatta, hogy ő jelentette a nemzetvezetőnek az ügyet. Szálasi azt válaszolta, hogy ilyen egyes panaszokkal nem hajlandó foglalkozni. Ő már maga is 17 nyilast kivégeztetett, most már minden ilyen dologban csak Vajnához forduljanak.

Szálasi: Ez egy fantázia. Én november 17-től kezdődőleg ezzel a kérdéssel egyáltalán nem foglalkoztam, mert amint megmondottam, a három miniszternek adtam át a rendelkezési jogot.

Nagy pol. ügyész: Ezt majd vallani fogja a tanú is. Most felmutatok Önnek egy képsorozatot, amelyet az amerikai csapatok Auschwitzba, Buchenwaldba, Dachauba való megérkezésük után készítettek. Ez nem fantázia, ezek nem rajzok, hanem fényképek. (Mutatja Szálasinak a képeket.) Nézze meg ezeket a hullakatakombákat! Nézze, itt egy sor hulla, egy sor fagerenda. Ezt leöntötték petróleummal és máglyát gyújtottak belőle. Itt vannak tömegesen a gázkamrába küldés előtt a zsidók szájából kitört fogsorok. Nézze meg ezeket a hullatömegeket! Nézze meg, ilyen állapotban találták az úgynevezett eleven embereket. Nem eleven embereknek néznek ezek ki. Csontváznak is soványak. Mit szól Ön ezekhez a képekhez?

Szálasi: Kijelentettem, hogy a zsidókérdés ilyen elintézési módját a legteljesebben el kell vetni.

Nagy pol. ügyész: Ön nagyon hidegvérűen csinálta magának a nemzet fajmagyar tömegeinek az elpusztítását is a hatalomra jutás érdekében, természetes, hogy még hidegebb vérrel nézi a képeket és hidegvérrel volt a tudatában annak, hogy az Ön által megvetett és Ön szerint alacsonyabb rendű zsidó faj tömegeit, magyar állampolgárokat külföldre viszik és rakásra gyilkolják. – Nincs több kérdésem.

Elnök: Szálasi Ferenc! Az ügyész úrnak egy kérdésére tett kijelentésével kapcsolatban volna egy reflexióm. Az ügyész úr utalt a finn példára. Kérdése az volt, hogy mennyiben tartja Ön helyesnek vagy helytelennek Finnország kiválását a háborúból. Erre Ön azt felelte, adott körülmények között a finn kiválást helyesnek tartotta és elfogadhatónak, mert – ez az Ön indoka – a fennálló törvényeknek megfelelően történt. Ön egészen éles ellentétben áll állandóan saját magával. Ön, ha úgy tetszik, a tételes törvényre hivatkozik, ha úgy tetszik, az életre, amely élet azonban ténylegesen a nemzet pusztulásával volt egyenlő. Akkor, amikor Ön a fegyveres nemzethez intézett hadparancsában arra hivatkozik, hogy választani kellett nemzetünk és az alkotmány, az élet és a törvény között, Ön az alkotmánnyal és a törvénynyel szemben a nemzetet és az életet választotta állítólag. Miért hivatkozik viszont a finn esetben arra, hogy ami ott történt, az a törvényeknek felelt meg, amikor magyar viszonylatban azt mondja, nem az a lényeg, ami a törvénynek, hanem ami az életnek felel meg?

Szálasi: Én azt mondottam, ami Finnországban és Magyarországon tény volt. Magyarországon az államfő nem tartotta be a törvényeket.

Elnök: Ez nem tény. Megint mellébeszél. Azt kérdezem, miért hivatkozott a finn példával kapcsolatban a törvényszerűségre, mint amely törvényszerűség indokolttá és megengedetté tette Finnország kiválását a háborúból és miért hivatkozott magyar viszonylatban ezzel egész éles ellentétben az élet követelményeire? A dolog fordítva történt. Finnországban nem a törvényszerűség szempontjai érvényesültek, hanem az életé, nálunk pedig se nem az életé, se nem a törvényszerűségé, hanem a nemzet pusztulásába taszításának az útján járt Ön a törvényesség látszata nélkül. Erről volt szó.

Szálasi: A Finnországban lezajlott eseményeket figyelemmel kísérve azt tapasztaltam, hogy a finn kormány a legteljesebben tájékoztatta lépéseiről az összes hadviselő feleket, úgy az oroszokat...

Elnök: Megint mellébeszél. Nem erről van szó, hogy tájékoztatta-e vagy nem. Arról van szó, hogy finn viszonylatban Ön a törvényszerűségre hivatkozik, magyar viszonylatban pedig állítólag az élet követelményeinek a figyelembevételére.

Szálasi: Igen, mert Finnországban a törvényszerűség alapján oldották meg a kérdést.

Nagy pol. ügyész: Nem igaz, megszegték a nemzetközi szerződést.

Szálasi: Itt viszont Magyarországon az egyik alkotmányos tényező részéről nem ilyen lépés történt.

Elnök: De Ön maga mondotta, hogy az alkotmányosság és nem a törvényszerűség a fontos. Itt mondotta a hadparancsában, hogy a nemzet és az élet a fontos. Akkor miért hivatkozik a Kormányzó lépésénél arra, hogy nem felelt meg az alkotmánynak?

Szálasi: De a nemzet az élettel kapcsolatban végrehajtott kezdeményezésében a legteljesebb párhuzamban volt és nem volt ellentétben a fennálló magyar törvényekkel.

Elnök: Ön arra is képtelen talán, hogy felfogja a lényeget (...) Védő úr részéről van kérdés?

Zboray védő: A hatalomátvétel idején mit közöltek Önnel az ország álláspontjáról és hangulatáról?

Szálasi: A közlés kimondottan úgy szólt, hogy a még szabad területeken mindenhol, kivétel nélkül a legnagyobb megelégedéssel fogadták azt a lépést, amelyet a Hungarista Mozgalom megtett.

Zboray védő: (...) A német hadvezetőségnél intézkedett-e Ön arra vonatkozólag, hogy a hidak, a középületek és a közművek felrobbantását mellőzzék?

Szálasi: Igen, kimondottan és határozottan csak bénításról volt szó. A közművek szempontjából pedig egyáltalán még bénítást sem rendeltünk el.

Zboray védő: Budapest teljes körülzárása után, mikor céltalannak látszott Budapest további védelme, tett-e Ön Budapest megkímélése érdekében valamit?

Szálasi: Ahogyan már tegnap is mondottam, az javasoltam, amennyiben az eredeti haditerv nem hajtható végre, akkor Budapest helyőrsége törjön át nyugat felé és vonuljon ki Budapestről, mert akkor már nem érdemes a várost tartani, ha a haditerv megváltozott.

Zboray védő: Tettek a németek erre vonatkozólag Önnek ígéretet?

Szálasi: Erre azt a választ kaptam, hogy Hitlertől személyes szóbeli parancs van és megfelelő erők is rendelkezésre állanak, hogy Budapestnek a felszabadítása záros határidőn belül végrehajtható legyen.

Zboray védő: (...) Amikor az ország határán túlra került a magyar hadsereg, tett Ön valamit a harc beszüntetésére, vagy nem?

Szálasi: A harc beszüntetése tekintetében április közepe táján adtam ki az első intézkedést, amely a nyugat felé való harc beszüntetését volt hivatva foganatosítani.

Zboray védő: Amikor a jelenségek azt mutatták, hogy a németek külön utakon akarnak járni, felvetette Ön a németek előtt a velük való szakítás lehetőségét?

Szálasi: Ez ugyancsak április közepe táján volt, amikor a külügyminisztert utasítottam, hogy amennyiben a németek külön utakra térnek, mint amit a Háromhatalmi Szerződés szelleme és értelmezése előír, akkor a magyar kormány is fenntartja magának a legteljesebb mértékben az önálló és szabad cselekvés lehetőségét.

Zboray védő: Tudott Ön arról, hogy a Magyarországot elhagyó magyar csapategységeket, kórházakat a németek lefegyverzik, leszerelik és formálisan kirabolják?

Szálasi: Erről kaptam, de már elkésve híreket és azonnal közbeléptem, közvetve vagy közvetlenül a német követnél, aki ugyancsak nehezen volt elérhető (...)

Frank népügyésznek azon kérdésére, hogy mi indokolta Beregfy jelölését a honvédelmi miniszteri posztra, Szálasi a következő választ adta:

„Ő nemcsak egyike a legkiválóbb tábornokoknak, hanem kimondottan a legkiválóbb tábornoknak tartom." (...)

Ezután néhány, a vádiratban említett beszédet idézett az elnök, először a „Virradat" c. lap 1941. január 13-i számában megjelent beszéd egy részletét:

„A magyar nemzetszocialista Hungarista Mozgalomnak Délkelet-Európában olyan rendszert és rendet kell megvalósítani, mely a fegyveres felszámolást végző nacionalista és szocialista népek vezetésének szilárd, megingathatatlan alapja lehet."

Majd Szálasi 1942. január 10-i, a nyilas Nagytanács előtt elmondott beszédét ismertette Jankó dr. a „Virradat" január 12-i számában megjelent tudósítás alapján. Szálasi, többek között kijelentette: „Nincs már bizonytalanság és nem lehet már bizonytalankodás: választani kell: vagy Berlin, vagy Júda. [17]

Ez a méreteiben példátlan küzdelem már nem földrajzi vagy néprajzi határokért, egyes nyersanyagforrásokért vagy gyarmatokért folyik; ez a harc a világzsidóság és a vele kapcsolatos plutokrata zsiványrendszer harca az elnyomott, kisemmizett, vagy kegyetlen rabszolgasorsra kiszemelt népi százmilliók ellen, amelyek ráeszméltek eddigi mostoha sorsukra, hiábavaló erőfeszítéseikre és meddő munkájukra; amelyek ráeszméltek arra, hogy minden baj, nyomor, szenvedés előidézője a világzsidóság és amelyek nemzetiszocialista szabadságukkal le akarják és le fogják rázni a világ zsidóságának erkölcsi, szellemi és anyagi rabigáját.

A tengelyhatalmak hadseregeinek időleges megállása, az angol és szovjet helyi sikerek már nem változtathatnak azon a döntő jelentőségű tényen, hogy a világzsidóság felbérelt hadai az európai földrész területéről végleg elűzettek, vagy pedig a szaramtai síkság kietlen pusztaságába szoríttattak vissza."

Az 1944. január 8-i beszédében Szálasi mindenekelőtt köszöntötte Hitlert, Mussolinit és a Tennót,[18] a nyilaspárt tisztségviselőit és minden egyes tagját, majd így folytatta:

„Nem zárkózhatom el azonban az elől sem, hogy ne mondjak köszönetet a plutokrata–marxista–judaista álnemzeti szocialista világszövetség magyarországi képviselőinek is, hogy az elmúlt esztendőben megerősítették és igazolták azt az alapvető megállapításunkat, hogy a világnézeti háborúban vagy megsemmisítünk, vagy megsemmisülünk. Különösen köszönjük, hogy napnál világosabban bebizonyították, hogy ebben a háborúban nem becsületes ellenséget kell legyőzni, hanem becstelen férget kell eltaposni...

...1943-ban Németország, Itália és Japán a háborúvezetés minden területén a totális háborúra szervezték át magukat. Ezzel a ténykedésükkel megszervezték a biztos győzelem minden előfeltételét és alapját... Idő, tér, erő és helyzet fogják meghatározni, hogy mikor, hol, mivel és hogyan fogják végrehajtani tervüket az ellenség megsemmisítésére."

Elnök: Ezzel befejeztük a 11. vádpont alapjául szolgáló közlemények ismertetését.

Zboray védő: A vádlott hadd nyilatkozzék arról, hogy ezek tényleg azonosak-e.

Szálasi: Lényegében igen!

Elnök: Megmondottam.

Kérem, Szálasi Ferenc, összegezve az Ön kihallgatását – végezetül még egy kérdésem van. Látva a következményeket, most, hogy módjában van Önnek is látni, hogy mi volt a helyes, mi volt a tévedés, mi volt a nemzet érdekében álló és mi volt a nemzete érdeke ellen: azt kérdezem: most, a következmények ismeretében: ismét úgy cselekedne-e, ahogyan cselekedett?

Szálasi: Természetesen, hogy a jelenlegi helyzetnek, illetve az azóta kifejlődött helyzetnek megfelelően cselekedném.

Elnök: Ha Ön látta volna a következményeket, vagy visszanézve most, ismerve a következményeket, cselekedeteit helyesnek minősíti-e vagy helytelennek?

Szálasi: A bennem élő hit és az új világ szempontjából én a cselekedetekben mindenkor olyan lépéseket tettem, amelyek az én meggyőződésem szerint a magyar nemzet dicsőségét, nagyságát és boldogságát voltak hivatva szolgálni.

Elnök: Szóval a lényeg az, hogy az Ön meggyőződése ez volt, és mivel az Ön meggyőződése ezt volt – ez a lényeg –, ennek következtében ismét így cselekedne. Nem az a lényeg, hogy mindez a nemzetre micsoda átkot és katasztrófát jelentett.

A tárgyalást rövid időre felfüggesztem.

Szünet után

Elnök: Kérem Szálasi Ferenc és Kemény Gábor elővezetését. (Megtörténik.) Üljenek le, Kemény Gábor marad a mikrofonnál.

Kemény Gábor tanúkihallgatása

Elnök: Kemény Gábor, megértette a vádat?

Kemény Gábor: Igen.

Elnök: Bűnösnek érzi magát?

Kemény: Nem.

Elnök: Ön régi nyilaskeresztes párttag.

Kemény: 1939 óta.

Elnök: Előzőleg milyen pártnak a tagja volt?

Kemény: Nem voltam párttag.

Elnök: Mikor lett Ön a Nyilaskeresztes Párt külügyeinek a vezetője?

Kemény: Mikor visszajöttem a frontról. Előtte helyettes vezetője voltam a külügyeknek.

Elnök: Mikor jött vissza a frontról?

Kemény: 1944. május végén.

Elnök: Tehát a külügyeknek a Nyilaskeresztes Párt szempontjából való ún. vezetését Ön akkor vette át, amikor a németek már itt voltak.

Tehát Ön in medias res került bele ezekbe a dolgokba?

Kemény: Igen.

Elnök: Mi volt az Ön megbízatásának a célkitűzése a pártvezér részéről?

Kemény: A pártvezér lefektette az elméleti alapokat, a párt politikai céljait illetőleg külföldi viszonylatban is. Az első feladat volt a párton belül tudatosítani ezt a külpolitikai felfogást a mindenkori kormánnyal kapcsolatban és a külpolitikai vonalvezetést.

Elnök: Az is az Ön feladata volt, hogy a párton belül tudatosítsa a külpolitikai elveket?

Kemény: Igen.

Elnök: És azután?

Kemény: Utána a parlamenti képviselői csoporttal összhangban működni és azt a külpolitikai felfogást, a párt külpolitikai felfogását ővelük közölni, konkrét esetekre is és azután külföld felé a párt célkitűzéseit ismertetni. Ennek érdekében összeköttetés felvétele a követségekkel.

Elnök: És ebben a meglehetősen nagy keretben mi volt ennek a megbízatásnak az eszenciája?

Kemény: Természetesen az, ami egy politikai párt céljait illeti, hogy a párt külpolitikai célját meg tudja valósítani.

Elnök: Ez csak általánosságban mozgó meghatározás. Konkrét feladatot jelöljön meg.

Kemény: Akkor már bent voltunk a koalíciós tárgyalásokban...

Elnök: Miféle koalíciós tárgyalásokban?

Kemény: Ami akkor kialakulóban volt a parlamenti pártok között az együttműködésre vonatkozóan.

Elnök. Ez csak nem külpolitika? A koalíciós kormány megalakításának kérdése nem külpolitika. Külpolitikai vonalon mi volt az Ön feladatának lényege?

Kemény: Mondom, a követségekkel az érintkezés felvétele.

Elnök: Különösképpen melyik követséggel?

Kemény: A velünk szövetséges hatalmak követségeivel és a jelenlévő német hatalommal.

Elnök: No látja! És Ön ennek a megbízatásnak hogyan felelt meg?

Kemény: Először jelentkeztem a pártvezetőnél, aki röviden ismertette a távollétemben történteket és a mai tényleges helyzetet, amit tudomásul kell venni, hogy összeütközésbe ne kerüljön a hatalmat gyakorló és a jelenlévő hatalommal.

Elnök: És a pártvezető mit jelölt meg az Ön számára, hogy a szövetséges hatalmak jelenlévő képviselőivel és speciálisan a jelenlévő német hatalom képviselőjével Ön mit kíséreljen meg elérni?

Kemény: Először bemutatkozó látogatást tegyek a német követségen és a többi követségeken, egymás utáni sorrendben, – ezekkel a pártunkkal kapcsolatos félreértéseket, amennyiben előfordulnak – tisztázzam...

Elnök: Ez megint nem külpolitikai kérdés.

Kemény: De igen, mert Németország nem mint külhatalom volt jelen.

Elnök: Ez egyáltalában nem külpolitikai kérdés! Ez nem is külhatalomra vonatkozó kérdés volt, hogy belső pártpolitikai kérdéseket tisztázzon!

Kemény: A német hatalom akkor nem volt külhatalom.

Elnök: Önök úgy tekintették a jelenlévő németeket, mint olyan külhatalmat, amelynek beleszólása van a belpolitikai viszonyokba és amelynek be kellett számolniok.

Kemény: Szálasi ez ellen tiltakozott is.

Elnök: Ön tájékoztatta a németeket a belpolitikai viszonyokról?

Kemény: Nem tájékoztattam, mert ők tájékozódva voltak teljesen közigazgatási, politikai és katonai szempontból.

Elnök: Egyéb célja mi volt az Ön megbízatásának?

Kemény: Én a német követséggel is érintkezést tartottam, a pártvezető utasítása szerint.

Elnök: Mi célból? Mit kellett elérni a németeknél? Miért kerülgeti, ki fog derülni feljegyzéseiből! Mi volt a célja, amit Szálasi Ferenc megjelölt a küszöbön álló hatalomátvételének előkészítése körül?

Kemény: Itt belpolitikai kérdésről volt szó és arról, hogy a jelenlévő német hatalom beleszól-e vagy sem.

Elnök: Még magyarabbul kérdezem: tehát az Ön megbízatásának célja az volt, hogy a német hatalomtól a belpolitikai átálláshoz, az Önök hungarizmusa érdekében, német segítséget vagy támogatást kérjen?

Kemény: Erről nem volt szó, mert Winkelmann ebbe nem egyezett bele és nekem vele nem volt kapcsolatom.

Elnök: A felsőbb német hatalomhoz elsősorban nem Winkelmannon, hanem az ott lévő teljhatalmú megbízotton, Veesenmayeron keresztül nyílott az út. Szóval nem volt célja az, hogy segítséget kérjen?

Kemény: Hogy vele egyetértőleg járjunk el.

Elnök: Szóval csak az volt a célja, hogy vele egyetértően járjon el? Mit jelent az, hogy egyetértés, mert önmagában egyetértés vagy egyet nem értés, ha az nem realizálódik támogatásban, illetve akadályok gördítésében, még nem jelent semmit, annak nincs jelentősége. Mi adta meg ennek a megkívánt egyetértésnek a reális jelentőségét?

Kemény: Minimum egy passzív magatartás, hogy ne ellenünk foglaljanak állást.

Elnök: Csak ez?

Kemény: Ezt mint minimumot jelöltem meg.

Elnök: Csak ezt?

Kemény: És ami ellenünk volt, azokat szüntessék meg.

Elnök: Azt mondotta, hogy mint minimumot jelölte meg. Abban azonban, hogy minimumot emleget, benne van egyúttal az is, hogy többről is szó lehetett.

– Kemény a továbbiak során kitartott azon állítása mellett, hogy nem kívántak pozitív, aktív támogatást a németektől.

Az elnök megkérdezte Keménytől, tud-e arról, hogy Szálasi az ő jelentéseit felvette a Naplójába – Kemény erre „igen"-nel felelt.

Az elnök ezután ismertette Kemény 1944. június 9-i jelentését, melyben arról számolt be, hogy Veesenmayerrel új lap indításáról és az SS-toborzásról tárgyalt.

Veesenmayer ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy „a hungarista párttagok közül a németek oly csekély számúak, hogy a kérdés döntően nem esik latba. Belátja, hogy őket érinti legjobban, mert csak náluk vannak párttagok." –

Elnök: Szóval egyelőre abban maradtak, hogy a volksbundisták nem is lehetnek a hungarista párt tagjai. Ez volt Veesenmayer álláspontja. Később hogy dőlt el ez a kérdés?

Kemény: Nem tudom, mert ezt később tárgyalták.

Elnök: Július 21-én, emlékszik arra, hogy Vajnával együtt megjelent Ön – nemcsak Vajna és Ön, hanem többen is, de vádlott-társain kívülállók – Veesenmayer üdvözlésénél abból az alkalomból, hogy Hitler megmenekült az ellene elkövetett merénylettől?

Kemény: Igen.

Elnök: Csak mint nagyon érdekes és jellemző apróságot említem fel, hogy a Napló még annak felemlítését sem átallja, hogy a magyar hungarizmus vezérférfiai katonás fegyelemmel sorakoznak Veesenmayer előtt. Bővebb magyarázat nem kell ehhez. Hová juttatták Önök a magyarság önérzetét! (Olvassa:) „1944. július 22-én közli Hallerrel feltevését, hogy Lakatosék nem sikerült puccsra készülnek. (sic!) Ha az oroszok Kárpátalját átlépik, északon, északkeleten átvennék a hatalmat azzal az ürüggyel, hogy védekezni kell az oroszok ellen. Komáromon át Nagyvárad – Makó vonaltól északra vannak elhelyezett embereik." Emlékszik erre?

Kemény: Igen.

Elnök: Tehát Ön minek minősíti ezt a ténykedést? Hogy a magyar kormányhatalom terveit Ön besúgja a németeknek?

Kemény: Ez nem volt magyar kormányhatalom, hanem egy illegális. Először csak egy hír volt, amely általában ismert volt, másrészt illegális volt.

Elnök: Akkor felesleges volt közölni és a Naplóban mint jelentőségteljes tényt felemlíteni, ha általánosan tudott dolog volt.

Kemény: A Naplóban minden benne van, ami akkoriban történt.

Elnök: Mit ért Ön azon, hogy „nem kormányhatalom"; Lakatosékat mint az akkori kormánnyal szemben álló tényezőket értette ez alatt?

Kemény: Igen.

– Kemény ezután azt fejtegette, hogy a kormányhatalom augusztusi átvétele Lakatosék részéről puccsszerű volt, mert ez „a magyar alkotmány tényezőitől függetlenül és az ország kitűzött céljaival ellentétes akció" volt – mindehhez ki kellett volna kérni a parlament hozzájárulását.

Az elnök erre megjegyezte, hogy a Nyilaskeresztes Párt vezetői saját hatalomra jutásukhoz nem kérték a parlament előzetes hozzájárulását, felhatalmazását, de a háborúba való belépés és az abból való kilépés terén igényelték, szükségesnek tartották a parlament hozzájárulását.

– Pedig e téren – állapította meg Jankó elnök: „a dolog természeténél fogva sokkal inkább nélkülözhető volt az alkotmányos forma, mert itt minden perc életet jelentett. Az államfői jogok gyakorlásának kérdésében egész nyugodtan bevárhatták volna az alkotmányos tényezők érvényesülését."

Az elnök a Napló alapján megállapította: Szálasi tájékoztatta Veesenmayert a Kormányzóval folytatott tárgyalásairól, továbbá arról, hogy a Kormányzó felhatalmazása alapján Sztójayhoz fordult koalíció létrehozása érdekében, de Sztójay csak kisebb súlyú államtitkárságokat ajánlott fel, – holott a Hungarista Mozgalom csak olyan koalícióban hajlandó részt venni, amelyben döntő szerepe lehet.

Kemény az elnök kérdéseire elismerte, hogy 1944. augusztus 5-én tárgyalt Veesenmayerrel és kérte, hogy Szálasival ne csak „a kormányzás technikai-tárgyi és személyi részében tárgyaljon, hanem programmatikus vonatkozásban is..." Ugyanakkor felszólította, hogy ismerje meg a többi párt programját is és „akkor nem lesznek többé aggályai."

Kemény így folytatta jelentését: „Veesenmayer nagyra becsüli azt a bizalmasságot, amelyet Szálasi vele szemben tanúsít, aminek végtelenül megnő a jelentősége annak szemében, aki ismeri a magyar közéletet, ezért kéri, köszönjem meg Szálasinak a párt magatartását, amit nem tud eléggé értékelni."

Elnök: Csak azért ismertettem, hogy egy kis vigaszt nyújtsak Önnek ezzel az elismeréssel a mai elismerésben szegény világban.

Kemény: Csak azt bizonyítja, hogy Veesenmayer részese volt a magyar politikai életnek.

Elnök: Az a kérdés, hogy milyen irányban volt részese? Olyan pártokkal-e amelyek a német befolyást csökkenteni, a németekkel való összekötözöttséget lazítani akarták, vagy pont fordítva, a német hatalom segítségével uralomra jutásukat akarták?

Kemény: Részben a keresztény pártiak bezárólag a kormánypárttal együtt akarták. Másrészt pedig az nem az én feladatom volt, hogy a német szövetséget feloldjuk.

Elnök: (Tovább olvassa.) „Augusztus 6-án ismét Hallerrel tárgyalt és közölte vele, hogy egy nap előtt felvetett kérdésére, hogy nem tudnók-e megállapítani, hogy magyar részről ki tárgyal a szovjettel, hogy máris tudok támponttal szolgálni. Z. B. egyéntől értesültem, hogy a francia követség kultúrattaséja, bizonyos Deshusses nevű úr közvetlenül Moszkvából kapja a jelentéseket a Szovjet ottani politikájáról. Információit továbbadja a gróf Teleki Pál kultúrintézet francia műfordítójának, akinek nevét ugyan nem sikerült megállapítani, de családos ember, felesége két gyermekével Balatonlellén nyaral. E műfordító jelentette ki, hogy a Szovjettől kár úgy félni, az intelligenciával remekül bánnak, arra támaszkodnak és ez Sztálin Európa-politikája, mert így akarja megnyerni a bolsevizmus számára az európai kultúrát. Arra a közbevetésre, hogy ez naivitás, megjegyezte, hogy ez nem áll, hiszen köztudott dolog, mennyire komolyan foglalkoznak a szovjet politikával nálunk is, hiszen Kornis Gyula vezeti Magyarország részéről a tárgyalásokat a Szovjettel. E nyom alapján közöltem Hallerrel, hogy nyilvánvalóan a kultúrszolgálat vonalán kell keresni a szálakat. Támpontul adtam, hogy a kultuszminisztérium nemcsak közismert baloldali, hanem bolsevista ízű beállítottságú a központban. Közismert baloldaliak ott: Stolpa államtitkár, Paikert Géza min. tanácsos, Haász Aladár min. osztályfőnök, közöltem egyben, hogy bizalmas nyomozásom szerint is, Magyary Zoltán prof., aki járt Moszkvában és Amerikában is régebben, egy idő óta, mikor Tatáról Pesten van, mozgalmas életet él, közigazgatástudományi intézetét pedig átállította a baloldalra. Erről rövidesen bővebb adataim lesznek. Közöltem vele, hogy a román eseményekkel kapcsolatban „Délkeleteurópa" cím alatt megírt vezércikkemet a cenzúra kétszer dobta. Közöltem vele, hogy a külügyminisztérium sajtófőnöksége kiadta, hogy nem európai dolog útszéli hangon írni az angolszászokról. Egyben a külügyminisztérium „sárgája" szerint Bulgária bejelentette szakítását Németországgal. Haller kijelentette, hogy ez körülbelül már biztosra is vehető. Kérdeztem, itt is meg akarják-e ugyanezt várni. Figyelmeztettem arra, hogy Szálasi Ferenc a helyzetet még mindig súlyosnak ítéli meg s kár volna megvárni, míg bennünket is elönt a szennyes áradat."

Elnök: Hanem mit kell csinálni?

Kemény: Tisztázni kell a helyzetet. (Derültség.)

Elnök: Kérem, ne az Önök hungarizmusának stílusában beszéljen. Ezt nem értjük. Nem tisztázni a helyzetet...

Kemény: El kell dönteni.

Elnök: Mit kell eldönteni? Mi célra? Különösképp mit elérni?

Kemény: Kijön az iratból.

Elnök: De mennyire kijön. Bizony kijön. Vagyis nem megvárni azt, mi a mostani ingatag kormány működésének az eredménye. Az következik be, mint Bulgáriában, ennek meggátlására pedig Magyarországon mi alkalmas? A hungarizmus hatalomra jutása. Ez jön ki az iratból, ebben igaza van. Ez jön ki, vagy nem ez jön ki?

Kemény: Mindenképpen az jön ki.

Elnök: No látja, mindenképpen ez jön ki. Különösen kiemelendőnek tartom itt azt a tény, hogy Ön a német részről egy nappal korábban feltett ama kérdésre: meg tudná-e Ön állapítani, hogy magyar részről ki tárgyal a szovjettel, máris tudott válaszolni. Ön olyan buzgalommal járt el a németek megbízása alapján, hogy feljegyzéseiben kifejezetten hivatkozik rá, direkt büszkélkedik vele, hogy az egy nap előtt feltett kérdésre máris tudott támpontot szolgáltatni a németeknek.

Kemény: Ez nem volt katonai titok. Elsősorban is a francia követség nem tartozott a szövetséges nagyhatalmakhoz, másodsorban ez nincsen vád tárgyává téve, harmadszor pedig köztudomású illetve ismeretes volt, hogy a németek puhatolóznak az angolszászok és a szovjet felé is. Egyébként Nánássy közvetítette Hallernél a dolgot.

Elnök: Megint kitér a lényeg megválaszolása elől. Nem arról van szó, hogy a franciákon keresztül és Nánássy közvetítésével tudta meg a dolgot, hanem arról van szó, hogy maga megbízást kapott a németektől, tudakolja ki, hogy magyar részről ki tárgyal a szovjettel. Ebben az irányban intéztek Önökhöz kérdést. Igaz, vagy nem igaz?

Kemény: Igen, ezt ők kérdezték, de az adott válasz nem felelet a kérdésre.

Elnök: Ön az én kérdésemre feleljen. Igaz-e, hogy a németek azzal a kérdéssel fordultak Önhöz, meg tudnák-e állapítani, magyar részről ki tárgyal a szovjettel?

Kemény: Kérdéseket állandóan tettek pro és kontra.

Elnök: Nem ezt kérdeztem. A kérdésemre mi a válasza?

Kemény: Az előbb feleltem elnök úr kérdésére, hogy igen.

Elnök: Kitől kérdezték a németek, meg tudná-e állapítani azt, amire ők olyan kíváncsiak?

Kemény: Tőlem.

Elnök: Rendben van. Az Ön Naplójában ugyanis nincs kifejezetten feljegyezve az, hogy Öntől kérdezték ezt a németek, következtetés útján azonban erre a megállapításra kell jutni. Így legalább tudom, hogy Önhöz intézték a kérdést, illetve Önnek adták ezt a megbízást, hogy kipuhatolja, Magyarország részéről ki tárgyal titokban a szovjettel. Mondja, Kemény, nemzethűség szempontjából Ön ezt a szolgálatot megengedhetőnek tartotta?

Kemény: A nemzethűség akkor a szövetség és a parlament célkitűzése volt. (Szó szerint így. A gyorsíró megjegyzése.)

Elnök: A nemzethűségnek nincsen semmi köze a szövetséghez. Semmiféle szövetség nem kötelezheti az országot arra, hogy a nemzet elpusztuljon. Pusztuljon a szövetség, a nemzet pedig éljen tovább! (Taps a hallgatóság soraiban.) Csendet kérek! Ha ez a tetszésnyilvánítás még egyszer megismétlődik, kiüríttetem a termet.

– A főtárgyalás további szakaszában az került szóba, hogy a Nyilaskeresztes Párt vezetői augusztus 27-én puccselőkészületekre vonatkozó adatokat közöltek Hallerral – ez alkalommal a Lakatos-kormány megalakításáról volt szó, ezt minősítették „puccselőkészületeknek."

Az elnök kérdéseire Kemény visszavonta előbbi vallomásának azt a kitételét, mely szerint olyan katonai diktatúrát akartak volna megbuktatni, mely az oroszok ellen jött volna létre.

Ezzel kapcsolatban az alábbi párbeszéd zajlott le az elnök és Szálasi között.

Elnök: Az Ön vallomása az, hogy már augusztus vége felé értesüléseik voltak arról, hogy akkor Lakatos tárgyal az oroszokkal.

Szálasi: Erről nem mondtam semmit, mert erről nem tudtam. Csak a Kormányzóról tudtunk.

Elnök: És mikor volt szó arról, hogy megtudták, hogy Lakatosék tárgyaltak az oroszokkal?

Szálasi: Nem tárgyaltak, mert ők ellene voltak azoknak a tárgyalásoknak. A Kormányzó Lakatosék tudta nélkül, sőt ellenére folytatta a tárgyalásokat.

Kemény (közbeszól): Lakatos azt sem tudta, hol van Faragho.

Elnök: (Szálasihoz): Lakatos akkoriban még nem volt gyanúban?

Szálasi: Nem. Sohasem volt.

Az elnök további adatot ismertet a hűtlenség bűntettének elkövetésével kapcsolatban: Kovarcz és Kemény augusztus 28-án tájékoztatta Hallert a „puccs" újabb fejleményeiről, arról, hogy Lakatos és Faragho a Kormányzónál ebédelt.

Haller ezt azonnal jelentette Veesenmayernek, majd azzal jött vissza, hogy sürgősen szolgáltassanak neki adatokat Lakatos feleségének zsidó származása tekintetében. Mikor közölték vele, hogy ezt már egy hónapja megadták, Haller kijelentette, hogy az anyag „most van feldolgozás alatt."

Ezután Kemény elismerte, hogy a Lakatos-puccstól azért féltek, mert az ellenük fordult volna, de az nem valószínű, hogy aggályos lett volna a németek szempontjából.

Kemény: (némi gondolkodás után) Nem tudom, hogy aggályos volt-e, mert a német követ hozzájárulásával... (Nem fejezi be mondatát.)

Elnök: Talán aggályos volt a németek szempontjából akkor, amikor Önök erről informálták őket és ők Lakatos Géza feleségezsidó származásának dokumentumait kérték?

Kemény: Imrédyről is szó volt ebben a vonatkozásban. Ebből szerintem nem következik semmi.

Elnök: Maguk Imrédyt is azért keverték bele, hogy megbuktassák. Lakatost is azért akarták a németek előtt ebbe belekeverni, hogy megbuktassák. Az az egy mindenesetre biztos, hogy a németek szemében nem lehetett elgáncsolni egy olyan katonai diktatúrát, amely az oroszok ellen folytatja a háborút. Csak a hungarista ideológiával lehetne ennek ellenkezőjére következtetni.

Kemény: A belpolitikai helyzet tisztázása volt a cél ebből a szempontból. (Mozgás és derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Nem folytatom magával ezt a vitát. Ismertetem ennek, a Kurt Hallerrel augusztus 20-án folytatott tárgyalásnak további részleteit az Ön saját feljegyzéseiből (Olvassa):

„Azután feltette a kérdést, van-e tudomásunk arról, hogy a városban a nyilasokat gyengeséggel vádolják. Kérdeztem, miből következnék ez? Azt felelte, mert túlságosan a német követségre támaszkodik."

Látja, Kurt Haller virágnyelven megmondja a véleményét magukról. (Folytatólagosan olvassa):

„Mondottam, három-négy napja nem voltam fenn, egyébként az ügyek természete megköveteli. Kérdeztem, vajon ez magyar vagy német álláspont? Azt felelte, hangsúlyozza, hogy magyar felfogás, a német követségnél nem változott semmi irányunkban, de a hírt figyelemre kellett méltatniok és kiértékelniök. Kérdeztem, miben látná a gyengeséget? Azt válaszolta, vajon a párt meg tudna-e mozdulni szükség esetén? Kérdeztem, tömegtüntetés vagy más akció keretében, például hogy megrohanja a rendőrséget?"

Elnök: Kérdezte maga ezt, Kemény Gábor?

Kemény: Nem Haller kérdezte tőlem?

Elnök: Nem. Szó szerint felolvasom még egyszer az Ön saját feljegyzését: (Olvassa) „Kérdeztem, tömegtüntetés, vagy más akció keretében, például, hogy megrohanja a rendőrséget?" Amint látja, személyesen Ön kérdezte, vagyis az itt feljegyzett alternatívának Ön által elképzelt egyik esete az, hogy meg kell rohanni a rendőrséget.

Kemény: Voltak ilyen összeütközések a rendőrséggel.

Elnök: Olyan összeütközés volt már azelőtt, hogy a hatalomátvétel céljából megrohanták a rendőrséget? Erre soha nem volt példa. Ha az Önök gyengeségéről beszél a német követ megbízottja és azt kérdezi, tudnának-e Önök önálló akciót kezdeni, akkor Ön visszakérdezi őt. „Például megrohanni a rendőrséget?" Ez nyilván nem egy olyan kisebb összeütközés, nem egy olyan csetepaté, amilyen azelőtt valóban volt imitt-amott.

Kemény: Júniusban igenis a párt tagjai megrohanták a rendőrséget, amely erőszakot akart alkalmazni, a Baky rendőrei.

Elnök: Figyeljen csak ide, Kemény Gábor, van a maga augusztus 8-i feljegyzésében egyéb is. (Olvassa):

„Azt felelte – tudniillik Kurt Haller –, hogy például vegyük teoretikusan az utóbbit. Kérdeztem, tudja-e, hogy a rendőrség jobban fel van fegyverezve, mint a katonaság, hogyan gondolja akkor, hogy a mai korban barikádharcot meg lehet csinálni? Azt felelte, az a kérdés, vajon a tömeg neki merne-e menni? Mondottam: feltétlenül, de mind legéppuskáznák."

Elnök: Látja, Ön vetette fel a kérdést, erre Kurt Haller utalt a megfelelő felfegyverzés esetére. De menjünk tovább. (Folytatólag olvassa):

„Kérdezte, nincs-e fegyverünk? Mondottam, legfeljebb géppisztoly, egy pár. Mondottam, hogy tőlük kértünk fegyvert, ő már akkor megmondta nekem, hogy ami van, nekik is kell. Mondottam, ezt mondotta, különben evvel kapcsolatban más álláspontra helyezkedtünk volna. Kérdezte nincsen-e más lehetősége a szerzésnek? Mondtam, azt gondolja-e, hogy csendőr- vagy honvédkötelékek mellénk pártolnának? Azt felelte, hogy igen. Mondottam, hogy a kulcshelyeket az utóbbi időben – mint ők is jól tudják – mind leváltották, de még így is el tudnék képzelni zászlóaljnyi vagy ezredkötelékeket maximum, bár teljesen felelőtlenül nyilatkozom, mert nem ismerem itt a dolgokat, ez a Pártvezetőre tartozik. Egyébként is ez a kötelék bizonyára adott esetben tudni akarja, hogy miért harcol, nem hagyják-e cserben és két nap múlva nevezettek azt mondanák, hogy a nyilas klikk puccsát vérbefojtották. Tehát erről csak akkor lehet beszélni, ha tisztázódik, hogy a német erők hol kapcsolódnak bele."

No látja, Kemény Gábor, ez az az Önök által hangoztatott nagy együttérzés. A német követség embere érdeklődik Önnél a párt felfegyverzettsége dolgában és erre Ön őt visszakérdezi, hogy nem tudnának-e ők fegyvert adni az Önök céljaira.

Kemény: Haller ki akart tőlem provokálni egy ilyen kijelentést, de nem voltam hajlandó tenni.

Elnök: De megtette. Figyeljen csak ide. Folytatólagosan elébetárom jegyzeteiből azt a részt, amely közvetlenül utána következik. (Olvassa) „Ő – ti. Haller – kijelentette, hogy érdekelné őket, hogy tudnánk-e és mit kezdeményezni? Ez igen fontos volna. Kérdezte, Szálasi Ferenc meg tud-e tervezni, szervezni és végrehajtani, mondjuk 48 óra alatt egy akciót? Mondottam, ezt el tudom képzelni, de akkor a követ úr adjon lehetőséget, hogy Szálasi még ma éjjel bizonyos feltételeket és kérdéseket tisztázzon vele. Ekkor Haller bement Veesenmayerhez, ahonnan kijövet közölte, hogy amit ő eddig elmondott, az mind elméleti beszélgetés volt s tőle indult ki."

Na ugye, Kemény Gábor, hogy nem Haller provokált ki Önből valamilyen kijelentést, hanem Ön kérte fel a német követséget arra, hogy fegyverezze fel Önöket. (Mozgás a hallgatóság soraiban.) Mondja csak, micsoda akcióra gondolt Ön, hogy azt 48 óra alatt végre lehet hajtani?

Kemény: Mikor volt ez? (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Ez a beszélgetés 1944. augusztus 28-án éjjel volt az Ön saját feljegyzése szerint.

Kemény: A pártok akkor fel voltak oszlatva. (Nagy derültség a hallgatóság soraiban.) Na, nem tudok így felelni, az iratokat kellene végigolvasnom. Nem tudom, mi jön még utána a jegyzeteimben.

Elnök: Nem tudja, hogy milyen akcióra gondolt Ön, amikor a német követségen egy 48 óra alatt végrehajtható fegyveres akcióról beszélgettek? Dehogy nem tudja maga, csak nem meri megválaszolni. (Úgy van! Úgy van! A hallgatóság soraiban.)

Csendet kérek! Kiüríttetem a termet, ha nem lesz csend. Egyébként, ha nem tudja, hogy mi jön még utána, felolvasom Önnek, Kemény Gábor. (Folytatólag olvassa):

„Még ezzel kapcsolatban hivatalosan van szerencséje közölni – mondotta –, hogy a követ ma 3 óra hosszat a Kormányzónál volt, a vele folytatott beszélgetés alapján holnap, hétfőn egész sor kérdés tisztázásra szorul és Szálasival akar tárgyalni, amikor minden kérdést már előtte kitisztázott, tehát kéri, hogy Szálasi a keddi napot tartsa fenn számára, amikor rendkívüli döntés és nagyfontosságú ügyekben akar vele részletesen értekezni. Reméli, hogy ez a beszélgetés mindannyiunk közt tisztázza a helyzetet. Kéri, hogy Szálasi az általa elmondottak irányában készüljön fel, bizonyos kérdések megválaszolására. Kérdeztem, négyszemközt lesz-e a beszélgetés, mondotta: Szálasi tudja, ha négyszemközt akar beszélni, ennek mindig lehetősége van, vannak azonban időpontok és helyzetek, amikor jobb, ha a szűk törzs és szakközegek be vannak vonva a tanácskozásba, hogy gyorsabban éleződjék az esemény. Kérdeztem, más politikus jelen lesz-e, azt mondotta, nem. Azután kitértünk a gyengeségre. Mondotta, hogy azzal magyarázza, hogy tőlük kérünk fegyvert és légóautót."

– Látja, Kemény Gábor, saját maga jegyezte fel, hogy Önök kérnek fegyvert a németektől. (Folytatólag olvassa):

„Válaszoltam, hogy a követ ajánlotta fel erkölcsi és anyagi támogatását és a menedékjogot, én úgy fognám fel Szálasi kérdéseit, hogy ő viszont azt akarja tisztán látni, hol lehet a németekre számítani, miután eddig mindig csak kérdeztek, de választ soha nem kaptunk."

Kemény ezután azt fejtegette, hogy valamennyi délkelet-európai néppel ki akartak békülni.

Elnök: Miért nem a Szovjetunióval vagy az angolszász nagyhatalmakkal akartak maguk kibékülni?
Kemény: Az 1938-as politikától származik a mi elgondolásunk és akkor más volt a helyzet.
Elnök: Önök önző céljaik eléréséért képesek voltak a magyarság legnagyobb ellenségeivel szövetkezni.
Kemény: A szövetség megvolt 1939-től.
Dr. Nagy Vince pol. ügyész (közbeszól): A szövetség alapján ajánlották fel szolgálatukat Horia Simának?
Kemény: Horia Sima képviselte a románságot abban az időben. (Mozgás a hallgatóság soraiban.)

Mikor az elnök feltette azt a kérdést, hogy igaz-e az, hogy a Nyilaskeresztes Párt vezetői olyan javaslatot tettek, hogy helyezzék a délerdélyi csapatokat német parancsnokság alá, Kemény előbb kitérőleg válaszolt, majd az újabb kérdésre elismerte, hogy „ilyen javaslat részükről felmerült".

Az elnök ezután felhívta a figyelmet arra, hogy nagyon fontos részlet következik, mert Szálasi Naplójának idézendő része az ún. „titkos tanácsosok" 1944. szeptember 10-i üléséről szól.

Kemény: A „titkos tanácsosok" együttese nem volt alkotmányos szerv, mert nem volt azonos az Országtanáccsal.
Elnök: Nem vagyok hajlandó alkotmányjogi bíbelődésekkel vesződni, pláne nem olyanokkal, akik egyszer alkotmányosdit játszanak saját céljaik érdekében, máskor pedig ugyancsak saját

céljaik érdekében maguk rúgják fel az alkotmányjog legsarkalatosabb pilléreit.

(Olvassa):

„1944. szeptember 11-én közöltem Hallerrel, hogy amennyiben a vasárnap tartott kormányzótanács [helyesen: titkos tanácsosok ülése – K. E.] határozata, hogy fegyverszünetet kérnek az angolszászoktól, amerikaiaktól és a Szovjettől, konkrét formát ölt, Szálasi már most kijelentette, hogy a határozatot nem ismeri el a Nemzet számára kötelezőnek, ettől a pillanattól kezdve a kormány és a Kormányzó működését törvény- és alkotmányellenesnek bélyegzi, és saját elhatározásából azonnal saját kormányát beállítva, átveszi az uralmat. Ennek egyetlen előfeltétele, hogy az e szempontból lényeges politikai-rendőri intézkedéseket a németek kezdeményezzék, miután mi nem tudjuk pl. a miniszterelnököt letartóztatni."

Elnök: Ismétlem, hogy ebből nem jöhet ki más, egyedül csak az, hogy Önök a hatalomátvételt lehetővé tevő feltételnek elengedhetetlenül azt tekintették, hogy bizonyos politikai-rendőri intézkedések terén a német karhatalom Önöket támogassa...

Kemény: Nem így van, másik jelentésem...

Elnök: Ne kerteljen. Arról van szó, mondotta Ön ezt, vagy hamis naplót írt?

Kemény: Nem írtam hamis naplót!

Elnök: Mondotta Ön ezt?

Kemény: Nem emlékszem rá.

Elnök: Önnél rengeteg dolog nem egyezik, különösen abban a tekintetben, hogy akkoriban mit mondott és mit nem mondott.

Kemény: Az írás szerint mondottam.

Elnök: Mondotta vagy nem?

Kemény: Az írás szerint mondottam, de nem egyezik a valósággal.

Elnök: (erélyes hangon) Megint gyáva, nem mer felelni. (Felkiáltások: Gyáva!)

Nagy pol. ügyész: Szégyellje magát, erdélyi fejedelmi ivadék, aki így hazudja le saját írásait.

Elnök: A bujkáló nyilasok büszkék lehetnek vezetőikre, erre a gyáva társaságra. Hiába mosolyog, ezzel csak azt palástolja, hogy nincs erkölcsi érzése.

Még egyszer azt kérdezem: két alternatíva van, vagy hamis a Napló, vagy hogy Ön ezt mondta?

Kemény: (hosszas hallgatás után): A Napló nem hamis.

Elnök: Tehát Ön ezt mondta.

Kemény: Ezt nem tudom, kérem felolvasni naplómnak másik részét, ami éppen az ellenkezőjét mondja. Kérdezte Haller azt is, hogy „tehát német kezdeményezést akarunk" és azt válaszoltam, hogy nem.

Elnök: Ez nem német kezdeményezésről beszél, hanem arról, hogy Szálasi fog kezdeményezni, de ennek a kezdeményezésnek az előfeltétele az, hogy a rendőrpolitikai téren a támogatást a német erő nyújtsa.

Nagy pol. ügyész: Butábbnak akarják magukat feltüntetni, mint amilyenek!

Kemény: Mindkét helyen kezdeményezés szerepel.

Elnök: Legjobban megérti talán, ha az Önök terminológiáját használom, vagyis, hogy a hatalomátvételre irányuló akciónak a rendőrpolitikai intézkedések csak egyik szelvényét képezik. (Gúnyos derültség.)

A továbbiak során Kemény vallomásából kiderült, hogy a Nyilaskeresztes Párt vezetői – saját értékelésük szerint – három puccsot hiúsítottak meg;

az elsőt 1944 júliusában, amikor a Kormányzó Lakatost akarta miniszterelnökké kinevezni – ezt megakadályozta Sztójay miniszterelnök tiltakozása;

másodízben 1944. augusztus végén járt eredménnyel közbelépésük, amikor is elérték, hogy tiszta katonai kormány helyett olyan kormány alakult, amelyben polgári elemek is helyet kaptak, tehát Horthyék nem tudtak katonai diktatúrát létrehozni;

harmadszor akkor léptek közbe, amikor szeptember 11-én éjjel a fegyverszünetet puccsszerűen akarták végrehajtani – Kemény szerint a minisztertanács leszavazta a „titkos tanácsosok" fegyverszüneti döntését.

Elnök (Szálasihoz): Akkoriban hitelesnek fogadta el a Kemény jelentését? Ön ezeknek le sem kontrollálta a valóságát?

Szálasi: Én akkoriban csak figyeltem igen erőteljesen a Kormányzó lépéseit anélkül, hogy...

Elnök: Szóval elkerülte a figyelmét, hogy ezt lekontrollálta volna. Félbeszakítom a főtárgyalást. Holnap szünetet tartunk. Hétfőn kilenc órakor folytatjuk.

Nagy pol. ügyész: Egy kérésem, illetve indítványom volna a népbírósághoz, illetve tanácselnök úrhoz. Azért kell most megtennem ezt a bizonyításkiegészítési indítványt, mert mikor vége lesz a bizonyításnak, már nem lenne rá idő. Az amerikai katonai misszió két tagja a szünetben felkeresett, az a két tiszt úr, akik Szálasiékat és az iratokat hazaszállították német területről és azt mondta ez a két úr, hogy Horthy Miklósnak az amerikaiak által felvett 3-4 vallomása megvan az amerikaiak birtokában. Ezért az a tiszteletteljes kérésem, hogy itt megadandó címre méltóztassék megkeresni az itteni amerikai katonai missziót, hogy Horthy Miklós ottani kihallgatási jegyzőkönyveit, úgyszintén Vajna Gábor ott levő jelentéseit rendkívüli úton küldjék meg a népbíróságnak. Ezen a címen, amit átadok, meg lehet kapni. Frankfurt am Mainban, vagy Nürnbergben megvan, a tiszt urak látták és a hatalom átvételére vonatkoznak.

Elnök: A népbíróság ennek az indítványnak megfelelően fog intézkedni.

Az előbb kihirdetett határozatnak megfelelően tehát a főtárgyalást hétfőn reggel 9 órakor folytatjuk.

(A főtárgyalás du. 2 órakor végződik.)

Szálasi naplójegyzete

II. 8. Főtárgyalásom negyedik napja. Ugyanolyan, mint az előzőek. A tanácselnök-bíró egyáltalán nem uralja az anyagot, nem is ismeri és nem uralja a tárgyalás menetét. A főtárgyalás második felében már br. Kemény Gábor vádlottkénti kihallgatása kezdődik. Jól megállja a helyét, csak bizonytalankodik pár helyen, pedig félreérthetetlen és tiszta a helyzet, amelyben voltunk 1944. októberben, előtte és utána. Az egyik népügyész indítványt tesz Horthy Miklós és Vajna Gábor jegyzőkönyveinek beszerzésére az amerikai hatóságoktól, hogy belőlük az én kihallgatásomra nézve kiegészítő adatokat kaphassanak. A bíró hozzájárul. Én tegnap kértem és jeleztem, hogy Horthy Miklós urat tanúként fogom meghívatni a tárgyalásomra. Úgy látszik ennek a bejelentésemnek kapcsán történt ez a lépés. A főtárgyalás 10 h-kor kezdődött, tartott talán 14 h 15'-ig. Elnapolták hétfőn reggel 9 h-re, szombaton és vasárnap tehát szünnap, lehet pihenni.

Idő enyhe, esős.

Szálasi naplójegyzete

II. 9. Idő enyhe, borongós.
Este hozzám jön polgári ruhában egy r. őrnagy és ideológiai vitát kezdeményez. Roppantul megörültem neki. Holnap folytatjuk. Marxista. A jövőt marxizmusban látja. Nagyon szép beszélgetés lesz, ha egyáltalában folytatása lesz.

II. 10. Idő napos, szeles, hűvős, futó felhőzet.

Ötödik tárgyalási nap
1946. február 11.

Dr. Jankó Péter elnök: A budapesti népbíróság folytatja a félbeszakított főtárgyalást. Kérem Szálasi és Kemény vádlottak elővezetését. (Fogházőrök elővezetik Szálasit és Keményt.) Szálasi üljön le, Kemény álljon a mikrofon elé (...)

Az elnök ismertette a Szálasi naplójának azt a részét, amely a „titkos tanácsosok" szeptember 10-i ülésével foglalkozott, és a többi között a következő értesülést tartalmazta:

„Igen kényes értesülés, ami a németek felé is csak titoktartás mellett adható tovább, az, hogy gr. Bethlen is ott volt IX. 10-én a vének tanácsán (a „Lajos" fedőnévvel jelentkező hírforrás így titulálja a titkos tanácsosokat – K. E.) és ő követelte legerősebben a kilépést. A Kormányzó egyetértett vele."

Kemény Hallert úgy tájékoztatta – szeptember 12-én –, hogy „Lakatos azt a feladatot kapja, hogy néhány hét alatt észrevétlenül készítse elő a fegyverszünet lehetőségét, úgy, hogy a németekkel kapcsolatban [a] finn példa lehetősége alakuljon, s a németek felé nem szabad semmit az akcióból mutatni, legfeljebb annyit, hogy következtetéseket vonhatnak le. Egyébként minden látszatra maradna a régiben (...) A puccs veszélye egyáltalán nem múlt el, az holtbizonyosan 1-2 hét múlva ismét akuttá válik.

Következtetés:

Mindezek alapján Szálasiban nincs többé hajlandóság az összeomlás kivárására, erre őt csak kényszeríteni lehetne különböző alapon. Javaslata: még a mai nap folyamán kér[i] tanácskozás lehetőségét, amelyben egyrészt ő és esetleg szűkebb törzse, német részről pedig Veesenmayer, Greiffenberg és Winkelmann vennének részt. Ezen a megbeszélésen Szálasi a katonai, biztonsági és politikai helyzetet szándékozik megvilágítani, a megoldásra a javaslatát megtenni, mert semmi értelme nincs annak, hogy most sem avatkozunk bele az események folyásába. (...)

Haller kérdezte, hogy Szálasi nem akar-e csak Veesenmayerral találkozni, ha technikai okokból ez a hármas tanácskozás nem kaphat helyt? Azt válaszoltam, hogy amennyiben Veesenmayer szükségesnek látja, természetesen azonnal rendelkezésre áll, a maga részéről azonban nem látja szükségét annak, hogy a politikai szempontokat újból átbeszéljék, ezt már több hét óta tették anélkül, hogy érdemleges választ kaphatott volna."

Kemény Gábor kihallgatása

Elnök: Ön azt mondotta, hogy a németektől segítséget nem vártak, csak negatív magatartást. Mi szükség volt akkor arra, hogy Veesenmayeren kívül, aki teljhatalmú politikai megbízottja volt Hitlernek, Greiffenberggel és Winkelmann-nal is, tehát a katonai és rendőri megbízottal is megbeszélést folytassanak?

– A további szöveg megint megerősíti, amit mondtam, mert Szálasi Ön szerint azt mondja (olvassa):

„Szálasi a katonai helyzetben azt látja, hogy a dél-erdélyi támadással lehet csak az ott beékelt két német hadosztályt felmenteni és az ellenséget visszaszorítani, ennek politikai és politikai-rendőri feltételeit meg kell teremteni, ezért akar ma a jelzett három úrral tárgyalni. Egyedül ő nem kezdeményezhet, ezt nem kívánhatja senki tőle, erre nem hajlandó, mert mozgalmát nem hajlandó a Vasgárda sorsára juttatni, hiszen a német álláspontról semmilyen tájékoztatást vagy biztosítékot nem kapott."

– Mint rámutattam, nyilvánvaló, hogy Szálasi szerint meg kell teremteni a politikai és rendőri feltételeket és ezért akar ő a három úrral, Veesenmayerral, Winkelmann-nal és Greiffenberggel tárgyalni. Ez pedig nyilvánvalóan az aktív közreműködésre mutat, maguk a németek aktív közreműködését akarták elérni.

Kemény: Ez a tanácskozás az aktív közreműködés semlegesítését akarta elérni...

Elnök: Ez nem semlegesítés. Amikor „Szálasi egyedül nem kezdeményezhet", akkor az annyit jelent, hogy más segítsen a kezdeményezésben, ez a más pedig a német katonai hatalom volt. (Taps a hallgatóság soraiban.)

– Szeptember 14-én is tárgyalt Ön Hallerral. Emlékszik rá?

Kemény: Nem tudom kívülről, megnézem a Napló idevonatkozó részét. (Irataiba tekint bele.)

Elnök: Majd én emlékezetébe idézem (olvassa): „Haller próbált az előzmények után visszakozni vagy óvatos magatartást tanúsítani. Hangsúlyozza, félre ne értsük, a német követség álláspontja, hogy nem ad belpolitikai tanácsokat. A megoldást a legéletképesebb és legátütőbb erejű mozgalomnak önmagában kell hordozni. Ők nem akarnak beavatkozni a magyar belpolitikába.

Válaszomban kifejtettem, hogy beavatkozás az is, amikor Veesenmayer időnként megjelenik a Kormányzónál vagy Lakatosnál és határozott eréllyel és eredményességgel odahat, hogy valamit tegyenek, vagy ne tegyenek.

Be kell vallanom, hogy bizonyos fokú bizonytalanság bennünk, vezetőkben, sőt bizony Szálasiban is jelentkezik. Német részről tisztában lehetnek a mi feltétlen és egyedüli jót és helyesen akarásunkkal. Mi ugyanakkor a másik oldalról mindig azt halljuk: várni és várni. Erről nem tudjuk, kinek áll érdekében és milyen célt szolgál. Viszont azt belátjuk, hogy Szálasi felelőtlenül nem kezdeményezhet, mert végeredményben nem hajthatja Mozgalmát vágóhídra, nem vállalja a Vasgárda sorsát sem, és például, egészen teoretikusan, tőlem sem kívánhatja senki, hogy például lőjem le Lakatost, miközben azonban hátulról engem lőnek le. Sokkal nagyobb döntés előtt állunk, semmint feltevésekkel, bizonytalansággal lehetne itt operálni."

– Elnök: Haller erre azt mondja: „Azt észre kellett vennünk, hogy ők voltak az első illetékes tényezők, akik felismerték Szálasi Ferencet és Mozgalmát, kiértékelték, ismerik egész programját, és építenek rá. Ő saját személyére, anélkül, hogy hivalkodni akarna, vagy előbb nálunk való minősítésének feljavítására törekedne, ki kell hogy jelentse, hogy Szálasi Ferencben a politikus és az ember olyan tökéletes összhangját ismerte meg – ami a legnehezebb – , olyan politikai éleslátást és ösztönt látott, mint ami ritka a történelemben. Mikor ezt kijelenti, akkor azt is megmondotta, hogyan látják ők a magyar kibontakozást. Szálasi Ferencnek van olyan politikai éleslátása, hogy tudni fogja, mikor, mit és hogyan kell cselekednie."

– Tehát a németek részéről a halogatás, Önök részéről pedig a sürgetés észlelhető.

Kemény: Ez szintén csak azt bizonyítja...

Elnök (olvassa): „Mondottam: ezt megköszönöm, de ki kell jelentenem, hogy a döntés küszöbén határozott és konkrét választ várunk. Mi nem cselekedhetünk úgy, hogy a német tervekkel ne legyünk összhangban. Haller kijelentette: ki kell várni, amíg a magyar államvezetés részéről jogtalanság következik be. Közölheti velem, hogy ez a hét eleje óta fennáll."

– Az Ön kérdésére azután, hogy „mióta", Haller kijelentette, hogy: vasárnap óta. „Kérdeztem, hogy mikor és hol történt a dolog? A válasza az volt: amikor a fegyverszünet mellett foglaltak állást."

– Ön most már ennek tudatában türelmetlenkedett, azért a PV nevében ragaszkodott a Veesenmayer–Winkelmann–Greiffenberg–Szálasi-tanácskozáshoz azzal, hogy a

„katonai helyzet megköveteli a cselekvést, a rendőrpolitikai kérdésekben a kellő megegyezés Winkelmann-nal megvan, most már csak a politikai elhatározás kell, itt nem látunk még tisztán. Közölhetem egyben vele azt is, hogy Szálasi a rendőrpolitikai kérdéseket illetőleg mozgalmilag készen áll.

Mondtam: Veesenmayer azt kérte, hogy három hétig maradjak nyugodtan, viszont már két és fél hét eltelt. Mondtam: valószínűleg azért kellett ez a két hét határidő, hogy a szükséges erősítések megérkezzenek."

Kemény: Veesenmayer nyilatkozatában benne van, hogy ez a frontra vonatkozik.

Elnök: Várjon! Tehát Ön utal arra, hogy Veesenmayer azt mondta Önnek két és fél héttel ezelőtt, hogy három hétig várjanak. Vagyis az akcióhoz való német hozzájárulást illetőleg saját maga jelenti ki: valószínűleg azért kellett ez a három hetes határidő, hogy a szükséges erősítések megérkezzenek. Hát ha Önök negatív magatartást vártak a németektől, akkor nem tudom, miért kellett volna német erősítések beérkezésére várakozni?

Kemény: Ez a beszélgetés az aradi támadásra vonatkozik, meg kell várni, míg a német csapatok beérkeznek...

Elnök: (olvassa):

„Ezután Haller megkért, hogy kivihessen a PV támaszpontjára, hogy adott esetben sürgősen ő is meg tudja találni. Még megkérdeztem, mi a véleménye: Veesenmayer a Kormányzó teljes félreállításával akar-e megoldást vagy ővele? Ezt azért kérdezem, mert ismerem a Führer bajtársi álláspontját a Kormányzóval kapcsolatban. Haller azt kérte, hogy erre ne kelljen választ adnia, ezt döntsük el magunk."

Elnök: Igen, holló a hollónak nem vájja ki szemét – ezt gondolta ugye? Haller azt kérte, hogy erre ne kelljen választ adnia, ezt döntsék el maguk. Ez volt szeptember 14-én. Ez a beszélgetés ugyanis arra mutat, hogy a németek halogatták az Önök részéről a hatalomátvételt, Önök pedig sürgették és egyenesen arra utaltak, hogy Önök a németektől nem csak a passzív magatartás biztosítását várták, hanem bizonyos aktív közreműködést és támogatást is vártak ezzel kapcsolatban. Ha az Önök célja csak a passzív magatartás biztosítása lett volna, akkor teljesen elegendő lett volna ezen a politikai vonalon megmaradni és semmi szükség nem lett volna Winkelmann-nak és Greiffenbergnek a bekapcsolására. A helyzet azonban ezzel szemben az volt, hogy politikai vonalon várták Önök az akkori német államfő döntését és ez a politikai vonalon várt döntés lett volna az adott jel arra, hogy rendőrpolitikai és katonai karhatalmi intézkedések a németek részéről az Önök kezdeményezésével párhuzamosan hatályosuljanak.

– Kemény a továbbiakban is kitartott amellett, hogy mindig a „saját kezdeményezést" hangsúlyozták a németekkel folytatott tárgyalásokon, csak a németek „semlegesítését" akarták biztosítani. –

Elnök: A továbbiakban így szól a jelentése (olvassa): „Kijelentettem Hallernak, ne csodálkozzék, ha én következetesen visszatérek a dolog megismétlésére. Ez nem türelmetlenség, de a helyzet világos felismerése és parancsa. Ceterum censeo..."

Kemény: Mi természetesen azt tartottuk, hogy tiszta helyzetet kell teremteni.

Elnök: Tudja, hogyan folytatta annak idején egy becsületes magyar ember ezt a mondást, amely így hangzott teljesen: Ceterum censeo, Carthaginem esse delendam? Egy becsületes magyar ember azt gondolta hozzá: különben az a véleményem, hogy a nyilasokat el kell pusztítani. (Nagy taps a hallgatóság soraiban.) Ez sem sürgetés, ugye?

Kemény: Nem.

Elnök: tudja Ön ennek a „Ceterum censeo" mondásnak az eredetét, értelmét?

Kemény: Igen.

Elnök: Mondja, mit ért ez alatt? Mi ennek a históriai eredete?

Kemény: Hogy döntés kell.

Elnök: De honnan származik ez a mondás? Mondja meg!

Kemény: Karthágó elpusztításáról van szó.

Elnök: De mondja meg, kicsoda használta és miért?

Kemény: Veszélyezteti a belső politikai nyugalmat, veszélyezteti a háborús erőfeszítéseket, tehát döntést kell hozni.

Elnök: Nem úgy értem. Mi ez, ki mondta és milyen indokból? Magyarázza meg ennek a szállóigévé vált „Ceterum censeo"-nak az értelmét.[19]

Kemény: Én így értettem.

Elnök: Persze, erre nem tud válaszolni. Művelt külügyminiszter! (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Kemény: Jelesem volt latinból.

Elnök: Szeptember 19-én Ön ismét beszélt Hallerral. A Bástya sétányon levő lakásán kereste fel Haller. Emlékszik rá?

Kemény: Igen.

Elnök (olvassa): Azt mondja Haller: „Közölheti, hogy majdnem bizonyosra vehető, hogy a magyar probléma egyetemesen a délkelet-európaival kerül megoldásra". Más magyarázatát Haller és Veesenmayer nem tudja adni a megoldásban jelentkező eltolódásnak. Most már igazán csak a döntés van hátra – mondja Haller. Megkérdezi, hogy Veesenmayer útja direkt vagy Ribbentropon át vezet-e a Führerhez? A válasz: Ribbentropon át. Másik kérdése: Akkor Ribbentrop javaslata mellett várni kell még esetleg Himmler előterjesztésére is? Válasz: „Mind Ribbentrop, mind Himmler oldaláról nincs más javaslatra szükség, kizárólag a Führer személyes döntésére várnak. Ennél többet pillanatnyilag ők sem mondhatnak."

Kemény: Ez azt bizonyítja, hogy Himmler...

Elnök: Micsoda remegő várakozás nyilvánul abban, hogy várni kell esetleg Himmler előterjesztésére is!

Kemény: Ez a hatáskörre bizonyíték.

Elnök: Dehogy a hatáskörre! Az időre bizonyíték. Mert ha erre is várni kell, akkor még tovább tolódik el a dolog. Közli azután Haller: „Egy függő kérdés merült fel csupán: hogyan látja gyakorlatilag Szálasi Ferenc még mindig a Kormányzóval való kibontakozás lehetőségét? Azt mondta: Ebben pontosan a Pártvezető nyilatkozhatik csupán. Mindenesetre addig is utalnom kell arra a közlésemre, hogy Szálasinak ez az álláspontja egyáltalán nem merev, csupán a lehetőség határai között mozog, és vele kapcsolatban nincsenek továbbmenően semmiféle gátlásai, amióta a Kormányzó és a kormány az alkotmányt sorozatosan megsértették."Mit ért Ön ez alatt?

Kemény: A Kormányzóval?

Elnök: Nem. Mit ért Ön az alatt, hogy Szálasinak nincsenek továbbmenő gátlásai, amióta „a Kormányzó és a kormány az alkotmányt sorozatosan megsértették?"

Kemény: A megoldást illetőleg állandóan az volt az álláspont, hogy a nemzet és a Kormányzó közös akaratával. Szálasi viszont többször kijelentette, hogy ha választani kell, akkor tudja, hogy mit kell választani s akkor a nemzetet választja az államfővel szemben. Viszont ugyanezen a napon, sőt utána is a Kormányzóval kereste a megoldást.

Elnök: Akkor mit jelent ez?

Kemény: Ezt később én hozom szóba.

Elnök: Megint másról beszél! Az van a jelentésben, hogy Szálasinak nincsenek továbbmenő gátlásai. Mire vonatkozik ez?

Kemény: Az alkotmánysértésre, hogy az államfő az alkotmányt megsértette és ezért a történelmi felelősséget vállalni kell.

Elnök: Ne beszéljen a szavamba! Arra vonatkozólag, hogy a Kormányzóval együtt akar valamit véghezvinni, azt mondja, hogy nincsenek gátlásai. Az, hogy Ön azt mondotta: „Nincsenek gátlásai", azt jelenti, hogy nincsenek gátlásai az irányban, hogy a Kormányzó ellenére is megcsinálja?

Kemény: Igen.

Elnök: És utal arra is, hogy a Kormányzó az alkotmányt megsértette?

Kemény: Ha lehetetlenné válik a Kormányzóval, akkor ez azt jelenti.

Elnök: Nem, hanem azért, mert az alkotmányt megsértette. Igen?

Kemény: Igen.

Elnök: Végre valamit egyszer hasonlóan értelmezünk.

Kemény: De a további tárgyalásra még mindig fennhagytuk a lehetőséget.

Elnök: Szeptember 19-én ismét felkeresi Ön Hallert s ekkor közli Szálasi megbízásából a következőket: A PV feltétlenül szükségesnek látja, hogy a felelősségvállalás előtt a Führernél kihallgatást kérjen.

Kemény: A Kormányzóval együtt.

Elnök: Itt azután Haller bizonyos nehézségeket támaszt azzal szemben, hogy esetleg erre nem lesz idő, mert 8-10 nap kell ehhez stb., szóval ez függőben marad. Itt is az Ön részéről egy hazakéredzkedés látható. Kijelenti, hogy: „Én is haza szándékozom menni, amennyiben nem tartják szükségesnek, hogy továbbra is vendégük legyek."

Nagy pol. ügyész.: Hősi életszemlélet!

– Szálasi szeptember 19-én találkozott Hallerral Kemény jelenlétében – folytatta az elnök –, amikor is Szálasi közölte, hogy: „A Kormányzó háromszor megszegte az alkotmányt: a pártok feloszlatásakor, a Lakatos-kormány kinevezésekor és a fegyverszünet mellett való állásfoglaláskor."

Szálasi leszögezte: „Megvannak az okai, amiért mégis a Kormányzóval való megoldást tartja szerencsésebbnek... S ez az ok az volt, hogy a Kormányzót meg lehet hívni a főhadiszállásra s ez alatt teljes és radikális rendszerváltoztatást itten végre lehet hajtani."

Amikor szóba került, hogy Szálasi előző memorandumára nem kapott választ, Haller kijelentette: „Válasz ugyan nem jött, de a memorandumokra vonatkozó választ az a tény fogja jelenteni, hogy Szálasi a hatalmat átveszi."

Kemény az elnök kérdésére hangsúlyozta, hogy csak annyit mondott e tárgyaláson, hogy a Kormányzóval való kibontakozásra kell törekedni. –

(...) Elnök: Szeptember 21-én Ön újra találkozik Hallerral. Megint kezdi elölről (olvassa): „Majd rátereltem a beszélgetést arra, miért nem jön már döntés a magyarországi helyzettel kapcsolatban." Megint ez a sürgetés. (Olvassa): „Félős, hogy a német politika Magyarországon is úgy fog érvényesülni, mint a többi keleti államban, Helsinkitől Ankaráig. Ez teljesen indokolatlan volna, hiszen itt minden készen áll, hogy a helyzetet javunkra billentsük."

Azután (olvassa): „Mondtam, nem értjük, miért nem történik beavatkozás? Őszintén meg kell kérdeznem, hogy a magyar helyzet megítélésével kapcsolatban német részről nem foroghat-e fenn olyan szabotázs, amely összefüggésben lehet a kinti július 20-i eseményekkel?" Nagyon jó! Még erre is gondolt Ön.[20]

Ezután kérdezi (olvassa): „Politikailag miért nem történik itt semmi?"

– Haller erre azt feleli (olvassa): „Nem lehet ezt a dolgot siettetni. Bizonyára Szálasi Ferenc is, ha megkérdezné, ugyanezt mondaná. Mondtam, nem egészen, mert véleményem szerint, ő már régen, vagy legalább máris, döntött volna. Ráterelem a szót, hogy a döntés késedelme mind aktuálisabbá teszi Szálasinak Greiffenberghez intézett kérdéseinek megválaszolását is." (...)

Elnök: A március 19-én elfogott politikai foglyok kiadásával kapcsolatban megjegyzi Ön, hogy „mire volt akkor egyáltalán jó a márciusi fordulat?" Miért fájt Önnek akkor a magyar foglyok kiadásának kérdése?

Kemény: Mint külügyminiszter, magam is kértem kiadásukat.

Elnök: Hogyan cselekedhetik egy ember ilyen ellentétben önmagával? Hiszen itt szinte szemrehányást tett, miért volt jó a márciusi fordulat, ha ezeket most szabadon engedik?

Kemény: Akkor belpolitikailag teljesen tisztázatlan helyzet volt.

Elnök: Szóval ezért helytelenítette. (...)

– Az elnök ezután felidézte a szeptember 26-i Szálasi–Veesenmayer-találkozót, amelyen Kemény is részt vett. Ekkor közölte Veesenmayer (olvassa): „A Führer kívánságára Szálasi Ferencet azonnal fegyveres védelem alá kell helyezni." Közölte azt is, hogy magyar részről egyedül Szálasi Ferencet tekintik felelős tényezőnek. Szálasi ekkor kijelentette, hogy esze ágában sincs a hatalomátvételt az országgyűlés hozzájárulásához, mint előfeltételhez kötni. Emlékszik erre?

Kemény: Nem emlékszem.

Elnök: Hiszen itt van (olvassa): „Ha a Kormányzó a megoldásból kiesne, az alkotmányjogilag nem okoz nehézséget – mondja Szálasi –, miután a kormányzói tiszt megüresedése esetén a törvény külön rendelkezik és összeül a Koronatanács."

Kemény: Az Országtanács.

Elnök: Várjon! (tovább olvassa): „Ezen felül alkotmány szerint a nemzetet az országgyűlés képviseli, tehát ennek akaratnyilvánítását is lehet kérni. Veesenmayer kérdezi, ettől tenné-e a PV függővé a hatalom gyakorlását? PV kijelenti, hogy ez esze ágában sincs, de formailag itt is adódik egy megoldás." Emlékszik erre?

Kemény: Nem tudom már. Tisztán nem emlékszem rá.

Elnök: Arra emlékszik-e, hogy Szálasi közölte: a megoldást csak úgy tudja elképzelni és vállalni, ha az a legszorosabb együttműködésben történik a Magyarországon lévő német erőkkel és hatalom képviselőivel? Erre emlékszik?

Kemény: Nem emlékszem részletesen, de ez a szoros együttműködés a semleges magatartásra vonatkozik. (Derültség.) A németek jelen voltak, tehát borzasztó nehéz volt a helyzet.

Elnök: De itt ez áll: „A Magyarországon lévő német erőkkel való legszorosabb együttműködés."

Kemény: Na igen, ha az nincs, akkor nem lehet. (Derültség.)

Elnök: A Magyarországon lévő német erőkkel való legszorosabb együttműködés semmiképpen sem jelentheti azt, hogy a német erők „pihenj"-ben, lábhoz tett fegyverrel, mitsem csinálva állanak és várakoznak, hanem azt jelenti, hogy Önöket aktívan támogatják.

Kemény: Nem tudok róla. Szálasi Ferenc ezt valószínűleg így értelmezhette.

Elnök: Honnan tudja Ön, hogy így értelmezhette?

Kemény: Az egész tárgyalási anyag, minden aktus és maga a hatalomátvétel ténye is...

Elnök: (félbeszakítja): Szálasi Ferenc!

Szálasi (feláll).

Elnök: Most is fenntartja azt, hogy így értelmezte, miként megkérdeztem Öntől?

Szálasi: Úgy értelmeztem, hogy a német erők és általában a német hatalmi tényezők itt teljesen semleges álláspontot fognak elfoglalni.

Elnök: Ezt jelenti „a legszorosabb együttműködés"?

Szálasi: Igen.

Elnök: A legszorosabb együttműködés a Magyarországon lévő német erőkkel?

Szálasi: Másként nem lehetséges, minthogy tőlük megkapjuk a biztosítékot arra, hogy nem szólnak bele.

Kemény: Szövetségesek voltak.

Elnök: Ez nem „legszorosabb együttműködés". Ön úgy mondta, hogy a megoldást csak úgy tudja elképzelni, ha a német erők részéről a legteljesebb semlegesség biztosíttatik. Ez pedig nem „legszorosabb együttműködés".

Kemény: De viszont, ha pozitívumot akart volna, akkor határozottan megmondta volna, hogy a németek itt és itt, így és így aktívan részt vesznek az eseményekben.

Elnök: Erre is van utalás. Nyilván erre kérték a Greiffenberg, Winkelmann, Veesenmayer és a pártvezető közötti négyes megbeszélést.

Kemény: Nem tudom, és Winkelmannt nem is ismertem.

Elnök: Ekkor közölte Szálasi azt is, hogy a legnagyobb veszélyt látja a határokon küzdő két magyar hadseregben. Ő azonban megtette az intézkedéseket Beregfy révén arra, hogy adott jelre repülőn, vagy már előre a magyar parancsnokságok leváltása megtörténjék ezredig lemenően. A legnagyobb veszélyt tehát a határokon küzdő két magyar hadsereg jelenti. De miért jelenti ez a legnagyobb veszélyt?

Kemény: Nem tudom, ez katonapolitikai kérdés volt. Nem értek hozzá. Valószínű, hogy a harcok közben leváltják. Nem tudom.

Elnök: Ezért jelenti a legnagyobb veszélyt? Téved. Nem ezért jelenti a legnagyobb veszélyt, hanem amikor Szálasi a jelentés szerint Beregfy révén ezredig lemenően a parancsnokságok leváltása iránt intézkedett, ezt azért tette, mert maga is félt attól, hogy ez a két magyar hadsereg szembe fog helyezkedni Önökkel. Ez is mutatja, mennyire Önök mögött állt a nép.

Kemény: Valószínűleg a mozgalom gondoskodott minden vonatkozásban.

Elnök: A naplóban tovább ez következik: Garanciát kért Szálasi arra, hogy a pártszolgálat a kilátásba helyezett fegyvereket meg is kapja, miután azok érkezését két hete ígérik. Veesenmayer a kérdéseket előjegyezte. Megjegyezte, két akut veszély jelentkezhetik, amelyeket le kell küzdeni. Az egyik a kinti hadseregek válságát illeti, különösen, ha a megoldás a Kormányzó nélkül, vagy ellene történik. Íme. Veesenmayer is látja, hogy a magyar hadsereg kérdése kritikus. Márpedig, ha a hadsereg Önök mellett lett volna, akkor ez a kérdés nem lett volna kritikus abban az esetben, ha Önök hatalomra kerülnek. Ha a hadsereg Önökkel együttérez, akkor pusztán az Önök hatalomra kerülésétől lehetett volna várni a hadsereg lelkesedésének, harci kedvének fokozódását, nem pedig éppen a hadsereg hangulatának kritikussá válását.

Kemény: Ha ellenünk lettek volna, nem lehetett volna megcsinálni október 15-ét.

Elnök: Ebből az következik, hogy az Önök hatalomra jutásánál attól lehetett tartani, hogy a hadsereg még jobban demoralizálódni fog.

Kemény: Ez is egyik tényezője volt az egész nemzeti életnek.

Elnök: Veesenmayer szerint a másik veszély az, hogy az első napokban olyan bombatámadások fognak következni, amelyek óriási zavarokat okozhatnak a hangulatban, az ellátásban, a szállításban.

Kemény: És még mindig a Kormányzóval való megoldás lehetősége van jelen.

Elnök: Most nem erről van szó. Arról van szó, Önök maguk is látták, hogy a hadsereg állásfoglalása nagyon is kérdéses és ezt a helyzetet aggályosnak tekintették. Ez éppen nem arra utal, hogy a nép Önök mögött lett volna.

Kemény: Előrelátóan erre is gondolni kellett.

Elnök: Szeptember 26-ától október 15-ig milyen működést fejtett ki még ebben a pártbeosztásban?

Kemény: Akkor már semmit.

– Kemény elmondta: azokban a napokban, minthogy újságíró volt, bejárt a laphoz, de Szálasitól nem kapott semmiféle feladatot, a németekkel nem érintkezett.

Ezen idő alatt kétszer-háromszor találkozott Szálasival, a PV csak annyit közölt vele, hogy "kedvezően fejlődnek az események". –

Elnök: (Szálasihoz): Az ön tájékoztatásainak lényeges tartalma az volt, hogy az események kedvezően fejlődnek?

Szálasi: Nem láttam olyan kedvezőnek a fejlődést, mert a késedelmet hátránynak láttam kezdeményezésünk szempontjából, mert ebből kifolyólag a németek kezdeményezhettek volna nélkülünk.

Elnök: Ön tehát október 15-én hallomásból értesült a kormányzói szózatról?

Kemény: Igen.

Elnök: Önt ez teljesen meglepetésszerűen érte?

Kemény: Igen.

Elnök: S ekkor mit csinált?

Kemény: Kimentem a Pasaréti útra. Nem tudtam, mit csináljak.

Elnök: És mi volt a Pasaréti úton?

Kemény: Ott volt a találkozó. Voltak ott képviselők, ott volt Kovarcz Emil és még többen.

Elnök: Minek a központja volt a Pasaréti út?

Kemény: Azt nem tudom. A pártnak volt a szervezete.

Elnök: Az Önök pártja részéről milyen tevékenységnek volt a színhelye?

Kemény: Azt nem tudom. Azt tudom, hogy párttagok jártak oda, képviselők...

Elnök: Szóval nem tudja, mi volt ott?

Kemény: Nem tudom.

Elnök: Tehát ez nem az Önök hatalomátvételére irányuló karhatalmi tevékenységük főhadiszállása volt?

Kemény: Én nem tudtam róla.

Elnök: Nem?

Kemény: Tudtam, hogy Kovarcz Emil intézte, de...

Elnök: Szálasi Ferenc!

Szálasi (feláll).

Elnök: Mi volt a Pasaréti úton?

Szálasi: Kovarcz és az általa összeállított törzs munkahelye volt.

Elnök: De mi volt ennek a célja? Ezt Ön már elmondta. Ismételje most el.

Szálasi: Kovarcz kapta tőlem a megbízást...

Elnök (félbeszakítja): Kovarczot bízta meg Ön a szeptember 13-iki megbeszélés eredményeként, amikor az a két csúcstörzs megbeszélést folytatott egymással...

Szálasi: ...hogy arra az esetre, ha bármelyik oldalról olyan lépés történik, amely a nemzet érdekeit veszélyezteti, akkor a Hungarista Mozgalom ezt a veszélyt a nemzet életéből hárítsa el.

Elnök: Szóval a Hungarista Mozgalom fegyveres fellépésének előkészítése volt Kovarcz célja.

Szálasi: A hatalomátvétel előkészítése.

Elnök: De fegyveres előkészítése?

Szálasi: Igen.

Elnök: (Kemény felé): Tudott Ön erről?

Kemény: Nem tudok róla.

Elnök: (Szálasi felé): Lehet az, hogy ő nem tudott erről?

Szálasi: Egészen biztos, mert nem volt semmi dolga vele.

Elnök: Hogyan lehetséges az, hogy egy ilyen befolyásos pártember ne tudta volna, milyen irányban működik Kovarcz a Pasaréti úton?

Szálasi: Általában – mondjuk – polgári felfogás szerint ez valóban érthetetlennek látszik, de így konspiráció szempontjából, amikor a hivatásokat és feladatokat mindig egészen szigorúan külön kell választani, senkinek semmi köze ahhoz, amit valamelyik csoport ebből a szempontból csinál (...) Egy feladatuk volt, hogy a szájukat tartsák. Csak az működhetett közre benne, aki erre vonatkozólag a megfelelő utasításokat megkapta. (...)

Elnök: (Kemény felé): Akkor miért ment Ön éppen oda, a Pasaréti útra?

Kemény: Mert közel volt hozzám és tudtam, hogy ott találkozó van.

Elnök: Mit csinált ott?

Kemény: Mások is gyülekeztek, Kovarczot találtam ott, ő említette a kormányzói szózatot, mire én azt mondtam, hogy felmegyek a Várba Veesenmayerhez a követségre. Ott ültünk és vártunk.

Elnök: Önnek fogalma sem volt arról, hogy mi fog következni?

Kemény: Igen, gondoltam, hogy Szálasi Ferenc intézkedik. Ott voltunk fenn körülbelül 10-11 óráig este a követségen.

Elnök: Szálasi is ott volt?

Kemény: Ő 6 vagy 7 óráig.

Elnök: Szóval ő korábban ment el?

Kemény: Igen. Ő külön tárgyalt, azt hiszem Rajnissal.

Elnök: Ön nem is beszélt ott Szálasival?

Kemény: Ott nem beszéltem.

Elnök: Szálasi állásfoglalását sem hallotta Ön?

Kemény: Nem. Én Veesenmayerrel tárgyaltam.

Elnök: Szálasi aztán hova ment?

Kemény: Ő a Gellérthegyre ment, ott találkoztunk.

Elnök: És Ön honnan tudta meg az események hovafordulásának lényegét?

Kemény: A rádió be volt kapcsolva, onnan.

Elnök: Mit tudott meg a rádióból?

Kemény: A rádió be volt kapcsolva. A Szálasi-hadparancsot, azt hiszem, 7 óra körül.

Elnök: Ön csak innen értesült a hatalom átvételéről?

Kemény: Igen.

Elnök: Mit gondolt, milyen célból gyülekeznek a nyilasok, azért, hogy a Kormányzó fegyverszüneti parancsának érvényt szerezzenek?

Kemény: Nem, hogy Szálasi parancsát teljesítsék. A tárgyalások arra mentek, hogy tisztább helyzetet teremtsünk.

Elnök: Tudta Ön azt, mert ezt kerüli, nem meri kimondani, hogy a pártszolgálatosok összecsődítése azt a célt szolgálta, hogy ha kell, erőszakkal állást foglaljanak a Kormányzó fegyverszüneti felhívásával szemben. Tudta Ön ezt?

Kemény: Nem. Erre nézve Vajna Gábor és Szőllősi tudnának felvilágosítást adni. Én a külpolitikai szolgálatot láttam el.

Elnök: Mégis belpolitikai kérdésekről tárgyalt. Önnek tudnia kellett azt is, hogy a fegyverszüneti proklamáció elhangzásakor a nyilas összefogás az ezzel szemben való erőszakos állásfoglalást célozza. Be meri ismerni vagy nem?

Kemény: Erre a kérdésre nemmel tudok csak válaszolni.

Elnök: Szálasi Ferenc, lehet, hogy nem tudott róla?

Szálasi: Lehet, hogy tudott, az is lehet, hogy nem.

Elnök: Mit gondolhatott?

Szálasi: Rá tartozik, hogy mit gondolhatott. Egyáltalán, én sosem közöltem a dolgokat.

Elnök: Más dolog, hogy közölt-e vagy nem és tudta vagy nem.

Szálasi: Ez rá tartozik.

Elnök: A szokott felelet, üljön le! (Keményhez fordulva): Október 16-án mi történt?

Kemény: Összegyűltünk a miniszterelnökségen és körülbelül öt órakor megalakult az új kormány és esküt tett. Azután átmentem a külügyminisztériumba. A várostromról másnap szereztem értesülést, amikor lent a miniszterelnökségen voltunk.

Elnök: Szóval Ön nem is tudott semmit a hatalomátvétel részleteiről?

Kemény: Nem.

Elnök (Szálasi Ferenchez): Mikor voltak a Kormányzónál?

Szálasi: Kétszer voltunk, egyszer délelőtt, egyszer délután.

Elnök: Kemény Gábor mikor volt?

Szálasi: Mindig négyszemközt tárgyaltam a Kormányzóval, Kemény csak elkísért. 16-án voltam nála, egyszer délelőtt, egyszer délután. A Kormányzó írásbeli lemondása ugyan csak 16-án este jöhetett ki, ha a 17-i lapokban megjelent, tehát 16-án voltam fent kétszer nála.

Elnök: Hogy lehet, hogy ilyen lényeges dolgokra nem emlékszik Kemény Gábor? Ez kizárt dolog, hogy Ön pártja történetének mondhatni erre a legválságosabb, legszomorúbb napjának eseményeire, ne emlékezzék. Nem mer vallomást tenni, mert fél a többi vádlott-társa vallomásától.

Mikor a Kormányzótól kijött Szálasi Ferenc, mit szólt, mit végzett?

Kemény: A részleteket nem ecsetelte, azt mondta, hogy különböző előterjesztései voltak és a Kormányzóval ellentétben volt, nem akart, vagy parlamenti javaslatokat akart aláírni.

Elnök: Szálasi Ferenc! Mi a megjegyzése erre?

Szálasi: Tizenhatodikán délelőtt a szóbeli megbízást megkaptam, de az írásbelit nem akarta ideadni. Valószínűleg ezzel téveszti össze Kemény Gábor úr a dolgot.

Elnök: Várjunk! Ez új dolog. Szóval a Kormányzó írásbeli megbízást nem akart adni?

Szálasi: Feleslegesnek tartotta. Különben a népügyész úr kérdésére erre már feleletet adtam.

Elnök: Vádlott-társak vallomása arra látszik utalni, hogy ellentéttel váltak el a Kormányzótól, nem akceptálta az Ön javaslatát a hatalomátvétellel kapcsolatban.

Szálasi: A Kormányzó azt akceptálta, ami a Budapesti Hivatalos Közlönyben is megjelent.

Elnök: Akkor miért ment másodszor a Kormányzóhoz?

Szálasi: Ő hívatott engem, úgy tudom, 16-án délután.

Elnök: Szóval harmadszor nem volt a Kormányzónál, mint Kemény mondja.

Szálasi: Nem.

Kemény: Akkor tévedtem.

Elnök: (Szálasihoz): Hány órakor voltak a Kormányzónál?

Szálasi: Délelőtt 11 és 2 óra között.

Elnök: Kiváncsi vagyok, hogy mi fog kisülni. (Keményhez): Hol voltak a Kormányzónál a Waffen SS házában, ugye?

Kemény: Igen.

Elnök: A kormány megalakítása után aztán mi történt?

Kemény: Utasítást kaptunk, hogy mindannyian...

Elnök: De mit közölt még Önnel Szálasi? Ez is érdekes. (Szálasihoz): Szálasi Ferenc, miért nem közölte Ön Kemény Gáborral azt, hogy Ön szóbelileg megkapta a meghatalmazást a kormányalakításra?

Szálasi: Mert ezt az egészet a minisztertanácson közöltem, mielőtt az esküt letettük volna. Mindenki tudta, hiszen a Hivatalos Közlönyben is megjelent és az első minisztertanácson is...

Elnök: (Keményhez): Ezt Ön nem mondta az előbb.

Kemény: Még nem is volt szó erről.

Elnök: Nem hogy nem is volt szó erről, hanem amikor én kérdeztem, hogy mit közölt Önnel Szálasi Ferenc a Kormányzónál véghezvitt lépéséről, akkor Ön erre azt mondotta, hogy azt közölte, hogy a Kormányzóval bizonyos ellentétben maradt, a Kormányzó nem fogadta el az ő javaslatait.

Kemény: Bizonyos ellentétben és nem akart aláírni valamit, azt mondtam.

Elnök: Ha Szálasi ezt a jelentést a kormányalakítás előtt megtette volna, akkor Ön a kérdésemre, hogy mit szólt Önnek Szálasi, mit végzett a Kormányzónál, azt felelte volna: azt mondta az egybegyűlt miniszterek előtt, hogy a Kormányzó őt a kormányalakítással – és mivel bízta még meg? Mit mondott még?

Kemény: Szálasi Ferenc felolvastatta a listát, hogy az államfő felhatalmazása alapján a következő kormányt állítja össze. Én így emlékszem. Az eskütételnél...

Elnök: Ha így történt volna, akkor Ön a kérdésemre azt mondta volna, hogy Szálasi hivatkozott a kormányzói megbízásra, nem pedig azt, amit mondott, hogy azt közölte Szálasi, hogy a Kormányzóval bizonyos ellentétben van. Közölt mást is Szálasi akkor?

Kemény: Az eskütételnél?

Elnök: Igen.

Kemény: (Gondolkodás után): Nem emlékszem.

Elnök: Jól gondolja meg most, mert utána megint fog emlékezni, ha a vezére elébe tárja. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

– Szálasi Ferenc, Ön azt állította vallomásában, hogy a Kormányzó Önt megbízta az államfői jogkörnek időleges betöltésével is.

Szálasi: Igen.

Elnök: Közölte Ön ezt is?

Szálasi: Igen, közöltem, mert esküt kellett tenniök a minisztereknek.

Elnök: (Keményhez): Na, Kemény Gábor, ugye, most már emlékszik rá, hogy ezt is közölte? (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Kemény: Nem emlékszem.

Elnök: Nem emlékszik?

Kemény: Hiszen látszik, hogy az egész két napot nem látom tisztán, hogy hogyan történt.

Elnök: Hogyan?

Kemény: Az egész akkori kétnapi eseményeket nem látom tisztán.

Elnök: Nem látja tisztán?

Kemény: Nem emlékszem részletesen ezekre a dolgokra.

Elnök: Erre sem emlékszik?

Kemény: Arra emlékszem, hogy az államfő felhatalmazása alapján felolvasták a listát.

Elnök: Szóval arra most nem emlékszik, hogy ilyen közlést is tett volna Szálasi Ferenc?

Kemény: Erre nem emlékszem.

Szálasi: Ez azonban csak ideiglenes volt, mert azután az országtanács előtt kellett esküt tenni.

Elnök: Igen, így mondtam én is.

Kemény: Azt hiszem, legfőbb hadúri jogok vagy ilyesmi...

Elnök: Kérem talán akkor ezzel kapcsolatban a kérdéseket, essünk át ezen az eseménykomplexumon.

Lészay népbíró: Azt már tudjuk az eddigiekből, hogy Ön Veesenmayernél Stammgast (törzsvendég – K. E.) volt, azonban arra tessék felelni, hogy a többi követnél, akik még akkor itt voltak Magyarországon, így például a pápai nunciusnál, a svéd követnél, a svájci követnél, a portugál követnél és a spanyol követnél...

Kemény: Török követ és a Máltai Lovagrend és a dán követ.

Lészay népbíró: ... ezeknél szintén volt Ön? Járt ezeknél a követeknél?

Kemény: Mikor?

Lészay népbíró: Amikor külügyminiszter lett.

Kemény: Nem, ezeknél nem.

Lészay népbíró: A követek voltak Önnél?

Kemény: Igen. Én voltam a nunciusnál.

Lészay népbíró: És mit tárgyalt a nunciussal?

Kemény: Ez is október 16-ika után, körülbelül október 17-ike és 20-ika között zajlott le, az úgynevezett semleges külképviseletek fogadása. Mindegyik megjelent a rendes időben, először megkérdezték a politikai változás jelentőségét és a politikai felfogásunkat, azután rátértek – nem mindegyik, elsősorban a nuncius, azután a svéd követ és talán a portugál követ – a zsidókérdéssel kapcsolatos álláspontunkra és én azonnal közöltem velük az őket érdeklő részt.

Lészay népbíró: Mi volt ez az őket érdeklő rész?

Nagy pol. ügyész: A halálnemet kérdezték meg, nem?

Kemény: A vádirat szerint a belügyminiszter 17-én a rádiónyilatkozatában arról szól, hogy a menleveleket nem ismerjük el. Itt valami tévedés lehetett. Én azonnal Szőllősi miniszterelnök-helyetteshez mentem és mondtam, hogy külpolitikai vonatkozású megnyilatkozást ne tegyenek, mielőtt én nem látom, a sajtófőnöknél is intézkedtem és ezután én mindegyik követtel közöltem, hogy tévedés volt. A nuncius azzal a kérdéssel jött, hogy a belügyminiszter nyilatkozata hogyan fedi a kormány felfogását és én közöltem velük azonnal, hogy nemcsak azért, mert a Lakatos-kormány már kötött egy megállapodást, hanem a mi felfogásunknak megfelelően is feltétlenül elfogadjuk az úgynevezett menleveles zsidóknak a védőleveleit. (Gúnyos derültség a hallgatóság soraiban.) Azután voltak különböző részletkérdések, mindenben megegyeztem velük.

Lészay népbíró: E követek részéről hallott Ön azután panaszt arra vonatkozóan, hogy dacára annak, hogy Önök a menleveleket elfogadták, ezeket a menlevéllel rendelkező zsidókat mégis összefogták az utcákon, a házakban, és nyilasházakba vitték és deportálták őket?

Kemény: Szabad ezt részleteznem? Ez igen nagy komplexum volt.

Lészay népbíró: Kapott Ön erről tudomást a nuncius részéről, vagy nem?

Kemény: Később jöttek panasszal és minden panasz tárgyában az ő közreműködésükkel folyt le a vizsgálat és elégtételt kaptak. A nuncius kijelentette, hogy az én személyemben összpontosul a bizalma.

Lészay népbíró: Abban az időben már kivégeztek is embereket?

Kemény: Hozzám nem érkezett hír semmi ilyen atrocitásról.

Lészay népbíró: Panaszokról tehát szerzett tudomást, az kétségtelen. Említette ezt Ön Szálasinak?

Kemény: A panaszokat elsősorban az illetékes szervekkel közöltem. A párttal voltam érintkezésben. Gera és Kiszely voltak a jogi osztály vezetői, nekik jelentettem a panaszokat, azonkívül Szőllősinek és a belügyminiszternek.

Lészay népbíró: De ezek a panaszok nem orvosoltattak.

Kemény: A külügyminisztérium állandóan ezekkel foglalkozott.

Lészay népbíró: Tehát attól kezdve sem deportálások, sem bántalmazások, sem kivégzések nem történtek?

Kemény: A menlevelesekkel nem történt semmi. Azonkívül voltak zsidók, akik a követségek védett épületeiben tartózkodtak. Három kategória volt. Az egyiknek külföldi útlevele volt, ezek úgy jöttek tekintetbe, mint külföldi állampolgárok és nem estek a zsidótörvény alá. A második kategóriába a menlevelesek tartoztak.

Elnök: Nem erről van szó. Csak magyarországi állampolgárokról beszélünk. Tessék hagyni ezt a témát, maradjunk csak az október 15–16-iki eseményeknél.

– Horváth népbíró kérdésére Kemény elmondta, hogy tudatában voltak a német erőknek és a háború kimenetelének – hozzátette: „Első feladatunk volt a magyar reakció megdöntése."

Mérő népbíró megkérdezte, tudta-e, hogy Veesenmayer Magyarországra jövetele előtt hol működött? – Kemény válasza: „Nem".

Mérő népbíró az 1944. március 19-i német megszállással kapcsolatban a következő kérdést tette föl:

– Miért nem fejtettek ki ellenállást olyan hatalommal szemben, amely szövetségesnek minősítette magát, bár, nemde a megszállás ellenséges cselekedet?

Kemény: A megszállás erőszakos cselekedet volt, de nem lehetett ellenséges cselekedet. A magyar kormány tudomásul vette az együttműködést.

Mérő népbíró: Tehát Önnek megbízása volt Szálasi részéről, hogy ezekkel az urakkal érintkezést keressen.

Kemény: Közöltem velük, hogy tudomásul vesszük a helyzetet, tiltakozásunk fenntartásával.

Mérő népbíró: Ha tiltakozik valaki, akkor már nem tárgyal, nemhogy még a hatalomra jutást sürgesse is. Ezt hogyan egyezteti össze magyarságával?

Kemény: A kettő nincs egymással összefüggésben. Németország szövetségesünk volt, a háborút felelős tényezők döntötték el (...)

Mérő népbíró: Az elnök úr ismételt kérdésére a háborúval kapcsolatban Ön olyan kijelentést tett, hogy a háború megindításáért ne Önöket okolják, hanem a Horthyt, mert ő indította meg ezt az oktalan háborút. Mit értett Ön az alatt, hogy miért nem ül ő is itt?

Kemény: Neki is vállalnia kell a felelősséget.

Mérő népbíró: Tehát olyan háborús főbűnös, mint a többi? Ha csak egy mód van rá, felelnie kell cselekedeteiért, mint ahogy mindenki felel, aki vétett a magyar nemzet ellen. Az elnök úr azt mondta, hogy sok rossz cselekedetét menteni tudta volna, Ő azért maradt Budapesten, mert át akarta menteni a reakciót. Haragszik Ön Horthyra?

Kemény: Nem szerettem.

Mérő népbíró: Ismerte Ön Horthy hatalomra jutásának körülményeit?

Kemény: Hallottam róla.

Mérő népbíró: Akkor valószínűleg tudja, hogy nevelőapjuk és tanítómesterük volt. Amikor ugyanis Horthy hatalomra jutott, előzőleg egy idegen hatalom katonai erejét vette igénybe és azzal szövetkezett, hogy bejusson az országba. Önök ugyanezt csinálták egy másik idegen hatalommal.

Kemény: Mi a saját erőnkből, a saját kezdeményezésünkből csináltuk.

Mérő népbíró: Hát a Várban történt harc, ahol honvédeket temettek el?

Kemény: A Kormányzó kilépett államfői tisztéből és a testőrségének elfelejtett utasítást adni arra, hogy mit tegyen, ha ő eltávozott.

Mérő népbíró: Tudja-e Ön azt, hogy Somogyi, a „Népszava" volt főszerkesztője meggyilkolásának Kovarcz volt a végrehajtója?

Kemény: Nem tudok róla.

Mérő népbíró: Szálasi Horthynak vezérkari tisztje volt és Horthy politikai iskolájában nevelkedett. Ez a politika termelte ki az Önök politikáját, Gömbösön, Bárdossyn, Imrédyn keresztül, míg végre Szálasihoz jutottunk el. (Taps a hallgatóság soraiban.) A magyar nemzet tisztában van ezzel s csak azért tartottam szükségesnek ezt elmondani, nehogy e tekintetben félreértés lehessen. Tisztában van a magyar nemzet azzal, hogy azt a politikát, amelyet Szálasi folytatott, Horthy kezdte el.

Kemény: Ő döntötte meg Horthy politikáját.

Mérő népbíró: Ön azt mondta, nem tud róla, hogy alkotmányellenes dolgot követtek volna el a hatalom átvételével, holott egy

Veesenmayer követ kezéből kapja meg a nemzetvezető a megbízást a Kormányzó lemondatására.

Kemény: A Kormányzó saját kezdeményezéséből kérte a német védelmet.

Mérő népbíró: Akkor miért volt szükség a fia letartóztatására?

Kemény: Azt nem tudom miért tartóztatták le.

Mérő népbíró: És miért kellett a Kormányzót kivinni Németországba?

Kemény: Ő maga kérte (...)

Sipos népbíró: (...) Rokona Önnek Kemény Zsigmond az író?

Kemény: Dédapám testvére volt.

Sipos népbíró: Csodálatos elfajzás. Kemény Zsigmond nagy magyar író, akadémikus, szabad gondolkodó volt és Ön az ő leszármazottja. Önön keresztül meg lehet állapítani a Kemény családra is azt, amit a krumplira. A java a földben van. Ami a föld felett van, az már olyan haszontalan dudva.

Frank népügyész: 28-án Önnél van egy összejövetel vacsorára. Jelen van Brunhoff, Neugeboren, Focke, Haller, Szőllősi, Vajna. Ott Ön átadja Hallernak Serédi hercegprímás pásztorlevelét. Emlékszik rá?

Kemény: Igen, a Naplóból.

Frank népügyész: És mi volt abban a pásztorlevélben?

Kemény: Utólag, most értesültem róla, hogy belpolitikai kérdések.

Frank népügyész: S amikor átadta a pásztorlevelet, akkor nem tudta mi van benne?

Kemény: Én továbbítottam.

Frank népügyész: Mi volt abban a pásztorlevélben?

Kemény: A belpolitikai és a zsidókérdésben...

Frank népügyész: (közbevág): Ugyebár, kifogásolta ezeket a hercegprímás?

Kemény: Úgy emlékszem.

Frank népügyész: És ezt a kifogásoló hercegprímási pásztorlevelet egy magyar ember átadta Hallernak.

Kemény: Nem kérem. Ezt az egész országban sokszorosították.

Frank népügyész: De Ön kézbesítette Hallernak, Veesenmayer belpolitikai tanácsadójának. Ön ezt a Kemény család leszármazottjához, magyar ember cselekedetéhez méltónak találta?

Kemény: (hallgat).

Frank népügyész: 22-én Ön közli Hallerral, hogy a katonaságtól S.A.S. behívót kapott.

Kemény: Július?

Frank népügyész: Nem, szeptember. De erre talán anélkül is emlékszik, hogy 1944 szeptemberében kapott egy S.A.S behívót és erre a S.A.S. behívóra vezérétől azt az utasítást kapta, hogy az SS-hez vonuljon be.

Kemény: Nem, hogy vonuljak be. Ez más eset volt. Én 14 hónapig voltam kint a fronton és 25%-os törődöttséggel jöttem haza. Ennek alapján nem is lett volna szabad engem behívni. Mégis kaptam S.A.S.-behívót. Vajna Gábor meginterpellálta a honvédelmi minisztert, aki azt mondta, ez tévedés és el fogja intézni. Az SS-be való jelentkezést ugyanakkor Kovarcz Emil úgy intézte el, hogy – miután akkoriban politikai okokból sok képviselőt behívtak, velük együtt én is az SS-nél jelentkezzem, ami a S.A.S.-behívó alól mentesít. Erre felírt engem is a listára.

Frank népügyész: Önt tehát szintén felvették az SS-listára?

Kemény: Igen.

Frank népügyész: Tehát a jövendő magyar külügyminisztert az SS-listára veszik fel.

Kemény: Az akkori helyzetben nem volt más megoldás.

Frank népügyész: Ön Hallerral a szeptemberi Napló 138. oldala szerint közölte, hogy S.A.S.-behívót kapott és vezére intézkedése folytán az SS-hez fog bevonulni, ha mégis kell.

Kemény: Bevonulásról nem lehetett szó...

Frank népügyész: Mondja, miből következtetett Ön arra, hogy a nemzet szeptemberben Önök mögött áll? Mik voltak azok a konkrétumok, amelyekből ezt a következtetést levonta?

Kemény: A pártnak és a mozgalomnak az egész országba való beépítettsége, továbbá a parlamenti helyzet alakulása a nemzeti szövetség irányában. (...)

Frank népügyész: Hány tagja volt a Nemzeti Szövetségnek?

Kemény: Nem tudom. Közel 210.

Frank népügyész: Szó sincs róla, 130.

Kemény: Nem lehet, mert többség volt.

Frank népügyész: Dehogy volt többségben! Csak Sopronban volt többségben, amikor már elmentek.

Kemény: A vádiratban pedig az áll, hogy Sopronba csak százan mentek el.

Frank népügyész: Az Önök mozgalmának hány tagja volt?

Kemény: Nem tudom. A mozgalmat nem tudom felbecsülni.

Frank népügyész: Hát a párttagok létszámát tudja-e?

Kemény: A párttagok létszáma – úgy emlékszem – 200 000-300 000 volt.

Frank népügyész: Vezére azt mondja, hogy a lakosság 1-1,5%-a. Mármost, ha a lakosság egy, vagy másfél százalékát éri el a párttagok száma, a lakosság 98, vagy 99%-a pedig nem párttag, akkor hogyan áll a nemzet Önök mögött? Hogyan következik ebből az, hogy a nemzet Önök mögött áll?

Kemény: Köztudomású, hogy egy olyan pártról volt szó, amely az állam üldöztetése alatt áll, de különben is egy harcos mozgalom számára aktív résztvevőként a lakosság 2%-a elegendő. Csak a Nyilaskeresztes Párt és a kommunista mozgalom jelentkezhetett ebben a vonatkozásban...

Frank népügyész (félbeszakítja): Ne vonjon párhuzamot a két mozgalom között! Én csak azt kérdezem, ha a lakosság 2%-ának megfelelő számú tagja van a pártnak, akkor honnan veszik Önök azt a következtetési alapot, hogy a mozgalomban az ország lakosságának legalább 51%-a részt vesz és hogy 49% az, amely nem tagja a pártnak. Honnan vették Önök ezt a következtetést?

Kemény: Az szervezési törvény, hogy egy harcos mozgalomnál kétszázalékos taglétszám képviseli a többséget, ha beszorzom a hozzátartozókkal és a mozgalmiakkal...

Frank népügyész: (félbeszakítja): Hol van ez a törvény?

Kemény: Nem tudom, volt-e akkor Magyarországon párt, amelynek ennyi tagja lett volna?

Frank népügyész: Hol van felállítva az a törvény, hogy amennyiben egy pártnak kétszázaléknyi tagja van, akkor a párttal szimpatizánsok az ország lakosságának legalább 51%-át teszik ki? Hol van ez a törvény felállítva?

Kemény: Ehhez hozzájárul az 1939-es választások eredménye.

Frank népügyész: Nem erről beszélek. Hol van felállítva ez a törvény? Ezt tessék megmondani.

Kemény: Azt hiszem, ez egy vezérkari megállapítás. (Derültség.) Én különben nem foglalkoztam pártszervezéssel.

Frank népügyész: Volt Önnek egy elejtett közbeszólása, hogy ti. 1935 óta egyedül Önök harcoltak a Horthy-rendszer ellen és Önök szenvedtek börtönt.

Kemény: Igen.

Frank népügyész: Mi volt az a maximális börtönbüntetés, amelyet az Önök hívei kaptak?

Kemény: Életfogytiglani.

Frank népügyész: Például?

Kemény: Például Wirth Károly.

Frank népügyész: Miért kapta Wirth ezt a büntetést? A mozgalomért kapta, vagy pedig közönséges bűncselekményért?

Kemény: A mozgalomért.

Frank népügyész: Szó sincs róla, közönséges bűncselekményt követett el.

Kemény: Wirth Károly?

Frank népügyész: A Kormányzó ellen merényletet követett el, ez közönséges bűncselekmény volt. Az ítélet így szólt. Ez tehát nem politikai, nem pártpolitikai bűncselekmény. Az Ön vezére mennyi büntetést kapott?

Kemény: Azt hiszem, három és fél évet.

Frank népügyész: Nem három és fél évet. Valamivel kevesebbet.

Kemény: Három évet és három hónapot talán.

Frank népügyész: Még annál is kevesebbet kapott. A lényeges azonban az, hogy az Ön vezére körülbelül háromévi fegyházat kapott. Mennyit kapott viszont Sallai és Fürst?

Kemény: Nem tudom.

Frank népügyész: Nem hallott róla, hogy azokat kivégezték?

Kemény: Nem hallottam.

Frank népügyész: Pedig azok nem voltak egyedüli vezetői egy mozgalomnak. De nem hallott arról sem, hogy kivégeztek más baloldali személyeket is?

Kemény: Nem.

Frank népügyész: Hogyan méri le Ön a két mozgalom közti különbséget? Annak a mozgalomnak a vezére, amely a Kormányzótól jobbfelé állt, háromévi fegyházat kapott, a Kormányzótól balra álló mozgalomnak pedig nem is vezére, csak egy-két aktív működő tagja kötelet kap. Mi a különbség tehát a két mozgalomnak a jobbra és a balra álló mozgalomnak a Kormányzó által való megítélése szempontjából, ha ő ilyen konzekvenciákat fűzött az egyikhez és a másikhoz?

Kemény: Én azt állapítottam meg, hogy 1935 és 1945 között politikai síkon mi harcoltunk.

Frank népügyész: És hogy egyedül Önök szenvedtek börtönt. Ez volt a lényege. Ön arról beszélt azután, hogy október 15-én koalíciós kormány alakult. Egyébként ez az utolsó kérdésem.

Kemény: Igaz.

Frank népügyész: Nem ismerte Ön vezérének azt az álláspontját, hogy a koalíció csak játék, csak átmenet lesz? Nem ismerte azt a Kurt Hallernak tett közlését, hogy a Hitler–Hugenberg-féle koalíció világrekordját meg fogja dönteni és a koalícióból még gyorsabban fog áttérni az egyeduralomra, ha majd ennek a koalíciónak itt lesz az ideje, mint Hitleréknél történik? Nem tudta tehát, hogy ez a koalíció csak egy Kampflage, egy maszk volt? Nem ismerte vezérének ezt az álláspontját?

Kemény: A hungarizmus felé a fejlődés és a kibontakozás ebben az irányban indult el.

Frank népügyész: Milyen irányban? Komolyan akart a mozgalom részt venni a koalícióban, vagy pedig ez csak – magyarán szólva – álarc volt ahhoz, hogy a koalíció testén keresztül egyedül Szálasi kezébe kerüljön az egész uralom? Ez a lényeg. Tudott-e erről, vagy nem?

Kemény: A koalíció csak egy állomás volt a hungarizmus végleges kifejlődése útján.

Frank népügyész: Ezt Ön előzetesen tudta?

Kemény: Igen.

Frank népügyész: Nincs több kérdésem.

Nagy pol. ügyész: Amikor Ön október 16-án elfogadta Szálasitól a külügyminiszteri kinevezést, meg volt arról győződve, hogy egy szuverén országnak, egy szuverén Magyarországnak a külügyminisztere lesz? Bocsánat, hogy egy ilyen idegen szót használtam, hogy szuverén. (Derültség és taps.)

Kemény: Természetesen.

Nagy pol. ügyész: Nem tudott Ön arról, hogy amikor Szálasi a német illetékesekkel tárgyalt arról, milyen legyen majd a kormánylista, mégpedig körülbelül október 2-án, 3-án, 4-én vagy 5-én és bemutatta a listát természetszerűen a német patrónusoknak, tehát Veesenmayernek, a külügyminiszter személyéről különösen érdekes diszkusszió folyt le közöttük? Szálasi Önt hozta javaslatba, a németek jelöltjei mások voltak. Tud Ön erről?

Kemény: Említette, hogy Veesenmayer észrevételt tett.

Nagy pol. ügyész: Én majd elolvasom vezérének Naplójából az idevonatkozó részt. Nagyon érdekes és egyben azt is megmutatja, hogy vezére milyen szuverén ország külügyminiszterének szánta, mert erre egyedül Önt tartotta alkalmasnak. (Olvassa:) „Október 4-én – írja a Napló – a PV felolvasta Veesenmayernek a megalakítandó kormány névsorát. „Hungarista felfogás szerint külpolitikai kérdés nem merülhet fel az egyes államok részéről az Európaközösségen belül, mert az egyetlen politikai, gazdasági és társadalmi egység. Csupán az európai nagytérnek vannak külpolitikai kérdései a többi nagytérrel. Ezt a külpolitikát viszont Berlin irányítja az Európaközösség többi államával egyetértésben. Ilyen ideológiai beállítottságú külügyminiszterre van tehát jelenleg szükségünk, ezért vált szükségessé Kemény Gábor megbízása ezzel a súlyos feladattal." (Mozgás. Felkiáltások: „Súlyos!")

Elnök: Csend legyen!

Nagy pol. ügyész: Egyetlen mondatban legyen szíves megmondani, tisztában van ezzel az Ön vezére által lerögzített felfogással, hogy tehát Ön nem egy szuverén országot fog képviselni, mint külügyminiszter, hanem az Európaközösség egy kis foltocskáját, amelynek azonban egyetlen külügyi képviselete lesz, éspedig Berlinben. Erre a szerepre nem volna alkalmas, bármennyire alkalmazkodjék a hungarista ideológiához, sem Szabó László, sem Marosy Ferenc, akik mégiscsak úgy gondolták, hogy még egy Szálasi miniszterelnöksége, vagy államfősége alatt is egy önálló Magyarországot képviselnének, de alkalmas lesz Kemény Gábor. Mit szól ehhez?

Kemény: Ez nem egy folt-Magyarország, hanem egy délkelet-európai élettér kialakulásának volt a kérdése.

Nagy pol. ügyész: Szuverén, önálló ország lesz-e Szálasi szerint, vagy pedig nem szuverén ország?

Kemény: Csak utalok különösen az Egyesült Nemzetek mai intézményére, amely szintén ehhez hasonló szerv, amely működik tekintet nélkül azokra a határokra, amelyek a háború után valóban kialakultak.

Nagy pol. ügyész: Azok csak terveznek világszövetséget, de most nem arról van szó...

Kemény (Közbevág.): És céljuk a háború kikapcsolása.

Nagy pol. ügyész: De ők az egyenjogúság alapján szervezik meg a nagy- és kisállamok szövetségét, amelyben egyenlő jogokkal bírnak a nemzetek. Ne próbálja ezt az ideális és szép Egyesült Nemzetek Szövetségét lerántani a maguk gondolkodási színvonalára. Arról beszéljünk, miért vállalta Ön azt a szerepet, amelyet Ön elé vezére tűzött ki abban, hogy Ön nem egy szuverén Magyarországnak lesz a külügyminisztere. Külügyminiszterség címén adminisztrálgatni fog valamit, de ennek az imperialista politikát diktáló közösségnek egy központja lesz, mégpedig Berlin. Ön képes volt ezt a lealázó szerepet vállalni?

Kemény: Erre a kérdésre nem tudok választ adni, mert ez teljesen más beállítása a lerögzített, lefektetett szempontoknak. (...)

Nagy pol. ügyész: Azt mondja meg, Ön (...) amikor elvállalta a külügyminiszterséget, hogyan képzelte el a háború végét? Kinek a győzelmét várta?

Kemény: A mi szövetségünk győzelmét.

Nagy pol. ügyész: (...) Ön megnyugtatónak gondolta Magyarország elhelyezkedését német győzelem esetén egy ilyen európai élettérben?

Kemény: Igen, mert ez a magyar nép erejétől függ, én pedig igenis hiszek a magyar nemzet erejében.

Nagy pol. ügyész: (...) Mi volt az elképzelése, vajon Németország barátságos magatartást fog fenntartani Magyarországgal, vagy el fogja-e nyomni Magyarországot?

Kemény: Én rádióbeszédemben erkölcsi, szellemi és anyagi előfeltételeket szabtam a háború utáni rendezésre és ez vonatkozik Németországra is. Jelentettem már, hogy két ízben is felvetődött ez a kérdés a Hallerral folytatott megbeszélés során. Mondtam, nem szeretnők, ha imperialista politika érvényesülne Magyarország irányában. (...)

Nagy pol. ügyész: (...) A vezére itt, az Andrássy út 60. alatti kihallgatáson elmondta – hogy miért tette, az más kérdés, arról majd későbben beszélünk, talán a vádbeszédben –, meg volt győződve róla, hogy német győzelem következik és e győzelem esetén Németország imperialista elnyomó politikát fog folytatni, mégpedig Magyarország ellen is. Ez ellen pedig nincs más védekezés, mint hogy szabadságharcra kell kelni. Ez lesz az új magyar szabadságharc Németországgal szemben.

Szálasi: (Közbeszól.) Ezt nem mondtam.

Nagy pol. ügyész: Azt mondta, hogy a magyar nemzet erejétől függ a kérdés. Ha Németország a hűséget nem tartja meg, akkor Európa népei fellázadnak ellene. (...)

Szálasi: (Közbeszól.) Nem. Én ezt feltételesen mondtam.

Lukács védő: (Keményhez.): (...) Volt-e Önnek a pártban valami önálló elhatározási joga, vagy pedig csak kizárólag a vezér utasításait követték? (...)

Kemény: Totális párt volt, a pártvezető akarata parancs volt a párt számára.

Lukács védő: Ha Önnek más volt a véleménye, mondjuk egy kérdésben, akkor mit csinált?

Kemény: Akkor ezt jelentés formájában előterjesztettem.

Lukács védő: És ha nem fogadták el, akkor is teljesíteni kellett?

Kemény: A pártvezető döntését végre kellett hajtani.

A védelem kérdéseinek befejeztével a bíróság szünetet tartott.

(Szünet után)

Elnök: Arról beszéljen, hogy mint külügyminiszter mit tevékenykedett.

Kemény: A semleges államokkal való kapcsolat fenntartása volt lényege működésemnek. (...)

Elnök: Igaz-e az, hogy Ön a külügyminisztérium több tisztviselőjét letartóztatta?

Kemény: Nem. Csak egyet. Papp Álmos államtitkárt, mert Zágrábban a követség feljelentette, hogy lent a háború ellen uszított.

Elnök: Ön a külügyi szolgálatban volt 18 külügyminisztériumi tisztviselőt feljelentett a honvédvezérkar főnökének a totális harcbavetés minisztériuma mellé kirendelt bíróságnál.

Kemény: Igen.

Elnök: Van egy távirat 1944. október 12-ről keltezve, az ankarai követségtől, amelyben Vörnle ezeket táviratozta: „A magyar rádió folyó hó 11-én este 8 órai hírközlésében német forrás alapján gúnyolta és becsmérelte az orosz hadsereget. Ezt aggodalommal hallottam, mert véleményem szerint Sztálin oly hatalmas ellenfél, hogy megsértése nem csak időszerűtlen, hanem felette veszélyes is." – Nyilván ez a távirat volt a Vörnlével szembeni feljelentés alapja.

Kemény: A feljelentésben ez is benne van.

Elnök: Tehát a hazájával és népével szembeni felelősségérzet és az adott jótanács Önt arra indította, hogy kötél általi halálra ítéltesse. Általában így viseltettek azokkal szemben, akik megtagadták a közszolgálatot Szálasi hatalomra kerülése után?

Kemény: Ezek már előzőleg is megtagadták.

Elnök: Miért előzőleg is?

Kemény: (...) A tokiói és a spanyolországi követ közölte, hogy Szálasi Ferencre esküt nem tesznek, de az ott élő magyarokkal továbbra is törődnek.

Elnök: Hivatali ténykedésüknek ez a megtagadása volt a feljelentés alapja?

Kemény: Hatvanan disszidáltak és közülük csak tizennyolcat jelentettem fel.

Elnök: Ezeket az egyéneket azután hűtlenség címén kötéllel végrehajtandó halálra büntették. – Ön 1944. december 4-én Szálasival és Beregfyvel Németországban volt Hitlernél?

Kemény: Igen.

Elnök: Arról volt-e szó, hogy Hitler megint a csodafegyvereket helyezte kilátásba?

Kemény: Igen. Részletesen elmondta hadfelszerelési programjukat, annak akkori állását és kilátásait.

Szálasi: Azonkívül szó volt Magyarország várható felszabadításáról és arról, hogy a hadműveletek 1945 tavaszán fognak ebből a célból megindulni...

Elnök: Szálasinak úgynevezett nemzetvezetővé történt választása körül Önnek mi szerepe volt?

Kemény: Nem volt semmi.

Elnök: Milyen alapon van az, hogy Önök Szálasit még mindig nemzetvezetőnek tartják? Ön az előbb is úgy említette őt, hogy nemzetvezető. Nem szóltam közbe, meghagytam ebben a privát passziójában. (Derültség.) Ismertetem az 1945. május 1-én Mattseeben készült jegyzőkönyvet, ahol Szálasi a leghatározottabban kijelenti, hogy nemzetvezetői tisztségéről le nem mond, kénymszernek nem enged. A parlament ugyanúgy elveheti tőle a méltóságot, ahogyan adta, de a parlament csinálja meg ezt a lépést, ha jónak látja megtenni az ellen, aki a nemzetet meg akarta menteni. – Mi nem láttuk ezeket a rémségeket, amiktől Önök meg akartak menteni. Az Ön vezére azt mondja, hogy a parlament elveheti tőle a méltóságot. Tehát még az Önök álláspontja szerint sem jár neki a nemzetvezetői titulus, mert nem tudom tud-e róla, hogy Magyarországon az állampolgári jogok teljes szabadsága mellett kényszermentesen és titkosan megválasztott parlament Magyarország államformáját köztársaságban állapította meg és annak élére nem Szálasi Ferencet hívta meg.

Kemény: Nem tudom, hogy mi történt, az Országtanácsnak a szerepét sem látom...

Elnök: Nem Országtanácsról, hanem Parlamentről van szó, amely titkos választójog alapján, a legteljesebb szabadság mellett lefolyt választások eredményeként jött össze és kikötötte, hogy Magyarország államformája köztársaság és köztársasági elnököt választott. Ezzel a magyar alkotmányjog kérdését véglegesen rendezte. Milyen alapon tulajdonít ezzel szemben Ön nagyobb hatályt az akkori parlamenti döntésnek?

Kemény: Nincs átmenet az egyikről a másikra.

Elnök: Miféle átmenet?

Kemény: A legitimitás, amit biztosít az Országtanács.

Elnök: Nem a formai jog, hanem a nemzet és a nép akarata szentesít mindent.

Kemény: Erről nem értesültem. Nem látom a kinti helyzetet.

Elnök: A nép akarata minden kétséget kizáróan úgy döntött, hogy a köztársaság mögött áll és a népakarat ítélkezik most Önök felett...

Elnök (Keményhez): Ön tárgyalt Veesenmayerral a budapesti zsidóknak Németországba leendő kiszállításáról?

Kemény: Nem tárgyaltam, hanem közöltem Veesenmayerral, hogy felemeljük a menlevelesek létszámát. Azt mondta, hogy amikor Szálasi nála volt, ő említette neki, hogy valószínűleg 25 000 főnyi munkaerőre lesz szükség Magyarországról.

Elnök: A nyomozás során Ön azt mondta, hogy a hatalom átvétele után is folytatott Veesenmayerrel megbeszéléseket és ezek egyikén arról volt szó, hogy Veesenmayer 25 000 zsidó kiszállítását kérte különféle gyárakban való foglalkoztatás végett. E megbeszélésen Szálasi Ferenc is jelen volt.

Kemény: És ő ezt elutasította.

Elnök: Ön is ott volt?

Kemény: Igen.

Elnök: Mikor volt az a megbeszélés?

Kemény: Október végén, vagy november elején lehetett.

Elnök: (Szálasihoz): Hol volt ez a megbeszélés?

Szálasi: Nem emlékszem rá. Ha megvolt, akkor valószínűleg a zsidóságnak munkára való beállítása tárgyában kiadott rendelkezések alapján történt, illetőleg azért volt rá szükség.

Elnök: Ön megtagadta ennek a 25 000 embernek a kiadását?

Szálasi: Nem emlékszem rá.

Elnök: Megtagadta, vagy nem tagadta meg?

Szálasi: A zsidó munkaszolgálatosokkal kapcsolatban arra az álláspontra helyezkedtem mindig, hogy azok itthon dolgozzanak és csak akkor adtam hozzájárulásomat a kiszállításhoz, amikor Veesenmayer biztosított engem arról, hogy a magyar hadsereg felszerelési munkálatainak végzése céljából szállítják ki őket.

Elnök: Ezzel ellentétben áll Önnek az a rendelkezése, hogy ezzel végleg intézkedett, másokkal nem tárgyalt és a második pontban szerepelnek az úgynevezett kölcsönzsidók, akiket a német birodalomba visznek ki munkára.

Kemény: Ez úgy látszik a megbeszélés után volt.

Elnök: És arról van-e Önnek tudomása, hogy milyen tömegben szállították ki a zsidókat Németországba?

Kemény: Azt nem tudom, csak azt, hogy folytak szállítások.

Elnök: Tudott-e arról is, hogy menleveles zsidók is bekerültek ilyen kiszállított transzportokba?

Kemény: Ilyenek is bekerülhettek. A svéd, portugál és spanyol követségi titkár az én kezdeményezésemre exponálta magát az ilyen menlevelesek ügyében és igyekezett őket kiemelni.

Elnök: Szóval kerültek be ilyen menlevelesek is a transzportokba, de nem az Ön intézkedésére, ellenkezőleg Ön intézkedett, hogy az ilyeneket kiadják?

Kemény: Igen.

Elnök: Körülbelül hány főnyi zsidót szállítottak ki Németországba?

Kemény: Azt tudom, hogy a Palatinus házakban levő menlevelesek száma körülbelül 40 000 lehetett, azután voltak területen kívüli jogokkal felruházott házak, 8-10-20, ott is voltak zsidók. Minden követségnek joga volt bejelenteni két követségi épületet. Bejelentettek körülbelül tízet és ezek területen kívüliek voltak.

Elnök: Tud-e Ön arról, hogy menleveleseknek összetépték a menlevelüket?

Kemény: Arról tudok, hogy a belügyminiszterhez utasítottam a svájci konzult ebben a kérdésben.

Elnök: Tudott-e arról, hogy a határokon kívül a kiszállított zsidókra milyen sors vár?

Kemény: Úgy hallottam, Németországban voltak, amikor kimentünk márciusban, találkoztunk is velük.

Elnök: Arról nem tudott, hogy már 1944 júliusában a külföldi rádiók ontották a híreket, hogy a Magyarországról kivitt zsidókat a németek egyes táborokban megölik?

Kemény: Annyit tudok, hogy Vajna Gábor decemberben kint volt Himmlernél s feltette a kérdést, igazak-e ezek a hírek. Himmler azt mondotta, hogy ez nem felel meg a valóságnak, mert a finommechanikai munkálatokban alkalmazzák őket. (Derültség a hallgatóság soraiban).

Elnök: Ha a németek ezeket az embereket munkára vitték ki, mi szükség volt az idős, munkaképtelen emberek kivitelére?

Kemény: Ezt akadályoztuk meg akkor, amikor november 17-én az asszonyokra, gyermekekre, öregekre és betegekre külön rendelkezés ment ki.

Elnök: Naponta mentek ki menetoszlopok a hősök útján.

Kemény: Én magam is kimentem a téglagyárhoz, akkor azonban már nem volt ott semmi. Akkor le is állították a dolgot. Én is tiltakoztam Veesenmayernél, aki azt mondta, hogy nem tud róla. Ekkor közöltem a belügyminiszterrel és ekkor leállították. Úgy tudtam, hogy Winkelmann intézkedése volt.

Elnök: De nem a németek szedték össze a zsidókat, hanem a nyilasok. Tudja, hogy számos zsidót, különösen akik nem megfelelő tempóban haladtak, menetközben lelőttek?

Kemény: Nem tudok róla, mert énhozzám december 22-én estig nem érkezett be jelentés a követségek részéről, pedig mindennap érintkeztem velük.

– Az elnök kérdésére Kemény elismerte, hogy a vádiratban szereplő cikkeket ő írta, egy kivételével, amelyet valószínűleg a rádióban elhangzott beszéde alapján fogalmaztak.

Kemény vállalta, hogy cikkeivel az volt a célja, hogy az országot a háború fokozott mértékben való továbbfolytatására serkentse, ugyanakkor hangoztatta, hogy „ha egy háborúban benne vagyunk, akkor nem lehet kétfelé haladni, mert a hadsereg elvérzik (...)" –

Elnök: Azt hiszi Ön, ha a Kormányzó maga nem látta volna át teljesen, hogy ez a háború elveszett, nem akarta volna azt még jobban folytatni, mint Önök? Hiszen a háború az ő egész családi dinasztiája egzisztenciájának fenntartásáért és biztosításáért folyt. A Kormányzó és környezete legalábbis úgy elzárkózott az új idők szele elől, mint Önök, sőt még inkább: A Kormányzó még továbbment Önöknél, mert ő azt lehet mondani, még szélsőségesebb osztálypolitikát csinált még Önöknél is.

Kemény: Mi nem képviseltünk osztálypolitikát.

Elnök: Hogyan képzeli Ön azt, hogy a Kormányzónak ne lett volna érdeke a háború folytatása, ha annak sikeres befejezéséhez a legcsekélyebb reménye lett volna?

Kemény: Ha megvan róla győződve, hogy elveszett a háború, akkor kötelessége a nemzetért egyet megtenni... Ki kellett volna, hogy menjen a hadsereghez és ezt ott megmondania, de ő német területen mondta meg, tehát látszik róla, hogy belső bizonytalanságban volt.

Elnök: Ezt Önök zárták ki, mert ha Önök nem bontották volna meg a nemzet egységét, akkor ez a lépés sikerülhetett volna és akkor Önök nagy hazafiak. Hogy van az, hogy nem törnek meg még most sem, ha arra gondolnak, milyen más helyzetbe kerültünk volna, ha október 15-én kilépünk a háborúból és nem mi maradunk a küzdelemben legutolsó csatlósként szemben azzal a Romániával, amellyel szemben Önöknek is azt lehet mondani, a legnagyobb területi igényeik voltak?

Kemény: Nem tudok róla. Nekünk nem voltak területi igényeink, nekünk más volt a politikánk.

Elnök: Önöknek nem voltak területi igényeik? Ezt most hallom először.

Kemény: A hungarizmus egészen mást akart. Beszédeimben benne is van, hogy a háború alatt nincsenek területi követeléseink. (Zaj a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Tehát Önök nem támogatták a revizionizmust?

Kemény: A délkelet-európai rész más fogalom.

Elnök: Voltak vagy nem voltak területi igényeik?

Kemény: Minden nép akkora területet tölt be, amekkorát erejével és értékével kiérdemel.

Elnök: Azt kérdezem, voltak-e revizionisták olyan irányban, hogy a területi határok módosítását szükségesnek tartották?

Kemény: A trianoni békeszerződést kísérő Millerand-féle levél fenntartotta ezt a lehetőséget, függetlenül a revíziós politikától.

Elnök: Tehát ebből a szempontból revizionisták voltak. Nevezetesen bizonyos területek érdekében, revíziós politikát folytattak.

Kemény: Területről nem nyilatkozom, én csak a magyarság nemzeti és népi erejéről és jogairól tudok beszélni.

Frank népügyész: Területen élünk és nem a levegőben. Mondja meg, területileg mennyit igényeltek?

Kemény: Tegyük fel, hogy a magyarság kihal ezen a területen, akkor nem lehet joga a Kárpátok között, lehet viszont, hogy betöltheti az egész területet.

Elnök: Szóval a lényege a dolognak az, hogy Önök október 15-én még a háború megnyerésében bíztak. Ezzel kapcsolatban csak egy elébetárnivalóm van: ezt a gondolatot is nyilván legpregnánsabbul Szálasi, az Önök pártvezetője képviselte, hogy tudniillik Magyarország ezt a háborút még megnyerheti. Az Ön vezére kiváló jóstehetséggel van megáldva. 1945. május 1-jén a Mattseeben készült jegyzőkönyvben kifejtette: „A háborút Németország vesztette el és nem a nemzetiszocializmus. Németországot nem az ellenség mennyisége és minőségi háborús túlsúlya győzte le, hanem Németország önmagát győzte le diplomáciai, katonai és politikai ostobaságaival, amelyeket sorozatosan követett el. Németország és Itália összeomlása dacára Japán nem fogja elveszteni a háborút (Derültség.), mert igen kedvező politikai és hadászati konjunktúrában van és került különösen most."

Kemény: Közismertek voltak a japán–szovjetorosz kapcsolatok.

Elnök: Hát hogy ezek mennyire közismertek és mennyire alaposak voltak, azt mutatja az, hogy a Szovjetunió éppen akkor üzente meg a hadat Japánnak, amikor Önök szerint pont fordítva, a japán–szovjet paktumnak kellett volna bekövetkezni. (...)

A népbírák kérdései után a védők intéztek kérdéseket Keményhez.

Lukács védő: Tud-e arról, hogy az Ön felesége Wallenberg svéd követségi titkárral milyen viszonyban volt?

Kemény: Hogyne, én Wallenberggel szinte majdnem baráti viszonyban voltam. Wallenberg összes ügyeit, amelyek a menleveles zsidókra vonatkoztak és a törvényes rendelkezéseken belül voltak, mind el is intéztettem. Ezen kívül a feleségem a Svéd Vöröskereszt útján érintkezésben volt Wallenberggel és sok esetet – amikor én nem értem rá – közvetlenül ő intézett el, például Batizfalvy rendőrfőtanácsossal, stb. ...

Lukács védő: Tud-e arról, hogy feleségét a zsidók mentesítése érdekében való közbenjárásaiért le akarták tartóztatni?

Kemény: Megjelent nálam Orendy és Láday ezredes és megkérdezték, van-e tudomásom feleségem közreműködéséről. Mondtam, hogy van, és hogy ezek mindig törvényes keretek között Vöröskeresztes működéséből folynak. Közölték velem, hogy különböző politikai tényezők kifogásolják. Én vállaltam a felelősséget, kijelentve, hogy mindent jelentettem a nemzetvezetőnek, ő minden intézkedésemet helybenhagyta.

– Lukács védő kérdésére Kemény elmondotta, hogy Szálasi felhatalmazására közölte a svéd és svájci megbízottakkal, hogy amennyiben van országukban hely, úgy bizonyos számú magyarországi zsidó számára engedélyezik a kiutazást. Veesenmayer azonban kijelentette, hogy nincs szállítási lehetőség.

Kemény elmondotta azt is, hogy Angelo Rotta pápai nuncius állandó látogatója volt a külügyminisztériumnak, ennek eredménye volt, hogy a menlevéllel rendelkezők számát általában tízszeresére emelték fel, ugyanígy növelték a területen kívüli követségi, ún. védett épületek, házak számát. Így a Vatikánnak az addigi kettő helyett tizenhat épületét ismerték el védett épületnek, ugyanez volt az arány a többi követség védett házainál is.

Lukács védő: 1944. november 19-én Ön Wallenberg egyik bizalmas munkatársával tárgyalt. Vissza tud emlékezni erre a beszélgetésre?

Kemény: Nem emlékszem pontosan, hogy mit tárgyaltam, hiszen mindennap nálam voltak, kétszer is, értekezlet formájában.

Lukács védő: Azzal kapcsolatban, hogy amennyiben november 22-ig nem jön meg a svéd kormány elismerése, baj lesz a menlevelekkel, a mentesített zsidókkal.

Kemény: Erre nem emlékszem. Talán azt mondtam, hogy az én védelmemnek is vannak törvényes határai.

Lukács védő: November 20-án beszélt Ön Danielsson svéd követtel?

Kemény: Igen, volt nálam.

Lukács védő: Mi volt ennek a beszélgetésnek tulajdonképpeni lényege?

Kemény: Azt nem tudom. A svéd követtel talán 7, vagy 8 ízben tárgyaltam.

Lukács védő: Amikor Ön arra hivatkozott, hogy Ön a legfiatalabb külügyminiszter az egész világon, mert 34 éves...

Kemény: 33. (Derültség a hallgatóság soraiban).

Lukács védő: ... vagy 33 és hogy Ön igyekezett a dolgokat, az időt húzni.

Kemény: Ez kétségtelen is.

Lukács védő: De hát ez hogyan volt? Tessék csak megmondani.

Kemény: Voltak állandóan értekezletek a kiszállítás határidejének megállapítására és a nemzetvezető akkor az időben egy határt szabott, hogy körülbelül meddig kell végrehajtani. A belügyi kormányzat sürgette ennek végrehajtását, én pedig ragaszkodtam ahhoz, hogy az elszállítás törvényes formák közt történjék, mert garantáltam azt – és ezt le is tárgyaltuk a belkormányzattal és a semleges Vöröskereszttel – hogy minden kiszállítandó vonat a semleges állam határáig magyar védelem és a nemzetközi Vöröskereszt közreműködése és védelme alatt gördüljön. (Ellentmondások a hallgatóság soraiban.) Csak a szerelvényeket várták a németektől a semlegesek. Erre javaslatot tettem, hogy ne a németektől legyenek a szerelvények, hanem felhívtam a svájci kormányt, hogy bocsásson rendelkezésre megfelelő mennyiségű szerelvényt. (Zaj a hallgatóság soraiban.) Tudtommal december elejéig 240 svéd ki is utazott, 100 gyermek pedig Svájcba.

Lukács védő: Igaz-e, hogy Ön abban az időben a svéd kiküldöttnek 380 darab mentesítést adott át, de az Ön helyettese valami Bagossy nevezetű úr megtagadta a bélyegző rátevését?

Kemény: Nem így volt ez, hanem az összes semleges követségek kaptak menleveleket, ugyanis voltak ott zsidó tisztviselők, zsidó alkalmazottak, és ezek a zsidó alkalmazottak teljes mentesítést kaptak a belügyminisztertől az én közbenjárásomra, ezeknek igazolványt állított ki a külügyminisztérium, hogy ők a követség alkalmazottai. Így kapott a nemzetközi Vöröskereszt 128-at, továbbá a svéd Vöröskereszt, a családtagokkal 370-400 közt lehetett a létszámuk, azután a portugál, stb. követség a létszámnak megfelelően. Ezeknek én sajátkezűleg aláírtam a mentesítési bizonyítványukat, pecséttel elláttam és személyesen át is adtam. Nem tudok ilyenről, hogy valaki nem adta volna ki.

Lukács védő: Még egy utolsó kérdésem van: tud-e arról, igaz-e az, hogy Önnel tudatták a következő misztifikációt? Egy budapesti nyomdában német SS-nyomdászok jelentek meg és milliószámra röplapokat gyártottak az oroszok nevében, mintha ezeket éjjel orosz gépek dobálnák le, hogy a munkásságot és a föld alatti forradalmárokat nyílt fellépésre bírják. Ön kapott is ebből egy példányt és Ön akkor a legenergikusabb intervenciót ígérte a németekkel szemben. Tett-e akkor valamit?

Kemény: Hogyne. A nyomdát megtalálták, az emberek a nyomdában voltak, le is tartóztatott belőlük a rendőrség azt hiszem 6 egyént, akik közül német volt 3 vagy 4.

Lukács védő: De mi volt az Ön ténykedése ebben a dologban? Én erre vagyok kíváncsi.

Kemény: Megvizsgáltattam a rendőrség útján a nyomdát, hogy onnan kerültek-e ki ezek az illegális röplapok. Megállapítottam, hogy a németek adták ki, és a tartalmuknál fogva a belügyminiszter urat felkértem a megfelelő eljárásra. A belügyminiszter úr letartóztatta ezeket az embereket és azt hiszem a nyomdatulajdonost is letartóztatta.

Lukács védő: Tehát ekkor Ön már jobb gondolatra jutott és azt mondta, mégis csak elérkezett az ideje annak, hogy a németekkel szemben is tegyen valamit?

Kemény: A hungarizmusnak az a lényege, hogy a német imperializmussal és minden német erőszakkal szemben fellépünk, ahogyan én letartóztattam más németeket is, más üggyel kapcsolatban.

Lukács védő: Igaz-e az, hogy Ön letartóztatott például 5 vagy 6 nyilast, akik gyilkosságot követtek el, amit Ön nem helyeselt?

Kemény: Nem, gyilkosságot nem követtek el.

Lukács védő: Hanem mit?

Kemény: El volt rendelve, hogy a Palatinus-házakba pártszolgálatos nem léphet be. Egyszer kiment oda a kabinetfőnök, Bagossy és ott találkozott pártszolgálatosokkal. A svájci követ hívatta el, hogy nézze meg, hogy tényleg bementek pártszolgálatosok. Akkor Bagossy letartóztatta őket, mert jogtalan volt a belépésük.

Elnök: Nincs több kérdés?

Latkóczy védő (Keményhez): Tud-e arról, hogy Szálasi Ferenccel szemben a németek mindvégig bizalmatlanok voltak, sőt megfenyegették?

Kemény: Nemcsak Szálasi Ferencet, hanem engem is megfenyegettek, hogy Dachauba küldenek. Ez 1944 nyarán volt, mert nem voltunk hajlandók támogatni azt a politikájukat, amellyel Magyarország teljes kiszolgáltatottságát követelték.

Elnök: Már most előrebocsátom, hogy majd az összes vádlottak kihallgatása után fogok ismertetni egy erre a kérdésre vonatkozó, összefoglalóan tett, augusztus 29-én kelt Kemény Gábor-féle jelentést...

Kemény: Dr. Spinner gazdasági megbízott...

Elnök: Ne beszéljen a szavamba! (Folytatja előbbi mondatát): ... ennek a kérdésnek illusztrálására.

A főtárgyalást félbeszakítom, holnap reggel 9 órakor folytatjuk, kérem akkorra Beregfy Károlyt is elővezetni.

(A főtárgyalás délután 2 óra 30 perckor végződött.)

Szálasi naplójegyzete

II. 11. Főtárgyalásom ötödik napja. Kemény G. további kihallgatása folyik. Vallomása eddig teljesen fedi az enyémet, igazán nem mondhatja senki, hogy ezek a gaz nyilasok összebeszéltek. A zsidókérdés tárgyalásánál felhozza Kemény, hogy milyen intézkedéseket tett érdekükben a nálam tett előzetes vagy utólagos jóváhagyás alapján. Néma csend lett a teremben. Lassan rájönnek a zsidók, hogy tényleg nekem köszönhetik életüket azok, akik az elmúlt zsidótragédiából élve visszajöttek vagy élve maradhattak. Főtárgyalás kezdődött 9 h 45’ – és tartott 14 h 30’. Holnap reggel 9 h-kor folytatása, következő vádlott Beregfy Károly honvédelmi miniszter, főparancsnok, vezérkari főnök.

Idő enyhe, borúsan ködös.

Hatodik tárgyalási nap
1946. február 12.

Dr. Jankó Péter elnök: Folytatjuk a tegnap félbeszakított főtárgyalást. Kérem Szálasi Ferenc, báró Kemény Gábor és Beregfy Károly vádlottak elővezetését. (Fogházőrök elővezetik a három vádlottat.)

Beregfy Károly kihallgatása

Elnök: A tárgyalást megnyitom. Szálasi és Kemény üljenek le, Beregfy álljon a mikrofon elé. Ki fogom hallgatni Beregfy Károly vádlottat. Megértette a vádat?

Beregfy: Tisztelettel kérem, megértettem.

Elnök: Bűnösnek érzi magát?

Beregfy: Nem. Tisztelettel kérem, hogy kötelességszerűen bejelentsem, hogy cellánkban kiütéses tífusz fordult elő, szombat óta zár alatt voltunk, tegnap fertőtlenítettek...

Elnök: És mit óhajt ezzel kapcsolatban?

Beregfy: Azt, hogy az éjszakát a csupasz asztalon ülve és állva töltöttem (Zaj és közbeszólások a hallgatóság soraiban.), úgyhogy nem vagyok tárgyalóképes, tíz hónap óta kizárólag csak rabélelmezésen vagyok. (Közbeszólás: Csirkefogó, gazember! Zaj.)

Elnök: Csendet kérek! Kérem a karhatalmat, hogy a közbeszólókat távolítsa el a teremből.

Beregfy: 75%-os hadirokkant vagyok, kérek engedélyt, hogy leülhessek. Állandóan szédülök, bal szemem pedig elhomályosodik és nem látok.

Elnök: Ha 75%-os hadirokkant, megengedem, hogy ülve tehesse meg védekező előadását. (Vádlott leül.) Első kérdésem, hogy 1944 folyamán mikor találkozott Ön először Szálasi Ferenc vádlottal?

Beregfy: Emlékezetem szerint augusztus hónapban. Vörös János vezérkari főnök szobájában, amikor kihallgatásra vártam. Ekkor Szálasi is megjelent. Ez véletlen találkozás volt. Előre megbeszélt találkozásunk nem volt (...)

Elnök: Szálasi Önnek nem adott utasítást arra vonatkozólag, hogy a hatalom átvétele után a parancsnokokat váltsák le a fronton küzdő hadseregeknél?

Beregfy: Nem. Ilyen megbízatásról egyáltalán 35 éves szolgálatom alatt nem is lehetett velem beszélni. Ez teljes képtelenség és lehetetlenség, hogy ilyen helyzetben a harctéren parancsnokokat ezredesig bezárólag felváltsunk.

Elnök (Szálasihoz): Hogyan egyeztethető ezzel össze az Ön Naplójának ezzel ellentétes tartalma?

Szálasi: Kérem ismertetni a Napló idevonatkozó részét. Nem emlékszem, hogy ez az ismertetés tárgyát képezte.

Elnök: (Az iratok között keresgél, elővesz a szóban forgó naplófeljegyzést.) Itt van! Arra számított talán, hogy ezt nem találom vagy elfelejtem? Nehogy letagadja, felolvasom: (Olvassa:) Szálasi beszél Veesenmayerrel: „A legnagyobb veszélyt az átállítással szemben a határon küzdő két magyar hadsereg jelenti. Ő megtette az intézkedéseket Beregfy révén arra, hogy az adott jelre repülőn vagy már előre a magyar parancsnokságok leváltása megtörténjék ezredig lemenőleg, a két hadseregparancsnok személyét már kiválasztotta."

– Ezt a közlést tette Ön a szeptember 26-i megbeszélésen, mielőtt Veesenmayer Hitler főhadiszállására repült. A feljegyzés értelme tiszta és világos. Vagy tán azt akarja mondani, hogy ennek is más értelme van?

Szálasi: A hadsereg tisztikarát abból a szempontból néztem át, hogy kik a megfelelők az új viszonyok között való parancsnoklásra.

Elnök: Megint mellébeszél. A lényeg az, hogy Ön már megtette az intézkedéseket Beregfy révén a magyar parancsnokságok leváltása irányában. Igaz ez vagy nem?

Szálasi: Ilyen szempontból, ahogyan rögzítettem, valószínűleg így van. (Gúnyos derültség.) Meglehet, hogy ilyen beszélgetés folyt közöttünk. Valószínűleg szóltam az én elképzelésemről és neki megvolt az elképzelése.

Elnök: (Beregfyhez): Ön ezek után is fenntartja, hogy nem kapott ilyen intézkedést Szálasitól a parancsnokok leváltására?

Beregfy: Tisztelettel jelentem, hogy ilyen intézkedés végrehajtása teljesen lehetetlenség. Először is nem két, hanem három hadsereg volt...

Elnök: (Közbevág.) Miért lehetetlenség?

Beregfy: Azért, mert a hadsereg tisztikarának beosztásáról még a központi vezetés sem volt tájékozva. (Derültség.)

Elnök: Ez az intézkedés nem arra az esetre szólt, hogy Ön rögtön szeptember 26-án intézkedjék, hanem ennek nyilván olyan értelem tulajdonítandó, hogy akkor intézkedjék majd, ha Ön megfelelő pozícióba került, mert hiszen akkor lesz majd a leváltás esedékes, ha a hatalomátállítás megtörténik és Ön esetleg megfelelő pozícióba kerül.

Beregfy: Méltóztassék összehasonlítani az október 16-i tiszti beosztást a későbbi tiszti beosztással.

Elnök: Nem erről van szó, nem hasonlítunk össze semmit. Arról van most szó, hogy Ön azt mondotta, nem kapott ilyen intézkedést, ezzel szemben a Naplóban az van, hogy kapott.

Beregfy: Lehetséges, hogy terve volt Szálasinak.

Elnök: Október 15-én hol volt Ön?

Beregfy: Október 15-én a családomnál voltam Siófokon.

Elnök: Ön nem tudott semmit a készülő eseményekről?

Beregfy: Semmit.

Elnök: Miről értesült?

Beregfy: Nem értesültem semmiről, csak a családom közölte, hogy október 15-én rádión hívnak Budapestre.

Elnök: Azután?

Beregfy: Én mint rendesen, a hétfői napon mentem fel Budapestre teljesen tájékozatlanul. Semmit sem tudtam.

Elnök: Hogyan ment fel? Ki vitte fel?

Beregfy: A saját szolgálati gépkocsimmal feleségemmel együtt, tehát nem SS-gépkocsin, ahogy a vád mondja.

Elnök: Miért mondotta a nyomozás során, hogy a németek vitték fel?

Beregfy: A németek nem engedtek el Siófokról. Mikor megtudták, hogy én Siófokon vagyok, őrizetbe vettek és nem akartak elengedni sehova. Mikor mondottam, hogy hétfőn nekem fel kell mennem szolgálati beosztásomban, akkor az ottani német parancsnokság csak úgy engedett, hogy egy őrséget adott és ezzel az őrséggel jöttem fel. Így a feleségemet nem is tudtam a lakásra vinni, hanem kényszerítettek arra, hogy Veesenmayerhoz menjek.

Elnök: A német követség épületébe?

Beregfy: A követség épületébe éspedig azért, hogy igazoltassanak ott.

Elnök: Hány órakor értek Önök oda?

Beregfy: A délelőtti órákban, inkább a déli órák során.

Elnök: Mit ért ezalatt, 12, 11 óra, 1 óra körül?

Beregfy: Ezt nem tudom. Én azt hiszem, hogy tíz és tizenkettő között.

Elnök: Kiket talált ott a német követségen?

Beregfy: A német követségen találtam többek között Szálasit is.

Elnök: Beszélt Szálasival?

Beregfy: Igen.

Elnök: Mit beszélt vele?

Beregfy: Ott kaptam a megbízatást, hogy mint legmagasabb rangú tiszt Vörös János után, vegyem át a vezérkari főnökséget és ezzel egyidejűleg a honvédelmi miniszterséget.

Elnök: Akkor, amikor Szálasi Önnel ezt közölte, hány óra volt? Rögtön a megérkezés után történt ez?

Beregfy (hosszabban gondolkozik): Azt nem tudom. Az időpontra nem emlékszem.

Elnök: Körülbelül?

Beregfy: Rövidesen.

Elnök: Mit ért ezalatt, hogy rövidesen? Egy órán belül?

Beregfy: Egy órán belül.

Elnök: Tehát mindenesetre egy órán belül. Akkor, amikor Önnel ez a közlés történt, a kormánylista többi része össze volt már állítva?

Beregfy: Nem tudok semmit róla.

Elnök (Szálasi felé fordulva): Szálasi Ferenc! Megfelel ez a valóságnak?

Szálasi: Én nem emlékszem arra, hogy ezt a közlést a német követségen tettem volna meg, én arra kértem az urakat, hogy a honvédelmi minisztériumba menjenek fel.

Elnök: Az eskütétel hány órakor történt?

Beregfy: Nem emlékszem pontosan, a késő délutáni órákban lehetett.

Elnök: Szálasi Ferenc! Ön arról nem tett egy szóval sem említést, hogy az eskütétel előtt a miniszterelnökségen Lakatos Géza bemutatta a Kormányzó írásbeli lemondását.

Szálasi: Kérem, ez Beregfy részéről tévedés lehetett, a délelőtt úgy folyt le, ahogy mondottam. A késő délutáni órákban lehetett 3 óra felé...

Elnök: Ön fenntartja azt, hogy a kormányzó ezt a hozzájárulást azzal a tartalommal, amelyről mint az írásban lévőről szól Beregfy, délelőtt mondotta Önnek szóval?

Szálasi: Szóval mondotta és ennek alapján hívtam össze a kormányt és vettem ki az esküt. Még nappal volt, mert utána fényképfelvétel volt kinn a teraszon.

Elnök: Ennek alapján történt meg az eskütétel?

Szálasi: Igen.

Elnök: Tehát ez a miniszterelnökségen késő délután volt, mert napfénynél történt még a fényképfelvétel.

Szálasi: Igen.

Elnök: Erre határozottan emlékszik?

Szálasi: Határozottan emlékszem.

Elnök: Ekkor még írás nem volt az Ön kezében?

Szálasi: Én legalábbis nem láttam írást.

Elnök: Mikor kapott írást?

Szálasi: Mint mondottam, vagy 16-án vagy később – nem emlékszem –, de az esti órák folyamán.

Elnök: Lakatos hozta?

Szálasi: Nem. Mint mondottam, Veesenmayer adta át.

Elnök: Veesenmayernak ki adta?

Szálasi: Azt nem tudom, hogy Veesenmayernek ki adta.

Elnök: Beregfy Károly! Mit szól ehhez?

Beregfy: Lakatos személyesen ott volt. Mellettem ült és átadta az írást.

Szálasi: Meglehet, hogy ez külön dolog volt, ami az én tudtom nélkül játszódott le, mert én úgy tudom, hogy talán ketten-hárman voltunk Veesenmayernél.

Beregfy: Kérem szépen, lehet, hogy tévedek, de én így emlékszem a dolgokra.

Elnök (Szálasihoz): Ön azt állítja, hogy a Kormányzó Önt október 16-án este bízta meg az új kormány alakításával.

Szálasi: Ha az írásbeli megbízatást vesszük alapul, akkor igen, de én már délelőtt kaptam szóbeli felszólítást.

Elnök: Az államfői jogkörre vonatkozóan is?

Szálasi: Az államfői jogkörre vonatkozó határozatot már a Budapesti Közlöny október 16-i vagy 17-i számában közölte.

Elnök: Ön eddig azt állította, hogy Horthy 16-án este írásban bízta Önt meg a kormány vezetésével. Most pedig megemlíti, hogy a megbízatást már délelőtt kézhez kapta.

Szálasi: Szóbeli megbízatás éppen elegendő az ügyek átvételére. Az írásbeli megbízatás csak rögzítette a szóbelit.

Elnök: Miért lépett Ön miniszterei elé már csak az írásbeli megbízatással?

Szálasi: Okmányokat akartam ahhoz, hogy ez a helyzet beállott.

Elnök: Szóval az is feltehető, hogy okmányszerűséget akartak, de esetleg hamis okmányszerűséget is.

Frank népügyész: A „Függetlenség" október 22-i számában foglaltakkal kapcsolatban felhívom a figyelmet arra, hogy az október 19-i „Függetlenség"-ben mindez szóról-szóra benne van, csak az alapok tekintetében van némi eltérés, úgyhogy kérem a „Függetlenség" október 19-i számának az alapokra való részét szíveskedjék Szálasi és Beregfy előtt ismertetni. Igen érdekes az eltérés a jogfolytonosság tekintetében.

Szálasi: Kérném az egész iratnak az ismertetését, mert abból kitűnik,...

Frank népügyész: A többi szóról-szóra azonos.

Elnök: Ismertetjük majd, de most nincs kéznél az október 19-i példány. – Tehát megtörtént az eskü. (Beregfyhez): Mit szól ahhoz, hogy világos volt. Igaz ez?

Beregfy: Nem emlékszem rá. Én csak azt tudom, hogy a Lakatos-féle írásbeli dolognak a bemutatása után történt az eskütétel.

Elnök: Kemény Gábor! Ön hogy emlékszik rá?

Kemény: Körülbelül délután lehetett – mint mondottam tegnap – 5 és 6 óra között.

Elnök: A Lakatos-féle írásról beszéljen.

Kemény: Lakatos hozta az írást. Rövid ideig voltam a követségen, az alatt jött az írással.

Elnök: Ön is emlékszik arra, hogy Lakatos hozta a Kormányzó lemondását és a Szálasi Ferencnek szóló megbízatást? Látta Ön ezt az írást?

Kemény: Nem láttam, csak beszélték. Én jelen voltam véletlenül.

Elnök: Ön hallott erről beszélni?

Kemény: Igen.

Elnök: Szálasi Ferenc fenn volt?

Kemény: Arra nem emlékszem.

Elnök (Beregfyhez): Látta az írást?

Beregfy: Láttam.

Elnök: Lakatos ellenjegyzése rajta volt?

Beregfy: Nem tudom. Tudom, hogy Lakatos hozta és Horthy aláírását láttam. Erre emlékszem.

Elnök: Ha Lakatos ellenjegyzése nem volt rajta, furcsa volna, hogy ő vállalkozott arra, hogy elhozza.

Beregfy: Lakatos személyesen ott ült mellettem és ő adta át az írást.

Elnök: Tehát október 16-át követően Ön munkához látott, mint honvédelmi miniszter és hadseregparancsnok.

Beregfy: Nem kérem. A vezérkar főnöke voltam és e mellett elláttam a honvédelmi miniszteri teendőket. Tudniillik – ha szabad tisztelettel jelentenem –, október 15-e előtt a Kormányzó közvetlen megbízásából a vezérkar főnökségét a honvédelmi minisztérium racionalizálás szempontjából átszervezte.

Elnök: Ez nem érdekel most bennünket. Emlékszik, hogy ebben az úgynevezett országújjáépítési tervben a honvédelmi miniszter feladatai miben voltak megjelölve?

Beregfy: A vádiratból tudom ezeket.

Elnök: Ismertetem a „Függetlenség" csatolt példányából: (Olvassa.) „A harcoló honvédség teljes összhangba hozása a német véderővel. A belső honvédelem szervezetének, katonai felszerelésének és kiképzésének a német véderő szervezetével, felszerelésével és kiképzésével való teljes összhangba hozatala. Irányvonalak és gyakorlati terek alkotása a nemzet belső honvédelmi szolgálatára és honvédelmére. Összekötőtisztek kinevezése a szövetséges véderő részeihez. Végül, a fegyveres nemzet vezetésére alkalmas vezérkar megteremtése." – Így volt ez, Szálasi Ferenc?

Szálasi: Igen.

Elnök (Beregfyhez): Ön erről tudomást szerzett?

Beregfy: Igen, írásban kaptuk meg.

Elnök: Ezt a rendelkezést Ön írásban is megkapta?

Beregfy: Igen. Tisztelettel jelentem, hogy a német hadsereggel való összhangba hozatal nem újkeletű. Október 15-e előtt is már évek óta folyt és a közös hadműveletek természetes folyamánya az, hogy akkor, amikor a seregtestek és csapatok egymással összekeverve alkalmaztattak a magyar és német vezetés alatt, a felszerelés is túlnyomórészben a németektől származott, hogy a kiképzésnek, a szervezésnek stb. összhangban kell lennie. Ez már elődeim intézkedése alapján folyt és nem újkeletű dolog Szálasitól, hanem egy természetes folyomány. Ami a vezérkarnak és az országnak honvédelmi célokra való átállítását illeti, ez olyan feladat, amelyet háború alatt nem lehet megoldani. Ez békebeli feladat, úgyhogy ezzel egyáltalán nem is foglalkoztunk.

Elnök: Várjon csak. Lényegében Ön mit váltott valóra ebből a programból? Ezt mondja meg röviden.

Beregfy: Az összhangba hozatal természetes folyomány volt, tehát csak folytatódott.

Elnök: Szóval azt mondja, hogy Ön csak folytatta az előzetes munkát.

Beregfy: Semmiféle kezdeményező lépést e téren nem tettem.

Elnök: Folytatta az előző munkát az összhangba hozás terén.

Beregfy: Úgy van.

Elnök: Mikor rendelte Ön el a Hunyadi SS páncélos gránátos hadosztály felállítását?

Beregfy: Én nem rendeltem el, az elődöm határozta el. Csatay, csak én hagytam jóvá október 17-én.

Elnök: De Ön aláírta ezt a tervezetet. Nyomozati vallomásában szerepel, hogy Nagyőszy hozott valamit azzal...

Beregfy: (Befejezi az elnök mondatát.) ... hogy jóvá van hagyva.

Elnök: De mi volt az, amit Ön aláírt?

Beregfy: A formai szerződés, az ügydarab tisztázata.

Elnök: Vagyis a németekkel kötött, letisztázott szerződést Ön írta alá.

Beregfy: Igen.

Elnök: És Nagyőszy azt mondta, hogy ez csupán az írásba foglalási aktus volt?

Beregfy: Igen, hiszen én csupán a tisztázatot írtam alá.

Elnök: Mondja meg, mi volt ez a Hunyadi SS páncélos hadosztály?

Beregfy: Ez egy magyar hadosztály volt (Zaj és mozgás a hallgatóság soraiban.), kizárólag ezzel az elnevezéssel, amit én elleneztem, azonban az előadmányok alapján be kellett látnom, hogy nincs benne semmi, legfeljebb egy hiúsági kérdésről van szó a németek részéről.

Elnök: Mi volt a célja ennek a hadosztálynak?

Beregfy: Ennek a felállítása.

Elnök: De mi volt a célja?

Beregfy: Mint minden hadosztálynak, az volt a célja, hogy az ország védelmében és az elvesztett területek visszaszerzésében részt vegyen.

Elnök: Más szóval a totális hadviselés érdekének szolgálatába állították?

Beregfy: Egy hadosztály még nem jelentette ezt, mert egy hadosztály hadikészültségre emelése legalább háromnegyed évet vett igénybe. Egy újonnan felállított hadosztályé.

Elnök: Hát Önnek nem volt szándéka a hadosztálynak totális harcbaállítása? Általában nem a totális háború volt az Önök célja?

Beregfy: A totális harcbaállítás már 1944. október 15-e előtt volt, amikor én a póthadsereg parancsnoka voltam.

Elnök: Hány hadosztály küzdött október 15-e előtt?

Beregfy: Nem emlékszem rá. (Mozgás a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Körülbelül?

Beregfy: Nem emlékszem.

Elnök: Körülbelül sem emlékszik?

Beregfy: Nem. Voltak feljegyzéseim, ezek a katonapolitikai osztályon maradtak.

Elnök: Egy vezérezredes, hadseregparancsnok hozzávetőlegesen nem emlékszik arra, hogy hány magyar hadosztály állott fegyverben?

Beregfy: Tíz hónap után, ilyen bánásmód és élelmezés után...

(Nagy zaj és közbekiáltások a hallgatóság soraiból: Gazember! A bánásmódra panaszkodik? Meghülyült!) ... akik nevetnek és ilyen helyzetben lennének mint én... (Zaj és közbekiáltások: Voltunk rosszabb helyzetben! Maguk gyilkoltak! Gyilkosok!)

Elnök: Csendet kérek! Ha nem lesz csend kiüríttetem a termet. (Beregfyhez): Nézze, a Szálasi kormány honvédelmi miniszterének és hadseregfőparancsnokának nem volna szabad ilyen összetört magatartást tanúsítani, különösen akkor, amikor Ön nagyon jól tudja, hogy tízezrek és százezrek sokkal nyomorultabb sorsban voltak az Önök keze alatt, mint Ön vezérezredes úr (Nagy taps.), akinek annak idején a jólét és a kényelem jutott ki. Most egyszerre összetörik, összeomlik. Gondoljon arra, hogy tízezrek és százezrek haltak meg az Ön hazárdjátékából. (Nagy taps és felkiáltások a vádlott felé: Gazember! Gyilkos! Pfuj! Pfuj!) Ne vinnyogjon itt a vezérezredes úr örökösen. (Nagy taps.)

Beregfy: Tisztelettel jelentem, én nem vinnyogok.

Elnök: Ön hallgat és felel a kérdéseimre! Fenntartja azt az állítását, hogy nem emlékszik, hány hadosztály állott a küzdelemben?

Beregfy: Nem emlékszem. Méltóztassék feljegyzéseimet megnézni.

(...) Elnök: De azt elismeri, hogy az a létszám, amely harcba volt vetve, egyenlő volt a totális harcbavetéssel?

Beregfy: Úgy van. Akkor már teljesen igénybe volt véve minden emberanyag.

Elnök: Csak az emberanyag?

Beregfy: Emberanyag és fegyverzet.

Elnök: Tulajdonképpen az utóbbi csak másodsorban érdekel. Elsősorban az emberanyagról kérdezem.

Beregfy: Emberanyag tekintetében is minden harcba volt vetve, mert kiképzett emberünk idehaza már egyáltalán nem volt, a hadrend pedig nem fejlődött, hanem csökkent.

Elnök: A totális hadvezetés alatt Önök csupán a kiképzett emberek bevetését értették, vagy pedig azt is, hogy a kiképzés szempontjából számbajöhető emberanyagot is igénybe vegyék? És több-kevesebb kiképzés után bedobják? Hiszen csinálták ezt maguk még gyerekekkel is.

Beregfy: Az emberanyag felett én nem rendelkeztem.

Elnök: Most egyelőre nem arról kérdezem, hogy rendelkezett-e az emberanyag felett, vagy sem. Ön azt állítja, hogy már október 15-ike előtt is megvolt a totális harcbaállítás.

Beregfy: Úgy van. De az emberek akkor már nagyon le voltak rongyolva.

Elnök: Szálasi Ferenc, mit szól Ön ehhez? Egyezik az Ön felfogása Beregfynek azzal az állításával, hogy október 15-ike előtt már totális volt a harcbaállítás?

Szálasi: Ahogyan az elmúlt rendszer a totális harcbaállítást elképzelte, igen. A mi felfogásunk szerint azonban nem.

Elnök: Nem felelt a kérdésemre. Mégegyszer megkérdezem, helyesli Ön Beregfynek azt a felfogását, hogy a harcbanállás már előzőleg totális volt?

Szálasi: Beregfy vezérezredes úr a kiképzett katonákat veszi alapul és ebben igaza van.

Elnök: Nem erről van szó. Persze, hogy igaza van ebben, mert hiszen kiképzetlen emberekkel nem lehet harcolni, de ki lehet őket képezni.

Szálasi: Hát igen, voltak még kiképzendő korosztályok.

Elnök: Úgy van, voltak még ki nem képzett korosztályok és ha ezt elismeri, akkor maga nem helyesli Beregfy felfogását. Üljön le! (Beregfyhez): Kik voltak a Hunyadi SS páncélos hadosztály vezetői?

Beregfy: Magyar tisztek.

Elnök: És a legfőbb vezetés?

Beregfy: Grassy altábornagy.

Elnök: Magasabb vezetés nem volt ?

Beregfy: Nem.

Elnök: A német parancsnokságnak milyen ingerenciája volt e hadosztály vezetésére?

Beregfy: Semmi se. Kizárólag annyi, hogy német kiképző táborban volt elhelyezve a legénység.

Elnök: Semmi más?

Beregfy: Semmi más. Csak annyi, hogy harctéri tapasztalatokkal rendelkező német oktatótiszteket és altiszteket adtak.

Elnök: Csakhogy ennek a hadosztálynak a tagjai német SS-egyenruhát viseltek.

Beregfy: Igen, de azért, mert semmiféle magyar egyenruha nem volt.

Elnök: Miért kellett SS-egyenruhát viselni és miért nem a német hadsereg rendes egyenruháját? Miért kellett elnevezésében felvenni az SS-t, ha ez magyar hadosztály volt?

Beregfy: Nem tudom. Elődöm tudja.

Elnök: Ismertetem a „Honvédségi Rendeletek" 1945. január 16-iki számában foglalt körrendeletet, mely az 50. oldalon található és száma 1011.E.(X) 1945. A rendelet így szól (olvassa): „A magyar SS (Hunyadi) páncélgránátos hadosztályba beosztott egyének nyilvántartásáról. A következőket rendelem el:

1. A magyar SS (Hunyadi) páncélgránátos hadosztály alakulatainál a vonatkozó német előírások szerint vezetendő nyilvántartáson kívül oly kiegészítő nyilvántartást is kell vezetni, amellyel a magyar rendszer szerinti állományvezetés folytonossága biztosítható. Ezért a Hunyadi páncélgránátos hadosztályba beosztott minden magyar hadkötelesnek valamely magyar állományhoz kell tartoznia, a változtatásokat elő kell jegyezni, előfordult változásokat az egyén visszatérése vagy fogyatékba jutása esetén állományt kezelni kell.

2. A magyar SS (Hunyadi) páncélgránátos hadosztály alakulataihoz beosztott kiképzett egyéneket magyar állománytestük állományába, a ki nem képzetteket pedig a toborzóhelyen, vagy ahhoz legközelebb eső bevonulási központnál állományba kell venni. Az SS-hadosztályba való beosztásukat a következő szöveggel kell állománykezelni: „Átadatott a magyar SS-hadosztály állományába." Mit szól ehhez?

Beregfy: Ez egy adminisztratív intézkedés, melyet a szakosztály adott ki az általános elvi rendelkezés alapján. Ez a rendelkezés bizonyítja azt, hogy a hadosztály teljesen magyar kézben maradt.

Elnök: A kiképzők sem voltak németek?

Beregfy: Nem, hanem magyar tisztek voltak.

Elnök: Akkor mivel magyarázza azt az igazán adminisztratív rendelkezésnek nem nevezhető rendeletet, amely 1945. január 26-án kelt és amely így szól (Olvassa): „Hunyadi SS páncélgránátos hadosztály eskümintájának helyesbítése. A Hunyadi fegyveres magyar SS hadosztály eskümintáját alábbiak szerint helyesbítem." Most következik az esküminta, mégpedig németül is, magyarul is. „Ich schwöre Adolf Hitler, dem Obersten Feldherrn... (Óriási zaj és közbekiáltások a hallgatóság soraiban: Pfju! Pfuj! Gazember! Csibész! Hazaáruló!) ... Franz Szálasi unbedingte Gehorsamkeit bis zum Tode.

Esküszöm, hogy Hitler Adolfhoz, a haderő legfelsőbb parancsnokához (Pjuf, pfuj! Gyilkosok! Gazemberek!) és Szálasi Ferenchez, a magyar nemzet vezetőjéhez hű leszek, minden elöljáróm iránt feltétlen engedelmességgel viseltetem. Esküszöm, hogy minden ellenségünk ellen mindenhol a végső győzelemig harcolok."

Ez Önnek magyar alakulat volt? Magyar embereket eskettek fel Hitlerre és ezt nevezi Ön magyar hadosztálynak? (Felháborodás és közbeszólások a hallgatóság soraiból. „Pfuj, pfuj! Hazaárulók! Komáromban német őrmester ugráltatta a magyar legénységet!")

Beregfy: A valóságban nem tettek esküt Hitlerre. Ez csak egy előmunka volt. (Felkiáltások: Hazudik!)

Elnök: Ha nem lesz csend, különösen itt a hátam mögötti padokon, ki fogom üríttetni ezt a részt.

Beregfy: Szabad megtudnom, hogy ez a rendelkezés a Rendeleti Közlönyben jelent-e meg?

Elnök: A „Honvédségi rendeletek" című kiadványban jelent meg, abból olvastam fel szóról-szóra.

Beregfy: Nem tudok erről a dologról, mert ez a valóságban nem lett foganatosítva. Hogy hogyan került bele a Rendeleti Közlönybe, nem tudom. Mindenesetre tudtomon kívül.

– Beregfy a továbbiakban azt állította, hogy a Hunyadi SS-hadosztálynál megtörténtek a jelentkezések, volt ugyan kiképzés, de május 1-ig, fogságba kerüléséig nem lettek készen és ezért a hadosztály nem is került bevetésre.

Az elnöknek arra a kérdésére, mi volt a Szent László hadosztály, SS-alakulat volt-e és hol harcolt, Beregfy azt válaszolta, hogy ez nem volt SS-hadosztály, ezt az alakulatot még október 15-e előtt különböző egységekből, elsősorban ejtőernyős egységekből állították fel. A hadosztályt előbb Budapest térségében, majd a Garam-hídfőnél vetették harcba – október 15-e után, – egyébként már régebben alá volt rendelve a német vezetésnek.

Beregfy szerint egyetlen új SS-hadosztályt sem állítottak fel, a Hunyadi-hadosztályt nevezték Hungarista SS-hadosztálynak.

Elnök: Várjunk a későbbiekre! Egyelőre ez nem volt sem felfegyverkezve, sem kiképezve. Ezek szerint Ön megmarad amellett az állítása mellett, hogy semmiféle új alakulat felállítása nem történt meg?

Beregfy: Új alakulatok csak tervezve voltak. Ezek a Hunyadi...

Elnök: Tehát ebből következik az, hogy az Ön vezérkari főnöksége, majd hadseregparancsnoksága, illetve honvédelmi minisztersége alatt semmiféle további magyar fegyveres erők bevetve nem lettek?

Beregfy: Új nem. Ellenkezőleg, csökkentettük. (Zaj és derültség a hallgatóság soraiban.)

Nagy pol. ügyész: Totalitást ígértek és mégis csökkentették!

Elnök: Tehát fel sem töltötték a küzdő hadosztályoknál mutatkozó hiányokat?

Beregfy: Az elődöm alatti rendszer az volt, hogy tíznapos átképzés után a fronton levő csapatok pótlást kaptak. Én éppen ezt hiúsítottam meg azzal, hogy nem egyeztem bele, hogy ez tíz nap után történjék, mint addig volt, hanem csakis négyhetes, tehát egyhónapos átképzés után kerülhessenek pótlásra azok az emberek, akik már ki voltak képezve és valamilyen okból, betegség vagy sebesülés stb. okából a kiképzőtáborokba kerültek s azután vissza a csapattestükhöz az előírás szerint. Tehát, hogy meghiúsítsam ezt a tíz napot, meghosszabbítottam négy hétre.

Elnök: És négyhetes kiképzés után a feltöltés folyt?

Beregfy: Átképzés után, mert ezek kiképzett emberek voltak.

Elnök: De azután folyt a feltöltés?

Beregfy: Igen. De sokkal lassúbb ütemben, mint azelőtt.

Elnök: Szálasi Ferenc! Mit szól Ön ehhez?

Szálasi: Az irányelvek, amelyek szerint neki cselekednie kellett, úgy szóltak, hogy minden fegyverfogható embert 18 éves kortól 37 éves korig bezárólag be kell állítani. A teljes és totális harcbaállítás és arcvonalba állítás, mint én is mondtam, azért nem volt lehetséges, mert a felszerelés, az anyagi felszerelése ezeknek a seregtesteknek a hazai ipartól várható nem volt, éppen az összebombázásuk miatt, a német iparnak pedig egy szerződés alapján kellett volna egymás után felszerelni ezeket a seregtesteket. Ez azonban nem következett be.

Elnök: Ön a vallomásában azt is mondta, hogy egy-két új hadosztálynak – nem emlékszik határozottan – a felszerelése mindenesetre megtörtént.

Szálasi: Igen, én úgy tudom, megtörtént.

Elnök: A nyomozás során 3-4-et mondott, az itteni vallomása során pedig azt mondta, hogy nem emlékszik rá határozottan.

Szálasi: Nem tudom határozottan.

Elnök: Határozottan állítja, hogy egy-kettőnek a felszerelése megtörtént?

Szálasi: Határozottan tudom a Hunyadiról, hogy annak a felszerelése megtörtént.

Elnök: Mit szól ahhoz, hogy Beregfy azt is tagadja, hogy annak a felszerelése megtörtént?

Szálasi: Én úgy tudtam, hogy megtörtént a felszerelése.

Elnök: Mit gondol, melyik az igaz?

Szálasi: Ő jobban tudja, mint szakember.

Elnök (Beregfyhez): Ön mint magasrangú katona, úgy vázolta előttünk a helyzetet, hogy nagyfokú, mindent megbénító felszerelési hiány állt fenn. Ilyen körülmények között micsoda reális katonai alapját látta Ön ennek az egész küzdelemnek a továbbfolytatására?

Beregfy: Tisztelettel jelentem: a háborút nem én üzentem meg. (Derültség és zaj a hallgatóság soraiban.) Én mint katona, esküt tettem, hogy elöljáróimnak a parancsait teljesítem. (Zaj.) Kizárólag arról volt szó, hogy hazánkat megvédjük. (Zaj és derültség.)

Elnök: Csendet kérek! Ha Ön, mint katona járt volna el, hogy elöljáróinak parancsát teljesítse, akkor Ön elsősorban Horthy Miklós proklamációjának vetette volna alá magát (Úgy van! Úgy van!) annál is inkább, mert Önök voltak az a kitenyésztett réteg, amelyre a Horthy-rezsim egyedül épített.

Beregfy: Tisztelettel jelentem, hogy a proklamációt én nem hallottam. (Zajos derültség a hallgatóság soraiban.)...

(...) Elnök: Mit akar Ön bebizonyítani? Ön azt akarja bebizonyítani, hogy helyesen járt el annak ellenére, hogy az Önök eljárása még fokozottabb katasztrófába vitte a nemzetet, mint amiben egyébként is benne volt?

Beregfy: Az akkori helyzettájékoztatásom és helyzetmegítélésem alapján helyesen jártam el, mert október 16-án olyan helyzettájékoztatást kaptam, hogy a kinti hadseregek megtagadták a Kormányzónak a fegyverletételi felhívást, a vezérkar főnöke pedig október 15-én kiadta a parancsot a harc továbbfolytatására, ennélfogva tehát a kinti hadseregek változatlanul tovább harcoltak, úgy mint eddig. Budapestre érve, a honvédelmi minisztérium és a vezérkar főnöksége változatlanul a helyén dolgozott úgy, mint azelőtt. A mögöttes országbeli alakulatok mindegyike kivétel nélkül tovább folytatta a munkáját, úgy, mint azelőtt.

Elnök: Ez mind nem reális katonai alap. Ezt Önnek kell leginkább tudnia. Önnek kell leginkább tudnia, hogy a reális katonai alap teljesen megszűnt a háború reményteljességét illetőleg annak folytán, amit Önnek évről-évre látnia kellett, hogy a német hadsereg évről-évre egyik vereséget a másik után szenvedi el, állandóan ígérgeti, hogy: „Itt és itt fogok megállani, ekkor és ekkor fogom bevetni a csodafegyvereket"; ezzel szemben ezek egyike sem következett be, hanem a szövetségesek részéről egyik győzelem követte a másikat. Teljesen kiváltnak volt mondható a tengelynek az olasz tagja, Magyarországnak felszerelése nem volt. Hol látta Ön itt a reális katonai alapot az egész világgal szemben akkor, amikor Németország többi csatlósállama is már mind egytől-egyig észretért?

Beregfy: Tisztelettel kérem, március 19-én körülbelül már ugyanaz volt a helyzet Magyarországon az első bombázások után. Semmiféle katonai felszerelési lehetőség nem volt és mégis folytatták a háborút október 15-éig.

Elnök: De annál nagyobb hiba volt, hogy október 15-én még tovább folytatták!

Beregfy: Még egyszer jelentem, hogy október 16-án a helyzettájékoztatás alapján nem változott semmiféle hadászati tényező az azelőttihez képest.

Elnök: De Ön nem fedheti magát a március 19-i állapottal, az akkor felelős tényezők elhatározásával!

Beregfy: Nem is akarom, csak rá akarok mutatni, hogy a hadászati tényezők ugyanazok voltak.

Elnök: Akkor is éppen olyan rosszak voltak a kilátások, csak október 15-én ezeket még jobban kellett volna látni, mert 19-én még a román kiválás sem volt meg, október 15-én pedig már megvolt a román kiválás is és az ország nagy része orosz megszállás alatt volt. Tehát még súlyosabb volt a helyzet!

Beregfy: Tisztelettel jelentem, hogy ha október 16-án nem vállalja a Szálasi kormány ezt a feladatot, akkor az én katonai megítélésem szerint a helyzet még súlyosabbá válik. (Zajos derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csendet kérek! Miért válik súlyosabbá?

Beregfy: Azért, mert az összes német tartalék seregtestek Budapesten és amögött voltak. Abban a pillanatban, amikor nem magyar kormány kezében van a megmaradt országrész, hanem kiugrik, akkor ezek a német erők nem a debreceni csatában vesznek részt, hanem a magyar erők ellen fordulnak és akkor itt Budapest területén a Duna mentén sokkal súlyosabb és hevesebb harcok keletkeznek már október 16-án, mint később. (Mozgás és derültség a hallgatóság között.)

Elnök: Miért féltette Ön jobban a magyar hadsereget itt a német hadseregtől, amely egyik csúfos vereségét a másik után szenvedte el, mint a győzelmet győzelemre halmozó orosz hadseregtől?

Beregfy: Október 15-ike után...

Elnök: Nem erről van szó! Miért érte volna a magyar hadsereget nagyobb veszedelem, ha a vereségsorozatban levő német hadsereggel kerül szembe akkor, amikor itt lett volna a hátában támogatóként az orosz hadsereg? (Úgy van! Úgy van! Taps a hallgatóság között.) Csendet kérek!

Beregfy: A német tartalékok a magyarok ellen fordultak volna, tehát az ellenséges pusztítást a német szövetséges pusztítás előzte volna meg. Október 16-án még semmiféle magyar ellenkormány vagy megállapodás nem volt, tehát katonailag teljes képtelenség azt hinni, hogy az orosz hadsereg abban a pillanatban megállítja a hadműveleteket. Ellenkezőleg, abban a pillanatban még nagyobb hevességgel indul neki.

Elnök: Kik, az oroszok? Az természetes. (Derültség.)

Beregfy: De nem mint szövetséges, hanem mint ellenség, hogy mielőbb elfoglalja a hadászatilag legfontosabb helyet, Budapestet, viszont a németeknek legfontosabb volt, hogy éppen ezt a hadászatilag fontos vonalat tartsák.

Elnök: Ön azt látta, hogy Romániában abban a pillanatban az orosz hadsereg Romániával szemben veszedelmesebb ellenségként fordult, mint amilyennek Ön a németet tartotta? Hiszen abban a pillanatban, amikor Románia az oroszok mellé állt, megüzente a hadat Németországnak.

Beregfy: A román helyzetet nem lehet összehasonlítani, csak az esetben, ha mi is azt csináltuk volna, hogy amikor az orosz hadsereg a Kárpátok keleti lejtőjén van, akkor csatlakozunk hozzá. Akkor ugyanaz a helyzet állott volna elő, mint Romániában. Akkor még a német tartalékok nem özönlötték el a magyar medencét annyira, mint október 16-án.

Elnök: Ugyan kérem! Sokkal kisebb kockázatot jelentett Magyarország számára a háborúból való kiválás akkor, amikor az orosz hadsereg a Kárpátokon belül volt. A kockázatot Ön abban látja, amint tapasztaljuk, hogy félt a némettől, hogy mit fog itt csinálni a német. A német pedig annál kevesebbet csinálhatott ellenünk, minél közelebb volt az orosz hadsereg. Tehát éppen azért, mert az orosz hadsereg a Kárpátokon belül volt, Önök a legcsekélyebb kockázat nélkül a németek ellen fordulhattak volna. Abban a pillanatban – ez egyetlen józaneszű ember előtt sem lehet kétséges – a németek innen ész nélkül takarodtak volna ki. (Úgy van! Úgy van! Taps a hallgatóság soraiban.) A magyar hadseregnek a németek ellen kellett volna fordulnia, amikor az orosz hadsereg alig száz kilométerre állt Budapesttől.

Beregfy: Igen, ezt a történelem fogja bebizonyítani. (Zaj a hallgatóság körében.) A magyar hadsereg nem volt együtt, hanem a német hadseregbe egyszerűen beékelve, úgy, hogy tulajdonképpen a magyar hadseregek nem tudtak volna önállóan cselekedni, mert a németek közé be voltak ékelve. Még egyszer rámutatok arra, hogy a tartalékok mind itt álltak készenlétben s ennélfogva ezek a magyarok ellen fordultak volna.

Elnök: De miért fél Ön – ismétlem – a vereségsorozatban levő német tartalékoktól jobban, mint az orosz hadseregtől? Az orosz hadseregnek neki merte hajtani a meg nem felelően felszerelt magyar hadsereget?

Beregfy: Azt nem tettem.

Elnök: De azt tette!

Beregfy: Nem! Én a magyar embert védtem. (Nagy zaj a hallgatóság között.) Tessék bebizonyítani nekem egyetlenegy esetet, hogy kiképzetlen embereket küldtem volna a harctérre. Éppen az ellenkezőjét csináltam.

Elnök: Nem erről van szó!

Beregfy: Tessék bebizonyítani! Csak egyetlenegy hadosztályt állítottam fel.

Elnök: Megint mellébeszél!

Beregfy: Nem beszélek mellé.

Elnök: Ez a szokott stílusa! Arról van szó, hogy Ön mindenesetre azzal, hogy a honvédelmi miniszterséget betöltötte, a honvéd vezérkar főnöke, majd a hadsereg parancsnoka volt, támogatta azt az irányzatot, hogy az ország ne a németek ellen forduljon, hanem továbbra is az oroszokkal maradjon ellenségeskedésben. Ezzel Ön hozzájárult ahhoz, hogy a meg nem felelően felszerelt, kislétszámú magyar hadsereg a túlerőben levő orosz hadsereg ellen fejjel menjen a falnak és elvérezzék!

Beregfy: Tisztelettel jelentem, hogy október 16-án, amikor átvettem a hivatalomat...

Elnök: Azt kérdezem: az oroszoktól nem féltette a magyar véreit?

Beregfy: Az oroszokkal szemben háborúban voltunk.

Elnök: De miért nem szüntette meg a háborút?

Beregfy: Ha lehetett volna, beszüntettem volna.

Elnök: Miért nem lehetett?

Beregfy: Mert akkor nem vártam volna arra, hogy a fél országot végigpusztítsa a háború borzalma.

Elnök: Miért nem lehetett?

Beregfy: Azért, mert késő volt.

Elnök: Miért volt késő?

Beregfy: Azért, mert az utolsó pillanat akkor volt, mint Romániánál is, hogy mielőtt a saját területre lép a háború pusztítása, akkor ugrott ki.

Elnök: Hallatlan torz okoskodás! Ezen bukik el Ön! Mert ha akkor meg kellett volna kötni a békét és fegyverszünetet, amikor az orosz hadsereg a Kárpátok előtt volt, minden épeszű és éperkölcsű ember előtt a következtetés csak az lehet, hogy amikor az orosz hadsereg magyar földre került, amikor még világosabb lett a háború kilátástalansága s az orosz hadsereg győzelme, akkor még inkább meg kellett volna ezt tenni. (Élénk taps a hallgatóság soraiban.)

Beregfy: Előttem nem volt kilátástalan, mert meg voltam győződve róla, hogy igenis, a németek győzni fognak. (Nagy zaj a hallgatóság között.)

Elnök: Szóval Ön most is helyesli az eljárását?

Beregfy: Csakis.

Elnök: A legcsekélyebb megbánást sem érzi?

Beregfy: Nyugodt lelkiismerettel, eskümhöz híven, a Szolgálati Szabályzat és az előírások alapján cselekedtem. Az akkori helyzetmegítélés és helyzettájékoztatás alapján nem is tehettem volna mást. Ha mást teszek, akkor engem jogosan felelősségre vonhattak volna (...)

Elnök: Az október 15-i helyzetben Önnek volt-e valami aggálya, vagy semmi aggálya nem volt a Kormányzónak október 16-i állítólagos lemondását kijelentő állásfoglalásával szemben?

Beregfy: Semmiféle, mert mindaz, amit nekem jelentettek és láttam, teljesen bizonyította.

Elnök: Ha Önnek semmiféle aggálya nem volt, akkor ez nagyfokú korlátoltságra vall. (Taps a hallgatóság körében.)

Szünetet rendelek el.

(Szünet után)

Elnök: Ön rendelte el október 15.-én a: „Kitartás! Éljen Szálasi!" köszöntést?

Beregfy: Szálasi parancsára történt. A kiképző osztály előterjesztést tett, emlékezetem szerint három különböző köszöntésre. Erre a három előterjesztésre az a döntés jött, hogy a vád tárgyává tett üdvözlést kell mondani. Ha jól emlékszem az első „Jó reggelt, parancsnok úr" volt, mire a válasz „Adj Isten".

Elnök: Ez a rendes magyar köszöntés természetesen elesett.

Beregfy: A felterjesztés a katonai hivatal útján történt, nem általam. A második köszöntés „Szebb jövőt" lett volna.

Elnök: A németek Önnél ugyebár panaszt tettek, hogy a magyar honvédségnél sok a szökés?

Beregfy: Emlékezetem szerint igen.

Elnök: Erre mit csinált?

Beregfy: Élesen visszautasítottam a németeknek ezt az állítását. Ezek az iratok a katonapolitikai osztályban kell, hogy legyenek, hogy a magyar ügyekbe való beavatkozás ellen tiltakoztam.

Elnök: De hozott egy rendelkezést.

Beregfy: Nem emlékszem rá, hogy milyen szám alatt, de mindenesetre, ha rendelkezés jött, akkor csakis a fennálló törvények és szabályok alapján történt.

Elnök: Volt oly rendelkezés, hogy a szökött honvédek azonnal felkoncoltatnak?

Beregfy: A Szolgálati Szabályzatban is elő van írva, hogy aki helyét enegedély nélkül elhagyja, az ellen a ,parancsnok köteles fegyvert használni.

Elnök: De tettenkapás közben?

Beregfy: Nem tudom.

Elnök: De ha szökés után kerül kézre, akkor hadbíróság elé kerül?

Beregfy: Akkor hadbíróság elé kerül.

Elnök: Mi volt az Ön utasítása?

Beregfy: A szabályzatban idézve vannak.

Elnök: Szóval azt állítja, hogy csak a Szolgálati Szabályzat betartására adott utasítást?

Beregfy: Kizárólag.

Elnök: Erre szükség volt? A németek is panaszt tettek Önnél, hogy a magyar hadseregben sok a szökés. Szálasi Ferenc, Ön azt mondta, hogy a magyar nép Ön mögött van. Ez nem éppen azt látszik bizonyítani.

Szálasi: Bebizonyosodott, hogy a németek ezen kifogása nem felelt meg a valóságnak. Bekértük az adatokat és ezek nem mutatták azt a százalékarányt, amely ilyen kiértékelést szükségessé tenne.

Elnök (Beregfyhez): Volt-e valamilyen befolyása Budapest ostromára?

Beregfy: Amikor Budapest visszaszerzéséről volt szó, kértem a németeket, hogy erre a célra bocsássanak rendelkezésemre megfelelő erőket. Ezt már Budapest megvédésére is kértem.

Elnök: Ön kiadott egy rendeletet, melynek értelmében olyan magyar állampolgárok, akik az oroszok mellé állnak, mint hazaárulók azonnal felkoncolandók.

Beregfy: Erre nem emlékszem, de arra igen, hogy kiadtam egy rendelkezést, hogy hangszóró és minden egyéb lehetőségi mód szerint a túloldalon álló magyaroknak tudomásul kell adni azt, hogy mindazok a magyarok, akiket harcba kényszerítenek ellenünk, akik velünk szemben állanak, ha megadják megukat – fegyverrel vagy fegyver nélkül – teljes büntetlenségben részesülnek.

Elnök: És ha nem?

Beregfy: Akkor mint harcolókat felelősségre vonják őket.

Elnök: Mint hadifoglyot?

Beregfy: Igen.

Elnök: És milyen címen?

Beregfy: Azt én nem tudom, azt jogászoknak kell tudniok, ez a hadbírák ügye.

Elnök: Ön komolyan nem tudja ezt? Mint a hadsereg egyik vezető embere ennyire tudatlan?

Beregfy: Nem, valóban nem tudom, ez nem rám tartozik.

Elnök: Hallatlan tudatlanság.

Beregfy: Lehetséges. (Derültség.)

Elnök: *Szálasi* Ferenc, Önnek is tudomása volt arról, hogy szökevények tettenkapása esetén, vagy utólagos elfogatásuk alkalmával ezek azonnal felkoncolandók?

Szálasi: Amennyiben ilyen rendelkezés kiment, igen. Ez a rendelkezés megegyezik minden rendelkezéssel, amely bármely hadseregnél foganatosíttatik...

Elnök: Önök állították egyoldalúan, a tények egészen mást bizonyítottak. Ha akkor nem látták, legalább most kellene látniuk. Ez mutatja egészen megdöbbentő megátalkodottságukat, hogy még a bekövetkezett tényekkel szemben sem látják be, hogy mennyire nem állt Önök mögött a népakarat. Vagy talán a népakarat egyszerre megváltozott? Nyilatkozzék ebben a kérdésben!

Szálasi: Fenntartom, amit mondtam, hogy a nép akarata 1944. október 15-én és 16-án mellettünk nyilvánult meg.

Elnök: Hát azóta változott meg a nemzet akarata?

Szálasi: Nem tudom, hogy olyan-e a nemzet akarata.

Elnök: Vagy talán azt gondolja, hogy a nemzet akarata most is az, hogy Ön legyen a vezetője?

Szálasi: Ez attól függ, hogy mennyire tudja a jelenlegi rendszer elbírni azt a tehertételt, hogy a hungarizmus szabadon szervezkedjék, mint ahogy a többi pártok tehetik.

Elnök: Nem erről van szó.

Szálasi: Én azonban ezt mondtam.

Elnök: Arról van szó, hogy Önöknek a múltban volt bőségesen módjuk a szervezkedésre, a hatalom is a kezükben volt, tehát Önök mellett a népakarat minden újabb szervezkedés nélkül megnyilvánulhatna most is, ha máshol nem, legalább a lelkekben. Ezt kérdezem. Ön abban a nézetben van, hogy a népakarat a lelkekben Önök mellett van?

Szálasi: Meg vagyok győződve, hogy igen sokan ebben az országban lélekben ugyanúgy gondolkoznak, ahogy a hungarizmusban lefektettük. (Mozgás és zaj a hallgatóság körében.)

Elnök: Lehet, hogy sokan így gondolkodnak még, de ez a sok a nemzet egészéhez, összlétszámához viszonyítva elenyészően kevés és hisszük, hogy a nemzetnek életérdekeire ez a kis csoport idővel, sőt hamarosan teljesen közömbös lesz. (Éljenzés és taps a hallgatóság körében.)

Szálasi: Én az ellenkezőjéről meg vagyok győződve.

Elnök: Az Ön elképzeléseinek valóraválásáról már bőségesen kaphattunk példát.

Szálasi: Az idő majd mindent el fog dönteni. (Felkiáltások a hallgatóság körében: Már eldöntötte!)

Elnök: Nézzen körül az országban, hogy döntötte el. (Zaj.) (Beregfyhez): Ön 1944. december 4-én kint volt Németországban.

Beregfy: Igen.

Elnök: Kivel ment ki?

Beregfy: Szálasival.

Elnök: És még?

Beregfy: Kemény Gábor is, mint külügyminiszter volt ott.

Elnök: Kint voltak Hitlernél?

Beregfy: Igen.

Elnök: Hitler mit beszélt?

Beregfy: Hitler tájékoztatott, hogy miért kellett neki a háborút megindítani Oroszország ellen stb. és azonkívül megígérte azt, hogy Magyarországot visszaszerzi, illetve biztosítja. Akkor a harcok Budapesten és a Duna mentén, illetve a Dunántúlon folytak, és megígérte, hogy nemcsak a Tiszáig, hanem egészen a Kárpátokig biztosítja az országot és a hadműveletek súlya, a döntő csapás a magyar medencében történik.

Elnök: A nyomozati vallomása szerint Hitler azt is mondotta, hogy a nyugati és keleti támadások megakadályozták abban, hogy Magyarországnak több erőt bocsásson rendelkezésre.

Beregfy: Azt mondotta, hogy a jelenlegi pillanatban nem tudja azokat az erőket rendelkezésre bocsátani, amelyek alkalmasak lennének arra, hogy a beígért országvisszaszerzést már most valósítsa meg. De az akkori vonalak tartásához elegendők voltak ezek az erők. Éppen arról volt szó, hogy a Dunát és a Tiszát már most akarja visszaszerezni.

Elnök: A katonapolitikai osztályon tett vallomásában azt mondta:

„A Kárpát-medencében a fegyverletételt az utolsó lehetőségnek tartottam, hogy az ország megmeneküljön a háború pusztításaitól". Miért látta ezt?

Beregfy: Akkor a magyar medencében tartalékok nem voltak. Ha akkor, amikor csapataink a Kárpátok lejtőin állanak, a felelős államfő ajánlatot tesz és a magyar hadsereg leteszi a fegyvert, akkor a háború pusztítása nem ér magyar területre. Katonai képzettségem tudatában állítom és bizonyítani is tudom, hogy ha másképpen történik és más lett volna az én helyemen, akkor Magyarország német Gau [= kormányzóság – K. E.] lett volna. És olyan ember állt volna a magyar honvédség élére, aki a kiképzetlen magyarokat a németeknek kiszolgáltatta volna és nem mentette volna át őket! (Derültség.)

Elnök: De mit gondol, meddig lett volna Magyarország német Gau?

Beregfy: Nem tudom.

Elnök: Még most se?

Beregfy: Addig, amíg az oroszok a németeket legyőzték volna.

Elnök: No látja! Így is hetek kérdése volt, hogy az oroszok itt legyenek! Még hamarabb itt lettek volna, ha a bármilyen kis létszámban is, de mégiscsak ellenük küzdő magyar csapatok kiestek volna és a védelemben hézagok keletkeztek volna!

Beregfy: Kérek katonai szakértőt ezeknek a hadászati tényeknek a bebizonyítására.

Elnök: Nem arról van szó, hogy Ön mit értett lerohanás alatt és mit nem, hanem arról, hogy Ön a Kárpátok gerincétől is számolt egy orosz lerohanással, egészen a német határig! Még inkább kellett tehát számolnia az egész ország területére kiható gyors orosz előrenyomulással akkor, amikor az oroszok a Kárpátokon belül álltak! Ilyen túlerővel szemben lelkiismeretlenség volt a nemzetet továbbra is harcban tartani, akár itt voltak a németek, akár nem! Erről van szó!

– Beregfy a továbbiakban elmondta: 1944 decemberében Guderian és Keitel „teljesen megerősítették Hitlernek azt a kijelentését, hogy a tavaszi támadás Magyarországot visszaszerzi és biztosítja".

– 1945 tavaszán azt terveztük – tette hozzá Beregfy, hogy: „a még rendelkezésre álló évfolyamokból német területre áttelepített kiképzőtáborokban seregtesteket állítsunk fel arra az időre, amikorra Hitler maga ígérte a tavaszi támadást, hogy magyar seregtestekkel képviseljük a magyar érdekeket, nehogy később azt mondhassák: az országot nem mi, hanem ők szerezték vissza, ennélfogva semmi érdemünk nincs."

A tárgyaláson szóba került, hogy a németek a magyar honvédeket a határátlépéskor lefegyverezték és magántulajdonaikat elrabolták. (Ezt bizonyítja Beregfy 1945. április 19-i távirata Himmlerhez és a német meghatalmazott tábornokhoz.) – Beregfy a németek ezen eljárását annál inkább is rosszallotta, mert mint mondotta: „A harcos hadsereg utánpótlására minden erőt rendelkezésre bocsátott."

Elnök: Ez a távirat egy alap nélküli hivalkodás!
Beregfy: Udvarias frázis a németekkel szemben.
Elnök: Hát erről a rendeletről tud-e? „Magyar királyi honvédelmi minisztertől! Kitelepítésre kerülnek a honvédelmi minisztérium, a fővezérség összes osztályai stb. beosztottjaikkal, családtagjaikkal együtt, a már bejelentett létszámnak megfelelően. A kitelepülés kötelező az összes beosztott honvédegyénekre, polgári tisztviselőkre, az összes polgári kinevezett személyekre, kivéve a polgári altiszteket." – Öntől ered ez a rendelet?

Beregfy: Nem. Az elnökség volt megbízva az ilyen részletek intézésével.

Elnök: De az Ön elvi hozzájárulásával!

Beregfy: De a kitelepülés nem lett kötelezővé téve senkinek. A hadműveleti terület kiürítésével kapcsolatban kényszerítve voltunk erre az intézkedésre és különben is, a Minisztertanács rendelte el az áttelepülést, hadműveleti kényszerből.

Elnök: Itt van a Honvédségi Rendeletek 1945. január 5-i száma. Ki szerkesztette a Honvédségi Rendeleteket?

Beregfy: Az elnökség.

Elnök: Az Ön minisztériumának az elnöksége?

Beregfy: Igen.

Elnök: A Honvédségi Rendeletek 1945. január 5-i számában olvasható a következő: „A honvédelmi miniszter és a hadseregfőparancsnok parancsa a hadra-kelt sereghez. A bolsevista hadsereg és a szolgálatában álló gyáva szökevények, becstelen hazaárulók magyar állampolgárokat akarnak a magyar haza és a törvényes kormány ellen harcba állítani. Megparancsolom, hogy minden magyar állampolgár, aki ellenünk harcolt és csapataink kezébe kerül, mint hazaáruló azonnal felkoncolandó! Ezzel szemben teljes büntetlenséget biztosítok minden magyar állampolgárnak, aki hozzánk fegyvereivel, vagy azok nélkül önként átjön, vagy harcra kényszerítve magát harc közben önként megadja. E parancsom végrehajtásáért a hadra-kelt sereg minden parancsnoka alosztályparancsnoktól felfelé személyesen felelős."

Itt van tehát az utolsó rész, amely büntetlenséget biztosít mindenkinek, aki harc nélkül, önként megadja magát. Ellenben megparancsolja, hogy minden magyar állampolgár, aki Önök ellen harcolt, felkoncolandó. Mit szól ehhez?

Beregfy: Nem emlékszem rá. (Derültség.) Szabad tudnom, hogy milyen számú rendelet?

Elnök: Megjelent a Honvédségi Rendeletek 1945. január 5-i számában, 244/eln. 13/1944. számmal.

Beregfy: Akkor a szakosztály adta ki.

Elnök: Azt beismeri ugye, hogy büntetlenséget biztosított annak, aki önként megadja magát?

Beregfy: Erre emlékszem. (Derültség.)

Elnök: A Honvédségi Rendeletek 1945. január 24-i számában olvasható egy szabályrendelet, amely a Hunyadi magyar SS-hadosztályba való jelentkezéseket szabályozza újból. Külön szabályozza, hogy milyen feltételek mellett jelentkezzenek a tisztek, a tiszthelyettesek, a legénységbeliek és a polgári egyének. Lényege a következő bekezdés: „Mindenkinek joga van jelentkezni! Senkit e téren megakadályozni vagy befolyásolni nem szabad. Aki e téren a jelenkezéssel szemben a legcsekélyebb akadályt vagy nehézséget támasztja, az ellen bűnvádi eljárást indítok. A nélkülözhetetlenséget kizárólag én állapítom meg! Elvileg azonban senki se nélkülözhetetlen!" – Erre emlékszik?

Beregfy: Erre emlékszem.

Elnök: Itt van azután a Honvédségi Rendeletek 1945. március 2-i száma. Mi az a TMHM?

Beregfy: A Totális Mozgósítás és Harcbaállítás Minisztere.

Elnök: Szóval a TMHM átiratára Andréka Ödön képviselőt meghatalmazza a magyar ifjúság és a leányifjúság Németországba való kitelepítésével. Felhívja az összes katonai parancsnokságot, hogy Andréka Ödön képviselőt munkájában a legmesszebbmenően támogassák. (...) Emlékszik Ön erre?

Beregfy: Nem. Nem olvastam, különben is ez a rendelkezés csak egy társminiszter átiratával kapcsolatos.

Az elnök ezek után ismertetett egy körrendeletet, melynek az alábbi figyelemre méltóbb kitételei voltak: „Egyes tisztek az általam elrendelt világnézeti nevelésnek ellenszegülnek! – A nemzetvezető nevét néhány honvéd még mindig nem tudja –, sőt volt olyan alakulat, amely az utcán Horthy-nótát énekelt!"

Elnök: Mindez a néphangulat! Mit szól ehhez?

Beregfy erre a rendeletre sem emlékezett, állítása szerint a propagandaosztály adta ki.

Az elnök ezután a Honvédségi Rendeletek 1945. március 11-i számában megjelent rendeletre tért át, mely „a német hősi halottak oltára előtt" való emlékezésre szólított fel.

Elnök: A magyar nép nem állt és nem is áll kegyelettel azok előtt a német sírok előtt, amelyek pusztulásukat annak köszönhetik, hogy a világ népeit leigázni és szabadságuktól megfosztani akarták. Maguk keresték sorsukat: nyugszanak. Megdöbbenéssel állunk a magyar katonák és magyar véreink sírja mellett, de nem azért, mert hősi és a nemzet érdekében álló küzdelmet folytattak, hanem azért, mert egy szomorú, alávaló félrevezetésnek estek áldozatul.

Beregfy: Kizárólag azokról volt szó, akik magyar területen, Magyarország védelmében harcoltak.

Elnök: (...) Beszéljen a honvéd vezérkari főnök mellett felállított bíróságról és működéséről.

Beregfy: A honvédvezérkar főnökének volt a bírósága, már elődeim alatt is működött. Nem én voltam az illetékes parancsnok, hanem a helyettesem. (...)

Elnök: Ki volt az?

Beregfy: Feketehalmy-Czeydner.

Elnök: (...) Hogyan került e bíróság elé Bajcsy-Zsilinszky, Kiss János, Nagy Jenő és társai?

Beregfy: Ezek nem ez elé a bíróság elé kerültek, hanem a totális mozgósítási miniszter bírósága elé, mert a 17-i minisztertanács úgy döntött az én követelésemre, hogy a honvédségen belül nem hivatásos egyének semmiféle politikai pere, semmiféle hűtlenségi pere nem intézhető el.

Elnök: Így volt ez, Szálasi Ferenc?

Szálasi: Szőllősi vagy Budinszky tudna felvilágosítást adni. Úgy tudom, hogy felmerült az a gondolat: a totális mozgósítási miniszternek legyen meg a szankcionáló szerve is.

Beregfy: Kérem a népbíróságot, hallgassa ki erről az illető urakat.

Elnök: Szóval nem az Ön mellett működő bíróság ítélte el Bajcsy-Zsilinszkyéket? Önnek semmi ingerenciája nem volt?

Beregfy: Nem.

Elnök: Mi volt a Tábori Biztonsági Szolgálat?

Beregfy: A Tábori Biztonsági Szolgálat megszervezése már régebbi keletű dolog volt. Amikor hivatalba léptem, az illetékes osztályvezető megállapította, hogy annyi rendelkezés van ezen a téren, hogy nem tudja kiismerni magát az ember. Erre azt mondottam, hogy szedje össze az egészet és nyomtatványban röviden hirdesse ki, hogy mindenki tisztában legyen a Tábori Biztonsági Szolgálat előírásaival. Én tehát semmiféle új utasítást nem adtam ki, csak áttekinthetőbbé akartam tenni a régieket.

Elnök: Szálasi Ferenc! Baky László készítette el Önnek a Tábori Biztonsági Szolgálat alapelveit?

Szálasi: Az alapelvek bizottságon mentek át, majd a belügyminiszter minisztertanács elé vitte a kérdést.

Elnök: Szóval ez a kérdés nem a honvédelmi miniszter hatáskörébe tartozott?

Szálasi: Nem.

Beregfy: De nem is Tábori Biztonsági Szolgálat az, amiről itt szó van.

Elnök: Szóval két külön dologról beszélünk?

Beregfy: A Tábori Biztonsági Szolgálatot csakis a tábori csendőrség láthatja el, senki más, se rendőrség, se párt, se nem tudom kicsoda.

Elnök: Majd tisztázzuk. Szóval Ön másról beszél. Ön tehát azt állítja, hogy a Tábori Biztonsági Szolgálatra vonatkozó és már létező szabályokat csak komprimálta?

Beregfy: Igen, összefoglaltam.

Elnök: Mi volt az Ön álláspontja a zsidókérdésben?

Beregfy: Semmi, mert a munkaszolgálat...

Elnök: Ön, mint a debreceni hadtestparancsnok, miért adott ki rendelkezést 1941–42-ben arról, hogy a tiszteknek nem szabad zsidóüzletekben vásárolni?

Beregfy: Támadások értek amiatt, hogy még mindig szabotáljuk a törvényeket. Azzal vádolták a tisztikart, hogy a zsidókhoz megy vásárolni. Azért adtam ki ezt az intézkedést, hogy a honvédség elleni támadások megszűnjenek. Tehát csak a honvédség érdekében adtam ki ezt a rendelkezést. Azért adtam ki, hogy ne legyen kitéve a honvédség annak a vádnak, hogy pártkérdésekkel, vagy vallási kérdésekkel foglalkozik. (Derültség.)

Elnök: Csodálatos beállítottsága van Önnek!

Beregfy: Ezzel megszűntek a tisztikart ért támadások. Ezzel nem ártottam senkinek.

Elnök: A felekezeti kérdésben való éles állásfoglalás ez!

Beregfy: Feljelentést kaptam egy konkrét esetről. A hadtestparancsnokság tiszti étkezdéjének a szállítója zsidó volt. Egy keresztény részéről feljelentést kaptam: a tiszti étkezde nem az ő szállításait veszi igénybe, noha ő keresztény és ugyanazt tudná nyújtani, hanem a gazdag és rá nem szoruló zsidót protezsálja az étkezde. Számtalan ilyen feljelentés történt, azért rendelkeztem így. Ezzel a vagyonos...

Elnök: Nem arról van szó, hogy kinek ártott Ön, kinek nem! Nem vagyoni kérdés ez! Arról van szó, hogy ezzel a rendelkezéssel Ön a magyarságnak ártott, mert tovább lökte a faji gyűlölet lejtőjén, azon a vezetői által erőszakolt erkölcstelen úton, amely az október 15-i szakadékhoz vezetett!

Beregfy: Méltóztassék elolvasni azokat az intézkedéseket, amelyeket ebben a vonatkozásban kiadtam. Határozottan és félreérthetetlenül megköveteltem a tisztikartól, hogy a zsidókérdésbe ne avatkozzanak, mert zsidókérdés katona előtt nincs, a zsidókérdést törvény szabályozza. Előttünk csak magyar kérdés van! Ez az intézkedésem viszont csak a honvédségen belül és csak a tisztikarra volt érvényes, tehát semmiféle külső hatást nem ért el.

Elnök: Ön adta ki az 1944. június 6-i rendeletet a zsidó munkaszolgálatos alakulatoknál előfordult rendellenességek megszüntetése tárgyában?

Beregfy: A rendelkezést nem én adtam ki.

Elnök: Tudomása van-e Önnek arról, hogy zsidó munkaszolgálatosokat keretlegények, SS-kötelékbeliek kínoztak és gyilkoltak, a legcsekélyebb megtorlás nélkül?

Beregfy: Nem. Az október 17-i első minisztertanács úgy döntött, hogy az összes munkaszolgálatosok – beleértve azokat is, akik a honvédelmi minisztérium hatáskörébe tartoznak – átkerülnek a totális miniszter hatáskörébe, a honvédelmi minisztérium megfelelő osztályaival együtt. Részemről semmiféle más intézkedés nem történt, mert a munkaszolgálatosok nem tartoztak többé hatásköröm alá.

– Szálasi – az elnök kérdésére – megerősítette, hogy a „zsidó ügyek", így a zsidó munkaszolgálatosok nem tartoztak a Honvédelmi Minisztérium alá. Beregfy feladata csupán az volt, hogy „értesítsen bármilyen mozgás történik akár katonai, akár polgári vonalon."

Beregfy még hozzátette: megtiltotta, hogy „a deportálásoknál akár honvédségi egyének, akár keretlegények jelen lehessenek, vagy azokban részt vegyenek."

Az elnök ezután rátért a Beregfy által megfogalmazott és közzétett felhívásokra és sajtóközleményekre.

Az egyik ilyen Beregfy-írásmű volt a „Mindenért megfizetünk" című, a „Hungarista" című lap 1945. február 17-i számában megjelent cikk. –

Elnök: (olvassa) „Tudom, hogy nincs magyar ember, akinek szíve ne facsarodna össze erre a hírre, tudom, hogy Budapest védőinek vére, az ott maradt és a harcos sorsot vállaló asszonyok verejtéke és könnye a főváros romokban heverő szépséges építményei bosszúért kiáltanak a magyarok Istenéhez. Most a hatalmas nyitott sírnál, ahol a magyar milliók sírják el nemzetünkre zúduló nagy bánatunkat és jajainkat, fogadják neked Budapest, a halhatatlan Magyarország fővárosa, hogy megfizetünk. Megfizetünk a jajokért, amely anyáink, lányaink, asszonyaink meggyötört ajkát hagyta el, megfizetünk a kínokért, amiket ők átéltek, megfizetünk a könnyekért és kiömlő vérért, a meggyalázott családi tűzhelyekért, mindenért megfizetünk. Budapest! Halotti zsolozsma megrázó, nehéz sírása mögül már beléd csendül az új magyar fegyverek acélos pengése, feléd lendülnek a magyar milliók bosszúra izmosodott karjai, a feltámadás himnuszának hangjai váltják fel a gyász énekét, a Hungarizmus fiatal, de örök életre született eszméjének indulója serkent csatára, visszavenni mindent, amit eddig elvesztettünk, de ami a miénk. Budapest! Halottaid az egész nemzet halottai, kínjaid, az egész nemzet kínjai, de a mi győzelmünk a Te győzelmed is! Most itt, a legnagyobb fájdalmak közepette hitet teszünk, hogy mindaddig, amíg egyetlen magyar él a földön, amíg egyetlen magyar szív dobog a keblekben, amíg egyetlen fegyver is van a kezünkben, addig nem nyugszunk meg. Hitet teszünk most melletted Budapest, mindörökre élni fogsz. Úgy hiszek ebben, mint ahogy hiszek egy Istenben, ahogy hiszek a halhatatlan hazában, ahogy hiszem azt, hogy van egy isteni igazságosság is, mint ahogy hiszek Magyarország feltámadásában, Hungarista magyar államunk örökkévalóságában. Kitartás!"

Elnök: Önök akartak fizetni?! Önöknek nincs kinek fizetni. Fizetni Budapest népének van igénye. Önök nem voltak itt, Önök gyáván elmenekültek. (Úgy van! Úgy van!) Budapest népét kitették a nélkülözéseknek, szenvedéseknek, amelyekbe Budapest úgynevezett hősi, de valójában céltalan aláváló módon lelkiismeretlen védelme következtében jutott. Budapest és a magyar nép akar fizetni azokkal szemben, akik ide juttatták. (Nagy éljenzés és taps.) (...) Magyarországon annak idején két irányzat volt. Az egyik a háború folytatása mellett, a másik a fegyverszünet megkötése mellett volt. Önnek mi a véleménye most – a bekövetkezett tények ismeretében – melyik csoport szolgálta jobban hazája javát?

Beregfy: Most az uraknak van igazuk, de a Churchill-beszéd alapján egy hajszálon függött, hogy másképpen lett volna, ha még rövid ideig tart, a helyzet ellenkező irányba fordul.

Elnök: Akkor se fordult volna ellenkező irányba. De miért mondotta a nyomozás során, hogy butaságnak tartotta a háborúba való beavatkozást Magyarország részéről?

Beregfy: Amikor a háború megkezdődött, a honvédség sem lelkileg, sem kiképzésileg, sem anyagilag nem volt olyan állapotban, hogy a háborút megkezdhesse. Én ezt annak idején tisztán láttam.

Elnök: De a hadsereg még kevésbé volt abban a helyzetben, hogy 1944. október 17. után háborút folytasson akkor, amikor a német szövetséges nem volt már abban a helyzetben. 1941-ben legalább német látszatgyőzelmek voltak, akkor butaságnak kisebb butaság volt a háborúba keveredni, mint október 15-én a háborút folytatni. (Nagy taps.)

Beregfy: Magyarországnak nem lett volna szabad háborúba lépni, hanem tisztán semleges álláspontra kellett volna helyezkedni. Azonban mikor nem én, hanem mások elhatározták, hogy Magyarország a háborúba lép a németek oldalán, nekem, mint katonának már nem volt semmiféle beleszólásom. Mikor már a háborúba beléptünk és háborút folytattunk, az akkori tájékoztatásom szerint igenis a meggyőződésem az volt, hogy a németek nyerik meg a háborút. A háború mindig hullámzik, az, hogy a németek visszavonultak, nem jelentette azt, hogy el is vesztették a háborút.

Elnök: Ha Magyarországnak nem lett volna szabad belépnie a háborúba 1941-ben, még kevésbé lett volna szabad folytatni a háborút 1944. október 15-én (...) Önök még Horthynál is Horthybbak voltak és az ország legkétségbeejtőbb helyzetében még folytatták is. (...)

Elnök: A népbíró uraknak van kérdésük.

Lészay népbíró kérdésére Beregfy elismerte, hogy azért akart alaposabb kiképzést adni a katonáknak, hogy részt vegyenek a tavaszi offenzívában.

Lészay rábizonyította Beregfyre, hogy a zsidó üzletek látogatását megtiltó rendelete nem nyugodott törvényes alapon, hanem visszaélve hivatalos hatalmával „oly rendeletet bocsátott ki, amely a népbírósági rendelet szerint büntetendő cselekményt képez".

Horváth népbíró kérdésére Beregfy elmondotta, hogy a Hunyadi SS „kizárólag magyar hadosztály volt, csak az SS-egyenruhát viselte, de magyar jelzéssel".

Mérő népbíró kérdésére Beregfy kijelentette, hogy 1945. április közepén jött rá arra, hogy a németek elvesztették a háborút. Hozzátette: „A németek március második felében adott tájékoztatásban a legnagyobb bizonyossággal mondták, hogy megnyerték a háborút."

(...) Korbasits népbíró: Miért nem tájékozódott arról, hogy miért látta Horthy a helyzetet olyannak, hogy proklamációt adjon ki, melyben szemben áll a németekkel? Miért nem vizsgálta meg a dolgoknak ezen oldalát?

Beregfy: Ez nem merülhetett fel abban a pillanatban, amikor Vörös János nekem személyesen mondta, hogy előző napon, október 15-én ő a harc folytatását rendelte el. Nem jöhetett tekintetbe ez a kérdés abban a pillanatban, amikor Lakatos eljött és nagyjából ugyanezekről informált.

Korbasits népbíró: Ön azt a taktikát alkalmazza itt, hogy állandóan elődei bűneire hivatkozik, azt remélvén, hogy ezzel magát mentheti. Vegye tudomásul, hogy ha más bűnös, ez még nem menti fel Önt bűnössége alól.(...)

Sipos népbíró: Mint magasrangú katonatisztnek tudnia kell, hogy mennyi volt az emberveszteség, hiszen volt Önnek statisztikája erről, a létszámról és a létszámhiányról is.

Beregfy: A létszámra nem emlékszem, de a veszteség mindenesetre nem fokozódott az addigival szemben.

Sipos népbíró: Megállapítom, hogy Önökhöz kár kérdéseket feltenni. Volna még néhány kérdésem, de lehetetlennel nem akarok megbirkózni, nem vagyok továbbra kíváncsi Önökre. (...)

Elnök: Amikor Ön amerikai fogságba került, egy memorandumot nyújtott át az amerikai csapatok parancsnokának?

Beregfy: Tisztelettel jelentem, hogy ez tévedés, ez nem memorandum volt, hanem mint az ott levők között rangban legmagasabb, azt kértem a fogságban levők nevében, hogy engedjenek minket haza a családunkhoz.

Elnök: Azt kérte, hogy a hadifogoly katonákat engedjék szabadon?

Beregfy: Igen.

Elnök: És felajánlotta Ön az amerikaiaknak a segítségét is?

Beregfy: Tekintettel arra, hogy a honvédség tagjainak hozzátartozói is voltak ott, kihangsúlyoztam, hogy amennyiben szükség van felvilágosításra, megadhatom azt a legmagasabb rangú amerikai katonai parancsnoknak.

Elnök: Talán abból a szempontból tette ezt, amire Szálasi Ferenc számított, hogy sor kerülhet orosz–angolszász összecsapásra?

Beregfy: Én nem számítottam erre.

Elnök: Ilyen tendenciája nem volt az Önök ajánlkozásának?

Beregfy: Nem. Méltóztassék az eredeti beadványt megvizsgálni, vagy az ottani fogolytiszteket kihallgatni.

A továbbiakban a vád képviselőinek kérdéseire válaszolva Beregfy elismerte, hogy 1944 augusztusában találkozott Veesenmayerrel, akit tájékoztatott leváltása okairól. Azt hangoztatta, azért váltották le, mert szembehelyezkedett a németekkel.

Frank népügyész megkérdezte, nem gondolkodott-e azon, mi az oka annak, hogy őt a honvédelmi miniszteri állással Veesenmayernek lakásán, exterritoriális területen bízzák meg – Beregfy válasza: „Nem" volt. –

Frank népügyész: Arról tud-e, hogy októberben az angolszász haderő már német földön harcolt?

Beregfy: Lehet.

Frank népügyész: Ezek után még mindig azt mondja, hogy a hadászati tényezők ily körülmények között nem voltak mások, mint amikor a Kárpátok gerincén állt a Vörös Hadsereg?

Beregfy: Kérem, én nem láthattam a helyzetet a nyugati fronton és nem lehettem a Magyarországon kívüli frontról annyira tájékozva, hogy reálisan merjek ítéletet mondani. (Mozgás a hallgatóság körében.) Itt kizárólag a magyarországi helyzetről volt szó. Csak annyiban lehettem tájékozva, amennyire október 16-án a magyar hadműveleti osztály, tehát a magyar vezérkari főnök tájékozva volt.

Frank népügyész: Ön a vezérkari főnöki tisztséget elvállalta és a honvédelmi miniszteri tisztséget is, s akkor nem tudta, hogy lényegében mi történik Németország nyugati frontján?

Beregfy: Könnyű ezt most állítani, de akkor a helyzettájékoztatás alapján semmiféle olyan jelentést nem kaptam, hogy ezáltal a háború már elveszett volna.

Frank népügyész: Arról nem kapott jelentést? Hát nem voltak a német jelentésben helységnevek, olyan helységeké, amelyek már Németország területén vannak?

Beregfy: Éppúgy, ahogy akkor, mikor Németország az Északi-tengertől kezdve Afrikáig győzött, nem lehetett azt mondani, hogy a háború az oroszok és szövetségeseik részére már el van veszítve...

Frank népügyész: Szóval azt gondolta, hogy az oroszokat Szegedről még visszaverik Sztálingrádig? (Derültség a hallgatóság körében.) (...)

Remek képzett katonatisztek voltak ezek, ha ilyen tények alapján ez volt a meggyőződésük. Legyen szíves, mondja meg, hogyan került Önre fel a nyilaskeresztes karszalag?

Beregfy: Mikor felhoztak október 16-án, a Várban levő zárakon csakis ezzel a jelvénnyel lehetett közlekedni. Hogy ez nyilas, vagy nem nyilas jelvény volt-e, nem tudom. (Nagy derültség a hallgatóság körében.) Abból a szempontból adták, hogy ezen a bizonyos záróvonalon csak ezzel lehet átlépni.

Frank népügyész: Hol adták a nyilas karszalagot?

Beregfy: Emlékezetem szerint a honvédelmi minisztériumban vagy a követségen.

Frank népügyész: Hol volt a záróvonal?

Beregfy: Már a Várnál felfelé.

Frank népügyész: Mikor Ön jött Siófokról?

Beregfy: Ott csak úgy tudtam továbbjutni, hogy német őrség volt a kocsimon. De mikor a követségről eljöttem, nem német őrséggel, hanem csak a gépkocsivezetővel mentem. Tehát ott valahol, vagy az épületben, vagy a minisztériumnál való elhaladás alkalmával adták rám ezt a jelvényt, de ugyanazon a napon letettem.

Frank népügyész: Mikor felhúzták, mit mondtak?

Beregfy: Jelentette a segédtisztem, hogy csak ezzel a jelvénnyel lehet menni, mert igazoltatás van.

Frank népügyész: A magyar vezérezredesi egyenruha, a magyar honvédelmi miniszter nem elég igazolásnak? Ehhez kell külön nyilas karszalag?

Elnök: Avagy német kíséret?

Beregfy: Ki tudta azt, hogy én mi vagyok? (Derültség a hallgatóság körében.) Október 16-án, mikor feljöttem, senki sem tudta, magam sem, hogy honvédelmi miniszter leszek.

Frank népügyész: Kik igazoltatták?

Beregfy: Emlékezetem szerint magyar és német őrség.

Frank népügyész: Katonák vagy nyilasok?

Beregfy: Katonák.

Frank népügyész: Egy magyar katonának, nem nyilasnak nem elég igazolás, hogy egy vezérezredes elővеszi a vezérezredesi igazolványát, esetleg a vezérezredesi uniformis önmagában nem elég?

Beregfy: Hogy miért rendelték ezt az igazoltatást, nem tudom. A lényeg az, hogy amikor hivatalba léptem, ez megszűnt.

Frank népügyész: Tehát összeegyeztethetőnek tartotta vezérezredesi rangjával, hogy mint katonát igazoltatják és csak akkor engedik át, ha nyilaskeresztes karszalagot visel?

Beregfy: Ez kényszerhelyzet volt, mert Budapestre is csak úgy jöhettem fel, hogy német őrökkel jöttem. Egész Magyarország hadműveleti terület volt, német hadvezetés alatt.

(...) Dr. Gonda védő: Volt Önnek valami kapcsolata politikailag a nyilaskeresztes párttal október 16-ika előtt?

Beregfy: Semmiféle. Soha nem is volt. Jellemző a helyzetre az, hogy nem is ismertem minisztertársaimat október 16-ika előtt. (...) A honvédelmi miniszterséget kizárólag politikamentesen vállaltam. Ezt azért tehettem október 16-án, mert az egész ország területe német hadműveleti terület volt, tehát német katonai közigazgatási vezetés alatt, úgy hogy a honvédelmi miniszternek politikai tevékenysége nem is volt lehetséges. (...)

Beregfy a továbbiakban az 1944. december 4-i, Hitlernél tett látogatással kapcsolatban megemlítette Hitler azon kijelentését, hogy „nemcsak a Tiszáig akarja Magyarországot visszaszerezni és biztosítani, hanem a Kárpátokig bezárólag és erre a szükséges erők rendelkezésre állnak". Hitler kijelentette a Székelyfölddel kapcsolatosan, hogy annak elvesztése épp annyira fáj neki, mint a magyarnak, és ezt meg tudta volna akadályozni abban az esetben, ha biztos lett volna abban, hogy nem támadják hátba. De tekintettel a román esetre, nem volt hajlandó arra, hogy megismétlődjék a román eset, amikor ő a csapatokat az arcvonalra küldte és mögötte a kormány kiugrott és hátba támadta, úgy hogy az összes csapatai elvesztek. Ezért tartotta tartalékait Budapesten és a dunántúli területen, hogy ez az eset ne ismétlődjék.

Elnök: (...) Félbeszakítom a főtárgyalást, holnap 9 órakor folytatjuk. Szőllősi Jenő vádlottat is állítsák elő.

(A főtárgyalás délután 3 óra 30 perckor végződik.)

Szálasi naplójegyzete

Főtárgyalásom folytatása, hatodik nap. Kezdődik 9 h 30' – befejeződik 15 h 15'. Beregfy Károly vezérezredes, honvédelmi miniszter, főparancsnok, vezérkari főnök [az eredetiben: vezds, HM, Fpk, VKF – K. E.] vádlottként. Népbíróság magatartása a már ismert minősíthetetlen. Beregfy magatartása nagyon szép, némelykor elveszti idegeit a minősíthetetlen kihallgatási mód miatt. A védelem részéről hozzá intézett kérdésekkel – már vége felé a tárgyalásnak – minden hangulati előnyét a bíróságnak és a hallgatók hangulati, érzelmi magatartását behozza, illetve maga felé fordítja megállapításaival, hogy miért hit [sic! – K. E.] a német győzelemben. Különösen Vörös Jánossal kapcsolatos megállapítása keltetett [sic! – K. E.] igen mély nyomot és bosszúságot a népbíróság minden tagjában. Vörös Jánosnak lesz még mit felelnie a magyar nemzet előtt. Főtárgyalás folytatása holnap 9 h-kor, Szőllősy Jenő [sic! – K. E.] jön kihallgatásra, mint vádlott.

Idő hűvös, napsütés.

Hetedik tárgyalási nap
1946. február 13.

Dr. Jankó Péter elnök: A budapesti népbíróság folytatja a tegnap félbeszakított főtárgyalást. (...) Most foganatosítani fogom Szőllősi Jenő vádlott kihallgatását.

Szőllősi Jenő kihallgatása

Elnök: Megértette a vádat?
Szőllősi: Igenis, megértettem.
Elnök: Bűnösnek érzi magát?
Szőllősi: Nem érzem mgam bűnösnek, de mélyen fájlalom a történteket és főként a rombolásokat.

Elnök: Mit ért ez alatt? Ez a kijelentés valamivel több magábaszállásra mutat, mint az eddig kihallgatott vádlottak nyilatkozatai és magatartása. Ha azonban nem érzi magát bűnösnek, hogyan hozza ezzel összhangba, hogy mélyen fájlalja a rombolásokat? De meg is fordíthatjuk a kérdést: ha fájlalja a történteket, hogyan van az, hogy nem érzi magát bűnösnek?

Szőllősi: Úgy érzem, hogy a rombolásoknak nem vagyok oka.

Elnök: Hogyan érti azt, hogy fájlalja a rombolásokat?

Szőllősi: Hazatérve és látva azt a helyzetet, amelybe Magyarország jutott, mélységesen fájlalom. Így értem.

Elnök: Ez esetben kijelentése nem tartozik a bűnügyre. Mondja el, mikor kapcsolódott bele a hungarista mozgalomba?

Szőllősi: 1940 legvégén, amikor Szálasi Ferenc kiszabadult a szegedi börtönből. 1942-ben bízott meg Szálasi a párt képviseleti csoportjának vezetésével. 1943 novemberében került az „Összetartás" című lapra a nevem, mint felelős szerkesztőé, mert Fiala Ferenc egy korábbi ítélet következtében nem szerepelhetett felelős szerkesztőként. A lap szerkesztésének munkájába nem folytam bele, azt Fiala végezte.

Elnök: 1944. március 19-e után milyen szerepe volt Önnek?

Szőllősi: Március legvégén egy látogatásra kaptunk meghívást Veesenmayer német birodalmi követhez. Megkérdeztük Szálasit, hogy elmehetünk-e, ő ehhez ekkor hozzájárult. A meghívott öt képviselő, Vajna Gábor, Gergely Gyula, Kassai Ferenc, Vágó Pál és én voltunk. Szálasi végül is közölte, hogy egyedül én menjek fel, mégpedig azzal a megbízatással, tudassam Veesenmayerrel, hogy a mi pártunk, a Nyilaskeresztes Párt, vezérpárt lévén, ha valamit a Nyilaskeresztes Párttal óhajt tárgyalni, akkor csakis Szálasi Ferencen keresztül tárgyalhat. Ezt a megbízatást Veesenmayernél teljesítettem...

Elnök: Ha Szálasit hívták volna, ő is elutasította volna a tárgyalást?

Szőllősi: Lehetséges, nem tudom, nem hiszem azonban, hogy elutasította volna.

Elnök: Hogy mennyire nem utasította volna el Szálasi, mutatja az, hogy április 3-án létrejött a tárgyalás közte és Veesenmayer között.

Elnök: (Szálasihoz): Hogy került Ön Veesenmayerhez?

Szálasi: Walton Ágoston révén. Walton szóvátette a meghívást Veesenmayerhez. Úgy látszik, hogy Walton kezdeményezése kifejezésre juttatta azt, hogy Veesenmayer kíváncsi rám.

Elnök: Emlékszik-e arra, Szőllősi, hogy került Ön június 26-án Veesenmayerhez?

Szőllősi: Emlékszem. A párt készített egy azonos szövegű memorandumot a három nagyhatalom részére. A memorandumot az itteni képviseletnek át is adtuk. A memorandum egy ideológiai összeállítás volt az általános nemzetiszocializmus világképéről. Magyarországi vonatkozásban – ha jól emlékszem – csak annyi volt benne, hogy Magyarországon pedig a Hungarista Mozgalom az, amely a nemzetiszocialista eszmét képviseli.

Elnök: Emlékszik arra – mert benne volt az is –, hogy a hungarista mozgalom elismeri azt, hogy Európában úgy minőségi, mint mennyiségi kiválóságánál fogva Németország hivatott vezetésre?

Szőllősi: Nem emlékszem, hogy ez benne lett volna. Engem csak felkértek, hogy adjam át.

Elnök: (Olvassa a Hungarista Naplóból Kemény jelentésének idevonatkozó részét.): Veesenmayer megállapította: bár a Nyilaskeresztes Párt „az összes többi pártok között a fegyelemben elöljár, mégis vannak olyan tünetek, amelyek arra engednek következtetni, hogy a fegyelem még nem teljes, kívánnivalót hagy maga után." Három és fél hónapi magyarországi tartózkodása alatt – hangoztatta Veesenmayer – „számtalanszor becsapták, fájdalmasan érintené, hogy abban a mozgalomban is csalódnia kellene, amely magát nemzeti szocialistának vallja".

Veesenmayer ezzel a kijelentésével az Imrédy-ellenes röpcédulákra utalt, kiemelvén, hogy „Imrédy esetében döntő az, hogy gazdasági szakember, márpedig Szálasi Ferenc kijelentette, hogy nem rendelkezünk annyi szakemberrel, hogy egy koponya nélkülözhető volna".

Az elnök kérdéseire válaszolva Kemény elismerte, hogy Imrédyt zsidó származása miatt a múltban támadták, de azt állította, hogy a szóbanforgó röpcédulát nem ők, hanem a konkurrens szélsőjobboldali párt, a Pálffy-féle párt készítette.

Az elnök ezek után azt firtatta, hogy Szőllősi miről tárgyalt Veesenmayerrel, leszögezvén: azzal, hogy Veesenmayerrel egyáltalán tárgyalt a magyar belpolitikai kibontakozás kérdéséről, „elismerte Veesenmayernek azt a jogát, hogy neki befolyása lehet a magyar belpolitikai életre".

Szőllősi ezt tagadta.

Az elnök a következőkben a Törvényhozók Nemzeti Szövetsége megalakítása felől kérdezte Szőllősit, aki kijelentette, hogy ő tulajdonképpen nem kapott megbízást, az akció spontán kezdődött, ugyanis „a pártok feloszlatása után magától kialakult egy tömörülési, egy koalícióalakítási vágy a képviselők között".

Szőllősi: Mikor én körülbelül kétheti távollét után, amely idő alatt Makón voltam, felérkeztem Budapestre szeptember 18-a tájban, a helyzetet készen találtam és el volt határozva, hogy egy alakulatot kellene létrehozni.

Elnök: Milyen célból?

Szőllősi: Ha meg méltóztatik engedni, a célját majd külön fejtegetném.

Elnök: Ekkor mi volt a cél?

Szőllősi: Az atomizálás helyett egy koalíciós összefogás megalakítása.

Elnök: Kormányalakítás terén is?

Szőllősi: A kormányalakításról bent a parlamentben egyáltalában nem volt szó.

Elnök: Csak a parlamenti összefogásról?

Szőllősi: A parlementi összefogásról.

Elnök: Ez a parlamenti összefogás micsoda célt kívánt megvalósítani?

Szőllősi: Mint mondottam, azért indult meg, hogy összefogja az erőket.

Elnök: Milyen célra?

Szőllősi: A cél az volt – mint a rendőrségi vallomásomban is mondottam –, hogy a parlament alkotmányos jogait és a képviselők személyi biztonságát óvja.

Elnök: Valami világnézeti, speciel a folyamatban levő háborúval kapcsolatos állásfoglalás mégiscsak foglaltatott ebben a megalakulásban! Nem?

Szőllősi: Nem foglaltatott benne. Minden egyes képviselőt, aki aláírta az ívet, automatikusan felvettek a Nemzeti Szövetség tagjai közé.

Elnök: Nem erről van szó! Azok a képviselők jelentkeztek, akik azonosították magukat a Nemzeti Szövetség célkitűzéseivel, de éppen azért ennek a célkitűzésnek nyilvánvalólag meg kellett hogy legyen az akkori konkrét helyzettel szemben való állásfoglalása. Miért nem mondja ezt?

Szőllősi: Megmondanám, de őszintén mondom, hogy nem lehetett az akkori helyzetben, különösen a MÉP-tagok miatt.

Elnök: Azt mondja: koalíció. Hát milyen alapon akartak öszszefogni?

Szőllősi: A jobboldali pártok általában.

Elnök: Jobboldali. Látja, ez már valami. De milyen közelebbi alap volt?

Szőllősi: Ez a „jobboldai pártok" megjelölés egyébként is mindig kiterjedt értelmezésre okot adó fogalmazás volt.

Elnök: A folyamatban levő háborúval kapcsolatban nem volt semmiféle állásfoglalásuk?

Szőllősi: Nem volt semmilyen állásfoglalásunk.

Elnök: A szállongó fegyverszüneti hírekkel szemben nem volt semmiféle állásfoglalásuk?

Szőllősi: Állásfoglalás volt a Nemzeti Szövetségben és éppen evvel szeretnék a Nemzeti Szövetségnek igazságot szolgáltatni.

Elnök: Erre nem Ön hivatott! Ön aztán igazán nem tud igazságot szolgáltatni! (Derültség a hallgatóság között.)

Szőllősi: Én ott voltam a megalakulásnál. Igazság szerint megmondhatom, hogy a Nemzeti Szövetség a tagok szelektálása nélkül alakult meg. A tagok szelektálták magukat azzal, hogy oda beléptek. A tagok semmiféle fogadalmat vagy esküt nem tettek.

Elnök: Nem is volt szó a megalakulásnál arról sem, hogy a fegyverszüneti tervezgetésekkel szemben micsoda álláspontot fognak elfoglalni?

Szőllősi: Nem volt róla szó ezzel kapcsolatban. Elismerem, voltak hírek, azonban egyik lehetetlenebb volt a másiknál. És ennek nem adtam hitelt.

Elnök: A Lakatos-kormányt sem akarták megbuktatni?

Szőllősi: A Lakatos-kormánnyal szemben az volt a helyzet, hogy éppen az volt az egyik sérelem, hogy a Lakatos-kormány megalakulásakor nem parlamenti kormány alakult meg, hanem hivatalnokkormány.

Elnök: Nem ezt kérdeztem. A Lakatos-kormányt sem akarták megbuktatni?

Szőllősi: Célkitűzésképpen nem. Amikor felmentünk később Lakatoshoz, egyenesen szó volt róla és megmondtuk Lakatosnak, hogy ne fogja fel az alakulást úgy, hogy az az ő személye elleni és az ő kormánya elleni létesítmény, ellenben úgy tekintse ezt a megalakulást, hogy teljesen jogos aggodalmaink vannak és ezért jöttünk el hozzá.

Elnök: Mit mondott Lakatosnak, miért vannak aggodalmai?

Szőllősi: Elsősorban a pártfeloszlatás miatt s azután a képviselőknek sokszor hangoztatott lefogási szándéka miatt.

Elnök: Miért voltak Önöknél aggodalmai a pártfeloszlatás miatt 1944 októberében?

– Szőllősi kijelentette, hogy a pártfeloszlatás miatt akkor is aggodalmai lettek volna, ha a pártküzdelmek kikapcsolása révén az ország teljes erővel állhatott volna a német szövetség mellé.

Elnök: Úgy látszik, a párt feloszlatását inkább azért látták aggályosnak, mert ezen keresztül attól tartottak, hogy a kormány a jobboldali pártoknak megbénítása esetén könnyebben léphet esetleg a fegyverszüneti tárgyalások útjára.

Szőllősi: Ez utólagosan konstrukciós beállítás, amely az események utólagos fejlődése alapján megkonstruálható, de nem így történt.

Elnök: Ön szerint mi célja volt a kormánynak, a pártok feloszlatásával?

Szőllősi: Hogy mi célja volt a kormánynak,azt nem tudom. Azonban azt láttam, hogy következetesen hónapokon keresztül a parlamenti élet nem működött.

Elnök: Ön nem tudja, mi célja volt a pártok feloszlatásának?

Szőllősi: Hogy a kormánynak mi volt a célja?

Elnök: A baloldali pártok úgyis meg voltak bénítva, csupán a jobboldali pártok részére volt életlehetőség. Mi célja lehetett a pártok feloszlatásának? Ezt sem tudja?

Szőllősi: A jobboldali pártok működése legalább annyira béklyóba volt verve, már a nyilaskeresztes pártokat értem alatta, mint a baloldali pártoké. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Nagy Vince pol. ügyész: A baloldaliak el voltak hurcolva.

Elnök: Erre a képtelen állítására reflektálni sem érdemes, éppúgy, mint egészében az Önök ideológiájára. Ön akkor is aggodalommal viseltetett volna, ha a kormány minden egyéb pártot feloszlat, csak éppen a nyilaskeresztes pártot engedi meg?

Szőllősi: A Nemzeti Szövetség feltétlenül.

Elnök: Ön?

Szőllősi: Én kérem a magam részéről elképzelhetetlen helyzetnek tartom, amire célozni tetszik.

Elnök: (...) Lakatos hogy nyilatkozott az Önök közléseivel szemben a Nemzeti Szövetség megalakulásával kapcsolatban?

Szőllősi: Lakatos saját maga ellen irányulónak minősítette a Nemzeti Szövetség megalakulását és többször leküldte államtitkárát a Nemzeti Szövetségbe, avval együtt tárgyaltam és éppen egy ilyen tárgyalás alkalmával vetődött fel a gondolat, hogy menjünk fel a miniszterelnök úrhoz és oszlassuk el aggályait ebben a kérdésben, mely abban kulminált, hogy ellenséget látott bennünk. Mi viszont, mint említettem, az alapokmány szerint is az alkotmányos tényezők összefogására gondoltunk és ugyanezért ment fel Tasnádi Nagy korábban a Kormányzóhoz.

Elnök: (...) Hány tagja volt a Nemzeti Szövetségnek?

Szőllősi: Úgy tudom, hogy a megalakuláskor talán 115 tagja lehetett.

Elnök: Ugyanakkor a parlamentnek hány szabadlábon levő tagja volt?

Szőllősi: 385 volt a teljes létszám.

Elnök: De mennyi volt szabadlábon és mennyi volt korlátozva abban, hogy képviselői jogait gyakorolhassa?

Szőllősi: Nem tudok számokat mondani, hogy hány volt letartóztatva, de nem hiszem, hogy ötnél több lett volna a képviselők közül márciusban letartóztatva.

Elnök: Szóval körülbelül 375 képviselőtag közül 110 és egynéhány tagja volt a Nemzeti Szövetségnek. Tehát nem volt többség.

Szőllősi: Azután felszaporodott, úgy tudom, 160-ig. De a megalakuláskor körülbelül annyi aláírás volt (...)

Elnök: Mi történt október 15-én? Általában volt Önnek tudomása arról, hogy október 15-ét megelőző hónapokban, különösen szeptemberben és az októberi félhónapban élénk összeköttetés és megbeszélés-sorozat folyt egyrészt Veesenmayer, illetve Kurt Haller, másrészt az Önök pártja között Szálasi és Kemény Gábor révén. Volt erről tudomása?

Szőllősi: Tudomásom volt arról, hogy többször érintkeztek. Az érintkezés célja az volt, hogy Veesenmayer megismerje a Hungarista Mozgalmat és ezzel a harmadik birodalmi köröknek ellenséges magatartása, amelyet a Hungarista Mozgalommal szemben mindig tapasztaltunk, megszűnjék és szimpátia legyen irántunk.

Elnök: Semmit sem tudott Ön arról, hogy a párt részéről Szálasi és Kemény állandóan sürgették a németeknél a beleegyezést Szálasi hatalomátvételéhez?

Szőllősi: Nem tudtam, sőt nem is hiszem, hogy ez megtörténhetett. (Gúnyos derültség.)

Elnök: És ha tudott volna, helyeselte vagy kifogásolta volna?

Szőllősi: Ha tudok róla, kifogásoltam volna. (Gúnyos derültség.)

Elnök: És kifogásolásának milyen következményeit vonta volna le?

Szőllősi: A legmesszebbmenő következményeket: kilépek a pártból. (Gúnyos derültség.)

Elnök: Akkor nagyon sajnálatos, hogy Ön erről nem tudott, mert a Hungarista Naplónak, ami ugyan Önre nézve nem vonatkozik közvetlenül, az ismertetett részeiben sorozatos erre irányuló részek vannak. Kemény Gábor jelentéseiben annyira kifejezésre jut ez, hogy ezzel kapcsolatosan egyenesen ezt a régi római korból származó „ceterum censeo" megjelölést használja. Október 15-e hol találta Önt?

Szőllősi: Budapesten talált, a lakásomon.

Elnök: Honnan értesült az eseményekről? Rádióból?

Szőllősi: Egy emelettel felettem levő építészi irodából jött le egy ismerősöm, aki figyelmeztetett, hogy másodszor olvasták már be a Kormányzó rádiószózatát és tőle tudtam meg, hogy a fegyverszüneti felhívása a Kormányzónak elhangzott.

Elnök: Mikor történt?

Szőllősi: Október 15-én délután 1/2 3 órakor.

Elnök: Mit csinált ekkor?

Szőllősi: Becsomagoltam és elhagytam Budapestet, a Dunántúlra mentem, mert attól tartottam, hogy rövidesen a már sokszor említett letartóztatásom bekövetkezik, mint jobboldali politikusé.

Elnök: Mikor jött vissza?

Szőllősi: Másnap délben 1 óra tájban.

Elnök: Miért mert másnap visszajönni?

Szőllősi: Szentendrén keresztülmentem, illetve akartam elmenni, de először nem is Szentendrére mentem, hanem Óbudán a Bécsi úton indultam el, ott azonban értesítettek, hogy autóigazoltatások és rekvirálások vannak, minek folytán Szentendre felé, illetve az esztergomi útra tértem. Mikor Szentendrén keresztülmentem, akkor jutott eszembe, hogy megállok Csia Sándornál, aki azután azt mondta, hogy ne menjek tovább, hanem várjam meg az események kifejlődését, úgy hogy az éjszakát ott töltöttem és délután hallottuk a rádió publikációit. Másnap délben értesülvén a rádióból elsősorban arról, hogy Vörös János akkori vezérkari főnök visszavonta a fegyverletételi parancsot, azután pedig hallottam Szálasi szózatát és ezekből következtettem arra, hogy a helyzet megváltozott és másnap visszamentem.

Elnök: Kivel találkozott itt először?

Szőllősi: Felmentem a Dísz-térre, de mivel a honvédelmiminisztériumban mozgást láttam, ott érdeklődtem az eseményekről.

Elnök: Mit talált ott?

Szőllősi: Egy díszszázad volt felvonultatva és a minisztériumban a miniszter urak előszobáját képező nagy teremben találkoztam egy pár úrral, akiket nem ismertem. Az egyiknek, egy alezredesnek bemutatkoztam.

Elnök: Beregfy ott volt már?

Szőllősi: Nem volt. Nem is ismertem. Bemutatkoztam egy törzstisztnek, ha jól emlékszem alezredes volt és nála érdeklődtem, hogy mi történt? Ő annyit mondott, hogy ő sincs tájékozódva a dolgok felől, hanem úgy tudja, hogy a vezérkari főnök úr visszavonta a fegyverletételi parancsot és tudomása szerint a Kormányzó úr is ezt tette, de semmiféle közelebbivel nem tudta alátámasztani.

Elnök: Kitől hallotta?

Szőllősi: Egy tiszttől, akinek bemutatkoztam.

Elnök: A pártvezetővel nem találkozott? Mikor találkozott Szálasival?

Szőllősi: Ott mondták, hogy a díszszázad azért van a miniszterelnökség előtt, mert Szálasi oda fog jönni és a díszszázadot meg fogja tekinteni.

Elnök: Meg is érkezett?

Szőllősi: Meg is érkezett körülbelül fél óra múlva. Ott találkoztam Szálasival.

Elnök: Beszélt vele?

Szőllősi: Csak pár szót váltottam vele, semmi lényegbevágót. Megszemlélte a díszszázadot.

Elnök: A kormányzói kérdésről nem szólt?

Szőllősi: Nem szólt.

Elnök: Az Ön miniszterelnökhelyettességéről nem szólt?

Szőllősi: Erről már egyszer korábban szólt, körülbelül augusztusban. Kombinációba vette, amennyiben kormányalakításra kerül a sor.

Elnök: De ekkor?

Szőllősi: Azt mondta, hogy menjek át. Kérdeztem, hogy szükség van-e rám, mert készült át a miniszterelnökségre.

Elnök: Beregfyt nem látta ott?

Szőllősi: Mikor Szálasi megérkezett, Beregfy nem volt ott.

Elnök: Mikor átment a miniszterelnökségre, Beregfyt nem látta?

Szőllősi: Nem is ismertem. Nem volt ott a környezetben.

Elnök: Lakatos ott volt?

Szőllősi: Nem láttam.

Elnök: Átmentek a miniszterelnökségre. Azután?

Szőllősi: Itt Szálasi visszavonult elég hosszú ideig a miniszterelnöki dolgozószobába és ott fogadott egyeseket, azalatt mi a miniszterelnökség teraszán várakoztunk, majd körülbelül egy óra múlva, lehetett d.u. 1 óra, 2 óra, a megalakítandó kormányzótanács tagjait kérte magához Szálasi.

Elnök: Beregfy Károly, Ön látta Szőllősit a honvédelmi minisztériumban?

Beregfy: Nem. Legelőször Szőllősit a miniszterelnökségnél láttam.

Elnök: (Beregfyhez) Fenntartja vallomását, hogy Szálasi Önnek a honvédelmi miniszterségről először a minisztérium épületében szólt?

Beregfy: Nem, Veesenmayernél.

Elnök: Ön itt Szálasival nem találkozott a honvédelmi minisztériumban?

Beregfy: A minisztériumban nem, de mikor Szálasi a zászlóaljat megtekintette, akkor jelentették nekem, hogy jöjjek le.

Elnök: A miniszterelnökségen mi történt?

Szőllősi: A kormányzótanács megalakítását intézte el először.

Elnök: Bekérte Szálasi az ott levő urakat?

Szőllősi: Nem tudom.

Elnök: Mindenki jelen volt?

Szőllősi: Például arra emlékszem, hogy Csia Sándor ott volt, Beregfy is, mikor már kérette őket. Azt nem tudom, hogy Rajniss ott volt-e. Ezekkel külön vonult be a minisztertanácsi terembe. Tárgyalt elég hosszú ideig, jó fél órát, utána bekéretett engem is és avval bízott meg, hogy a kormányzótanács megalakításának jegyzőkönyvét, illetve a jelentést róla készítsem el. Ehhez rekapitulálta az ott történteket és azt mondta, hogy a Kormányzó úr megbízta az államügyek ideiglenes vezetésével és ennek alapján ő most megalakította itt a kormányzótanácsot. A jövőben az állás és a megjelölése: az államügyek ideiglenes vezetésével megbízott magyar királyi miniszterelnök.

Elnök: Mit szólt Szálasi, hogy mikor bízta meg a Kormányzó?

Szőllősi: Időpontot nem mondott, csak kijelentette a kormányzótanács tagjai előtt, nekem pedig rekapitulálta a megtörtént dolgokat és megbízott, hogy készítsem el erről a jegyzőkönyvet. Azután írógépről gondoskodtam, azonban közben megérkezett, azt hiszem, Pethő Tibor táblai tanácselnök, ez diktálta meg a jegyzőkönyvet.

Elnök: A kormányalakítás mikor történt meg?

Szőllősi: Mikor ez befejeződött.

Elnök: Micsoda jegyzőkönyvről beszél?

Szőllősi: Nem én diktáltam le. A megalakulás tényéről.

Elnök: A kormányzótanács megalakulásáról?

Szőllősi: Igen.

Elnök: Előbb alakult meg, mint a kormány?

Szőllősi: Igen.

Elnök: Szálasi már kijelentette, hogy kik lesznek a tagjai?

Szőllősi: Igen. Csia, Beregfy és Rajniss voltak a tagjai.

Elnök: Mi volt a ténykedése e körül?

Szőllősi: Éppen le akartam diktálni a jegyzőkönyvet, mikor megérkezett a nem tudom ki által odahívott Pethő Tibor táblai tanácselnök, ő diktálta le a jegyzőkönyvet. Én nem is láttam a jegyzőkönyvet.

Elnök: Utána mi történt?

Szőllősi: Szálasi Ferenc – nem tudom bizonyosan – elhagyta a miniszterelnökséget egy órára, vagy pedig egyórás szünet volt, nem tudom, hogy közben elhagyta-e a miniszterelnökséget, de körülbelül 4-5 óra közt arra került a sor, hogy a kormány megalakuljon és a jelenlevő kormánytagok eskületétele is megtörtént.

Elnök: A kormány előtt is megismételte Szálasi az állítólagos kormányzói lemondást és neki adott megbízást?

Szőllősi: Ha jól emlékszem, igen.

Elnök: Azt is mondta, hogy a Kormányzó lemondott?

Szőllősi: Ezt nem tudom. Arra határozottan emlékszem, hogy a kormányzótanács megalakulása után engem behíván, ezt mondotta, de hogy a Kormányzó lemondott-e...

Elnök: Arra nem emlékszik, hogy akkor is mondta-e?

Szőllősi: Csak arra, hogy megbízta az államügyek ideiglenes vezetésével.

Elnök: A kormány előtt is megismételte Szálasi az állítólagos kormányzói megbízást?

Szőllősi: Ha jól emlékszem, igen.

Elnök: Írást nem mutatott?

Szőllősi: Nem.

Elnök (Szálasihoz fordul): Az írás megvolt?

Szőllősi: Nem, csak estefelé kaptam meg Veesenmayeren keresztül.

Elnök: Volt rajta ellenjegyzés?

Szőllősi: Nem volt akkor még, erre határozottan emlékszem.

Elnök: Emlékszik az írás szövegére?

Szőllősi: (hosszasan gondolkozik) Szóról szóra nem, de a lényegére emlékszem. (Lassan gondolkozva mondja.) „A képviselőház és a felsőház elnökének! Elhatároztam, hogy kormányzói tisztemről lemondok és egyidejűleg Szálasi Ferencet a nemzeti egység kormányának megalakításával megbízom. Dátum, Horthy Miklós."

Elnök: Szálasi Ferenc, most talán én elismétlem az Ön Naplójának egy további részletét. (Olvassa.): „Az Országgyűlés mindkét háza elnökének.

Az Országgyűlésnek kormányzói üdvözletemet küldöm.

A meggyőződéstől vezetve, hogy ezekben a súlyos időkben Nemzetünknek minden lehetőséget meg kell adni, hogy élet-halál harcát jól felfogott érdekében teljes erővel folytathassa, teljes értékű férfiak vezetése alatt, megfeszített munkában töltött negyedévszázados kormányzói országlásomra és ebből fakadó megrendült egészségi állapotomra, valamint előrehaladt koromra tekintettel saját elhatározásomból, önként, hazánk és nemzetünk érdekeit szem előtt tartva, úgy döntöttem, hogy lemondok kormányzói tisztemről és a vele kapcsolatos összes jogaimról.

Elhatározásomról és döntésemről, amelyek megmásíthatatlanok és visszavonhatatlanok, kérem Nagyméltóságodat, hogy ezt az Országgyűlésnek tudtul adni méltóztassék.

Kijelentem, hogy nem élek az 1937: XIX. tc. és az 1942: II. tc.-ben foglalt jogokkal sem. Ennélfogva nem jelölök és nem ajánlok sem utódot, sem helyettest és semmisnek nyilvánítom az 1937: XIX. tc. értelmében utódlásomra tett jelölést.[21]

Az államfő kérdését az 1937: XIX. tc. alapján az ebben a törvényben megjelölt Országtanács rendezze. A válságos időkre, helyzetre és körülményre tekintettel és az államfői kérdésnek az alkotmány keretei között történő rendezéséig az államügyek vitelét és a Legfelsőbb Hadúr teljes jogkörét, a m. kir. miniszterelnökre, Szálasi Ferencre ruházom, nehogy a késedelemből Nemzetünkre és Hazánkra súlyos kár és veszedelem származzék.

Személyem és családom érdekeiről és érvényesítésükről a m. kir. miniszterelnök és a kormány tartozik gondoskodni.

Köszönöm Nemzetünknek, hogy egy negyed századig szolgálhatta. Szívem mélyén érzem, hogy ezzel a lépésemmel is halhatatlan nemzetemet szolgálom.

Isten áldása és siker kísérje nemzetem minden szándékát, elhatározását, döntését és cselekedetét. Meggyőződésem, hogy a jelenlegi súlyos időket is történelmi múltjához méltóan leküzdi és hozzá méltó férfiak felelős vezetése alatt szilárdan és biztosan lefekteti új ezer évének dicső, nagy és boldog alapjait, úgy, ahogyan akarta, az élet és igazság tőle parancsolóan megkövetelik.

Kelt Budapesten, 1944. év .... hó ... napján.

aláírás
ellenjegyzés"

Elnök: (Szálasihoz) Érdekes, hogy Ön október 5-én előre pontosan tudta, hogy a Kormányzó saját akaratelhatározásából mit fog aláírni. (Derültség.)

Szálasi: Ez egy terv volt, ez egy javaslat volt.

Elnök: De érdekes, hogy a Kormányzó később, német őrizetben „szabad akaratából" ugyanilyen lemondási nyilatkozatot írt alá.

Szálasi: Erre nézve Veesenmayer és Lakatos tud felvilágosítást adni, hogy ez hogyan történt. Én nem tagadom, hogy ezt a nyilatkozatot terjesztettem elő a Kormányzó elé jóváhagyás végett.

Elnök: Mondja, Szőllősi, tudott Ön arról, hogy Szálasi már október 5-én megfogalmazta azt az állítólagos kormányzói nyilatkozatot, amelyet azután később „szabad akaratelhatározásából" aláírt?

Szőllősi: Nem tudtam.

Elnök: Álljon fel Szálasi Ferenc! Mondja, tudott Szőllősi erről?

Szálasi: Nem tudom, hogy ő tudhatott-e róla. Azt hiszem, hogy nem tudhatott, de a városban arról beszéltek, hogy a Kormányzó már régebben foglalkozott lemondási szándékkal. (Derültség.)

Elnök: Szőllősi Jenő, mondja meg, ha maga tudott volna erről az előre elkészített lemondási nyilatkozatról, mit csinált volna?

Szőllősi: A legmeszebbmenően levontam volna konzekvenciáját.

Elnök: Szóval, ennek legmesszebbmenő konzekvenciáit vonta volna le.

Szőllősi: Igen.

Elnök: Miért?

Szőllősi: Mert ebben tervszerűséget láttam volna.

Elnök: Ma már Ön is gyanúsnak látja a Kormányzó lemondásának körülményeit?

Szőllősi: Ha ez hiteles...

Elnök: Hát látja, hallja, hogy hiteles. Maga Szálasi jelentette ki itt Ön előtt.

Szálasi: (közbeszól): Semmi okozati összefüggés nincs.

Elnök: (Szálasihoz): Üljön le! (Szőllősihez): Ön tehát azt mondja, hogyha ez hiteles adat, vagyis ha Szálasi már október 5-én megfogalmazott egy ilyen lemondási nyilatkozatot és Ön erről tudott volna, akkor ennek levonta volna a konzekvenciáját, mert ebben egy előre megkonstruált tervszerűséget látott volna. Ennek alapján mondta azután következtetés folytán azt is, hogy ilyen körülmények között az október 16-i úgynevezett lemondásnak körülményei is gyanúsak Ön előtt. Kérdem, hogy ezt a kijelentését is csak következteti? Az október 16-i lemondó nyilatkozat tartalma hajszálnyi pontossággal egyezik az előre megkonstruált nyilatkozattal. Nos, mi a felelete?

Szőllősi: Azt látom, hogy a szöveg nem tért el sokban attól a szövegtől, amelyet én reprodukáltam. Ez bizonyos.

Elnök: Figyelmébe ajánlom azt a tényt is, hogy október 16-án plakátok jelentek meg az utcákon és ezek a plakátok Horthyt zsidóbérencnek és hazaárulónak bélyegezték meg, ami nem egészen összeegyeztethető azzal, hogy ugyanez a Kormányzó saját szabad akaratelhatározásából adja át ugyanazon a napon a hatalmat Önöknek. Mindezekre figyelemmel ismételten megkérdezem, mit szól Ön ehhez?

Szőllősi: Mint méltóztatik mondani, Tanácselnök Úr, ez feltűnő, illetve gyanús, azonban én nem feltételezem Szálasiról, hogy ilyen megállapodást létesített. (Szó szerint ezt mondta a vádlott. A gyorsíró megjegyzése.)

Szálasi: (közbeszól): Bejelentésem van.

Elnök: Várjon, mindjárt. (Szőllősihez): Hogyan érti azt, hogy nem tételezi fel, hogy Szálasi ilyen megállapodást létesített volna?

Szőllősi: Úgy, hogy nem tételezem fel, hogy ilyen szöveget előre írt.

Elnök: Nem tételezi fel róla azt, amit ő saját maga beismert? (Derültség.) Nem tételezi fel, hogy Szálasi ilyen szöveget írt volna előre? Értse meg, ember, Szálasi maga beismeri, hogy ez a lemondási nyilatkozat előre el volt készítve, sőt 1944. október 5-i Naplójába ő maga beírta. És ennek ellenére Ön nem tételezi fel azt, amit ő beismer, és amire írásos bizonyíték van?

Szőllősi: Hogy ő azzal a céllal csinálta, nem tételezem fel.

Elnök: Az előbb Ön azt mondta, hogy azt nem tételezi fel róla, hogy előre megkonstruálta a lemondó nyilatkozatot. Más kérdés az, hogy milyen céllal tette. Nos, milyen céllal? Játékból? Nem vitás, hogy azzal a céllal, hogy a Kormányzó egy ilyen lemondó nyilatkozatot írjon alá.

Szőllősi: Én nem tudom, hogy ez a tervezet, amelyet fel méltóztatott olvasni, milyen szándékkal íródott.

Elnök: Erről még majd beszélünk, előbb azonban arra feleljen, fenntartja-e azt a kijelentését, hogyha tudott volna erről, levonta volna a konzekvenciáját?

Szőllősi: Igen.

Szálasi: Bejelenteni valóm van.

Elnök: Tessék!

Szálasi: Kérem megállapítani, hogy mielőtt átadtam volna a Kormányzó lemondó okiratát aláírva, azelőtt – korábban – az Országtanács előtt voltam, esküt tettem, ott bemutattam az iratot. Onnan származik a késedelem, amellyel én Szőllősinek az iratot átadtam azzal az utasítással, hogy a partlamentnek is benyújtsa.

Nagy Vince pol. ügyész (közbeszól): Napok múlva!

Szálasi: Dehogy is napok múlva.

Elnök: Hány tagja volt az Országtanácsnak?

Szálasi: A hercegprímás, a Kúria elnöke, a közigazgatási bíróság elnöke, a honvédvezérkar főnöke, a képviselőház elnöke, a felsőház elnöke és a miniszterelnök.

Elnök: Vallomását tehát oda módosítja, hogy lehetséges, hogy esetleg az okozott bizonyos késedelmet az átadásban, hogy közben az Országtanácsban volt?

Szálasi: Igen, és kérem ennek utánanézni.

Elnök: Most szünetet tartunk.

Szünet után.

Elnök: Folytatjuk a tárgyalást, mégpedig Szőllősi Jenő vádlott folytatólagos kihallgatásával.

Mondja Szőllősi Jenő, október 16-án milyen útvonalon jött be Budapestre Ön az autóján?

Szőllősi: Szentendréről jöttem be a Szentendre–budapesti országúton, a Zsigmond utcán, Margit körúton, Bécsi-kapun keresztül fel a Várba, a Levéltárnál haladtam el a Szent György térig.

Elnök: Látta útközben, hogy meglehetős nagyszámú német katonai erő volt készenlétben az utcákon?

Szőllősi: Német katonai erővel Szentendre határában találkoztam.

Elnök: Budapesten nem?

Szőllősi: Budapesten nem láttam semmi különöset, ami feltűnt volna.

Elnök: Hát arról nem hallott, hogy a Várpalotát a németek megostromolták?

Szőllősi: Arról, hogy ott csetepaté volt, két-három nappal hallottam azután, hogy a Várból a temetés megtörtént.

Elnök: És amikor felért a Várba, nem volt Önnek gyanúja, hogy a Nyilaskeresztes Párt a Kormányzóval szemben valami erőszakot alkalmazott? Helyeselte talán ezt?

Szőllősi: Hogy erőszak történt volna, erről nem volt tudomásom.

Elnök: Hát akkor minek tulajdonította, hogy hatalomra jutottak?

Szőllősi: Úgy tekintettem a helyzetet, hogy a Kormányzó, látván, hogy proklamációjának nem volt meg a kellő visszhangja, elhatározta, hogy levonja a konzekvenciát és visszavonul. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Hogyan láthatta a Kormányzó már aznap vagy másnap reggel, hogy proklamációjának milyen a visszhangja?

Szőllősi: Én csak a Vörös-féle rádiónyilatkozatból következtettem, hogy a Kormányzó úrnak olyan tény jutott tudomására, amelynek ez volt a következménye.

Elnök: De hiszen a Vörös-féle nyilatkozat a proklamáció után egy óra múlva hangzott el. Hát hogy képzelte azt, a Kormányzó egy ilyen nagyfontosságú lépést tesz és egy órán belül visszavonja?

Szőllősi: Én így fogtam fel a dolgot.

Elnök: Ön talán abban a meggyőződésben volt akkor, hogy az Önök hatalomátvétele az ország érdekében történik?

Szőllősi: Én az ország érdekében lévőnek tartottam azt, hogy a hatalmat, illetve a kormányt átvegyük.

Elnök: Tudta Ön, hogy ennek a hatalomátvételnek mi lesz a legaktuálisabb következménye?

Szőllősi: Nem tudom, mire méltóztatik célozni.

Elnök: Arra célzok, hogy a németek már nagyon szorongatott helyzetben voltak katonailag, ennek folytán arra törekedtek mindenáron, hogy ez az ország fokozottabban álljon ki az ő háborújuk mellett. Tudott Ön erről?

Szőllősi: Nekem politikai meggyőződésem és elgondolásom az volt, hogy a szövetségi hűségből folyólag folytatjuk védekező háborúnkat.

Elnök: És a szövetségi hűség hogyan viszonylott az ország érdekéhez? Hitt Ön a háború megnyerésében?

Szőllősi: Hittem.

Elnök: Milyen alapon?

Szőllősi: Bíztam benne, hogy a végén felülkerekednek a tengelyhatalmak. Ebben egyénileg az befolyásolt leginkább, hogy mint okleveles vegyészmérnök, bámulója voltam a német vegyészeti iparnak és tudtam, hallottam róla, hogy nagy találmányon dolgoznak éppen az atomrombolással kapcsolatban. Feltétlenül bíztam abban, hogy Németország vezetői nem tették volna ki országukat sorozatos bombázásoknak és pusztulásoknak, ha nem lettek volna a kezükben olyan ütőfegyverek, melyek a végén az ő javukra fordíthatják a háború sorsát.

Elnök: A vádlottak közül Ön az első, aki bizonyos fokú megrendülést látszik mutatni a történtek és saját cselekedetei felett is. Nem gondolja Ön, hogy egy ilyen bizalom és egy ilyen hiedelem hazárdjáték volt a nemzet sorsával akkor, amikor ennek a hiedelemnek és bizalomnak semmi reális alapja nem volt?

Szőllősi: Ezer év óta, mióta a magyar történelmet áttanulmányozva, mindig azt láttam [Sic! A gyorsíró.], hogy az ország a Nyugatra támaszkodik és ezer év óta, ezer év alatti történelmünk folyamán szövetségi hűség-megszegést nem tudok. Én a magam részéről így tartottam helyesnek, ezt gondoltam, hogy eredményre fog vezetni a kitartás és a hűség.

Elnök: A szövetségi hűségért egy nemzet, egy nép életét feláldozni nem lehet.

Szőllősi: Ez kétségtelen.

Elnök: Most ne is beszéljünk ennek a szövetségnek eredetéről. Ön is elismeri, hogy egy ország életét nem lehet feláldozni a szövetségi hűségért?

Szőllősi: Úgy van.

Elnök: Ez irányító motívum nem lehetett.

Szőllősi: Az első világháborúból ragyogó példa állott előttem: a szerb nemzet kitartása és ennek eredménye.

Elnök: Tudja-e Szőllősi Jenő, hogy kire támaszkodott akkor a szerb nép? Ugyanazokra, akikkel szemben a német imperializmus már az első támadó háborúban is elbukott.

Szőllősi: Elsősorban saját hősiességére, kitartására támaszkodott.

Elnök: Hiába volt benne a hősiesség, ha nem lett volna egy reális bázis, amelyre támaszkodott, ez a bátor kis nép elbukott volna. Nem bukott el és ezt azok erejének köszönhette, akik akkor is és most is szembeszálltak a német expanzióval és megnyerték a szerbekkel együtt a háborút. (...) Nem látta azt az irtózatos kockázatot, hogy Magyarország lesz Európa nemzetei sorában az utolsó, amely a Német Birodalommal együtt elveszti a háborút?

Szőllősi: Én azt láttam, hogy elveszítjük területeinket, történelmi határainkat. Ez ellen akartam védekezni az utolsó leheletemig.

Elnök: Nem gondolta át, hogy ennek a védekezésnek reális számítás szerint lehet-e eredménye?

Szőllősi: Én bíztam benne.

Elnök: Az egyéni bizakodásra nem lehet feltenni egy nemzet életét, egy nép sorsát. Ezt sem látja be?

Szőllősi: Belátom.

Elnök: Szóval ennyiben belátja, hogy helytelenül cselekedett, hogy egyéni bizalomra tette fel a nemzet sorsát?

Szőllősi: Arra is.

Elnök: Hát még mire?

Szőllősi (gondolkodás után): Megmondottam.

Elnök: Mik voltak a reális tényezők?

Szőllősi: Bíztam a német hadsereg erejében és bíztam abban is, hogy a kétezer kilométeren át előrenyomuló Vörös Hadsereg mégis csak elfárad. (Derültség.)

Elnök: De a nyugati fronton ott voltak a győztesen előrenyomuló angolszászok is!

Szőllősi: A török hódoltság idején a török hódítást is sikerült megállítani, úgyhogy szinte babonásan hittem abban, hogy sikerülni fog ez is.

Elnök: A török hódítást nem saját erőnkből állítottuk meg és különben is a török hatalom nem jelentette az egész világot. 1944. október 15-én az egész világ Németország ellen volt. Nemcsak a győzelmesen előrenyomuló Vörös Hadsereg volt már itt az ország területén, nemcsak erről a hatalmas kétszáz milliós népről volt akkor szó, de nyugaton ott voltak az angolszászok is, akik mélyen bent voltak Európa területén, sőt a Német Birodalom területén álltak már. Vagy elhitte Ön azt, amit a sajtójuk üvöltött, hogy az angolszászok véres fejjel fognak az Óceánba menekülni? Az Ön mostani kijelentése szerint csupán egyéni bizodalma volt az, hogy a németek az egész világ ellen meg fogják nyerni a háborút. Próbálom megszólaltatni a lelkiismeretét. Belátja-e, hogy ilyen egyéni bizalomra nem lett volna szabad feltennie a nemzet sorsát, különösen akkor nem amikor a reális helyzet pontosan az volt, amelyet most vázoltam fel Önnek és amelyet akkor is ismernie kellett volna. Belátja?

Szőllősi: Ezt ma már belátom.
Elnök: Na, végre, csakhogy valamit belát. Túl sokáig időztünk ennél a témánál. Menjünk át más területre. Mondja meg, milyen szerepe volt Önnek a zsidókérdésben?
Szőllősi: A rendőrségen is tettem erről vallomást. Ez a kérdés nem tartozott az én hatáskörömhöz, vele egyetlen egyszer volt módom intézkedőleg foglalkozni, illetve egy intézkedést továbbítani, amelyről a vádirat is szól.

– Szőllősi elmondta: kb. október 18-án délután Hódosy Pál budapesti rendőrparancsnok felhívta a miniszterelnökséget, hogy utasítást kapjon a Tattersaalban összezsúfolt hat-nyolcezer zsidóval kapcsolatban. Ő, Szőllősi, Vajna belügyminiszterhez utasította Hódosyt, de Hódosy azt válaszolta, hogy már kereste Vajnát, de nem találta hivatalában és ezért intézkedést kér, mert már alkonyodik.

– Szőllősi ezután megkérdezte Szálasit, aki azt az utasítást adta, hogy „a zsidóságot onnan haza kell bocsátani". (Nagy zaj és közbekiáltások: Hazudik!)

– Szőllősi szerint Hódosyval végül is abban állapodtak meg, hogy tekintettel a késői időpontra, amikor a zsidóknak már nem volt szabad az utcán járni, nem engedik ki az utcára az embereket, hanem lakóhelyük szerint utcánként csoportosítva hazakísérteti őket. Ez az éjszaka folyamán meg is történt. (Ellentmondások a hallgatóság soraiban.)

– Szőllősi kijelentette: ezt az egyetlen intézkedést tette, más ügyekkel e téren nem foglalkozott.

Az elnöknek a vidéki deportálásokra vonatkozó kérdésére Szőllősi kijelentette: elhitte, hogy munkára viszik ki a zsidókat Németországba, katonai érdekből.

Elnök: De miért kellett az öregeket, betegeket és a gyermekeket is kiszállítani?
Szőllősi: Akkoriban ezt azzal magyarázták meg, hogy család-

jukkal együtt azért szállítják ki őket, hogy ne legyen bántódásuk. (Derültség.) A kiszállításokat tulajdonképpen katonai okokkal támasztották alá. Kémkedésre és ellenhatásra hivatkoztak.

– Arra a kérdésre, hogy számolt-e annak lehetőségével, hogy a német táborokban kínozzák a kiszállított zsidókat, Szőllősi azt válaszolta, hogy ezt a német lelkiséggel ellenkezőnek tartotta.

– Szőllősi ezután azt állította, hogy semmit nem tudott arról, hogy október 15-e, a hatalomátvétel után tömeggyilkosságok történtek – erről külföldön hallott először.

– Szőllősi hozzátette: a faji kérdést nem gyűlöletből, hanem a „megoldás szándékából" vetette fel a Nyilaskeresztes Párt és hogy ennek részükről a háború után nem lett volna folytatása.

Elnök: Azt a bizonyos faji rangsorolást helyeselte?

Szőllősi: Rangsorolást nem csináltunk.

Elnök: Arról sem hallott, hogy a német nemzetiszocializmus szerint vannak kultúrát alkotó, kultúrát hordozó és kultúrát romboló fajok?

Szőllősi: Erről hallottam.

Elnök: Hallotta Ön, hogy a magyarokat ez az elmélet hova sorolta?

Szőllősi: Nem hallottam.

Elnök: Hogy lehet, hogy ezt nem tudta? Nem tudta Ön, hogy a magyarokat a második kategóriába sorozták, a kultúrát hordozó fajoknak sorába? Hazaárulás volt ennek a fajelméletnek elfogadása, amellyel lenyelték saját fajuknak másodrendűségét, annak ellenében, hogy a zsidóságot harmadrendűnek minősíthessék.

Szőllősi: Sohasem hallottam erről.

– Az elnök ezután rátért Szőllősinek a vádiratban felsorolt uszító, a háború minden erővel való folytatását célzó beszédeire, cikkeire.

– Felolvasta a Nyilaskeresztes Pártban 1943. május 8-án tartott Szőllősi-beszéd azon részletét, amelyben a Szociáldemokrata Párt és a Kisgazdapárt összefogását, a népfront-politika megteremtését támadta. Szőllősi leszögezte: „A francia Blumok már elpusztították hazájukat. A magyar Népfront 1918-as segédei felgyújtották már egyszer a magyar nemzet házát. Most sem várhatunk mást, ha idejében nem teszünk ellenük semmit."

Az elnök bizonyította, hogy Szőllősi 1944. február 5-i, a Nagytanácson elmondott beszédében a Németország mellett való kitartásra buzdított;

– az 1944. februrár 9-i, az „Összetartás" című lapban megjelent cikkében Szőllősi arról elmélkedett, hogy az oroszok a német hadsereget eddig nem tudták megverni, a Rommel-féle tartalék pedig „érintetlen s csak az alkalmat várja, hogy vérbe fojtsa az inváziós kísérleteket".

– az „Összetartás" 1944. december 14-i számában megjelent cikkében Szőllősi kifejezte azt a reményét, hogy „harcászati szempontból Magyarországon fog megtörni az ellenség ereje. Magyarország lesz az a hullámtörő gát, amely megállítja a keletről nyugatra törő haderőket ... Magyarország nem előterepe a Német Birodalomnak – ezt ünnepélyesen kijelentem, hanem Magyarország bástyája Közép-Európának, amelyet Hitler velünk együtt úgy védelmez, mint magát a Német Birodalmat."

– a „Virradat" 1945. március 19-i száma közölte Szőllősi 1945. március 15-i beszédének kivonatát – a beszédben a többi között a következőket mondotta: „Testvérek! Mindannyian Szálasi Ferenc új márciusát akarjuk! Ha nem szervezzük újjá az országot, akkor minden elveszett! A Hungarista Mozgalom minden akadály ellenére is kitartott célkitűzései mellett. Ismerjük a magyar fiatalságot és vele együtt akarnak működni, küzdeni és harcolni, hogy március 15-ét ismét visszahelyezzük arra a magaslatra, amelyet a 48-as dicsőséges forradalom számára jelentett."

Szőllősi elismerte, hogy mindezeket elmondotta, illetve leírta.

Elnök: Menjünk tovább. Fejtett Ön ki valamilyen közreműködést a Szent Koronának az országból való kivitelével kapcsolatban?

Szőllősi: Igen. Én vittem át a Koronát először Veszprémbe, majd onnan az én közbenjárásom nélkül, de a koronaőrség kíséretében vitték tovább Kőszegre.

Elnök: Kőszegről tette azután azt a jelentést, hogy a Korona a líceumban veszélyeztetve van?

Szőllősi: Igen.

Elnök: És akkor rendelkezett úgy Szálasi, hogy vigyék át Velembe? Ön intézkedett azután, hogy szállítsák át Velembe?

Szőllősi: Igen. Szálasi Ferenc intézkedett, az intézkedést én végrehajtottam.

Elnök: Velemből kinek az intézkedésére vitték tovább?

Szőllősi: Amikor elkészült a kőszegi sziklaóvóhely, akkor odaszállították, ott azonban 3-4 napig lehetett. Onnan egy régi kastély óvóhelyére került, majd április 1-jén Atterseebe; 10 nap múlva Mattseebe, Szálasi Ferenc őrizetébe.

– Az elnök kérdésére Szőllősi kijelentette, tudja milyen mérhetetlen anyagi veszteség érte az országot, hogy milyen óriási épületrombolás következett be Budapesten az ostrom következtében, mit jelent Magyarországnak az, hogy Budapesten nincsenek hidak.

Elnök: Tudja, mit jelent az országra az a nagymértékű kiszállítás, amely annak idején Németországba irányult? És nem utolsósorban: mit jelent az országra az emberanyag-veszteség, amely oktalanul és céltalanul tovább súlyosbítja a nemzet további életét? Október 15-én is nehéz volt a helyzet. De nem nehezült volna meg ennyire, ha nem teszik Önök azt, amit tettek. Belátja Ön ezt?

Szőllősi: (nem felel.)

Elnök: Belátja Ön ezt?

Szőllősi: Utólag belátom. (...) Sokszor tépelődtem már magamban, de a lelkembe tekintve azt mondottam, a lelkembe tekintve azzal nyugtattam meg magamat, hogy nem tehettünk másként: valakinek be kellett fejezni a háborút.

Elnök: (...) Ez üres frázis!

Szőllősi: (...) Kitörhetett volna a testvérharc (...) az ország közvéleményének többsége mellettünk állt. (...)

Elnök: Ez nem igaz! Ön az utolsó szavaival is rágalmazza népét és nemzetét! A magyarság október 15-én nem akart kitartani a háború mellett! Csak elenyésző kisebbség volt az, amely Önök által még mindig fertőzve volt és amely tovább akart haladni a megkezdett úton! (...)

Következtek a népbírák kérdései:

Lészay népbíró arról kérdezte Szőllősit, hogy amikor a Törvényhozók Nemzeti Szövetsége küldöttsége fölkereste Lakatos miniszterelnököt, a fegyverszüneti tárgyalásokkal kapcsolatban mi volt a delegáció álláspontja. Szőllősi szerint Lakatos azt mondotta, hogy nem tud semmiféle tárgyalásról.

Lészay népbíró: És ha azt mondta volna, hogy igen, tud a fegyverszüneti tárgyalásról? Akkor mit szóltak volna?

Szőllősi: A Nemzeti Szövetség keretében egyáltalán nem volt előre kialakítva semmiféle állásfoglalás. Mindenkinek szabad lelkiismeretére lett volna bízva a döntés.

Mérő népbíró a Wirth-ügyről kérdezte Szőllősit – aki elmondta, hogy tudott az ügyről, arról, hogy a Kormányzó ellen tervezett összeesküvés miatt letartóztatták Wirth Károlyt, de nem látta tisztázottnak Wirth szerepét.

Mérő népbíró: A németeknek Magyarországra való bevonulását barátságos, vagy ellenséges cselekedetnek tekintette?

Szőllősi: Én és általában az ország baráti cselekedetnek tekintette, csak később tudódott ki, hogy ellenséges megszállásnak készült.

Mérő népbíró: Mikor tudta meg, hogy ellenséges megszállásról van szó?

Szőllősi: Nemrégiben hallottam, fogolytáborban.

Mérő népbíró: Csak most tudta meg?

Szőllősi: Most tudtam meg, hogy a bevonulás ellenséges megszállásnak indult, a német csapatoknak ki volt adva a parancs a magyarok lefegyverzésére, de a Kormányzó közben hozzájárult a bevonuláshoz.

Mérő népbíró: A Gestapo itt-tartózkodása és működése nem keltett gyanút Önben, hogy mégis csak ellenséges cselekményekről van szó?

Szőllősi: Felkeltette a gyanút.

Mérő népbíró: És a pártvezető utasítására mégis odament tárgyalni a német megbízotthoz?

Szőllősi: A német birodalom követével lehetett tárgyalni.

Mérő népbíró: Ismerte Veesenmayer előző ténykedéseit, mielőtt még Magyarországra jött volna?

Szőllősi: Nem. Akkor hallottam róla először, amikor Magyarországra jött.

Mérő népbíró: Ön egyik megalapító tagja volt a Nemzeti Szövetségnek, ugye?

Szőllősi: Igen, a Nyilaskeresztes Párt részéről.

Mérő népbíró: Amikor tanúként hallgatták ki Önt ebben a kérdésben, akkor az Elnök úr figyelmeztette, hogy olyasmiről ne valljon, ami saját ügye tárgyalásának ártana. Azt vallotta Ön akkor, hogy az alkotmányt, a nemzetgyűlés jogait akarták megvédeni. Egy külön kérdésre azt a kijelentést tette, hogy a fegyverszüneti tárgyalások megakadályozására is szövetkeztek, – természetesen akkor, ha a fegyverszüneti tárgyalás alkotmányellenesen történik. Emlékszik erre?

Szőllősi: Nem.

Mérő népbíró: Ha október 15-én létrejött volna a fegyverszünet, alkotmányellenesnek minősítette volna?

Szőllősi: A fegyverszünet megkötését nem lehetett volna alkotmányellenesnek tekinteni. Nincs tisztázva az a kérdés, hogy a parlamentnek egyáltalán joga lett volna-e fegyverszünet megkötésébe beleszólni. A fegyverszünetet általában katonai részről kötik meg. Tudtommal ez a kérdés még ma sincs tisztázva. És a fegyverszünet megkötése tulajdonképpen a kormányzói jogkörhöz tartozik.

Mérő népbíró: Szálasi, Rajniss és Ön is vallotta kihallgatása során, hogy ha a fegyverszünet megkötése alkotmányellenesen történt volna, akkor megakadályozták volna. Hiszen az is volt a céljuk, hogy megakadályozzák!

Szőllősi: Nem emlékszem ilyen kijelentésemre.

Mérő népbíró: Amikor meglátta Ön, hogy Lakatos ellenjegyzése hiányzik a lemondó iratról, rögtön intézkedett Ön, hogy lépjenek Lakatossal érintkezésbe az aláírás végett?

Szőllősi: Amikor rájöttem, hogy Lakatos aláírása hiányzik, én magam mentem el Lakatoshoz.

Mérő népbíró: Hányadikán volt ez?

Szőllősi: A dátumot nem tudom pontosan. A vádirat szerint vagy valamelyik más irat szerint, amelyet olvastam, október 31-én történt volna. Körülbelül megfelel a valóságnak.

Mérő népbíró: Nem tudott Ön arról, hogy a Nyilaskeresztes Párt fegyvereket kapott volna?

Szőllősi: Utólag megtudtam. Láttam, hogy az embereknek van fegyverük.

Mérő népbíró: És összeegyeztethetőnek tartotta magyar érzésével, hogy a párt tagjainak idegen hatalom fegyvereket ad?

Szőllősi: Az egész magyar hadsereg idegenből kapta a fegyvereket.

Mérő népbíró: De a pártszolgálatosok német fegyverekkel akarják fenntartani a párt hatalmát?! Magyar érdek volt ez?!

Szőllősi: A pártszolgálatnak tudomásom szerint az volt a célja, hogy a csendőrséget és rendőrséget megerősítse.

– Szőllősi egy feltett kérdésre azt válaszolta, hogy ha tudott volna a pártszolgálatosok által elkövetett gyilkosságokról, rablásokról, akkor levonta volna a konzekvenciákat és nem maradt volna a pártban.

– Kijelentette továbbá, hogy nem tételezte fel Szálasiról, hogy a németek segítségét kérte a hatalomátvételhez és feltétlenül helyesebb lett volna félreállni és nem vállalni kormányalakítást.

Mérő népbíró: Hát nem helyesebb lett volna félreállni? (...)

Szőllősi: Nem akartam gyáva lenni.

Korbasits népbíró megkérdezte, értesült-e arról, hogy a Vörös Hadsereg a felszabadított területen mindenütt engedélyezte és támogatta a nemzeti kormányok megalakulását, – Szőllősi azt válaszolta, hogy értesültek róla, de „az egész előző korban úgy volt beállítva a dolog, hogy onnan csak rosszat várhatunk. Nem lehetett áttörni azon a kínai falon, amelyet közénk építettek." (...)

Frank népügyész: Nem csinálok titkot abból a véleményemből, hogy a vádlottak közül Ön az első, aki néha emberi hangon beszél, nem hungarista frázisokkal. Ezért kérdezem meg Öntől, hogy ha visszanéz arra az útra, amelyet 1940 óta, a Nyilaskeresztes Pártba való belépés óta megjárt addig a helyig, ahol most áll; ha megnézi saját sorsát, családjának sorsát, egész Magyarország sorsát: helyesnek tartja-e ezt az utat?

Szőllősi: Nem.

Frank népügyész: Ha valamilyen csoda történnék és a történelem óráját vissza lehetne igazítani öt évvel, még egyszer ezt az utat választaná?

Szőllősi: Feltétlenül nem.

Frank népügyész: Szálasi Ferenc! Ön helyesnek tartja-e azt az utat, amelyet 1940 óta, mint a Hungarista Párt vezére megjárt?

Szálasi: A hungarista ideológia...

Frank népügyész: Tessék válaszolni!

Szálasi: Igen.

Frank népügyész: Ha Önnel történnék meg az a csoda, hogy újraélhetné az éveket 1940 óta, akkor megint erre az útra lépne?

Szálasi: A beállt körülményekhez képest döntenék, de a hungarizmus alapján.

Frank népügyész: Igen, vagy nem!

Szálasi: Megadtam a választ.

Frank népügyész: Meg kívánom állapítani, hogy miniszterelnök-helyettesében a történtek belátása után van annyi bátorság, hogy megtagadja azt az aljas és helytelen utat, amelyen a hungarizmus 1940 óta járt. (Taps.)

Szálasi: Ez az út nem volt aljas!

Frank népügyész: (Szőllősihez) Most pedig egy elméleti kérdést. Szereti Ön hazáját?

Szőllősi: Igen.

Frank népügyész: Hazaárulásnak tartja-e, ha magyar ember – nem konkrét személyről van szó – német fegyverek segítségét kéri azért, hogy hatalomra jusson?

Szőllősi: Feltétlenül.

Frank népügyész: (...) Honnan veszi azt, hogy a közvélemény többsége 1944. október 15-én a háború folytatását kívánta?

Szőllősi: Az egész középosztály a mozgalomtól és annak sikerétől várta az ország felszabadítását.

Frank népügyész: Szegezzük le: Önök ezt a közvéleményt ott tapasztalták, ahol Önöknek érintkezési pontjaik voltak!

Szőllősi: Igen.

Frank népügyész: (...) A Nyilaskeresztes Párt tagjainak száma az Ön felfogása szerint is az ország lakosai számának csak kis töredékét foglalta magában.

Szőllősi: Igen.

Frank népügyész: Önöknek csak ezekkel a tagokkal voltak érintkezési lehetőségeik, a kommunistákkal, szociáldemokratákkal, általában a baloldali pártszövetség tagjaival pedig nem. Vagy mégis voltak?

Szőllősi: Igen. (Kemény közbeszól: Igen.)

Frank népügyész: Önnek, báró Kemény szolgabíró úr – mert régebben szolgabíró volt – talán a parasztokkal is volt valami érintkezése?

Kemény: Igen.

Frank népügyész (Szőllősihez): Volt velük érintkezése?

Szőllősi:Igen, találkoztam velük.

Frank népügyész: És ők akarták a háború folytatását?

Szőllősi: Nem ezt mondtam. Ők a mozgalomtól várták az ország megszállásának megszüntetését.

Frank népügyész: (...) Mondja meg, igaz-e az, hogy Szálasi Ferenc 1944. október 16-án a két magyar hadseregparancsnokot azonnal leváltotta?

Szőllősi: Erről nem tudok.

Frank népügyész: Felolvasom a „Magyarország" 1944. október 17-i számát, amelyben szó szerint ez foglaltatik: (Olvassa) „Vitéz Miklós vezérezredes! Azonnali hatállyal felmentem Önt az 1. hadsereg parancsnoki teendőinek ellátása alól. Szálasi s. k." Alatta következik a másik közlemény: „Vitéz Veress vezérezredes! Reám ruházott jogkör alapján azonnali hatállyal felmentem Önt a 2. hadsereg parancsnoki teendőinek ellátása alól. Szálasi s. k." Ha olyan nagyon Önök mellett volt az ország közvéleménye és Önök mellé állt az egész hadsereg – amint ezt Önök állítják –, miért kellett olyan sürgősen, már az első pillanatban leváltani a két hadseregparancsnokot?

Szőllősi: Nem tudok erre válaszolni.

Frank népügyész: A kérdésben benne van a válasz.

Szőllősi: Nincs.

Frank népügyész: Szeretném tisztázni az Ön vagyoni helyzetének kérdését. Önnek volt Makón gyógyszertára, volt három háza ugyanott, ezenkívül bizonyos hagyatéki eljárással kapcsolatban 200 hold jövedelmének járadékát élvezte, továbbá örökölt Ön 27 katasztrális hold földet, amelyet vásárlás útján 90 holdra egészített ki. Egyedül a gyógyszertári jövedelme nem biztosította az Ön megélhetését?

Szőllősi: Bőségesen. Nagyon jól jövedelmezett.

Frank népügyész: Mondja, Szőllősi, azon a vidéken nincsenek zsellérek?

Szőllősi: Vannak.

Frank népügyész: Gazdasági cselédek is vannak?

Szőllősi: Vannak.

Frank népügyész: Ha Önnek már egyedül a gyógyszertára bőségesen biztosította jövedelmét, ha kétszáz kat. hold jövedelmének 30%-át is élvezte, miért szerzett magának nemzetiszocialista, vagy pláne agrárszocialista létére további 63 katasztrális hold földet és miért nem hagyta azt azoknak, akiknek semmijök nem volt? Vagy ha megszerezte, miért nem parcellázta később a szegény Földnélküli Jánosok javára?

Szőllősi: Mert egy fecske nem csinál nyarat.

Frank népügyész: Volt egy fecske, aki ezt már hosszú évekkel azelőtt megkísérelte. Károlyi Mihálynak hívják. (Hosszantartó taps a hallgatóság soraiban.)

Szőllősi: Becsületes agrárszocialista meggyőződésem az volt, hogy olyan földreformot kell csinálni, amelynek alapján én is odaadtam volna örömmel az én 93 holdamat.

Frank népügyész: Az ön állítólagos szocialista ideológiáját nem lehetett volna gyakorlatilag megvalósítani azzal, hogy példát mutat a 93 holdjával? Hiszen ha odaadta volna, akkor is maradt volna patikája, három háza, 200 katasztrális hold jövedelemnek 30%-a. Mondhatta volna legalább, hogy „megengedhetem magamnak, hogy példát mutassak a Hungarista Mozgalomnak". Vagy például miért nem adta bérbe zselléreknek ezt a földet?

Szőllősi: A legkisebb embereknek adtam bérbe. Nem egy kézbe adtam bérbe.

Frank népügyész: Parcellázásra vagy tulajdonba adásra mint szocialista nem gondolt?

Szőllősi: 93 holddal nem sokat tudtam volna elérni.

Frank népügyész: Dehogynem! Ez a szent láng elkapta volna a többieket is. Miért nem kapta el Önt ez a szent láng?

Szőllősi: Lemondtam összes igazgatósági tagságaimról. (Nagy derültség.)

Frank népügyész: Ez is válasz. Nincs több kérdésem (...)

Elnök: A védelemnek van kérdése? (Igen!) Tessék.

Dr. Greguss védő: (Szőllősihez) Önnek mint miniszterelnökhelyettesnek mi volt a hatásköre? Volt-e irányító szerepe? Milyen kapcsolatban volt az egyes reszortminiszterekkel?

Szőllősi: Mint tárca- és reszortnélküli miniszternek az volt a hatásköröm, amit Szálasi miniszterelnök úr esetről esetre vagy pedig időnként rám bízott, egyébként a reszortminiszterekkel közvetlen kapcsolatban nem voltam, hozzám ők referálni nem jártak, tőlem irányítást nem kaptak. Egyébként a tevékenységem abban állott, hogy a miniszterelnökség munkáját adminisztráltam.

Dr. Greguss védő: Irányító vagy kezdeményező szerepe volt-e?

Szőllősi: Nem.

Dr. Greguss védő: A képviselőház naplójának tanúsága szerint Ön 1944. november 6-i beszédében egy interpellációra adott válaszként azt mondta, intézkedett egyes képviselők és letartóztatásban lévő egyéb személyek szabadlábra helyezése iránt és garanciát nyújtott arra vonatkozólag, hogy többé ilyen politikusok letartóztatása nem fog bekövetkezni. Mit tud ezzel kapcsolatban előadni?

Szőllősi: Amikor megjelentem a két Ház elnökénél és bemutattam nekik a Kormányzó lemondó iratát, akkor úgy Tasnádi Nagy András, a képviselőház elnöke, mint báró Perényi Zsigmond, a felsőház elnöke felhívták figyelmemet arra, hogy több országgyűlési képviselő és felsőházi tag letartóztatásban van. Én akkor megígértem nekik, hogy mindent elkövetek, hogy ezek szabadlábra helyezése megtörténjék. Olyan letartóztatások voltak ezek, amelyek október 15-én, illetve 16-án és a következő napokon történhettek. Minthogy én kötöttem magam ahhoz, hogy nem terjesztek a képviselőház elé semmiféle törvényjavaslatot addig, amíg ezeket a törvényhozókat szabadon nem bocsátják, ezzel sikerült is elérnem, hogy elengedték ezeket a képviselőket és felsőházi tagokat.

Dr. Greguss védő: 1944. november 2-án a képviselőházban interpelláció formájában arról kérdezték meg az akkori kormányzatot, mi történik a közüzemekkel, való-e az, hogy a közüzemeket üzemen kívül helyezik és ezzel a főváros lakosságát nélkülözésnek és halálnak teszik ki. Azt kérdezem Öntől ezzel kapcsolatban, hogy az interpellációra adott válaszában Ön mit helyezett kilátásba?

Szőllősi: Kilátásba helyeztem, hogy a legsürgősebben eljárok a német katonai hatóságnál, hogy mindazok az üzemek, amelyek közszükségletet szolgálnak, minden körülmények között megkíméltessenek. Ezen az alapon a honvédelmi miniszter úr el is járt a közüzemek és a hidak felrobbantása kérdésében is.

Dr. Greguss védő: Makón milyen magatartást tanúsított Ön a zsidókérdésben? Voltak-e ott kilengések, milyen befolyást gyakorolt Ön pártjára és mi volt az Ön szerepe abban, hogy éppen Makón nem voltak zsidóellenes kilengések?

Szőllősi: Tényleg nem voltak ott kilengések, mert közbeléptem, hogy szélsőséges megmozdulások ne legyenek. Kétségtelen, hogy a Nyilaskeresztes Párt részéről Makón zsidóellenes brutalitás nem történt.

Dr. Greguss védő: Adott-e Ön utasítást bizonyos zsidó személyek szabadon bocsátására? Általában egyéb zsidók érdekében tett-e olyan intézkedést, melynek alapján ezek személyi és testi épsége megóvatott?

Szőllősi: Tettem ilyen lépéseket. Igyekeztem a felmentések terén segíteni olyanokon, akik bebizonyították, hogy hasznos szolgálatokat tettek. Vagyonuk megmentése tekintetében is segítségükre siettem. (Mozgás a hallgatóság soraiban.)

Elnök: A többi védő úrnak van kérdése saját védencük személyével kapcsolatban? (Nincs.) Most a vádlottak tehetik meg észrevételeiket.

Kemény: A tárgyalás anyagában személyemet illetően a bástya szóval kapcsolatban felmerült egy körülmény, amely nem tisztázódott. Először is kérdem, igaz-e az, hogy Szálasi kérdezte, hogy a németek Magyarországot bástyának tekintik?

Elnök: Ez a kérdés nem az Ön személyét érinti, hanem Szálasiét.

Kemény: Akkor ezzel kapcsolatban észrevételem az, hogy Veesenmayer énvelem közölte, hogy Magyarország: bástya. Másik észrevételem az, hogy nem beleegyezést kértünk a németektől, hanem döntést a kormánnyal és a kormány politikájával szemben. Harmadik észrevételem az, hogy október 17-én a közüzemek kérdésében én érintkezésbe léptem a német követtel, mégpedig azért, mert Kolozsvárról olyan jelentés érkezett, hogy a közüzemeket szétrombolták. Én tiltakoztam, mire Veesenmayer még aznap közölte, hogy közüzemeket, malmokat nem szabad rombolni. Tudtommal ez azután nem is következett be. Ezek voltak az észrevételeim. Most vádlottól kérdezem, hogy amikor a Lakatos-kormány megalakult, pártunk azt hogyan ítélte meg? Vajon pártunk megítélése szerint e kormánynak célja a fegyverszünet megkötése volt-e, katonai diktatúra volt-e? Ezt azért kérdezem, miután Ön azt mondta itt, hogy ez a kormány nem volt legális.

Szőllősi: Én inkább diktatúrára gondoltam, mert fegyverszünet nem lehetett.

Elnök: Milyen célt szolgált volna ez a katonai diktatúra, ha nem a fegyverszünet megkötését?

Szőllősi: Én nem tudhatom. Nem tartottam komolynak.

Elnök: Ha Ön katonai diktatúrának tartotta ezt és katonai diktatúrára számított, akkor el kellett saját magában döntenie: milyen célból létesült a diktatúra, mert ha diktatúra, pláne katonai diktatúra volt, akkor más célja nem lehetett, mint a fegyverszünet megkötése. Mondja meg tehát, hogy mi volt az Ön mérlegelésének eredménye? Mire gondolt Ön?

Szőllősi: Nem mérlegeltem, hogy mi lett volna a célja a diktatúrának.

Elnök: Nem tudom elhinni, hogy ezt nem mérlegelte volna. No, de mindegy, most báró Kemény Gábor kérdezzen tovább.

Kemény: A parlament a március 19-i német megszállást tudomásul vette-e és kifogásolta-e maga az országgyűlés? Továbbá kérdem, tovább működött-e az országgyűlés, vagy sem?

Szőllősi: A parlament tartott üléseket, a megszállás ellen nem volt felszólalás.

Kemény: Október 15-e után jártak-e Önnél semleges államok követei, akik rám panaszkodtak? A nuncius, vagy a svájci követ járt Önnél?

Szőllősi: Nálam a miniszterelnökségen voltak ugyan, de nem velem tárgyaltak, hanem Szálasival.

Kemény: Tudja-e, hogy én tiltakoztam az ellen, hogy külpolitikai kérdésekben megkérdezésem nélkül nyilatkozzanak?

Szőllősi: Erről tudok.

Kemény: Október végén az egyik minisztérium kiadott egy olyan rendeletet, hogy a vegyes házasságban élő zsidó házastárs köteles csillaggal megjelölt házba költözni. Tud-e Ön arról, hogy én ebben az ügyben közbeléptem?

Szőllősi: Igen, emlékszem, hogy hozzám jött báró Kemény miniszter úr. Éppen kihallgatásra mentem Szálasihoz ez ügyben, és ott értesültem róla, hogy a vegyes házasok dolgában egy új intézkedés történt.

Kemény: Német viszonylatban a szakminiszterek maguk tárgyaltak-e közvetlenül a németekkel, vagy pedig a külügyminisztérium útján?

Szőllősi: Eleinte úgy volt, hogy egymással tárgyaltak a miniszterek, de arról nincs tudomásom, hogy utólag a külügyminiszter úr útján kellett a németekhez fordulni.

Kemény: 136 partizán pap letartóztatására és kiszabadítására emlékszik-e?

Szőllősi: Igen.

Kemény: Ki terjesztette elő a kiszabadítás iránti indítványt?

Szőllősi: Kemény Gábor terjesztette elő, kérve Vajna belügyminiszter urat, hogy a szabadonbocsátást rendelje el.

Kemény: A disszidens magyar követekre vonatkozóan tudtommal a totális mozgósítás minisztere nyújtott be egy javaslatot, mely a diplomatákra vonatkozott és M. E. számmal megjelent egy rendelet bizonyos magyar diplomaták távollétével kapcsolatban. Rá kell mutatnom, hogy ez összefüggésben volt az én minisztertanácsi előterjesztésemmel. Kérdezem vádlottat, így van-e ez?

Szőllősi: Emlékezetem szerint ez bent volt minisztertanácsban, de nem diplomatákról, hanem csak katonai személyekről volt szó, csak távol levő katonákra vonatkozott.

Kemény: Diplomatákra is.

Szőllősi: Az én tudomásom szerint nem, hanem csak katonai személyekre.

Kemény: Nincs több kérdésem.

Elnök: A többi vádlottnak nincs kérdése Szőllősi vádlotthoz? (Nincs.) Észrevétel sincs? (Nincs.)

Az idő előrehaladott voltára tekintettel a főtárgyalást most félbeszakítom és folytatását holnap reggeli fél 9 órára tűzöm ki.

(A tárgyalás délután 2 óra 55 perckor végződött.)

II. 13. Főtárgyalásom hetedik napja. Kihallgatják mint vádlottat Szőllősi Jenőt. Főtárgyalás kezdődik 9 h 30' – tart 14 h 45'. A hangulat csendesedett, magatartás azonban ugyanolyan minősíthetetlen, mint eddig. Szőllősi – az ő megszokott elővigyázatosságával beszél, őszintén megmondja, hogy mai szemmel nézve másként cselekedne, mélyen sajnálja a rombolásokat. Ezt a népbíróság és a népügyészség felhasználja Szőllősi ellen és őt erkölcsileg teljesen lehetetlenné akarja tenni, nem is szólva énrólam. Szőllősi észbekap, belátja, hogy ilyen társaság nem érdemel őszinte szót és a végén már nagyon szépen két lábra áll és mint harcos férfi viselkedik. Holnap folytatása a főtárgyalásnak 9 h-kor, Csia Sándor kerül kihallgatásra mint vádlott. Nagyon kíváncsi vagyok rá.

Idő hűvös, borús, itt-ott napsütés. Úgy látszik, készül a jég, hogy legyen Mátyásnak 24-én mit törnie.

Nyolcadik tárgyalási nap
1946. február 14.

Dr. Jankó Péter elnök: Folytatjuk a tegnap félbeszakított főtárgyalást. Kérem Szálasi Ferenc, br. Kemény Gábor, Beregfy Károly, Szőllősi Jenő és dr. Csia Sándor vádlottak elővezetését.

A tárgyalást megnyitom.

A bíróság megkezdi dr. Csia Sándor vádlott kihallgatását. Csia álljon a mikrofon elé!

Csia Sándor kihallgatása

– Az elnök kérdéseire Csia kijelentette, hogy a vádat megértette, de nem érzi magát bűnösnek. Elmondta, hogy 1939-ben, a párt megalakulásakor lépett be a Nyilaskeresztes Pártba, a választások előtt. A szentendrei kerületben választották meg képviselővé. A belügyeket intézte a pártban, továbbá a parlamenti csoport anyagi ügyeit, valamint a Párt jogi és szociális osztályát vezette.

Elnök: Október 15-e előtt Önnek volt valami szerepe a Veesenmayer – Szálasi közötti első találkozás létrehozása körül?

Csia: Létrehozása körül nem volt szerepem, de a találkozón részt vettem (...) Szálasi utasítása az volt, hogy ha a németek részéről más is lesz jelen, akkor a párt részéről ugyanannyi személy menjen el, mint ahányan a németek részéről lesznek jelen. Ugyanakkor Walton közölte velem, hogy a tárgyaláson, vagyis az ismerkedésen ő lesz jelen, azonkívül a németek részéről Veesenmayer és még egy úr.

Elnök: Emlékszik Ön arra, mi történt ezen a találkozón?

Csia: Ez egy ismerkedési, illetve bemutatkozási jellegű találkozó volt, ahol az általános politikai helyzetről folyt a beszélgetés. Én nem tudom annyira tökéletesen a német nyelvet, hogy pontosan vissza tudnám adni, mi folyt le. A beszélgetésbe csak néhány udvariassági mondattal kapcsolódtam be.

Elnök: Mégis a beszélgetés lényegét bizonyára hallotta. Azt mondta, a belpolitikai helyzetről beszéltek.

Csia: Igen, a belpolitikai helyzetről, a nemzetiszocializmusnak Magyarországon való beállításáról, illetve arról, milyen lehetőségek volnának arra, hogy az egyes pártok esetleges egyesülése révén jobboldali, illetve nemzetiszocialista irányzat juthasson hatalomra Magyarországon.

Elnök: Szóval felmerült a nemzetiszocialista irányú kibontakozás lehetőségének kérdése.

Csia: Elméletileg. Gyakorlatilag a dolgoknak természetesen semmiféle fixírozása nem történt meg, szóval valami módszer vagy rendszer nem került szóba. Én általában az egész...

Elnök (félbeszakítja): Eredetileg milyen elveket hangoztattak ezt illetően?

Csia: Ezt már nem tudnám pontosan megmondani.

Elnök: Emlékszik arra, Veesenmayer arra kérte Szálasit, hogy amennyiben arra egyáltalán módjuk lesz, hogy a kibontakozás ütemezésénél együtt dolgozzanak, ebben mindenkor teljes realitással és őszinteséggel vázolja a helyzetet és mondja meg, mit tud végrehajtani, nehogy újra azokon a keserves napokon kelljen átesnie, amelyek mögötte vannak és amelyek számára sok csalódást okoztak? Emlékszik ilyesmire?

Csia: Erre így pontosan nem emlékszem. Arra emlékszem, hogy ő a magyarországi helyzetről beszélvén egy hasonlattal élt és azt mondta, nagyon lassú itt az átalakulás és...

Elnök (félbeszakítja): Valami sporthasonlat...

Csia: ...valami sportsebességre való átkapcsolásról beszélt.

Elnök: Ez így történt, mondja Ön nyomozati vallomásában is. A Szálasi-Naplóban ez nem szerepelt. (...)

Az elnök ezután a Veesenmayer – Szálasi tárgyalás lefolyását a Napló alapján ismertette. A tárgyaláson Veesenmayer felvetette azt a kérdést, vajon nem kellene-e közbeiktatni a jelenlegi helyzet és a Szálasi által ajánlott koalíció közé fokozatokat, amelyeken keresztül történnék meg az átállítás.

Az elnök utalt Szálasi azon kijelentésére, hogy a Nyilaskeresztes Párt csak abban az esetben vállalja a koalíciós kibontakozást, ha a párt vezeti a koalíciót. Csia ilyen kijelentésre nem emlékezett.

Elnök: De nem ez a lényeg. Ön általában emlékezik-e arra, hogy felmerült a nemzetiszocialista irányú kibontakozás lehetőségének kérdése – amint Ön mondja – elméletben? Igen?

Csia: Igen.

Elnök: Veesenmayer ezzel kapcsolatban ismételten kérte Szálasit, hogy őt ezt a kérdést illetően mindenkor teljes őszinteséggel előre tájékoztassa. Emlékszik erre?

Csia: Nem tudok annyira németül, ha magyarul folyt volna le a beszélgetés, visszaemlékezném. Gyenge nyelvtudással a beszélgetésbe bekapcsolódni nem lehetett.

Elnök: Bírt azután Ön valami tudomással az ezt követően az Ön pártvezetősége és a németek között lefolyt tárgyalásokról?

Csia: Nem. Én a továbbiakból kikapcsolódtam, illetve nem vettem részt semmiféle...

Elnök: (Közbevág.) De értesülése sem volt semmiféle vonatkozásban?

Csia: Nem volt értesülésem:

Elnök: Ismételten kérdezem: egyáltalán nem volt?

Csia: Nem volt értesülésem.

Elnök: Az október 15-ét megelőző időkben sem volt ilyenről értesülése?

Csia: Arról, hogy a németek és Szálasi között tárgyalások folynak, Szálasi minket tájékoztatott lényegében.

Elnök: Mi volt ennek a tájékoztatásnak a lényege?

Csia: Részleteket nem kaptunk.

Elnök: Megint nem emlékszik?

Csia: Nem. Nem kaptunk részleteket.

Elnök: Nem kaptak részleteket? Akkor az nem volt tájékoztatás.

Csia: Arról volt tájékoztatás...

Elnök (közbevág): Ön mondta, hogy ezeknek a tárgyalásoknak a lényegéről Szálasi tájékoztatta Önöket. Azt kérdezem tehát: mi volt e tájékoztatás szerint ezeknek a tárgyalásoknak a lényege?

Csia: Elnök úr kérem, nem a tárgyalások lényegéről tájékoztatott, hanem magáról a tárgyalások tényéről. A tárgyalások részleteit, lényegét nem ismerem.

Elnök: Ez nem tájékoztatás, mert ha egyszerűen...

Csia (közbevág): Közlés.

Elnök: Közlés. Ön azonban a „tájékoztatás" kifejezést használta. Tehát csak annyit mondott, hogy tárgyalások folynak a németekkel?

Csia: Igen.

Elnök: És miről tárgyalnak?

Csia: A párttal kapcsolatos munkáról. Így a pártnak újra való engedélyezése, a politikai életbe való bekapcsolása került szóba. Ezt ugyanis forszíroztuk, mert az volt az elképzelésünk, hogy ha a Kormányzó úr fogadja Szálasit, akkor újra megkíséreljük visszaállítani a párt szabad szervezkedését.

Elnök: Azt nem mondta Szálasi, hogy abban az irányban folynak tárgyalások, hogy valami együttműködés biztosíttassék a Hungarista Mozgalom és a németek között a hatalom átvételére irányuló akció esetére?

Csia: A hatalmat Szálasi mindig a nemzet és a Kormányzó akaratából, német segítség nélkül óhajtotta átvenni. (Mozgás a teremben.)

Elnök: Ön ebben a meggyőződésben van?

Csia: Ebben a meggyőződésben vagyok.

Elnök: Ön abban a meggyőződésben van, hogy Szálasi a németektől egyáltalán nem kért soha semmiféle segítséget ebben a vonatkozásban?

Csia: Ebben a meggyőződésben vagyok.

Elnök: És ha az ellenkezőről értesülne, mi lenne a véleménye?

Csia: (hallgat).

Elnök: Na?

Csia: Csodálkoznék. (Derültség.)

– Az elnök a továbbiakban a Szálasi-Napló alapján röviden utalt arra, hogy Szálasi és Kemény ismételten sürgették a németeket, hogy egyrészt adják beleegyezésüket a hatalomátvételhez, másrészt nyújtsanak ehhez tényleges segítséget.

– Csia kijelentette, hogy ilyen tárgyalásokról nem volt tudomása és ezeket nem is helyeselheti. Ez ellentétben van azzal, amit – hangsúlyozta Csia – neki Szálasi mindig hangoztatott a hatalomátvétellel kapcsolatban.

Elnök: Ön tehát azt mondja, hogy a nemzet akaratából akarták átvenni a hatalmat. Hát október 15-én a nemzet akaratából történt a hatalom átvétele?

Csia: Október 15-én a Kormányzó akaratából történt. (Derültség.)

Elnök: Meg volt győződve, hogy ennek a Kormányzónak, aki október 15-én eljutott a fegyverszüneti proklamációig szabad elhatározása volt az, hogy Önöknek a hatalmat átadja?

Csia: Erről meg voltam győződve.

Elnök: Miért?

Csia: Előzőleg már hallottam, hogy a Kormányzó le akar mondani.

Elnök: Kitől hallott arról, hogy a Kormányzó le akar mondani?

Csia: Szálasinak is mondotta, amikor kihallgatáson járt nála, hogy le akar mondani.

Elnök (Szálasi felé): Szálasi Ferenc! Mondta Önnek a Kormányzó, hogy le akar mondani?

Szálasi (feláll): Nem. Ilyenformában nem mondta. Nekem az volt a meggyőződésem, hogy vezetni akarja az ügyeket. Hogy azonban a Kormányzó le akart mondani az utolsó két esztendőben, az tény és való. Ezekre vonatkozólag hírek is voltak, így a legnyugodtabban...

Elnök (félbeszakítja): De hogyan, milyen célból akart lemondani? Abból a célból, hogy Önöknek adja át a hatalmat? Le akart esetleg mondani abból a célból, hogy a fiának adja át a hatalmat, de nem Önöknek!

Szálasi: Nem. Erről egyáltalán nem volt szó, hogy milyen célból akart lemondani. Csak le akart mondani. Erre majd Vörös János volt vezérkari főnök is felvilágosítást tud adni, aki nekem utoljára mondta, hogy a Kormányzó lemondását az ő tanácsára vonta vissza. Erre vonatkozóan az iratok között elfekszik a beszélgetés rögzítése.

Elnök: Azt állítja Ön a Kormányzóról, akinek Magyarországon egyenesen dinasztiaalapítási céljai voltak, hogy le akart mondani úgy, hogy az államhatalomból maga és családja teljesen kiessék?

Szálasi: Hogy ő hogyan akart lemondani, azt csak az tudja megmondani, aki nekem erről beszélt és ez Vörös János.

Elnök: Önnek magának is nagyon jól kell tudnia, hogy a Kormányzó volt az, aki a nemzet érdekei ellenére görcsösen ragaszkodott a hatalomhoz és azt sem erkölcsileg, sem tehetségileg nem alkalmas családja számára akarta biztosítani a nemzet súlyos áldozatával.

Szálasi. Ez volt a tény, amit mondtam. Ezt ő mondta, és Vörös János közölte velem. Ez a tény, ez a szándék a felsőházban, de az egész országban általánosan is ismert volt. Hogy milyen célzattal, az már rá tartozik.

Elnök: Annak idején azonban Ön nem volt ám ezen az álláspontont; hogy mindent ilyen készségesen másra tartozónak hagyott. Annak idején Ön magában nagyon jól eldöntötte ezeket a kérdéseket, saját szándékainak megfelelően.

Szálasi: Igen, el is döntöttem, mint ahogy ebben a kérdésben is a hatalom átvétele szempontjából...

Elnök: Tehát eldöntötte, úgy hogy Ön nagyon jól tudta, hogy a Kormányzó sajátmaga és családja részére akarta a hatalmat biztosítani. Önnek nagyon jól kellett tudnia azt, hogy a Kormányzó a hatalom gyakorlásától nem akar visszavonulni.

Szálasi: Kormányzói első beszélgetésem alkalmával az ő beszédéből nem ez a lényeg derült ki, mert mindig tiltakozott ellene. (Felkiáltások: Hangosabban!)

Elnök: Csendet kérek! (Szálasi felé): Üljön le.

Szálasi (leül).

Elnök (Csia felé): Ez tehát megint egy ilyen hungarista légből kapás, hogy a Kormányzó le akart mondani és át akarta adni a hatalmat. Menjünk tovább. Október 15-én hol volt Ön?

Csia: Szentendrén voltam a lakásomon

Elnök: Ott hallotta a kormányzói fegyverszüneti proklamációt?

Csia: Igen, ott hallottam a rádióban és utána ugyancsak ott hallottam Vörös János hadparancsát.

Elnök: Mit csinált Ön ekkor?

Csia: Kint maradtam Szentendrén. Másnap délelőtt körülbelül 10 óra...

Elnök (félbeszakítja): Hangosabban beszéljen! Erős hangja van! Miért nem beszél hangosan?

Csia (hangosabban): Másnap délelőtt tíz óra tájban indultam el Szentendréről Budapestre.

Elnök: Hova ment?

Csia: Felmentem a miniszterelnökségre, illetve a Várba.

Elnök: Hány órakor ért oda?

Csia: Körülbelül 11 – 1/2 12 lehetett, mert útközben a szentendrei laktanyánál feltartóztattak. Igazoltatási eljárás volt, egy csomó autó már állt ott, úgyhogy onnan csak később tudtam bejutni. Akkor a honvédelmi minisztérium elé mentem, hol már egy díszszázad állt. Ennek megszemlélésénél jelen voltam és utána mentem át a miniszterelnökségre.

Elnök: Hol találkozott Szálasival?

Csia: Ott találkoztam a szemlénél.

Elnök: Beszélt vele?

Csia: Azt hiszem, rövid pár szót. Csak üdvözöltük egymást.

Elnök: A helyzetről nem volt szó?

Csia: A helyzetről nem volt szó, mert a század készen állt már a szemlére.

Elnök: Mikor beszéltek legelőször a fennálló helyzetről?

Csia: A miniszterelnökségen beszéltünk.

Elnök: Hány órakor?

Csia: Körülbelül délfelé lehetett. Akkor már gyülekeztek a miniszterek a miniszterelnökségre. Ott beszélgettünk.

Elnök: Mit szólt Szálasi akkor a fennálló helyzetről?

Csia: Közölte, hogy a Kormányzó megbízta őt, mint miniszterelnököt és megbízta egyben az államfői teendők ideiglenes ellátásával.

Elnök: Csak Önnel közölte, vagy az összes...

Csia: Nem, akik ott jelen voltunk...

Elnök: Szóval, akik ott jelen voltak.

Csia: Igen.

Elnök: Írás volt akkor a kezében?

Csia: Erre nem emlékszem, Elnök úr. Én nem láttam írást.

Elnök: Milyen indokát adta Szálasi annak, hogy az a Kormányzó, aki előző nap egészen ellentétesen cselekedett, huszonnégy órán belül homlokegyenest megmásítja elhatározását és

Önöknek adja át a hatalmat, akiknek pedig egyáltalán nem akarta?

Csia: Ennek indokolása nem került szóba.

Elnök: Nem is érdekelte Önt?

Csia: Azokban az órákban ott nem érdekelt, hiszen olyan forgalom volt, az új miniszterek már jöttek, eskütételre készültek, stb.

Elnök: Ön nem foglalkozott azzal a kérdéssel, mi indíthatta a Kormányzót erre az akaratelhatározásra? Nem volt Önnek ez feltűnő?

Csia: Foglalkoztam.

Elnök: És mit gondolt?

Csia: Őszintén szólva nehezen tudtam magyarázatát adni, és mivel ismertem ingatag jellemét, úgy gondoltam, hogy megváltoztatta elhatározását (Derültség.) és minthogy állandóan a bolsevizmus és Oroszország elleni harcra nevelte és vitte a nemzetet – legalábbis ezt hangoztatták...

Elnök (félbeszakítja): De vajon miért? Akármennyire ingatag jellemű volt, ha egyszer fegyverszünet kérésére határozta el magát, sőt a fegyverszünet megkötése irányában már meg is tette a konkrét lépéseket – mert erről tudott Ön...

Csia: Arról, hogy konkrét lépéseket tett, nem tudtam.

Elnök: Erről Ön nem tudott?

Csia: Én az egész akcióról...

Elnök: Ön nem tudott, hogy Faraghóék már tárgyaltak kint az oroszokkal?

Csia: Nem, arról nem tudtam.

Elnök: Ön erről semmit nem tudott?

Csia: Nem hallottam ilyen híreket. Arról hallottam, hogy Faragho átment az oroszokhoz, de a tárgyalásokról nem tudtam. (Derültség.)

Elnök: Csendet kérek! Akármennyire ingatag volt is a Kormányzó, mindenesetre fegyverszüneti lépésre határozta tehát magát. Ahhoz pedig, hogy bármennyire is az ingatagság alapján, de ezt az elhatározását megváltoztassa, mégis csak azt kell feltételezni, sőt okszerűen feltenni, hogy ehhez a megváltoztatáshoz valami lényeges és jelentős indítéknak kellett nála közrehatnia. Mi lehetett ez az indíték?

Csia: Valószínűleg tanácsadói úgy befolyásolták, miután a Vörös János-féle felhívás is megjelent...

Elnök (félbeszakítja): Tanácsadói! De a tanácsadóit kik és micsoda ténykörülmények befolyásolták úgy, hogy ők is megmásították addig adott tanácsaikat?

Csia: Ezek – Elnök úr – olyan kulisszatitkai voltak a kormányzóságnak, amelyek mögé én nem láthattam be és amelyeket nem tudhattam.

Elnök: Ön ezeket kulisszatitkoknak állítja?

Csia: Másnak nem tudom állítani, mert nem ismertem.

Elnök: Azokat a ténykörülményeket nem ismerte, amelyek a szeme előtt voltak? Hát nem tudta azt, hogy itt vannak Budapesten a német csapatok?

Csia: Ezt tudtam. Hogyne!

Elnök: És mit gondolt Ön: belenyugodtak a német csapatok a fegyverszüneti proklamációba és ennek következtében már pakolóban voltak, hogy itt hagyják Budapestet?

Csia: Sőt ellenkezőleg.

Elnök: Na?!

Csia: Sőt ellenkezőleg, Elnök úr!

Elnök: Mit ellenkezőleg?

Csia: Az itt lévő német csapatok valószínűleg ellenállást fejtettek volna ki és megakadályozták volna, hogy a Kormányzó a fegyverszünetet ténylegesen megkösse.

Elnök: Voltak is ilyen jelek, hogy a német csapatok ezt meg akarják akadályozni?

Csia: Én ezt csak kicsiben láttam, mert – mondom – Szentendrén tartózkodtam akkor. Ott van például egy vonat – műszaki – utászlaktanya, amelyben elég magas létszámú legénység volt. A németek felszólították őket a megadásra és pár perc múlva összeölelkezve és fegyvereiket egymásnak átadva jelentkezett a parancsnok a német szakasz parancsnokánál, átálltak és semmiféle ellenállást nem tanúsítottak. Kicsiben így játszódott le ott, ahol állt némi katonai erő. Ahol ellenállást tanúsítottak volna, ott a németek kétségtelenül fegyveresen avatkoztak volna be. (...)

Elnök: A párt belenyugodott volna ebbe a proklamációba?

Csia: Azt hiszem, nem nyugodott volna bele.

Elnök: Mit csinált volna a párt?

Csia: Ezt nem tudom megmondani.

Elnök: Ezt Önnek tudnia kell. Ön befolyásos pártvezető volt, a legmagasabb párttisztségek egyikének viselője volt. Önnek ismernie kellett a párt különböző állásfoglalásait arra az esetre, ha a Kormányzó ragaszkodik a fegyverszüneti proklamációhoz!

Csia: Erre vonatkozólag nem tudom, hogy a pártnak mi volt a határozott álláspontja.

Elnök: Csak azt tudja mondani, hogy nem nyugodott volna bele?

Csia: Érzésem szerint nem nyugodott volna bele, ilyen utasítást nem kaptunk.

Elnök: Nem gondolja tehát, hogy ilyen körülmények között, amikor itt vannak a németek Budapesten s az Ön kijelentése szerint is megkísérelték volna az ellenállást a kormányzói proklamációval szemben, s itt volt a Nyilaskeresztes Párt, amely szintén nem nyugodott volna bele – hát ezzel a két bele nem nyugvó tényezővel szemben Ön a kormányzói visszavonást teljesen szabad akaratelhatározásból történtnek nyilvánította? Nem veszi észre, hogy ez a két bele nem nyugvó erőtényező...

Csia: Befolyásolta volna.

Elnök: ... egészen világosan olyanként jelentkezik, amely a Kormányzó részére ilyen visszavonó nyilatkozatnál, ha az el is hangzott, kényszerítő volt?

Csia: Hogy kényszert jelentett volna, azt nem tudom.

Elnök: Kényszert jelenthetett. Nem gondolt Ön erre?

Csia: Gondoltam, hogy befolyásolta, de hogy kényszert jelentett, arra nem gondoltam.

Elnök: Szóval arra gondolt, hogy ez a két tényező mindenesetre befolyásolhatta?

Csia: Igen, befolyásolhatta.

Elnök: S annak ellenére, hogy Ön erre gondolt, miért adta oda magát a további események számára?

Csia (hallgat).

Elnök: Rendjén lévőnek találta Ön azt, hogy az államfőt ilyen, a nemzet létét közvetlenül érintő elhatározásánál külföldi hatalomnak jelenlevő katonai ereje befolyásolja?

Csia: Befolyásolhatta, elnök úr, erre gondoltam, azonban, hogy ez volt az ő elhatározásának oka, arra nem.

Elnök: Ön ezt rendbenlévőnek találta? Ennek dacára nyugodt lélekkel odaadta magát az október 15-ét követő eseményeknek a Szálasi-éra vonalában?

Csia: Miután a Kormányzó alkotmányosan megbízást adott...

Elnök: Arra hívom fel a figyelmét, hogy saját maga mondja, hogy ennél az állítólagos kormányzói lépésnél a Kormányzó befolyásolva lehetett a már említett tényezők által.

Csia: Úgy van. Magamban ezen gondolkodtam.

Elnök: De ennek dacára Ön teljes értékűnek tekintette a kormányzói megbízást? Annak ellenére, hogy befolyásoltnak tartotta a Kormányzót?

Csia: Teljes értékűnek tekintettem, mert ezek a befolyások nem voltak olyanok, hogy megtagadhattam volna a megbízást.

Elnök: Tudta, hogy a Kormányzó akkor már német őrizetben volt?

Csia: Azt nem tudtam.

– Csia az elnök kérdésére kijelentette, hogy nem tudta, hol volt a Kormányzó, csak másnap, 16-án este értesült arról, hogy Horthy a németek védelmét kérte – nem tudott továbbá a Vár ostromáról sem, mivel nem volt Budapesten.

(...) Elnök: Nehezen elképzelhető, hogy Önök akkor az eseményeket ne láthatták volna. Ez az emberi természet figyelembevétele mellett teljesen elképzelhetetlen és teljesen valószínűtlennek mutatkozik. Önök akkor az események izgalma alatt álltak.

Csia: Kérem, hogy mennyire nem álltam az események izgalma alatt, azt az bizonyítja, hogy napok óta otthon tartózkodtam Szentendrén és 15-én sem jöttem be Pestre, hanem másnap.

Elnök: De akkor bizonyára érdeklődnie kellett! Egyáltalán nem tudta, hogy a Vár területén összeütközés folyt le a csendőrség s egyéb csapatok és a németek között?

Csia: Nem tudtam.

Elnök: Utólag sem értesült róla?

Csia: Utólag hallottam, igen.

Elnök: Hát amikor erről utólag értesült, akkor már értesült arról, hogy a Kormányzó német őrizetben van! Akkor sem erősödött meg ez az aggálya?

Csia: Nem erősödött meg, mert az akkori miniszterelnök, illetve a lemondott miniszterelnök, Lakatos ellenjegyzésével történt a megbízás, tehát alkotmányjogilag szabályszerűen történt.

Elnök: Mikor látta Ön ezt?

Csia: Én ezt nem láttam, csak közölték velünk. Én magát az írást nem láttam.

Elnök: Ki közölte Önnel?

Csia: Valószínűleg Szálasi közölte a miniszterekkel.

Elnök: Mikor?

Csia: 16-án.

Elnök: Azt közölte, hogy írásbelileg Lakatos jegyezte ellen?

Csia: Erre nem emlékszem.

Elnök: Mire nem emlékszik?

Csia: Hogy a közlést úgy tette, hogy Lakatos ellenjegyzése mellett történt.

Elnök: Akkor honnan veszi azt az állítását, hogy Lakatos ellenjegyzése mellette volt alkotmányosan? Ezt hozta fel indokként, hogy Lakatos ellenjegyzése mellett alkotmányosan történt! Tehát Önnek mi aggálya lehetett volna? Honnan értesült Lakatos ellenjegyzéséről?

Csia: Az új kabinet megalakult és gyülekeztek a miniszterek. Ott esett szó arról. Nem tudom megmondani, hogy a régi miniszterek közül mondta-e valaki.

Elnök: Érdekes! Semmi ilyen kritikus pontot nem tudnak megmondani. T. i. Ön most sem tudja még, hogy Lakatos ellenjegyzése nem volt rajta az állítólagos kormányzói lemondáson?

Csia: Kérem, ha szabad jelentenem, erről tegnap szó volt, mert közös zárkában vagyunk, ott van Beregfy is, Szász is. (Mozgás és megdöbbenés a hallgatóság között.)

Elnök: Kivel van Ön közös zárkában?

Csia: Én Beregfyvel, Szásszal, Rátz Jenővel, Görgey Vincével, Budinszkyvel, Buóczcal, Jancsuskóval...

(Nagy zaj a hallgatóság között. Felkiáltások: Nemzeti Kaszinó!)

Elnök: És a vádlott-társaival együtt van?

Csia: Igen.

Elnök: Miről volt szó Önök között?

Csia: A Lakatos-féle ellenjegyzésről és Szász visszaemlékezett arra, hogy az ellenjegyzés igenis megvolt, ellenben a volt miniszterek felmentése történt későbbi ellenjegyzéssel.

Elnök: Akkor erről csak most tegnap értesült a cellában lefolyt tárgyaláson?

Csia: Igen.

A továbbiakban Csia elmondotta, hogy október 15-én nem látta reménytelennek a helyzetet, még bízott abban, hogy a németek megnyerik a háborút. Kijelentette: „A németeket akkor még elég erősnek tartottam, akkor voltak a csodafegyverekre vonatkozó jóslások."

(...) Elnök: Látja, még Szálasi Ferenc is számolt, ha nem is ekkor, de valamivel későbben, azzal a lehetőséggel, hogy ha a háború mégis elvész, akkor mi lesz. Ön egyáltalán nem számolt ezzel a lehetőséggel? Látja, a magyar nemzet történelme során nagyobb átok és elvetemültebb, lelkiismeretlenebb emberek pusztítása még nem volt. (Taps a hallgatóság soraiban.)

– Ebben a kijelentésében, hogy Ön az október 15-iki helyzetben nem számolt a háború elvesztésének lehetőségével, benne van az Önök egész romlott, átkozott felelőtlensége, lelkiismeretlensége. (Úgy van! Úgy van! Nagy taps a hallgatóság soraiban.) Azt csak tudja, hogy október 15-én mi volt a katonai helyzet?

Csia: Mint hadseregparancsnok vagy vezérkari tiszt nem tudom, de mint laikus tudom.

Elnök: Elég az! A nyugati szövetségesek mélyen bent álltak Európa területén. A román szövetséges kilépett. A jugoszláv szabadságharc egyre intenzívebben folyt s egyre jobban közeledett az orosz offenzíva lépésről lépésre. Ezzel szemben Németország részéről mi történt? Csodafegyvereket ígértek napról napra. (Derültség a hallgatóság között.) Csodafegyverek! Ez volt a nyilas tan, hogy az Önök terminológiájával éljek. Tehát október 15-ét követően Ön a kormányzótanács tagja lett.

Csia: Igen.

Elnök: Mi volt a feladata ebben a tisztségében?

Csia: A kormányzótanácsnak nem volt semmi szerepe.

Elnök: Mire volt hivatott a kormányzótanács?

Csia: Arra lett volna hivatva, hogy amennyiben az országtanács és a parlament nem működik, akkor mint tanácsadó szerv álljon fel ez a tanács.

Elnök: De konkrét esetben erre a tanácsadó szerepre sor nem került?

Csia: Nem került.

Elnök: Az Ön működése akkor mire korlátozódott október 15-ét követően?

Csia: Október 15-ét követőleg nem foglalkoztam semmi különösebbel.

Elnök: Egyáltalán nem?

Csia: Nem. Tervbe volt véve, hogy a Vitézi Rend[22] átszervezésére kapok megbízást, de nem került sor rá. Tervbe volt véve, hogy különböző joghátrányt szenvedettek ügyét fogom felülvizsgálni, de erre sem került sor.

Elnök: Tanácsadó szervként különben Szálasi meg sem kérdezte?

Csia: A kormányzótanácsot nem.

Elnök: Egyáltalán nem?

Csia: Voltunk Szálasinál két ízben, úgy gondolom, de nem ilyen kérdésekben történt döntés, csak beszélgetés volt.

Elnök: Pártmunkát végzett Ön?

Csia: Október 15-e után nem végeztem.

Elnök: Semmit?

Csia: Semmit.

Elnök: Hogyan nélkülözhette Önt a párt ezekben a vészes időkben? (Derültség a hallgatóság között.) Amikor Önök állandóan minden erő totális bevetésének szükségét hirdették, akkor az Ön működése annyira nem volt fontos, hogy mint a kormányzótanács tagja, semmiféle tisztséget nem töltött be?

Csia: Így van, elnök úr.

Elnök: Hát Ön miben vette ki részét a sokat hirdetett totalitásból?

Csia: Én katona voltam.

– Csia elmondotta: november elsején bevonult, 10-én azonban kérésére a helyettes honvédelmi minisztertől különleges megbízatást kapott s ennek értelmében különböző helyeken a csapatokat látogatta. Feladata a csapatok lelkesítése volt. Nem tartott beszédeket, hanem beszélgetett a katonákkal – „a háború folytatása mellett és kitartásról". Az elnök kérdésére, mit csinált, amikor ezt a feladatot befejezte, így válaszolt: „Akkor elmenekültem Németországba." (...)

Elnök: Szálasi Ferenc, mi volt az oka annak, hogy Csia Sándor, aki az Önök pártjának egyik legillusztrisabb tagja volt, október 15-ét követően nem elsőrendű beosztást kapott? Kegyvesztett lett?
Szálasi: Nem, a kormányzótanácsot be akartam közjogilag építeni, de a munka sorrendjében nem volt lehetséges.
Elnök: Hova akarta beépíteni?
Szálasi: Ez a kormányzótanács az én tervem szerint lett volna az a legvégső fórum, amely ugyancsak államfői jogokat gyakorolt volna mindaddig, amíg az államfői kérdésben az ideiglenesség megszűnik.

– Az elnök ezután Csia Sándornak a vádiratban megjelölt beszédeit ismertette:
– 1942. december 9-én a nyilas Nagytanácsban tartott beszédében azt állította, hogy az a világnézet, amellyel élethalál-harc folyik, – „a legnagyobbat, a magyar nőt is igyekezett bemocskolni, sárbarángatni, bepiszkolni"
– A harctéri helyzet elemzése során kifejtette: „az orosz támadások magukon viselik az utolsó erőfeszítés jeleit", a 150-200 kilométeres területveszteségek „az óriási terjedelmek mellett nem döntőek", ugyanakkor úgy vélte, hogy a „sorozatos nagy veszteségek odavezetnek, hogy tavaszra a szovjet haderő még meglévő értékei teljesen felmorzsolódnak".
– Az afrikai hadszíntéren a 8. angol hadsereg túlerejénél fogva kétségtelenül gyors sikert ért el, bár „az elfoglalt sivatagi terület birtoklása csak propaganda céljaira szolgálhat".
– Távolkeleten Japán biztosan szerzi meg az uralmat a nyersanyagkincsekben gazdag területek felett – „az USA katonai szerepe sorozatos kudarcok után egyre jobban másodrangúvá süllyedt a Csendes-óceánon" – mondotta Csia.
Az 1944. december 2-án a Hűség Házában elmondott beszédében 1944. október 15-ével kapcsolatban arról beszélt, hogy „a

gaz árulás hallatára elfacsarodott minden becsületes magyar ember szíve", – de „az ökölbe szorított kéz, a Hungarista Mozgalom lesújtott... Elhangzott Szálasi Ferenc hadparancsa s a dermedt magyar szíveket életadó melegség öntötte el."

Elnök: Most sem látja be, hogy helytelenül cselekedtek?

Csia: Ha újra kellene cselekedni, ugyanúgy cselekedném, hogy mit, nem tudom megmondani, de nem tudom bűnösnek találni magamat, mert amit az ember önzetlenül és meggyőződésből tesz, az nem bűn.

Elnök: És a nemzet nyugodjék meg, hogy a sír szélére, sőt a sírba lökték és most kifizetik azzal, hogy lelkiismeretem szerint stb. cselekedtem. (Tetszés és taps a hallgatóság körében.)

Csia: A nemzet szenvedése és fájdalma nekem éppúgy fáj.

Elnök: Ha Önök szerették volna nemzetüket, most össze lennének törve és azt mondanák: nekünk buknunk és pusztulnunk kell, mert a nemzet elpusztult. Nem érez ebben a vonatkozásban felelősséget?

Csia: De igen, érzem a felelősséget.

Elnök: És ennek milyen további következményeit vonja le? Mit mond az Ön lelkiismerete?

Csia: Nekem is megvan, Elnök úr a bajom, a szomorúságom. A családomat is elvesztettem. Nekem is megvan a magam keresztje.

Elnök: Belátja-e azt, hogy az Önök mozgalma különösen október 15-én – akkor teljesedett be ez a végzet – a nemzet helyzetét súlyosbította?

Csia: A nemzet helyzete akkor olyan súlyos volt, hogy azt hiszem nem súlyosbítottuk.

Elnök: Nincs Ön tudatában annak, hogy egy elvesztett háború minden feleslegesen tovább harcolt nappal jobban és jobban elvész és egyre több veszteség éri a nemzetet minden nappal? Nincs ennek tudatában?

Csia: (Hallgat.)

Elnök: Most, visszatekintve, látnia kell azt is, hogy október 15-ike után minden nappal a nemzet többet és többet vesztett, mint amennyi október 15-én a veszteségállománya volt.

Csia: Kétségtelen, ezt belátom.

Elnök: Látja Csia Sándor, ez az Önök mozgalmának felelőtlensége a nemzet érdekeivel szemben. A becsületes ember, ha rádöbben arra, hogy hibázott, belátja azt is, hogy egyénileg felelősséggel tartozik a következményekért, amelyeket okozott.

– Az elnök ezután Csia 1945. márciusi, Sopronban tartott rádióelőadásából idézett: „1937. március 4-én olvasta fel Szálasi Ferenc pártjának programját. Ha ez a program akkor nem született volna meg, Magyarország ma már temető lenne" – mondta többek között Csia.

– Csia azzal védekezett, hogy ők a reakció ellen küzdöttek, az elnök szerint viszont ők jelentették a reakció legfelső fokát, hiszen a temetőt éppen ők csinálták azzal, hogy helyeselték az 1941-es hadba lépést Oroszország ellen, hogy folytatták a háborút 1944. október 15-e után.

Elnök: (...) Mondja, Csia Sándor, tagja volt Ön a Nemzeti Szövetségnek?

Csia: Nem tudom. Azt hiszem, nem voltam tagja. (Nagy derültség.) Egyetlen ülésén sem vettem részt. (...)

Elnök: Most pár perces szünetet tartunk.

Szünet után

Elnök: (...) Volt Önnek tudomása Szálasinak a zsidók ellen kiadott rendelkezéseiről?

Csia: Nem volt tudomásom.

Elnök: Nem volt tudomása arról, hogy zsidó vallású magyar állampolgárokat visznek ki Németországba?

Csia: Ez még májusban történt.

Elnök: Nem, arról kérdezem, ami október 15-e után történt, amikor már budapesti zsidó vallású polgártársainkat hurcolták ki Németországba.

Csia: Erről nem volt tudomásom. (Zaj.) Én a zsidókérdéssel egyáltalán nem foglalkoztam és mivel a minisztertanácsnak sem voltam tagja, ennélfogva nem tudtam az ott történt dolgokról.

Elnök: Tud-e arról, hogy a nyilas pártszolgálatosok zsidó vallású polgártársaink, ártatlan aggok, gyermekek, nők ellen súlyos kegyetlenségeket követtek el?

Csia: Erről nem volt tudomásom. (Ellentmondások a hallgatóság soraiból.)

Elnök: A pártszolgálat vezetése valamiféleképpen Ön alá tartozott?

Csia: Nem. Én 1944 elején megszűntem a pártépítés vezetője lenni, azelőtt pedig pártszolgálat és nemzetszolgálat mint szervezet nem létezett.

Elnök: A vádirat szerint Ön egy alkalommal tanúja volt az ún. Hűség Házában zsidók megkínzatásának, amit helyeslőleg vett tudomásul.

Csia: Ez nem felel meg a valóságnak, mert én 1944. október 15-e után egyetlen egyszer sem voltam a párthelyiségben és az Andrássy út 60-ban sem voltam.

Elnök: És soha ilyesmiről nem is hallott?

Csia: Nem.

Elnök: Én egyelőre befejezem a vádlott kihallgatását. (...)

A népbírák után Nagy Vince politikai ügyész fordult a vádlottakhoz:

– Csia a politikai ügyész kérdésére azt mondotta, hogy a Nyilaskeresztes Párt álláspontja a zsidókérdésben az volt, hogy a zsidókat ki kell telepíteni az országból, de csak a háború után, amikor „megnyugszanak a kedélyek, akkor kell megoldani ezt a kérdést".

Amikor a politikai ügyész elébe tárta Szálasi 1943. május 4-i, Kállay miniszterelnökhöz intézett memorandumát, amelyben a Nyilaskeresztes Párt követelte „sürgős, olyan halasztást nem tűrő intézkedések kiadását, melyek a zsidókérdést véglegesen és megnyugtatóan elintézik", nem tudott választ adni arra, milyen más közbülső megoldásra gondoltak – a kitelepítés előtt.

A politikai ügyész ezután megkérdezte Csiát, hogy emlékszik-e arra, miszerint a kormányzótanácsban való tagságán kívül tervbe volt véve egy még magasabb méltóság számára: nádorságra kandidálta Szálasi első helyen önmagát, második helyen Csia Sándort.

Csia kijelentette, hogy erről nem tud, erről vele senki nem beszélt.

Nagy Vince annak bizonyítására, hogy Szálasi milyen nagyra becsülte Csiát, elmondotta: Szálasi 1944. október 4-én átadott egy tervezetet Veesenmayernek az átállítás, a hatalomátvétel menetéről. Akkor történt ez, amikor Szálasi elkészítette a Kormányzó lemondó nyilatkozatát is. Az átállítás menetében két lehetőséget állított fel Szálasi: Ha a Kormányzó lemond és ha nem mond le. A tervezet szerint mindkét esetben sor került volna az úgynevezett nádori tisztség betöltésére. Csia kijelentette, hogy ezekről a tervekről nem tudott. Csia tagadta azt is, hogy Szálasi megbeszélte volna vele a kormányzói lemondó nyilatkozatot.

– Az elnök kérdésére Csia elmondotta, hogy ő mint a „párt-építés" vezetője, tartott kapcsolatot katonai körökkel, kaptak is valami csekély havi támogatást tőlük, segítette a Nyilaskeresztes Pártot anyagilag Mecsér András, Becsei Vilmos, Kürschner és Nagykovácsy. (...)

Dr. Geiringer védő: Van-e tudomása arról, hogy báró Kemény milyen magatartást tanúsított a zsidók megvédése dolgában?

Csia: Hallottam, hogy a zsidók érdekében többször felszólalt a minisztertanácsban.

Dr. Geiringer védő: Volt-e eredménye a felszólalásának?

Csia; Ezt nem tudom.

Dr. Geiringer védő: Köszönöm, nincs több kérdésem.

Frank népügyész: Megbeszélték-e a fogházban, hogy Beregfy mit fog itt kérdezni Öntől?

Csia: Megkérdezte, lesz-e kérdésem hozzá és azt feleltem, hogy nem teszek fel kérdést.

Beregfy: Kérem, én ezeket a kérdéseket most írtam itt le magamnak, amiket intéztem.

Elnök: Már előbb meg akartam kérdezni Szálasit, akar-e kérdést intézni Csia vádlotthoz?

Szálasi: Nincs kérdésem.

Elnök: Nincs senkinek több kérdése Csia vádlotthoz? (nincs.) Csia üljön le.

Elnök: Kérem dr. Gera Józsefet elővezetni. (Megtörténik.)

Dr. Gera József vádlott kihallgatása

Elnök: Megértette a vádat?

Gera: Megértettem.

Elnök: Bűnösnek érzi magát?
Gera: Nem.
Elnök: Ön sem érzi magát bűnösnek? Miért? Nem cselekedett a nemzet érdeke ellen semmit?

Gera: Belátom azt, hogy tévedtem, talán hibáztam amikor az egyoldalú német propaganda, sőt blöff kockázatát vállaltam, de tagadom azt, hogy tudatosan, szándékosan vétkeztem és bűnöztem volna a nemzetem ellen.

Elnök: Emlékszik arra, hogy 1944 augusztus végén a kormány betiltotta a pártok működését?

Gera: Igen.

Elnök: Ebben az időpontban Ön milyen tisztséget töltött be?

Gera: A pártépítés vezetője voltam.

Elnök: Mint ilyennek, alárendeltje volt Önnek Kovarcz Emil?

Gera: Igen.

Elnök: Milyen osztályt vezetett Kovarcz?

Gera: A pártszervezési osztályt.

Elnök: Érintkezésben volt Ön Kovarczcal?

Gera: Igen (...) A párt feloszlatása után a pártvezetőtől azt a rendelkezést kaptuk, hogy igyekezzünk a szervezeteket a széteséstől megóvni, azokat lehetőleg kézben tartani és velük az érintkezést fenntartani. Ennek a feladatnak elvégzése végett jelentem én meg, – miután az Andrássy út 60. alá nem mehettünk. – Kovarcz Emil lakásán. A lakásban ennek módozatait tárgyaltuk meg az általános szervezés vezetőjével és a propaganda osztály akkori vezetőjével. Abban állapodtunk meg, hogy valahogyan személyesen futár útján és propagandaanyag kijuttatásával kívánjuk az érintkezést fenntartani a szervezetekkel. A tervet azonban nem lehetett végrehajtani. Amikor bizonyos idő múlva elmentem Kovarcz lakására, nem találtam ott senkit. Később, úgy szeptember 17-e – 18-a körül megtudtam, hogy a Hűvösvölgyben tartózkodik. Kimentem hozzá és ott a nemzetvezetővel [sic! – K. E.] beszéltem, aki nagy vonásokban tájékoztatott a helyzetről. Elmondotta, hogy meglehetősen kiéleződött a magyar kormányzat és a németek között a helyzet. Szálasi azt is elmondta, hogy minden valószínűség szerint rendszerváltozás fog bekövetkezni, amelyben a párt is szerepet kap az egész kérdés lebonyolítására...

Elnök: Azt nem mondta, hogy a döntés magának Hitlernek a kezében van?

Gera: Ezt nem mondta.

Elnök: Azután?

Gera: Közölte a nemzetvezető velem, hogy Kovarcz Emil kapott totális megbízást a hatalom átvételével, illetve később bekövetkező átállítással kapcsolatos előkészület megtételére (...)

Elnök: Volt-e arról szó, hogy a Kovarcznak adott utasításban az is benne van, hogy az előkészületi munkálatokkal kapcsolatosan a németekkel is vegye fel a kapcsolatot?

Gera: Nem.

Elnök: Miért mondta a nyomozás során? (Olvassa): „Utólag sikerült megtudnom, hogy Kovarcz Szálasitól közvetlen bizalmas utasítást kapott a németekkel való kapcsolatok felvételére, amely már a hatalomátvétellel fügött össze." Miért mondta?

Gera: Nem emlékszem, hogy mondtam.

Elnök: Szálasitól nem hallott mást? Nem érdeklődött a közelebbi módozatokról, hogy mikor és hogyan fog történni a Kovarcz által megszervezendő hatalomátvétel? Milyen utasításokat kapott Ön Kovarcztól?

Gera: Pártvonatkozású utasításokat. Kovarcz általánosságban arra kért, hogy a szervezeteket éberen tartsam kézben.

Elnök: Milyen célt szolgált az az Önhöz intézett felhívás, „tartsa kézben a pártszervezeteket"?

Gera: Mint mondjuk régi pártalapítás vezető, akinek pártvonatkozásban kezében volt...

Elnök: Micsoda feladatokat rótt Önre ez az utasítás?

Gera: Tulajdonképpen semmit. Magam is tudtam és éreztem, ez a Kovarczcal összeütközésre is vezetett már a Pasaréti úton.

Elnök: Miért?

Gera: Mert szemrehányást tett, hogy nem tudok semmit. Azt mondtam, hogy nem vállalok semmiféle felelősséget, mert nem tudok semmit, nem is tájékoztatott semmiről sem.

Elnök: Hol volt Kovarcz szállása a Hűvösvölgyben? SS-alakulatnál?

Gera: Tudom, ott voltam, láttam.

Elnök: És mit szólt Kovarcz, mi az ő feladata?

Gera: Azt mondta, hogy a hatalomátvétellel kapcsolatos előkészületek megtétele. Azt is mondta, hogy totális megbízást kapott erre.

Elnök: Ön a nyomozás során azt mondotta, hogy nyilvánvaló volt, hogy ez az akció a németek tudtával és támogatásával történik.

Gera: Azt gondoltam már abból is, hogy egy német alakulatnak a szálláskörletében volt.

Elnök: Egyéb jelét nem látta ennek? Hogy a németekkel tárgyaltak?

Gera: Egy német őrnagy gyakran megfordult Kovarcznál és tárgyalt vele. Ebből konstruáltam azt, hogy a németekkel együtt történik a dolog.

Elnök: Önnek bizonyos összekötő szerepéről nem volt szó, egyrészt a párt, másrészt a Kovarcz-féle szervezési akció között?

Gera: Az én feladatom az lett volna, hogy továbbítsam a párt felé Kovarcz utasításait.

Elnök: Tudja-e, hogy a vidéki szervezetek azt az utasítást kapták, hogy adandó alkalommal vegyék fel a kapcsolatot az ottani német vezetőkkel?

Gera: Erre csak gyanakodtam.

Elnök: Ön minden eshetőségről beszélt. Különösen olyan eshetőségről, amelyben a hatalom átvételéhez erőszak szükséges, mit gondolt, akkor a németek hogyan fognak közreműködni?

Gera: Akkor mindenki tudta, hogy páncélosok vonultak fel, hogy azonban ennek demonstratív jellege van.

Elnök: Szóval gondolt arra a lehetőségre, hogy a hatalom átvételét a németek aktívan támogatni fogják, ha szükséges lesz?

Gera: Erről nem volt konkrétan szó.

Elnök: De mit gondolt, mi lesz a németek szerepe? Ugyanaz, mint március 19-én?

Gera: Igen, hogy pressziót gyakorolnak a Kormányzóra.

Elnök: Tehát ez azt jelenti, hogy aktív segítséget nyújtanak a hatalom átvételéhez. Tehát Önök arra gondoltak, ugyanúgy, mint márciusban, éspedig nemcsak lelki, hanem fizikai pressziόra?

Gera: Március 19-én mindenki látta, hogy a magyar szuverenitás súlyos sérelmet szenvedett. (...)

Elnök: Már beismerte, hogy a Kovarcz-féle szervezkedés minden eshetőségre, tehát a hatalmi szó érvényesítésére is szólt. Ezt már beismerte a kihallgatása során. Tehát ne mondja, hogy egy percig sem gondolt arra, hogy hatalmi szóval fog történni a dolog. Nem hajlandó ebben egyenes választ adni?

Gera: Hogyan hangzik a kérdés?

Elnök: Hányszor elmondtam már! Arra az eshetőségre, ha hatalmi szóra kerül a sor, vagyis a kormányzat nem hajlandó a hatalmat átadni, akkor a Nyilaskeresztes Párt milyen magatartást fog tanúsítani? Belenyugszik ebbe?

Gera: Arra nem gondoltam, hogy erőszakot fog alkalmazni.

Elnök: Hát mit gondolt? Hogy belenyugszik?

Gera: Arra nem gondoltam, hogy erőszakot fog alkalmazni.

Elnök: Tehát arra, hogy a nyilas párt belenyugszik?

Gera: Nem foglalkoztam ezzel a kérdéssel. (Derültség a hallgatóság körében.)

Elnök: Önök egészen megdöbbentő típust képviselnek egyformán. Szálasival találkozott még azután a hatalom átvételét megelőzőleg?

Gera: A Werbőczi utcában találkoztam egyszer vele.

Elnök: Mikor?

Gera: Október első napjaiban, amikor magához rendelt. Kemény Gábor társaságában jártam nála, amikor egy rendeletet diktált le nekem.

Elnök: Ekkor Kovarcz már egy másik szálláson volt a Pasaréten?

Gera: Igen.

Elnök: Tehát Szálasi magához rendelte abból a célból, hogy több rendeletet diktáljon? Miről szólt a több rendelet?

Gera: A párt működésének a megindításáról.

Elnök: Mikor? Milyen esetben?

Gera: Abban az esetben, ha az átállítás megtörténik.

Elnök: Az átállítás tervezett számbajöhető mikéntjéről sem volt fogalma Önnek?

Gera: Szó volt arról, hogy a döntés Hitler kezében van. De többet a nemzetvezető nem mondott, mert megjelent Haller a német követségről és elvonult vele külön tanácskozni.

Elnök: Ön ebben az időben is járt állandóan Kovarcz szállására?

Gera: Jártam.

Elnök: Mi célból járt még ekkor is?

Gera: Érdeklődni, hogy mi újság van.

Elnök: Tájékozódást szerezni, mondta a nyomozás során.

Gera: De százan és százan jártak.

Elnök: Micsoda tájékozódás? Meg kellett hallania éppen mert százan és százan jártak oda, tehát Önnek értesülnie kellett, hogy annak a száz és száz pártszolgálatosnak a hatalom átvétele esetében mi a feladata! (...)

Hogyan értette Ön Szálasinak azt a kijelentését, hogy a döntés Hitler kezében van?

Gera: Úgy, hogy a magyar válság Hitlerig jutott és ő fogja eldönteni, hogy a Kormányzó hogyan adja át, a kormány lemond és így értettem. (Szó szerint így mondta a vádlott. A gyorsíró megjegyzése.)

Elnök: Hát hogyan képzelte Ön: egy külállam vezetője fogja ezt a kérdést eldönteni?

Gera: Fájdalom, március 19-én is így történt.

Elnök: Fájdalom az, hogy egy magyar párt és annak vezetői módot nyújtottak erre. A fájdalom az, hogy Önök erre odaadták magukat. Ha nem is álltak ellen, legalább passzív rezisztenciába vonulhattak volna. Ezt mindenesetre megtehették volna minden személyi veszélyeztetettség nélkül. Vagy nem?

Gera (Hallgat.)

Elnök: Adat van rá, hogy Szálasi türelmetlenkedett is Hitler döntésének a késése miatt. Igaz?

Gera: Nem, hanem türelmetlenkedett, nem szeretett négy fal között élni és ő maga sem tudta... (Nem fejezi még ezt az értelmetlen mondatot sem be. A gyorsíró megjegyzése.)

Elnök: Hát ezt ugyan nem értem, de újból megkérdem, vajon Ön ezek szerint nem is gondolt-e arra, hogy ha a döntés Hitlertől függött, akkor itt mégsem alkotmányos úton történik a hatalomátvétel? Továbbá: gondolt-e arra, hogyha minden nagyobb rendzavarás nélkül és a Kormányzó hozzájárulásával jutottak Önök hatalomra, akkor miért kellett ehhez a Hitler hozzájárulása?

Gera (Hallgat.)

Elnök: Miért kellett ez? Nem tud erre felelni?

Gera (Hallgat.)

Elnök: Belátja, hogy a hitleri hozzájárulás arra mutat, hogy erőszakra készültek, hogy az erőszakhoz kellett a hitleri hozzájárulás?

Gera: Sajnos, a németek által megszállva tartott területen Hitler nélkül nem történhetett semmi.

Elnök: A Hitler hozzájárulására nem kellett várakozni, mert ő abban a pillanatban megadta volna hozzájárulását, ha azt látta volna, hogy egy olyan párt hatalomra jutásáról van szó, mely a háborút tovább akarja folytatni. Ehhez Hitler minden halogatás nélkül megadta volna a hozzájárulást. Nem látta Ön ezt akkor?

Gera (Hallgat.)

Elnök: Persze, nem tud erre mit válaszolni, mert ez a tény, amelyre most rámutattam, azt igazolja, hogy itt erőszakos hatalomátvétel eshetőségéről volt szó, amihez csakugyan szükség volt a hitleri döntésre. Nem látja ezt be?

Gera: Én nem érzem ezt.

Elnök: Mi aggálya lehetett Hitlernek arra az esetre, ha Önök simán hatalomhoz jutnak?

Gera: Itt volt még a Kormányzó személye.

Elnök: Éppen erről van szó! Ha a Kormányzó személye nem probléma, akkor minden alkotmányos tényező hozzájárulása is megvan. Milyen aggálya lehetett tehát Hitlernek?

Gera: Ezt nem tudom.

Elnök: Na látja! Hitlernek annyiban lehetett aggálya, hogy mivel erőszakra volt szükség, gondolnia kellett arra, vajon Németország szempontjából nem lesz-e az erőszak alkalmazása hátrányos az ő hadviselésére, különös tekintettel arra, hogy az erőszak alkalmazása rendzavarás nélkül nem volt elképzelhető. Ennél a megoldásnál kellemesebb lett volna Hitlernek a totális háborút folytató olyan kormány megalakítása, amely belső zavarok és összecsapások nélkül működik. Nem látja ezt be?

Gera: Erre nem tudok feleletet adni.

Elnök: Azt látom. De menjünk tovább. Elérkezett október 15-e. Mindenekelőtt azt mondja meg, hol hallotta meg Ön a kormányzói proklamációt?

Gera: Otthon, a lakásomon.

Elnök: Mit csinált Ön ekkor, miután meghallgatta a proklamációt?

Gera: Kimentem a Pasaréti útra tájékozódni, mi a helyzet. (Élénk derültség.)

Elnök: Hát miért ment a Pasaréti útra? Hiszen előzőleg ott semmiféle tájékoztatást nem kapott soha? (Derültség.)

Gera: Megjelent ott egy százados, aki Kovarcznak örömmel újságolta, hogy az I. hadtestből egy század csatlakozott Szálasihoz, rendőrtisztek jelentek ott meg, akik a rendőrség csatlakozását jelentették Kovarcznak, úgyhogy az volt a helyzet, hogy erőszak alkalmazása nélkül, simán, vérontás nélkül sikerül Szálasinak a hatalmat átvennie. Ez volt az érzésem.

Elnök: Ejnye, ejnye, elhangzik a proklamáció, melyben az államfő bejelenti, hogy felesleges a további vérontás, mert Németország ezt a háborút már elvesztette, Magyarországot csak utóvédharcok színhelyének akarja felhasználni, a németek megszegték a szövetségi hűséget stb. Ön mindezt hallja és csupán azon az alapon, hogy egyes alakulatok Szálasihoz csatlakoztak, Ön úgy látta a helyzetet, hogy maguk erőszakmentesen veszik át a hatalmat? Ezen az alapon Ön már a hatalom átvételére gondolt?

Gera (Hallgat.)

Elnök: Kérdem, nem volt erőszak önmagában az a tény, hogy egyes csapattestek megtagadták az engedelmességet a legfőbb hadúrnak és Önökhöz álltak át?

Gera (Hallgat.)

Elnök: Miért nem látta úgy a helyzetet, ahogy látnia kellett: túlsúlyban lévő német erők alkalmazásának eredményeként, mindent elsöprő erőszakkal hajthatják csak végre a hatalom átvételét? (...) Hogyan alakultak tovább az események?

Gera: Estefelé fegyvereket hoztak a Pasaréti útra egy teherautóval és a párttagok között szétosztották (...) utána haza is mentem.

Elnök: Mit mondottak, milyen célra osztják ki a fegyvereket?

Gera: Nem tudom, milyen célra. Nem is tartottam lényegesnek, hiszen úgy látszott, hogy teljesen eldőlt a dolog.

– Gera a továbbiak során azt állította, hogy egyrészt tudatában volt annak, hogy Szálasi átvette a hatalmat, de hogy a háttérben mi történt, hogy ezt a hatalomátvételt milyen tárgyalások előzték meg, arról őt nem tájékoztatták.

Elnök: (...) Helyesnek látta ezt a hatalomátvételt? Azonosította magát vele?

Gera: Igen.

Elnök: Miért?

Gera: Mi akkor még rendületlenül bíztunk Németország győzelmében.

Elnök: Milyen alapon bíztak? A német információkban? Önök egy rendületlen bizalomra, amely nagyon gyanús bizalom a jóhiszeműség szempontjából, mert hiszen Önök abban igyekeztek bízni, ami az Önök jövendő sorsát alátámasztani és biztosítani látszott, erre a bizalomra tették fel a nemzet sorsát. Nem érzi a lelkiismeretlenséget a nép, a nemzet iránt, hogy erre a bizalomra, amelyet semmiféle reális tényező alá nem támasztott, alapították a nemzet sorsát?

Gera: Nem érzem. (Mozgás a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Miért? Talán ezt a bizalmat reális tényezők alátámasztották?

Gera: Mi akkor még hittünk a német hadvezetőségnek azokban az információiban, amelyeket kaptunk és elsősorban a régi rendszerünk sem világosított fel bennünket arra vonatkozólag...

Elnök: (Közbevág.) Hinni Ön hihet Istenben, de az ellenkező jelentőségű reális tényezők tömegével szemben Ön egy néppel szemben igaz felelősségtől áthatva pusztán egyéni hitre nem hivatkozhatnék, mert ez az egyéni állítólagos hitet semmiféle reális alap alá nem támasztja, ellenkezőleg, reális adatok tömege cáfolja. Beismeri ezt, vagy ellentmond?

Gera: Nem ismerem be.

Elnök: Akkor indokolja, hogy micsoda reális alap támasztotta alá Önnek ezt a hitét és cáfolja meg azt, hogy nem álltak szemben ezzel a hittel tömegével ellentétes jelentőségű reális tényezők.

Gera: Például Hitler kijelentései bizonyos V. fegyverekről.

Elnök: Annak a világszédítőnek?

Gera: Én nem tudtam akkor, hogy világszédítő (...)

– Gera kijelentette, hogy Hitlernek – a balsikerek ellenére – „hitt elsősorban a pártvezető, aki katonaember, én pedig bíztam a pártvezetőmben."

– Azonfelül: nem csak egyedül ők bíztak azokban a bizonyos csodafegyverekben, hanem „a magyar nép milliói is bíztak."

– Az elnök Gera ezen állítását visszautasította, mondván, hogy október 15-én a nép „túlnyomó tömegeiben" igazán nem akart háborút, de nem mert fellépni a Nyilaskeresztes Párttal szemben, mert mögöttük ott volt a fegyveres német erő.

Az elnök kérdéseire Szálasi fenntartotta a népre való hivatkozást, azt, hogy a néptömegek támogatták a nyilas hatalomátvételt és bíztak a németek győzelmében.

Elnök: Kemény Gábor! Ön is változatlanul fenntartja a népre való hivatkozást?

Kemény: Én nem hivatkoztam a népre vallomásomban.

Elnök: De Ön is arra hivatkozott, hogy Önök mögött a nép áll.

Kemény: Ilyen értelemben a nép többsége nem állt mögöttünk.

Elnök: Nem állt Önök mögött?

Kemény: Meg voltunk győződve arról, hogy a kormányra jutás után sokan hozzánk csatlakoznak, ez szokásos volt a parlamentben.

Elnök: Szóval Önök abban a hitben voltak, hogy az Önök hatalomra jutása befolyásolni fogja a népet.

Kemény: Igen.

Elnök: Ez egészen új dolog. És milyen alapon remélték ezt?

Kemény (Hallgat.)

Elnök: Feleljen.

Kemény: A parlamenttel kapcsolatban, a pártok addigi magatartásából következtettünk, a kormánypárt kialakulása szempontjából...

Elnök: Ezt nem értem.

Kemény: A hatalom birtokosaival szemben a pártok magatartása mindig olyan volt.

Elnök: Szóval Önök abban bíztak, hogyha hatalomra kerülnek, akkor mint hatalmon lévőhöz, a tömegek vonzódni fognak.

Kemény: Azok, akik nem tartoznak hozzánk, igen.

Elnök: Mit szól ehhez, Gera József?

Gera: Kemény felfogása ez.

Elnök: Szálasi mit szól ehhez?

Szálasi: Én határozottan megmaradok amellett, hogy a nemzet akarata volt, mert én ismertem a nép hangulatát, országjárást tettem (Derültség a hallgatóság soraiban.) és tudtam, mekkora párt áll kezdeményezőként, illetőleg a becsületes harc mellett az egész nép, mert tízezrével jöttek...

Elnök: Megjegyzem, ez egészen megható, ez a Kemény-féle beállítás, ez megfelel a vezéri princípiumnak, ami az Ön egész ideológiájának vezérfonala. Mert mit jelent a vezérprincípium? Nem azt, hogy a nép szentesít egy akaratcélkitűzést?

Szálasi: Nem.

Elnök: A vezéri princípium azt jelenti, hogy a népnek akaratát kimagasló nagy egyéniségek, amilyennek Ön hitte magát, befolyásolják, és azok alkalmasak a nemzeti vélemény kialakítására, kiválasztására.

Szálasi: Az eszmék mindig egy ember agyában születnek meg, és a nép szentesíti azokat.

Elnök: Csakhogy a nép szempontjából csupán azok az eszmék értékesek és csak azok jelenthetnek áldást, amelyek elsősorban a nép lelkében, a nép kívánalmai képében születnek meg, mint tükörkép egyes kiváló emberekben.

Szálasi: A hungarizmus is...

Elnök: Nem, a hungarizmus nem az, Ön ezt a különbséget nem érzi a kettő között. Üljön le. – A főtárgyalást félbeszakítom és holnap 9 órakor folytatjuk.

(A tárgyalás 2 óra 30 perckor ért véget.)

Szálasi naplójegyzete

II. 14. Főtárgyalásom nyolcadik napja. Kezdődött 9 h 45' – tartott 14 h 30'. Kihallgatták mint vádlottat Csia Sándort, megkezdték Gera József kihallgatását. Helyzet mint az előbbi napokon. Minősíthetetlen. Csak bosszú vezeti a népbíróságot és népügyészeket. Várják mindig a tapsot a közönség részéről. Tárgyalás után az első sorokból egy zsidó ököllel a bal lábamra mért erőteljes ütést. Nem rugtam orrba, pedig hajszálon múlott. Hál' Istennek fegyelmeztem indulatomat. Disznóság. Felakaszthatnak, nem bánom. De ne alázzanak meg és ne bántalmazzanak. Népügyésznek megmondtam az esetet. Jelezte, hogy már le is tartóztatták az illetőt. Főtárgyalás folytatása holnap 9 h-kor. Gera József kihallgatásának folytatása.

Idő derült, hűvös, szeles.

Kilencedik tárgyalási nap 1946. február 15.

Dr. Jankó Péter elnök: Folytatjuk a tegnap félbeszakított főtárgyalást. Kérem az eddig kihallgatott vádlottak elővezetését. (Megtörténik.)

– A népbíróság folytatja dr. Gera József félbeszakított kihallgatását. Gera álljon a mikrofon elé.

Gera József kihallgatása

– Ön tegnap elmondta, hogy 1944. október 15-én délután Kovarcz Emil Pasaréti úti szállásán volt, ahol fegyvereket osztottak szét. Most azt mondja el hogy meddig, hány óráig tartózkodott ott?

Gera: Későn este mentem haza.

Elnök: Körülbelül hány órakor?

Gera: Kilenc óra felé.

Elnök: Mit látott Kovarcznál? A Kovarcz-féle előzetes szervezés mennyire haladt előre a megvalósulás útján? Ezt nyilván látnia kellett, hiszen Kovarcz már hetekkel korábban megkezdte a szervezést.

Gera: Semmi jele nem volt a szervezés előhaladásának. Ismétlem, egyetlen momentum volt a fegyverek kiosztása.

– Gera az elnök kérdésére elmondta, hogy Kovarczcal nem volt semmiféle érintkezése, akihez rendőrtisztek, csendőrtisztek jöttek, neki fogalma sem volt arról, hogy Kovarcz kinek milyen utasítást adott, mert sem az előkészítésbe, sem a végrehajtásba nem volt beavatva.

Elnök: Kitől hallott Ön a Szálasi-féle hadparancsról?

Gera: A Kőris utcában láttam azt a példányt, amelyet apósom az utcáról felszedett. A lakásomon láttam.

Elnök: Azt sem tudta, hogy október 15-én aktuálissá vált az Önök hatalomátvétele?

Gera: Ezt tudtam.

Elnök: Nyilván azt is tudta, hogy Szálasi és a Hungarista Párt a hatalom megszerzésére törekedett?

Gera: Igen. Ezt sohasem titkolta a párt.

Elnök: Hát azt tudta-e, hogy no, most van itt a pillanat a hatalom átvételére?

Gera: Ezt természetesen tudtam.

Elnök: Hogyan tudta? A Kormányzó beleegyezésével, vagy ellenére?

Gera: Erről semmit nem tudtam. Hogy a kulisszák mögött mi történik, nem tudhattam, mert nem érintkeztem senkivel. (Mozgás és ellentmondások a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Hát ha tudta, hogy itt van a pillanat a hatalom átvételére, akkor mondja meg, hogy erre mi szolgáltatott okot?

Gera: Ezt határozottan nem tudtam. (Derültség.)

Elnök: Nem tudta, hogy mi szolgáltatott erre alapot?

Gera: A kormányzói szózat.

Elnök: No, végre! Ha a szózatból tudta, hogy a Kormányzó elrendelte a fegyverletételt, ami okot adott a hatalomátvételre, akkor nyilván tudnia kellett azt is, hogy a hatalom átvétele a Kormányzó ellenére is meg fog történni. Igaz?

Gera (Hallgat.)

Elnök: Feleljen!

Gera (Hallgat.)

Elnök: Vagy talán ezt sem tudta? A Kormányzó proklamációja, mely fegyverszünetet rendel el, Önöknek okot adott a hatalomátvételre. Ennek folytán Ön nyilván tudta, hogy ez minden valószínűség szerint a Kormányzó ellenére is meg fog történni.

Gera: De... hogy közben mi történt... (Nem tudja befejezni mondatát.)

Elnök: Mivel a proklamáció tartalmát már ismerte, ennek következtében tudnia kellett, hogy a hatalomátvétel a Kormányzó ellenére is meg fog történni. Igaz?

Gera (Újabb gondolkodás után): Igen, gondoltam erre.

Elnök: No látja, gondolt erre. Mikor hallott Ön a Vár ostromáról?

Gera: Nem hallottam semmit. (Mozgás a hallgatóság soraiban.)

Elnök: És arról mit tudott, hogy hogyan történt a hatalomátvétel?

Gera: Nem tudok róla semmit. (Mozgás és zaj a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Íme, itt van ismét egy vádlott, aki semmit nem tud. (Derültség.) Talán azt sem tudja, hogy hogyan szállták meg a középületeket?

Gera: Nem tudom.

Elnök: Hát semmit sem tud?

Gera (Gondolkodás után): Hallottam, hogy a rádiót megszállták.

Elnök: Kik?

Gera: Pártszolgálatosok... talán... és német katonák. Ismétlem azonban, hogy ezt csak hallottam.

Elnök: Hát higyjük el, hogy csak hallotta. Aznap hallotta, vagy másnap?

Gera: Nem tudom, vajon aznap hallottam-e.

Elnök: És mikor találkozott 1944. október 15-én Szálasival?

Gera: Csak másnap találkoztam vele.

Elnök: Milyen időben?

Gera: Reggel, amikor visszamentem a Pasarétre.

Elnök: Hát ez nagyon érdekes! Visszamegy a Pasarétre? Mi ez?

Gera: Bocsánatot kérek, elnök úr, én a pártnak fizetett alkalmazottja voltam, az Andrássy út 60. be volt zárva, mert a párt fel volt oszlatva, tehát nekem oda kellett mennem, a Pasarétre.

Elnök: Csakhogy ha Ön fizetett alkalmazott volt, akkor ezért dolgoznia is kellett. Nyilván ténykedett is. Ma azonban azt mondja, hogy nem csinált semmit.

Gera: Október 15-ével kapcsolatban semmit nem csináltam. Úgy jártam oda, mintha hivatalba mentem volna.

Elnök: Hát miért ment be október 16-án reggel újra a Pasarétre?

Gera: Hivatalba mentem. (Zajos közbeszólások: Csibész! Gazember!)

Elnök: Csendet kérek! Ha nem lesz csend, kiüríttetem a termet. (Vádlotthoz): Na és azután, amikor beért a hivatalába, mit tudott meg?

Gera: Hogy a miniszterelnökségre kell mennem.

Elnök: Ki közölte ezt Önnel?

Gera: Már nem emlékszem.

Elnök: Mikor ment el a miniszterelnökségre?

Gera: Talán fél 10 órakor.

Elnök: A miniszterelnökségen sem hallott semmit arról, hogy mi történt az éjszaka?

Gera (Hallgat.)

Elnök: Hát semmit sem tud? Önnel talán nem közölték azt sem, hogy a hatalom már az Önök kezében van?

Gera: Ezt közölték.

Elnök: Na végre! Valamit mégis közöltek Önnel! És csak ebből tudta, hogy a hatalom az Önök kezében van, hogy Önnel ezt valaki közölte?

Gera: Egy zászlóalj állott a honvédelmi minisztérium előtt, hungarista karszalaggal, ebből tudtam, hogy éjjel megtörtént.

Elnök: Ez akkor volt, amikor a miniszterelnökségre ment?

Gera: Igen.

Elnök: Na és amikor ezt megelőzően a Pasarétre ment, akkor nem látott semmit. És ha nem látott volna semmit, a Pasaréten, Szálasi és Kovarcz hadiszállásán Önnel nem közölték, hogy megtörtént a hatalomátvétel?

Gera: Abból következtettem, hogy megtörtént, hogy fel kell mennem a miniszterelnökségre. (Derültség.) Hogy közölték-e a Pasaréti úton, erre nem emlékszem.

– Gera elmondta: amikor Szálasi megérkezett a Honvédelmi Minisztérium elé, a zászlóalj, Árpád-sávos nyilas karszalaggal a karján, tisztelgett neki. Szálasi onnan rögtön a Miniszterelnökségre ment.

– Ők a teraszon beszélgettek, Szálasi egyenként kérette magához az ott-tartózkodókat, – ő, Gera megtudta, hogy „időközben megtörtént a kormány megalakulása". Gera megkérdezte Szálasitól: „Mi lesz a beosztásom?"

Elnök: Szálasi mit válaszolt?

Gera: Hogy át fogom venni a párt vezetését. Nem volt teljesen tisztázva a beosztásom, mert azt említette előttem a pártvezető, hogy esetleg a miniszterelnökségen is lesz valami hivatalos helyiségem, úgyhogy pár napig bizonytalanságban is voltam emiatt. Gondolom, a párt vezetésével kapcsolatban gondolt reám Szálasi. Később el is foglaltam az Andrássy út 60-ban a hivatalomat.

Elnök: Mikor tudta meg, hogy Szálasi tárgyalt Horthyval?

Gera: Magyarországra való visszajövetelem után, tehát 1945-ben hallottam bajtársaimtól.

Elnök: Hogyan? Fogságba kerülése után?

Gera: Igen, így van, ahogy mondom. Ez engem egészen megdöbbentett. Nem tudtam, hogy ő közvetlenül tárgyalt vele.

Elnök: Arról sem tudott, hogy neki volt egy lemondó nyilatkozata?

Gera: Én úgy voltam tájékozva, hogy Horthy megbízta Szálasi Ferencet a miniszterelnökséggel. Hogy azonban ez milyen körülmények között történt, közvetlen eszmecsere alapján-e, vagy sem, erről nem tudok.

Elnök: De általában tudott arról, hogy hogyan adta át Horthy a hatalmat? És főleg, hogy milyen körülmények között történt a hatalomátvétel?

Gera: Arról tudtam általában, hogy a Kormányzó átadta a hatalmat Szálasinak.

Elnök: Ezt Ön nem tartotta valamilyen nagyon lényeges momentumnak?

Gera: Természetesen igen.

Elnök: Mikor történt a hatalom átadása?

Gera: Ezt pontosan nem tudom. Csak gondolom, hogy 16-ára virradóan.

Az elnök emlékeztette a vádlottat arra, hogy a hatalom átvétele szerepelt az úgynevezett országújjáépítési tervben. Gera nem emlékezett már rá. Először, a „Függetlenség" október 19-i számában jelent meg ez a tervezet. Szálasi maga is bevallotta ezt. Azután a minisztertanács bizonyos változtatásokat eszközölt rajta, végül is a „Függetlenség" október 22-i számában közzétették a végleges szöveget.

Elnök: Előttem van a „Függetlenség" mindkét most említett példánya. Az október 19-i számban leközölt eredeti szöveg ezt tartalmazza: (Olvassa) „A kormányzó 1944. október 16-án a kora reggeli órákban német védelem alá helyezte magát Lakatos miniszterelnökkel egyetemben. A Kormányzó szóbeli kijelentése és felhatalmazása október 16-án reggel, amelynek alapján sürgősen intézkedni kellett az ország felelős legfelsőbb vezetésének megalkotásáról, nehogy egy pillanatra is vezetés nélkül maradjon a magyar nemzet ezekben a válságos időkben. A Kormányzó október 16-án délelőtt szóbelileg visszavonja mindazt, amit reggel kijelentett. Indokolása: nem ura szabad akaratának, így nem folyhat az ügyek további intézésébe, államfőnek tekinti magát, aki nem tud ténykedni. A Kormányzó október 16-án este visszavonja október 15-én 13 órakor a harc beszüntetésére vonatkozó deklarációját. A Kormányzó október 16-án este beadja lemondását és az ügyek vitelével a pártvezetőt bízza meg."

Elnök: Ez volt az eredeti szöveg?

Szálasi: Igen.

Az elnök előadta, hogy a másik szöveg szerint, amit a minisztertanács elfogadott, a Kormányzó október 16-án este bízta meg az új kormány megalakításával a pártvezetőt, akkor mondott le kormányzói tisztségéről.

Elnök: Szálasi Ferenc, mi szükség volt erre a módosításra? Az első szövegben Ön azt mondja, hogy a Kormányzó 16-án reggel szóbeli kijelentésben meghatalmazást tett, amelynek alapján sürgős intézkedéseket kell tenni az ország vezetésének megalakítására. Aztán azt mondja, hogy a Kormányzó 16-án még ezt a szóbeli kijelentést is visszavonta azzal az indokolással, hogy nem ura szabad akaratának. Csak 16-án este történt volna az, hogy azután írásban visszavonta a fegyverszüneti proklamációt és beadta lemondását. Ez egészen más, mint ahogy Ön vallomást tett. Tudniillik azt mondotta éppen, hogy a Kormányzó már 16-án a reggeli órákban Ön előtt lemondó nyilatkozatot tett szóban, és Önnek megbízást adott. Ebben az Ön fogalmazásában erről egy szót sem szólt. Reggel csak egy általános kormányzói kijelentésre hivatkozik, amelynek alapján gyorsan intézkedni kell, de a Kormányzó még ezt a délelőtti kijelentést is visszavonta. A további szöveg szerint írásbelileg történt volna a lemondás és az Önnek adott megbízás.

Szálasi: Fenntartom, amit mondottam. A szövegből látom, mert én fogalmaztam, hogy felmerült ez a gondolat Horthy részéről, de elállt tőle, ezt határozottan állítom, hogy délelőtt folyamán történt az én megbízatásom.

Elnök: Saját maga szolgáltat dokumentumot arról, hogy a Kormányzó október 16-án reggel csupán egy kijelentést tett Ön előtt, melyet azonban még aznap vissza is vont azzal, hogy nem ura a szabad akaratának.

Szálasi: Fenntartom, amit mondottam.

Elnök: A többi vádlott mit szól ehhez? Kemény Gábor, nem lát ebben ellentétet? Ön is eddigi vallomása során azt mondotta, hogy amikor 16-án a délelőtti órákban Ön Szálasi Ferencet elkísérte a kormányzói kihallgatásra, Szálasi visszajövet közölte Önnel, hogy a Kormányzó lemondott szóban és neki adott megbízást az ügyek vitelére és az államfői jogkör gyakorlására. Ezt mondotta?

Kemény: Igen.

Elnök: Itt azonban, az első szövegben az úgynevezett országépítési tervben egészen más volt, nem is szólt lemondásról, felhatalmazásról sem beszél körülírás nélkül, csupán annyit mond, hogy szóbeli kijelentés alapján intézkedni kell a legfelsőbb vezetés megalkotásáról. Sőt a Kormányzó ezt a felhatalmazási nyilatkozatot október 16-án délelőtt szóbelileg visszavonta.

Kemény: Erről nem tudok.

Elnök: Az az érdekes, hogy ennek megfelel az Ön nyomozati vallomásának az a része, amelyben arról beszél, hogy Szálasi háromszor volt a Kormányzónál, amit Ön most módosítani látszik. Ez arra mutat, hogy háromszor volt nála. Ezért kérdezem Önt: mert Ön a tegnapi nap folyamán egészen meglepő váratlan őszinteséget mutatott éppen a tárgyalás végén feltett kérdésemmel kapcsolatosan, nem lehetne Öntől most is hasonlóan őszintének mutatkozó választ kapni?

Kemény: Én reggel Szálasi kíséretében voltam, amikor a Kormányzóhoz bement és én azt tudom, hogy este Lakatos tárgyalt Veesenmayerrel, ahová Beregfyvel együtt én is felmentem és Lakatos közvetítette a lemondási irat ügyét.

Elnök: Ne menjünk ilyen messzire. Szálasitól nem kaptam megfelelő választ a két szöveg ügyében. Az igaz, hogy Szálasi Ferenc Önnek, amikor kijött a Kormányzótól azt mondotta, hogy a

Kormányzó lemondott és őt kifejezetten megbízta a miniszterelnöki teendőkkel és az államfői jogkör ideiglenes ellátásával?

Kemény: A hadúri jogokra emlékszem, hogy arról lett volna szó...

Elnök: Önnek erre minden valószínűség szerint emlékeznie kell, mert hiszen az akkori helyzet megítélése szempontjából lényeges.

Kemény: Említette Szálasi, hogy nehéz Horthyval tárgyalni.

Elnök: Miért?

Kemény: Mert bizonyos szempontból megmakacsolta magát...

Elnök: Szálasi szándéka az volt, hogy a Kormányzó lemondjon. Ha a lemondás kérdése függőben maradt, ez azt jelenti, hogy Szálasi a lemondást forszírozta.

Kemény: Nem tudom, forszírozta-e.

Elnök: Szálasi Ferenc! Megkérdezem, de kifejezetten igennel vagy nemmel feleljen, megtörtént-e ez a visszavonó nyilatkozat a Kormányzó részéről október 16-án délelőtt az előző kijelentést illetőleg vagy nem?

Szálasi: A visszavonó nyilatkozat ilyen formában nem történt meg.

Elnök: Ön állandóan más formáról beszél. Ön kifejezetten azt írta: a Kormányzó október 16-án délelőtt visszavonta mindazt, amit reggel kijelentett. Nos, mi az igazság? Melyik igaz a kettő közül?

Szálasi: Fenntartom azt, amit már mondottam.

Elnök: Akkor miért fogalmazta meg így?

Szálasi: Nem tudom, hogy ez az én fogalmazásom-e. Az újságban így jelent meg. Én fogalmaztam, de nem tudom, hogy az újság hogyan közölte.

Elnök (ismét Keményhez): Ön nem tudna jobban emlékezni? Nem hallott valamit a kormányzói visszavonó nyilatkozatról akkoriban? Nem beszélgettek erről?

Kemény: Azt hiszem, hallottam. Ezzel volt kapcsolatos az esti tárgyalás Lakatossal.

Elnök: Ön tárgyalt Lakatossal?

Kemény: Igen. Beregfyvel együtt voltam ott.

Elnök: Szóval, Ön már 16-án hallotta, hogy a Kormányzó szóbeli kijelentését visszavonta. Azt mondta előbb, hogy ennek volt következménye a Veesenmayerral való tárgyalás.

Kemény: Úgy gondolom, igen. Úgy emlékszem.

Elnök: Nem lehet csak úgy emlékezni. Ezek életbevágóan fontos dolgok. Szóval a tárgyalás Veesenmayernél folyt...

Kemény: Lakatos volt a közvetítő. Ő megbeszélte a fogalmazványt a Kormányzóval vagy odavitte, mert visszajött azzal, hogy stiláris módosításokat javasol.

Elnök: Tehát az alatt, amíg Önök ott voltak Veesenmayernél, Lakatos felment a Kormányzóhoz? Azzal jött vissza, hogy a Kormányzó stiláris módosításokat akar. Mik voltak ezek?

Kemény: Egyrészt túl hosszúnak találta a szöveget és a kormány elnevezése körül. Nemzeti Összefogás Kormánya, hogy ilyen elnevezéssel illessék, ekörül folyt a vita.

Elnök: Elvben ekkor már megvolt a kormányzói hozzájárulás a lemondáshoz?

Kemény: Igen.

Elnök: A Szálasi részére adandó kabinetátalakítás és államfői jogkör ideiglenes betöltésére felhatalmazást illetőleg?

Kemény: Ez lett volna a szövegben, amiről tárgyaltak.

Elnök: De lényegileg e három pontban megvolt a kormányzói hozzájárulás?

Kemény: Igen.

Elnök: Figyelmeztetem, hogy Önben egészen váratlanul már tegnap is bizonyos őszinteségi jelek mutkoztak. Talán belátja a nemzetével szemben elkövetett bűnöket és érzi azt a kötelességet, hogy legalább azt tegye meg, hogy őszinte kijelentéseivel járuljon hozzá azoknak a bizonyos, részleteiben még homályban lévő eseményeknek a felderítéséhez.

Kemény: Én csak azt tudom arra mondani, hogy Lakatos az új fogalmazású szöveggel Veesenmayerrel együtt ment vissza a Kormányzóhoz.

Elnök: Arról nem tud mondani valamit, hogy a Kormányzó a délelőtti, reggeli sokkal kevesebbet tartalmazó kijelentést még délelőtt visszavonta, és mégis az esti órákban már mindenre hajlandó, lemondásra, Szálasinak adandó megbízásra? Mi történt itt közben? Jelentős dolognak kellett történnie.

Kemény: Konkrétan nem tudom, mi történt. Csak azt tudom, hogy Veesenmayer tárgyalt a Kormányzóval.

Elnök: Arról hallott, hogy Veesenmayer közölte, hogy a Kormányzó nem hajlandó semmire? Tartja magát?

Kemény: Azt hiszem, igen.

Elnök: Arról nem tudott, milyen a Kormányzó helyzete, igaz-e, hogy szabad akaratelhatározásból járhat el?

Kemény: Az én véleményem szerint ő maga kérte német védőőrizetét. Ezt Veesenmayer mondta.

Elnök: Ez nem sokat jelent.

Kemény: És Horthy az SS-parancsnokság épületében volt.

Elnök: Önöktől kellett félnie? Miért kellett neki védőőrizet? Ez is az akkori világ hazug frazeológiájának egyik alkateleme. Védőőrizet... Lefogták, magyarul így hívják, nem pedig védőőrizetnek. Nem hallott Ön olyasmit, hogy a Kormányzót azzal próbálták befolyásolni, hogy ebben az esetben remélheti csak azt, hogy fiát visszakapja?

Kemény: Ezt utólag hallottam.

Elnök: Ön tehát mire következtetett Lakatos kijelentéseiből? Önnek tisztán kellett látni a helyzetet, hogy a Kormányzó, aki Szálasi saját fogalmazása szerint is már 16-án délelőtt arra hivatkozott, hogy nem ura szabad akaratának, Ön hogy látta a helyzetet akkor abban a vonatkozásban, hogy ura vagy nem ura a helyzetnek?

Kemény: Száz százalékig nem volt ura, azonban én úgy fogtam fel és ez valószínűnek is tűnik utólag, hogy befolyás alatt állt. Ő akkor az államfői kötelességét megtagadhatta volna (...) Ő befolyásolva érezte magát.

Elnök: Kitől?

Kemény: Talán a helyzettől, ami akkor volt.

Elnök: (...) Lakatos ebben a vonatkozásban nem tett kijelentést? Nézze, Lakatos tanúként lesz kihallgatva ebben az ügyben.

Kemény: Lakatos mondta, de nem ezzel kapcsolatban, hogy Horthy nem jól érzi magát.

Elnök: Miért nem érzi magát jól?

Kemény: Nyugtalan és ... nem tudja továbbiakat...

Elnök: Na és azután mi lett a végeredménye ezeknek a Lakatos közvetítésével folytatott tárgyalásoknak?

Kemény: Az, hogy Veesenmayer Lakatossal visszajött és hozták az aláírt lemondási nyilatkozatot (...)

Elnök (Gerához): Szálasitól Ön utasítást kapott a párt vezetésére. Mi volt a leglényegesebb rendelkezése ezt követően?

Gera: A párt működésének megindításáról intézkedett. Rendelkeztem a pártszolgálatról is a pártvezető kívánságára.

Elnök: Tehát az volt a lényeg, hogy ha a pártszervezet vezető állami rendészeti szerveket a közérdek védelme érdekében valamire utasít, azok ezt kötelesek végrehajtani?

Gera: Igen.

Elnök: Tehát ez azt jelenti, hogy az államrendészeti szervek a pártszervezetnek alárendeltettek. Igen?

Gera: Épp az ellenkezője van kidomborítva, hogy a pártszervezet közvetlenül nem rendelkezik az államrendészeti szervekkel.

Elnök: Mivel van ez kidomborítva?

Gera: Ilyen esetben köteles írásban kiadni a rendelkezést.

Elnök: Ez itt van, hogy köteles végrehajtani.

Gera: ...és láttamoztatni a helyettesével, valamint úgy gondolom, hogy a pártszolgálat vezetőjével. Általánosságban tudomásom szerint soha ily rendelkezés ki nem adatott egyetlen egy sem az országban.

Elnök: Szóval a pártszervezet-vezető részéről Ön szerint gyakorlatban nem történt ily rendelkezés?

Gera: Nem.

Elnök: Vagyis nem élt volna a pártszervezet vezetője ezzel?

Gera: Nem, mert simán sikerült elintézni a közrendészeti szervekkel.

Elnök: Simán sikerült elintézni? (Derültség a hallgatóság körében.) Igen tudjuk, mi volt a célja a pártszervezet keretében az ún. pártszolgálatnak.

Gera: A pártszolgálat tulajdonképp a párt belrendészeti szerve.

Elnök: Ezt a pártszolgálatot is Ön szervezte meg?

Gera: Nem én, hanem kineveztem a pártszolgálat országos vezetőjét.

Elnök: Kit?

Gera: Olaszi Sándort. Tehát a pártszervezet vezeti a párt belső rendjét, tartja azt fenn ünnepségeken, őrséget ad, ez volt a feladata, tulajdonképp mondjuk békeidőben a pártszolgálatnak.

Elnök: Most nem békéről van szó. Majd ha Vajna kihallgatására kerül sor, ki fog tűnni, hogy egy Vajna által kiadott rendelkezésben az foglaltatik, hogy a pártszolgálat arra hivatott, hogy a közigazgatási hatóságoknak a rendeletek és szabályok végrehajtásában támogatást, segítséget nyújtson. Igaz ez?

Gera: Ismétlem, az előbbi a szervezeti szabályok értelmében normális időkre vonatkoztak. Egyébként pedig, amennyiben...

Elnök: Háborús viszonyok közt méginkább fennállhatott ez, hogy a pártszolgálat tulajdonképp egy további karhatalmat, vagy rendészeti alakulatot jelentett.

Gera: Nem. A pártoh belül, ismétlem, a párt beléletében. Reprezentatív testület volt, ünnepségeken felvonult.

Elnök: Helytelen a vallomása.

Gera: Ha azonban a hatóság, így az államrendészeti szervek a párt segítségét kérték, bármilyen ügyben karhatalmi segítséget kértek, akkor a pártszolgálat állt a rendőrség vagy csendőrség segítségére és támogatására.

Elnök: Kinek a támogatására?

Gera: A csendőrségnek, vagy a rendőrségnek.

Elnök: Tehát csak ez volt a pártszolgálat feladata? Csak rendészeti alakulatok támogatása?

Gera: Tisztára, igen.

Elnök: Közigazgatási hatóságoknak nem?

Gera: Általában államrendészeti és közigazgatási hatóságok nak is.

Elnök: Ez lényegileg ugyanaz, amit én mondtam, amire Ön azt mondta, hogy nem. Tehát az volt a feladata a pártszolgálatnak, hogy támogassa a rendészeti alakulatok munkáját, vagyis lényegében maga is rendészeti teendőkkel megbízott fegyveres alakulat volt.

Gera: Általában később oly rendezést nyert a dolog, hogy a pártszolgálat önállóan nem járhat el, csak rendőrökkel, vagy csendőrökkel együtt. Itt van a belügyminisztérium szabályzata, és ily esetben a rendőr és csendőr, mint szakközeg parancsnokolt, ha ketten járnak is el. (Mozgás a hallgatóság körében.)

Elnök: Van tudomása arról, hogy ez a pártszolgálat mily visszaéléseket, atrocitásokat követett el?

Gera: Be kell jelentenem azt, hogy a hatalom átvétele után a budapesti főkörzet úgyszólván pártszolgálat nélkül maradt, nevezetesen a felfegyverzett pártszolgálat átalakult fegyveres nemzetszolgálattá és a Radetzky-laktanyában volt elhelyezve.

Elnök: Ki szervezte meg a fegyveres nemzetszolgálatot, Vajna, vagy Ön?

Gera: Semmi közöm nem volt hozzá. Annak vezetője Székessy István volt és mint a pártot, a pártszolgálatot is újra kellett szervezni. Ennek szervezésére kapott Olaszi Sándor megbízást országos viszonylatban.

Elnök: Budapesten nem volt pártszolgálat? Ki volt az a sok karszalagos?

Gera: Ismétlem, egy része fegyveres nemzetszolgálattá alakult át.

Elnök: De azt mondja, hogy ez nem az Ön hatósága alá tartozott.

Gera: Nem. A belügyminisztérium, vagy a totális minisztérium alá.

Elnök: Mikor történt az átalakulás?

Gera: Az október 15-e utáni napokban közvetlenül.

Elnök: Akkor pártszolgálat csak vidéken volt.

Gera: De Pesten is megalakítottuk.

Elnök: Teljes egészében átalakult fegyveres nemzetszolgálattá?

Gera: Nem tudom. Azt sem tudom, mennyi volt a létszám. Azt hiszem, nem teljes egészében, de abból rekrutálódott a fegyveres nemzetszolgálat.

Elnök: Tudja, ha ez így van, ahogy Ön mondja, ez egy további szegénységi bizonyítvány ám az Ön vezérére, Szálasi Ferenc részére, hogy ilyen embereket szemelt ki. Ön tehetetlen senki-ember volt, nem tudott semmit sem csinálni, nem volt sem hatásköre, sem eredményes a munkája! Ön nem látja, hogy ezzel tulajdonképp a pártvezetőjét becsmérli, hogy ilyen embert szemelt ki, aki semmit nem tudott csinálni.

Gera: Azokról az időkről volt eddig szó, amikor nekem tulajdonképp hatásköröm nem volt.

Elnök: Ne beszéljen, hogy október 15-e után hatásköre nem volt.

Gera: Arról még nem beszéltem, hogy október 15-e után mily intézkedéseket tettem.

Elnök: Arról beszélünk. Azt mondja, hogy még azt sem tudja, hogy a pártszolgálatnak Budapesten hány tagja volt.

Gera: Ismétlem, a pártszolgálatot Budapesten nem én szerveztem meg. Az országos pártvezetőt kineveztem, akinek feladata volt a megszervezés.

Nekem nem a pártszolgálat szervezése volt a feladatom, hanem a párt szervezése, sajtó, propaganda, szociális osztály, stb. (...)

Elnök: Fegyverrel Ön látta el a fegyveres pártszolgálatot?

Gera: Soha.

Elnök: Ki rendelte el a felfegyverzést?

Gera: Valószínű, hogy az október 15-i felfegyverzésből maradt ezekből, vagy hadműveleti terület lévén Budapest, nagyon könynyen jutott mindenki hozzá.

Elnök: Nem ezt kérdeztem. A rendelkezést ki adta ki a pártszolgálat felfegyverzésére?

Gera: Én nem adtam ki.

Elnök: Miért ismerte be a nyomozás során?

Gera: Nem ismertem be, én ilyent nem mondtam, hogy a pártszolgálatot fel kell fegyverezni.

Elnök: A nyomozás során ezt mondta (Olvassa): „1944. november hó 24-én utasítást adtam ki a párttagok fegyverviselésével kapcsolatban."

– Gera szerint e rendelkezés célja nem felfegyverzés, hanem inkább az volt, hogy szabályozzák a fegyverviselést, hogy megvonják a fegyvereket azoktól, akik engedély nélkül fegyvert viseltek.

Gera elismerte, hogy már 1944. október 5-én utasítást kapott Szálasitól, hogy a hatalomátvétel esetén az előre elkészített rendeletet – a Hungarista Mozgalom újjászervezésére és a pártszolgálat felállítására – ki kell adni. –

Elnök: Hát a pártszolgálat, s általában a Hungarista Mozgalom megszervezése körül milyen további intézkedéseket tett?

Gera: Osztályvezetőket jelöltem ki országos viszonylatban a sajtópropaganda osztály részére, a szociális osztály részére. Munkám oroszlánrészét a Budapesten átvonuló menekült párttagok irányítása, átmeneti elhelyezése képezte. Ezrével torlódtak és jöttek naponta.

Elnök: A pártszolgálattal Ön közelebbről nem foglalkozott?

Gera: Nem.

Elnök: Jelentéseket sem kapott a pártszolgálat országos vezetője részéről?

Gera: Kérdeztem tőle természetesen, hogy mennyire halad a munkája és az országos megszervezés. Olaszi körutat végzett a Dunántúlon.

Elnök: Arról nem tudott, hogy a pártszolgálatosok visszaéléseket követtek el?

Gera: Amikor értesültem róla, akkor a következő intézkedéseket tettem.

Elnök: Mikor értesült róla?

Gera: Határozottan nem tudom, október-november hónapban.

Elnök: Miről értesült, hogy mit csinálnak a pártszolgálatosok?

Gera: Jöttek olyan jelentések, hogy behatolnak a házakba, hogy a párthelyiségbe bekísérnek például zsidókat. (Zaj és derültség a hallgatóság között.)

Elnök: Csendet kérek! Csak bekísérnek?

Gera: Igen, és természetesen bántalmazásokról is szóltak a jelentések. (Zaj és felkiáltások a hallgatóság soraiban: Természetesen!)

Elnök: Öldöklésekről is?

Gera: Nem, ilyen konkrét formában ilyen jelentés hozzám nem érkezett...

Elnök: S amikor megkínozták az embereket, erre hogy intézkedett?

Gera: Hozzám megkínzásról jelentés nem futott be. Sokszor szögezték ellenem ezt a vádat, azonban kiderült, hogy ezek a bestialitások jórészt a körülzárt Budapesten történtek, amikor én már nem tartózkodtam itt.

Nagy Vince pol. ügyész (közbeszól): Már októberben is történtek.

Gera: Ezeket nem pártszolgálatosok követték el, rablóbandák garázdálkodtak a fővárosban.

Elnök: Az Önök párttagjai közül kerültek ki.

Gera: Könnyen hozzá tudtak jutni nyilas karszalaghoz és mindenki ezzel járt.

Elnök: A kiürítéssel kapcsolatban adott ki rendelkezést?
Gera: Adtam, a pártvezető rendeletére a hungaristák kötelesek voltak eltávozni családtagjaikkal együtt.

– Az elnök ezután Gerának a vádiratban szereplő három beszédét ismertette.

– Az első a Győri Nemzeti Hírlap 1945. március 13-i számában található. Gera a többi között kijelentette: „Magyar vonatkozásban a zsidóság és a vele kapcsolt liberális rendszer elleni harc Szálasi Ferenc hungarizmusában jutott kifejezésre... A zsidó fajiság méltó képviselője a liberális rendszer a családi szentség otthonából züllésbe akarta taszítani a magyar nőt, a családi életet megbontani és ezáltal a nemzetet alapjában megrendíteni, amely mind a zsidóság világhatalmi céljait szolgálta."

– Gera védekezésül kijelentette: a liberalizmus ellen beszélt, de „nem ilyen mondatfűzésben", – ez „az újságíró stilizálása".

– A vádiratban szereplő második Gera-beszéd a Pápai Újság 1945. január 15-i számában jelent meg.

Részlet a beszédből: „Azt kérdezhetné tőlem valaki, hogyan állítható be az emberiség fejlődésének mértékébe a kommunizmus? Erre azt felelem, sehogyan, mert ez egyedül a zsidó világ uralkodni vágyásába állítható be. Hisz az nem más, mint betetőzése annak, amit a liberalizmus elkezdett, mert hiszen a liberalizmus megingatta az Isten, a haza és a család fogalmát, a kommunizmus teljesen ledönti azokat és a magántulajdontól megfosztott embert belöki az államkapitalizmus karmaiba, ahol azt hangoztatják, hogy minden a népé, valójában pedig a zsidóké."

– Csepregen Gera a honvédség tagjai előtt beszélt és a többi között a következőket mondotta: „Hitler Adolf, Benito Mussolini és magyar viszonylatban Szálasi Ferenc érdeme, hogy megmutatták nemzeteinknek, de megmutatták a világnak is a fejlődés útját, ... kimondották, hogy nem az egyén a fontos a maga kis piszkos érdekeivel, hanem fontos az örök nemzet... Mi nemcsak szónokolni akarunk. Mi dolgozni, harcolni és áldozni akarunk, mert mi százszor inkább választjuk a hősi halált, mint a becstelen életet."

Az elnök megjegyzése: „Nem nagyon látom, hogy az Önök díszes vezető társaságában valaki is a hősi halált választotta volna."

Ezután Gera a népbírák és vádlott-társai kérdéseire válaszolt.

Lészay népbíró: Tud-e arról, hogy a Katona József utca 21. számú házból 263 zsidót éjszaka elvittek a Szabadság térre, ott félig levetkőztették őket, nyolcvan munkaszolgálatost kiválasztottak közülük, a Duna-partra vitték és agyonlőtték őket. A többit pedig a gettóba hurcolták, holott védett házban voltak.

Egy ilyen óriási eseményről, amelyről a külföldi rádiók két nap múlva már értesítést adtak és mindenki beszélt, Ön nem tudott semmit?

Gera: Nem tudtam semmit.

(...) Horváth népbíró: Miért vállalt tagságot, miért vállalt szerepet a pártban?

Gera: Kérem bíró úr, én a pártban egy napszámos ember voltam, amilyen az édesanyám volt, aki kenyérsütő kofa volt.

Horváth népbíró: Engedje meg, hogy közbevágjak, mindegyikünknek megvan a keresztje, mindenki hordja, pláne a mai időkben, amikor sok minden másképpen lenne, ha Önök nem lettek volna. Azt mondja meg, miért ment a pártba és miért tevékenykedett?

Gera: Igyekszem rövidre fogva előadni. A legszegényebb körülmények között küzdöttem fel magam orvossá. A Stefániának voltam orvosa Makón, az ún. Vertán-telepen. Hozták a fagyott gyermekeket hozzám, a szegény, nyomorult beteg gyermekeket. Ez a tény lázított engem az akkori rendszer ellen és rávezetett arra, hogy közegészségünk ügye nem orvosi kérdés, hanem az akkori rendszer és politikum kérdése. Rájöttem arra is, hogy a rendszerváltozás érdekében minden hazáját szerető embernek sorompóba kell állnia, még áldozatok árán is. Ezért léptem be a pártba. Szembetaláltam magamat az akkori politikai rendszerrel.

Horváth népbíró: Ne ily hosszadalmasan adja elő, térjen rá a tárgyra.

Gera: Most fogok rátérni. Én Makó városában mint az OTI orvosi tanács elnöke a választmány tagjaival, szociáldemokrata munkásokkal voltam együtt. Ismételten beszélgettünk, ők is a szocializmusban látták a helyes utat, mint régi szociáldemokraták.

Horváth népbíró: Egyszóval Ön el akarja velünk hitetni, hogy nem volt más fegyvere, csak egy zsebkése?

Gera: Igen.

Horváth népbíró: El akar hitetni velünk valótlan dolgokat. Ha Ön a párt vezetésével volt megbízva az egész ország területén nem tudjuk elhinni, hogy nem tudott semmiről, még akkor sem, amikor látta a fegyverek kiosztását.

Gera: Fegyverről előttem nem volt soha szó.

(...) Mérő népbíró: Mikor távozott Ön hősként Budapestről?

Gera: December 22-én.

Mérő népbíró: Amikor ki és bejárt az Andrássy út 60-ba, nem látta, hogy fuvarszámra hordták oda a rablott holmit és százszámra zárták be oda az ártatlan magyar állampolgárokat december 22-e előtt?

Gera: Kérem bíró úr, én úgyszólván naponta jártam be annak a háznak még a pincéjébe is, – hiszen sokszor volt légó – de soha nem láttam idegen embert, senkit sem. (Zaj és közbekiáltások: Gazember!)

Mérő népbíró: Naponta járt le a pincébe?

Gera: Légi riadó miatt.

Mérő népbíró: És nem hallotta az áldozatok sikongását, jajgatását, ordítását?

Gera: December 22-e előtt soha.

Mérő népbíró: Október 15-e és december 22-e között nem hallotta, nem látta ezeket a dolgokat?

Gera: Lehetetlennek tartom. (Zaj.) Lehetetlennek tartom, hogy én ne tudtam volna róla, vagy ne hallottam volna, ha ilyesmi előfordult.

Mérő népbíró: Ön itt azt mondta, hogy amikor tudomására jutott valamilyen atrocitás, intézkedett, hogy azonnal vizsgálják ki és orvosolják, kapott arról jelentést, hogy orvosolták?

Gera: (Gondolkodás után.) Átadtam a rendőrkapitánynak.

Mérő népbíró: Ha nem talajgyökeres stílusban adta volna ki a rendelkezést, akkor megértették volna, és nem hordták volna a szegény ártatlan emberek ezreit a Dunához, nem gyilkolták volna le őket.

Gera: Nem tudok róla.

(...) Korbasits népbíró: Vallomása elején Ön azt mondta, hogy szeptemberben és október elején Kovarcz közvetlenül Ön alá tartozott.

Gera: Soha. Ezt én nem mondottam, ez nem felel meg a valóságnak.

Elnök: Azt mondotta, hogy mint a pártépítés vezetőjének Kovarcz alárendeltje volt Önnek.

Gera: Igen, de augusztus 24-én ez a jogviszony megszűnt.

Elnök: Ön azt mondta, hogy ez akkor szűnt meg...

Gera (közbevág): ... amikor a pártot feloszlatták.

Elnök: És amikor Szálasitól azt az utasítást kapta, hogy a párt vezetését vegye át.

Korbasits népbíró: Ön úgy akarja a dolgot beállítani, hogy a pártszolgálatosok nem követtek el atrocitásokat. Ön azt mondja, hogy akkoriban nem tudta megállapítani, de a népbíróság most visszamenőleg meg tudta állapítani az összes tömeggyilkosságokat és terrorcselekményeket. Már ítéletek is hangzottak el ezek fölött.

Gera: Bocsánatot kérek, de nekem nem volt konkrét értesülésem erről.

Korbasits népbíró: Az Ön büntetőjogi felelőssége szempontjából nem lényeges, hogy volt-e tudomása, csak az a lényeges, hogy az Ön vezetése alá tartozó személyek ilyen cselekményeket hajtottak végre, az irányelveket pedig Ön adta ki nekik. Ez vonatkozik az Ön ügyére. Most még egy dologra szeretnék kitérni. Ön úgy szereti a dolgot beállítani, mintha elsősorban zsidók ellen hajtottak volna végre gyilkosságokat és követtek volna el rablásokat. Ez nem áll. Én Budapesten éltem át ezeket az időket, amikor már gettó volt, és a teljes zsidótlanítás befejeződött. Láttam, hogy katonaköteles férfiaknak nem lehetett az utcán mozogniok az Önök rémuralma következtében. Tud erről?

Gera: Nem.

Korbasits népbíró: Arról sem tud, hogy állandóan kutattak a házakban minden elbújt férfi után?

Gera: Micsoda?

Korbasits népbíró: Nyilas karszalagos pártszolgálatosok, csendőrök és rendőrök.

Gera: Erre én rendelkezést nem adtam ki.

Korbasits népbíró: Nem gondolja, hogy az Ön terrorlegényei gátolták meg, hogy itt egy ellenállás kifejlődjék?

Gera: Milyen ellenállás?

Korbasits népbíró: Önök ellen és a németek ellen.

Gera (Hallgat).

Korbasits népbíró: Mert az is az Önök bűne, Ön az előbb azt mondta, hogy azért lett nyilas párttag, mert a 25 éves rendszert tartotta bűnösnek abban, hogy a magyar nép lehetetlen életviszonyok között élt. Tudja-e, hogy Önök ennek a 25 éves letűnt rendszernek édes gyermekei?

Gera (Hallgat).

Korbasits népbíró: Tudja-e, hogy aki szembe mert szállni ezzel a rendszerrel, eltették láb alól, felakasztották, de legalábbis hosszú esztendőre bebörtönözték?

Gera: Tisztában vagyok vele.

Korbasits népbíró: Viszont azt is tudja, hogy a maga pártvezetőjét ezzel szemben csak 3 évre ítélték el.

Gera: Pártunkat éppúgy üldözték.

Korbasits népbíró: Ez nem igaz, hiszen éppen most mutattam meg konkréten, hogy mi a különbség, milyen büntetést kaptak Önök és milyeneket a baloldal. Az elnök úr a tegnapi tárgyaláson nagyszerűen igazolta Ön előtt, hogy az Önök pártjának szerepe nem az akkori rendszer elleni harc volt, hanem a hatalomért való versengés.

Gera: Én mindent elvesztettem ebben a harcban, saját autómból szálltam ki, ott kellett hagyni családi házamat, bútorozott szobába költöztem és áldozatommal bizonyítottam be azt, hogy én másokért harcolok.

(...) Frank népügyész: Ön azt mondja, hogy pártja soha nem hirdetett gyűlöletet? Az elnök úr felolvasta itt az Ön beszédeit. Nem talált ezekben egyetlen szólamot sem, amely gyűlöletre hirdetett? Mit hirdetett Ön a kommunizmussal és a zsidósággal szemben? Ez nem gyűlölet? Ez a legkristályosabb gyűlölet.

Gera: Én nem voltam gyűlölködő vagy antiszemita soha. (Derültség a hallgatóságban.)

Frank népügyész: Itt ismertetett beszédeiben nem talál gyűlöletet?

Gera: Nem.

Frank népügyész: Akkor mi nem tudunk magyarul. Mondja kérem tagja volt annak a legfőbb titkos tanácsnak, mely öt tagból állott?

Gera: A pártvezér engem ismételten meghívott...

Frank népügyész: Én most arról a legfelsőbb titkos tanácsról kérdezem, amelynek tagja volt Szálasi, Csia, Henney, Szőllősi is. Tagja volt Ön ennek?

Gera: Ilyen összetételben ismételten megjelentünk megbeszélésre.

Frank népügyész: Nehezen ugyan, de lehet valamilyen választ kapni Öntől. Azt mondja meg, emlékszik-e arra, hogy ezen a titkos tanácsülésen egy alkalommal olyan bejelentést tett, hogy partizánharcra felajánlotta a nyilas pártszervezeteket Csataynak?

Gera: Ez a pártvezető rendeletére történt. Én csak végrehajtó szerv voltam.

Frank népügyész: Ön ugyebár október 15-e után a minisztertanácsokon mint meghívott vett részt?

Gera: Nem minden esetben.

Frank népügyész: Nem azt mondtam, hogy minden esetben, azt kérdeztem, hogy mint pártfigyelő részt vett-e minisztertanácsokon?

Gera: Nem mint pártfigyelő vettem részt, de tisztán amiatt, hogy tájékozva legyek.

Frank népügyész: Mindegy: Emlékszik-e a november 19-i minisztertanácsra, mely elhatározta, hogy amennyiben három napon belül nem érkezik meg a svéd kormánytól a Szálasi-kormány elismerése, akkor a védleveles zsidókat átadják Vajnának, a főmészárosnak? Emlékszik erre az ultimátumra?

Gera (Hallgat).

Frank népügyész: Álljon fel Kemény Gábor. Ön bizonyára tud arról, hogy az Ön személyén keresztül akarták közölni az itteni svéd megbízottal, hogy a menleveles zsidókat kiszolgáltatják Vajnának, ha az ultimátum értelmében három napon belül nem ismerik el a Szálasi-kormányt? Mi volt ebben az Ön közreműködése?

Kemény: Azt hiszem, november 17-én Szálasi Ferenc elrendelte, hogy azt a bizonyos hat kategóriát adják át és ezt végrehajtás céljából kiadta az illetékes minisztereknek. Nem tudom, hogy minisztertanácson történt-e, de a rendelkezés az volt, hogy amennyiben a megszabott határidő alatt nem érkezik meg a semleges kormány elismerése, akkor a zsidóügyekkel foglalkozó osztály, a rendőrség, vagy a csendőrség átveszi ezeket a menleveleseket is.

Frank népügyész: És mit jelentett volna az, ha a menleveleseket a csendőrség veszi át?

Kemény: Azt, hogy akkor nem tudtam volna már biztosítani számukra a külföldi védelmet és így a többi zsidókkal azonos elbírálás alá estek volna.

Frank népügyész: Mondja csak még egyszer: Ha milyen elismerés nem jön meg?

Kemény: A svéd kormány elismerése a mi kormányunkhoz.

Frank népügyész: Szóval, ha a svéd kormány nem ismeri el a magyar kormányt, akkor a menleveleseket nem tekintik menleveleseknek, hanem átadják őket a belügyminisztériumba a rendőrségnek, a csendőrségnek és ezután ugyanolyan elbírálás alá fognak esni, mint a nem menlevelesek?

Kemény: Igen.

Frank népügyész: Szóval egy kis zsarolás volt. – Mi történt ezután?

Kemény: Ezeket a rendeleteket végre kellett hajtani és mivel a menlevelesek biztosítását a svédeknek kellett vállalniok, s én ígéretemet be akartam tartani, miután úgyis csak párnapos különbségről volt szó, úgy oldottam meg a kérdést, hogy üzentem a svéd követnek – azt hiszem, Danielssonnak hívták –, aki azután elküldte egyik bizalmasát és azzal beszéltem meg, hogy másképpen nem tudom a szituációt megmenteni, mert bizonyos szempontból magam is kötve vagyok, csak úgy, ha a követ megjelenik nálam és megbeszéljük a felmerült problémákat. Azt hiszem, három dologról volt szó. Egyik az volt, hogy ezzel kapcsolatban most már kedvezőbben fogja jelentéseit a svéd kormányzathoz Stockholmba elküldeni, a második, hogy később a stockholmi sajtóban kedvezőbb hírek is jelentek meg rólunk, a harmadik pedig, hogy egyszer említettem, az elismeréshez a nagyhatalmak hozzájárulása szükséges, és most megígérte, hogy ezt sürgősen szondírozni (sic!) fogja. Meg is jelent nálam a követ és ezeket tanú előtt közölte velem. Ekkor halasztást adtam neki december 14-ig, de ezt a terminust még meg is hosszabbítottam. Később én elmentem Budapestről és így a menlevelesek a Palatinus-házakba...

Frank népügyész (közbevág): A menlevelek hatálytalanítását a helyzet súlyosbításának tekintette?

Kemény: Ennek a lehetőségét?

Frank népügyész: Igen.

Kemény: Feltétlenül, már bizonyos külpolitikai szempontból...

Frank népügyész: Nem látom tisztázottnak, hogy kitől, vagy kiktől származott ez az elgondolás, hogy ha bizonyos idő alatt nem jön meg az elismerés, akkor a menleveleket tárgytalannak tekintik?

Kemény: Úgy emlékszem, a belkormányzat részéről a zsidóügyekkel foglalkozók vagy Ferenczy közölte velem...

(...) Frank népügyész: (Gerához): Beszélt Ön arról, hogy volt az V. kerületi pártház pincéjében és azután leváltotta a kerületvezetőt? Mit látott a pincében?

Gera (válasza alig hallható): Egyetlen ügyet láttam ott. Volt ott egy nő, megkérdeztem, hogy kicsoda. Előbb magyar nőnek mondta magát, de később mégis kiderült, hogy valójában zsidónő. (Nagy zaj. Felkiáltások: Az nem magyar?) Intézkedtem, hogy azonnal kísérjék át a rendőrségre és a jelen nem lévő kerületi vezető leváltására adtam utasítást.

Frank népügyész: És mit mondott ez a nő, hogyan került oda, a pincébe?

Gera: A részletekre már nem emlékszem.

Frank népügyész: Nem beszélt arról, hogy bántalmazták?

Gera: Nem.

Frank népügyész: Hát akkor miért kellett ilyen intézkedést tennie? Úgy látszott talán, hogy van valami bűne a nőnek? Így találta a kihallgatása vagy kikérdezése során?

Gera: Én nem hallgattam ki, azt hiszem, akkor már gettó volt és nem tudom, vajon nem olyan házban...

Frank népügyész: Más pártházban nem járt ellenőrző körúton?

Gera: Nem jártam.

– Gera népügyész kérdésére elmondotta, hogy őt a nemzetiszocializmus felé az húzta, hogy a fasiszta Olaszország és a nemzetiszocialista Németország orvosi folyóirataiból kapott értesüléseket arról, hogy „milyen nagyon szép és komoly munka folyik ott. Én gyermekorvos voltam – tette hozzá Gera –, elsősorban népszaporodási kérdésekkel foglalkoztam és ez a szempont volt az, ami engem a nemzetiszocializmus felé húzott."

Nagy pol. ügyész: (...) Ön, Gera József, azt mondta, hogy a németek március 19-iki bejövetelét ellenséges lépésnek tekintette és azóta az országot nem tartotta önállónak, függetlennek.

Gera: Azt nem mondtam, hogy ellenséges lépésnek tekintettem. Mindenesetre...

Nagy pol. ügyész: (Félbeszakítja.) Barátságosnak, vagy ellenségesnek tekintette? Feleljen.

Gera: Nem kimondottan ellenségesnek. A magyar nép önérzetét sértő lépés, de nem mondom, hogy ellenséges.

Nagy pol. ügyész: Ön magyar ember és az Ön önérzetét sértette. Azt is tudja talán, az előzte meg ezt, hogy Hitler kihívta Horthyt a főhadiszállásra, felszólította, járuljon hozzá, hogy a német csapatok bejöjjenek az országba, Horthy ezt megtagadta, ekkor Hitler Horthyt 24 óráig fizikailag visszatartotta és közben megindította csapatait. Tudott Ön erről?

Gera: Pletykákat hallottam, konkrétumokat azonban nem tudhattam.

Nagy pol. ügyész: Mindenesetre maradjunk ott, amit már Ön rögzített a vezérkari nómeklatúra szerint, hogy a nemzetet és a nemzeti önérzetet sértő magatartás volt az, hogy a németek bejöttek. Talán már értesült róla, a Hungarista Napló megállapítja, hogy Szálasi és Kemény olyan tárgyalásokat folytattak a németekkel, Veesenmayerral és a többiekkel, amelyek során kétirányú segítséget kértek tőlük. Kérték, hogy adják a németek beleegyezésüket Szálasi hatalomra jutásához és kérték másodszor, hagy adjanak ehhez fizikai segítséget, amit ők úgy fejeztek ki, hogy „politikai rendőri óvintézkedés". Akkor ezek után értesítem arról is, hogy ebben a Naplójában Szálasi még azt is kifejezi, hogy leghelyesebbnek tartaná, ha ugyanaz történnék meg a hatalomátvétel simasága érdekében, ha a németek megint azt tennék, amit március 19-én tettek: Horthyt előre hívnák el Magyarországról, hogy távollétében a rendcsinálást végrehajthassák.

Gera: Ezt a vádiratból olvastam.

Nagy pol. ügyész: Mármost, ha Ön a március 19-i német bejövetelt a nemzeti önérzetet és az Ön magyar önérzetét sértőnek találta, nem gondolja megalázó dolognak, hogy az Ön vezére ismételten kérte a németektől ennek a március 19-i eseménynek a megismétlését, hogy így juthasson uralomra? Nem gondolja, hogy ez sérti Önnek és más magyaroknak az önérzetét?

Gera: Én nem tudom, hogy ez így történt.

Nagy pol. ügyész: De mondjuk, hogy a Naplóban van.

Gera: Én nem tudom, hogy ez így történt-e. Szálasi Ferenctől nem hallottam erre vonatkozólag nyilatkozatot. Én csak egyet tételezek fel, mégpedig azt, hogy Szálasi Ferenc mindig a nemzet érdekében cselekedett. (Derültség.)

Nagy pol. ügyész: De feleljen már a kérdésemre. Ön nem volt még itt, amikor őt kihallgattuk és az elnök úr felolvasta ezt a Naplót, Szálasi azonban Naplójában írja, hogy katonai, vagy politikai rendőri intézkedéseket kért a németektől, azonkívül, hogy a leghelyesebbnek tartaná, ha mint március 19-én történt, a németek a Kormányzót elhívnák Németországba és távollétében történik meg a rendcsinálás. Ha pedig ez így van, ezt Ön nem tartja magyar önérzetével összeegyeztethetetlennek és arra sértőnek?

Gera: Ha ez így van, attól függ, hogy ki követte el.

Nagy pol. ügyész: Szálasi Ferenc követte el, ezt le is rögzíti a Naplójában. Feleljen hát: ha Ön ezt az eljárást akkor nem tudta, amit most megtudott, nem tartotta volna önérzetét sértőnek igen, vagy nem?

Gera: Nem is tudom feltételezni Szálasiról.

Nagy pol. ügyész: Elnök úr kérem, méltóztassék közölni vele, hogy ez történt, hogy a március 19-i események megismétlését kérték és kérték ezenkívül politikai rendőri akciók kezdeményezését. Ne ügyészi szájból hallja.

Elnök: Ez bennfoglaltatik a Hungarista Naplóban. Tegnap már tettem is utalásokat idevonatkozólag. (...) További észrevétel?

(...) Beregfy: Mikor ismert meg engem?

Gera: Október 16-án.

Beregfy: Tud-e arról, hogy milyen intézkedést adtam ki az Árpád-szalag viselésével kapcsolatban?

Gera: Azt hiszem, csak egyetlenegy zászlóaljnak volt szabad viselnie.

Beregfy: Tud-e arról, hogy milyen intézkedést adtam, mikor tudomást szereztem arról, hogy a párttagoknál fegyver van?

Gera: Nem tudok.

Beregfy: Arról sem tud, hogy milyen viszonyban voltam a német vezetőkkel, Winkelmann-nal és a többivel?

Gera: Azt hiszem, nem jó viszonyban. Úgy emlékszem.

Elnök: További észrevétel?

Szálasi: Nincs kérdeznivalóm.

Kemény: Nincs kérdésem.

Csia: Nincsen.

Elnök: Tíz perc szünetet tartunk.

(Szünet után)

Elnök: Folytatjuk a főtárgyalást. Kérem elővezetni az összes vádlottat, Vajna Gábor kivételével. (Megtörténik.)

Lukács védő: Mélyen tisztelt elnök úr! Nagytekintetű Törvényszék! Azon tiszteletteljes kérésemet terjesztem a néptörvényszék elé, méltóztassék védencemnek, Kemény Gábornak lehetővé tenni azt, hogy egy deklarációt tegyen. Eddig talán nem volt alkalma mindazt elmondani, amit el akart mondani és miután már a tegnapi nap folyamán méltóztatott konstatálni, hogy kijött belőle az őszinteség és őszintén óhajtott minden kérdésre feleletet adni, engedtessék meg neki az, hogy ezt a deklarációt megtehesse.

Elnök: Kemény Gábor! Szólni kíván?

Kemény: Igen.

Elnök: Milyen vonatkozásban kíván megnyilatkozni?

Kemény: Arra vonatkozólag...

Elnök: Módosítani kívánja eddigi vallomását?

Kemény: Kihallgatásom az elsők között zajlott le és utána hallgattam vádlott-társaim vallomását és ellentmondást látok bizonyos kérdésekben, amelyeknek tisztázását az úgynevezett hazaárulási kérdésre vonatkozólag magam részéről szükségesnek látom. Le akarom szögezni azt – ez az első, amit mondani akarok –, hogy mélységesen fájlalom a nyomorúságot és tragédiát, amely bekövetkezett, azonban elő akarom adni azt, hogy feltétlenül alávetettem magamat a pártvezető tekintélyének és őt megfellebbezhetetlen autoritásként magam előtt láttam. Őhozzá 35-ös programja alapján csatlakoztam tiszta meggyőződéssel és ifjú korom is felment talán, hogy ezt a tiszta meggyőződést kétségbe lehessen vonni. Ezen az úton harcoltam, mert úgy éreztem, hogy a nemzet számára nincsen más út. Természetesen, most visszatekintve el lehet gondolni azt, hogy másképpen lehetett volna cselekedni idevágó célkitűzéseinket illetően, azonban a jóakaratot és a becsületes magyar szándékot nem lehet kétségbe vonni. Úgy érzem, hogy a felmerült ellentmondásokkal kapcsolatban itt a vádlott-társaimnak a felfogására vonatkozólag egyes kérdésekre választ tudok adni.

Elnök: Ön azt mondja, hogy másként lehetett volna cselekedni. Ez nem sokat mond, hogy másként lehetett volna cselekedni. Talán másként kellett volna cselekedni.

Kemény: Másként kellett volna, kétségtelen.

Elnök: Ez nagy különbség. Másként kellett volna cselekedni. Ön itt hivatkozott arra, hogy Ön alávetette magát teljes egészében a 35-ös program alapján Szálasi Ferenc felsőbbségének. Azt akarja ezzel mondani, hogy Ön ezzel az alávetéssel minden saját kritikai ellenőrzését és saját kritikai állásfoglalását mellőzte és pusztán Szálasi felsőbbségének az elismerése alapján cselekedett?

Kemény: Meggyőződésem.

Elnök: Vagyis azt akarja mondani, hogy ha Ön nem veti alá magát Szálasi felsőbbségének, Ön saját lelkiismerete szerint és a dolgoknak saját maga által történő mérlegelésének eredményeként másként cselekedett volna?

Kemény: Október 15-én?

Elnök: Október 15-én és az október 15-ét közvetlenül megelőző német tárgyalásokat illetően.

Kemény: Szerintem ez már következménye volt az előző politikai alakulásnak, mert Szálasi Ferenc...

Elnök: Ne magyarázzon! Nem erről van most szó. Azt kérdezem, hogy október 15-én és az október 15-ét megelőző, azzal szoros összefüggésben álló németekkel folytatott tanácskozások során másként cselekedett volna?

Kemény: Ha a háború kimenetelét tudjuk, akkor igen.

Elnök: Ön a háború kimenetelét illetően is álláspontját Szálasi felsőbbségének elismerése alapján alkotta meg?

Kemény: Igen.

Elnök: Tehát Ön azt mondja, hogy Ön tulajdonképpen nem is a saját fejével gondolkodott, hanem Szálasiéval.

Kemény: Azt nem mondom, hanem azt tartom, hogy az utasításokat végre kell hajtani, mert pártfegyelem alatt is voltunk és a magam meggyőződése akkor az volt, hogy ez a helyes út.

Elnök: Ezzel nem mond sokat, hogy Ön akkor alárendelte ugyan magát Szálasi felsőbbségének, de az Ön saját meggyőződése is az volt, hogy ez a helyes út.

Kemény (Hallgat.)

Elnök: Nem érti, mit kérdezek? Azt mondom, ezzel nem mond sokat, hogy alárendelte ugyan magát Szálasi felsőbbségének, de azt látta, hogy az a helyes út, amelyet Szálasi rendel és Szálasi jelöl ki.

Kemény: Én akkor még nem láttam tisztán a politikai helyzetet. Akkor jöttem vissza a frontról is. És nem voltam katona. A katonai dolgokhoz nem értek.

Elnök: Ön most helyesnek látja azt az utat, amelyet annak idején Szálasi jelölt ki?

Kemény: Ha a fegyverszünetet tekintjük, akkor az eredményt nézve gondolkodóba lehetne esni, mert az én véleményem az volt, hogy a fegyverszünetet a doni összeomlás[23] és március 19-e között kellett volna megkötni. A háború azóta történt pusztítása alapján azonban elgondolható, hogy a fegyverszünetnek az akkori elfogadása más kimenetelű eredményt hozott volna, ha azt őszintén és a nemzettel együtt végre lehetett volna hajtani.

Elnök: Nem egészen erről van szó. Arról van szó, hogy valaki, aki vezérségre, pártvezetésre vállalkozik és aki a feltétlen pártfegyelem alapján irányítja a pártjához tartozó tagoknak a cselekményeit, egy ilyen embernek a részéről Ön az akkori helyzetben, október 15-én menthetőnek vagy pláne esetleg helyesnek tartja-e most visszamenőleg az akkori elhatározását. Az ő szempontjából nem visszamenőleg nézve a dolgokat, az ő szempontjából – akinek a felelősséget vállalnia, viselnie kellett – az akkori helyzetben nézve a dolgokat. A tárgyalás folyamán már többször volt szó arról, hogy egy német győzelemre semmiféle reális következtetési alap nem mutatkozott, csak hiedelmek, híresztelések, ígérgetések, amelyeknek helytállósága már többször megcáfolást nyert. Ezzel szemben ott voltak az egyenesen döntőnek mutatkozó szövetséges sikerek, az egyre jobban összeszoruló gyűrű Németország körül, az a tény, hogy Németországot már minden szövetségese otthagyta, egyedül Magyarország állott mellette. Egy pártvezető, egy nemzetvezető részéről Ön helyes állásfoglalásnak minősíti az akkori állásfoglalását ebben a kérdésben? Hogy ilyen helyzetben ő a Kormányzó állásfoglalásával szemben a háború továbbfolytatása mellett döntött és ezt a döntését erőszakos úton is érvényesüléshez juttatta.

Kemény: Ő azt mondotta a napokban, hogy konkrét esetben másként cselekedett volna ő is.

Elnök: Ki mondta ezt?

Kemény: Szálasi Ferenc.

Elnök: Hol mondta?

Kemény: Itt.

Elnök: Itt nem egészen így mondta. Nem mondta, hogy másként cselekedett volna. Azt mondotta, hogy újabb megfontolás tárgyává tenné más tényezők és más alaphelyzet, kiindulás mellett, elhatározását. Erre feleljen, hogy Ön a maga részéről Szálasi Ferenc akkori állásfoglalását az akkori időpont nézőszögéből tekintve helyesnek, menthetőnek, vagy elítélendőnek tartja a nemzet szempontjából?

Kemény: Én annyit tudok erre válaszolni, hogy mint külügyminiszter én feladatomat láttam abban – a rádióbeszédben is mondottam –, hogy a békére felkészüljek és így Szálasi Ferenc jóváhagyásával tettem messzemenő lépéseket és nemcsak a német győzelemre vonatkozólag. A külügyminisztériumban egy állandó permanens békeelőkészítő ülésezés folyt, mind az angolszász, mind a szovjet irányban is. Tárgyalást folytattam az angolszász vonatkozásban ifjabb gróf Bethlen Istvánnal, azután a szovjetorosz közeledéssel kapcsolatban. Egyrészt tudtam azt, hogy a mozgalmunknak volt kapcsolata, de én magam is adtam erre vonatkozólag utasításokat.

Elnök: Ne térjünk megint mellékutakra. Így teszem fel a kérdést, mert úgy látszik, mintha Önben bizonyos vívódási folyamat volna észlelhető, azonban meglehetősen ellentétes jelenségei mutatkoznak ennek. Pedig amiről most itt Ön szólni kezdett, oda csúcsosodik ki az egész kérdés és erre feleljen, hogy Ön most elítéli-e Szálasi 1944. október 15-i tettét és ami azzal közvetlenül megelőzően kapcsolatban volt a nemzet érdeke szempontjából, avagy nem? Ez a kérdés.

Kemény: (Hallgat.) Ma?

Elnök: Igen, ma.

Kemény: (Sokáig hallgat.) El nem ítélhetem a cselekvését, hogy helyes volt-e vagy helytelen. A jó szándék feltétlenül helyes volt, az eredmény sajnos nem volt helyes.

Elnök: Ezzel Ön nem mond semmit. Az eredményt mi is látjuk. Ahhoz nincs szükség az Ön bármilyen kijelentésére is. De viszont ha Ön azt mondja, hogy Szálasiban kétségtelenül megvolt a jó szándék és abban a kérdésben nem foglal álláspontot, hogy a nemzet érdeke szempontjából őt el kell-e ítélni vagy sem, akkor nem értem – bizonyos ellentét mutatkozik –, hogy miért látja szükségesnek azt, hogy az Ön tettét illetően Szálasi Ferenc személyével szemben mintegy alárendeltségre, sőt az ő vezéri akaratával szemben bizonyos Minderwertigkeitsgefühlre [magyarul: kisebbrendűségi érzés – K. E.]. Akkor mi szüksége van Önnek erre? Akkor miért nem azonosítja magát Ön Szálasival? Itt látok bizonyos törést, logikai és pszichikai ellentétet. Önben valami vajúdik, forr, a tekintetéből látni.

Kemény: (Hosszasan hallgat.) Én most nem tudok felelni erre a kérdésre.

Elnök: Én azt kérdezem, hogy Ön most elítéli-e Szálasi Ferenc október 15-i tettét azon az alapon, hogy neki, aki a vezéri szerepre vállalkozott, neki látnia kellett, mert egy vezér, aki a vezetésre vállalkozik, annak jobban kell látnia mindenkinél, nem pedig rosszabbul a népnek, mondhatni, minden egyes tagjánál.

Kemény: Nem tudom.

Elnök: Milyen vonatkozásban vannak a védő úrnak kérdései?

Lukács védő: Kérem alázatosan, a német segítség, a Kovarcz-szervezet, a zsidókérdés és a Kormányzónak presszió alatt való cselekedete tekintetében, hogy a Kormányzó úrnak Szálasi Ferencnek adott megbízása presszió folytán jött létre.

Elnök: Tessék!

Lukács védő: Kérem, Ön az első kihallgatása alkalmából miért volt gátolva abban, hogy teljes őszinteséggel megmondja azt, amiről informálva volt?

Kemény: Még nem ismertem az iratokat. A per anyagát figyeltem és az utána következő vallomásokat is.

Lukács védő: Az utána következő vallomások késztették Önt...

Kemény: Igen.

Lukács védő: ... arra, hogy itt megkönnyítse a néptörvényszéknek és a maga kirendelt védőjének a szerepét?

Kemény: A helyzet tisztázására.

Lukács védő: Kérem, amikor itt hallotta a kormányzótanács tagjainak, az országépítés vezetőinek vallomását, akik mindent nem az igazságnak megfelelően mondottak el, magyarul ezt úgy mondják, hogy letagadták, amit pedig minden pártszolgálatosnak kellett tudnia, Önben akkor ébredt valami olyan tudat, hogy én ennek alapján hajlandó vagyok elmondani itt a bíróság előtt mindent?

Kemény: Legnagyobb részt én vallottam és azt kiegészítem.

Lukács védő: Tehát a német segítségre vonatkozóan óhajtja kiegészíteni vallomását, más formában?

Kemény: Ahogyan az ügyész úrnak mondottam az előbb.

Lukács védő: Az kérem a menlevelesekre vonatkozik.

Kemény: Nem, nem. A németekkel való szoros együttműködést illetőleg.

Elnök: (...) Védő úr, nem nagyon ígér ez a vonal további eredményt. (...) Kérem Vajna Gábort! (A fogházőr a hallgatóság pfujolása közben elővezeti Vajnát.)

Vajna Gábor kihallgatása

Vajna Gábor, megértette a vádat?

Vajna: igen.

Elnök: Bűnösnek érzi magát?

Vajna: Nem. (Derültség.)

Elnök: Ön sem érzi bűnösnek magát. Ön 1944. március 19-ét követően milyen tisztséget viselt a nyilaskeresztes pártban?

Vajna: A pártvezetőtanács tagja voltam és az ellenőrzés vezetője.

Elnök: És ebben a minőségben folytatott Ön a németekkel tárgyalásokat?

Vajna: Nem ebben a minőségemben. Erre külön megbízatásom volt a pártvezetőtől Szálasi Ferenctől, hogy a német NSDAP, a nemzetiszocialista párt felé ideológiai alapon keressek összeköttetést. Ezt a megbízást körülbelül 1941 – 1942-ben kaptam.

Elnök: Milyen lépéseket tett Ön ennek a megbízásnak alapján?

Vajna: Akkor a német nemzetiszocialista párt vezető személyiségeivel szerettem volna párthivatalosan érintkezést keresni, bizonyos kérdésekben tájékozódni, felvilágosításokat kapni és miután ez akkor nem sikerült, Himmlerhez levelet intéztem, amelyben megírtam...

Elnök: Himmlerhez? Nem Hitlerhez?

Vajna: Nem, Himmlerhez. A vádiratban tévesen szerepel, hogy Hitlerhez.

Elnök: Mi volt ebben a levélben?

Vajna: A levélben megírtam, hogy ajánlatos a háború győzelmes befejezése érdekében, amelyet csak úgy látok elérhetőnek, hogy ha az ideológiailag összefogott európai népekkel közösen harcolunk, lehetővé teszi ezt Hitler Adolf, mint a Német Birodalomnak a vezére és a nemzetiszocialista pártnak ugyancsak legfelsőbb személyi vezére (Gúnyos derültség.), hogy az Európa ezen a területén élő országok nemzetiszocialista, nacionalista és szocialista alapon működő pártjai ideológiailag is összejöjjenek és együttes erővel kövessenek el mindent a háború győzelmes befejezésére. Közöltem azt is, hogy miután Magyarországon mi, a Hungarista Mozgalom meglehetősen erős nyomás alatt állunk, nem tudunk egy ilyen kezdeményező lépést megtenni, ezért feltétlenül ennek a kezdeményező lépésnek, amelynek tisztán párt- és ideológiai célja lenne, éppen ezekből az okokból kifolyólag kell a Német Birodalomból, Hitlertől kell kiindulnia. Az volt a felfogásom, hogy ha Szálasi Ferenc pártvezető meghívást kap a Német Birodalomba egy ilyen értekezletre vagy megbeszélésre, akkor erről feltétlenül jelentést tesz az akkor alkotmányos miniszterelnöknek, a miniszterelnök őt ezzel kapcsolatosan fogadja és ugyancsak ilyen címen Horthy Miklós is fogadni fogja őt. Ezzel azután a régóta várt kibontakozás, a kézfogás, a magyarországi politikai pártok között ezekben a kritikus és súlyos órákban be fog következni.

Elnök: Lett valami eredménye ennek a lépésnek?

Vajna: Nem. Nem lett eredménye. Több kérdést tettem fel a németekhez, különösen egy Hammer nevű kormánytanácsoshoz, aki az ottani belügyminisztériumnak egyik tisztviselője volt. Megkérdeztem, mit értenek ők az új Európa alatt és mi lenne az új Európának keretében a Középduna-medencében fekvő Magyarország, a vegyes nacionalitású, nemzetiségi Magyarország szerepe.

Elnök: Ennek az információnak az eredményeként mire jött rá? Arra, hogy a német nemzetiszocializmus és az Önök Hungarista Mozgalma ugyanazt akarja?

Vajna: Nem, nem ugyanazt, mert voltak elvi differenciák. A német nemzetiszocializmus ideológiai alapon a nacionalizmusra és a szocializmusra volt építve. A magyar, ennek a nacionalizmusnak és szocializmusnak magyarországi gyakorlata, ha beszélünk ennek olaszországi gyakorlatáról, akkor a fasizmusról beszélünk, vagy ha a spanyolországi gyakorlatáról, akkor a falangizmusról...

Elnök: Itt mi volt annak az egésznek a torzszülöttsége, hogy nacionalizmus és szocializmus? Ebben minden további fejlemény benne van. Na halljuk!

Vajna: A magyarországi gyakorlata ennek a Középduna-medencében élő népcsoportok közös jó életét és jólétét óhajtotta előmozdítani és ezt nem nemzetiszocializmusnak, hanem hungarizmusnak nevezte el Szálasi Ferenc még 1935-ben vagy 1936-ban. Ez a mi hungarizmusunk különbözött a német nemzetiszocializmustól abban a tekintetben is, hogy mi az egyházi kérdésben tehát a vallás és Isten kérdésében Isten és a vallás alapján állottunk. (Derültség.), Hiszen Szálasi Ferenc rendelete alapján...

Elnök: Várjon! És a német nemzetiszocializmus nem állott Isten és a vallás alapján?

Vajna: Isten és a vallás alapján állott, de volt ottan egy SS kinövés, illetve alakulás, tömörülés (Derültség.) amely bizonyos tekintetben egy külön német nemzeti vallást akart felállítani.

Elnök: Na azután mi eltérés volt?

Vajna: Ezt mi elítéltük Szálasival. Az eltérés ott volt, hogy Szálasi Ferenc, mint pártvezető elrendelte, hogy a Hungarista Mozgalomnak tagja nem lehet az, aki valamely Magyarországon bevett keresztény felekezetnek nem tagja. Ez volt.

Elnök: Na, vallási téren. Azután micsoda következő lényeges elvi eltérések voltak a nemzetiszocializmus és a hungarizmus között?

Vajna: A szocializmusnak és a nacionalizmusnak, illetve csak a szocializmusnak egészen más beállítása, mert Németország ipari ország volt, túlnyomólag ipari ország, Magyarország meg mezőgazdasági állam, parasztállam és itt egészen más adottságok voltak, amelyek a szocializmusnak...

Elnök: Kérem, lényeget mondjon, ne ilyen szavakat! Hogyan fogta fel Németország a szocializmust és hogyan az Önök mozgalma?

Vajna: A szocializmust. A mi szocializmusunk csak egy lehet, a krisztusi szocializmus. (Derültség.)

Elnök: Csendet kérek! És Hitler szocializmusa?

Vajna: Hitler szocializmusával éppen az előbb említett kérdésben bizonyos eltérések voltak az SS vonalán, egyébként Hitler szocializmusa és...

Elnök: Ez ugyanaz, mint amit az előbb mondott. Azután mi eltérés volt?

Vajna: Azután ők faji alapon állottak, hiszen a német birodalomban alig volt idegen fajú ember, legalábbis annak százaléka kicsi volt, nem mint minálunk. Magyarország viszont hét népcsoportból adódott össze és itt mi a magyar nemztetet láttuk elsősorban a régi, ún. szentistváni birodalom területén a Középdunavölgyében a magyar faj és az itt élő összes többi fajok...

Elnök: Szóval Önök nem faji alapon állottak?

Vajna: Mi nem faji alapon állottunk (Derültség.), mert az élő hét népcsoport összességéből adódik a magyar nemzet.

Elnök: Akkor a zsidókérdésben miért foglaltak el faji alapon nyugvó álláspontot?

Vajna: A zsidókérdés egy egészen különálló kérdés volt ettől.

Elnök: Szóval ott faji alapon állottak, egyéb területeken pedig nem. Igen?

Vajna: Nem kérem. A zsidókérdés világkérdés és ebből a szempontból az volt...

Elnök: De nem arról van szó, hogy világkérdés, vagy nem világkérdés, hanem arról, hogy faji kérdés-e, vagy nem faji kérdés.

Vajna: Kérem szépen, ha az elnök úr nem méltóztatik megengedni, hogy válaszoljak...

Elnök: Nem azt nem engedem meg, hogy válaszoljon! Azt nem engedem meg, hogy másról beszéljen, mint ami a kérdésem. (...) Mi volt a német faji kérdés lényege? (...) A német nemzetiszocializmus a német fajt tekintette a fajok terén a vezetőnek. Igen?

Vajna: Ezt hirdette Rosenberg.

Elnök: Ezt hirdette az Ön vezére is.

Vajna: Arról nem tudok, hogy ő vezető fajnak hirdette volna a német fajt.

Elnök: Pedig ezt hirdette, ezt írta egy Veesenmayerhez intézett emlékiratában. (...) Micsoda közös érdeke volt Magyarországnak és Németországnak?

Vajna: Szomszédok. Benne voltunk a háborúban, nem mi idéztük elő, kisebbségi párt voltunk a parlamentben is, ha ezért felelős valaki, akkor elsősorban Horthy és az akkori kormánya felelős.

Elnök: Ebben igaza van Önnek, de azért, hogy Önök ezt az utat folytatták és ehhez jelentős támogatást nyújtottak, ezért Önök felelősek. 1944. március 19-ét követően mi történt, erről beszéljen! 1944. március 19-ét követően mi volt az Önök célja?

Vajna: A vezetőség célja az volt, hogy a nemzetet ezekben a kritikus és tragikus időkben megmentsük a legjobb belátásunk, meggyőződésünk és hitünk szerint.

Elnök: Megint üres szavak. Hogyan látták Önök megmenthetőnek a helyzetet?

Vajna: Ha fegyvert szerzünk és harcolunk.

Elnök: Hogyan egyezteti ezt össze azzal, hogy Ön hazaárulónak minősíti azt, aki a háborút megüzente, csapatokat kiküldte s Önök ugyanezt akarták csinálni?

Vajna: Akkor kint voltak a csapatok, elvérzett nem tudom hány százezer magyar.

Elnök: Inkább visza kellett volna hozni a még kint lévőket.

Vajna: Állandóan követeltük ezeknek a felszerelését, jó fegyverrel, mert akkor van értelme a harcnak, ha szereznek valahonnan jó fegyverzetet és felszerelést, hangulatot, hazaszeretetet...

Elnök: Szóval hangulat sem volt a harcoló katonák között?

Vajna: Nem, a hadsereg egy része kettéhasadt lélekkel harcolt. Ezt többször szóvá tettem a parlamentben.

Elnök: Ön egészen őszinte, ezért a kijelentéséért megdicsérem. Eddig azt hallottuk, hogy mindenki harcolni akart egységesen. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Amikor látta, hogy fegyverek nem jönnek sehonnan sem, miért nem mondta: tessék visszahozni a csapatokat, kilépni a háborúból, amelybe való bekeveredést Ön épp az előbb hazaárulásnak minősítette.

Vajna: Megfelelő felszerelés nélkül nekimenni egy háborúnak: tényleg hazaárulás. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: De hazaárulás az is, ha egy ilyen háborút nem megszüntetni, hanem minden erőszakkal továbbfolytatni akarják. (Taps a hallgatóság soraiban.) Ön saját maga mondott ezzel ítéletet önmaguk felett.

Vajna: Akkor a nemzet létérdekét veszélyeztette...

Elnök: (Félbeszakítja.) Ön azt hiszi, hogy ha a nemzet erőit akár az utolsó 13-14 éves gyermekig összeszedik, akkor ezzel változtatni tudtak volna a háború végkimenetelén?

Vajna: Akkor még úgy nézett ki a helyzet, hogy változtatni lehetett volna. Ha az ember magát az akkori viszonyokba, az akkori helyzetbe és adottságokba beleéli. (...) Nekem ez volt a hitem, ez volt a meggyőződésem. (...) Bolsevista elözönléssel álltunk szemben. A Kormányzónak lett volna kötelessége a pártok vezetőit összehívni és megmondani, ez és ez a helyzet.

Elnök: Ön a Kormányzónak milyen cselekedeteit minősítette a nemzet érdekei ellen irányulóknak? Ha nem akarja folytatni a háborút?

Vajna: Ha nem akarja folytatni a háborút és csinál egy szerencsétlen kiugrást anélkül, hogy a nemzetet erre előkészítené, rendkívül nagy lelki összeroppanás következik az országra.

Elnök: A lényegre megkaptam a választ. Csak arra kívánom felhívni a figyelmét, hogy Ön azt hangoztatja: a nemzet megkerülésével és megkérdezése nélkül. Hogyan képzelte Ön abban az időben a nemzet megkérdezését abban a vonatkozásban, hogy akarja-e folytatni a háborút vagy nem. Akkor, amikor az Ön saját kijelentése szerint még azt sem tartotta lehetségesnek, hogy a múltban kiéleződött helyzetben a parlamentben felszólaljanak a hadüzenet, a magyar csapatoknak a határon kívüli bevetésével szemben. Hogyan gondolta a fegyverszüneti kérdés ilyen megoldását előzetes, hosszadalmas eljárással? Nyilvánvaló, hogy a megbeszélések előkészítése után, a megvalósulás előtt erről tudomást szereztek volna a németek, akik itt bent voltak az országban. Ennek a fegyerszüneti próbálkozásnak szükségképpen titokban kellett maradnia. Nem lehetett nyilvánosságra vinni, nem lehetett a nemzetet formálisan megkérdezni. Itt a nemzet lelkét kellett tudni és ismerni és ezen az alapon kellett volna vállalni a felelősséget a fegyverszünetért. (...) Hogyan gondolta Ön a nemzet megkérdezését, előkészítését, dobraütését a dolognak?

Vajna: Erre akarok válaszolni. Azt hiszem, a politikai pártok ekkor már – június 18-án – fel voltak oszlatva, törvényes rendelkezéssel.

Elnök: Ekkor még nem voltak feloszlatva.

Vajna: Az országgyűlés mindenesetre...

Elnök: A pártokat augusztus végén oszlatták fel. Beszéljen tovább!

Vajna: A képviselőház mindenesetre nem ülésezett, szünetek voltak.

Elnök: Tudjuk. Ne ezt mondja.

Vajna: Szabad lesz, kérem? Ha nem tudom megmondani, akkor nem méltóztatik megengedni, hogy válaszoljak.

Elnök: Ezzel nem mondott Ön semmit, hogy a képviselőház nem ülésezett stb. Azt mondja meg, hogy kihez kellett volna fordulni és milyen módozatok után.

Vajna: A képviselőház nem volt együtt, de a pártok vezetői léteztek, éltek, itt voltak. Ha tehát a Kormányzó és a kormány hivatalos tényezői koronatanácson letárgyalják és a pártok vezetőit összehívják, esetleg külön-külön, azután együttesen és a magyar nemzet érdekében becsületszó vagy más kötelezettség terhe mellett felveti a Kormányzó és a miniszterelnök együttesen, esetleg a két ház elnökének jelenlétében a pártvezetők vagy a még jelenlevő egy-két képviselő előtt, hogy ez a helyzet, ezt kellene csinálnunk, itt más mód nincs a nemzet megmentésére, mint egy totális összefogás, a szélsőbaloldali szociáldemokrata, illetőleg Kommunista Párttól a Hungarista Mozgalomig: meg vagyok róla győződve, hogy meg lehetett volna csinálni ezt az összefogást. (Nagy zaj a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csendet kérek! – (Vajnához) Milyen irányban?

Vajna: Fegyverszüneti-tárgyalás kezdeményezés tárgyában.

Nagy pol. ügyész: Veesenmayerrel!

Elnök: Most totális összefogásról beszél. Na jó, oda javította ki, hogy fegyverszüneti előkészületre gondolta Ön ezt, de tegye a szívére a kezét: Ön lett volna az első, és a párt vezetője és Kemény Gábor és Önök, akik rögtön mentek volna jelentést tenni Veesenmayerhez. (Úgy van! Úgy van! Taps a hallgatóság soraiban.) Hogyan képzeli Ön ezt? Hát épeszű ember arra nem gondolhatott: az itt lévő fegyveres német erővel szemben olyan pártok elé vinni ezt a kérdést, amelyekről nyilvánvaló volt, hogy teljes egészében a német álláspontot szolgálják ki. Hogyan képzel Ön ilyen őrületet?

Vajna: Tanácselnök úr, legyen szabad megjegyeznem, hogy ezt az álláspontomat fenntartom.

Elnök: Ön ezt titokban tartotta volna?

Vajna: Ha a Kormányzó úr becsületszavamat veszi, tényleges tiszt voltam, mindenekfelett megtartottam volna becsületszavamat. Akkor inkább főbe lőttem volna magamat, vagy felakasztom magamat (Egy hang a karzatról: De kár, hogy nem tette!), ha a becsületszavamat meg kellett volna szegnem.

Elnök: Ne hivatkozzon becsületszóra! Itt a nemzet érdeke, léte, vagy nemléte mellett egy becsületszó jelentősége teljesen eltörpül. Hogy mennyire így van, ahogy mondtam, 1944. augusztus 26-án, 27-én és 28-án éppen Ön volt az, aki a fegyverszünet küszöbönállásával kapcsolatban akkor már szállongó hírekről többek közt szintén jelentést tett a németeknek. Majd rá fogunk térni erre a részre. Miért tette Ön? Azért, mert erre vonatkozólag nem adta senkinek a becsületszavát? Azt akarja elhitetni, hogy ha becsületszavát adta volna, Ön ezt nem tette volna meg? Vagy a harmadik eshetőség hogy hajlandó lett volna erre, ha megtudhatja a dolgot, becsületszavát adni?

Vajna: Ha arról van szó, hogy a nemzet érdeke kívánja és a Kormányzó a becsületszót kéri, akkor is a becsületszót meg kellett volna adni és meg is kellett tartani. Csak sajnos, az volt a helyzet, hogy Szálasival szemben a Kormányzó éppen a klikk nyomása következtében bizalmatlan volt, sohasem engedték Szálasit hozzá és sohasem tárgyaltak vele úgy, mint kellett volna egy ilyen nagy népi mozgalom vezetőjével.

Elnök: Félbeszakítom a főtárgyalást. Holnap reggel 9 órakor folytatjuk.

(A főtárgyalás du. 2 óra 20 perckor végződik.)

Szálasi naplójegyzete

II. 15. Főtárgyalásom kilencedik napja. Kezdődött 9 h 45', tartott 14 h-ig. Mint vádlottat kihallgatták Gera Józsefet. Kemény Gábor védője tett bejelentést Kemény G. nevében, hogy védence az ellentéteket szeretné megmagyarázni és deklarációt akar tenni. Nagy várakozással várta mindenki a deklarációt, mert úgy gondolták, hogy Kemény meg fogja változtatni eddigi vallomását, visszavonja. Nem ez történt. A tanácselnök félbe is szakította, hogy mindezt már mondta. Kiváltotta belőle mindezt a „Függetlenség" október 19-i és 22-i száma közötti fennálló látszólagos ellentét. Kemény máról holnapra ingadozóvá lett, ellentétekbe keveredik, pedig ha megmaradna a tények alapján, a felesleges lelki kínoktól a legkönnyebben mentesülne. Eddig a tényeket mondta, most már kombinál a hallottak szerint. Én fenntartottam eredeti vallomásomat, mert a tényeknek megfelel és az ellentét csak látszólagos, annak számára ellentét, aki nem ismeri az összefüggéseket. Folytatása holnap reggel 9 h-kor. Megkezdték Gera József után, a szünidő után Vajna Gábor kihallgatását és folytatják holnap reggel. Vajna G. magatartása eddig egészen kifogástalan, nem befolyásoltatja meggyőződését a tanácselnök erőszakos és rapszodikus magatartásától.

A bíróság, az ügyészek, a hallgatóság egy részének magatartása a továbbiakban is minősíthetetlen.

Idő havas, majd borongós, ködös.

Dr. Szögi Géza főtárgyalását, amelyet mára tűztek ki és amelyben mint tanú szerepelek, elnapolták március 5-re. Úgy látszik erre az időre az én főtárgyalásom befejeződik.

Tizedik tárgyalási nap
1946. február 16.

Dr. Jankó Péter elnök: Folytatjuk a tegnap félbeszakított főtárgyalást. Kérem a vádlottak elővezetését. (...) Vajna Gábor, Ön tegnap vallomásában ezeket mondotta: „Március 19-ét követően több ízben tárgyaltam különböző német vezető személyiségekkel." Igaz ez?

Vajna Gábor kihallgatása

Vajna: Igen.
Elnök: Többek közt dr. Höttllel is tárgyalt?
Vajna: Igen.
Elnök: Az ön 1944. június 18-i jelentése szerint Höttl úgy tudta, Szálasi nem nyilatkozott arról, hogy ha belép a kormányba, mit fog csinálni. Erre felelte Ön: „Tudják-e az urak, ki volt Attila? Isten ostora! Szálasi megmaradt Isten ostorának, a szó szoros értelmében. Ostor lesz, melyről senki sem tudja soha, mikor és hova fog levágni. Ezt megteheti, mert a pártmozgalom a kezében lesz, ez jelenti számára a tekintélyt és hatalmat." Emlékszik Ön erre?

Vajna: Igen.

Elnök: Nem érzi, micsoda nagyzási hóbort a huszadik században Szálasit Attilához hasonlítani? Volt benne valami igaz is, mert Isten ostora ugyan nem volt, de a Gonosz ostora volt, amellyel rávágott saját nemzetére. (Taps a hallgatóság soraiban.) A további beszélgetésük során Ön azt mondta Höttlnek...

Vajna: (Félbeszakítja.) Bocsánatot kérek, tanácselnök úr, hogy zavarom. Méltóztatott tőlem kérdezni, hogy mi lehetett ennek a háttere? El akarom mondani. Az időrendi sorrendre nem emlékszem pontosan, de úgy tudom, Höttl doktor kormányalakítási tervekkel foglalkozott Baky Lászlóval együttesen, be is hívtak megbeszélésekre nyilaspárti embereket a belügyminisztériumba.

Elnök: Most nem érdekel minket ez a személyi kombináció. Tudjuk már, hogy koalíciós párt-alakítási és kormányalakítási kísérletek voltak, most én arról beszélek, hogy az Ön tárgyalásai során Höttl részéről felmerült a kérdés, vajon Szálasi is be akar-e lépni a kormányba és erre felelt Ön ezzel a most citált hasonlattal. A Hungarista Naplóban található jelentésében Ön folytatólag ezeket mondja: (Olvassa.) „Ha bekövetkezne az az eset, hogy az államfő a nemzet érdekei ellen foglalna állást, s ebből folyólag a nemzet léte, vagy nemléte forogna kockán, akkor azt hiszem – ez csak egyéni véleményem –, Szálasi is arra az álláspontra helyezkednék, hogy ha választani kell a nemzet léte vagy nemléte között, akkor feltétlenül a nemzetet választaná." Ennek az Ön jelentésének többi részét már tegnap ismertettem. Van azonban itt még egy érdekes részlet, amelyet most, előre kívánok ismertetni, majd később kiderül, hogy miért. Jelentésének ez a része arra vonatkozik, hogy Höttl közölte Önnel e június 18-iki tárgyaláson a Kormányzónak azt a kijelentését, hogy ő – a kormányzó – a zsidókérdés megoldásának enyhítését és Baky László, valamint Endre László államtitkárok eltávolítását követeli. Kérdezem tehát, hallott-e Ön Höttltől arról, hogy a Kormányzó ennek a két embernek eltávolítását és a zsidókérdés enyhébb megoldását kívánja? Ön ugyanis saját jelentésében ezt írja: (Olvassa.) „Azzal az érzéssel távoztam a megbeszélésről, hogy az események a németeket is sürgetik. Úgy látszik, rájöttek arra, hogy nagyot tévedtek, csak azon gondolkoztam kijövet, vajon Berlinben jöttek-e rá a hibákra és onnan kaptak ezek az urak egy nyomást, vagy maguk jöttek-e rá és szeretnék rendbehozni a múlt hibáit." Most magyarázza meg, hogy érti ezt Ön?

Vajna: Ők külpolitikai vonalon nemcsak Magyarországon, de Európa többi államaiban is, amelyekkel szövetséget kötöttek a kormányokkal, például Romániában Antonescuval, aki mögött nem áll ott a román nép egy nagy rétege, sőt maga a kormány sem állt mögötte.

Elnök: Ne Romániáról, az itteni eseményekről beszéljen.

Vajna: Ezek szövetséget kötöttek Kállay Miklóssal és Teleki Pállal, akiről sohasem tudta az ember tisztán, hogy a németekkel őszintén kötöttek szövetséget vagy csak cirkusz volt.

Elnök: Kivel kellett volna szövetséget kötniök a németeknek Önök szerint? Mondja meg, nyilvánvalóan Önökkel.

Vajna: Nem velünk mint párttal, hanem ha hatalomra jutunk, egy nemzeti szocialista irányzattal vagy egy koalíciós irányzattal, amelyben az összes nemzeti erők benne vannak, azzal kötnek szövetséget, akkor az a szövetség tekintélyesen többet ért volna, mint így.

Elnök: Milyen koalícióra gondolt Ön?

Vajna: Amelyben mi is benne vagyunk.

Elnök: Nem amiben csak benne vannak, hanem amelyben Önök a hangadók.

Vajna: Az bizonyos, hogy mi nem ragaszkodtunk feltétlenül mindenképpen a hatalomra jutáshoz vagy ...

Elnök: Nem erről van szó. Micsoda párt volt még Magyarországon Önökön kívül, amely ne a Kállay-politikát akarta volna folytatni, mármint a németeket támogató irányban értem ezt, nem azokra a pártokra gondolok, amelyek fenntartás nélkül szembehelyezkedtek a német érdekekkel és a német kívánságokkal, hanem azokra a pártokra, amelyek német vonalon egyáltalán számításba jöhettek. Miféle párt és miféle alakulás volt még, amelyik a nemzeti szocialista kibontakozás irányában hathatósabban kívánta volna szolgálni a célkitűzéseket, mint Kállay, azután később a Sztójay-koalíció és a Lakatos-kormány? Csak nem úgy értette, hogy olyan koalícióra gondoltak Önök, amelyben Bakyéké lesz a vezető szerep?

Vajna: Csak olyan koalícióba ment volna bele Szálasi és a Hungarista Mozgalom, amelyet személy szerint is maga vezet.

Elnök: Milyen belpolitikai kérdésekről tárgyalt még a németekkel?

Vajna: Március 19-e után a németek megkeresték a pártot, hogy a szociáldemokrata szakszervezetek vezetésére a párt bocsásson rendelkezésre vezető embereket. A párt akkor engem rendelt ki, hogy menjek el tárgyalni. Valahol a Svábhegyen volt a tárgyalás, a névre már nem emlékszem, hogy kivel tárgyaltam. Az egész tárgyalás nagyon rövid ideig tartott. Közöltem, hogy mi nem vagyunk hajlandók a szakszervezetek élére hungarista munkásokat, szakembereket állítani.

Az elnök ezután ismerteti Vajnának Höttllel folytatott további tárgyalásait. Az 1944. június 22-i jelentés szerint megint belpolitikai válságot emlegettek.

Vajna a következőkben foglalta össze jelentése lényegét:

– Úgy látszik, a követség és a német vezető személyiségek belátták, hogy sem Imrédy, sem a hatalmon lévők nem tudják megoldani a sürgető kérdéseket. Ezért szeretnék bekapcsolni a nyilasokat is az új kormányba, mert érzik, hogy náluk nélkül csőd következik be. Szálasinak is szeretnének valamilyen állást.

Elnök: Másokkal Ön nem tárgyalt német vonalon?

Vajna: A német követségen voltam Szálasival együtt.

Elnök: Talán emlékeztetem valamire ezen kívül. A június 22-i Kemény-jelentésben található a Hallerrel folytatott beszélgetésről. (Olvassa.): „Végül közöltem vele – vagyis Kemény Hallerrel –, hogy Vajna testvér kedden öt órakor várja, június 25-én, feltéve, hogy a Sztójay–Veesenmayer-tárgyalás közbe nem jön. Közöltem, hogy Vajnánál mindenesetre olyan adatok birtokába juthat, amiről sokkal később, vagy csak rosszul értesülhetnek, így például Kállay bizonyos politikai lépéseiről, ami érdekelné. Haller kijelentette, ezért kéri szépen, hogy Vajna ezentúl közölje vele is a dolgokat, mert nem az a baj, hogy csak kivonatot vagy csak elferdítve kapják, hanem az, hogy annyira későn, hogy a külügyi hivatal számára értéktelenné válik. Hiszen Berlinbe mennek ezek a dolgok először. Mondottam, ez lehetetlen helyzet, hogy ők, akiknek ilyen hatalmas apparátusuk van, ennyire tájékozatlanok. Mi, akiknek semmiféle szervezetünk nincs, mindent megtudunk. Bizonyos kételyei vannak azonban Vajnának, hogy ne lássék úgy, mintha kettős játékot folytatna, ezért szeretné Vajna a dolgokat tisztázni." – Adott Ön Hallernek azután ilyen jelentéseket, amire Kemény utalt?

Vajna: Nem, kérem.

Elnök: A jelentés azt mondja, „Vajnánál olyan adatok birtokába jut, amiről sokkal később vagy rosszul értesülhetne." – Mi ez?

Vajna: Ezt Kemény Gábor írta, nem én mondottam.

Elnök: Tudom, valószínűleg nem légből kapott dolog.

Vajna: Hallerrel a német követségen, illetve Szálasi megbízásából ismerkedtem meg. Akkor nem beszéltünk semmiről, csak egyszerű bemutatkozás volt.

Elnök: Belpolitikai adatokat nem szolgáltatott Ön Hallernek?

Vajna: Nem emlékszem. Valami információ volt, de nem tudom megmondani, hogy micsoda. Én akkor annyi politikussal tárgyaltam.

Elnök. És miféle puccselőkészületekről szolgáltatott Ön adatokat?

Vajna: Voltak különféle puccskísérletek több ízben. Talán az úgynevezett Baky-féle puccs, amikor csendőrzászlóaljakat hoztak.

Elnök: Az július első napjaiban volt, nem augusztusban.

Vajna: Azt én nem tudom, azt Horthy tudná megmondani.

Elnök: Ezt Ön nem tudja? Egy katonai puccskísérlet, amely félre akarja állítani a jobboldali erőket 1944 augusztusában, nem tudja, hogy a háború folytatását illetően milyen álláspontot foglalt volna el?

Vajna: A vádiratban azután az van...

Elnök: Az még további dolog, várjon! Egyébre nem emlékszik?

Vajna: Többször beszéltem, amikor elkísértem a német követségre...

Elnök: Szóval többször beszélt ezen az eseten kívül is belpolitikai kérdésekről német személyekkel, de közelebbi részletekre nem emlékszik?

Vajna: Beszéltünk gazdasági kérdésekről, zsidókérdésről, földkérdésről, népcsoporti kérdésekről, sokmindenféle kérdésről, amíg várakozni kellett és beszélgetés közben...

Elnök: A beszélgetés minek az irányvonalában állott, az Önök által célzott nemzetiszocialista gondolkozás irányában?

Vajna: A mi felfogásunk ismertetésében. Feltétlenül Szálasi irányában.

Elnök: A hungarista kibontakozás célját szolgálták a megbeszélések?

Vajna: Úgy van.

Elnök: Hogyan kapcsolódott Ön be az 1944. október 15-ét megelőző időkben a Kovarcz-féle előkészítő akcióba?

Vajna: Én Kovarcztól kaptam meg egy Olbrich nevű őrnagy címét, hogy ezzel ismerkedjem meg, meg is ismerkedtem vele és az volt a feladata...

Elnök: Várjon! Először is Kovarczcal hogyan került Ön összeköttetésbe?

Vajna: Kovarczot ismertem már régebben, képviselő volt még 1939-ben.

Elnök: Mikor tudta meg, hogy Kovarcz milyen megbízatást kapott Szálasitól?

Vajna: Körülbelül szeptember közepén vagy augusztus végén valamikor. Elvették az irataimat, fejből nem tudom.

Elnök: Kovarcz feladatának mi volt a lényege?

Vajna: Kovarcz foglalkozott egy esetleges forradalom, vagy puccs, vagy ilyen esetben előkészületeknek megtételével.

Elnök: A hatalomátvétel céljából?

Vajna: Igen, hogy ha ezt meg akarják akadályozni.

Elnök: Ön ebbe az előkészítő munkába hogy kapcsolódott be?

Vajna: Olbrich őrnaggyal rövid diskurzusom volt, de a vele való részletes tárgyalásra nem került sor, mert az események oly gyorsan...

Elnök: (Félbeszakítja.) Olbrichnak mi volt a feladata?

Vajna: Nem tudom, vele azért jöttem csak össze, hogy amennyiben a középületeknek megszállása a hungarista pártszolgálatosok által a rendőrség, a csendőrség által szükséges lesz, ezen a téren együttműködjünk és hogy ők kvázi tudják, hogy kik a mi embereink.

Elnök: Ebből következik, hogy a rendőrségnek és a csendőrségnek irányítása és utasítása egy esetleges forradalmi vagy puccsmegmozdulás esetén ez az Ön hatáskörébe tartozik. Ki adta Önnek ezt az utasítást?

Vajna: Szálasi Ferenc pártvezető.

Elnök: Részletesebb utasítást kapott Ön ezen a téren?

Vajna: Nem, erre nem kellett részletes utasítás, mert az elgondolás az volt, hogy a csendőrségben és rendőrségben seregszemlét tartsunk, kik azok, akik megbízhatók, kikre lehet számítani.

Elnök: Mi volt a célja ezeknek az alakulatoknak?

Vajna: Hogy ha esetleg egy forradalom, egy puccs ütne ki...

Elnök: Mit kell ezeknek akkor csinálniok?

Vajna: Ezt akartam mondani, tanácselnök úr, hogy ha puccs vagy ilyesmi történik és rendzavarás történne, akkor a középületeket, közműveket, villany, gáz stb., ezeket biztosítsák megszállás által.

Elnök: Amennyiben a Kormányzó Szálasit kinevezné, erre az esetre Önöknek micsoda ellenállástól kellett tartaniuk?

Vajna: Esetleg bizonyos katonai klikktől, bizonyos köröktől, akik a Kormányzót acélgyűrűvel vették körül és akik állandóan valamilyen titokzatos készülődésben voltak és nem lehetett tisztán látni, hogy tulajdonképpen mit akarnak. (...)
Elnök: Nem volt szó arról, hogy a Kovarcz által létesített szervezet akkor is működésbe lép, hogy ha a Kormányzó nem ad Szálasinak megbízatást? S ellenkezőleg, Önök ellen foglal állást és fegyverszünetet akar?
Vajna: Erről előttem nem volt szó, ezt Kovarcz tudná megmondani.
Elnök: Ejnye, de naiv ember volt Ön. Ön azután Olbrichhal érintkezésbe lépett?
Vajna: Igen, de további lépésre nem volt szükség, mert az események oly váratlanul következtek be.
Elnök: Mire jutottak, mit beszéltek meg?
Vajna: Hogy majd beszélgetni fogunk részletesen és összehozom a csendőrség és a rendőrség vezetőivel.

Vajna a továbbiakban az elnök kérdéseire ismertette az október 15-i eseményeket: előadja, hogy amikor a kormányzói szózat a rádióban elhangzott, a Pasaréti útra ment érdeklődni. Ott akkor nem történt semmi, mert Kovarcz nem volt ott. Közölték vele, hogy Szálasi a német követségen várja, mire odament. Úgy emlékszik, Kemény is ott volt. Késő estig ott vártak. Akkor még nem tudott arról, hogy a párt átvette a hatalmat. Ezt csak 16-án délelőtt tudta meg, mikor Szálasival együtt a Kormányzóhoz ment. Ha jól emlékszik – mondta Vajna –, délelőtt 10-11 óra körül Keménnyel együtt kísérték el Szálasit a Kormányzóhoz a Werbőczi utcai palotába.

Elnök: Mit közölt Önnel Szálasi, amikor kijött a Kormányzótól?
Vajna: Ha jól emlékszem, annyit mondott, hogy a Kormányzó megbízott, a Kormányzó lemondott és az államvezetést a főhadúri jogokkal együtt átadta. Nem tudom, hogy akkor már közölte-e a miniszterelnöki megbízást is, csak úgy emlékszem, hogy igen, és ezután együtt átmentünk a miniszterelnökségre.
Elnök: Vagyis Szálasi ekkor közölte Önnel, hogy ő véglegesen megállapodott a Kormányzóval?

Vajna: Azt nem merem állítani, hogy azt mondta volna, hogy véglegesen, csak az volt a lényege az egésznek, hogy a Kormányzó lemondott, a Kormányzó megbízta őt kormányalakítással, tehát miniszterelnöki teendőkkel és átruházta rá a főhadúri jogokat is.

Elnök: Tehát Ön ezt úgy fogta fel, hogy ez végleges alkotmányos megoldása a helyzetnek?

Vajna: Nem, hát ez nem végleges alkotmányos megoldása, erre nézve törvényes intézkedések vannak, ha a Kormányzó leköszön vagy meghal, vagy bármilyen okból eltávozik.

Elnök: Szóval ezt Ön sem tartotta alkotmányos rendezésnek?

Vajna: Nem.

Elnök: Mielőtt Önök a Kormányzóhoz mentek, Önök még nem voltak hatalmon? Hol volt a Kormányzó akkor?

Vajna: A Kormányzó, ahogy a német követ velünk közölte, a németek védelmét kérte és a Werbőczi utca 7. számú épületben volt, az SS-nél.

Elnök: Tehát ki volt akkor hatalmon, a Kormányzó vagy Önök?

Vajna: Abban a pillanatban átmeneti állapot volt.

Elnök: Önök még nem voltak hatalmon?

Vajna: Úgy tudom, még nem...

Az elnök rámutatott arra, hogy ekkor a nyilas alakulatok már minden fontosabb pontot megszálltak Budapesten, ágyúkat állítottak fel, mégpedig a német alakulatokkal együtt. Ezt a vádlottnak tudnia kellene – jegyezte meg Jankó.

Vajna úgy próbált kitérni, hogy azt hangoztatta: ez Kovarcz feladata volt, ő erről semmit sem tudott. Végül a keresztkérdésekre annyit beismert, hogy 16-án délelőtt, mielőtt még a Kormányzóhoz mentek volna, beszélgetés során hallott arról, hogy a nyilas és német alakulatok „katonailag biztosítottak" egyes középületeket, hidakat stb. Vajna hozzátette: „Az én általam létesített szerv, a csendőrség és a rendőrség akkor még nem vette át a hatalmat, ott csak a párt működött közre. Azok vettek részt, ahogyan hallottam."

Elnök: (...) Arról van szó, hogy íme, a valóságban megcáfolást nyert az, amit Ön mondott; a hatalomátvételre irányuló szervezkedés nem csak arra az esetre szólt, ha a Kormányzó megbízást ad Szálasinak, mert hiszen Önök Budapestet hatalmukba kerítették már akkor, mielőtt a Kormányzóval a fegyverszüneti proklamációt követően egyáltalán beszéltek volna. (...)

– Vajna Gábor október 19-i beszédéből olvasok fel egy-két sort. (Olvassa.): „A Nyilaskeresztes Párt–Hungarista Mozgalom Szálasi Ferenc vezetésével döntő lépésre határozta el magát, és ennek következtében 1944. október 16-án az árulók félreállítása után átvette a hatalmat." Ez az Ön saját kijelentése volt október 19-én, amelyet a „Magyarság" c. napilap közölt. Ön tehát azt mondja, hogy Önök az árulók félreállítása után átvették a hatalmat, nem pedig azt, hogy Horthy átruházta a hatalmat. Ez egészen más.

Vajna: Szabad az újságot látnom? (Derültség.)

Az elnök megmutatja Vajnának a vonatkozó cikket.

Elnök: Ez egészen más. Ha a Kormányzó meghatalmazást adott volna Szálasinak, ha ez lett volna az egész eseménysorozat fő színezője és fő jellegkidomborítója, akkor Ön nyilván nem így fogalmazta volna beszédét. Ha ugyanis a Kormányzó miniszterelnöki megbízást és egyebet ad Szálasinak, akkor nem lehet szó az árulók félreállításáról, mi szükség volt arra, hogy Szálasi egy árulótól fogadjon el kormányelnöki megbízást? Egy nemzet árulóit csakugyan félre kellett volna lökni: Önöket kellett volna félrelökni! (Lelkes taps.)

Vajna: Itt nem a Kormányzóról van szó, hanem árulókról. Ismét arra a klikkre utalhattam, vagy utaltam, amely ezt a bizonyos puccsot addig tervezte. Ezek félre is lettek állítva.

Elnök: De ennek a klikknek a feje a Kormányzó volt. Hiába beszél, hiába mesél.

Vajna: Akkor viszont a Kormányzó nem mondott igazat Szálasinak mint pártvezetőnek a kihallgatások alkalmával.

Elnök: Milyen kihallgatásoknál?

Vajna: Amikor október 16-án fogadta. Két ízben voltam Szálasi Ferenc kíséretében...

Elnök: Vagy pedig Szálasi Ferenc nem mondott igazat! (Nagy taps.)

Vajna: ...amikor a Kormányzóhoz ment, délelőtt 11 óra tájban és d. u. 4-5 órakor.

Elnök: Azt, hogy Ön mennyire nemcsak a klikkre – a Kormányzó kívülhagyásával – értette az árulók félreállítását, mutatja, hogy a fegyverszüneti proklamáció nem a klikk, hanem a Kormányzó nevében jelent meg, tehát nyilvánvaló, hogy a Kormányzó maga is állást foglalt a fegyverszüneti lépés mellett, amit Önök árulásnak minősítettek. Ez egészen nyilvánvaló.

Vajna: A Kormányzó hintapolitikát folytatott, mert kiadta a fegyverszüneti utasítást, pár óra múlva visszavonta. (Zaj.)

Elnök: Tud Ön arról, hogy a Kormányzó azt a kijelentését is, amit Szálasi előtt tett volna, akkor amikor Ön és Kemény Gábor kint várakoztak, utóbb vagy még aznap visszavonta volna?

Vajna: Arról nem tudok. (Önmagától kérdi.) Visszavonta volna?

Elnök: Igen, mert a „Függetlenség" október 19-i számában közzétett ún. „országépítés" első terve az alap tekintetében ezt mondja: (Olvassa.) „A Kormányzó október 16-án délelőtt szóbelileg visszavonja mindazt, amit reggel kijelentett. Indoklása: nem ura szabad akaratának, így nem folyhat az ügyek további intézésébe. Államfőnek tekinti magát, aki nem tud ténykedni." (...) Hogyan történt ezután a kormányalakítás?

Vajna: Délelőtt 11 óra körül jöhettünk el a Werbőczi utcából Szálasi Ferenccel együtt. A miniszterelnökségre mentünk, ott Szálasi 5-6, vagy 7 személyből azt hiszem, kormányzótanácsot alakított. Ezekkel visszavonult a minisztertanácsi terembe, és ott hosszú ideig, talán egy-két óráig tárgyalt. Mi addig kint várakoztunk a miniszterelnökség erkélyén. Egy vagy két óra tájban, vagy valamivel később összehívtak minket, akik miniszterségre ki voltunk jelölve és Szálasi közölte azt, amit az előbb már vallottam, hogy a Kormányzó megbízta őt a kormány megalakításával. S kormányzótanácsot alakított.

Elnök: Ekkor már Önhöz is mint miniszterhez beszélt?

Vajna: Nem mint miniszterhez. Felszólított mindenkit egyenként külön-külön, hogy elfogadja-e az illető tárcát. Az igenlő válaszok után tettük le először az esküt a miniszterelnökség épületében.

Elnök: De Ön már előzőleg tudott arról, hogy Ön a kiszemelt belügyminiszter?

Vajna: Tudtam róla.

Elnök: Már hetekkel azelőtt.

Vajna: Igen.

Elnök: Beregfy hogyan került be ebbe a kabinetbe?

Vajna: Beregfy valahol a Dunántúlon volt...

Elnök: Nem ezt kérdezem, hanem azt, hogy mint nem nyilas párttag, miért került be a kormányba?

Vajna: Szálasi tudná megmondani, hogy miért választotta őt.

Elnök: Beregfynek semmiféle nexusa nem volt. Semmiféle indokról nem tud, hogy a választás miért esett rá?

Vajna: Ez tisztán Szálasi Ferencnek mint pártvezetőnek az egyéni elhatározása lehetett.

Elnök: Nem lát benne semmiféle közelebbi hátteret?

Vajna: Azt látom benne, hogy Beregfy vezérkari alezredes korában a hadiiskolán tanár volt és tanította Szálasi Ferencet.

Elnök: (...) Közbevetőleg ismertetem a júniusi Hungarista Napló következő részét, a 138. oldalon ez áll (olvassa): „Mecsér szerint a németek is foglalkoznak egy magyar katonai kormány beállításának lehetőségével és felmerült volna állítólag Beregfy vezérezredes neve, aki erre talán a legalkalmasabb lenne." (...)

– Ön Kovarcztól még október 10-e körül kapott egy jegyzéket, amely 40-50 baloldali vagy kommunistagyanús egyén nevét tartalmazta, akiknek azután Ön elrendelte az internálását.

Vajna: Mutatott nekem egy jegyzéket, amelyen nem tudom hány száz személy volt felírva. Azt mondtam neki, hogy ez marhaság, ennyi ember internálására nincs szükség. Nézzen ki 30-40-50 személyt, akik veszedelmesek, legfeljebb ennyit szabad internálni, azonban semmi célja annak, hogy mártírokat teremtsünk és kitermeljünk. (Zaj.) Ezt a jegyzéket én nem kaptam meg, nekem csak megmutatta.

Elnök: Hát mi lett a Kovarcz listáján szereplő egyének sorsa?

Vajna: Nagy részüket nem is lehetett volna őrizetbe vétetni. Akiket Kovarcz már előzőleg őrizetbe vétetett, azoknak nagy részét felülvizsgálat révén elengedtem, szabadlábra helyeztem. (Mozgás és zaj.) A többieket internálták, de nem sokat. (Zaj.) Elvitték őket a németek. (...)

Elnök: Ön Feketehalmy-Czeydnertől is kapott egy listát?

Vajna: Feketehalmy helyettesítette az akkor itthon nem lévő honvédelmi minisztert és hivatalos átirattal fordult hozzám.

Elnök: Önök mit csináltak ezzel a listával?

Vajna: Kiadtam a közbintonsági főcsoportnak internálás végett.

Elnök: 1944. november elején Schiberna Ferenc veszprémi főispán Mindszenty ottani püspököt őrizetbe vette. Az ügy Önhöz került. Mi történt ott?

Vajna: Éjjel telefonjelentést kaptam. Azonnal vizsgálóbizottságot küldtem ki gépkocsin Veszprémbe. A vizsgálatvezető másnap a kora reggeli órákban érkezett vissza jelentésével. Az esetet azonnal jelentettem Szálasi nemzetvezetőnek, aki meghallgatta a jelentést.

Elnök: Mi volt az eset lényege? Mi volt a bűne Mindszentynek?

Vajna: Mindszenty akkor a katonai beszállásolással kapcsolatban eljáró rendőrközegekkel összetűzésbe keveredett. Jelen volt az esetnél a főispán is.

Elnök: Ki rendelte el az internálást?

Vajna: A főispán, illetve a veszprémi rendőrkapitányság internáltatta Mindszentyt. Amikor ezt Szálasinak jelentettem, úgy intézkedett, hogy az internálást fenn kell tartani és fenntartja magának a jogot arra, hogy mikor szünteti meg.

Elnök: (Szálasihoz.) Igaz, hogy Ön döntött a kérdésben?

Szálasi: Igen. Azt mondtam, hogy a vizsgálatot le kell folytatni és én fogok dönteni.

Elnök: Mi volt Shvoy székesfehérvári püspök esete?

Vajna: Pintér főispán rendelte el Shvoy székesfehérvári püspök internálását.

Elnök: Mikor történt az internálás?

Vajna: 1945. január végén vagy február elején. Az internálás akkor történt, amikor a németek visszafoglalták Székesfehérvárt. Október elején rendeletet adtam ki a főispáni értekezleten, hogy a főispánok és a csendőrség és rendőrség vezetői minden egyes községig lemenően keressék meg a legmagasabb rangú helybeli papot, minden egyes felekezet papját és kérjük meg arra, hogy az országnak ezekben a tragikus óráiban a családi élet tisztaságáról, a valláserkölcsi életről, az istentelenségről és a bolsevizmus elleni elgondolásaikról beszéljenek a vasárnapi szentbeszédben.

Elnök: Shvoy püspök milyen álláspontot foglalt el ezzel a kívánsággal szemben?

Vajna: Azt mondta, a laikusok ne avatkozzanak bele, ő a hercegprímás engedélye nélkül ilyen rendelkezést nem adhat ki.

Elnök: Mi lett a következménye annak, hogy Shvoy nem akart beszélni?

Vajna: Shvoy akkor írt a hercegprímásnak és a hercegprímás levélben válaszolt. Az volt a levélben, hogy ezek a szentbeszédek nem látszanak a nemzet érdekében állónak.

Elnök: Ezért történt Shvoy internálása. Az internálást ki rendelte el?

Vajna: A székesfehérvári főispán, illetve a rendőrkapitányság hajtotta végre az internálást. Ezt jelentették nekem, én pedig Szálasi nemzetvezetőnek és Shvoyt a soproni Isteni Szeretet Leányai zárdába szállították.

Elnök: Szálasi megint azt mondta, hogy jóváhagyja az internálást és ő óhajt dönteni a továbbiakról? (Szálasihoz.) Így volt ez?

Szálasi: Az eset kivizsgálását elrendeltem és fenntartottam magamnak a jogot, éppen úgy, mint Mindszenty esetében.

Elnök (Vajnához.): Beszéljen most az 1944. november elején kommunista és baloldali gyanús személyek összeszedésére elrendelt razziáról.

Vajna: Ez a honvédelmi minisztérium, illetve a német hadvezetőség kívánságára történt Budapesten és a Budapest körüli hadműveleti területen.

Elnök: A honvédelmi minisztériumból nevet mondjon.

Vajna: Hivatalos irat volt.

Elnök: Miért mondta, hogy a német hadvezetőség és Beregfy honvédelmi miniszter részéről is érkezett megkeresés a kommunista elemek összeszedésére? (Beregfyhez.) Intézett Ön megkeresést ebben az ügyben?

Beregfy: Erről nem tudok.

Elnök (Vajnához.): Miért hivatkozott Ön akkor Beregfy nevére, hogy Beregfy kereste meg Önt?

Vajna: Lehet, hogy a helyettese, nem tudom már megmondani. Az összes jegyzeteimet elvették, nem áll semmi rendelkezésemre. Lehet, hogy ő szólt erről.

Elnök: Hány embert szedtek össze Budapesten és környékén?

Vajna: Pontosan megmondani nem tudom, pár ezer emberről volt szó.

Elnök: Kommunisták és egyéb baloldali elemek voltak ezek?

Vajna: Kommunisták és azt hiszem, részben rovott múltú emberek is voltak, különféle bűncselekményekért elítélve.

Elnök: Hova szállították ezeket az embereket?

Vajna: Komáromba. Komáromban munkaszolgálatra átadták őket a német birodalom területére, mert nem volt hely másutt internálni.

Elnök: Ki rendelte el azt, hogy ezeket Németországnak adják át munkaszolgálatra?

Vajna: Ez katonai intézkedés volt. Erre nézve kérem Hajnácskőy László kihallgatását.

Elnök (Szálasihoz.): Ki rendelkezett így? Hogy magyar állampolgárokat, nem is zsidókat, munkaszolgálatra adjanak át egy külföldi hatalomnak? Gyönyörű alkotmányosság!

Szálasi: Általános rendelkezés volt erre a totális mozgósítás és harcbaállítás minisztere révén, aki az irányelveket tőlem kapta. 12–70 éves életkorig mindenki munkára volt kötelezve.

Elnök: Razzián szedték össze a szakmunkásokat.

Szálasi: Nem néztem, csak azokat a kereteket, amelyek a földkerekség minden államában előfordulnak.

Elnök: Élénk bizonyítéka a néphangulatnak, amelyre Ön hivatkozott. (Vajnához.): 1945. február havában Ön rendelte el a dunántúli területen a vegyes házasságban lévő zsidók összeszedését. Ezeket részben internáltatta, részben rendőri felügyelet alá helyezte. Igaz ez?

Vajna: Igen. Ez a németek kívánságára történt.

Elnök: Térjünk vissza az előbbi pontra. Amikor párezer embert összeszedtek, közvetlenül kinek az utasítására történt az, hogy Komáromba vitték és átadták a németeknek?

Vajna: Ezt a VII. osztályban Hajnácskőy László ezredes tudja megmondani. Az én minisztériumból a VII. osztály tárgyalta le a honvédelmi minisztérium embereivel, az én tudtommal.

Elnök: A lefolyt beszélgetés eredményeképpen történt a németek részére való átadás?

Vajna: Az átadáshoz semmi közöm nem volt.

Elnök: Tudta, hogy mi lesz ezekkel az emberekkel?

Vajna: Akkor nem tudtam, csak azt, hogy valahol munkába lesznek állítva. Ez nem az én munkaköröm volt, hanem a totális mozgósítás miniszteréé. (...)

Elnök: Ön rendelte el a zsidóktól elvett és összegyűjtött értékek kiszállítását is?

Vajna: Igen.

Elnök: Száztizenhat kiló színarany rudakban, öt mázsa súlyban, nyolc mázsa briliáns, 1360 láda ezüstóra és töltőtoll, nyolc vagon különböző értékekkel, 22 000 darab perzsaszőnyeg – igen?

Vajna: Igen. De ugyancsak én rendeltem el azt is, hogy ezeket összegyűjtsék és becsüsök rendezzék.

Elnök: Hol vannak ezek az értékek most?

Vajna: Brennbergbányára lettek szállítva, majd később Landeckbe. Ezeket átvették az amerikaiak.

Elnök: Ön az előző évek folyamán Szálasi Ferenctől kapott megbízás alapján a pártban kommunistagyanús vagy egyéb baloldali álláspontú egyének ellen beadott jelentéseket továbbította a hatáskörrel bíró szervekhez? Általában Önök minden kommunista- vagy baloldali gyanús egyént mint szabotázs- és hűtlenséggyanúst kezeltek?

Vajna: Nem. Csak konkrét esetekről volt szó, személy szerint megnevezve. Annak idején Szálasi Ferenc utasítása alapján jártam Werth Henrik vezérkari főnöknél, bejelentettem ezt a kapott megbízást és ő utasított a kémelhárító osztályhoz, illetve vidéki viszonylatban a csendőr központi nyomozó parancsnoksághoz.

Elnök: 1944. október 15-e után mi történt Budapesten a zsidók sorsát illetően?

Vajna: Október 17-én vettem át magát a belügyminisztériumot, addig semmi intézkedés sem volt részemről, csak a rendőrség automatikusan...

Elnök: Szóval Budapesten voltak már csak nagyobb tömegben zsidók.

Vajna: Igen.

Elnök: Ezek csillagos házakban szétszórva voltak.

Vajna: Úgy van.

Elnök: 1944. október 16-án Ön tudja, hogy megindultak bizonyos atrocitások a zsidósággal szemben. Tud Ön erről?

Vajna: Ami atrocitást bejelentettek, azokban a nyomozást elrendeltem.

Elnök: Miről hallott Ön az október 15-ét követő napokban?

Vajna: Október 17-én vettem át a belügyminisztériumot. Az első panasz az volt, amit rögtön el is intéztem, hogy a zsidók össze voltak terelve zsinagógákban és több helyen Budapesten és ezeknek az azonnali szabadlábra helyezése, illetőleg csoportonként való elkísérése iránt intézkedtem.

Elnök: Október 16-át követően a nyilas pártszolgálatosok egyes zsidóházakból a lakókat kihajtották. Tudja, hogy hová?

Vajna: Azt én nem tudom.

Elnök: A Tisza Kálmán térre. Tudott erről?

Vajna: Én nem tudom, hogy ide vagy oda.

Elnök: És a Tattersaal-ba. Tudott erről?

Vajna: Erről, ilyen formában nem tudok, ahogy a vádirat tartalmazza. Azt tudom, hogy a Tisza Kálmán téren volt egyszer egy ilyen összetűzés. Ezzel az üggyel kapcsolatban 22 ember őrizetbe is vétetett. Én magam rendeltem ki Hódosyt, a rendőrség vezetőjét és akkor körülbelül 22 embert elő is állítottak. Ezeket ezután átadattam a bíróságnak. Azonkívül volt itt újból egy lövöldözés a Teleki tér környékén. Ott is rendőrök vettek őrizetbe ilyen lövöldöző embereket, akik zsidókat bántalmaztak. Ezeket a rendőröket 24 órán belül intézkedésemre előléptették, külön megjutalmazták és rendőr díszszázad vonult előttük azért, mert a zsidók védelmében exponálták magukat.

Elnök: Tíz perc szünetet rendelek el.

(Szünet után.)

Elnök: Folytatjuk a főtárgyalást. Kérem elővezetni a vádlottakat. (Megtörténik.)

(...) Elnök (Vajnához.): Október 15-ét követően hallott Ön a Pártszolgálatnak, akár az úgynevezett Fegyveres Nemzetszolgálatnak a túlkapásairól?

Vajna: Befutottak jelentések, így például az is, hogy a zsidókat a zsidó templomokban meg a Tattersaalban összegyűjtötték.

Elnök: Nézze, menjünk sorban, a vádirat sorrendjében, nehogy összekeverjük a dolgokat. Hallott Ön valamit a zsidóknak a

Tisza Kálmán térről a Tattersaalba való hajtásáról és közben a lakások kifosztásáról és bántalmazásokról?

Vajna: Igen, erről hallottam. Ki is rendeltem...

Elnök: Ugyanezzel kapcsolatban történt volna a zsidó templomokba való terelés is.

Vajna: A zsidó templomokkal kapcsolatban nem, mert én még nem is vettem át a belügyminisztériumot, amikor a zsidó templomokba beterelték a zsidókat a pártszolgálatosok.

Elnök: Hányadikán?

Vajna: Valamikor 15-én történt, mert én ezeknek csak a kiszabadítása iránt intézkedtem, hogy engedjék haza. (Gúnyos derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Kik csinálták volna a zsidó templomokba való beterelést és a Tisza Kálmán téri és tattersaali összegyűjtést?

Vajna: Hogy kik csinálták, azt nem tudom. Lehetett a Ney-féle csoport, a pártszolgálat emberei, lehettek olyan emberek, akik visszaéltek a párt nevével és egyenruhájával (zaj a hallgatóság soraiban) és lehettek német SS-emberek, akik itt meglehetősen nagy számban voltak.

Elnök: Ön ebben az irányban intézkedett? Hát miért? Akkor még Önnek sem a fegyveres nemzetszolgálat, sem a pártszolgálat nem tartozott a hatáskörébe.

Vajna: Láday útján, vagy közvetlenül Hódosynak kiadtam a rendelkezést.

Elnök: Láday államtitkár volt?

Vajna: Igen, államtitkár volt, ő intézte az összes állambiztonsági ügyeket, tehát mindazt, ami a csendőrséggel, rendőrséggel és a fegyveres pártszolgálattal függött össze. Amikor én ezekről értesültem, intézkedtem, hogy azonnal el kell őket engedni. Sőt kaptam egy jelentést, hogy egyesek félnek éjjel hazamenni, erre még az első éjjel intézkedtem, hogy kerületenkint csoportosan kísérjék őket haza. (Nagy zaj a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csend legyen!

Vajna: Ez meg is történt.

Elnök: Menjünk tovább. Mi volt az ügetőverseny-pályán október 20-án? Tudniillik az kétségtelen, hogy pár nap múlva elbocsátották a zsidókat ezekről az előbb említett helyekről...

Vajna: Igen, erről érkezett jelentés.

Elnök: ... és most a következő dolog volt a vádirat sorrendjében az ügetőverseny-pályán való összegyűjtés. Ide férfiakat vittek 16–60 éves korig, az idősebbeket innen sáncmunkára vitték, az 50 éven aluliakat pedig Hegyeshalom felé irányították.

Vajna: Ez a hegyeshalmi dolog itt ennél a vádnál nem felel meg a valóságnak.

Elnök: Ennél a pontnál nem felel meg?

Vajna: Nem. Itt sáncmunkáról volt szó, mégpedig – a napra pontosan nem emlékszem, ez körülbelül 18-án, a belügyminisztérium átvétele után 1-2-3-4 nappal történt – Kovarcz Emil, mint totális mozgósítási miniszter egy Török nevű főhadnaggyal, aki a budapesti erődítési parancsnoksághoz volt beosztva, felkeresett és zsidó munkaerőket kértek Budapest környékére, Hatvan–Gödöllő és azt hiszem, Vác környékére erődítési munkálatokra. Én erre Kovarcznak megmondtam, hogy nekem ahhoz, ha zsidókat vagy keresztényeket vagy bárkit Magyarországon erre alkalmazni akarnak, semmi közöm nincs, ez tisztára honvédelmi behívási parancs, az erődítési parancsnokság és Kovarcz, mint a totális mozgósítás minisztere, forduljon az illetékes honvédelmi szakosztályhoz, amely a munkára való behívásokat eszközli és intézze el velük, mert Magyarországon...

Elnök: Szóval a lényeg az volt, hogy Ön elhárította magától, hogy nem tartozik a hatáskörébe ez a kérdés.

Vajna: Mint ahogyan tényleg nem is tartozott hozzám.

Elnök: Mármost azután ennek folytán Kovarczék részéről tényleg megtörténtek a sáncmunkába-állítások...

Vajna: Úgy tudom, igen.

Elnök: ... de Ön azt mondja, hogy Önnek ebben semmi része nem volt, nem is tartozott a hatáskörébe.

Vajna: Nem tartozott az én hatáskörömbe. Az én hatáskörömbe a közbiztonsági, illetve a végrehajtási szolgálat tartozott.

Elnök: Menjünk tovább.

Vajna: Legyen szabad mégis, mert ez fontos...

Elnök: Végeredményben tehát Ferenczy Lászlónak mégis megbízást adott... mire vonatkozólag? Arra – igaz-e? –, hogy hirdetmény útján munkaszolgálatra vonultassa be a még otthonukban lévő zsidó férfiakat 60 éves korig és a zsidó nőket 40. életévükig. A KISOK-pályán volt a gyülekezés, ahonnan a férfiak nagy részét nyugatra vitték, egy részét átadták a Todt-szervezetnek.[24]

Vajna: Már ez a tény, hogy itt Todt-szervezetről beszél a vádirat, maga is igazolja azt, hogy ez is Kovarcz-féle akció.

Elnök: Szóval megint tagadja, hogy ebben Önnek valami része lett volna?

Vajna: Erre vonatkozóan akartam az előbb még felvilágosításképpen megvilágítani a szerepemet, azonban a tanácselnök úr nem vette észre.

Elnök: Mi volt az?

Vajna: Közérdekű munkaszolgálatra – legyen az keresztény vagy zsidó, ez teljesen mindegy – behívási joga csak a honvédelmi minisztériumnak van.

Elnök: Ezt mondotta.

Vajna: Igen, de most jön a másik: ha ezek nem jelentkeznek és nem tesznek eleget a behívóparancsnak, ugyanúgy, mint egy katonai behívóparancsnak, akkor a honvédség vagy a hadsereg megkeresi az állambiztonsági szerveket, tehát ez alkalommal a belügyminisztérium illetékes szerveit és azt mondja, hogy ezek és ezek be lettek híva, nem vonultak be, tessék előállítani ide és ide. Kovarcz Emil azután a honvédelmi minisztériumhoz fordult. Talán Beregfy Károly akkori honvédelmi miniszter úr sokkal jobban tudja ezt a dolgot, hogy ki volt ennek a munkaszolgálatos-osztálynak a vezetője, egy vezérőrnagy. Hogy ezen keresztül intéztette-e Kovarcz a behívást, vagy nem, azt nem tudom, ellenben tény az, hogy alig vonultak be, amint Kovarcz később közölte, csak párszázan. (Nagy felháborodás a hallgatóság soraiban.) Ekkor jött a megkeresés az előállításra és akkor utasítottam én szolgálati úton, azt hiszem, a budapesti rendőr-főkapitányságot, illetőleg a rendőrség parancsnokát, Hódosyt, a belügyminisztérium hivatalos osztályán át, hogy tessék ezeket és ezeket, akiket a honvédelmi szervek, illetve a totális mozgósítás minisztere behívott...

Elnök: Illetve általános hirdetménnyel behívtak munkaszolgálatra...

Vajna: Vagy általános hirdetménnyel be voltak híva, akik nem vonultak be, azokat tessék előállítani.

Elnök: Ferenczy Lászlónak volt itt valami szerepe?

Vajna: Nekem nincs jogom behívni katonai szolgálatra...

Elnök: Ezt megmondta. Azt kérdezem, hogy nem Ferenczynek, hanem Hódosynak ki adta ki az utasítást?

Vajna: Feltétlenül Hódosy kellett kapja, mert Hódosy volt a rendőrségi vonalon.

Elnök: A rendőrség hány személyt állított így elő munkaszolgálatra?

Vajna: Azt nem tudom.

Elnök: De teljesítették, azt tudja. (Beregfyhez.) Beregfy Károly, megfelel ez a valóságnak, hogy a honvédelmi minisztérium hívott be jelentős zsidó korosztályokat munkaszolgálatra?

Beregfy: Itt tévedés van. Ahogyan jelentettem, október 17-től kezdve Kovarcz miniszter alá, mint mozgósítási miniszter alá tartozott az egész munkahadsereg, ennélfogva tehát a behívások onnét történtek.

Elnök: Szálasi Ferenc, megfelel a valóságnak, hogy ez a munkaszolgálatra való behívás Kovarczhoz tartozott?

Szálasi: Kovarcz kapta az általános irányelveket, amelyek szerint 12–70 éves korig munkaszolgálatba kell beállítani minden magyar állampolgárt. Valószínűleg onnét mehetett ez ki.

Elnök: Ennek a végrehajtása is Kovarcz feladata volt?

Szálasi: Igen, ő dolgozta ki aztán a részletes terveket az egyes szakminiszterek számára. Hogy azután hogyan ment tovább, azt nem tudom.

Elnök: Az általános rendelkezést ki adta ki?

Szálasi: Azt nem tudom. Valószínűleg ő adhatta ki.

Elnök: Szóval Beregfy Károly nem adta ki?

Szálasi: Ő nem adhatta ki, semmi köze nem volt hozzá.

Elnök: Ő nem adhatta ki?

Szálasi: Egy közvetlen osztály volt, amelyet ő át is adott a totális mozgósítás miniszterének, az egész osztályt.

Beregfy: Az egész csoport, a Fábián-munkacsoport – Fábián vezérőrnagy az, akire Vajna hivatkozott –, amely azelőtt is létezett a honvédelmi minisztériumban, több osztályból állva, átment Kovarcz miniszterhez.

Elnök: Lehetséges ez, Vajna Gábor?

Vajna: Lehetséges.

Elnök: Szóval lehetséges, hogy összetévesztette a honvédelmi minisztériumot a totális harcbaállítás miniszterével.

Vajna: Fábián vezérőrnagy volt az, akit az előbb említettem, hogy nem jut eszembe hirtelen a neve.

Elnök: (Vajnához.) Október 15-ét követően Ön bezáratta a zsidóházak kapuit. Ez igaz?

Vajna: Ez ilyen formában nem igaz, hogy én zárattam be (nagy zaj a hallgatóság soraiban), mert 17-én vettem át a minisztériumot és a kapuk valamikor már 15-én este be lettek záratva. Ezt a rendőrség rendelte le, ahogyan utólag megállapítottam.

Elnök: Saját hatáskörében, anélkül, hogy Ön utasítást adott volna?

Vajna: Én még nem is voltam akkor belügyminiszter.

Elnök: Ön azután fenntartotta ezt a rendelkezést?

Vajna: Akkor elsötétítés volt, bizonytalan helyzet volt és éppen mivel a zsidók elleni atrocitásokról jelentéseket kaptam... (Nagy zaj a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csend legyen! (Vajnához.) Szóval hogy megvédje őket? (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Vajna: Azért, hogy egypár napig, amíg nem látjuk tisztán a helyzetet, ne tegyük ki a zsidókat annak, hogy az utcán esetleg megtámadják őket. (Nagy zaj a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csend legyen! – Meddig tartott ez a kapuzárás?

Vajna: Nyolc napig. A pápai nuncius és Born, a Nemzetközi Vöröskereszt budapesti vezetője jött ebben az ügyben panaszt tenni nálam. Megmagyaráztam nekik, hogy miről van szó, ők ezt tudomásul vették és még meg is köszönték. (Gúnyos derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Én nem értem, ezek nem olyan derülni való dolgok. Vajna Gábor, Ön tehát azt mondta, ugye, hogy a zsidóságnak egyes munkaképes korosztályait munkaszolgálatra vették igénybe. Mi lett a zsidóságnak munkaszolgálatra igénybe nem vett részével Budapesten?

Vajna: A zsidóságnak igénybe nem vett része Budapesten csillaggal megjelölt úgynevezett gettóházakban volt, ezt már így vettük át.

Elnök: Ezt tudom.

Vajna: Mármost valamikor november közepén tudomásom szerint a németek követelték – úgy tudom, Szálasi Ferenc nemzetvezetőnél is járt, most nem tudom, hogy Winkelmann vagy a német követ, vagy a külügyminiszter útján követelték, de engem is megkerestek –, hogy a zsidókat vonjuk össze állambiztonsági és más biztonsági okokból gettóba. Ezzel párhuzamosan szaladt egy másik akció, az úgynevezett menleveles zsidók ügye, akiknek érdekében a különféle, Budapesten akkreditált semleges követségek és a Nemzetközi Vöröskereszt interveniált.

Elnök: Szálasi ezt a kérdést mikor zárta le?

Vajna: Valamikor november közepén, talán 17-én.

Elnök: November 17-ét mondott Ön a nyomozati vallomásában is. Megfelel ez a valóságnak, Szálasi?

Szálasi: Igen.

Elnök: November 7-én volt ez minisztertanácsban?

Szálasi: Nem minisztertanácsban, én foglaltam össze.

Elnök: Minisztertanácsba nem is vitte Ön ezt a kérdést?

Szálasi: Én nem vittem, de úgy látszik, a külügyminiszternek adhattam oda, mert elsősorban a követek részéről merültek fel ezek a kérdések a menlevelekkel kapcsolatosan. Rögzítettem a hat pontot, meg is kapták a követek és akkor a külügyminiszter és a szakminiszterek a minisztertanácsot valószínűleg tájékoztathatták a zsidókérdésben elfogadott általános irányelvekről.

Elnök: (Vajnához.) Szóval gettóba mentek a budapesti zsidók.

Vajna: Gettóba, azután munkaszolgálatra bent az országban és kölcsönadás formájában munkaszolgálatra a Német Birodalom területére.

Elnök: És voltak a menleveles zsidókra vonatkozó rendelkezések.

Vajna: És voltak menleveles zsidók, akik külön helyeztettek el abból a célból, hogy legkésőbb november végéig kiszállíttatnak az ország területéről.

Elnök: Ezeknek a rendelkezéseknek a végrehajtására ki kapott utasítást?

Vajna: A rendelkezések végrehajtására én kaptam utasítást Szálasi Ferenctől és ennek megfelelően...

Elnök: Ki jelölte ki a gettót?

Vajna: ... kijelöltem a kiszállítandó zsidók számára a Palatinus-házakat a Margit híd mellett és azon kívül még egypár szomszédos utcának egypár házát, ahová jött volna ez a körülbelül 18-20 000 személyt kitevő csoport, akiket mint menleveleseket elismertek az egyes követségek, konzulátusok és a Nemzetközi Vöröskereszt.

Elnök: A nyomozás során – ha jól emlékszem – 22 000-et mondott.

Vajna: Akkor 22 000. Én a számra nem esküszöm, mert konkrét adat a kezemben nem volt.

Elnök: Azt mondotta azután, hogy annak dacára, hogy 22 000 volt az összes menlevelesekre megállapított szám, csak a svájci követség 22 500 menlevelet adott.

Vajna: 27 500.

Elnök: 22 500-ra emlékszem a vallomásából.

Vajna: Ez konkrétum, 27 500 darab svájci menlevél volt kiállítva, amint azt a svájci főkonzul írásban elismerte és bevonta a hamis menleveleket.

Elnök: Végül is hányan kerültek be ezekbe a Palatinus-házakba?

Vajna: Vagy 18 000, vagy 22 000. Cca. 20 000 körül.

Elnök: Szóval ez az a szám, amelyet elismertek.

Vajna: Ezeket elismerték a követségek és a konzulátusok, ők maguk igazolták. Ezen felül azután még cca. további 20 000 ember bemenekült ezekbe a házakba és ezek ott is maradtak. (Zaj a hallgatóság soraiban.) Azt hiszem, 40 000 személyről volt szó, akik ezen az engedélyen felül még bementek oda a későbbiek során.

Elnök: Vajna Gábor, Ön a nyomozás során olyasféle kijelentést tett, hogy Ön valóban megsértette a nemzetközi jogot a menleveles zsidókkal való bánásmód terén. Mivel történt ez?

Vajna: Én a nemzetközi jogot megsértettem? (Nagy zaj a hallgatóság soraiban.) Nem tettem ilyen vallomást.

Elnök: Itt van rádióbeszédének tartalma, amelyben azt mondja: (Olvassa.) „... nem ismerek római katolikus, evangélikus vagy izraelita hitfelekezethez tartozó zsidót, hanem csak zsidófajúakat. Nem ismerek el semmiféle menlevelet vagy idegen útlevelet, amelyet magyar állampolgárságú zsidó bárhonnan vagy bárkitől kapott."

Vajna: Igen, ez még a kérdés rendezése előtt volt.

Elnök: Nem megsértése ez a nemzetközi jognak, hogy október 19-én Magyarország belügyminisztere ilyen kijelentést tesz? De később elismerte Szálasi rendelkezése után?

Vajna: Október 19-e után rögtön tárgyaltam a külügyminiszterrel és akkor tudtam meg, hogy korábban nemzetközi megállapodások voltak.

Elnök: Szóval akkor már elismerte? Kit bízott meg a gettó felállításával?

Vajna: Ferenczy Lászlót és Solymossy János rendőrezredest. Ő kapott megbízást a gettó felállítására a budapesti VII. kerületben, a helyi viszonyokkal ismerős Solymossy ugyanis jelentette, hogy itt lakik a legtöbb zsidó, így itt kell a legkevesebb mozgás.

Elnök: Ezen a területen normális körülmények között mennyi ember lakott?

Vajna: Nem tudom, csak a vádiratban olvastam, hogy hétezer és állítólag 70 000 lett volna oda bezsúfolva. Én elrendeltem, tessék megállapítani, mekkora terület szükséges arra, hogy ezeket az embereket befogadja.

Elnök: A részletekről nem érdeklődött, hogy hányan kerülnek egy szobába?

Vajna: Olyasmit mondott, hogy 5-6 ember számára jut egy szoba. (Gúnyos derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: A németeknek átadott kölcsönzsidók honnan kerültek ki? A gettóból?

Vajna: Nem mind a gettóból – a honvédelmi, illetőleg a totális mozgósítási minisztérium behívása alapján.

Elnök: Tud arról, hogy a gettóból is vittek ki Németországba zsidókat?

Vajna: Vihettek, amennyiben a behívásnak megfeleltek.

Elnök: Miféle zsidók voltak, akiket az ember naphosszat látott – asszonyokat, öregeket, fiatalokat – hosszú oszlopokban vonulni át valamelyik Duna-hídon, olyan hosszú sorban, hogy a vége nem látszott a sornak a Margit hídtól az Erzsébet hídig a budai Duna-parton és a Bécsi úton kifelé. Ezek kik voltak?

Vajna: A Bécsi útra nem vitték ezeket. (Derültség a hallgatóság soraiban.) Hogy azok, akiket a tanácselnök úr látott, kik voltak, én így megmondani nem tudom.

Elnök: Egész Budapest látta ezeket.

Vajna: Mindenesetre olyan zsidók is voltak, akiket Kovarcz minisztériuma...

Elnök: Cipeltek egy kis batyut a hátukon. Látott az ember egymást támogató embereket, amint vonszolták magukat már ott is. Kik voltak ezek?

Vajna: Ezt kérem megmondani nem tudom, mert én ezeket, akiket a tanácselnök úr látott, nem láttam. (Zaj a hallgatóság között.) Azonban megjelenthetek egy másik részt.

Elnök: Nagy, kilométeres oszlopban vonultak.

Vajna: Kérem, én azt nem tudom.[25] Én csak azt tudom, hogy szolgálatra be lettek híva, és akik nem vonultak be, azokat előállították. No mármost tényleg futott be hozzám nem sok, egynéhány panasz, hogy idősebbeket és fiatalabbakat is igénybe vettek, vegy előállítottak. Én erre azonnal berendeltem...

Elnök: Kinek a rendelkezésére, intézkedésére történhetett ez? Vitték őket az óbudai téglagyárba.

Vajna: A honvédelem, illetve most már, azóta megállapítás után a totális mozgósítás minisztériumának rendelkezésére kellett nekik gyülekezniök, hogy onnan őket tovább vigyék arra a helyre, ahol munkában alkalmazni óhajtják.

Elnök: Szóval Ön azt mondja, hogy Ön erről nem tudott semmit?

Vajna: Azt tudom, hogy ezeket, akik nem vonultak be, elő kellett állítani.

Elnök: De a totális mozgósítási miniszternek micsoda karhatalmi alakulat állott rendelkezésére erre a célra?

Vajna: A totális mozgósítás miniszterének, ha előállítani kellett, rendelkezésére állt az államrendőrség és esetleg a pártszolgálatot vette talán igénybe. Az államrendőrséggel vegyesen.

Elnök: A fegyveres nemzetszolgálatot nem?

Vajna: Esetleg azt is, az még akkor őalája tartozott november közepéig.

Elnök: A fegyveres nyilasok, akik kísérték Óbuda felé ezeket az oszlopokat, ki alá tartoztak?

Vajna: A totális mozgósítás minisztere alá, november közepéig. A nemzetvezető ekkor rendelte a belügyminisztérium alá, én pedig ekkor Láday István államtitkárt bíztam meg, szervezze át ezt az egész fegyveres nemzetszolgálatot, amely a Radetzky-laktanyában volt és rendeljen ki oda csendőr- és rendőrtiszteket és altiszteket. Azt hiszem, 20-25 csendőrtisztet és kb. 80 csendőraltisztet kiképzés céljából oda be is vezényeltek.

Elnök: Tud Ön arról, hogy akár a gettóból, akár azt megelőzően kinek a rendelkezésére vittek zsidókat az óbudai téglagyárba és onnan tovább gyalogmenetekben nyugatra?

Vajna: Tudok arról, hogy vittek az óbudai téglagyárba. Ez a Kovarcz minisztériumának rendelkezése folytán történhetett a rendőrség és a fegyveres nemzetszolgálat vagy a pártszolgálat emberein keresztül.

Elnök: A rendőrség mindenesetre Ön alá tartozott. Azzal Kovarcz is rendelkezett?

Vajna: Nem. Ha egy társminisztériumnak szüksége volt emberekre, a minisztériumot hivatalosan megkereste és rendelkezésre kellett bocsátani.

Elnök: Az Ön minisztériuma rendelkezésre bocsátotta ezeket az alakulatokat. Hány embert vittek kb. az óbudai téglagyárba, majd onnan nyugatra? Ezt nem tudja?

Vajna: Azt én nem tudom. Én nem tudok konkrét számokat mondani és nem is óhajtok.

Elnök: Azt sem tudja, hogy a meglévő munkaszolgálatos-századokon kívül hány úgynevezett kölcsönzsidó került nyugatra ebben az időben?

Vajna: Nem tudom.

Elnök: Mit tudott Ön arról, hogy súlyos visszaéléseket, kínzásokat, sőt gyilkosságokat követtek el részben pártszolgálatosok, részben a fegyveres nemzetszolgálat tagjai ennek a procedúrának alávetett zsidósággal szemben?

Vajna: Októberben vagy novemberben hallottam először ezekről. Ezek atrocitások, gyilkosságok és fosztogatások voltak, zsidókat vertek meg. Ezekben a cselekményekben részt vettek ismeretlen emberek pártjelvény nélkül, nyilasok, a Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség tagjai és nagyon sok német SS-katona egyenruhában és civil SS-emberek. Ezek közül a rendőrség többeket őrizetbe vett. Azokat a német SD [Sicherheitsdienst – Biztonsági Szolgálata az SS-nek – K. L.] azonnal átvette. (...) A rendőrségen előállított 22 őrizetbe vett embernek elrendeltem Hódosy útján a bírósághoz való átadását. Azontúl már engem a kérdés nem érdekelt. (...) Ezt a dolgot a minisztertanácson is bejelentettem és Budinszky akkori igazságügy-minisztert megkértem, érdeklődjék ezeknek a bíróságra átszállított egyéneknek a sorsáról, hogy ügyükben ítélet hozassék.

Elnök: (...) Hogy folytassam ezt a dolgot, az Ön vallomásához csatolt, a zsidókérdésre vonatkozó melléklet 12. oldalán szerepel egy nagyon érdekes adat. Itt foglaltatik az, hogy 1944. november 17-én Szálasi a várban egy értekezletet tartott, amelyen kijelentette, hogy a zsidókérdést lezárja, arról nem akar többé hallani. (Szálasihoz.) Ez igaz?

Szálasi: Amikor ezt az irányvonalnak tekintendő utasítást összeállítottam, megmondottam az összes miniszternek, hogy én a mai naptól kezdődően a zsidókérdéssel foglalkozni nem akarok, hanem ennek a kérdésnek teljhatalmú elintézését a megfelelő szakminiszterekre bízom és ha jól tudom, a belügyminiszternek, a külügy-, a honvédelmi és a totális mozgósítás-miniszternek adtam oda.

Elnök: A november 17-i értekezleten merült fel a panasz, hogy Óbudán több zsidó pár napon át temetetlenül feküdt az utcán. Vajna kérdésére a fővárosból az a válasz érkezett, hogy a holttestek elszállítása azért megy nehezen, mert a sok légitámadás folytán nem tudnak az egyetlen rendelkezésre álló hullaszállító lovasszekérrel minden halottat egyszerre és azonnal elszállítani. Vajna (Hódosyval) kivizsgáltatta az ügyet. Azt a jelentést kapta, hogy a halottak egy része öngyilkosságból, egy része légitámadásból, más része gyilkosságból származik. Tehát?

Vajna: Származhatik mindezekből.

Elnök: Származik! Az Ön saját gépelése! Aláírta! Nézze meg!

Vajna: Az én aláírásom van rajta, én is ember vagyok, tévedhetek. (Felkiáltások a hallgatóság köréből: Kutya vagy, nem ember! Gazember!)

Elnök: Szóval Ön hallott erről?

Vajna: De azonnal intézkedtem.

Elnök: Hogyan mondja ezt? Hogyan mondta Hódosy, hogy ezeknek a halottaknak egy része öngyilkosságból is származhatik?

Vajna: Származhattak ezek a halottak gyilkosságból, öngyilkosságból, vagy légitámadásból, amit nehéz megállapítani.

Elnök: Igen, de Önöknek olyan primitív volt a rendőrségük, hogy azt, hogy a halottak gyilkosságból származnak-e, vagy nem, csak ilyen lehetőség formájában tudták megállapítani? Hiszen agyonlőtt hullák voltak nyilván, amelyekről kétségtelenül meg lehetett állapítani, hogy öngyilkosság, avagy gyilkosság következtében lelték-e halálukat.

Vajna: Igen kérem, csak azt nem lehetett, nem tudta a rendőrség már megállapítani, mert hiszen ha megállapította volna éppen úgy, mint ahogyan más...

Elnök: Mit?

Vajna: Hogy kik a tettesek.

Elnök: Elhiszem, hogy azt nem tudta megállapítani személy szerint, hogy kik a tettesek, de azt, hogy gyilkosságból is származhattak a hullák, megállapította.

Vajna: Igen, azt nem is tagadom.

Elnök: De most beismeri, hogy megállapították, hogy ezek gyilkosságból származnak, mert az előbb azt mondotta csak, hogy származhatnak. Na de Vajna Gábor, Önök annyiszor és annyiszor megnyilatkoztak különböző beszédekben egyéb tereken. Ön azzal védekezik ugye, hogy hallott ilyen súlyos visszaélésekről, embertelenségekről, gyilkosságokról, de azt mondja, hogy nem tudta kinyomozni, hogy kik voltak ezek elkövetői.

Vajna: A kinyomozás a rendőrség feladata. Én a parancsot a rendőrségnek kiadtam.

Elnök: És ezzel Ön lezártnak tekintette a dolgot.

Vajna: Máskor is megtörtént, hogy nem tudtak kinyomozni tetteseket.

Elnök: Ilyen jelenségek azelőtt nem voltak. Miért nem lépett fel Ön a sajtóban vagy a rádióban és miért nem bélyegezte meg ezeket a gyilkosságokat?

Vajna: A sajtó és a Távirati Iroda tudósítói ott voltak a rendőrségen, megkapták az utasítást, hogy ezt meg kell írni.

Elnök: Ennek ellenére a sajtóban ilyen irányú tiltakozás és erkölcsi elintézés az Önök kormányhatalma részéről meg nem jelent.

Vajna: Ez a sajtófőnök, a miniszterelnökségi sajtófőnök hibája. A sajtó és a Távirati Iroda értesítve lett, nekem nem csak ez volt a dolgom. Akkor ostromállapot volt, Budapestet bombázták, mindenféle súlyos problémák voltak. Nem tudtam ezerfelé szakadni, amikor 24 órából úgyis 22 órát dolgoztam. (Zaj.)

Elnök: A közerkölcsiségnek ezt a döbbenetes süllyedését megállítani akkor is az Önök elsőrendű feladatai sorába tartozónak kellett volna tekinteni, akármennyi dolga volt.

Vajna: Én annak is tekintettem és intézkedtem is, mert ha nem úgy intézkedtem volna, ahogyan intézkedtem, nagyon sokan nem maradtak volna meg a gettóban és másutt, nagyon sok zsidó.

Elnök: Miért figyelmeztette akkor ismételten Gerát? Az adott erre Önnek indokot, hogy jelentések futottak be, hogy pártemberek pártegyenruhában atrocitásokat követtek el. Emiatt Gera figyelmét felhívta, hogy a párton belül csináljon rendet. (Gerához.): Vajna Gábor figyelmeztette Önt ezekre az atrocitásokra?

Gera: Vajna Gábor személyesen megjelent a budapesti főkerületben egy vezetőségi értekezleten az államtitkárával, mint a rendőrség vezetőjével és ott a plénum előtt – nem nekem, hozzám adresszáltan – az összes vezetők előtt fejtette ki az ő álláspontját ebben a kérdésben a pártfegyelem fenntartására és a rendre, velem harmonikusan figyelmeztetve és megfenyegetve a vezetőket.

Elnök: (Vajnához.) Fenntartja ezzel szemben, amit mondott, hogy Gerát személy szerint figyelmeztette ismételten, Vajna Gábor?

Vajna: Őt személy szerint.

Elnök: Mondja ezt a szemébe!

Vajna: (Gerához.) Én figyelmeztettem Önt arra, mikor ilyen bejelentések érkeztek, hogy a párt illetékes szerveinél tessék körülnézni és rendet csinálni.

Gera: Én megtettem az intézkedéseket, de nem tudok visszaemlékezni, hogy négyszemközt figyelmeztetést kaptam volna.

Elnök: Gerának pártvezetői vonalon micsoda ingerenciája volt a fegyveres nemzetszolgálatosokra, mint párttagokra?

Vajna: Semmi. Mint párttagokra, a szellem ápolása.

Elnök: Nézze, in konkréto mit tehetett volna itt Gera ezekkel szemben?

Vajna: Ha megtudja, hogy X. Y. mint párttag ezt és ezt a bűncselekményt ilyen értelemben elkövette, a pártból kizárja.

Elnök: (...) Azt mondja Ön vallomásaiban a 46. oldalon: „A pártban a pártszolgálat elhatalmasodott és maga is nyomozni kezdett, erőszakoskodások fordultak elő, panaszok futottak be, hogy ez nem mehet így tovább és ezért egy nyomozókülönítményt adok melléje, tisztázza ezeket az ügyeket, mert ez a párt szégyene. Gera véleményemmel egyetértett." (...) Ön több ízben beszélt Gerával és felhívta figyelmét a zsidóvagyonokkal kapcsolatos visszaélésekre és az éjjeli lövöldözésekre. Mikor volt ez?

Vajna: Decemberben. Hogy hol volt akkor lövöldözés, én nem tudom megmondani.

Elnök: Most nem Önről van szó. Ön mindenesetre tudomással bírt a feltűnő éjjeli lövöldözésekről. (...) Ön ebben az ügyben többször magához kérette Gerát és megmondta neki, vigyázzon, ne engedje, hogy egyes személyek a fejére nőjenek. (Gerához.) Igaz ez?

Gera (Föláll.): Nem tudok erről.

Elnök (Vajnához.): Mondja ezt szemébe vádlott-társának!

Vajna (Szemébe mondja Gerának.): Én ezt szóvá tettem, talán nem emlékezik rá, de szóvá tettem.

Gera: Ki lövöldözött?

Vajna: Nem tudom, én csak általában tettem szóvá.

Elnök: Riasztópisztollyal lövöldöztek? Üljön le.

Gera: (leül.)

Elnök (Vajna felé): Na halljuk tovább.

Vajna: Kérem alázatosan...

Elnök: Várjon, várjon! Mi történt a minisztertanácsokon? Hangzott el emiatt panasz a minisztertanácsokon is?

Vajna: Ha ilyen panasz befutott, akkor feltétlenül hallotta, mert minden minisztertanácson jelen volt.

Elnök: Ön nem így mondta a saját maga által írt önvallomásában, hogy „ha ilyen panasz a minisztertanácson befutott", hanem azt mondta, hogy a „minisztertanácsokon is hallotta Gera az ott elhangzott panaszokat és megígérte minden egyes esetre az orvoslást." Azt kérdezem, igaz-e az, hogy a minisztertanácsokon is hangzottak el panaszok hasonló atrocitásokról?

Vajna: Egy-két panasz hangzott el úgy az atrocitásokról, mint a vagyoni vonatkozású kérdésekről s ezeket ő is kellett hogy hallja, mert ott volt.

Elnök: Gera József! Hallott Ön a minisztertanácsokon ilyen panaszt?

Gera (feláll és alig hallhatóan válaszolja): Hallottam.

Elnök: Jól van, üljön le.

Elnök: A kitelepítésnek általában ki volt a feje?

Vajna: A kitelepítés több részben ment, volt anyagi, személyi és ipari kitelepítés. A személyi kitelepítés az én hatáskörömbe tartozott. Ebbe a személyi kitelepítésbe Markóczy altábornagy kapcsolódott be. Kértem a honvédelmi minisztériumtól egy németül tökéletesen beszélő magas rangú katonát, aki jó szervező s akit kiküldhetünk Németországba. A német hatóságoknál a katonát szívesebben fogadták, mint a civil embereket.

Elnök: Mikor történt ez?

Vajna: Azt hiszem, decemberben. Addig nem tartozott hozzám a kitelepítés. Decembertől kezdve, miután Himmlerrel a kitelepítés személyi kérdését letárgyaltam. Énhozzám tartozott a minisztériumok személyzetének, családjaiknak kitelepítése.

Elnök: (...) Beszéljen a Bajcsy-Zsilinszky-ügyről.

Vajna: November második felében, már nem tudom pontosan megmondani...

Elnök: (félbeszakítja): Ki jelentette Önnek?

Vajna: Láday államtitkár, a csendőrség és rendőrség felügyelője, meg Orendy Norbert egy este 10 órakor a minisztertanácsról hívtak ki és meglepetésszerűen jelentették be...

Elnök: Hogy az országban valami katonai összeesküvés készül?

Vajna: Igen. És hogy egypár napon belül, vagy aznap éjjel ki kellett volna törnie.

Elnök: Mi volt a célja ennek a katonai összeesküvésnek?

Vajna: Ennek a célja a működő...

Elnök (félbeszakítja): Mikor volt ez? Mondjon körülbelüli dátumot.

Vajna: A dátumot nem tudom másképpen meghatározni, csak úgy, hogy november közepe, vagy vége felé lehetett.

Elnök: Mi volt a célja?

Vajna: A működő német és magyar erők háta mögött felborítani a rendet.

Elnök: Ön azután ezt jelentette Szálasinak?

Vajna: Amikor ezt az első jelentést néhány mondatban megkaptam, azonnal bementem a minisztertanácsba és odakértem Beregfy honvédelmi miniszter urat, aki ki is jött és – miután katonai ügyről volt szó – a jelentést végighallgatta, tudomásul vette és visszament a minisztertanácsba. Én a minisztertanácson röviden bejelentést tettem, hogy egy ilyen merénylet, illetve puccs van készülőben és azonnal jelentést tettem Szálasi Ferencnek, a nemzetvezetőnek is. A továbbiakhoz nekem mint belügyminiszternek semmi közöm sem volt, mert az őrizetbe vett egyéneket átadták az NSZSZ-nek.

Elnök: Várjon. Mi ez?

Vajna: Nemzeti Számonkérő Szervezet.

Elnök: Ki adta ki a rendelkezést, hogy a Nemzeti Számonkérő Szék nyomozzon az ügyben?

Vajna: Nem Nemzeti Számokérő Szék, hanem Nemzeti Számonkérő Szervezet.[26] Ez egy közbiztonsági nyomozó szerv volt. A Nemzeti Számonkérő Szék és a Nemzeti Számonkérő Szervezet két különféle dolog.

Elnök: Szóval Nemzeti Számonkérő Szervezet. Ez mi volt?

Vajna: A belügyminisztériumban volt azelőtt egy Államvédelmi Központ, amely a honvédség és...

Elnök (félbeszakítja): Szóval ennek az utóda lett?

Vajna: Nem ennek az utóda. Ennek az utóda a belügyminisztérium VII. osztálya lett. Tekintettel az akkori súlyos katonai helyzetre és az időkre, szükségessé vált egy egészen speciális biztonsági szervet létesíteni, amely magas politikusok, sőt ha kell, katonák ellen is nyomozást tudjon lefolytatni, őrizetbe vételt tudjon eszközölni. Ennek a szervezetnek a parancsnoka Orendy Norbert csendőr ezredes lett.

Elnök: Ez Ön alatt működött.

Vajna: Igen, alattam.

Elnök: Szóval ez a Nemzeti Számonkérő Szervezet Orendy vezetésével folytatta le a nyomozást ebben a Bajcsy-Zsilinszky-ügyben?

Vajna: Igen.

Elnök: Kinek tett a nyomozás eredményeiről jelentést?

Vajna: Nekem, amint az előbb vallottam.

Elnök: Szóval ő tudta meg ezt a részletes tényállást?

Vajna: Ő értesült arról, hogy puccs készül, de akkor még Bajcsy-Zsilinszky neve sehol sem szerepelt. Csak arról volt szó, hogy puccs készül és embereket állítottak elő.

Elnök: Kinek a rendelkezésére történt, hogy a Nemzeti Számonkérő Szervezet ezeket az embereket le is tartóztatta az Önnek tett jelentést követően?

Vajna: Ezek már őrizetbe voltak akkor véve.

Elnök: De Bajcsy-Zsilinszky Endre utólag került őrizet alá.

Vajna: Bajcsy-Zsilinszky, azt hiszem, másnap lett őrizetbe véve.

Elnök: Kinek a rendelkezésére történt, hogy ezek az emberek hova kerüljenek?

Vajna: Törvényes rendelkezés volt erre, és ezek az emberek a statáriális rendelkezések folytán lettek átadva a vezérkar főnöke harmadik bíróságának, amely tulajdonképpen a totális mozgósítás miniszterének bírósága volt.

Elnök: Micsoda törvény létesítette a totális mozgósítás miniszterének bíróságát? Miféle törvényes rendelkezés volt ez?

Vajna: Ha jól emlékszem, vagy fővezérségi rendelet volt, vagy minisztertanácsi határozat, vagy törvény. Ezt talán Szőllősi helyettes miniszterelnök úr jobban tudja megmondani.

Elnök: Szóval az Önök hatalma alatt született meg a szabály ennek a bíróságnak a felállítására?

Vajna: Igen, és Kovarcz minisztériumához tartozott. Azt hiszem, Kovarcz nyújtott be törvényjavaslatot. Ha jól emlékszem, ez egy egészen rövid, egy- vagy kétszakaszos törvény volt.

Elnök (Szálasi felé.): Szálasi, tudna erre vonatkozólag valamit?

Szálasi (Feláll): Ahogyan már mondtam, én úgy tudom, hogy miután Kovarcz kezébe tettem le a totális mozgósítást és harcbavetést, felvetette a kérdést, milyen szankcionális lehetőségek vannak a kezében. Akkor azt mondtam, beszélje át a kérdést a szakminiszterekkel. Valószínűleg így született meg ez a bíróság, vagy törvény, vagy rendelet útján.

Elnök: Ön nem emlékszik erre? Nem vett részt ebben?

Szálasi: Nem.

Elnök: Hát olyan egyszerű miniszteri rendelet lett volna, nem is minisztertanácsi rendelet, hogy Ön nem tud róla?

Szálasi: Én nem vettem részt ezeken a minisztertanácsokon. Úgy tudom, a vezérkar főnökének különbírósága, mint ilyen, már fennállt és meglehet, hogy ebből delegáltak egy harmadik bíróságot.

Elnök: A vezérkar főnökének különbíróságát ki állította fel?

Szálasi: Ezt már régen, nem is tudom, talán 1942-ben, vagy mikor állították fel.

Elnök: A vádlottak közül ki tudna mondani valamit a Kovarcz mellett működött különbíróságról?

Szálasi: A vezető hadbírót kellene megkérdezni. (Leül.)

Vajna: Leventeújváryt.

Szőllősi (feláll.): Sem törvény, sem rendelet ilyen irányban nem rendelkezett.

Elnök: Szóval az Ön állítása szerint a Kovarcz minisztériuma mellett működött bíróságnak sem törvényi, sem rendeleti alapja nincs?

Szőllősi: Ilyen alapjáról nincs tudomásom. (Leül.)

Elnök: A többiek tudnak valamit ennek a bíróságnak törvényi vagy rendeleti alapjáról?

Beregfy: Ez egy létező bíróság volt a vezérkar főnöke mellett.

Elnök: Hogy létezett a vezérkari főnök mellett a Kovarcz melletti bíróság?

Beregfy: Az első minisztertanácson kijelentettem, hogy nem vállalok semmiféle politikai pereket október 15-ével kapcsolatban. Ennélfogva ezek az ügyek átmentek a totális mozgósítási miniszter hatáskörébe. És akkor a vezető hadbíró átadta ezt a bíróságot Kovarcznak, mint külön illetékes parancsnoknak.

Elnök: (Vajnához.) Ön határozottan emlékszik, hogy Beregfynek tett említést a Bajcsy-Zsilinszky-ügyről?

Vajna: Beregfy akkor ott volt.

A vádlott az elnök felszólítására szemébe mondta Beregfynek a fentieket. Beregfy hangoztatta, hogy november 20-a és december 11-e között nem volt Budapesten.

Vajna: Akkor korábban volt. Ezt akartam az előbb is mondani.

Elnök: (Beregfyhez.) Tehát akkor előbb volt?

Beregfy: Valami puccsról hallottam, de hogy ez lett volna a Bajcsy-Zsilinszky-féle, azt nem tudom. (...)

Elnök (Vajnához.): Tud-e a Duna-parti kivégzésekről?

Vajna: A Duna-parti kivégzésekről nem tudok, csak a vádiratból.

Elnök: Az egyéb zsidókivégzésekről, amelyeknek nagyrészt áldozatul estek a menleveles zsidók is?

Vajna: Ezek azután történhettek, hogy Budapestet elhagytam, mert az én időmben nem szereztem róluk tudomást. Amiről tudomást szereztem, azokban az ügyekben intézkedtem is.

Elnök: Mit tud arról, hogy december 24-én partizánokat végeztek ki a Radetzky-laktanyában?

Vajna: December 24-én délután négy, vagy öt órára bejelentettem magam, hogy első alkalommal a fegyveres nemzetszolgálatot meg fogom látogatni. Én december 23-án kaptam késő este Návaytól, a fegyveres nemzetszolgálat parancsnokától, a belügyminisztériumba jelentést, hogy a budai hegyekben és barlangokban felfegyverzett emberek vannak, akik merényleteket követnek el a távvezeték ellen. Abban az időben átlag minden héten egyszer-kétszer rövidzárlat lett ennek következtében. Ezek az emberek jól voltak felfegyverezve, gépfegyverekkel, gépágyúkkal, sőt aknavetőkkel is. Harc fejlődött ki és ez a harc már tényleg hosszabb időn át folyt. Ezeknek a harcoknak során több fegyveres nemzetszolgálatost és úgy tudom, egy rendőrt, vagy csendőrt is megöltek. Ennek a nyomozásnak során ők elfogtak, ha jól tudom, négy, vagy öt partizánt.

Elnök: Kik fogtak el?

Vajna: A fegyveres nemzetszolgálat és a rendőrség, vagy a fegyveres nemzetszolgálat és a csendőrség és ezeket ők a Tábori Biztonsági...

Elnök: Hol fogták el ezeket?

Vajna: Itt, valahol a budai hegyekben.

Elnök: Szóval rejtőzködés közben fogták el őket.

Vajna: Megtámadták őket, a fegyveres nemzetszolgálatosokat. Ezek gépfegyverekkel, sőt tökéletes lőfegyverzéssel voltak ellátva és meg is haltak ennél az éjjeli összecsapásnál, amikor a barlangból hozták ki az embereket, azt hiszem, két vagy három fegyveres nemzetszolgálatos, és egy vagy két csendőr vagy rendőr. Jelentette, hogy ezeket ők, a Tábori Biztonsági Szolgálat előírása szerint ki fogják végezni. Ez már azután nem tartozik hozzám, a Tábori Biztonsági Szolgálat.

Elnök: Ki alá tartozott a Tábori Biztonsági Szolgálat?

Vajna: Finta altábornagy alá.

Elnök: És az ki alá tartozott?

Vajna: Finta altábornagy már azután részben a honvédelmi miniszter alá, részben a belügyminiszter alá tartozott felügyeleti jog szempontjából, azonban hadműveleti...

Elnök (Félbeszakítja.): Ki volt az a Finta altábornagy?

Vajna: A csendőrség és a rendőrség főfelügyelője.

Elnök: Ki rendelte el a kivégzést?

Vajna: Valószínűleg Návay.

Elnök: Szóval ő rendelte el, de Ön is ott volt az épületben.

Vajna: Akkor történt a kivégzés, de ez egészen véletlenül adódott, hogy én akkor éppen az épületben voltam.

Elnök: Székesfehérváron mi történt az oroszokkal visszatért zsidókkal?

Vajna: Ezt én jelentés formájában kaptam, hogy kivégeztek a tábori biztonsági szolgálati utasítás alapján tizenegy embert.

Elnök: Akkor miért jelentette azt, hogy Ön végeztette ki őket?

Vajna: Kérem, ennek megvan az indoka. Az első naptól kezdve, amikor az uralmat átvettük, követeltük a németektől a német rendőrség és a Gestapo eltávolítását. (...) Hogy meg legyen alapozva, hogy nekik bizalmuk legyen irántunk, hogy nyugodtak legyenek, mert mi elintézünk mindent és rendet tudunt tartani. (Zaj.)

Elnök: (...) Emlékszik Ön arra, hogy 1945. február 23-án egy koronatanácson Kőszegen jelentette, hogy: „...a zsidókérdés és a cigánykérdés maradéktalan, ha kell, drákói rendezését megkezdtem, amit e két nemzetidegen faj magatartása tett szükségessé?" – Emlékszik erre?

Vajna: Igen, kérem. Ez a jelentés valóban megint csak a koronatanács tagjainak szólt és mivel ezt másolatban megkapták a németek, azért tettem bele a zsidókérdést, mert éppen akkor volt az, hogy a németek követelték, a német katonai parancsnokság követelte a vegyes házasságban élő zsidóknak is őrizetbe vételét. (...)

Elnök: (Olvassa.) „További alkalommal a nemzetvezető rendeletére február 2-án tartott razzia eredménye: 996 katonaszökevény, 2325 irányítás nélkül lézengő katona, 4125, a behívóparancsnak eleget nem tett egyén, 64 hadiüzemi munkás, 5 partizán, 129 lézengő munkaszolgálatos. A felkoncolások száma 150." Hát ez mi?

Vajna: Ez Finta jelentése.

Elnök: Ez élénk bizonyítéka az akkori néphangulatnak.
Vajna: Ezt megkapta minden miniszter, de a razziáknak elrendeléséhez nekem semmi közöm nem volt, ez tisztán katonai jellegű intézkedés volt.

Az elnök most ismerteti a Nemzeti Szövetség 1945. február 6-i üléséről szóló földjegyzést, amelyben Vajna Gábor belügyminiszter jelentése szerepel. Vajna beszámol arról, hogy Szilasbalháson stb. a Duna – Tisza közén nem sikerült menekülésre bírni az embereket. Kecskemétre is visszaszökdöstek, Budapesten a minisztériumok száztengelyes vonatára csak 60-80 ember jelentkezett, a köztisztviselők nagy része Budapesten maradt, ő maga, Vajna is csak nagy nehezen tudott eljönni. Az emberek nem akartak eljönni.
Vajna elismeri, hogy erről a témakörről beszéltek, de hogy ilyen szavakkal mondta, azt nem ismeri el.

Elnök: Ebben a kivonatban azután Önnek az a célzása is benne van, hogy a zsidókat a nemzetközi jog megsértésével szedette össze a svájci követségről és kiadta a rendelkezést, hogy a követség tagjait nem kell bántani. Onnan körülbelül 1500 zsidót hoztak el. – Mondotta ezt?
Vajna: Lehet, hogy mondtam.
Elnök: Arról is beszélt, hogy a Palatinus-házakban borzalmas légitámadás következtében igen nagy veszteségeket szenvedtek a zsidók. Mondotta ezt?
Vajna: Nem emlékszem.
Elnök: Október 19-i rádióbeszédében volt még egy eddig nem ismertetett rész, amely szerint a zsidókérdés megoldása, ha könyörtelen lesz is, olyan lesz, mint azt a zsidóság eddigi és jelenlegi magatartása által megérdemli. Mondotta Ön ezt?
Vajna: Ha ez a hivatalos szöveg, akkor mondottam.
Elnök: „A Magyarság"-ból olvastam.
Vajna: Ha a „Magyarság"-ban benne van, valószínűleg így van, ahogy mondottam.
Elnök: Ezek a kijelentések nem valószínűsítik azt a beállítást, hogy Ön, aki előre könyörtelenségre hivatkozik, bármiféle vonatkozásban a zsidóság érdekeinek kímélését tartotta volna kötelességének.

Vajna: Ha nem ilyen hangnemben beszélek...

Elnök: ... akkor nem történt volna annyi gyilkosság, mert ez a hangnem vonta maga után. Ez a hangnem volt az, amely az Önök pártszolgálatosainak teljes elállatiasodását befejezte.

Kemény Gábor beadványa

Az elnök szünetet rendelt el, majd bejelentette, hogy Kemény Gábortól írásbeli beadvány érkezett hozzá, amelynek lényege a következő: „Kérem a népbíróságot, hogy az őszinte megnyilatkozásra alkalmat adni és megengedni szíveskedjék, hogy vádlott társaim jelenlétében érvényesülő, szinte leküzdhetetlen gátlások kikapcsolhatók legyenek."

Ennek következtében elrendelem – folytatta az elnök – Kemény Gábornak egymagában, egyelőre vádlottársai jelen nem létében történő meghallgatását. Kérem Kemény Gábor előállítását.

Elnök: Módot adok arra, amit beadványában kért. Mit kíván mondani?

Kemény: Tisztelt Népbíróság! Nem rendelkezem szónoki képességekkel, és így csak arra kérem Önöket és Önökkel együtt az egész magyar nemzetet, hogy higgyék el: határozott megrendüléssel és mélységes fájdalommal tölt el mindaz a nyomorúság, amely hazánkra szakadt. A diktatúra elvének elismerése s az ahhoz való csatlakozás nemcsak az egyéni vélemény érvényesítését korlátozza, hanem kizárja azt is, hogy az egyéni vélemény is sorra kerülhessen. Ma már tudom és látom, hogy végzetes úton haladtam. Tévedéseim következményeit férfiasan vállalom és kívánom még akkor is, ha ezek a következmények a halált jelentik. Csak az a kívánságom, legyenek meggyőződve arról, hogy tévedésemet kimondhatatlanul megbántam.

Fiatal vagyok és politikailag tapasztalatlan voltam. Teljesen alávetettem magam a pártvezető akaratának és a történelmi eseményeket az ő szemén át láttam. Álmatlan éjszakák tépelődései és vívódásai után az igazságnak tartozom annak megvallásával, hogy helytelen úton jártam és ma tisztán látom azt a mérhetetlen kárt, amely az október 15-i események után bekövetkezett. Hazámat ünnepélyesen megkövetem.

Elnök: Mi indította Önt, Kemény Gábor, micsoda meggondolások, és megfontolások micsoda magábaszállás indította Önt ennek a nyilatkozatnak a megtételére?

Kemény: Én már nagyon régen gondolkoztam és vívódtam, nemcsak a börtönben, hanem politikai pályámon is sok kérdés merült fel, amire választ kerestem, és nem mindig találtam, azonban mindig úgy éreztem, úgy gondoltam, hogy jószándékom útján a jövőben valahogyan tisztán fogom a helyzetet megítélni tudni és hittem abban, hogy ez be is fog következni. És ezzel a jóakarattal hozzá fogok tudni járulni azoknak a nehézségeknek, amelyeket tornyosulni láttam és a hibáknak, amelyeket tapasztaltam, a kiküszöböléséhez. Ezt már 11 hónapi fogságom alatt, de mondom, azelőtt is alaposan meggondoltam és belátom, hogy azokat a célkitűzéseket, amelyeket magam elé tűztem kb. 10-11 év óta, nem azon az úton tudtam volna teljesen és másként megoldani.

Elnök: Ön tehát belátja, hogy különösen hol vált végzetesen súlyossá nemzetének tragikus útja, amelyen Ön társaival együtt haladt?

Kemény: Most utólag meg lehet állapitani, hogy a háború befejezésének körülményei, bár előbb is súlyosak lettek volna, de a következményeit kétségtelenül betetőzték.

Elnök: Nézze Kemény Gábor, tehát Ön belátja most azt, ha megtisztult lelkiismerettel akar visszanézni a múltba, akkor azt kell mondania, hogy az október 15-én mutatkozó reális tényezők annyira nyilvánvalóak, mondhatni rikító színűek voltak, hogy kellő alapossággal és nagyobb felelősségtudattal, nem pedig diktatórikus törekvésektől elvakítva, Önöknek akkor is meg kellett volna látniok, hogy október 15-e után a nemzet csak a még nagyobb katasztrófa felé haladhat, mint amelyben már akkor is volt. Ezt akarja mondani?

Kemény: Igen.

Elnök: Hogy ezt nagyobb felelősségtudattal Ön most utólag belátja, hogy akkor is meg kellett volna látni?

Kemény: Igen, most belátom, hogy akkor nem tudtam kellően felmérni az erőtényezőket.

Elnök: De belátja, hogy meg kellett volna látnia és fel kellett volna mérnie?

Kemény: Fel kellett volna tudnom mérni.

Elnök: És hogy mik voltak azok a tényezők, amelyek ennek az Ön által most már akkor is fennállottnak minősült lehetőségek ellenére ezt a lehetőséget Ön elől mégis ténylegesen elzárták? Érti mit kérdezek?

Kemény: Igen.

Elnök: Mi volt az oka ennek, mert hiszen nem is beszélünk most az előző hibákról, azok szinte eltörpülnek október 15-e, annak tragikuma mellett. De amit október 15-én az Önök mozgalma tovább csinált, azt talán legjobban egy egészen szörnyű ámokfutásnak minősíthetném. Mik voltak tehát azok a tényezők, amelyek azt okozták, hogy Ön, aki most egész előző politikai pályafutásának megtagadásával rá tudott erre jönni, ezt október 15-én nem tudta magában elvégezni és nem kiáltotta oda a mozgalomnak, hogy állj, ne tovább? Ezt fel tudná deríteni?

Kemény: Részben az elmúlt 25 esztendőben neveltek, politikailag kétségtelenül egyoldalú irányban és amikor én elkezdtem a politikával foglalkozni, akkor olyan bűnöket láttam az országban, amelyekkel szemben magamnak is fel kellett emelni a szavamat és valahogyan nem...

Elnök: (Félbeszakítja.) Mik voltak ezek a bűnök, milyen bűnökre céloz, amiket itt látott?

Kemény: Az egész politikai rendszer, amely itt meggyökerezett és annak kihatásai a gazdasági és a társadalmi életben, amelyeket magam tapasztaltam azután közszolgálatom alatt is, a korrupció és az erkölcstelenség. Én akkor jóformán egyedül álltam különösen ott, amikor azt a harcot elkezdtem egyedül, fiatalember létemre folytatni és belekapcsolódtam már aktívan itt Budapesten a politikai életbe. (...) Azután természetesen az ellenséggel szemben folytatott propaganda hatása is kétségtelenül hozzájárult. (...)

Elnök: Mégis mi volt az, ami az Ön tisztánlátását elhomályosította?

Kemény: Kétségtelen, hogy a pártvezető irányítása alatt követtük a politikai utat, aki maga is bevallotta, hogy sok esetben másként cselekedett volna.

Elnök: Ön minden kritikai készség nélkül alárendelte magát a pártvezetői akaratnak?

Kemény: Igen.

Elnök: Miért? Mert egy ilyen diktatórikus rendszert fogadott el már ab ovo helyesnek?

Kemény: Mint mondottam tegnap, az 1935-ös programnak nem ezek voltak az alapjai külpolitikai, nemzetközi viszonylatban.

Elnök: De később idefejlődött a dolog.

Kemény: Igen, de én úgy gondoltam, hogy ez meg fog szűnni, mert Szálasi is említette, hogy a diktatúra csak az átmeneti időre jó.

Elnök: Mondja Kemény Gábor, mire célzott Ön beadványában azzal, hogy leküzdhetetlen gátlásai vannak és ezért kér egyedüli kihallgatást?

Kemény: Egyrészt a bajtársi szempont, amelyet figyelembe kell venni és a fegyelem is.

Elnök: Szóval még mindig annak hatása alatt áll?

Kemény: Úgy érzem.

Elnök: Nézze Kemény Gábor, mikor Ön belátta, hogy a nemzet katasztrófájában igen jelentős része volt az Önök október 15-i állásfoglalásának és kötelességének érzi, hogy a nemzetnek nyilatkozatában elégtételt szolgáltasson, ez bizonyos fokú kiemelkedést jelent az azelőtti lesüllyedtségből. Ha Ön azonban elégtételt akar adni a nemzetének, akkor rá kell jönnie arra is, hogy vádlott-társaival szemben Ön bajtársiassággal nem tartozik, mert azok éppen olyan súlyosan, vagy még az Ön felelősségét meghaladó mértékben ártottak a nemzetnek. A bajtársiassági szempont hangoztatása az Ön megbánásának az értékét jelentős mértékben csökkenti.

Kemény: Én úgy érzem, hogy részletesen kellene ismertetni az okokat, hogy lépésemet tisztázhassam és megértsék.

Elnök: Kemény Gábor, Önnek módjában lesz erről gondolkozni, és megtérését esetleg még magasabb fokra emelni. Ez társaira nem tartozik, velük szemben elszámolásra nem köteles. Ön egyedül csak a nemzetével szemben köteles. Önnek módjában lesz a hétfőn folytatandó főtárgyaláson saját lelkiismeretét és mostani belső, erkölcsi állapotát további felülvizsgálatnak alávetni és hétfőn módjában lesz ebben a vonatkozásban tovább nyilatkozni.

A főtárgyalást berekesztem. (Kemény Gábor elvezetésekor a teremben hosszantartó taps tör ki.)

(A főtárgyalás du. 2 óra 47 perckor végződött.)

Szálasi naplójegyzete

II. 16. Főtárgyalásom tizedik napja. Főtárgyalás kezdete 10 h tájban, vége 14 h 45' körül. Elnapolás hétfőig, 9 h-ig. Folytatták Vajna Gábor kihallgatását. Vajna példaadóan viselkedik. Bírák, tanácselnök, népügyészek, közönség egy részének magatartása, mint eddig: minősíthetetlen. Nem kell külön megjegyeznem, hogy a közönség túlnyomó többsége zsidófajú. Olyan hírt hallottam, hogy Lakatos Gézát, a volt miniszterelnököt letartóztatták. Az az érzésem, hogy sorra fog kerülni az egész garnitúra: Miklós Béla, Vörös János, Faragho Gábor letartóztatására. Meg is érdemelnék, mert magaviseletük általában és jellemerkölcs szempontjából Horthyval egyetemben csak undort – megvetést tud kiváltani egyféleképpen ellenségnél és jóbarátnál. Hétfőn valószínűen Vajna kihallgatását folytatják és fejezik is be. A további menetrend, ahogyan sejtem: jövő héten a tanúk, a rákövetkezőn bizonyítás kiegészítésre indítványok, perbeszédek és a mi felszólalásaink az utolsó szó jogán. A perem tehát előreláthatóan legkésőbben március 3-ig befejezést nyer, ítéletet is már tudni fogom.

Idő enyhe, napsütés, olvadás.

Fertőtlenítésre kellett készülnöm, de elmaradt. Nagyon örültem, mert legalább megfürödhettem volna. De elmaradt ez az élvezet. Talán jövő héten.

Megkértem az osztályvezetőt, hogy vasárnaponként a római katolikus istentiszteletre nyissa ki a zárkaajtó-vasablakocskát, hogy legalább így hallgathassam a szentbeszédet. Nem vehetek részt ugyanis az istentiszteleten, hogy miért nem, nem tudom és nagyon szeretném azonban legalább hallani az evangéliumot és a hozzá fűzött szentbeszédet. Ígéretet kaptam, hogy megteszi.

II. 17. Délután dr. Zboray és társa voltak nálam a bizonyításkiegészítés átbeszélésére. Összefoglaltam számukra 76. pontban. (sic!) Megjegyezték, hogy br. Kemény Gábor különkihallgatást kért a bíróság előtt, mert gátlása van, ha előttünk kell vallomást tennie. Deklarációt akar tenni, hogy annyira befolyásom alatt állott, hogy kritika nélkül fogadott el mindent, ami tőlem jött. Kijelentettem dr. Zboraynak, mindez nem fog eltéríteni eredeti utamról, a továbbiakban is megmaradok az igazság és a tények mellett és nem érdekel, hogy egyes rémült és megrémített személyek idegösszeomlásukban mi minden tücsköt-bogarat hordanak össze, hogy megmentsék életüket, vagy legalábbis úgy vélik, hogy talán megmenthetik. Máskülönben br. Kemény G. volt az, aki a tárgyalások előtt kijelentette, nem akarja, hogy a felakasztás mellett előzően még erkölcsileg is lehetetlenné tegyék és ki is nevessék. Úgy látszik, önmaga felett mondta ki az ítéletet. Nem tudom megérteni, hogy tulajdonképpen mi is történt vele. Igaz, fel kellett volna erre is készülnöm, mert az 1942. februárban történt Ruszkay-Hubay kizárás alkalmával br. Kemény nagyon ingadozott, nem döntött magatartására nézve, hanem – elutazott és megnősült, így időt nyert, amíg a helyzet teljesen tisztázódott és ő hátránya nélkül dönthetett. Talán most is harcot folytat időnyerésért. Nem tudom elképzelni, hogy aljassá váljon és csak azért állítson valótlant, hogy a bőrét mentse. Majd meglátjuk.

Holnap állítólag a tanúkihallgatások kezdődnek. Sorra kerülne Miklós Béla, Lakatos Géza, Vörös János és Veress Lajos és talán Faraghó Gábor (sic!), valamennyien vezérezredesek.

Idő napsütéses, enyhe, kissé borús.

A ma reggeli szentbeszédben a pap beszédjében megemlítette, hogy minden szem Róma és a pápa úr felé néz, mert a pápa összehívta a bíborosi konzisztóriumot, ami igen nagy jelentőségű. Kíváncsi vagyok Magyarország részéről meghívást kapott-e Mindszenthy. (sic!) Ez tényleg igen nagy horderejű esemény, mert elvi kérdésekben dönt, ami azután kötelező az egész katolikus-keresztény közösségre, világra.

Tizenegyedik tárgyalási nap
1946. február 18.

Dr. Jankó Péter elnök: A budapesti népbíróság Szálasi Ferenc és társai ügyében folytatja a tegnap félbeszakított főtárgyalást. Kérem a vádlottak elővezetését. (Fogházőrök elővezetik a vádlottakat.)

Vajna Gábor kihallgatása

Vajna Gábor, álljon a mikrofon elé, a többi vádlott üljön le. (...) Vajna Gábor! A Nemzeti Szövetség megalakítása körül volt Önnek valami szerepe?

Vajna: Amikor megalakult, az intézőbizottságba beválasztottak.

Elnök: Mi volt a célja a Szövetségnek?

Vajna: Az azonos gondolkozású jobboldali képviselők, akik önként jelentkeznek – összefogása egy egyesülésbe.

Elnök: Tagadja talán, hogy a Nemzeti Szövetség célkitűzése az volt, hogy teljes erővel továbbfolytassák a háborút?

Vajna: Ezt nem tagadom. Valamennyiünknek az volt a felfogása, hogy a háborút ennyi véráldozat után folytatni kell a nemzet érdekében.

Elnök: (...) Ön szerint a fegyverszünetről, mint lehetőségről, nem volt szó. Akkor miben volt kétségük a kormány és a Kormányzó szándékait illetően?

Vajna: Faragho moszkvai utazása és bizonyos karhatalmi erők összevonása, majd Aczél Ede báró moszkvai utazása körül felmerült hírek tették szükségessé a tájékozódást.

Elnök: Mire gondoltak, miről folyik a tárgyalás, ha nem a fegyverszünetről?

Vajna: Nem tudom. Valószínűleg fegyverszüneti tárgyalás.

Elnök: De mit akarhattak?

Vajna: Fegyverszünetet, ha a tanácselnök úr így parancsolja. (Zaj és derültség a hallgatóság között.)

Elnök: (...) A Nemzeti Szövetség megalakulása után mire kérte fel a Nemzeti Szövetség egy bizottsága Tasnádi Nagy Andrást?

Vajna: Felkérték Tasnádi Nagyot, figyelmeztesse a Kormányzót arra, hogy az alkotmányos út azt követeli, hogy a törvényhozást hallgassa meg és vele együtt intézkedjék a nemzetre nézve esetleg sorsdöntő lépésekben.

Elnök: Tasnádi Nagy András milyen válasszal jött vissza?

Vajna: Horthy Miklós kormányzó azt mondotta neki, hogy tudomása van ennek a kérdésnek a súlyosságáról és legyenek nyugodtak a képviselőház tagjai, ő a képviselőház előzetes meghallgatása nélkül nem határozza el magát döntő lépésekre.

Elnök: Az Önök Hungarista Mozgalma mit tett volna, ha a Kormányzótól nyílt választ kapnak, hogy ő igenis fegyverszüneti tárgyalásokat folytat?

Vajna: Erre nézve kérem Szálasi Ferencet megkérdezni, mert ő volt a pártvezető.

Elnök: Ön nem érzi azt, hogy erre a kérdésre felelet az, amit Önök október 15-én ténylegesen tettek? Lehet az kérdés, hogy október 15-e előtt pár nappal Önök mást tettek volna, mint október 15-én?

Vajna: Október 15-én a Kormányzó eltávozott és 16-án Szálasi Ferencnek átadta a hatalmat.

Elnök: Vajna Gábor! Ne nevettesse ki magát! Nagyon jól tudja, hogy a Kormányzó állítólagos önkéntes hatalomátadásáról még szó sem volt akkor, amikor Szálasinak a Kormányzó proklamációjával szembehelyezkedő hadparancsát október 15-én a rádióban beolvasták. Szánalmasan nevetséges védekezés ez az Önök szempontjából is! Ez teljesen a saját elképzelésüknek felel meg és nagyon furcsa benyomást tesz Önökkel szemben. Ezt Önnek magának is éreznie kell! Nem érzi, hogy mennyire képtelenség amit mond? Azt a mondást kockáztatja meg most, hogy október 15-én minden azért történt, mert a Kormányzó átadta a hatalmat? Hát akkor, amikor Szálasi hadparancsát felolvasták, a Kormányzó már átadta a hatalmat?

Vajna: Nem tudom, hogy ez mikor volt, én nem hallottam.

Valamikor éjjel olvasták be. De hogy miért lett beolvasva, annak részleteit nem tudom, mert október 15-én kora délutántól majdnem a hajnali órákig Kemény Gáborral ültem egy szobában, ahol rádiót nem hallgattunk, Kurth Haller irodájában. (Zaj és derültség.) Utána átmentünk a Bérc utcába és ott voltunk 9 óráig. Én Szálasi Ferenccel ez idő alatt nem tudtam beszélni. Méltóztassék Kemény Gábort megkérdezni arról, hogy mi el voltunk különítve.

Elnök: Emlékszik Ön arra, hogy Szőllősi Jenő egyszer egy levéllel átküldött Önhöz egy feljelentésnek mondható szöveget, azzal, hogy csatoltan megküldöm egy szemtanú jelentését a Múzeum krt. 10. szám alatt folyó hó 17-én történt eseményekről?

– (Olvassa): „November 17-én pénteken délben 1 órakor felmentem a Szent Kereszt Egyletbe a Múzeum körút 10. szám alá. Sebestyén Andrást, az egyesület egyik alkalmazottját óhajtottam megkeresni. Sebestyén a Magyarország Lapkiadó Rt. egyik igazgatója volt, a zsidótörvény életbeléptetése előtt, egyben a személyzeti osztály vezetője. Annak idején ő végezte a vállalatunknál a származás igazolást s ekkor okmányaink egy részét ott tartotta. Most, hogy besoroztak, szükségem volt okmányaimra, de a személyzeti osztályon nem találtuk meg s felmerült az a lehetőség, hogy esetleg a volt igazgatónk tette el valahová s ennek szerettem volna nyomára jönni.

Amikor a Múzeum körút 10. számú ház I. emeletére értem, megállított egy civilruhás fiatalember és faggatni kezdett, hogy hová megyek. Megmondtam utam célját, s ekkor igazolásra szólított fel, majd revolvert húzva bekísért a Szent Kereszt Egylet előszobájába és átadott egy zöld inget viselő férfinek azzal, hogy: ›fiúk őskeresztény újságíró, személyes látogatásra jött, igazoljátok le, aztán ha lehet, engedjétek útjára.’ Ekkor egy 50 év körüli férfi, akit Burger testvérnek szólítottak, revolvert fogott rám, ordítani kezdett: ›Nem érdekel! Ha keresztény, akkor zsidóbérenc! Motozzátok meg, nincs-e fegyver nála és dobjátok a többihez.’

Ekkor a zöldinges fiatalember végigmotozott, majd betaszított az előszobából torkolló nagy szobába, ahol ekkor már körülbelül száz ember volt összezsúfolva, férfi, nő vegyesen. A jajgatásra a felelet a szomszéd szobából ordítás volt: ›Fogjátok be a szátokat, mert belétek lövök!’

Ekkor újra nyílott az ajtó és Vasvári Lajos iparügyi államtitkárt taszították be, aki hiába mutogatta államtitkári és képviselői igazolását Burger testvérnek, az káromkodva becsapta utána az ajtót.

Néhány pillanat múlva elkezdtek bennünket egyesével átterelni a szomszéd szobába, ahol egy férfi ült az asztalnál, keze mellett revolverrel és felszólított valamennyiünket, hogy minden pénzünket, értékünket, ékszerünket azonnal adjuk át. Aki valamit eltitkol, azt azonnal agyonlövik. Az átadott értékekről jegyzéket vettek fel.

Mialatt Vasvári Lajos államtitkár és én leadtuk értékeinket, a nyitott szobaajtón keresztül hallottuk, hogy valaki belép az előszobába és a következő párbeszéd jutott el hozzánk:

– Állj! Ki maga!

– Cavallier vagyok, az Egyesület elnöke!

– No nézd, a főveréb a hálónkba futott!

Ezután dulakodás zaja hallatszott, majd Cavallier kiáltozása.

– Ne nyúljon hozzám, én itt a pápai nunciatúra kiküldöttje és megbízottja vagyok!

A felelet erre Burger testvér kiáltozása volt. A pápát és a pápai államot szidta, majd Cavallierre ordított:

– Ellenállsz? Ülj le az apád istenit! ...Hát nem ülsz le? Nesze!...

Ekkor ismét dulakodás zaja hallatszott, miközben Cavallier, aki folyton tiltakozását hangoztatta, Burger testvérrel még másik két zöldinges férfivel dulakodva az ajtó nyílása elé sodródott és ekkor láttuk Vasvári államtitkárral együtt, hogy Burger pisztolyaggyal veri Cavallier arcát az udvarra nyíló ablak felé taszigálva. Cavallier arccal zuhant az ablakba s a szilánkok hasogatták az arcát. Fél testével az ablakpárkányon lógott és rendőrért kiabált, amikor Burger visszarántotta és teljes erőből belökte abba a szobába, ahol az értékeket vették el tőlünk. Vasvárival a fal mellé húzódtunk, Cavallier előttünk bukott végig a szobán véresen és tántorgott át az innen nyíló szomszéd szobába, ahol a tömeg volt. Burger káromkodva, ordítva a nyomában és amikor Cavallier áttántorodott a nagyszobába, Burger rálőtte a pisztolyát és Cavallier vértől borított fejjel összeesett. A szobában irtózatos pánik támadt, mert a golyó az ott szorongó emberek sorfala között süvített el. Burger szinte magánkívül ordította a füstölgő pisztollyal hadonászva:

– Fogjátok be a pofátokat, mert belétek lövök!

Ekkor a szorongó tömegből egy nő kiáltozni kezdett:

– Engedjenek hozzá, orvos vagyok! Hiszen Józsi rögtön meghal!

A válasz, Burger válasza erre az volt:

– Dögöljön meg a disznó! Majd elviszik a dögkocsin.

Hogy a szobában tovább mi történt, ezt már nem tudom mert Vasvári Lajossal együtt áttereltek bennünket az előszobából egy másik szobába, ahová mindazokat vitték, akiktől az értékeket már elvették. A szobában ember ember hátán szorongott. Egy áldott állapotban lévő asszonyon szülési fájdalmak vettek erőt és csak igen hosszú vita után voltak hajlandók a géppisztollyal és felhúzott ravaszú pisztollyal őrködők a mentőknek telefonálni és kórházba szállíttatni. Ugyanekkor egy másik nő is jelentkezett, és sírva mondta, hogy szopós kisgyermeke van, aki reggel óta nem evett, engedjék haza hozzá. – Ekkor valaki kiadta a parancsot, hogy egy fegyveres őr kísérje haza a lakására a nőt, várja meg, amíg a gyereket megszoptatja, utána pedig hozza vissza. Ha a nő ellenállást kísérel meg vagy megpróbálja magára felhívni a figyelmet az utcán, az őr lője le.

Mialatt egyre-másra jöttek az emberek az egylet helyiségeibe és vitték be őket a szobába, ahol összegyűjtötték az odaérkezőket, mielőtt értékeiket leadatták volna, egy ugyancsak pártszolgálatos fiatalember a telefonkészüléknél ült és felvette a kagylót valahányszor csengett a készülék. Megfigyelésem szerint legtöbbször Cavallier dr.-t keresték. Ekkor a fiatalember mindanyanyiszor azt válaszolta, hogy Cavallier dr. fontos értekezleten van, nem tudják a telefonhoz hívni, de kéri a telefonálót, hogy azonnal fáradjon be hozzá fontos ügyben. Azokat, akiket így behívtak, rögtön elfogták.

Amikor Burger testvér és egy Polczmann Jenő nevű ember tartózkodott az előszobában, addig halálos rémület uralkodott a szomszéd szobába zsúfolt tömegen, mert állandóan felhúzott, töltött pisztollyal lökdösték a jelenlevőket és aki azonnal nem teljesítette óhajukat, azt ütni kezdték. Burger testvér egy férfit, aki dadogva válaszolt neki, arcul csapott, bár kiderült, hogy a férfi valóban beszédhibás.

A feszültség csak akkor enyhült, amikor a pártszolgálat egyenruhás, fegyveres emberei érkeztek meg és vették át az őrizetet. Ekkor az egyik, akit valahonnan látásból ismertem, elmondotta, hogy a Szent Kereszt Egyleten azért ütöttek rajta, mert Sztálin barátja a pápa, illetőleg a pápai követség a Szent Kereszt Egylet közbejöttével osztogatja a menleveleket a zsidóknak. Arra a kérdésre, hogy mi történik velünk, azt felelte:

– Majd átkísérjük magukat Budára és aki őskeresztény és igazolni tudja magát, azt valószínűleg elbocsátják. Azok pedig – mutatott a tömeg felé – már nem veszik hasznát a menlevélnek.

Délután 4 óra felé az előszobába egy detektívnek látszó férfi érkezett, aki Burger testvérrel beszélgetett és szemmel láthatólag jegyzőkönyvet írt. Miután a társalgás elég hangosan folyt, egy-egy mondatot meghallottunk. Burger egy kérdésre így válaszolt:

– Felhatalmazásunk van, hogy ilyen esetben fegyvert használhassunk.

Néhány perccel később a Polczmann Jenő nevet viselő férfi felszólította az őskeresztényeket, hogy lépjenek elő. Ekkor jegyzőkönyvet vettek fel rólunk, majd aláírás ellenébe visszaadták értékeinket és 5 óra körül Vasvári Lajossal, valamint a magukat igazolni tudó őskeresztényekkel egyetemben elbocsátottak bennünket.

Hogy Cavallier Józseffel időközben mi történt, arról nincs tudomásom."

Elnök: Emlékszik erre, Szőllősi Jenő?

Szőllősi (megnézi): Igen.

Elnök: Emlékszik arra is, hogy ezt Ön kivizsgálás céljából kiadta Vajna Gábornak?

Szőllősi: Igen.

Elnök: Vajna Gábor! Hogy intézte ezt el?

Vajna: Én annyi dologra nem emlékezhetem.

Elnök: Az Ön írása ez?

Vajna (Megnézi): Igen.

Elnök: Ráírta elintézésként Szőllősi levelére: „dr. Csia testvér kérem ezt az ügyet rövid úton kivizsgáltatni és pár sorban véleményt adni a befeketítő írással kapcsolatban. Kitartás! Éljen Szálasi! November 22. Vajna Gábor. Visszakérőleg."

Vajna: Egy detektív jelent meg ott és ezek az emberek el lettek engedve onnan. Ez azt mutatja, hogy a levél későbbi eredetű és már a bejentés folytán jelent meg a detektív, akinek a közbelépésére ezek elengedtettek. Hogy azután ez milyen elintézést nyert, azt nem tudom, mert minden egyes ügyet személyesen intéztem el, de ki lett adva a belügyminisztérium VII. osztályának.

Elnök: Vajna Gábor! Tudja, mi a legfeltűnőbb ebben? Ön ezt a feljelentést befeketítő írásnak mondja. Mit jelent ez?

Vajna: Vádaskodó írás.

Elnök: Nézze, vigyázzon. Maradjunk a magyar nyelv értelmi és fogalmi körében. Mit értünk azon, ha arról beszélünk, hogy befeketítő írás?

Vajna: Ha valótlanságokat is tartalmaz ez az írás.

Elnök: Na látja, milyen jól tudja. Befeketítő írás az, amely lényegében nem helytálló, hanem rágalmazó vádakat tartalmaz. Tehát Ön ezt a feljelentést, még mielőtt meggyőződött volna helytállóságáról, már ab ovo befeketítőnek minősítette. Ez nemigen mutatja azt, hogy Ön nagyon a szívén és lelkén viselte volna azt, hogy az atrocitások megszűnjenek, ha egy ilyen panaszbejelentést Ön már előre befeketítésnek minősít!

Vajna: Kérem, tanácselnök úr, ez a levél sokkal későbbi keletű, mint ahogy az esemény történt s akkor már a rendőrség vizsgálata megvolt s a rendőrségi megállapítások és e levél között eltérések voltak, úgyhogy ez a levél lényegileg és tartalmilag nem felel meg mindenben a valóságnak.

Elnök: De ha már rendőrségi jelentést is kapott, akkor mi szükség volt Csiára?

Vajna: Pártszempontból.

Elnök: De miért éppen Csiának adta ki?

Vajna: Én akkor úgy tudtam, hogy Csia a pártvezető.

Elnök: Ön még abban is tévedésben volt, hogy ki a pártvezető?

Vajna: Ő volt a pártvezetőnek, Szálasi Ferencnek a helyettese.

Elnök: Ön azt sem tudta, hogy novemberben Gera volt a pártvezető?

Vajna: Később tudtam meg. (Derültség a hallgatóság között.) Abban a tudatban éltem, hogy Gera felett még ott van Csia. Azért küldtem át neki, mert hosszú éveken keresztül Csia volt a helyettes vezető.

Elnök: Az ember megdöbben! Szinte nem akarom elhinni, hogy ennyire tudatlanok és tájékozatlanok voltak a saját pártjukat illetően! Önök akartak egy országot vezetni és megmenteni? Hallatlan! Kemény Gábor, tud erről?

Kemény: A Múzeum körúti helyiségre vonatkozóan be kell jelentenem, hogy emlékezetem szerint az eset után azonnal hozzám jött a nuncius, hogy most van folyamatban egy atrocitás a Múzeum körút 10. szám alatt. Én akkor azonnal felhívtam Hain Pétert a rendőrségen és intézkedtem, hogy a rendőrség azonnal vizsgálja ki az ügyet. Estére ő jelentést is tett. Ott kétségtelenül nem összejövetel volt, hanem gyülekező, ahol a pápai nunciatúra szabályszerűen adta ki a menleveleket. A rendőrség megállapítása szerint később néhány zöldinges fiatalember bejött oda és nagy felfordulást csinált, a rendőrség közbelépett, az értéktárgyakat lefoglalta, a fiatalembereket őrizetbe vette, a többieket pedig elengedte. Én így emlékszem. Este a nuncius még egyszer átküldött s én közöltem vele ezt az eredményt.

Elnök: De mikor került ki ez az eredmény? Vajna Gábornak ezt a rendelkezését megelőzőleg vagy azt követőleg?

Kemény: Megelőzőleg. Aznap volt az a levél, vagy párhuzamosan ment ez a két akció. Úgy emlékszem, délután volt ez Szőllősi részéről és részemről, vagy pedig később.

Elnök: Tehát a rendőrség mit állapított meg? Hogy az a két egyenruhás úr visszaélést követett el?

Kemény: Igen.

Elnök: Vajna! Ön már tudott arról, hogy csakugyan visszaélés volt? Akkor hol van a befeketítés?

Vajna: Amit Kemény mondott itt mint tanú, hogy nem volt egészen szabályszerű...

Elnök: Ha százszor is nem volt szabályszerű! Hát talán ez a kis szabálytalanság adja meg az egész eljárásnak a jellegét? Ettől függ a lényeg, nem pedig a revolverhasználattól, az ütlegelésektől és a belövésektől?

Vajna: Meg lett indítva az eljárás ellenük. Maga Kemény Gábor tanú úr vallja.

Elnök: Nem erről van szó! Megint másról beszél! Azt mondom, hogy ilyen körülmények között, ha a két nyilas részéről valóban ezek az atrocitások történtek, amelyekre Kemény vallomása alapján is következtetni lehet, akkor Ön ezt nem minősíthette volna befeketítő írásnak. Ez azt jelenti, hogy annak ellenére, hogy ez derült ki az ott történteket mentegetni akarja.

Csia: Tanácselnök úr!

Elnök: Tessék!

Csia: Én soha nem kaptam kézhez ezt az iratot. Nem is tartozott rám, nem is adott a belügyminiszter utasítást.

Elnök (Vajnához): Mit szól ehhez?

Vajna: Nem tudom. Én ezeket kiadtam, mindig aláírás után mentek az államtitkárhoz a VII. osztályon keresztül. Naponta jött pár száz.

Elnök: Bíró urak, tessék kérdezni.

Lészay népbíró: Ön azt mondta, hogy a Kormányzó maga kérte a védőőrizetet? Mert ha valaki kér védőőrizetet, akkor fél.

Vajna: Én ezt a német követtől hallottam, hogy a németek védelmét kérte.

Lészay népbíró: Ki ellen?

Vajna: Lehet, hogy a saját lelkiismerete... (Nagy derültség a hallgatóság körében.) ...mert egyrészt beharangozta a fegyverszüneti tárgyalást, annak szükségességét, utána pedig megijedhetett. Ezt megértem, mert idősebb úr volt, 77 éves. Megijedhetett a következményektől, hogy ha rosszul válik be a fegyverszüneti tárgyalási kísérlet, akkor mi történik vele.

Lészay népbíró: A németek fogják megvédeni a fegyverszüneti tárgyalásoktól?

Vajna: Ő valakitől vagy valamitől félhetett. Ha kiment volna a hadsereghez, ott kellett volna megkérdeznie, hogy kitől félt, nem tudom. Tőle kellett volna megkérdezni.

Lészay népbíró: Ön nagyon jól tudja, hogy Önöktől félt, a nyilasoktól, mert mástól nem félhetett. Ön azt mondta, hogy Mindszenty és Shvoy püspökök internálását a főispán rendelte el.

Vajna: Igen.

Lészay népbíró: A főispánnak ki a felettes hatósága?

Vajna: A belügyminiszter.

Lészay népbíró: Hát Ön, mint belügyminiszter nem intézkedett e kérdésben?

Vajna: Hogyne. Már vallomást tettem róla. Azonnal gépkocsit küldtem a helyszínre kivizsgálni az esetet. Még azon éjszaka dr.

Balassa nevű csendőrfőhadnagy vagy százados ment ki Veszprémbe és hajnalban...

Lészay népbíró: Mindenesetre nagyon sokra értékelte Ön a püspököket, ha ilyen alantas rangú csendőrtisztet küldött ki az esetek megvizsgálására.

Vajna: Ez nem jelenti a lenézést. A megállapítás eredményéről már szombaton vallomást tettem, hogy az esetről azonnal jelentést tettem Szálasi nemzetvezetőnek.

Lészay népbíró: Egy belügyminiszternek ilyen dologban önálló hatásköre van. Miért kellett tovább jelentést tennie?

Vajna: Ez fontos közjogi méltóság volt, mint római katolikus egyházi püspök.

Lészay népbíró: Annál inkább dönthetett volna.

Vajna: Annál inkább jelentenem kellett a nemzetvezetőnek, Kormányzónak, köztársasági elnöknek vagy államfőnek. (Derültség.)

Lészay népbíró: Ilyen törvényes rendelkezés nincs. Közigazgatási ügyekben a belügyminiszter dönt végső fokon. Tovább fellebbezni, mint a belügyminiszterhez, semmiféle közigazgatási ügyben nem lehet. Tehát Önnek lett volna kötelessége dönteni abban a kérdésben, de miután kedvezően nem akart dönteni, akart magának egy falazót a nemzetvezetőben találni.

Vajna: Egyáltalában nem óhajtottam falazót találni, de éreztem, hogy kötelességem a nemzetvezetőnek megjelenteni az esetet és őt tájékoztatni.

Lészay népbíró: Nem volt kötelessége. Menjünk tovább. Mi a különbség a nemzetszolgálat és a pártszolgálat között? Ön beszélt ezekről.

Vajna: Ez a szombati tárgyalás alkalmával képezte megbeszélés tárgyát. A pártszolgálat eredetileg október 15-ike előtt létezett és ebből a pártszolgálatból kialakult a nemzetszolgálat.

Lészay népbíró: Azt tessék megmondani, hogy mi volt az egyiknek a kötelessége és mi a másiké? Azt tudom, hogy a nemzetszolgálat a pártszolgálatból alakult ki, de nem ezt kérdezem.

Vajna: Az egyiknek kötelessége a párton belül rendet tartani.

Lészay népbíró: Ezek voltak a pártszolgálatosok?

Vajna: Igen.

Lészay népbíró: A párttagokat ellenőrizni?

Vajna: Üléseken, összejöveteleken és a párttagok közt a rendet fenntartani. Ez tisztán a kebelbeli belső rendfenntartás volt, ezt csinálták a pártszolgálatosok.

Lészay népbíró: És a nemzetszolgálatosok?

Vajna: A fegyveres nemzetszolgálat, mely a pártszolgálatból indult ki, feladata volt karhatalmi erőt képezni a csendőrség és a rendőrség mellett és a csendőrség és a rendőrség számára bizonyos kiképzési idő után, pár hónap, vagy esetleg egy esztendő után utánpótlást adni a csendőrségi és rendőrségi altiszti és tisztikar számára.

Lészay népbíró: Már most a zsidók kísérése a fegyveres nemzetszolgálat, vagy a pártszolgálatosok hatáskörébe tartozott?

Vajna: A zsidók kísérése Budapesten kívül, ez már szombaton tisztázódott...

Lészay népbíró: Nincs semmi sem tisztázva.

Vajna: De tisztázva volt, amit mondani akarok. Ez a Kovarcz-féle totális minisztérium hatáskörébe tartozott Budapesten kívül. Budapesten belül, amennyiben rendőrségi erő állt rendelkezésre, a rendőrség és amennyiben szükség volt még erő igénybevételére, mint segédrendőrök a pártszolgálatosok.

Lészay népbíró: Itt van egy óriási különbség. Így akarja nekünk beadni, ami köztudomású egész Budapest előtt? Azt akarja beadni, hogy a pártszolgálatosok csak mellékesen kellettek, ha szükség volt reájuk segíteni a rendőrségnek. Épp ellenkezőleg igaz! A pártszolgálatosoknak kellett volna a rendőr parancsára segíteni? Hisz minden egyes zsidóösszeszedésről a pártszolgálatosok adták ki a parancsot, a rendőr abba bele nem avatkozott, kizárólag csak segítőként, parancsra teljesítette ezt a kötelességét, és amennyire lehetett, mérsékelte. (Helyeslés a hallgatóság körében.)

Vajna: Én kérem ilyen parancsot nem adtam. Ha valaki az ellenkezőt állítja, vagy nincs jól informálva, vagy ellenem akar beszélni. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Lészay népbíró: Erre százezer tanú van. Ön honnan tudja, hogy úgy történt?

Vajna: Az előállításra a rendőrség főfelügyelője, a budapesti rendőrfőkapitányság adta ki a rendelkezést.

Lészay népbíró: De a főkapitány a kerületi pártvezetőségtől kapta az utasítást, hogy melyik házba mikor kell menni és mennyi rendőrt kell adni.

Vajna: Akkor kérem erre nézve a budapesti rendőrség akkor főkapitányát, Nagy Valér dr.-t kihallgatni.

Lészay népbíró: Én Öntől kérdeztem.

Vajna: Én nem voltam a rendőrfőkapitány.

Lészay népbíró: Tagadja, hogy Ön adott ilyen utasítást?

Vajna: Ilyen utasítást nem adtam. Ha így volt, önkényesen jártak el.

Lészay népbíró: Tegyük fel, ha önkényesen ment volna, erről tudnia kellett volna.

Vajna: Tudtam volna, ha személy szerint konkrét esetben bejelentik nekem.

Lészay népbíró: Tehát Ön nem tudott arról, hogy ezek a kísérések hogyan történtek nagyjában? Ezek a csekélységek! Ön tehát olympusi magasságban, elefántcsonttoronyban élt. Ön ilyen dolgokkal nem foglalkozott? Tehát minden önkényes volt!

Vajna: Nem kérem.

Lészay népbíró: Mert, hogy így történt, arról nincs mit diskurálni. Arról van csak szó, hogy Ön adott-e utasítást, vagy nem?

Vajna: Nem adtam.

Lészay népbíró: Akkor ellenőrzési kötelességénél fogva tartozik felelősséggel, mert köteles lett volna ellenőrizni, hogy miért történik utasítás ellenére.

Vajna: A belügyminisztérium volt az országban a legnagyobb minisztérium. Súlyos helyzetek voltak...

Lészay népbíró: Majd rátérünk a súlyos helyzetekre is. Ön említette, hogy annak idején az úgynevezett védett házakban nyolc napig tartó védőőrizetet rendelt el, amikor nem volt szabad kimenni. Ezt Ön említette, hogy épp a zsidók érdekében rendelte el.

Vajna: Nem mondtam, hogy védőőrizetet rendeltem el, hanem azt mondtam, hogy mikor október 17-én a belügyminisztériumot átvettem, körülbelül aznap jelentették nekem, vagy közölték velem, hogy a zsidó házak kapui be vannak zárva. De a rendeletet nem én adtam ki. Valamikor 15-én este a budapesti rendőrfőkapitányság adta ki. Mikor megmondta, hogy miért volt a rendelet kiadása szükséges, én a rendeletet fenntartottam még nyolc napig a zsidóság érdekében, hogy ne járjanak kinn az utcán. (Derültség a hallgatóság körében.) De nem rendeltem el védőőrizetet.

Lészay népbíró: Beismeri, hogy meghosszabbította nyolc napig ezt a bezárást?

Vajna: Ezt már szombaton sem tagadtam és beismertem.

Lészay népbíró: Menjünk tovább. Hogy képzelte, hogy az élelmezés kérdése hogyan lesz elintézve, ha valaki nyolc napig be van zárva?

Vajna: Ott voltak a házfelügyelők... (Nagy derültség.)

Lészay népbíró: Azok szoktak hozni egy házba 300-400 ember részére élelmet?

Vajna: A kereskedők házhoz szállították az élelmet. (Nagy derültség a hallgatóság körében.)

Lészay népbíró: (...) Hogy van az, hogy például arra nézve sem intézkedett, hogy ilyen védett házakban, ahol például 30-40 ember számára volt óvóhely, legalább 300-400 ember volt összezsúfolva, akiknek nem is volt módjukban lemenni az óvóhelyre. (...) Ez kizárólag csak egy egész különleges kínzási lehetőség volt.

Vajna: Mindent én nem csinálhattam. (Derültség a hallgatóság körében.)

László népbíró: (...) A belügyminiszter tanúsítványa szerint a külföldi állampolgárságú zsidóknak joguk volt szabadon mozogni és nem voltak kötelesek sárga csillagot viselni, de kötelesek voltak hetenként bizonyos napon a KEOKH-nál jelentkezni. Kérdem Ön érvényben tartotta ezt a megállapodást?

Vajna: Ezzel ellentétes rendelkezés kiadásáról nem tudok. Nyilván érvényben maradt.

László népbíró: Hogy történhetett akkor, hogy már november közepén beszüntette a KEOKH-nak azt a nyilvántartási osztályát, ahol jelentkezni kellett, minek folytán ezeket a külföldi állampolgárokat elküldték, azt mondták, hogy nincs már külföldi állampolgárság és akkor az utcán az Ön pribékjei összefogdosták ezeket a zsidókat és félzsidókat, vagy vitték a nyilasházba, elszedték a tanúsítványukat, eltépték a külföldi útlevelüket és vagy halálra kínozták, vagy kivégezték őket. Ez sem történt meg?

Vajna: Erről nem tudok.

László népbíró: Erről Budapesten fél millió ember tudott. De hogy tudott és tudnia kellett, be fogom bizonyítani. Kérdem, Vajna Gábor, volt Önnek arról tudomása, hogy ilyen esetben Wallenberg személyesen is közbenjárt úgy Önnél, mint a belügyminisztériumban és igyekezett ezeket a külföldi állampolgárokat kimenteni?

Vajna: Ez a rendelkezés november 17-én kelt, hogy a külföldi állampolgárok elhagyhatják az országot. Volt Wallenberg egy-két esetben és mondta, hogy az útleveleket megsemmisítették, de a továbbiakról nem tudok.

László népbíró: Majd én elmondom. Az ilyen utcáról elhurcolt áldozatok hozzátartozói rögtön elmentek a svéd követhez és fényképet adtak át, hogy keressék meg az illetőt, rendszerint a Szent István körúti nyilasházba vitték őket. Egyúttal rögtön értesítették Wallenberget és ez rögtön személyesen eljárt a belügyminisztériumban. Arról sincs tudomása, hogy mi történt ezekkel az áldozatokkal?

Vajna: Wallenberg egy-két ízben járt nálam. Amilyen ügyben nálam járt, azonnal elintéztem azt a dolgot.

László népbíró: Önnél személyesen járt-e Wallenberg?

Vajna: Nem tudom, Wallenberg volt-e, a Svéd Vöröskereszttől volt.

László népbíró: Ugyanaz a Wallenberg minden súlyos esetben személyesen eljárt a belügyminisztériumban.

Vajna: Talán a belügyminisztérium illetékes szerveinél. Nálam volt a Svéd Vöröskereszt vezetője.

László népbíró: Azt hiszi, hogy talán a portáshoz, vagy az altiszthez fordult?

Vajna: Valószínűleg a VII. osztály vezetőjéhez.

László népbíró: És ezt Önnel naponta nem közölték? Mert naponta történt.

Vajna: Nem tudok róla, hogy naponta közölték volna.

László népbíró: Természetes, hogy nem közölték, mert nem akarták a belügyminiszter úr nyugalmát zavarni. Ez köztudomású, mindenki tudja és Önnek egyszerűen a működése a belügyminisztériumban az volt, hogy akkor érvényben volt rendeleteken túlmenően Ön részese sok száz ember megkínzásának és kivégzésének. (Nagy taps a hallgatóság körében.)

Horváth népbíró: A nem munkabíró magyar zsidók deportálását a németek követelték?

Vajna: Nem kérem. Nem munkabíró magyar zsidót tudomásom szerint nem vittek ki. (Ellentmondás a hallgatóság körében.) Méltóztassék meghallgatni. Ilyen egy pár konkrét eset felmerült és ha személy szerint megtudtam, azonnal telefonon léptem az illetékesekkel érintkezésbe, intézkedtem és tudomásom szerint úgy a pápai nuncius részéről, mint a nemzetközi Vöröskereszt vezetője Born, és nem tudom ki még, meg is köszönték még aznap az elintézést.

Mérő népbíró: (...) Mindenekelőtt azt kérdezem, tisztában van Ön közjogunkkal?

Vajna: Én nem vagyok jogász.

Mérő népbíró: De mint miniszter.

Vajna: Valamit tudok belőle. (...)

Mérő népbíró: Akkor valószínűleg tudja, hogy ha valakinek a politikai jogai fel vannak függesztve, sem képviselő, sem miniszter, sem államfő nem lehet. Azt is tudta, hogy Szálasi politikai jogait tíz évre felfüggesztették. Ezért nem vállalhatott képviselőséget. Hogyan lehetett akkor mégis nemzetvezető? Hol van itt az alkotmány?

Vajna: A kormányzói kegyelem útján úgy emlékszem 1943 őszén vagy 1944 legelején Szálasi a per újrafelvételét kérte. Ez hónapokon keresztül szaladt az igazságügyminisztériumban és nem tudtak vele mit kezdeni. Viszont abban a pillanatban, amikor Horthy Miklós kormányzó őt 1944. május 3-án első ízben fogadta, őt letegezte, „Kedves Szálasi..."

Mérő népbíró: Nem is csodálkozunk rajta, hogy letegezte. Hiszen egyszer már említette, hogy Önök Horthy emlőin nőttek fel. (Derültség.) Még a módszereket is ugyanúgy alkalmazták a hatalomra jutásnál. Horthy a románokkal jött, Önök pedig 1944-ben a németekkel jöttek. (...) Mikor tudta meg, hogy 35 vagon aranyat és ezüstöt a brennbergi bányába szállították?

Vajna: Én rendeltem el az odaszállítást. Decemberben részben még Budapesten voltunk. Ekkor egy részüket Veszprém megyében a zirci járás egyik tanyájára szállítottuk. Onnan légitámadások elől védendő vittük bombabiztos helyre, a brennbergi bányába.

Mérő népbíró: Nem azért, hogy talán egyszer a magyar népnek szüksége lesz rá, hogy ez a vagyon meg legyen mentve?

Vajna: Ez nemzeti vagyon. Azért vittük oda. Ezt a vagyont a magam szempontjából úgy fogtam fel, hogy ennek kezelését rám bízták. Becsületesen át akartam adni.

Mérő népbíró: Akkor miért vitték ki a németeknek?

Vajna: Úgy tudom, átvették az amerikaiak.

Mérő népbíró: (...) Mindszentyt csak azért tartóztatták le, mert az akkori hatósági intézkedéseket nem akarta tudomásul venni?

Vajna: Igen.

Mérő népbíró: Szóval nem azért, mert az Önök rendszere ellen fordult?

Vajna: Nem.

Mérő népbíró: Mint belügyminiszter tapasztalta, hogy Mindszenty az Önök rendszere ellen fordult?

Vajna: Nem.

Sipos népbíró: (...) Egy körlevelet fogok ismertetni, szigorúan bizalmas körlevelet, amelyet ha felolvasok, Önök valószínűleg rá fognak ismerni. 1940. június 20-án íródott, amikor a német glória fennen ragyogott és Németország azt hitte, hogy Európa már a lábai előtt fekszik. Ez ki is tűnik ennek a körlevélnek a hangjából. Ez egy Volksbund[27] körlevél, szigorúan bizalmas. (Olvassa.): „A példátlan német győzelmek bebizonyították, hogy a világ első fajtája a német. Ehhez a fajhoz tartozni büszkeség! És előny is. Még nem késő, vizsgáld meg családfádat, ha német neved van, és árja vagy ez már azt jelenti, hogy a németekhez tartozol! Ha német neved volt, a németekhez tartozol, ha szüleidnek vagy felmenőidnek német neve volt, hozzánk tartozol! Ha árja vagy és őszintén német akarsz lenni, hozzánk tartozol. Európában csak arra vár nagy és szép jövő, aki a németekhez tartozik. Légy a németek vértestvére! Légy a németek szellemi testvére! Légy a lelkedben német! A kis országok ideje lejárt! A magyar függetlenség romantikus álma szét fog oszlani amúgyis. Délkelet-Európa a nagy Német Birodalomhoz fog tartozni." Ez az, Vajna Gábor, ez várt volna a magyar nemzetre. A történelem megismétlődése. Ehhez nyújtottak Önök segédkezet. (...)

Frank népügyész: Felállítottak egy politikai rendőrséget, amelynek Hain Péter volt a vezetője.

Vajna: Nem mi állítottuk fel, már korábban történt, Schweinitzer és Keresztes–Fischer idejében is megvolt.

Frank népügyész: Ön nevezte ki Haint?

Vajna: Nem én neveztem ki, hanem csak én bíztam meg a vezetésével.

Frank népügyész: Tud arról, hogy a Hain-féle rendőrségen embereket megkínoztak és megöltek?

Vajna: Nem tudok róla és nem is hinném, hogy megöltek volna valakit is. A német Gestapónak ugyanott, a közelben volt valahol az épülete. Sok esetben a magyar politikai rendőrséget összetévesztették a német Gestapóval.

Frank népügyész: Abból, hogy magyarul beszéltek velük, azok meg német uniformisban voltak, ezek meg civilben.

Vajna: Nem tudok róla, hogy bárkit is megöltek volna. (...)

Frank népügyész: Igaz az, hogy április 10-én Mattseeben volt egy megbeszélés, ahol Szálasi megbízta azzal, hogy Ön irányítsa az ország visszafoglalása esetén felállítandó számonkérő törzset, amely törzs majd számon kéri az egyes személyeknek az ország elfoglalása idején tanúsított magatartását?

Vajna: (Hosszabb gondolkodás után.) Igen. Arról volt szó, hogy ha az ország területét visszafoglalják, akkor én ott mint belügyminiszter szerepet kapok, és lesz számonkérő szervezet, amely – mondjuk – egy olyan igazolóbizottságszerű... (Derültség.)

Frank népügyész: A Kern István nevet hallotta Ön? Kinek volt ez a fedőneve?

Vajna: A kémelhárító osztálynál az én nevem volt. 1924. és 1931. között működtem ott így.

Frank népügyész: Milyen nyomozásokban vett részt?

Vajna: Sok nyomozásban csehszlovák vonatkozásban. A Barabás alezredes elleni, vagy volt nagyobb ügy, Csepregi-Horváth Antal vezérkari alezredes ügye és különféle csehszlovák kémkedési ügyekben. Egyébre nem emlékszem.

– Frank népügyész ekkor felolvas egy újságcikket, amely szerint baloldali képviselők a parlamentben az 1920-as évek végén követelték a Conti utcai fogházba hurcolt munkások és szakszervezeti vezetők szabadon bocsátását. Ezt követően Kern úr újból

Vajna Gábor lett, de továbbra is megtartotta a vezérkarnál embereket beugrató és eltüntető szerepét. A jövendő nyilas belügyminiszter közel 20 esztendőn keresztül ártatlan emberek százait szolgáltatta ki a katonai törvényhozás borzalmainak és ezek legnagyobb része a Conti utcai fogház udvarán felállított bitófán végezte életét.

Vajna: Méltóztassék a kémelhárító osztálynál az iratokból megállapítani, hogy kommunista-, szabotázs- és szociáldemokrata ügyekkel nem foglalkoztam.

– Frank népügyész ezután Markóczy altábornagy jelentését ismerteti, amely szerint Magyarországról 1167 vonattal 55000 vagon árut vittek ki az országból, s felteszi a kérdést, megfelel-e ez a valóságnak?
Vajna: Körülbelül megfelel a valóságnak.
Frank népügyész: Szükségesnek tartom ezt leszögeni, mert ez a Hungarista Mozgalom és a nemzetvezető működését helyes megvilágításba helyezi, másrészt pedig azért tartom lényegesnek, hogy a béketárgyaláson le legyen szögezve, hogy nekünk Ausztriától és Németországtól – amennyiben ezek feltalálhatók – 55 000 vagon visszakövetelni valónk van.
Vajna: Kérem ennek az iratnak a kikeresését, tudniillik ez az 55 000 vagon nem október 15 után ment ki az országból, hanem valószínűleg az egész magyar kiürítés alatt. Egyébként is Magyarországot evakuálták, a németek is vittek el javakat.

– Az elnök ekkor részletesen ismerteti Markóczy altábornagynak a belügyminiszterhez 1945. március 29-én írt jelentését, amely szerint a német és magyar hatóságok 1944. október 20-tól 1945 március 13-ig kereken 55 000 vasúti kocsi árut vittek ki az országból. Ebben a számban nem szerepel a gépkocsikon és a hadsereg által kivitt anyag.

Frank népügyész: Vajna Gábor, Ön is tartott beszédet a Nemzeti Szövetségben. Elég hosszú beszéd volt, többek között a következőket mondotta (Olvassa.): „Ebből a gyógyszerkészletből 10 vagonra tehető az a mennyiség, amelyet sikerült Budapestről kimenteni." (Felháborodás a hallgatóság soraiban.) Igaz, hogy 10 vagon gyógyszert „mentett" Ön ki a körülzárás előtt álló Budapestről?

Vajna: Úgy van. Itt maradt körülbelül 94 vagon, ami tárolva volt.

Frank népügyész: Na hát mondott Ön ebben a beszédében még mást is. A székesfehérvári felkoncolásról a következőket mondja: (Olvassa.) „Székesfehérvárra tényleg visszajöttek a zsidók az oroszokkal. Ezek katonaszökevények voltak és elkezdtek bolsevista propagandát csinálni. Ezeket a hadijog alapján felkoncoltattam. Ugyanígy felkoncoltattam még öt nőt, akik felhajtói voltak a megbecstelenítést végző szovjet katonáknak. Ugyanígy bejelentem 40 muszkavezető cigánynak a kivégeztetését, akik szintén bírói eljárás nélkül intéztettek el, a helyszínen." (Vajnához): Legyen olyan szíves, mondja meg nekem, hogy az elfogott zsidókról honnan állapította meg, hogy katonaszökevények?

Vajna: Én egyáltalán nem állapítottam meg, én egyáltalán nem végeztettem ki őket, ez egy befutott jelentés volt, hogy Székesfehérvárt megszállták és amikor visszafoglalták a németek a szovjetektől, akkor a tisztogatás alkalmával ez volt az eredmény, de én ott nem voltam jelen, így parancsot sem adtam. Ez csak egy egészen helytelen beállítása a dolognak, mert én nem voltam katona.

Frank népügyész: Mert Ön úgy tüntette fel, mintha Ön végezte volna. Folytatom tovább: (Olvassa.) „A kiütéses tífusz a zsidók között kezdett terjedni, akik már születésüktől kezdve piszkos fajzatként élnek a világon. Hogy a zsidó századok itt vannak, arról én nem tehetek. A zsidó századokat könyörtelenül összeszedettem, de ezeket átadtam a németeknek, részint a Dunántúlra, részint a határon túlra. Hogy ezek a zsidók visszakerültek, az lehetséges, de nem álltak a kezem alatt. Ha kezemben volnának, nem volnának itt, mert vagy dolgoznának – vagy nem dolgoznának. Az én zsidó munkásszázadaim pedig nagyon jól dolgoztak. A zsidó parancsnokok megkapták a munkát, s ha a munka nem volt készen, másnap reggel már másik parancsnok volt. Nemzeti érdek, hogy a zsidóságot mielőbb kitelepítsük, 50-60 zsidó az országutakon öngyilkos lett vagy felfordult, de ha ezt nem teszem, akkor Budapest már jóval október vége előtt elesett volna. És hogy nem sikerült Kiss Jánosék és Zsilinszkyék fegyveres támadása és hogy nem sikerült a nagy partizánlázadás, amelynek embereit és vezetőit a közelben (Kőhidán) jogerősen halálra ítélték, és hogy nem sikerült még egy nagy bolseviki lázadás, amely előtt 17 000 bolsevistát szállítottam ki..."

Vajna: (Közbevág.) 7000 vagy 6700 az összes, kérem, nem 17 000. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Frank népügyész: Kevesli Ön a 6 000-et vagy 7 000-et?

Vajna: Nem, de 17 000 és 6 000 vagy 7 000 közt különbség van.

Frank népügyész: (Továbbolvassa.):...„hogy Csepelen 13 000 munkás dolgozott aknatűzben: ez annak volt köszönhető, hogy a zsidókat gettóba szorítottam és a VII. kerületet körülkerítettem. Ezek a zsidók kíséreltek meg mégegyszer a Városi Színházban egy bombamerényletet, a tettesek ma már Ábrahám kebelén ülnek. Én ezeket a zsidókat a nemzetközi jog megsértésével szedettem össze a svájci követségről és mondhatom, a legnagyobb „gezeresz" [kb. felhajtás – K. L.] volt a svájci követség körül diplomáciai sérelmek és egyebek. Kiadtam a rendelkezést, hogy a svájci követség tagjait nem kell bántani, és a zsidókat el kell hozni. Onnan körülbelül 1500 zsidót emeltem ki. A Palatinus-házakba 18 000 zsidót tömörítettem. Jelenthetem, hogy én nem kívánom egyik úrnak sem, hogy azokban a házakban lakjék." (Felháborodás a hallgatóság soraiban.)

Vajna: Háború volt, kérem. (Nagy zaj és felháborodás a hallgatóság soraiban.)

Frank népügyész: (...) Tud-e arról, hogy Toldi csendőrezredes, aki a zsidó vagyonok kormánybiztosa volt, 1945. áprilisában az összes valutákat ellopta és megszökött?

Vajna: Arról én nem tudok, hogy ellopta és megszökött. Egy jelentés érkezett be és én akkor vizsgálatot rendeltem el.

Frank népügyész: Felolvasom ezt a jelentést. Ebben a jelentésben az van, hogy Toldi kormánybiztos 200 000 pengő kivételével az összes valutákat magával vitte és ismeretlen helyre távozott.

Vajna: Igen, ez volt a jelentésben.

Frank népügyész: Szóval egyrészt Toldi eltűnt a valutákkal, másrészt a többiek arról tárgyaltak a svájciakkal, hogy a meglévő aranyat átadják Svájcnak és ennek ellenében egy kicsiny csoport menhelyet biztosít magának.

Nagy politikai ügyész ezután felolvasta Vajna Gábornak 1945. március 15-én Győrött mondott beszédének következő mondatát: „Én voltam az, aki a zsidók kitelepítésére rendeletet adtam ki. Ezért vállalom a felelősséget." – Ön tehát bátran kijelentette, hogy a zsidók kitelepülésére a rendeletet Ön adta ki és ezért vállalja a felelősséget.

Vajna: Valami ilyesmiről volt szó.

Nagy politikai ügyész: Tudja-e Ön, hogy már a Sztójay-kormány idején külföldi államfők, a svéd király, a római pápa, azután az angol és az egyesült államokbeli keresztény egyházfők saját jószántukból Horthy kormányzóhoz üzenetet, tiltakozó jegyzéket intéztek a zsidók elleni brutalitások miatt és kérték, hogy Magyarország jó hírneve érdekében hagyja abba a zsidók üldözését?

Vajna: Ezt nem tudom, nem hallottam róla. Kérem, politikai ügyész úr, én ami konkrét bejelentés formájában hozzám érkezett, azokban az esetekben eljártam és eljárattam.

Nagy pol. ügyész: Na látja, erről kell végre beszélnünk. Tehát Ön tudja, ha nem is közjogász és nem is ismeri tökéletesen a miniszteri felelősség kérdését... (Itt Vajna közbe akar szólni.) Én meghallgattam az Ön válaszát, Ön is legyen szíves meghallgatni engem. Ha azonban már vállalkozott egy ország belügyminiszterségére, valamit a miniszteri felelősségről tudnia kell. Ön most is elhárítja az Ön miniszteri felelősségét a múltra vonatkozóan azzal, hogy ha érkeztek volna konkrét bejelentések, azokat kivizsgáltatta volna stb. és mert konkrét bejelentés nem érkezett, Ön azt állítja, hogy nem tud sem a Budapesten elkövetett zsidógyilkosságról, sem arról, hogy kihurcolva őket ott kint kivégezték. Hát azt gondolja Ön, hogy a miniszteri felelősség abból áll, hogy ha egy konkrét gyilkosságot bejelentenek, azt kivizsgáltassa? Akár mondotta Ön azt a győri beszédet, akár nem, nem vitás, hogy a zsidók kitelepítésére, pl. a zsidóknak a gettóba, azután külön csoportokban különböző kategóriák szerint ilyen, vagy olyan házakban való elhelyezésére a rendelkezést Ön adta ki. Kell-e ahhoz konkrét bejelentés, hogy egy belügyminiszter kötelességének érezze az ország jóhírneve érdekében, hogy elmenjen minden bejelentés nélkül és meggyőződjék arról, hogyan hajtották végre ezeket a nagy tömegekre, nem egy-kétszáz emberre, hanem sokszor tízezer emberre vonatkozó rendelkezéseket, hogy vajon csakugyan egy gettóba, ahol azelőtt tizenkétezer ember lakott, százhúszezer embert préseltek-e be, avagy a Palatinus házakba, ahol sokkal kevesebb férőhely volt, tízszer annyi embert préseltek-e be. Nem gondolja, hogy a miniszteri felelősség kiterjed arra, hogy konkrét bejelentések nélkül is meggyőződjék a saját rendeleteinek humánus és rendes végrehajtásáról? Tessék erre felelni!

Vajna: Kérem politikai ügyész úr, a VII. kerületi gettó felállítására a rendeletet én adtam ki. Azt hiszem a múlt szombati kihallgatásom alkalmával is vallottam, hogy végigjárattam Solymossy rendőrezredes, illetve az ő szervei, tehát nem pártszervek, rendőrszervek útján az összes házakat. Azt a parancsot adtam ki erre nézve talán Ferenczy alezredes vagy ezredes tudna közelebbi adatokat szolgáltatni – hogy állapítsák meg, mekkora terület az, amely az itt maradó zsidóság befogadására alkalmas. Amikor a jelentések befutottak, ezeknek alapján Solymossy rendőrezredes nekem jelentette, hogy ez és ez a terület – egy térképen pontosan meghatárolva feltüntette – elegendő arra, hogy ide ezek és ezek a zsidók, kivéve a menleveleseket, jöhessenek.

Nagy pol. ügyész: És Önt ez megnyugtatta? Nem is próbálta meg ellenőrizni?

Vajna: Akkor még üres volt a gettó, amikor én Budapestet elhagytam, december 24-én még mindig nem volt teljesen készen. Azonkívül ezt megelőzőleg, amit ugyancsak szombaton vallottam, az volt a terv, hogy mivel a Svéd Vöröskereszt, a Nemzetközi Vöröskereszt, a pápai nunciatúra, Svájc stb. vállalkoztak arra, hogy a Palatinus házakból kiviszik a zsidókat, ez a kerület is felszabadul és ide szintén azok a zsidók fognak bekerülni részben, akik a VII. kerületben nem találnak helyet. Azonban ez a kiszállítás megakadt. Én december elején elutaztam és karácsony előtt érkeztem vissza. Ez alatt voltam Németországban Himmlernél és Ribbentropnál tárgyalni. A kitelepítéssel kapcsolatban többek között ez a kérdés is szóba került. A gettó még nem volt készen. Én nem győződhettem meg róla, meg akartam győződni, de december 24-én bekövetkezett Budapest körülzárása és én akkor Budapestet, mint utolsó miniszter, elhagytam. (Derültség.)

Nagy pol. ügyész: Ön azt mondja, hogy konkrét bejelentések nem érkeztek és azért nem tudott arról, hogy a zsidók jól, vagy rosszul élnek, vagy halnak, vagy ölik őket. Hát kérem, nem tud Ön arról, hogy még a németek is megsokallották, ami itt a zsidókkal történt és német katonai hatóságok részéről is felszólalás és intervenció történt Önnél, sőt az Ön tisztelt alpribékje, Ferenczy csendőralezredes maga is Önhöz fordult és azt mondta, hogy kérem mérsékelni kellene a zsidók elleni bánásmódot? Tessék erre felelni!

Vajna: Kérem, ami a németeket illeti, legyen szabad hivatkoznom a vádiratnak azt hiszem, az ötödik oldalán arra, hogy Winkelmann Ottó úr, Geheime Staatspolizeiführer in Ungarn, a vádirat hetedik oldalán az ötödik bekezdésben van erről szó...

Nagy pol. ügyész: Feleljen a vádiratra és az én kérdésemre!

Vajna: Ez a válasz a politikai ügyész úr kérdésére, hogy Winkelmann Ottó úr elküldte megbízottját, a már említett Krumholz őrnagyot Kovarcz Emilhez azzal, hogy az atrocitásokat szüntessék be. Nem illik ugyan kérdésre kérdéssel válaszolni...

Nagy pol. ügyész: Tessék kérem.

Vajna: ... de miért nem küldte Winkelmann Ottó hozzám (Derültség.), miért Kovarcz Emilhez, a totális mozgósítás miniszteréhez?

Nagy pol. ügyész: Mert úgy látszik Kovarczot ismerte zsidógyilkolási specialistának, először oda ment.

Vajna: Miért nem mondta Winkelmann úr nekem...

Elnök: Vajna Gábor, várjon, ne tegye ám fel a kérdést, mert lehet, hogy Winkelmann azt is vallani fogja, hogy Önhöz is fordult, amint nyomozati vallomásában mondotta.

Vajna: Nagyon furcsa lenne, tanácselnök úr.

Nagy pol. ügyész: A minisztertanácsnak Ön, mint belügyminiszter és Kovarcz, mint mozgósítási miniszter tagja volt. Kérdeztem Öntől Kovarcz, vagy más nem hozta fel a minisztertanácson azt, mert ez egy kicsit már a szövetségessel, a patrónus szövetségessel való viszonyt is érinti, hogy a német Winkelmann érdeklődik és közbenjár, hogy a zsidók gyilkolása és brutalizálása terén túlzások ne történjenek. Nem hozta fel Kovarcz a minisztertanácson és Ön erről sem tudott, vagy pedig miniszterközi megbeszélésen Kovarcz nem értesítette Önt erről?

Vajna: Nem kérem.

Nagy pol. ügyész: Ön egy jó ideig, pár évig a honvédelmi minisztérium kémelhárító osztályánál teljesített szolgálatot. A németeknek nem teljesített-e kémszolgálatot?

Vajna: Nem, kérem.

Nagy pol. ügyész: (...) A német Gestapóval mikor került összeköttetésbe?

Vajna: A Gestapóval március 19-e után, de hogy ez a Gestapo volt, azt csak október 15-e után tudtam meg Höttltől. (Derültség.)

Nagy pol. ügyész: Addig minek nézte őket?

Vajna: Addig megtévesztettek, úgy szerepelt Höttl, legalább ezt mondta, hogy a német követ politikai tanácsadója.

Elnök: A védő uraknak vannak kérdéseik?

Klumák védő: (...) Bajcsy-Zsilinszky Endre esetében, ahol a mentelmi jog megsértésével vádolják az őrizetbe vetteket, nem tettenérés volt?

Vajna: Nem magán a tanácskozáson, mert amikor a tettenérés volt – azt hiszen, az Andrássy út 21. számú épületben tartott értekezleten – Bajcsy-Zsilinszky nem volt az épületben, tehát nem volt jelen ezen az értekezleten sem, amelyre az összegyűlt urak összejöttek. Bajcsy-Zsilinszky Endre – ha jól tudom – egy, vagy két nappal később lett őrizetbe véve. Az első pillanatban nem is tudták a nyomozó közegek, hogy Bajcsy-Zsilinszky is szerepel az ügyben, csak Makay Miklós, egy gyárigazgató, aki kihallgatást kért tőlem, én őt még azon éjjel fogadtam és annyit közölt, hogy ő tévedésből került oda, de annyit megmondhat, hogy Bajcsy-Zsilinszky nála volt két vagy három napon át. Miután kérdeztem, hogy neki volt-e ehhez valami köze, azt mondta, hogy semmi köze nem volt, ő sem akart ezen az ülésen, ezen a gyülekezésen személyesen megjelenni, őt – ahogyan mondotta – megverte az Isten, mert meg akarta csalni a feleségét és egy szép asszonnyal volt randevúja a szomszéd házban, így került csak ebbe az épületbe. (Derültség a hallgatóság soraiban.) Én kétszer is nyomatékosan megkérdeztem és ő ezt a válaszát fenntartotta, a nő nevét azonban nem óhajtotta megmondani. Ettől függetlenül azonban éppen a Bajcsy-Zsilinszky-ügyben eljártam Leventeújváry vezérőrnagynál, a 13. osztály vezetőjénél és Dominich őrnagynál is. Beszéltem velük, hogy becsületesen és igazságosan járjanak el a vizsgálásnál (Közbeszólás a hallgatóságból: Minden szava hazugság!) és amennyiben feltétlenül nincs rá szükség, mártírokat ne teremtsenek. Én állítom, hogy ennek az eljárásomnak volt az eredménye, hogy a halálraítéltek közül többen megmentették életüket és ma itt tartózkodnak Budapesten. Így személy szerint megemlítem a felmentett, illetőleg 15, vagy 10 évre elítélt személyek közül három urat, Almásy alezredest, azután Makayt és még egy urat, akinek a neve itt nem szerepel. Makay érdekében a kisfia járt el, Almásy érdekében az édesanyja járt a lakásomon, otthagyott egy levelet, azt is megkaptam később és még valaki, nem tudom ki volt személy szerint, – azonkívül Kovács hadmérnökkari ezredes ugyancsak eljárt ezeknek az uraknak érdekében és én ezeket a lépéseket megtettem, pedig nem is hozzám tartozott. A bíróság azután teljesen függetlenül ítélkezett ebben az ügyben. Én az ítélet kihirdetésekor – azt hiszem – már nem is voltam Budapesten. Méltóztassék az illetőket megkérdezni, amennyiben ez esetleg idetartozik, bár nem óhajtom ezt a kérdést tovább feszegetni, mert ez csak enyhítő körülmény lehetne az én számomra. (Felháborodás a hallgatóság soraiban.) Méltóztassék akár Makayt, akár pedig Almásy alezredes urat megkérdezni, vagy azt a harmadik urat, vagy pedig méltóztassék Leventeújváryt, vagy Dominichet erre nézve kihallgatni.

Klumák védő: 1944. december 10–12-én Ön kint volt Németországban és Himmlerrel személyesen tárgyalást folytatott?

Vajna: Igen.

Klumák védő: Akkor már szóba került, hogy a munkaszolgálatra kiszállított zsidókkal bizonyos anomáliák voltak Németországban? Igaz-e, hogy akkor Ön Himmlernek ezeket szóvátette? Mi volt a konkrét válasz ezekben az ügyekben?

Vajna: Igaz. Mégpedig úgy Himmlernek, mint Ribbentropnak konkrétan feltettem egy hosszabb tárgyalás során a kérdést, erre tanúm Magyarosy Sándor vezérezredes, aki a Németországba kitelepítendő magyar polgári és katonai alakulatoknak, a polgári lakosságnak és katonai szerveknek lett volna a kormánybiztosa, aki jelen volt úgy a Himmlerrel, mint Ribbentroppal folytatott tárgyaláson, feltettem konkrétan a kérdést mindkét úrnak, hogy

Magyarországon az utóbbi időkben olyan híreket kaptunk, hogy zsidókat gázgyárban megmérgeznek, kivégeznek, vagy legyilkolnak és figyelmeztettem őket arra is, hogy a mi zsidóinkat, akiket Szálasi Ferenc kölcsönadni rendelt a Jäger-program lebonyolítására[28] – ugyanúgy, mint ahogyan keresztény munkásokat is elrendelt kiadni és ezek kint is voltak és dolgoztak – mondom, hogy ezeket az embereket hogyan helyezték el Németországban. Erre Himmler is, Ribbentrop is majdnem ugyanazokkal a szavakkal azt mondotta, hogy kérem, ha valaki nálunk dolgozik, akkor annak enni kell adni, lakást kell adni és azzal jól kell bánni, tessék a nemzetvezetőnek megjelenteni, hogy semmi baj sincs az itteni zsidósággal, az ide kihozott zsidókkal, jó bánásmódban van részük és örömmel jelenthetem, hogy amióta ők itt dolgoznak, manuális ügyességüknél fogva a Jäger-program kapacitása 40%-kal emelkedett. Ugyanezt megismételte Ribbentrop is.

Már most ezzel kapcsolatban jött a következő lépés részemről. Amikor Himmler közölte, hogy négy Gaut, Oberdonaut, Schlesient, Sachsent és Bayreuthot jelölték ki Magyarország menekültjei számára és a kitelepítendő közhivatalok és azok alkalmazottjai és a családtagok számára, kértem, hogy ezeken a területeken egy-egy csendőr- és rendőrkerületi parancsnokság állíttassék fel, és mindezek fölé berlini székhellyel állíttassék fel egy csendőr- és rendőrfelügyelőség, amely mellé be kell állítani egy országos központi bejelentő hivatalt a magyarság számára, ahol minden Magyarországról Németországba önként átment, vagy áttelepített ember bejelenti magát. Megállapodtunk Himmlerrel a zsidók számára sárga bejelentőlapban, amely szövegében ugyanaz, mint a többi bejelentőlap. Magyar ember, vagy magyar állampolgár csak azzal a feltétellel kaphat bizonyos idő után Németországban enni, meg azokat a bizonyos ellátási pontokat, ha be van jelentve, és a bejelentőlap szelvényét felmutatja. Ezek az intézkedések megtörténtek, Himmler hozzájárult és két nappal később Ribbentrop tudomásul vette. Kértem továbbá, adjon engedélyt arra, hogy a hivatal mellett egy, a zsidók panaszait kivizsgáló bizottság állíttassék fel (Zaj a hallgatóság soraiban.), amelyet oda kirendelek és amely bizottság elmehet a helyszínre el lenőrzést gyakorolni. (...) Hogy azután ez a bizottság és ez a bejelentő hivatal a működését nem kezdhette meg és ezáltal nem tudtam megállapítani, hogy hol vannak a zsidók és mennyi zsidó van, abban nem én vagyok a hibás, hanem egyenesen Himmler illetőleg az ő Biztonsági Szolgálata, mert légitámadásokra és különféle egyéb nehézségekre hivatkozva egyik hétről a másikra tologatták a hivatal munkája megkezdésének időpontját. (...)

Klumák védő: Volt-e bizonyos presszió már az uralomra jutásuk után Németország részéről a megmaradt zsidóknak innen való kiszállítására?

Vajna: Ők vidékről és Pest környékről az összes zsidókat az egynapostól a százévesig ki akarták vinni, azonban tudomásul vették, hogy Szálasinak és Hungarista Mozgalmának az az álláspontja – és a kormánynak is az volt a hivatalos álláspontja –, hogy mi nem engedjük ki a zsidókat Magyarországról. (Gúnyos derültség a hallgatóság soraiban.) Éppen azért a németek ezt a pressziójukat nem tudták teljes egészében végrehajtani. (...)

Kiss védő: (...) Kérem alássan még egészen utolsó kérdésem az, hogy amikor az atrocitások híre és egyes párttagok nem helyes tevékenysége tudomására jutott, tartottak-e megbeszélést arra vonatkozóan, hogy kinek legyen fegyverviselési engedélye és ki viselhet fegyvert?

Vajna: Igen kérem, a fegyverviselési engedélyek be lettek vonva, amik addig voltak. Az új fegyverviselési engedélyek kiállítására a belügyminisztérium VII. osztálya, személy szerint Hajnácskőy ezredes lett utasítva és ő volt ezeknek kiadásáért személyesen felelős.

Kiss védő: Szóval más nem viselhetett fegyvert, csak az, akinek a belügyminisztérium VII. osztálya adott fegyvert?

Vajna: Csak az, akinek a belügyminisztériumtól fegyverviselési engedélye volt.

Kiss védő: Nincs több kérdésem.

Vajna: Nem is a belügyminisztériumtól magától, mert ezt azután vidéken a helyi rendőrhatóság állította ki, de az engedélyért a belügyminisztériumhoz kellett fordulni és ezeknek kiadását, vagy megtagadását a belügyminisztérium VII. osztálya eszközölte, személy szerint Hajnácskőy.

Elnök: További kérdés a védelem részéről?

Korányi védő: Egy kérdésem volna. Ön volt egyedül a vádlottak között az, aki amikor szóbakerült előtte a német titkos fegyver, határozottan kijelentette, hogy ilyen igenis létezett. Adjon nekünk felvilágosítást, hogy mit mondtak Önöknek a németek, mire alapítják ők azt a feltevésüket, reményüket, hogy ők fognak győzni, hogy Budapestet visszafoglalják, hogy az országot visszafoglalják egészen a Kárpátokig?

Vajna: Szabad lesz kérnem ügyvéd úr, talán tessék felállni, mert nem látom a száját az ügyvéd úrnak és nem hallom.

Korányi védő: Kérem, ismétlem, mit mondottak Önöknek a németek, mire alapítják ők a feltevésüket, a reményüket, hogy ők fognak győzni, hogy felszabadítják Budapestet, hogy visszafoglalják az országot egészen a Kárpátokig? Mit mondottak, milyen szellemben tartották Önöket az ún. titkos, ha úgy tetszik csodafegyverekre nézve? Adjon nekünk erre nézve felvilágosítást, mert hiszen a németeknek ez a hirdetése kihathat az összes vádlottak sorsára.

Vajna: Kérem, én csak arról beszélhetek, amit nekem személyesen Himmler és Ribbentrop mondottak. Mindkettőt megkérdeztem erre nézve és mindketten azt mondták: kérem a titkosfegyverek megvannak, azoknak bevetése iránt egyedül Hitler Adolf fog intézkedni és ezek a fegyverek olyanok, hogy ezt a háborút már elveszíteni nem lehet, sőt Ribbentrop azt mondotta december 12-én, hogy kérem, vegyék Önök tudomásul, hogy a háborút már megnyertük. (Derültség.) Himmler amikor...

Nagy pol. ügyész: Egészen a német összeomlásig. Még akkor is.

Vajna: Kérem politikai ügyész úr, én válaszoltam az ügyvéd úr kérdésére, amelyet hozzám intézett.

Elnök: Válaszoljon tovább!

Vajna: Hűen akartam visszaadni, amit ezek az urak nekem mondtak.

Elnök: Mondja csak tovább!

Vajna: Igen. Amikor a nyugati frontról, Himmler főhadiszállásáról eljöttem, akkor Himmlert még egyszer megkérdeztem, hogy mondja meg nekem, mit látnak maguk és mi a helyzet és hogyan látják a háború befejezését, mi lesz mához egy évre, 1945 karácsonyára. Himmler azt mondta – azt hiszem, talán ezt még Magyarosy vezérezredes is hallhatta, aki ott volt ugyanakkor velem – mosolyogva mondta: mához egy évre kérem nyugodtan mindnyájan otthon vagyunk a békés otthonunkban a győztes háború után (Derültség.) és Önök otthon vannak Nagymagyarországon. Ez volt Himmler kijelentése. Amit most akarok az ügyvéd úr feltett kérdésére, mint reflexiót mondani, ezt én nem ilyen felelős német helyről hallottam, csak közvetlenül, így vezérkari vonalon, katonai tájékoztatás alkalmával, hogy ezek a fegyverek valóban megvoltak. Ugyancsak ezt hallottam fogságom alatt, igen sok magas rangú német tábornokkal, hadseregparancsnokokkal, azonkívül mérnökökkel és műszaki emberekkel is voltam együtt az internáló táborokban, akiktől ugyanazt a felvilágosítást kaptam, hogy a fegyverek tényleg megvoltak, csak akadályok éspedig egyrészt a szállítási előfeltételek hiánya, a légitámadások és egyebek voltak azok az okok, amelyek a fegyverek időbeli alkalmazását megakadályozták. Ennyit tudok erről a kérdésről.

A védők után Kemény Gábor intézett kérdést vádlott-társához:

Kemény: A disszidens tábornokokra és diplomatákra vonatkozólag milyen intézkedés történt?
Vajna: A minisztertanácson azt hiszem Kovarcz vagy valaki más tett javaslatot. Ezeket az ügyeket átadták a honvédbíróságnak vagy a Kovarcz-bíróságnak. Ez azt hiszem, vagyonelkobzást rendelt el. És megállapítottak távollétükben valami büntetést. Végleges ítéletet, ha jól emlékszem, nem hoztak.
Elnök: Állandóan Kovarczra hivatkoznak, mintha ő lett volna a pártvezető, mert Kovarcz nincs itt. Minden lényeges dolgot ő vitt véghez?
Vajna: Úgy emlékszem, ezt a javaslatot Kovarcz tette meg.

Az elnök engedélyével még Nagy Vince kérdezi meg Vajnát, emlékszik-e arra, hogy Serédi hercegprímást terrorisztikus módon felszólították, egy kiküldött útján, hogy hagyja el az országot, ő azonban erre nem volt hajlandó. A második alkalommal olyan heves jelenet játszódott le az esztergomi érseki palotában, hogy az előszobában ülő segédpapok hallották, amikor Serédi hangosan kiáltotta, hogy „Nem engedek a terrornak, nekem a kötelességem az ittmaradásra utal!"

Vajna: Azt sem tudom, ki tette volna ezt.

Nagy pol. ügyész: A minisztertanácson nem volt szó arról, hogy szólítsák fel a hercegprímást, menjen el az országból és ezzel adjon példát püspökeinek és a katolikus papoknak arra, hogy ők is hagyják el lakóhelyüket és menjenek ki az országból?

Vajna: Talán Rajniss kultuszminiszter lehetett ezzel megbízva. A legjobb akarat mellett sem emlékszem.

Nagy pol. ügyész: Az egyik kiküldött Tasnádi Nagy András lett volna. Nem tud erről?

Vajna: Nem.

Elnök: (...) Ezzel a vádlottak kihallgatását befejeztük.

Kemény Gábor felszólalása

Kemény Gábor (Szót kér.): Szombaton vádlott-társaim távollétében nyilatkozatot tettem a bíróság előtt, amelyet az utolsó szó jogán nagy vonásokban meg fogok ismételni. Elnök úr akkor utasított, hogy ma jelentkezzem.

Elnök: Azt mondottam, hogy az Ön megbánását, magábaszállását illetően, hogy ennek hitelt adni csak abban az esetben lehet, ha Ön ilyen kijelentések megtételére nem csupán vádlott-társai távollétében hajlandó, hanem azok jelenlétében is meg kívánja tenni ezeket. Ez volt szavaim lényege. Nem hívtam fel, hogy jelentkezzék, Önnek ez tetszésére van bízva. Kíván valamit mondani?

Kemény: Azt, hogy amit általánosságban mondottam, azt fenntartom, hogy az eredményt tekintve a politikai módokat, amelyeket követtem, helytelennek minősítettem, tévedésemet beláttam, és ezzel kapcsolatban konkréten... nem tudom, elnök úr...

Elnök: Na és lényegileg mondott Ön még valamit.

Kemény: Hogy a nemzetet megkövettem.

Elnök: És? – És hogy belátja azt is, hogy ha annak idején nem lett volna elvakítva a pártdiktatórikus törekvésektől, abban az esetben az akkori tényezők figyelembevételével is...

Kemény: Másként lehetett volna.

Elnök: Nem „lehetett" volna, másként „kellett" volna látnia a helyzetet. Igaz?

Kemény: Igen.

Elnök: Hát mondja, Kemény Gábor ezek után megkérdezem Öntől most, ennek a nyilatkozatának alapján talán alaposan következtethető, hogy Ön most ezen az álláspонton, a megbánás, a nemzet megkövetésének álláspontjára helyezkedve talán egészen más válaszokat tud adni az Ön jelentős ténykérdései tekintetében is, nevezetesen a történteknek ténybelileg megfelelő válaszokat? Feleljen erre!

Kemény: Az én szerepemet illetően...

Elnök: Általában, kérem, általában.

Kemény: Amennyiben összefüggésben van és tudomásom van róla.

Elnök: Amikor október 16-án Ön és Vajna Gábor elkísérte Szálasi Ferencet a Kormányzóhoz a Werbőczi utcai házba, amikor Szálasi kijött a Kormányzótól, mit mondott Önnek, hogy mit végzett?

Kemény: Úgy emlékszem, azzal jött ki, hogy a Kormányzó nem akart aláírást adni és nem akarta elfogadni a javaslatot.

Elnök: Nem csak aláírást nem akart adni, talán még szóbelileg sem adott megbízást.

Kemény: Semmiképpen nem akarta megadni, de végül megadta az ideiglenes megbízást.

Elnök: Holnap majd a tanúvallomások során Lakatos és Veesenmayer, amennyiben nyomozati vallomásukkal egyezően fognak vallani, mást fognak mondani. Lakatos azt mondja, hogy ő együtt volt a Kormányzóval, amikor megjelent Szálasi. A Kormányzó kiment Szálasihoz, majd rövid idő múlva visszajött és azt mondotta neki: „Ez a fráter arra akart rávenni, hogy átadjam a hatalmat, de kidobtam." Ezt figyelmébe ajánlom Önnek. Veesenmayer viszont azt vallotta a nyomozás során, hogy Szálasi, megérkezve a német követségre, közölte vele, hogy teljesen sikertelen volt az eljárása, mert a Kormányzó nem akar ráállni a dologra. És Veesenmayer ezt követően indította meg a további akciót, aminek eredménye lett azután a további dolog. Esetleg nem is 16-án, hanem csak 17-én.

Kemény: Határozottan csak arra emlékszem, hogy Szálasi azt mondotta, Horthy nem akarta aláírni és nem akarta elfogadni a javaslatot.

Elnök: Teljesen valószínűtlenül hangzik, hogy ha Horthy nem akarja aláírni, ugyanakkor szóbelileg megbízást ad. (Szálasihoz.) Ön mit mondott Keménynek, amikor kijött?

Szálasi: Nem emlékszem, hogy neki mit mondtam, valószínűleg csak általánosságban tájékoztattam őket, hogy a szóbeli megbízatás megvan, de írásban nem adta meg a Kormányzó.

Elnök: Veesenmayernek mit mondott?

Szálasi: Ugyanezt.

Elnök: Mit mondott a Kormányzó, miért nem adja írásba?

Szálasi: Azt mondotta, nincs rá szükség. Nekem pedig ez teljesen elegendő volt, a közjogi kérdés elintézése a parlamentre tartozik.

Elnök: Micsoda adminisztratív dolog? A Kormányzótól az írásbeli nyilatkozat kivétele? Adminisztratív dolog az, hogy írásba adja?

Szálasi: Nem, hanem a kormány megalakítása és kijelölése.

Kemény: Most valamennyire rekonstruáltam a dolgot: amikor ott voltunk a német követségen Beregfyvel, Lakatos visszajött azzal, hogy nem hajlandó azt a szöveget elfogadni, erre új szöveg készült, akkor elment Veesenmayerrel együtt Lakatos, majd visszajövet Veesenmayer azt mondotta, hogy „Horthyval beszéltem és goromba voltam vele". (...)

Elnök: És azt nem tudja, Kemény Gábor, hogy a Veesenmayer-féle akcióba lépést tulajdonképpen mi indította el? Szálasi szólt Veesenmayernak?

Kemény: Nem tudom.

Elnök: (...) Amikor a honvédelmi minisztériumban és a miniszterelnökségen eskütételen voltak, akkor még nem lehetett meg a kormányzói írásbeli hozzájárulás?

Kemény: Nem.

Elnök: (Beregfyhez.) Ön azt állította, hogy Ön a kormányzói lemondó nyilakozatot Lakatosnál még a kormány eskütételét megelőzően látta. Kemény Gábor, Ön pedig kijelenti, hogy így nem lehetett.

Kemény: Igen, mert eskün voltunk.

Elnök: Érti, hogy miről van szó? Beregfy azt állítja, hogy a miniszterelnökségen történt kormány-felesketést megelőzőleg ő már a honvédelmi minisztériumban látta volna Lakatos kezében a kormányzói lemondó nyilatkozatot.

Beregfy: Nem a honvédelmi minisztériumban.

Elnök: Mindegy, de a kormány eskütétele előtt.

Beregfy: Igen.

Elnök: Kemény Gábor, mondja Beregfynek a szemébe, hogy az eskütétel előtt nem láthatta, mert nem is volt ilyen nyilatkozat.

Kemény: Ezek szerint nem láthatta, mert ő is ott volt akkor este.

Elnök: Azt mondja neki, hogy akkor nem is volt ilyen nyilatkozat.

Kemény: (Szemébe mondja Beregfynek) Akkor nem is volt ilyen nyilatkozat.

Elnök: Mert a kormány eskütétele után született meg.

Kemény: (Szemébe mondja Beregfynek) A kormány eskütétele után született az meg.

Beregfy: Ezt én nem tudom. Engem a lakásomról hívtak oda és akkor elmentem a miniszterelnökségre.

Elnök: Nem erről van szó. Arról van szó, hogy a kormányzói lemondást Ön a miniszterelnökség elvállalása és az eskütétel előtt látta-e vagy sem.

Beregfy: Emlékezetem szerint igen.

Elnök: Hallja, hogy nem. Szemébe mondták Önnek. Megmarad ebbeli vallomása mellett?

Beregfy: Megmaradok. Éppen úgy tévedhet ő is, ahogy én is tévedhetek. Nem tudok visszaemlékezni két év múlva.

Elnök: De ezzel indokolta a lépését. (...)

Elnök: (Keményhez.) A Kovarcz-féle szervezetről mit tud Ön?

Kemény: Azt hiszem a pártszolgálatot kellett átszerveznie. (...) Az én meggyőződésem szerint az volt a feladata, hogy felkészüljön a hatalom átvételére. (...) Mi a Kormányzót alkotmányellenesnek tartottuk szeptember közepétől fogva, ellenben a megoldást még mindig a Kormányzóval akartuk létrehozni, mert hiszen a jelentéseimben van az is, hogy Szálasi ok nélkül nem akar ellenkormányt. (...) Az én felfogásom szerint – ez az én egyéni felfogásom volt – mi egy forradalmi mozgalom voltunk és a cél a hatalom átvétele volt a nemzet érdekében.

Elnök: (...) És amikor Veesenmayer megjön 26-ika után a hitleri főhadiszállásról, amikor kifejezetten azt közli a pártvezetővel, hogy Hitler vezér és kancellár döntött, döntése a következő: a Kormányzó nem maradhat a helyén, helyéről el kell távolítani, a döntés miatt a pártvezetőnek egyensúlyként kell fellépni, át kell vennie a miniszterelnökséget. Sőt még tovább tárgyalnak arról, hogy esetleg el kell távolítani a Kormányzót Magyarországról. Ilyen helyzetben Önök ne tudták volna azt, hogy ez a Kovarcz-féle szervezkedés igenis, a hatalom birtokába erőszakkal való helyezkedést célozta?!

Kemény: Erről nem tudtam, ellenben én tudtam és feltételeztem, hogy erre az esetre is készülnünk kell és ha a Kormányzó már nem lesz a helyén, akkor nem tudom Kenderesen, vagy valahol lenne a tartózkodási helye.

Elnök: De fogalma nem volt arról, hogy Kovarcz arra készül? Hát mire kellett volna készülni?

Kemény: Nem, mondom, tudtam azt már ebben a stádiumban, hogy erre is készülni kell.

Elnök: Készülni kell. Hogy készült-e Kovarcz, vagy nem készült, arról tudott-e? Kapott-e Kovarcz erre is megbízást, vagy nem?

Kemény: Azt nem tudom, hogy kapott-e, de kétségtelenül dolgozott ebben.

Elnök: És hallott Ön arról, ahogy Vajna Gábor vallomása során kijelentette, tudta, hogy a Kovarcz-féle szervezkedés során bizonyos együttműködés is terveztetett a németek és a magyar hungarista alakulatok között? Erről tudott?

Kemény: Igen.

Elnök: Na látja, ezt hogyan lehetett másképpen értelmezni?

Kemény: Mikor?

Elnök: Annakidején ezt nem lehetett másképp értelmezni.

Kemény: Mert még mindig volt egy lehetőség esetleg egy simább kormányzóváltozásra.

Elnök: Lehetőség akkor, amikor Veesenmayer azzal jön, hogy a Kormányzó nem maradhat a helyén?

Kemény: Igen, de elnök úr, akkor nem tudtam ezt a Veesenmayer-kijelentést.

Elnök: (...) Mondja Kemény Gábor, a németeknek mi volt az állásfoglalásuk Önökkel szemben?

Kemény: Mivelünk szemben? Nekem mint külügyminiszternek a németekkel kevés kapcsolatom volt. Konkréten csak azt tudom mondani, hogy ők folyton jöttek énhozzám különböző követelésekkel diplomáciailag, például, hogy tiltsam el a semleges államoknak, hogy chiffret küldhessenek a fővárosból, mert most már a háború közel van. Ezt igen erőszakosan követelte Veesenmayer. Én ezt háromszor vissza is utasítottam. Akkor már úgy látszott, hogy nem tudok kitérni. A nemzetvezető elé terjesztettem javaslatomat és ő is elutasította a követelést, amit azután a németeknek el kellett fogadniok. Pressziót akartak ezzel gyakorolni, hogy elvágják a mi külvilággal való érintkezésünket. Erre vonatkozott, amit a honvédelmi minisztertől, Beregfytől kérdeztem, de akkor nem emlékezett rá, hogy Berlinben erősen kifogásolták az én külpolitikai vonalvezetésemet és liberálisnak minősítették.

Elnök: Különösen az október 15-i eseményeket megelőzően kérdem, hogy ők akarták Önöket hatalomra juttatni, vagy pedig az Önök törekvése volt az, hogy hatalomra jussanak?

Kemény: A mi törekvésünk volt. Az ő részükről különböző okokból volt azután ellenzés.

Elnök: Szóval a németek részéről inkább egy jó ideig ellenállást és halogatást tapasztaltak?

Kemény: Természetesen.

Elnök: És mi okozta a németek bizalmatlanságát Önökkel szemben?

Kemény: Azelőtt sem volt bizalmuk, mert ennek ideológiai, személyi különböző alapjai voltak és mi úgy láttuk, hogy ha ők megnyerik a háborút, akkor olyan Délkelet-Európát csinálnak, amely valóban német Gau. Én Hallernak mondtam is, hogy ellenforradalom fog jönni Európában, ha ezt valóban végre akarják hajtani és nem látom tisztán az ő törekvéseiket.

Elnök: Milyen Délkelet-Európát akartak?

Kemény: SS Délkelet-Európát.

Elnök: Szóval ez volt a német terv? Oda Magyarország is beletartozott volna. És Önöknek hungaristáknak mi volt az állásfoglalásuk? Hogyan lehetett szövetségben dolgozni egy ilyen nagyhatalommal, amely Magyarországot egy délkeleti Gauba igyekszik beolvasztani?

Kemény: (...) Belátom, hogy ez veszélyt jelentett.

Elnök: Csak veszélyt? Nemzeti öngyilkosságot jelentett!

Kemény: Nem, én hittem a nemzet erejében, hogy ezt le fogja tudni küzdeni.

Elnök: De hogyan? A tízmilliós magyar nép leküzdi azt a Németországot, amelyet az egész világ nem bírt leküzdeni?

Kemény: Így nem.

Elnök: Hát nem érti, hogy itt van az őrület az Önök egész célkitűzésében, hogy Magyarország leküzdi azt a Németországot, amelyet az egész világ nem tudott leküzdeni? Hát ez volt az őrült ámokfutás az Önök egész mozgalmában minden egyébtől eltekintve. Belátja Ön ezt most?

Kemény: A kockázat benne volt.

Elnök: Ez nem kockázat, ez bizonyosság, mondhatni olyan bizonyosság, mint az, hogy az emberi élet véget ért a halállal. Ön ezt még most sem látja?

Kemény: Igen.

Elnök: És azt sem látja be, hogy ennek a pártmozgalomnak a vezetője, aki ezt az álláspontot vezérként képviselni igyekezett, és a nemzet, a nép félrevezethető tömegeibe szuggerálnia sikerült, hogy a nemzetnek jótevője, vagy kártevője volt?

Kemény: Ilyen fogalmazásban nem tudom...

Elnök: Erre a kérdésre csak ilyen fogalmazásban lehet felelni.

Kemény: Ezt így, utólag elnök úr egészen másként látni, mert ismerni kell a jóakaratot és ezért nem lehet erre felelni.

Elnök: Kemény Gábor! Ha Ön erre nem tud válaszolni, akkor azt mondom magának, hogy Önnek ez az egész őszintesége látszatroham, nem őszinteség, hanem színlelés. Én akkor hinnék a maga őszinteségében, ha meg merné mondani ennek az Ön és a nemzet félrevezetett része Mefisztójának, hogy a nemzet gyilkos kártevője volt! (Nagy taps.) A mai tárgyalást berekesztem.

(A főtárgyalás délután 4 óra 20 perckor végződött.)

Szálasi naplójegyzete

II. 18. Főtárgyalásom tizenegyedik napja. Vajna kihallgatása ért véget. Kemény Gábor pótkihallgatása, különösen október 15–16-át illetően, németek szerepe. Megköveti a nemzetet, belátja, hogy hibázott. Érdemlegeset nem mondott. Fenntartotta a már előzően mondottakat, úgy, hogy a várt szenzációs fordulat egyelőre nem következett be. A tanácselnök felháborodottan hordta le Keményt, hogy máskor ne álljon elő és ne színészkedjen. A végén pedig természetesem rajtam ütött, gorombán, sértőn, rágalmazóan, amennyiben dühében, hogy Kemény nem ugrott be átlátszó szándékának, engem ordítva „a nemzet gyilkos Mefisztója" névvel tisztelt meg. A mai nappal lezáródott mind a hetünk kihallgatása. Végeredmény: az igazság tiszta, hogy nem a németek segítségével, de a Kormányzó akaratából is vettük át a hatalmat és hogy sziklaszilárdan meg voltunk győződve mindannyian, hogy a háborút meg fogjuk nyerni a németek oldalán. A tanácselnök kezdi idegeit elveszíteni, mert látja, hogy az a feltevés, amire a vádat építik, nem felel meg a tényeknek. Ezért dühös és szidalmaz bennünket, de egészen alpári módon. A tárgyalás és egész menete – mint eddig is – egészen minősíthetetlen. Főtárgyalás kezdete 10 h körül, tartott 16 h 15'-ig. Holnap folytatás reggel 9 h-kor. Valószínűen már a tanúk kihallgatása.

Délután fertőtlenítés és fürdés. Paradicsomi volt.

A tegnapi ügyvédi beszélgetés alkalmával értesített engem az eljáró ügyvéd, hogy maga a belügyminiszter utasította el az engedélyt édesasszonyommal való beszélgetésre. Nem értem, miért, mi értelme ennek. Péter Gábor, a politikai rendőrség vezetője pedig azt mondta neki, hogy túl erősen exponálja magát védence ügyében és ezért rosszallását fejezi ki. Az ember esze megáll. Ügyvédemnek megmondtam, talán hogyan tudna kapcsolatot teremteni feleségem anyjához, ezen az úton próbálkozzék. Megkísérli. Igen furcsa dolgok ezek.

Idő változékony, erős szélvihar, orkánszerű.

Tizenkettedik tárgyalási nap 1946. február 19.

Dr. Jankó Péter elnök: (...) Kérem behívni a mára idézett tanúkat. (Megtörténik.) Lakatos Géza! (Jelen!) Dálnoki Miklós Béla! (Nincs itt.), Vörös János! (Jelen!), Kéry Kálmán! (Nincs itt.) Ambrózy Gyula! (Jelen!), Veress Lajos! (Nincs itt.), Lázár Károly! (Jelen!), Csontos Balázs! (Jelen!), Peyer Károly! (Nincs itt.)

– Figyelmeztetem a megjelent tanúkat, hogy Önök most tanúként lesznek kihallgatva, vallomásukra esetleg esküt kell tenniök, csak az igazat szabad vallaniok, mert a hamis esküt a törvény szigorúan bünteti. Most Lakatos Géza bent marad a teremben, kérem a többi tanúkat, szíveskedjenek kifáradni, majd egyenként fogom beszólítani, ha sor kerül tanúkihallgatásukra. A népbíróság elsőként Lakatos Géza tanút fogja kihallgatni.

Lakatos Géza tanúkihallgatása

Lakatos az elnök kérdéseire előadta, hogy 1944 májusáig harctéri szolgálatot teljesített, akkor visszatérve a frontról, kihallgatáson jelent meg a Kormányzónál, aki akkor részletesen ismertette a „nyomott helyzetet", ami a német megszállásban jutott kifejezésre, azonkívül pedig állandó nyomasztó atmoszférát teremtett a belső ellenség erőszakos megmozdulásának fenyegetése. Ez a belső ellenség a szélsőjobboldali elemekből állt, elsősorban Bakyéktól, az Imrédystáktól és Szálasiéktól tartott a Kormányzó. Ellenük Horthy már akkor bizonyos lépésekre óhajtotta magát elszánni.

Elnök: Akkor szóbakerült már az Ön esetleges kormányalakításának kérdése?

Lakatos: Igen. Azt mondotta, hogy menjek szabadságra, pihenjem ki fáradalmaimat és egy szép napon vidéki gazdaságomba távirati rendelkezést fogok tőle kapni, amelynek értelmében felrendel Budapestre és miniszterelnökké fog kinevezni. Engem az egész ügy erősen meglepett, soha belpolitikával nem foglalkoztam. Ő azonban megmagyarázta, megható szavakkal ecsetelte azt a határtalan bizalmat, amelyet belém helyez. Őszintén szólva, ezt sem tudtam egész világosan megérteni, hogy miért, én a Kormányzó közelében soha életemben nem szolgáltam. Megmagyarázta, hogy ennek egyik oka színmagyar származásom, a másik pedig az, hogy konkrét adatokból tudta, hogy egy évi harctéri működésem alatt a legnagyobb nehézségek között erősen szembehelyezkedtem a német vezetéssel. A VII. hadtestet ugyanis ismételten visszarendeltem német parancs ellenére abból a zónából, ahová a németek gyenge fegyverzés mellett az orosz reguláris csapatokkal való harcba be akarták állítani.

Elnök: Egyáltalán nem volt szó az Ön által elvégzendő feladatokról?

Lakatos: Akkor még nem. A benyomásom az volt, hogy a Kormányzó a ráerőszakolt Sztójay-kormánytól akar mindenáron szabadulni, vezetésem alatt hivatalnokkormányt kinevezni, hogy biztos irányba haladva a háború likvidálását elintézze.

Elnök: Azután felrendelte Önt a Kormányzó?

Lakatos: Első ízben felrendelt július 7-én táviratilag.

Elnök: És azután?

Lakatos: Akkor azonnal, még aznap, ez szombati napon volt, a késő délutáni órákban jelentkeztem nála kihallgatásra. Szó szerint azzal kezdte: nagy dolgokról van szó. Ez volt a bevezetés. S akkor azt mondotta, hogy hétfőre, tehát holnaputánra szándékozik a Sztójay-kormányt lemondatni és engem miniszterelnökké kinevezni. Kész kormánylistát mutatott, amely listából emlékezetem szerint nem mindenki került be a kormányba, csak egyesek. A célkitűzést most már viágosan megmondta, amire én, miután a dolog mégis gondolkodásra késztetett, 24 órai gondolkozási időt kértem, mert az elgondolás az olyan volt, hogy a kinevezés módját nem tartottam célravezetőnek. A Kormányzó elgondolása ugyanis az volt, hogy ez mondhatnám puccsszerűen, tehát a németek háta megett történjék, meglepetésszerűen. Ezt én aggályosnak tartottam, s azt mondottam neki, hogy kb. a német bevonulás és magyar megszállás után két hónappal a németek inkább elszenvednének az akkor még tőlünk még elég messze, keletre levő fronton egy frontáttörést, vagy talán egy több száz négyzetkilométernyi területfeladást, minthogy Magyarországot ilyen olcsón kiengedjék a karmaik közül, tehát félő, hogy erőszakosan belenyúlnak, s a cél, amelyet a Kormányzó el akar érni, éppen nem éretik el. Megemlítette, hogy ő ezt átbeszélte Bethlen Istvánnal és Rakovszky Ivánnal, akit miniszterelnök-helyettesnek szánt és arra kértem, hogy hozzon össze ezekkel az urakkal. Ez másnap, vasárnap délben be is következett. Az én álláspontomat Rakovszky Iván, a Közigazgatási Bizottság akkori elnöke, osztotta és Bethlen szintén meggyőzve érezte magát, úgyhogy ez a megoldás akkor elesett. Csupán egy belügyminiszter-változást akartak sürgősen létrehozni, de ebbe már nekem sok beleszólásom nem volt. Ezek után azzal a paranccsal távoztam vidéki szabadságom helyére, hogy álljak ismét rendelkezésre, hogy a kellő pillanatban újból felrendelhessenek.

Elnök: És mikor rendelték fel újra?

Lakatos: Újra felrendeltek július 17-én. Ezt sajnálatos módon rosszul tervezték meg. A részleteit, ha parancsolja Tanácselnök úr, elmondom.

Elnök: Csak a lényeget.

Lakatos: Kész helyzetre érkeztem fel, vagyis arra, hogy a Kormányzó a Sztójay-kormányt máris lemondatta. Ezt a tényt Hitlernek írt levéllel óhajtotta Veesenmayer német követ útján közölni. Veesenmayer azt mondotta neki, hogy a levelet nincs módjában továbbítani, mert Hitler a harctéren ismeretlen helyen tartózkodik, tehát várni kell. Mikor a Kormányzó ezt velem közölte, azt jelentettem neki, önkéntelen csodálkozással: „Hogy lehetett ennek az aljas hazugságnak bedőlni?" Magyarul, szó szerint idézem. Ez aznap du. volt, s én este beszéltem vele. Meg vagyok győződve róla – mondtam –, hogy a kormányának már biztosan leadta telefonon. Különben is, ha a német követnek a magyar államfő átad egy üzenetet a német birodalomnak, illetőleg az államfőjének, akkor teljesen mellékes, hogy a saját Führerjét hol találja meg, a közlés megtörtént akkor, amikor a Kormányzó levél kíséretében Veesenmayernek eljuttatta. A helyzet, sajnos, nekem adott igazat, mert másnap Veesenmayer kihallgatást kért.

Engem egy másik váróteremben várakoztattak. Veesenmayer akkor egy goromba ultimátumot olvasott fel a Kormányzónak.

Elnök: Ön honnan tudja az ultimátumot?

Lakatos: A Kormányzó egy percre rá engem behívott és nyomban közölte velem.

Elnök: Ez 18-án volt?

Lakatos: Úgy van, 18-án. Én tudtam, hogy Veesenmayer jelentkezett kihallgatásra és kértem a Kormányzót, hogy én is jelen lehessek, mert tanú akartam lenni arra, hogy ott mi folyik le.

Elnök: Ez újabb kihallgatás volt?

Lakatos: Nem. Az, amiről az előbb beszéltem, Veesenmayer egyedül volt nála, s én kértem a Kormányzót, hogy engem is hívjon be, hogy tanú legyen jelen. Ezt a Kormányzó valahogy nem tette magáévá, a dolog négyszemközt folyt le. Amikor Veesenmayer elment, a Kormányzó hívatott engem és közölte a következőket: Nem akarom a jelzőket aposztrofálni, ez az ember olyan goromba ultimátumot olvasott fel, hogy ő magánkívül volt. Hitler parancsára Ribbentrop telefonon diktálta be neki, s az ultimátum lényege az volt, hogy amennyiben a Kormányzó a Sztójay-kormányon egy szemernyit változtatni mer, akkor a legsúlyosabb megtorlásokkal kell számolnia. Annyit tudok, hogy még Bethlen kivégeztetése is szerepelt benne. Erre a Kormányzó azt mondotta, hogy természetes dolog, le fog mondani. Estére tanácskozást hívott egybe, amelynek résztvevői voltak Csatay Lajos honvédelmi miniszter, Ambrózy Gyula, a kabinetiroda főnöke és én. A Kormányzót elhatározásának meggondolására késztette az az elgondolás, hogy döntő pillanatban őrá szükség lehet. Evvel a második megbízatási kísérlet teljesen csődöt mondott. Elutaztam, csak személyi vonatkozásokban adott rendelkezéseket számomra, miután rangban legidősebb vezérezredes voltam, de szolgálatvezetői állás számomra nem volt.

Elnök: A németek miért féltek annyira az Ön kormányalakításától? Tudtak ők arról, hogy ennek mi lett volna a célja, nevezetesen a háború likvidálása?

Lakatos: Azt hiszem, hogy a Sztójay-éra után ez a hirtelen változtatás...

Elnök: Most egyelőre még júliusban vagyunk.

Lakatos: Értem, de a Sztójay-kormány eltávolítása magában véve már azt hiszem, hogy feltevésekre késztethette a németeket.

Elnök: Nem tud arról valamit, hogy ezt a közlést abban a beállításban, hogy az ön tervbe vett kormányalakítása a háború likvidálásával fenyeget, éppen a szélsőjobboldali pártok tették?

Lakatos: De igen, konkrét adatok vannak rá. A második sikertelen kormányalakítási kísérlet után napokra rá egy rendkívül hű emberemtől levelet kaptam. Azt írta, hogy személyesen összejött egy másik, ugyancsak hű harctéri emberemmel, egy tartalékos zászlóssal, aki Szálasinak egyik későbbi miniszterének, Kemény Gábornak bizalmába férkőzött. Ez a zászlós Szombathy Kálmán volt. Ebben a levélben az állt, hogy Kemény Gábor és társai mindent el akarnak követni miniszterelnöki kineveztetésem meggátlására, engem zsidóbarát, liberális embernek állítottak be, olyan embernek, aki ma a német szövetség mellett vezető állásra nem alkalmas.

– Lakatos ezután elmondotta, hogy a szélsőjobboldali szervezkedéseket régi iskolatársa, a csendőrség akkori felügyelője, Faragho Gábor ismertette előtte, számszerű adatokkal. A Szálasi-csoportról, az Imrédy- és a Baky-csoportról számolt be.

Lakatos azután elmondotta, hogy augusztus 24-én kapta a parancsot, hogy azonnal jöjjön Budapestre. Ekkor tudta meg, miről van szó. Nem volt szándékában kitérni, vállalni akarta a miniszterelnökséget. A Kormányzó kész kormánylistát nyújtott át neki. Lakatos felsorolta azokat a neveket, akik nem kerültek a kormányba. Hardy Kálmán volt a külügyminiszter-jelölt, Farkas Ferenc altábornagy, ezen kívül miniszterjelölt volt Csizik Béla államtitkár a pénzügyminisztériumból. Jurcsek és Ményi-Schneller természetesen nem szerepelt a listán.

Elnök: Szólt-e a Kormányzó a kormány feladatairól?

Lakatos: A feladat hármas volt. Először a magyar szuverenitást a német megszállás ellenére, amennyire lehetséges, visszaállítani. Másodszor a zsidóüldözéseket azonnal beszüntetni. Harmadszor: Magyarországnak a háborúból való kilépését előkészíteni. A kiugrást kellő pillanatban végrehajtani. Mindhárom pontot készséggel vállaltam.

Elnök: A szélsőjobboldal milyen magatartást tanúsított?

Lakatos: A szélsőjobboldal látszólag csendben volt. Az első, aki eljött hozzám, Vajna Gábor volt. A második dr. Ney Károly volt, akivel beszéltem.

Elnök: Ön azt mondta, hogy három célkitűzés volt. Ön azt mondta, elő akarták késziteni a kövéleményt a háború beszüntetésére. Utána pedig azt mondta, hogy kifelé a németekkel szemben a harcot hirdették. Ez a kettő hogyan egyeztethető össze?

Lakatos: Ez nehéz volt. A kérdés nehézségeit akkor is úgy éreztem át, mint ma. Kifelé és a németek felé harcot kellett hirdetnem, de ugyanakkor a sajtóban olyan hangot kellett megpendíteni, ami merőben ellentétes volt a Sztójay-kormány által hirdetett németimádattal és biztos győzelmi kilátásokkal.

Elnök: Mi volt az Ön és kormányának meglátása szerint a közvélemény hangulata a háború folytatását illetően?

Lakatos: Az, hogy az újságolvasó közvélemény a Sztójay-féle és a Kolosváry-Borcsa-féle sajtó következtében meg van mételyezve. A sajtó átállításán kívül szükség volt a kül- és belpolitika feszes kézbevételére is. Belpolitikai vonalon elsősorban sürgős személyi cseréket rendeltem el. Bakyt, Endrét, Kolosváry-Borcsát azonnal eltávolítottam. Ezeket követték egyéb, fontos vezető állást betöltő emberek, főispánok, alispánok, imrédysták és kisebbek.

Külpolitikai vonalon – amelyek tulajdonképpen a főfeladatok voltak – a következő nehézségekkel kellett megküzdeni: Hennyey Gusztáv külügyminiszer tudta, miről van szó, sőt megjelöltem neki azt az egyetlen vonalat, amely nekünk rendelkezésre áll: Bakach-Bessenyey berni követ féle vonal az angolok felé. Kelet felé még csak disszidens követekkel sem rendelkeztünk. A külügyminiszternek másik nehézsége volt, hogy a disszidens követeken kívül magában a külügyminisztériumban alig volt embere, akivel bizalmasan beszélhetett volna, mert Sztójay olyan garnitúrát állított be, amely az ő németimádó politikájának hűséges csatlósa volt.

Az első napoktól kezdve Hennyeynek Kuthy László vezérkari ezredes közreműködésével sikerült Bakach-Bessenyeyvel összeköttetésbe lépnie, úgyhogy az első két-három hetet ezeknek a dolgoknak tisztázására kellett fordítani. Körülbelül két hétig tartott, október elejéig, amíg a 9-10 rejtjeles távirat kifelé és befelé megérkezett. Megtudtuk, hogy miről van szó. Nevezetesen: hogy nekünk nem nyugat, hanem kelet felé kell fordulnunk. Másodszor, hogy a finn, bolgár és román példára hivatkozva teljes, feltétel nélküli megadásról van szó. Hogy még egy súlyos feltétel jön, tudniillik a németek megtámadása, amihez nem volt meg az erőnk, még akkor nem volt bizonyos. Ez érlelte meg Faragho Gábor kiküldetését Moszkvába, szeptember 20. körül. Ennek előkészítésében természetesen részt vettem.

Elnök: És vezérezredes úrnak ez időpontban mi volt az álláspontja a háború megnyerését és folytatását illetőleg a reális katonai tényezők alapján?

Lakatos: Nem volt kétséges előttem, hogy mi és a németek a háborút régen elvesztettük. (...) Kormányralépésem után augusztus 31-én délelőtt nálam járt Guderian tábornok. Megkérdeztem a csodafegyverekről. Azt mondotta, igen, vannak még bizonyos dolgaik, azonban ezek nem lehetnek a háború döntő faktorai. Ha tehát a legkisebb mértékben bíztam volna is bennük, akkor is ez éppen elég volt nekem.

Elnök: Szeptember 7-én Szálasi Önnél volt?

Lakatos: Igen, én hívattam.

Elnök: Miért esett ez épp szeptember 7-ére?

Lakatos: Szeptember 7-ére tűzte ki a Kormányzó az első ízben tartott koronatanács egyetlen tárgyául a háborúból való kiugrást, tehát a fegyverszüneti tárgyalás megindítását. Miután azt éreztem, az volt az ösztönös megérzésem, hogy ez nincs előkészítve sem bel-, sem külpolitikai vonalon, mindenekelőtt érdekelt az, hogy a szélsőjobboldal hírhedt vezére vajon milyen álláspontot foglalna el akkor, ha ez nyilvánvalóvá válik. Magamhoz hívattam és egész rövid látogatás keretében beszéltem vele. Én szondíroztam nála, hogyan milyen álláspontot foglalnának el, mert hiszen nagyon szép a harc és a háború továbbvitele, de ez örökké nem tarthat, úgyhogy óvatos célzás formájában tettem fel a kérdést. Szálasi Ferenc először egy hosszú elméleti előadást tartott a világmegváltó ideákról, amit – megmondom őszintén – nem értettem. (Élénk derültség a hallgatóság körében.) Azt mondtam, hogy figyelmeztetem arra, hogy ez mind szép, azonban ezt az egész mozgalmat és harcának célkitűzését egy nagyhatalom meg fogja dönteni egyik napról a másikra. Azt kérdezte, hogy melyik ez? Azt mondtam szó szerint, hogy a szovjet, a Vörös Hadsereg. Erre rögtön felugrott és eltávozott.

Elnök: Az időpont biztos, hogy szeptember 7-ike volt?

Lakatos: Erre megesküdni azért tudok pontosan, mert lóhalálában kellett visszasietnem a koronatanácsba.

Elnök: (...) A koronatanácson szeptember 7-én miről volt szó?

Lakatos: A Kormányzó a következőket adta elő: Elérkezettnek látja az időt a fegyverszüneti tárgyalások megkezdésére, mert német repülőfelderítő adatok szerint a dél-kárpáti erdélyi hágók az oroszok kezére estek és innen áttörve három páncélos hadsereg, vagy hadtest van előnyomulóban Lugos, Nagyszeben és Temesvár felé. Ezt térképen így berajzolva is láttam. A Kormányzó feltette a kérdést tanácskozásra. Az első hozzászólók voltak Reményi-Schneller és Jurcsek. A kérdés volt a fegyverszünet azonnali megindítása. Ez volt a koronatanács egyetlen tárgya. A kormány részéről több pro és contra vélemény hangzott el. Azok, akik ellene szóltak, még a kormánynak részemről megbízhatónak tartott tagjai részéről is, természetesen nem elvi alapon, hanem az előkészítés hiányaira hivatkoztak, hogy nem fog-e kudarcba fulladni a németek erőszakos beavatkozása révén, vagy nem ismerve a feltételeket, sötétbeugrást jelent. Csatay elhunyt honvédelmi miniszternek támadt az a közvetítő ideája, hogy a kormány egy ultimátumszerű követelést terjesszen a németek elé, amelyben az áll, hogy vagy rendelkezésünkre bocsátanak 24 órán belül a mai békéscsabai térségben öt páncélos hadosztályt, vagy az azonnali fegyverszüneti tárgyalásokat megkezdjük.

Elnök: Ön nem egy képtelen álláspontnak minősítette ezt Csatay részéről? Mert hiszen ön azt vallotta, hogy a józan ész alapján a háborút elveszettnek kellett tekinteni, tehát akármilyen súlyosak is lettek volna a fegyverszüneti feltételek, azok, minthogy a háború biztosan elveszett, idővel csak súlyosabbak, semmint enyhébbek lehettek volna. Tehát időmúlástól, pláne egy időhúzó megoldástól, hogy a németek bocsássanak akárhány hadosztályt is magyar területen rendelkezésünkre, minthogy ezáltal a háború megnyerhető nem volt, ezek alapján csak a helyzet további súlyosbodására lehetett számítani. Tessék ezt megvilágítani.

Lakatos: A Kormányzónak első perctől az volt az elgondolása és kifejezetten az állásfoglalása, hogy ő a német megszállás ellenére sem kíván a németek háta megett, mondjuk az ő elképzelésük és felfogásuk szerint árulóként fellépni és hátuk mögött cselekedni, hanem párhuzamosan közlésekkel a németek felé.

Elnök: Ez elég szomorú szerep volt a Kormányzó részéről, mert így csúsztunk át a nemzettel szemben való árulás terére azért, hogy a németekkel szemben való árulást elkerüljük.

Lakatos: Folytatom az előbbi Csatay-féle indítvány tetszetős beállítását.

Elnök: Ezt nem értem. Ez nem tetszetősnek, hanem bornírtnak látszik.

Lakatos: Én azért csatlakoztam hozzá, mert biztosra vettem azt, hogy ezt a németek katonailag és fizikailag amúgy sem tudják végrehajtani.

Elnök: Ez más.

Lakatos: Tehát akkor itt állunk a fegyverszünet előtt és legfeljebb csak félnapi haladékról van szó.

Elnök: Azután?

Lakatos: Én a közlést személyesen tettem meg Vörös János vezérkari főnök kíséretében aznap nyomban a német követnek és Greiffenberg tábornoknak. Meg voltam győződve, hogy ez olyan válasszal végződhet csak, hogy ennek eleget tenni nem tudnak. A németeket tényleg kissé meglepte a dolog és azonnal ígéretet tettek, amit másnap reggel, még 24 óra letelte előtt Greiffenberg tábornok személyesen hozott el nekem a miniszterelnökségre, hogy a kívánt öt hadosztály helyett négy páncélos, illetve vegyes hadosztály szerepelt, mint amely azonnal rendelkezésre fog állni, az ötödik hadosztályra nézve egy-két napi haladékról beszélt. Miután a magyar kormány a Kormányzó hozzájárulásával 24 órás ilyen ultimátumszerű kijelentést tette, ezt sajnálatos módon el kellett fogadni, hogy a dologból nem lett semmi. A dolog a legszerencsétlenebbre fordult a továbbiakban, mert a németek gyanakvók voltak, ebből már biztosan láthatták, hogy a kormány célkitűzése miben állt. A beígért négy hadosztályt lassúbb tempóban hozták és nem vetették be a fronton, hanem Budapesten gyülekeztetve a kormány sakkbantartására tartották készen.

Elnök: Minthogy a németek a lassú tempóban hozott hadosztályokat Budapest körül tartották és nem vetették be, mi okozta, hogy mégsem vált aktuálissá a közvetlenül küszöbön álló fegyverszüneti lépés?

Lakatos: Az előbb már említettem, hogy ezek az erők, amelyeket de facto Budapest körül koncentráltak, sakkbantartásunkat célozták, akkor egy előkészületlenül megtett fegyverszüneti lépést kockázatosnak tartottam, mert azt mondtam, hogy akkor nem a Tisza mentén, hanem a Duna mentén fogunk harcolni és a németek a nyakunkra ültetik Szálasit és kormányát. Ez szó szerint bekövetkezett.

Elnök: Önök mindenképpen fegyverszünetet akartak kötni. Arra számítani kellett, hogy ha esetleg a németek mégis hozzák a hadosztályokat magyar területre, az micsoda közvetlen következményekkel fog járni és Magyarország részére a háborúból való kilépés még inkább megnehezedik.

Lakatos: Sajnos, igen.

Elnök: Ez borzalmasan kockázatos lépés volt. (...) A szeptember 7-i koronatanácsi határozatnak meghozatalánál nem jutott érvényesülésre bizonyos szélsőjobboldai befolyás?

Lakatos: Ez kizárt, hisz a koronatanácson nem vettek részt.

Elnök: De Reményi-Schneller, Jurcsek.

Lakatos: Lehetségesnek tartom, az meglehet.

Elnök: Egyhangú volt a koronatanács határozata?

Lakatos: Egyhangú.

Elnök: Vagy voltak, akik azonnali fegyverszüneti lépés mellett foglaltak állást?

Lakatos: Nem tudok visszaemlékezni rá.

Elnök: Ezt követően történt-e a titkos tanácsosok ülése?

Lakatos: A titkos tanácsosok ülése a reá következő vasárnap, azaz szeptember 10-én volt. A Kormányzó azt mondta, hogy úgy katonai, mint polgári vonalon bizonyos képkiegészítésre volna szükség, amit magam is alátámasztottam.

Elnök: Akkor már megvolt a német ígéret, hogy hozzák a hadosztályokat?

Lakatos: Igen. Tehát szeptember 10-ére a Kormányzó összehívott öt katonai és öt polgári egyénből álló magánjellegű tanácskozást, amelybe tizenegyediknek belépett a Kormányzó háta megett gróf Bethlen István. A Kormányzó ugyancsak ezt a tárgykört tűzte ki a tanácskozás egyetlen programjául. Én kértem őt, hogy adja át nekem, nem akarván őt fárasztani, a dolgot, hogy konkrét adatokkal alátámasztva a mai politikai életben nem szereplő idős urakat tájékoztassam az egésznek időrendi kifejlődéséről. Én adtam elő a Kormányzó megnyitó szavai után a helyzetet. Elmondtam, hogy lényegileg egy koalíciós háborúban vagyunk, amelyben a gyengébb fél a brutális erőszak minden hátrányával kell hogy számoljon.

Elnök: Tehát tulajdonképp a háború reménytelenségét juttatta kifejezésre az Ön referátuma? Javaslatot tett Ön?

Lakatos: Nem tettem. Azt mondtam, hogy a dolog objektíve megítélhető legyen, kérem az urakat egyenként való hozzászólásra. Kérjünk-e fegyverszünetet vagy nem?

Elnök: Mi volt az állásfoglalás?

Lakatos: Az állásfoglalás nagyon egyszerű volt, az első Bethlen István felszólalása volt és oly erőteljes hangon kívánta vagy követelte a fegyverszünet azonnali megindítását, hogy nem volt kétséges a hangulat teremtése. Ez meg is történt, úgy, hogy az urak egyenként szóltak hozzá, és mikor láttam, hogy miről van szó, azt mondtam magamban, hogy ezek a felelőtlen kormányon kívüli tényezők...

Elnök: Tehát mi volt a határozat?

Lakatos: A fegyverszünet azonnali megindítása.

Elnök: Neveket tudna mondani?

Lakatos: Hogyne. Kánya Kálmán, gróf Esterházy Móric, gróf Károlyi Gyula, báró Perényi Zsigmond, ötödiknek pedig Hennyey Gusztáv külügyminiszter, azután öt katonai egyén, Rőder Vilmos nyug. vezérezredes, Vörös János vezérkari főnök és ugyancsak a katonaminiszterem, Csatay Lajos vezérezredes. Az említett tíz úron kívül tizenegyedik volt gróf Bethlen István. A befejezett helyzet után, mikor ez a felelős álláson kívül álló gyülekezet e felett egyhangúlag döntött, azt mondtam magamban, hogy ez igen jól jön, kérek a Kormányzó részéről egy másnap reggel történt kormányzói üzenetet a kormány számára, hogy most már hivatalosan, tehát a felelős kormány részéről a másnap megtartandó minisztertanácson egyetlen tárgyként napirendre tűzessék. Meg is történt, én a minisztertanácsot egybehívtam és meg is tartottuk 11-én délelőtt. A minisztertanács lefolyása újból meglepetéssel szolgált számomra annak ellenére, hogy a már említett és velem nem egy vonalon dolgozó és működő miniszterek állásfoglalása meglepetést hozott. Betudom annak, ...

Elnök: Ki adta fel a kérdést?

Lakatos: Én magam.

Elnök: Közölte azt is, hogy a Kormányzónak mi az álláspontja?

Lakatos: Az előző napi tanácskozást nem említettem, mert a Kormányzó maga is kérte, hogy titokban maradjon, mert a németek azonnal megtudják.

Elnök: Mi volt az a meglepetés?

Lakatos: A következő volt. A minisztertanácson szokás szerint vagy jobbról balra, vagy balról jobbra haladó sorrendben történnek a felszólalások. Pont azon a napon a mellettem ülő belügyminiszter, Bonczos Miklós jutott elsősorban szóhoz. Lehet, hogy ő ideálisan látta a háborút.

Elnök: Ne tessék kitérni ily részletekre.

Lakatos: De azért tartottam szükségesnek megemlíteni, mert igen harcias beszédet tartott Finnország, Románia és Bulgária példájára hivatkozva, amelyeknek a fegyverszünet mellett nehéz a helyzetük. Ezután és Csatay kijelentése után, hogy amúgy is, ha a német néhány hadosztály beérkezik, ez a mi sakkbantartásunkat fogja célozni – ezt burkoltan mondta, mert két ember miatt nem lehetett nyilatkozni –, a minisztertanács egyhangúlag a háborúnak időlegesen addig való folytatása mellett döntött, amíg a fegyverszünet jobban elő nincs készítve, amíg a beígért német erők keresztül nem haladnak rajtunk. Ez volt a lényeg. Én munkatársaimat már csak látszólag sem akartam cserbenhagyni.

Elnök: Lényegileg elutasította ez a minisztertanács a fegyverszünetet.

Lakatos: Igen. Ezzel én a Kormányzóhoz mentem és benyújtottam a kormány lemondását. Volt azonban ebben egy mellékgondolat is. Rakovszky Ivánnal, az általam mindig helyettesemnek tekintett közoktatásügyi miniszteremmel tárgyaltam át a kérdést, mert ő jogászember volt, én pedig nem és így ahányszor ilyenfajta tanácsadásra volt szükségem, mindig vele beszéltük meg bizalmasan. A mellékgondolat azt volt, hogy ha más nem, egy esetleges kormányrekonstrukció fogja majd a kormány lemondását követni és ezzel talán el fogjuk érni azt, hogy azok, akik nem valók a kormányba, ezen a módon legalább kiessenek.

Elnök: Azt tetszett mondani, hogy „nem valók a kormányba". De hiszen az egész kormány egyöntetű állásfoglalása volt az, amely szeptember 11-én kifejezésre jutott. Az tehát nemcsak Jurcsekre és Rcaptionényi-Schnellerre volt visszavezethető!

Lakatos: Igen, de – amint említettem – a többiek szintén arról voltak meggyőződve, hogy csak a pillanat nem alkalmas, a figyelem már fel van híva stb., amint az előbb mondtam. A másik kettő pedig végképpen nem alkalmas erre, mert körömszakadtáig tartják a német vonalat. Ez volt a kép.

Elnök: És mit gondoltak, mikor lesz alkalmas a pillanat, hiszen a pillanat napról napra csak nehezedhetett!

Lakatos: Igen, tudom. Ma én is érzem és belátom. Akkor azonban arra gondoltunk, hogy alkalmasabb lesz, amikor az előkészületek már megtörténtek, amikor már nem meglepetésszerűen, hanem szisztematikusan felépítve lehet eljárni, amikor akármilyen külföldi, tehát nyugati, vagy keleti kapcsolatokon keresztül a feltételek már világosabbak lesznek, amikor valamilyen vonal már ki lesz építve és végül, amikor az erősítésre szánt német erők rajtunk keresztül bevetésre kerültek a harcba. (...) Az előbb Tanácselnök úr azt kérdezte, mi alapom volt annak feltételezésére, hogy a szélsőjobboldal most már erőteljesebben szervezkedik. Erre maga a német követ adta meg a választ, akivel – amint említettem – az első napon ellenfélként álltunk egymással szemben. 12-én, tehát mindjárt a minisztertanácsot követő napon Vörös János, a vezérkar főnöke kiutazott a német főhadiszállásra. Én egy néhány pontból álló feljegyzést juttattam el hozzá, amelynek utolsó pontja az volt, hogy amennyiben a németek határoznák el magukat hasonló lépésre, akkor – amilyen lovagiasan a magyar Kormányzó ezt közölni óhajtotta velük – legyen bennük annyi becsület, hogy mondják meg, hogy a háborút be akarják fejezni. Erre ugyanis konkrét adataink voltak. Talán ismertek Osima japán nagykövet és Papen lisszaboni tárgyalásai stb. Ez volt az utolsó pont. Vörös János onnan visszaérkezett és személyesen jelentette nekem, hogy Hitler a legnagyobb bizalmatlansággal viseltetik a Lakatos-kormány és működése iránt. A dolog tehát ettől kezdve már a nyíltan bevallott bizalmatlanság és gyanakvás jegyében folytatódott. Miután pedig Veesenmayer német követ ezzel a témával kapcsolatban számtalan célzást tett nekem arra, hogy csak azért nem megy a háború intenzív és sikeres megvívása Magyarország részéről és csak azért nincs lelkesedés, mert itt nincs a szélsőjobboldali elemek összefogásának és jeligéjének égisze alatt egy totális kiállás és hasonló ilyen frázisszerű megállapításokat hányt a szememre, majd nyíltan célzást tett arra, hogy vagy vegyük be a kormányba ezeket, vagy pedig egészen adjuk át a hatalmat, mert erre lesz szükség és másként nem megy. Ez világos volt.

Elnök: Mikor volt ez a beszélgetés?

Lakatos: Szeptember 14-, vagy 15-én lehetett, mert amikor Vörös János ezzel a jelentéssel visszatért, én természetes dolog, másnap hivatalból szóvá tettem a követnek, hogy mi a bizalmatlanság oka. Természetes, hogy erre választ sohasem kaptam.

Elnök: Talán éppen ennek lett volna a következménye az, hogy az Ön kormánya Szálasiékat le akarta tartóztatni.

Lakatos: Igen. A megállapodás azonban a Kormányzóval az volt, hogy amikor erre esetleg a németek előtt is bebizonyítható módon olyan okot szolgáltatnak, amely az államhatalom erőszakos felforgatására...

Elnök (Közbevág): Szóval egyéb bizonyítékok nem voltak a kezükben?

Lakatos: Akkor még semmi bizonyíték nem volt. Ha lett volna, bizonyára hamarabb megtörténik.

Elnök: És a röpcédulák?

Lakatos: A röpcédulák csak október elején jelentek meg és arra rögtön ki is adtam az intézkedést...

Elnök (Közbevág): Csak október elején?

Lakatos: Igen, október elején. Kiadtam az intézkedést, akkor elsőként négy személy letartóztatására.

Elnök: Szeptember folyamán egyéb lényegesebb dolog már nem történt?

Lakatos: Nem.

Elnök: Most elérkezett október. Tessék beszélni még a röpcédulákról és a négy személy letartóztatása irányában kiadott intézkedéséről.

Lakatos: Ez rövid. A röpcédulák – hangjuk vérlázító volt – milliónyi példányban való elszórása után nyilvánvaló volt, hogy ki akarnak lépni a porondra olyan eszközökkel...

Elnök (Félbeszakítja.): Mi volt ezeknek a röpcéduláknak a lényeges tartalma?

Lakatos: Tartalma volt...

Elnök (Közbevág.): Röviden.

Lakatos: Röviden a háború folytatása, mert egy kormányzói klikk ezt árulásszerűen meg akarja akadályozni. Ez volt a lényeg. Ügyesen volt megfogalmazva, úgy, hogy szavai szerint büntetőjogi alapon alig lehetett volna belekötni. Csak a tényt magát...

Elnök (Félbeszakítja.): Ki volt az a négy személy, akire vonatkozólag az utasítást kiadta?

Lakatos: Szálasi Ferenc, Dr. Ney Károly, a Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség vezetője, br. Kemény Gábor és egy Bolhóy Imre nevű ember.

Elnök: Miért éppen ez a kettő a vádlottak közül, Szálasi és Kemény?

Lakatos: Azért, mert az előbb említett bizalmi emberem, név szerint Szombathy Kálmán tartalékos zászlós útján úgy értesültem, hogy ők az egésznek a szellemi mozgatói és ők azok, akik talán a röpcédula-terjesztéssel is meg vannak bízva. A harmadik pedig, Bakay altábornagy, a budapesti hadtestnek a németek által akkor még el nem hurcolt parancsnoka is ezeket a neveket referálta nekem. Bakay ezt a szélsőjobboldali mozgást igyekezett felgöngyölíteni és el is ért bizonyos eredményeket.

Elnök: Különösképpen Kemény Gábort hogyan állították be Önök előtt?

Lakatos: Kemény Gábort ugyancsak az előbb említett bizalmi emberem úgy állította be előttem, mint aki az egész mozgalomnak oly mértékben áll az élén, hogy vezető szerephez fog jutni. Különösképpen német vonalon. Ez megerősítést nyert abban is, s magam is láttam, hogy így kell lennie, hogy a letartóztatás tekintetében kiadott egyik parancsomra, amelyet az államrendészeti központ vezetőjének, Király csendőr ezredesnek adtam, Király azt jelentette, hogy a végrehajtás roppant nehéz lesz, mert először is nem tudja, lesz-e a rendőrök közül, aki végrehajtja, másodszor pedig mert ezek olyan német épületekben bújtak el, amelyeket német fegyveres őrök őriznek. Természetes, hogy a dolog engem nagyon meglepett, de a helyzettel számolnom kellett.

Elnök: Szálasi Ferenc!

Szálasi (Feláll.)

Elnök: Tudott Ön arról, hogy Önt le akarják tartóztatni?

Szálasi: Igen, tudtam róla. (Leül.)

Elnök: Kemény Gábor, Ön tudott róla, hogy Önt le akarják tartóztatni?

Kemény (Feláll.): Én csak általában hallottam, de neveket nem.

Elnök: Mit hallott általában?

Kemény: Hogy letartóztatások vannak tervbe véve.

Elnök: Szóval csak azt nem tudta, hogy ez Önre is vonatkozik személy szerint. Üljön le.

Kemény (leül.)

Lakatos: Visszatérek tehát arra, hogy Bakay altábornagy, a később a németek által elhurcolt budapesti hadtestparancsnok jött hozzám és ezt a négy nevet differálta, mint elsősorban bűnösöket. Speciel Bolhóy Imrét, akinek a nevét addig nem is hallottam, mint egy ilyen szélsőjobboldali mozgalomnak fegyveresen is készülő vezérét állította be előttem.

Elnök: Hogyan fejlődtek azután tovább az események?

Lakatos: Azt mondhatnám, a belpolitikai vonal ezzel a kérdéssel holtpontra jutott, mert ha ez a négy ember nem található elő, és nem tartóztatható le – nem volt kétséges előttem –, most már az egész hatalomra törekvő társaság, tehát annak összes exponált egyéniségei hasonló német védelmet élveznek. Ezt célzás formájában személyesen is megmondtam úgy Winkelmann tábornoknak, mint Veesenmayer követnek. Természetes dolog, hogy kitérő választ kaptam.

Elnök: Ebbe az időbe esik a Nemzeti Szövetség megalakulása a Parlamentben. Ezt az ügyet tessék idetárni.

Lakatos: Október 4-én felkeresett engem négy, általam ismert politikai személyiség.

Elnök: Kicsodák?

Lakatos: Lukács Béla, id. Bárczay Ferenc, Zsindely Ferenc és Kölcsey István. Ezek mind a MÉP akkori vezető egyéniségei voltak. A következőkről tájékoztattak. Azelőtt egyszer Lukács Béla említette meg, hogy valamiféle politikai párttömörülést szeretne a hátam mögé állítani, hogy ha akármilyen belpolitikai problémára kerülne sor, azt át lehessen hidalni. Most is ilyesféléről van szó, mondták. Én azonban kihámoztam a következőket. Azt hiszem, Zsindely Ferenc és Kölcsey István előadásából derült ki, hogy a Nyilaskeresztes Pártnak, tehát a parlamentben képviselt szélsőjobboldali elemeknek sikerült a MÉP-ből egy nagy tömeget átcsalogatni magukhoz és közös összefogásra bírni. Én erre a beállításra valósággal megdöbbentem és azt kérdeztem tőlük: „És ti ehhez odaadtátok a neveteket?" Ők ez ellen természetesen tiltakoztak, de kijelentették, hogy aláírások gyűjtésével már olyan tömeg van együtt, hogy félő, tényleg csatlakozni fognak a szélsőjobboldali elemekhez.

Elnök: Ezeket az aláírásokat minek a jegyében, micsoda célok jegyében gyűjtötték?

Lakatos: Azt mondták, bármilyen eshetőségre valami összefogást a szélsőjobboldali elemekkel. Erre azt mondtam nekik, jegyezzék meg és vegyék tudomásul, hogy ez csak a kormány és a Kormányzó elleni éllel alakulhatott meg. Amikor így tettem fel a kérdést, hogy mi a véleményük, azt mondták, szó sincs róla. Egészen világosan láttam tehát, hogy ők sem tudják ennek az alakulásnak a valódi célkitűzését, hogy tehát félrevezették őket. Én másnap reggel azonnal magamhoz kérettem...

Elnök: (Közbevág.) Fény derült azután ennek a csoportosulásnak a céljára?

Lakatos: Rátérek. Másnap magamhoz hívattam Teleki Mihály grófot, a MÉP akkori elnökét és azt mondtam neki, erről és erről van szó, tudom, hogy ez mit jelent. Nevezetesen megmondtam, arról van szó, hogy ha bármikor a törvényhozás elé kerülne a fegyverszünet kérdése, ezt megakadályozzák. Sajnos, egyszer klubösszejövetelen a törvényhozók előtt elköteleztem magam, hogyha erre szükség és idő lesz, igenis meg fogjuk kérdezni a törvényhozást ebben a kérdésben. Ők ezt nagyon jól tudták és ezért készülődött az egész mozgalom. Kifejezetten azt a feladatot adtam Teleki Mihály grófnak, hogy az ő kötelessége ezt most már leszerelni. Megmondtam neki, hogy ez a célkitűzés milyen veszélyes. Azt mondta, ezt már nem tudja megcselekedni, mert az aláírások már megtörténtek. Erre bekértem magamhoz Fáy István miniszterelnökségi államtitkáromat és átbeszéltük vele a dolgot. Ő adta azt a gyakorlati tanácsot, amelyet én azután intézkedés formájában Telekinek megmondtam, hogy hasson legalább oda, hogy az intéző bizottságba tisztességes emberek kerüljenek be s akkor a határozathozatal valami egészen kényes kérdésben talán nem lesz olyan veszélyes. Ezzel a kérdés elaludt és nem tulajdonítottam neki nagyobb jelentőséget, amikor egy héttel később, azaz október 12-én a Nemzeti Szövetség hozzám bejutást és meghallgatást kért.

Elnök: Időközben megalakultak?

Lakatos: Igen.

Elnök: Hány tagja lett? Azt nem tudja?

Lakatos: Azt nem tudom.

Elnök: Tessék tovább mondani.

Lakatos: Október 12-én 12 nemzeti szövetségbeli tag érkezett a miniszterelnökségre hozzám. Én a minisztertanácsi szobában fogadtam őket.

Elnök: Kik voltak ennek a 12-tagú küldöttségnek a tagjai?

Lakatos: Azonnal.

Elnök: Nem is fontos, csak párt embert tessék mondani és azt, hogy a vádlottak közül volt-e a küldöttségben valaki?

Lakatos: A vádlottak között van jelenleg Vajna Gábor, aki aktív tagja volt a Szövetségnek.

Elnök: Vajna Gábor!

Vajna (Feláll.)

Elnök: Tagja volt Ön ennek a küldöttségnek?

Vajna: Én a Parlamentben voltam azelőtt értekezleten és onnan mentünk oda fel.

Elnök: Nem ezt kérdeztem. Szóval tagja volt.

Vajna: Jelen voltam Szőllősivel együtt.

Lakatos: Ja igen, Szőllősi is ott volt.

Elnök: Tessék leülni.

Vajna: (Leül.)

Lakatos: A küldöttség elnöke Szász Lajos volt. Jelen voltak még az elnökön kívül Rajniss Ferenc, Rátz Jenő, Huszovszky

Lajos, Kolosváry-Borcsa Mihály, Oláh György. Vajnát és Szőllősit már említettem. Ez valami kilenc. Többre nem tudok visszaemlékezni.

Elnök: Szóval a legillusztrisabb jobboldali társaság.

Lakatos: A kép és a benyomás számomra is meglepő volt.

Elnök: Tessék tovább folytatni.

Lakatos: Szerencsémre éppen nálam volt Hennyey Gusztáv külügyminiszter, telefonon pedig érintkezésben voltam Csatay honvédelmi miniszterrel. Arra kértem őket – ritka élménynek lesznek tanúi, jöjjenek be velem, mert nem akartam ezzel a társasággal egyedül szóbaállni. A minisztertanácsi szobában velem szemben Szász Lajos foglalt helyet, a többiek azután körös-körül a többi székeken. Szász Lajos elnök előadta, hogy a háború folytatása így és úgy, nagyon szép, hangzatos jelszavakkal ecsetelte, hogy a magyar haza elvesztése csak így akadályozható meg, hogy létrejött egy ilyen Nemzeti Szövetség, amely a háborút most már egész biztosan meg fogja nyerni. (Derültség.)

Elnök: Ezt mondta?

Lakatos: Az értelme ez volt, lehet, hogy eltúloztam, de az értelme ez volt.

Elnök: Nem a szavak a fontosak, hanem a lényeg. Ők tehát kijelentették, hogy a Nemzeti Szövetség megalakulásának célja a háború folytatásának biztosítása?

Lakatos: Kifejezetten.

Elnök: Ez a lényeg.

Lakatos: Ez kifejezésre jut az én azonnali válaszomból is. Szász Lajos azonnal rá akart térni arra, hogy vannak bizonyos hírek is, a Várból is olyanokat hallanak stb. stb. – mire én kezemet feltartva megállítottam és azt mondtam, hogy szót kérek. Elmondtam a következőket. Nagyon szép a Nemzeti Szövetség célkitűzése, kérdek azonban kettőt. Az egyik: mi szüksége volt a Nemzeti Szövetségnek arra, hogy nemcsak tudtomon kívül, de egyenesen a hátam mögött alakuljon meg, éle tehát nyilvánvalóan a Kormányzó és a kormány ellen van. Ez volt az egyik kérdésem. A másik pedig ez: kérdezem, bármilyen gyönyörű célkitűzés mellett is hogyan képzelik ők a háború erőteljes folytatását fegyver és hadsereg nélkül? Hadsereg nincs, német támogatás nincs, ami azután megfelelő formában két társminiszterem támogatása mellett erősen kifejezésre is jutott. Erre Szász Lajos átadta a szót Rajniss Ferencnek, aki egy írásbeli proklamációt olvasott fel a Nemzeti Szövetség célkitűzéséről. Ezt azután pártvonalon alátámasztotta Jaross Andornak egy még élesebb hozzászólása. (...)

Egy másik kérdés is napirendre került, majdnem követelő formában. Az tudniillik, hogy mit tudok Faragho altábornagy kiküldetéséről.

Elnök: Ezt ki kérdezte?
Lakatos: Azt hiszem, elsőnek Rajniss Ferenc kérdezte, azután talán Szőllősi. Igen, azt hiszem, Szőllősi is kérdezte.
Elnök: Mit felelt Ön erre?
Lakatos: Azt, hogy fogalmam sincs róla.
Elnök: Azután miről volt még szó?
Lakatos: Azután szó volt Bakay altábornagyról, akinek az ügyét én vetettem a szemükre, hogy német segítséggel elhurcolták. Ők ezt ellenem fordították azzal, hogy Bakay az általa letartóztatott nyilas, illetve szélsőjobboldali elemeket kínzó eszközökkel vallatta.
Elnök: Azután miről volt még szó?
Lakatos: Az egész témakör ekörül forgott, vagyis, hogy a háború folytatható-e fegyverrel, vagy nem. Miután én megmondtam, hogy bármilyen célkitűzés mellé sem hadsereget, sem fegyvert nem tudnak kiállítani, világos volt, hogy mit gondolok.
Elnök: Vajna Gábor és Szőllősi Jenő, álljanak fel!
Vajna és Szőllősi: (Felállnak.)
Elnök: Mit szólnak ehhez Önök, naiv emberek, akik azt mondták, hogy fogalmuk sincs a Nemzeti Szövetség célkitűzéseiről, hogy Önök csak abban a hitben voltak, hogy az csupán az alkotmányos jogok védelmére és minden különösebb célkitűzés nélküli jobboldali összefogás terén alakult? Mondja Szőllősi, megfelel a valóságnak a vezérezredes úr vallomása?
Szőllősi: Így, ahogyan elhangzott, nem teljesen, szóba kerültek ezek a tények...
Elnök: Nem erről van szó. Arról van szó, hogy amikor az a bizottság a Nemzeti Szövetség részéről megjelent Lakatos Géza akkori magyar miniszterelnöknél, az Ön és Vajna Gábor jelenlé-

tében szó volt éppen a bizottság szónokainak kijelentéseiben arról, hogy a Nemzeti Szövetség célja egyrészt a háború minden eszközzel való továbbfolytatásának biztosítása, célja továbbá ezzel kapcsolatban minden fegyverszüneti lépés megakadályozása, sőt a bizottság egyik szónoka az iránt is érdeklődött, igaz-e az, hogy Faragho Gábor már tárgyalásban állna a szövetségesekkel. Igaz ez, vagy nem igaz?

Szőllősi: Így nem.

Elnök: Hát hogyan igaz?

Szőllősi: Arról, hogy a Nemzeti Szövetség a fegyverszünet megakadályozását akarja, kifejezetten nem volt szó.

Lakatos: Úgy emlékszem, ezt Jaross Andor mondta.

Elnök: Mi az, hogy „kifejezetten"?

Szőllősi: Erről nem volt szó.

Elnök: Hát hogyan volt?

Szőllősi: Szóval erről nem volt szó. Szász Lajos bevezető szavaiban elsősorban arról volt szó, hogy a miniszterelnök úr ne fogja fel ezt az alakulást...

Elnök: Nem Szász Lajosra mondta ezt a vezérezredes úr. Jaross Andorról van szó. Jaross Andor mondta, hogy a fegyverszünet megakadályozása a cél.

Lakatos: Igen.

Szőllősi: Fontosnak tartom megmondani azt is, Szász Lajos azt mondta, hogy a miniszterelnök úr ezt az alakulást ne fogja fel a kormánya ellen megalakult parlamenti csoportosulásnak. Ennek a tisztázása volt a legelső. Azután arról is szó volt, hogy a Nemzeti Szövetség alapokmányában benne volt az is, hogy a Nemzeti Szövetség a Kormányzó úr mögött alakul meg és nem ellenére.

Elnök: Ugyan kérem! Önök is állandóan azt hirdették, hogy a Kormányzó mögött állnak és végül mit csináltak! Ez mindig olyan maszlag! Erről ne is beszéljünk! Mégegyszer mondom ezt kérdezem, mondták-e a küldöttség szónokai azt, hogy céljuk a háború továbbfolytatása és a fegyverszünet megakadályozása?

Szőllősi: A háború továbbfolytatásáról volt szó, de nem mint kitűzött célról, hanem...

Elnök (Közbevág): A Vezérezredes úr azt mondja, hogy erről mint kitűzött célról volt szó.

Lakatos: Kifejezetten.

Szőllősi: A fegyverszünet megakadályozásáról, illetve a fegyverszünet megkötése szándékáról nem volt szó.

Elnök (Lakatos felé.): Tessék a szemébe mondani!

Lakatos (Szőllősi szemébe mondja.): Emlékszik-e Jaross Andornak általam most szó szerint idézendő szavaira? Fenyegető hangon mondta nekem: „Itt nincs kiugrás, itt nem lesz árulás!"

Szőllősi: Nem emlékszem.

Lakatos: Emlékszik arra, mit válaszoltam?

Szőllősi: Nem emlékszem.

Lakatos: Azt mondtam neki: „Sem nekem, sem kormányomnak olyan figyelmeztetésre nincs szüksége, amely ilyen árulás szóban jut kifejezésre." Nem emlékszik rám, hogy Jarossnak ezt válaszoltam?

Szőllősi: Arra emlékszem, hogy az „árulás" szó megemlítődött. (Taps. Derültség.) Arra azonban nem emlékszem, hogy Jaross ezt így kifejezetten feltette volna.

Elnök (Lakatos felé.): Tessék szemébe mondani azt is, amiről itt szó volt, hogy tudniillik a bizottság szónokai részéről kifejezetten így jelöltetett meg a célkitűzés: a háború továbbfolytatásának biztosítása és a fegyverszüneti lépések megakadályozása. Ezen kívül, hogy érdeklődés történt Faragho akkor már közszájon forgó küldetését illetően.

Lakatos (Szőllősi szemébe mondja): Megismétlem. Hogy igenis a háború folytatásának kifejezett céljával alakult meg a Nemzeti Szövetség, az egészen világosan kifejezésre jutott az általam feltett kérdésből, amikor megkérdeztem Szász Lajostól, hogy nagyon szép a célkitűzés, de kérdem nemcsak azt, hogy miért a hátam mögött csinálták, hanem azt is, hogyan tudja a Nemzeti Szövetség hadsereg és fegyver nélkül a háborút ilyen gyönyörű célkitűzéssel tovább folytatni. Így hangzott el részemről ez a kérdés.

Szőllősi: Nem emlékszem rá, hogy elhangzott volna. (Mozgás.)

Elnök (Lakatos felé.): Tessék szemébe mondani azt is, amit mond, hogy a küldöttség szónokai kifejezetten abban jelölték meg a Nemzeti Szövetség célját, hogy a háború továbbfolytatását kívánják biztosítani és a fegyverszünetkötést megakadályozni. Ezt tessék a szemébe mondani.

Lakatos (Szőllősi szemébe mondja.): A Nemzeti Szövetség kifejezett célkitűzése volt, ami akkor elhangzott, a háborúnak minden eszközzel való továbbfolytatása és a fegyverszüneti tárgyalásokra vonatkozó kísérletezések meghiúsítása.

Elnök: Sőt érdeklődtek ezzel kapcsolatban arról...

Lakatos (Szőllősi szemébe mondja.): Érdeklődtek elég erős hangon, hogy mit tudok Faragho kiküldetéséről.

Elnök: Igaz ez így, Szőllősi Jenő?

Szőllősi: Faragho kiküldetéséről volt szó, a fegyverszünet...

Elnök (Közbevág.): Rendben van, a többiről ne beszéljen.

Szőllősi: A fegyverszünet megakadályozásáról nem volt szó.

Elnök: (Vajnához.) Igaz-e az, amit a vezérezredes úr vallott? Így volt, vagy nem így?

Vajna (Habozás után.): Én erre választ adni nem tudok, mert részben úgy volt, részben nem.

Elnök: Akkor a válasz ez: részben így volt, részben nem. Mi volt úgy?

Vajna: Határozottan emlékszem arra, hogy a szónokok hangoztatták, a nemzet megmentése érdekében minden erőt össze kell fogni.

Elnök: Szóval ez az alakulás ezt a célt szolgálta?

Vajna: Azt nem mondották.

Elnök: Szóval olyan célokat hirdetett egy alakulás küldöttsége, amely célok nem az ő céljai. Nagyon jó! (Derültség.)

Vajna: Hogy ez a cél, azt nem mondották a szónokok. Azután arra emlékszem, hogy Faraghoról szó volt, de a miniszterelnök úr kitérő, illetőleg nemleges választ adott és így a bizottság nem tudott további felvilágosítást kapni.

Elnök: Majd megmondta volna maguknak! (Derültség.) A naivitás netovábbja! És a fegyverszünet megakadályozásáról volt szó?

Vajna: Nem tudom. Lehet, hogy volt szó róla, én nem emlékszem rá. A miniszterelnök úr bizonyára jobban emlékszik, mert ő beszélt ezekről a kérdésekről. Én nem szólaltam fel.

Elnök (Lakatoshoz.): Tessék beszélni október 14-éről!

Lakatos: Legyen szabad előzménynek megemlítenem azt, hogy Faragho Gábor szeptember 28-án emlékezetem szerint kiküldetett Moszkvába az előzetes fegyverszüneti tárgyalások megkötésére. Attól az időponttól kezdve tehát, amikor Faragho már kint volt – amint a Kormányzó is természetesen kívánta –

minden a tőle várható válaszoktól volt függővé téve, ami azt jelentette, hogy a kormány most már Budapestről más kezdeményező lépést nem tehet. Október első napjaiban amikor az orosz erők már a Tiszát átlépték, érkezett Faragho Gábornak első üzenete, illetve rejtjelezett lényegi távirata. Tizenöt vagy húsz táviratot küldött, nem tudom pontosan. Az első lényeges távirata október 9-én érkezett, erre kénytelen vagyok rámutatni, mert 14–15-ével szoros összefüggésben áll. A Kormányzó azonnal egy szűkebb körű bizalmas tanácskozást hívott egybe. Tagok voltak Csatay Lajos honvédelmi miniszter, Vörös János, a vezérkar főnöke, Hennyey Gusztáv külügyminiszter, Vattay főhadsegéd, Ambrózy, a kabinet iroda főnöke és én. Akkor láttuk először Molotov külügyminiszter előzetes feltételeit, amelyek legsúlyosbika az volt – amit mindig sejtettem – hogy a magyar hadsereg álljon az orosz oldalra és támadja meg a német hadsereget. Viszont ugyanakkor az oroszok már a Tiszát átlépték és valahol Kecskemét körül voltak páncélos ékekkel. Félő volt tehát az, hogy mire a válasz kimegy, vagy pláne ha még elhúzódik a magyarországi állásfoglalás, akkor ennek az egész vonalnak magyarországi hírközpontja is veszendőbe megy. A tennivaló tehát sürgős volt. Egyénileg azt javasoltam a Kormányzónak, hogy a válasz igenlő értelemben menjen ki, vagyis a feltételeket elfogadjuk. Erre a helyzet is már nagyon kényszerített bennünket, de természetes is volt. Kértük azonban azt, hogy az orosz Vörös Hadseregnek azt a részét, amely Budapest ellen van előnyomulóban, ideiglenesen állítsák le, mert a 6-700 kilométerre messze távolkeleten lévő seregeket, főleg az 1. hadsereget vissza kell fordítani és a német összekötő tisztekkel megspékelt különböző egységeket hátrafelé gyalog kell meneteltetni. Ezt tehát azért kértük, hogy ezek el ne késsenek, hogy a németek valóban megtámadhatók legyenek. A válasz ilyen értelemben el is ment és pozitíve tudom, hogy ki is érkezett.

Elnök: Miért kellett ehhez leállítani a Budapest ellen nyomuló orosz hadsereget?

Lakatos: Azért, mert ezek előreugró ékek voltak, nem volt összefüggő arcvonal azokkal, akik keleten messze hátul lemaradtak. Ha nem állítom le a támadást, akkor az egész ott lévő 1. hadsereg az ékekkel bekeríthető és elvész arra a célra, amelyre szántuk, vagyis a németek megtámadására. Összefüggő arcvonalat kellett tehát teremteni az egyiknél lassított, a másiknál gyorsított ütemben. Azt hiszem, ez földrajzilag világos. Tudom Faraghotól azt, hogy amikor megkapta ezt a választ, előadta, hogy kitől jön, igen célravezetőnek találta. El is érte azt, hogy az orosz hadvezetőség egy-két, vagy három napos leállást parancsolt.

A viszontválaszra azután jött megint hozzánk egy újabb sifrírozott üzenet, amely 14-én érkezett és ez tette azután megérleltté az egész, a Kormányzó által elhatározott döntő lépést a 15-iki koronatanácsra.

Elnök: De ez már október 14-én elhatározott dolog volt. Ki kezdeményezte október 14-én?

Lakatos: A Kormányzó maga, miután a híradás rádióval Moszkvából a kormányzósági palotába szólt. A kormányzóság kapta meg. De október 14-én hívta össze a Kormányzó a koronatanácsot 14-én, 15-ére.

Elnök: Azt tessék röviden megmondani, hogy miben különbözött az október 14–15-i helyzet a szeptember 11-ikitől, hogy 14-én már megoldhatónak látták a fegyverszüneti lépés közvetlen valóra váltását?

Lakatos: A feltételek ugyanolyan súlyosak voltak, de volt már egy emberünk Moszkvában írásbeli meghatalmazással kiküldve, aki a Kormányzó nevében jogosított a tárgyalás fonalát felvenni és az előzetes megtárgyalás alapján kialakult feltételeket a helyszínen ott aláírni.

Elnök: Tehát ez volt a különbség?

Lakatos: Úgy van! Igen!

Elnök: Vagyis ez azt jelenti, hogy sem a katonai előfeltételek, sem a német fenyegetés, sem a szélsőjobboldal fenyegetése nem változott szeptember 11-e óta?

Lakatos: Sőt, erősödött!

Elnök: Sőt, rosszabbodott a helyzet ebből a szempontból.

Lakatos: Sajnos, igen. Faragho kiküldését kiváltotta az is – ez összefügg a tanácselnök úr kérdésével – hogy a nem kormányszervek részéről kiküldött báró Aczél-féle bizottság megérkezését sem a moszkvai külügyminisztérium, sem a hadügyminisztérium nem vette komolyan. Látszott tehát az, hogy igenis a Kormányzó személyes aláírásával ellátott írással kell meghatalmazottat kiküldeni.

Ez történt tehát október 14-én, megérkezett a válasz.

Elnök: Akkor már kint volt a Kormányzó sajátkezű aláírásával ellátott meghatalmazás Faraghonál?

Lakatos: Hogyne!

Elnök: Akkor kapták meg tehát az üzenetet, hogy ezen az alapon elfogadták a kérést. Ez a válasz megérkezett október 14-én. Akkor Faragho alá is írta a fegyverszüneti egyezményt?

Lakatos: Tudtommal aláírta.

Elnök: Mire volt válasz a 14-iki távirat?

Lakatos: Az előzetes fegyverszüneti kérésre, amelyet 9-én küldött a Kormányzó, hogy Magyarország elfogadja a feltételeket.

Elnök: Tehát október 9-én ment a válasz Faraghonak, hogy aláírhatja a fegyverszünetet?

Lakatos: Erre a szóra, hogy „aláírhatja" nem emlékezem.

Elnök: Nem emlékszik Ön arra határozottan, hogy Faragho teljhatalmat kapott?

Lakatos: Faraghonak teljhatalmi megbízatása volt.

Elnök: Arra is, hogy aláírja a fegyverszüneti egyezményt?

Lakatos: Az „aláírás" szó nincs az emlékezetemben.

Elnök: Az nem teljhatalom.

Lakatos: De a teljhatalmú megbizatás megvolt a kezében amikor a Kormányzó által aláírt papírt kivitte.

Elnök: Tehát akkor ebben bennefoglaltatott az aláírási jogosultság is, csak kifejezetten nem volt benne megemlítve?

Lakatos: Igen!

Elnök: Még egyszer felteszem a kérdést. Arra emlékezik-e vezérezredes úr, hogy október 14-én a válaszban bent volt az, hogy Faragho aláírta a fegyverszüneti egyezményt?

Lakatos: Nem emlékezem.

Elnök: De lehetséges?

Lakatos: Igen!

Elnök: Október 14-én összeült a koronatanács. Mi történt?

Lakatos: A koronatanács előtti helyzetet kénytelen vagyok ismertetni, mert különben nem volna érthető. 14-én Ambrózy, a katonai iroda főnöke azzal jött át hozzám, hogy Faraghotól üzenet jött és hogy a Moszkvában éppen ülésezésen együttlévő angol és amerikai külügyminiszterek is egy csapásra tudomást szereznek lépésünkről, tehát az idő elérkezett. Feladatom az, hogy 14-én délután egy bizalmas minisztertanácsot hívjak egybe, természetesen Jurcsek és Rényi-Schneller kizárásával, ahol én a másnapi koronatanácsra a kormányon belül előkészítem a hangulatot. Ez történt.

Elnök: Ez megtörtént?

Lakatos: Meg!

Elnök: A kormánynak mi volt az állásfoglalása?

Lakatos: Az állásfoglalás egyhangú volt, hogy a fegyverszünetre az idő elérkezett. Hogy a kormány tagjait könnyen megnyerjem erre az állásfoglalásra, átkérettem a vezérkar főnökét. Nem volt Budapesten. Akkor a teljesértékű helyettesét, a hadműveleti osztály vezetőjét, Nádas ezredest kérettem át, akinek olyan kérdést tettem fel, hogy a válasz nem volt kétséges. Nevezetesen minisztertársaim előtt azt kérdeztem tőle, remélhető-e, hogy a most tomboló debreceni páncélos csatában az ott állítólag bekerített erőket nemcsak feltartóztatjuk, hanem meg is semmisítjük. Ő erre határozott nemmel felelt. Nekem erre szükségem volt, hogy a kormány részéről az állásfoglalás egyöntetű legyen.

Elnök: Miért volt szükséges?

Lakatos: Mert így egy csapásra el volt intézve, egyetlen hang sem merült fel a fegyverszünet ellen.

Elnök: Ebből tehát az következik, hogy a kormány állásfoglalásánál, szemben a szeptember 11-iki állásfoglalással talán közrejátszott – eltekintve attól, hogy most már teljhatalmú megbízott működött Moszkvában Faragho személyében – a helyzetnek még reménytelenebbé válása katonai téren.

Lakatos: Határozottan.

Elnök: Annak ellenére, hogy vezérezredes úr szerint szeptember 11-én is éppoly reménytelen volt a helyzet mint október 14-én?

Lakatos: Ha nem is éppen olyan, de nagy különbség semmi esetre sem volt.

Elnök: Reménytelennek már éppoly reménytelen volt, csak egy előbbrejutott stádiumban volt már a végkifejlés, a reménytelenségnek ugyanolyan fokán volt.

Lakatos: Igen! Ezen az előzetes minisztertanácson azután amikor ezt az ezredest elbocsátottam anélkül, hogy megjelöltem volna neki, miről van szó, átkérettem Vattay főhadsegédet, akiről tudtam, hogy a katonai vonalat a kezében tartja. Sajnos nem sikerült az az egyetlen követelményem kormányralépésemkor, – ettől a Kormányzó elzárkózott – hogy a katonai főhatalmat a kezembe adja, mert éreztem, hogy ennek egy kézben kellene összpontosulnia. Ez sajnos sok hátrányos következménnyel járt.

Elnök: Miért nem próbálták meg itt legalább a fegyverszüneti lépés közvetlen küszöbén, ha eredetileg nem is akarta a Kormányzó?

Lakatos: Az utolsó percben ez már nem ment a következők miatt. Ez ki fog tűnni abból, amit most mondandó leszek. Vattay altábornagy, főhadsegéd személyesen tárgyalta le a dolgot Dálnoki Miklós Bélával és Veress Lajos vezérezredessel, vagyis az 1. és 2. hadsereg parancsnokaival. Mindketten személyesen voltak Budapesten. Benyomásaik alapján Vattay oda nyilatkozott, hogy a hadsereg állásfoglalása nem kétséges, itt egész biztosan számíthatunk arra, hogy a kormányzói proklamációnak mindenki eleget fog tenni és ahhoz tartja magát. Az egyetlen kivétel a 3. hadsereg volt Heszlényi altábornaggyal, ez a hadsereg azonban már széjjel volt verve.

Elnök: Hány hadsereg volt akkor?

Lakatos: Számszerint három. A 3. hadsereg már nem volt hadseregnek nevezhető. A 3. hadsereg úgy széjjel volt verve, hogy csak a lovashadosztály számított, abban pedig Vattay bízott.

Elnök: Ez merre állomásozott akkor?

Lakatos: A 3. hadsereg délen volt, Szeged térségében.

Elnök: Az 1. hol volt?

Lakatos: Északon, Kárpátalján, a 2. pedig a kettő közt, tehát Nagyvárad térségében. Ezenkívül biztosított Vattay altábornagy arról, hogy egyéb vonalon minden intézkedést megtett. Nevezetesen a Vár védelmére, a stúdió kézbevételére és mindenre, ami a katonai vonalhoz szükséges. Ebben természetesen megnyugodtam. Ellenben a minisztertársaim részéről egy-két felszólalás hangzott el. Alkotmányjogi aggályokról volt szó, hogy vajon a Kormányzónak joga van-e szuverén módon fegyverszünetet kötni.

Elnök: Kik voltak ezek a miniszterek?

Lakatos: Nem tudnám megmondani névszerint. Általában szóltak hozzá pro és kontra. Tudtam, hogy a Nemzeti Szövetséggel most már egész biztosan szembekerülök. Tudtam azt, hogy én magam köteleztem el őket a törvényhozással szemben, tehát hogy áthidaljam a kérdést, valóságos trükkhöz kellett folyamodnom. Ez érdekes, elmondom. A következőkből állt. Összes minisztertársaim jelenlétében javasoltam Vattaynak, hogy jelentse a Kormányzónak: én az egészben benne vagyok, de ezeket az alkotmányjogi aggodalmakat áthidalom.

Elnök: Vattay jelen volt a minisztertanácson, ott tette ezeket közzé?

Lakatos: Igen. Ott tettem ezeket közzé az összes urak előtt. Azt a javaslatot tettem, hogy másnap a koronatanácson százszázalékos biztonsággal menjen a dolog egy kicsit színházszerű trükköt kell alkalmazni. Szükség volt azonban ehhez tartanom magamat. Nevezetesen a Kormányzó a koronatanács megnyitása után nyilvánítsa szándékát a fegyverszünetre vonatkozólag. Utána kérni fogom a látszat kedvéért az országgyűlés egybehívásához hozzájárulását. Előre javaslom, hogy a Kormányzó azt tagadja meg, hármas indokolással. Először is a parlament csonka, egy csomó képviselőt lefogtak a németek, másodszor a vasutak össze vannak bombázva, be sem érkezhetnek a képviselők, harmadszor neki ez szuverén joga az 1920. III. tc. alapján. Ha a Kormányzó ezt megtagadja, formaszerint le fogok mondani az ottlévő két németbarát miniszter jelenlétében, ezt a Kormányzó fogadja el és engem újból nevezzen ki az ugyanolyan összetételű kormány élére a fegyverszünet jegyében, amit én eleve vállalok. Erre az egész minisztertanács azt mondta, hogy ez megnyugtató, így áthidaltam mindent és a másnapi koronatanács pontosan így lesz.

Elnök: Így is történt másnap? Mi volt a határozata a koronatanácsnak?

Lakatos: A trükk sikerült, mert a két németbarát miniszter meg volt lepve és semmiféleképpen alkotmányjogilag nem lehetett belekötni.

Mindössze az eskütételnél volt egy kis szépséghiba, mert az előre avizált koronaőr egy kicsit túl korán érkezett az eskütételhez. Nyilvánvaló volt, hogy előre avizálták. (Derültség.)

Elnök: Az új kormánynak is tagja volt Reményi és Jurcsek?

Lakatos: Én azt javasoltam a Kormányzónak, hogy egyénileg is kérdezze meg őket, hogy hajlandók-e a fegyverszünet jegyében alakuló kormányban részt venni.

Elnök: Mikor történt a kormányzói proklamáció beolvasása? Ezt követően?

Lakatos: Ezt követően, amikor már én a Veesenmayer-féle kihallgatásról kijöttem a Kormányzó fogadószobájából.

Elnök: De tudtak Önök arról a minisztertanácson, hogy azt közvetlenül követni fogja a kormányzói proklamáció rádióba való beolvasása? Erről szó volt?

Lakatos: Igen! Ambrózy nekem az előző napon, 14-én a proklamációt megmutatta. Egyetlen aggályom az volt, hogy a hangot túl erősnek tartom, bármennyire minden szava találó és százszázalékos igazságot tartalmaz. Tudtam ugyanis, hogy nincs fegyveres erőnk kéznél.

Elnök: Mégis mi maradt ki belőle?

Lakatos: Csak egyetlen mondat az én javaslatomra, az, hogy a németekkel pedig a mai naptól kezdve Magyarország hadban lévőnek tartja magát. Ezt végzetesnek tartottam. Tudtommal Ambrózy adta ki a szöveget Hlatky Endrének, sajtóállamtitkáromnak, hogy olvassa be.

Elnök: Megtörtént?

Lakatos: Igen

Elnök: Mikor történt az a bizonyos Veesenmayer-féle beszélgetés?

Lakatos: A koronatanács 11–12 óráig tartott, 12 órakor jelentették, hogy a német követ itt van, az audiencia 12 órára ki van tűzve. Akkor érkezett Veesenmayer. Kértem a Kormányzót, hogy fogadja.

Elnök: Veesenmayer már előre audienciára volt rendelve?

Lakatos: Odarendelték, de nem tudta, hogy mi célból. Veesenmayer megérkezett és javaslatomra fogadta a Kormányzó, jelenlétemben. A külügyminiszter is ott volt és Ambrózy, de ezt nem tudom biztosan.

Elnök: Tehát közölte vele a koronatanács döntését, hogy fegyverszünetet kötöttünk az oroszokkal és letesszük a fegyvert?

Lakatos: Igen.

Elnök: Mit szólt?

Lakatos: Az első percben láthatóan megrendült, elsápadt egy perc múlva átment ellentámadásba és kezdte azzal, ami nagyon rosszul jött, ifjabb Horthy Miklós reggeli kirándulásával. Ezek közismert tények, röviden érintem csak.

Elnök: Nem is kell.

Lakatos: Célzott ifjabb Horthy Miklós reggeli elfogatására. A legfenyegetőbb hangon azt mondta, hogy ifj. Horthy Miklóst az ellenséggel való paktáláson tettenérték, amire a Kormányzó egészen indulatosan az előre kikészített német tölténytárat a márványasztalra vágta, hogy csak úgy szikrázott. Letagadhatatlan tények, hogy a németek fogták el – mondta. Veesenmayer azt mondta, hogy igen, mert erre okuk volt, úgyhogy az egész drámai feszült hangulatban folyt le.

Elnök: Mi történt azután?

Lakatos: Erre Veesenmayer kijelentette, hogy missziója körülbelül lejárt. Miután éppen végeztünk, beérkezett Hitlernek egy külön nagykövete, Rahn német nagykövet, aki hivatva lett volna, ha nincs fegyverszüneti lépés, a két ország közt már érezhetően fennálló súlyos differenciákat eloszlatni. Ezzel eltávozott. Azután mindnyájan kijöttünk a Kormányzó szobájából és ott hallgattuk a proklamációt, amin változtatás, mint mondtam, nem történt. Én azonban azt mondtam akkor is Hennyey külügyminiszternek, hogy eddig két olyan hiba történt, ami egy kicsit kockáztatja a végrehajtást és nem tudom, hogy végrehajtható lesz-e a fegyverszünet. Az egyik hibának tartottam ifj. Horthy Miklós kirándulását, a másik az, hogy bármilyen helytálló szavakkal volt aposztrofálva a németek magatartása, a tónus túl erős. Ezt mondtam és azt vallom ma is őszinte meggyőződéssel, ha azt mondtuk volna elhallgatva minden sérelmet és érzelmi dolgot, hogy Magyarország megy erre, Németország megy arra, talán akkor a fegyverszünet sikerült volna, nem lett volna jogcímük az erőszakos beavatkozásra. Ezt megemlítettem Hennyeynek is.

Elnök: Délután Ön összeült Rahn nagykövettel?

Lakatos: Rahn nagykövet akkor jött még fel a Kormányzóhoz kihallgatásra, mielőtt az eskűtétel megtörtént volna, tehát én Rahn nagykövettel a Kormányzónál nem ültem össze.

Ebéd után, tehát a kora délutáni órákban már egymás után futottak be a kedvezőtlennél kedvezőtlenebb jelentések. Nevezetesen Hindy tábornok Budapesten a saját hadtestparancsnokát letartóztatta. Aggteleky altábornagy elfogásával mintegy példát mutatott a tisztikarnak. Jelentést kaptam arról, hogy rendőregységek, egész alakulatok a fegyveres, propagandázó nyilasok felszólítására átálltak a másik oldalra.

Elnök: Arról tudott-e vezérezredes úr, hogy a Pasaréti-úton Kovarcz vezetése alatt a Nyilaskeresztes Párt Hungarista Mozgalom kifejezetten hasonló esetre szervezkedett?

Lakatos: Erről nem tudtam.

Elnök: De arról kapott jelentéseket, hogy a Pasaréti-úti Kovarcz főhadiszállásról indultak ki ezek a lépések? A nyilas pártszolgálat részéről?

Lakatos: Ilyen formában nem. Visszatérek arra, hogy Óbudán, a Trombitás-utcában és még egy harmadik helyen a németek fegyvereket tároltak a nyilas egységeknek, oda szállították teherautón. Volt még egy cím, ahová Bécsből szállították a propagandaröpcédulákat és onnan osztogatták. Jöttek délután a jelentések. A rendőrség és a budapesti helyőrség átállt. Közben felkeresett József főherceg és szemrehányást tett, hogy miért kellett ennek így történnie. Megmagyaráztam, elment. Egymásután csomó ilyen kedvezőtlen jelentés futott be. A legkedvezőtlenebb jelentés volt az valamikor 4–1/2 5 tájban, amikor Temesváry vezérőrnagy, a kiküldött Faragho altábornagy helyettese, az úgynevezett csendőr karhatalmi egységek parancsnoka telefonon jelentette, hogy jelentést kapott a rendőrfőkapitányságtól: a német egységek a stúdiót veszélyeztetik. Erre én adtam ki telefonon Temesváry vezérőrnagynak azt a parancsot, hogy az ott lévő csendőr karhatalmi egységekkel teherautón azonnal vonuljon ki a stúdió elé és azt vegye birtokba. Onnan még egyszer felhívott Temesváry személyesen és jelentette azt, hogy ez már elkésett, mert a németek könnyűszerrel elfoglalták. Amikor azt láttam, hogy a honvédség budapesti része átállt, tudtam azt, hogy a németek sem maradnak tétlenek. Még egy fontos körülményt elfelejtettem megemlíteni. Az előző nap jelentették, hogy a 24. német páncélos hadosztály prompt beérkezett Budapestre 42 vadonatúj Tigrissel.

Nem volt kétséges előttem, hogy most pláne a proklamáció erős hangja után mindenféle erőszakos lépést fognak tenni és semmitől nem riadnak vissza. Feltettem magamban a kérdést: hagyjuk-e ezt így, vagy pedig tegyünk egy olyan kísérletet, amely mégis lehetővé tenné a fegyverszünetet. Célom az volt, hogy ha engedmények árán is, de a fegyverszünet létrejöjjön. Ez volt az egyetlen szent cél. Miután veszve láttam így az ügyet...

Elnök: Mi váltotta azt ki, hogy az ügy már ebben a stádiumában elveszettnek mutatkozott? A karhatalmi alakulatok átállása?

Lakatos: A budapesti helyőrség átállása. A döntő pont volt azután Szálasi Ferenc rádióbeszéde, amely akkor már elhangzott. Miután ez elhangzott, érlelődött meg bennem az, hogy talán el sem fogják hinni a Kormányzó proklamációját. Már olyan jelentést is kaptam, amely szerint az egész misztifikáció, úgyhogy elérkezettnek láttam az időt arra, hogy valamit csináljunk, mert különben ebből nem lesz fegyverszünet. Végeredményben a Szálasi-féle ellenproklamáció érlelte meg azt, hogy valamit tennünk kell.

Elnök: És a budapesti magyar karhatalmi alakulatok átállása minek a következménye volt?

Lakatos: Azt nem tudom. Megint utalok arra, hogy nekem – sajnos – polgári miniszterelnöknek kellett tekintenem magamat, úgyhogy e katonai vonalon kívül állottam. Ez meglehetősen laza dolog volt. Hatásköri kérdéseket is láttam felmerülni...

Elnök (Közbevág): De mégis volt vezérezredes úrnak bizonyos aggálya...

Lakatos: Tizennegyedikén délután ezen a bizalmas minisztertanácson Vattay megnyugtatott engem, sőt az egész kormányt arról, hogy minden rendben van, minden előkészület megtétetett. Ezek után nem lehettek aggályaim.

Elnök: De az előbb valami olyasmit is mondott vezérezredes úr, hogy jelentéseket kapott arról, hogy az átállások a nyilas fegyveres pártszolgálatosok bujtogatásával történtek.

Lakatos: Igen.

Elnök: Egyes esetekre vonatkozólag kapta, vagy széles körben?

Lakatos: Szélesebb körben, de nem tudnám megmondani sem az utcákat, sem a tömeg nagyságát.

Elnök: Ezek megbízható forrásból eredő jelentések voltak?

Lakatos: Teljesen megbízhatók voltak.

Elnök: Kitől kapta?

Lakatos: Az egyik volt a szárnysegédem, a másik a parancsőrtisztem. Éreztem, hogy a katonai vonalon valami hiba lehet és ezért szárnysegédemet, Szentpály Imre alezredest Vattay rendelkezésére bocsájtottam, hogy Szentpály, tehát az én emberem tartsa a kapcsolatot a vezérkari főnökével. Ha ezt az én szárnysegédem csinálja, ezt igen jó áthidalásnak tartottam, mert így talán értesülök minden katonai lépésről is.

Elnök: Mármost, hogy mentse a menthetőt, mit cselekedett, mihez kezdett vezérezredes úr? Az előbb erről kezdett beszélni.

Lakatos: A következőt cselekedtem: az előbb elfelejtettem talán megmondani, hogy két órakor, tehát a Kormányzótól való eljövetelünk előtt – amint ez közismert – Hennyey átadta a három semleges követnek a fegyverszünet-kérésre és a kormányténykedésre vonatkozó jegyzéket, annak bizonyítékául, hogy ez tényleg hivatalból történt. Én intézkedtem a sajtófőnökön keresztül az összes jobboldali sajtóorgánumok beszüntetésére és a régebben exisztált baloldali lapok életrekeltésére. Miután azonban aznap vasárnap, másnap pedig hétfő volt, ennek végrehajtására nem került sor. Most visszatérek arra, amit Tanácselnök Úr kérdezett. Én azt éreztem, hogy minekutána a németek kezében van ifj. Horthy Miklós és Bakay altábornagy, ha én ezeket visszakövetelem, valamit tennem kell, valamit meg kell adnom. Alapul szolgált erre az, hogy tudomásom szerint a vezérkar főnöke, akihez már bizonyos kérdések futottak be a csapatok magatartására vonatkozóan telefonon, egy pótrendelkezést adott ki a csapatok magatartása tekintetében olyan értelemben, hogy a fegyverszünet nem fegyverletétel. Nem tudok megesküdni arra, vagyis nincsen olyan abszolút bizonyosra vehető adat a kezemben, amelynek alapján megállapíthatnám, hogy egy ilyen pótproklamáció de facto kiadatott-e az ő részéről, ezt csak feltételeztem. De facto azonban elhangzott. Hogy ki adta ki, azt nem tudom. Akkor mindenesetre az volt a benyomásom, hogy ő. A vezérkar főnöke tehát már így magyarázza a helyzetet, a budapesti helyőrség átállt, Szálasi a rádióban felolvasta proklamációját, a rendőrség, a csendőrség elveszett. Azt mondtam tehát a Kormányzó úrnak, hogy a következő javaslatot teszem. Visszakövetelnivalónk van: ifj. Horthy Miklós és Bakay altábornagy, megajánlanivalónk viszont olyan, amit már amúgy is megajánlottunk tulajdonképpen: az, hogy a fegyverszünet nem fegyverletétel és a csapatok mindaddig, amíg az oroszoktól újabb válasz nem érkezik, időlegesen továbbharcolnak. A Kormányzó úr ezzel egyetértett. Átmentem Hennyey Gusztáv külügyminiszterrel a német követségre. Ott meglehetősen feszült atmoszférában fogadtak és azt mondták, hogyha a dolgot ők is meghányják (akkor már természetesen előttük is ismeretes volt német fordításban a proklamáció), szóbeli alapon nem tárgyalnak, ezért menjünk vissza és írásba foglalva nyújtsam át az egészet. Visszamentem Hennyey külügyminiszterrel. Ez lehetett este 7 órakor. Ekkor titkáromnak lediktáltam ezt a valami öt-hat pontból álló javaslatot, amelyben lényegileg az foglaltatott, amit az előbb már elmondtam. Ezt este 9 és 10 óra között átvittem a Kormányzó úrhoz és megmutattam neki. Ekkor ő az egész helyzetet már meglehetősen elveszettnek ítélte meg. Ehhez az egész javaslatomhoz természetesen azonnal hozzájárult. Visszamentem és valakivel átküldtem a német követségre. – Most visszatérek arra, amikor a Kormányzó úrnál este 10 óra tájban ebben a tárgyban tanácskoztunk. Ambrózy kabinetirodafőnök ismertette előttünk – mert két minisztertársamat, Rakovszky Ivánt és Hennyey Gusztávot vittem magammal –, hogy mik a Faragho-féle fegyverszünet lényeges feltételei. Ennek az ismertetésére a kormány többi tagjai előtt még nem volt alkalmam, mert ezt az ismertetést úgy, amint ő tervezte, a koronatanács keretén belül nem lehetett végrehajtani, mivel a német követ 12 órakor megérkezett és az ülést ennek megtárgyalása nélkül be kellett zárni. A feltételek elég súlyosak voltak – nem az én számomra, hanem azok előtt a minisztertársaim előtt, akik még nem tudták. Hiszen, amint említettem, az egész Faragho-féle kiküldetésről senki más nem tudott, mint a két katonaminiszter társam, Hennyey és Csatay.

Elnök: Ezt tessék talán rövidebbre fogni.

Lakatos: Még egy lényeges kérdést kell megemlítenem. A tanácskozás alatt Vattay altábornagyot egy közeg kihívta a szárnysegédi szobába. Vattay azután bejött és a következőket jelentette. Szószerint idézem: „Főméltóságodnak alázatosan jelentem, a vezérkar főnöke az engedelmességet megtagadta". Nem tudom, miről volt szó, mert a Kormányzó indulatosan felkelt...

Elnök: (Félbeszakítja): Vörös János?

Lakatos: Akkor ő volt a vezérkar főnöke. – Azt mondta a Kormányzó: „Hát akkor mondjon le!" – és ezzel kirohant és a jelentéshozóval személyesen beszélt.

Elnök: Ez hány órakor történt?

Lakatos: 10 óra, vagy fél tíz tájban este. 15-én fél tíz óra tájban. Nem tudom, ki hozta a jelentést és mit tárgyalt vele, mert azután bejött és erről többé szó nem esett.

Elnök: A német álláspont mi volt ebben az időpontban?

Lakatos: A német álláspont az volt, hogy amit én megajánlottam nekik javaslat formájában, ők írásban várják tőlem.

Elnök: De elfogadták volna? Mi volt az álláspontjuk?

Lakatos: Erről nem nyilatkoztak.

Elnök: Szóval errenézve nem nyilatkoztak, csak azt ajánlották, hogy maradjon a helyzet, amíg újabb választ kapnak az oroszoktól, csak Bakay és Horthy kiadása...

Lakatos: A németeknek szóló írásbeli javaslatot én csak most vittem a Kormányzóhoz, hogy járuljon hozzá. Az átküldés is csak egy későbbi időpontban, negyedóra múlva történt.

Elnök: A főtárgyalást rövid szünet után folytatjuk.

(Szünet után.)

Elnök: A főtárgyalást újból megnyitom. Folytatjuk Lakatos Géza tanú kihallgatását.

– Az október 15-iki eseményeknél hagytuk abba. Mi volt a megállapodás a Kormányzó részvételével folytatott tanácskozásokon? Megkapták a németek írásban azokat a javaslatokat?

Lakatos: Megkapták. Erre nézve már újabb válasz nem érkezett. Én két munkatársammal, Rakovszky Iván közoktatásügyi miniszterrel és Hennyey Gusztáv külügyminiszterrel visszatértem a miniszterelnökségre. Meg kell említsem, hogy még az előző napon, a 14-iki előzetes minisztertanácson kértem az urakat, hogy akik a Várban hivataloskodnak, azok jöjjenek egyenesen a miniszterelnökségre, de lehetőleg még a távolabb elhelyezett miniszteri tárcák vezetői is. Így történt, hogy akkor a miniszterelnökségen, az én lakásomon jóformán gyülekezve voltak, mindenre felkészülve, harcszerűen, többen még nejeiket is elhozták magukkal: Hennyey Gusztáv, Schell Péter belügyminiszter, Rakovszky Iván a feleségével, stb. Ezt csak mellékesen említem meg, hogy milyen elgondolásunk lehetett. Ott volt Fáy István, az én államtitkárom is. Mindezeket az urakat magamhoz kérettem és megkérdeztem, hogy mi most az elhatározás. Véleményt kértem, hogy milyen megállapodásra juthatunk. Tagadhatatlanul az volt az érzésem, hogy a fegyverszünet ügye nemcsak rosszul áll, hanem holtpontra is jutott. Távol áll tőlem a vezérkar főnökére bármiféle feltevést inszinuálni, de az a jelentés, amelyet az előbb megemlítettem, elhangzott. Ennek alapján Rakovszky Iván maga is azt mondta, hogy ha már a legmagasabb rangú katona, nyilván egységeivel együtt elfordult a Legfelsőbb Hadúrtól, ha már a rádió idegen kézen van, stb. akkor... nem jutottunk elhatározásra, mert közben 11 órakor befutott hozzám Vattay altábornagy, főhadsegéd és saját dolgozószobámban előadta a következőket: Ő a legmesszebbmenő aggállyal nézi a Kormányzó úr őfőméltóságának életbiztonságát...

Elnök: (Félbeszakítja): Kérem, várjunk egy kicsit. A Kormányzó akkor már nem volt ott?

Lakatos: Nem. Ez a miniszterelnökségen történt már.

Elnök: De mire jutottak a Kormányzó részvételével azon a megbeszélésen? Ez egy kimaradt lényeges rész.

Lakatos: A Kormányzó úr dolgozó szobájában olvasta fel Ambrózy kabinetirodai főnök a végleges fegyverszüneti feltételeket. Három fő pontra emlékszem, mert ezek ragadták meg legjobban a figyelmemet. Először is Magyarország megszállásának főbb pontjai. Másodszor a trianoni határok mögé rendelendő vissza a hadsereg, mégpedig azonnali hatállyal, harmadszor pedig a németek azonnali megtámadása, tehát a magyar egységeknek az orosz oldalra állva támadást kell kezdeniök a németek ellen. Megmondom, ezt láttam a legnehezebben végrehajthatónak.

Elnök: De közben is történt valami lényeges dolog.

Lakatos: Nem tudom, mire céloz Tanácselnök Úr.

Elnök: Csatay, Schell Péter és Fáy István bevonásával volt Önök között egy tanácskozás.

Lakatos: Ezt most akarom elmondani. Ennek az eleje folyt, mielőtt Vattay átjött volna. Ez volt a rövidebb idő és aztán még hosszabb ideig folytatódott, amikor már Vattay visszajött. Tíz óra, vagy fél tizenegy tájban jöhettem el a Kormányzó úrtól, Vattay ott volt.

Elnök: Szóval fél tizenegy és tizenegy között volt ez a része a Csatay Lajossal és Fáy Istvánnal folytatott tanácskozásnak?

Lakatos: Folytatódott a hosszabbik résszel.

Elnök: Amikor Vattay elment, akkor folytatódott.

Lakatos: Igen, folytatódott. Lényege a következő volt. Mi befejezett tények elé voltunk állítva. Feltéve, hogy a Kormányzó ebbe a megoldásba belemegy, én azt mondtam, hogyha bármi történik is, a kormányhatalmat és az államhatalmat olyan irányba kell terelni, hogy – ha jól emlékszem – ezt már Vattaynak is megmondtam, neki erről tudnia kellett, de amikor visszaérkezett, az ő jelenlétében is megtanácskoztuk, – mondom, a magyar államhatalmat a Német Birodalom exponenseinek adjuk át. Ennek a hátttere az volt, hogy a külföld felé mindenképpen kidomboríttassék a német erőszak és a már edddig is bekövetkezett német beavatkozás.

Elnök: Arra nem tér rá Vezérezredes Úr, amit a nyomozás során úgy mondott, hogy tudniillik ennek a megbeszélésnek a folyamán az a vélemény alakult volna ki, hogy a felelősséget csak az összkormány megkérdezése után lehet vállalni?

Lakatos: Úgy van, igaza van Tanácselnök Úrnak.

Elnök: Miféle felelősséget?

Lakatos: A három fegyverszüneti feltételre nézve. Miután én ott csak három, illetve most már négy miniszterrel álltam szemben, hiányoztak még minisztertársaim és nem ismertem azok állásfoglalását, azért azt mondtam...

Elnök: (Félbeszakítja.) A nyomozati vallomása is homályban hagyja ezt, szóval a fegyverszüneti pontokra nézve kívánta a felelősséget az összkormány megkérdezése után...

Lakatos: Bármi lett volna a feltétel, olyan döntő lépésnek tartottam, hogy ezt csonka minisztertanáccsal nem tudom a magamévá tenni. A gondolat tehát azt volt, hogy a hajnali órákban minisztertanácsot hívok egybe, ott ezt ismertetni fogom és akkor megtárgyalják, hogy mi történjék.

Elnök: Szögezzük le még egyszer, mit mondott Önnek Vattay, miben maradtak a Kormányzóval.

Lakatos: Vattay visszatért azzal, hogy ezt a Kormányzó teljes egészében elfogadta, csak egyetlen kikötése van, nevezetesen az, hogy közvetlen munkatársait is magával vihesse salvus conductussal (menlevél) Németországba.

Elnök: Szóval ezt elfogadta.

Lakatos: Hogy ő a Német Birodalom védnöksége alá helyezi magát, tehát az államhatalmat ilyenformán átadja.

Elnök: Kiknek?

Lakatos: A Német Birodalom exponenseinek.

Elnök: Szóval a németeknek. Erre határozottan emlékszik?

Lakatos: Határozottan. A leghatározottabban.

Elnök: Mindenesetre roppant hazafias cselekedet volt ez az állásfoglalás: a németeknek átadni a hatalmat.

Lakatos: Ebben a vesztett helyzetben mindnyájunknak az volt a felfogása, hogy ha már így történt, legalább egy felesleges vérontást, egy polgárháborút hárítsunk el. Ez volt az egyetlen vezérgondolatunk. Átjött tehát fél háromkor Feine követségi tanácsos és neki pontokba foglalva lediktáltam a következőket. A kormány olyan adatok birtokába jutott – emlékezetem szerint, mert feljegyzések nem voltak, írásban nem maradt meg –, amelyekre nézve még egy újabb állásfoglalás vagy határozat szükséges, tehát a csonka kormány ezzel így foglalkozni nem tud, ezért a csonkán jelenlévő kormány tagjai ezért felelősséget nem vállalnak. A Kormányzó a hatalmat átadja a Német Birodalom exponenseinek és magát és családját a Német Birodalom védnöksége alá helyezi. Az általam hozzáfűzött, de előzetesen munkatársaimmal megtárgyalt kikötések a következők voltak. Először is névszerint megnevezett közvetlen munkatársait vihesse magával, másodszor a rádiónak és sajtónak olyan irányban való lestoppolása, hogy a Kormányzó németországi tartózkodását valami goromba válasszal Hitler lehetetlenné ne tegye, legyünk figyelemmel 25 éves országlására, korára stb. Harmadszor, a németek szereljék le az esetleg következő szélsőjobboldali elemek erőszakos beavatkozását, nehogy felesleges vérontás és polgárháború legyen belőle. – Ezt Feine követségi tanácsos szemem láttára jegyezte és azután szó nélkül eltávozott.

Elnök: Mi volt a jellege ennek a feljegyzésnek? Ezt Ön nem saját aláírásával, mint magyar miniszterelnök adta át, hanem tulajdonképpen egy szóbeli közlés volt csak...

Lakatos (Közbevág): Úgy van!

Elnök: ... amely a biztonság kedvéért, nehogy félreértés legyen, lediktáltatott?

Lakatos: Igen. Mégegyszer megismétlem: Azért tettem, hogy miután az államfő bárkinek a befolyására és javaslatára – ez mindegy – egy ilyen deferálási álláspontra jutott, amely azt jelentette, hogy a harcot nem kívánja folytatni s amikor nekem, katonai egység nincs a kezemben, mondom, ha ez a helyzet, akkor az egész vonalon egy olyan megegyezés jöjjön létre, amely kizárja a polgárháborút és a felesleges véres veszteségeket. Ez volt az egyetlen cél. Feine elsietett, mi pedig együttmaradtunk még a tanácskozáson körülbelül fél ötig. Negyed hatkor értem jött és felköltetve, odahívatott saját dolgozószobámba azzal, hogy borzasztóan sürgős közölnivalója van. Átsiettem. Azt kérte, hogy mivel a Vár ellen felnyomult német csapatoknak már kifejezett parancsuk van arra, hogy lőfegyvereiket nem használhatják, – ismét megint csak a vérengzés elfojtása, – adjak ki én is ilyen intézkedést, amely magyar részről hasonló értelmű lesz. Mivel ez az éjjeli megállapodásba és a Kormányzó állásfoglalásába beleillett, ennek a kívánságnak eleget tettem. Utána megragadta a karomat, és valósággal levonszolt a saját német autójába, a mininszterelnökség elé. Folyton hajtogatta, siessek, menjünk azonnal. Kérdeztem, mi történik. Azt mondta: ne is kérdezzek sokat, további megbeszélésre a német követségre. Én – sajnos – ennek beugrottam. Átmentünk a német követségre a felvonult Tigrisek páncélos sorfala közt. A német követségre körülbelül háromnegyed hatkor érkeztünk meg. A német követ már egyenruhában, készen várt a kapuban. Valósággal beugrott az autóba. Rohant velünk tovább. Kérdeztem, hogy hova megyünk. Láttam ugyanis, hogy a kocsi a királyi palota felé rohan. Előttem és mögöttem két német teherkocsi futott géppisztolyokkal felfegyverkezett német katonákkal megrakva. A kocsi rohant velem a Várba. Kérdem, mi történik. Azt mondja a Kormányzó személyét kell most biztonságba helyezni, mert reggel 6 órakor indul meg a támadás a Vár ellen. Arra az ellenvetésemre, hogy hiszen ők maguk leállították minden lövöldözést, nem felelt. Az autó tovább futott. Percek alatt megérkeztünk a királyi palota elé. Az autóból kiszállva, vele együtt fel akartam menni a Kormányzóhoz, mert azt mondta, hogy vele akar beszélni. Legnagyobb meglepetésemre a Kormányzót a lépcsőház alján a földszinten magam előtt találtam, ahol már készen, sapkában, köpönyegbe felöltözve várt. Ma sem tudom, ki avizálta, hogy útrakészen álljon. Veesenmayer a következőt jelentette neki: Parancsa van, amely német legfelsőbb helyről jött, hogy őt és családját kiszállítsa Németországba éspedig fejedelmi bánásmódba – németül mondta: – fürstliche Behandlung.

A Kormányzó ezt egy „Köszönöm!" szóval tudomásul vette és máris ment. Egy odaállított autóban helyet foglaltattak velünk. Én és a Kormányzó ültünk egy kocsiban, amelynek hágcsóján fegyveres német katonák kapaszkodtak. Utánunk egy legalább 10-15 fő német katonával megspékelt német teherautó jött. A lépcsőház aljában ott volt útra készen Vattay altábornagy, Brunswik altábornagy és Tost Gyula alezredes szárnysegéd. Nem tudtam, hová visznek, a Kormányzónak sem volt róla fogalma. Elvittek a Werbőczi utcába a Hatvany palotába és ott feltereltek az első emeletre.

Rövid várakozás után a Kormányzó aggályát fejezte ki aziránt, hogy mi van a családjának nőtagjaival. Megtudtam tőle, hogy a nunciatúra pincéjében vannak, miután lövöldözéstől kellett tartani. Erre magamtól ajánlkoztam, hogy elmegyek és felkeresem őket. Ez meg is történt. A hozzám csatlakozott német követ a saját autóján vitt és hozott vissza. A hölgyek állapotáról megnyugtató jelentést tettem a Kormányzónak. Ez volt fél hét és háromnegyed hét körül.

Távozni akartam, hogy minisztertársaimat összehívjam, hogy végleges megállapodásra jussunk. A követ azt mondta nekem, hogy ne siessek és ne menjek ki az utcára, mert sűrű lövöldözés van és még valami bajom esnék. Mit sem sejtve azt válaszoltam neki, hogy két háborúban voltam kint, edzett katona vagyok, egy kis lövöldözés nem baj. A követ szívélyesen magyarázta, hogy ne menjek el.

Elnök: Lehetőleg kérem az ügyre tartozó dolgokat elmondani.

Lakatos: Ennek jelentősége van annyiban, mert a követ azt mondta nekem háromnegyed hét órakor, hogy negyed nyolckor értem jön. Nem sejtettem, hogy emögött letartóztatás van. De facto ez történt. Fél nyolckor, amikor ki akartam jönni a Hatvany palotából egy német fegyveres őr utamat állta. Le voltam tartóztatva. Ennek óriási jelentősége van, ezt elhallgatni nem tudom. Az egész délelőttöt a Kormányzóval, Brunswik és Vattay altábornagyokkal, valamint Tost alezredes szárnysegéddel bezárva egy szobában töltöttem déli egy óráig. Délben 12 órakor bejött egy SS-katona egyenesen a Kormányzóhoz a következő jelentéssel: „Kérem főméltóságoddal a miniszterelnök úr kíván beszélni!" Én ott álltam mellette. A Kormányzó megkérdezte, ki az? Azt mondták, hogy Szálasi úr. Erre a Kormányzót egyedül átvezették egy másik helyiségbe. A tanácskozáson nem voltam jelen. Körülbelül 7-8-10 perc múlva visszajött.

Elnök: Bizonyos az időpontban, hogy 12 órakor? Egészen bizonyos?

Lakatos: Egészen biztos. Féltizenkettő, vagy tizenkettő lehetett.

Elnök: Nagyobb differencia nem lehetett?

Lakatos: Nem! Semmi esetre sem. Megkérdeztem a Kormányzótól súgva – előttünk egy méterre az orrunk előtt egy fegyveres SS-tiszt ült, úgyhogy súgva magyarul vagy franciául beszéltem – hogy mi volt. Azt mondta – szószerint fogom idézni – „Megint ez a fráter, azt kívánja tőlem, hogy a hatalmat adjam át neki és én kirúgtam." Nem tudom, vagy „kirúgtam" vagy „kidobtam" kifejezést használta. Szószerint így volt. (Élénk taps a közönség körében.)

Nagy pol. ügyész: Ez volt a szóbeli megbízás? (Nagy zaj a közönség körében.)

Elnök: Csendet kérek! Szálasi, mint szól Ön ehhez?

Szálasi: Fenntartom vallomásomat, ahogy előbb a főtárgyaláson mondtam!

Elnök: Szóval Ön olyan fogalomzavarban volt, hogy egy kirúgást hatalomátadásnak értelmezett.

Nagy pol. ügyész: Így csapta be a saját bajtársait!

Lakatos: Ezt a Kormányzó úr szószerint mondta nekem. Tanúk egyébként azok az urak, akik velem együtt voltak a németek fogságában abban a szobában, tehát Vattay altábornagy, Brunswik altábornagy és Tost Gyula alezredes, aki később főbelőtte magát. Erről több szó nem esett. Egy órakor egy másik német tiszt jött be, s most már mind a négyünket átterelték egy másik helyiségbe. Majd még egy német tiszt jött be most már egyenesen hozzám és a Kormányzót otthagyva mi négyünket áttereltek egy másik helyiségbe. Kérdeztem, mi célból, azt mondták megbeszélésre. Átmentünk egy másik helyiségbe, ott azonban megbeszélés nem volt, ellenben egy negyedórát várakoztattak. Negyed vagy fél kettő órakor bejött egy német és azt mondta egyenesen felém tartva: „Tábornok urat elviszem megbeszélésre. Kérdeztem: Hová? A követségre." Erre Feine német követségi tanácsossal együtt, akinek súlyos szemrehányást tettem feltartóztatásomért, fegyveres autóval elvittek a német követségre. Nem hallgattam el előtte azt, hogy egy német követ azt mondta nekem háromnegyed hétkor, hogy negyed nyolckor értem jön és akkor letartóztat déli 2 óráig. A német követségen egy szobába kísértek, ahol 3:1 ellen következő urak foglaltak velem szemben helyet: Rahn német nagykövet, Veesenmayer követ és Feine követségi tanácsos. Tiltakoztam a letartóztatás ténye ellen, amit Veesenmayer sürgős, egész délelőttöt telefonbeszélgetéssel eltöltött nagy elfoglaltságával indokolt. Kérdeztem, miről van szó. Erre Rahn nagykövet átvette a szót és azt mondta: „Most fél kettő. Értsem meg, nekik sikerült déli két óráig a német sajtót és rádiót lestoppolni abban az irányban, hogy a Kormányzóról semmiféle gyalázó nyilatkozat ne adassék ki, ellenben az ő kérelmére Hitler megígérte neki a kilátásba helyezett fejedelmi bánásmódot saját személyének és családjának. Ez csak akkor tartható fenn, ha a hátralévő formalitásokat elintézzük." Kérdeztem, mik ezek a formalitások? Erre Rahn német követ mondta: 1.) a Kormányzó formaszerinti lemondása írásban. 2.) Szálasi kinevezése miniszterelnökké. Harmadszor: egy proklamáció kiadása – szószerint idézem – a következő szöveggel: „Nur durch Missbrauch meines Namens ist es möglich gewesen, die gestrige Proklamation erscheinen zu lassen." Ez azt jelenti, hogy csak a nevével való visszaélés tette lehetővé, hogy a tegnapi proklamáció megjelenjen.

Erre a felháborító javaslatra azt mondtam, hogy ezt visszautasítom, a Kormányzó erre az én elképzelésem szerint nem lesz kapható. El fogok menni, ha kényszerítenek és megkérdezem az állásfoglalását. Azt mondtam, még ha vissza vonja is, legfeljebb azt fogja mondani, hogy „Die gestrige Proklamation wird für nichting erklärt!" Vagyis a tegnapi proklamációt semmisnek nyilvánítom. Ezzel a gondolattal a fejemben távoztunk. Autón kísértek át a Hatvany-palotába a Kormányzóhoz. A dolgot előadtam neki, tagadhatatlanul meglobogtatva azt, amivel engem megfenyegettek, nevezetesen azt, hogy a Hitler által kilátásba helyezett elbánás is akkor lép érvénybe, ha ezek a formalitások elintézést nyernek.

Elnök: Csak a proklamáció visszavonásáról beszélt?

Lakatos: Nem, mind a kettőről, az ő lemondásáról is, ami már a nüanszokat véve körülbelül egyértelmű volt az elvi döntés megtörténtével.

Elnök: És a Kormányzó mit csinált?

Lakatos: A Kormányzó azt mondta nekem: „Nem bánom!" Ezzel visszamentem a németekhez és közöltem ezt. Most azt kívánták tőlem, hogy a kormány lemondását és Szálasi kinevezését, szóval mind a három pontot én bonyolítsam le.

Elnök: Írásban is?

Lakatos: Igen, sőt hozzátéve azt, hogy Szálasival egyetértőleg, amire felháborodottan azt mondtam, hogy én őt alig ismerem, sok évvel ezelőtt, mint tiszt megismerkedtem vele, most egyszer beszéltem vele fél óráig, azt sem tudom, hol tartózkodik, nekem a dologhoz semmi közöm, nem ismerem a célkitűzéseit. Mindenféleképpen kibújtam ez alól és azt a közvetítő javaslatot tettem, hogy osszuk meg a szerepeket. Az első két pontot például vállalja Feine követségi tanácsos úr, a harmadikat, amelyre nézve úgy értesültem, nem tudom ma sem, hogy helytálló-e vagy sem, hogy a vezérkar főnöke egy ilyen pótintézkedést már amúgy is kiadott, ennek közvetítésére vállalkozom, szerencsére ezt elfogadták.

Ezzel megint visszaszállítottak a németekhez és tudtommal Feine elindult, hogy Szálasit felkeresse és a szereposztásból rájutó két pontot vele elintézze. Azt hittem, hogy ez már elintézést nyert. Én visszamentem a Kormányzóhoz.

Elnök: Mennyi idő lehetett akkor?

Lakatos: Lehetett 16-án délután három vagy fél négy.

A Kormányzónak most két kívánsága volt. Meg kell, hogy említsem, hogy reggel óta, mióta együtt voltunk bezárva emberileg érthető módon, mindig elhurcolt egyetlen élő fiának sorsa aggasztotta és most is ezt hozta fel nekem azzal, hogy ha már a németekkel tárgyalok, és ő ilyen gesztust mutatott, a legkevesebb, amit elvárhat, hogy először a fiát visszakapja, másodszor pedig tegyék lehetővé másnapra kilátásba helyezett elszállításával kapcsolatban, hogy várbeli lakosztályába személyesen visszatérhessen csomagolás céljából. Természetes dolog, hogy mindkét dolog közvetítését vállaltam.

Újból visszavittek a német követségre. Ott legalább egyórás telefonálásba került – ha igaz az, hogy arra várakoztattak –, hogy Hitlerrel és Himmlerrel beszéljenek. Mindkettőtől konkrét ígéretet kaptam, mondván, hogy ifj. Horthy Miklós visszaadásának problémája el van döntve, mert legfelsőbb német helyen elrendelték, értve alatta Hitlert és Himmlert.

Elnök: Ezt így monták Önnek?

Lakatos: Ezt mondta Veesenmayer követ és megerősítette még a titkára egy dr. Rekowski nevű fiatalember is.

Elnök: És utána Ön visszament a Kormányzóhoz?

Lakatos: Visszamentem és jelentettem neki. Fogalmam sem volt, hogy a továbbiakban Feine közvetítése révén Szálasival mi történt. Jelentettem a Kormányzónak, ahogy a németek közölték velem, hogy délután ötkor és este fél nyolckor, szóval két különböző időpontban el fogják szállítani a feleségéhez és a várbeli lakosztályába, a fiára nézve pedig teljesen megnyugtató kijelentést és ígéretet kaptam. Ezután engem még személyesen elhurcoltak különböző SS-generálisokhoz, az utolsó ugyancsak a Werbőczi-utcában volt a palotában, a többi helyet nem tudom.

Elnök: Közben a Kormányzó nem írta alá a proklamációt semmisnek nyilvánító okiratot?

Lakatos: Azt nem említettem az előbb? Kihagytam. Visszamentem és ezt az egy pontot vállaltam. Azt mondtam, osszuk meg a szerepeket és ezt az egy pontot vállalom, hiszen ez tegnap elhangzott. Gondoltam magamban, újat nem mondok vele. Rahn még egy kívánsággal állt elő. Az volt a kívánsága, hogy a cáfolat túl rövid lesz, a csapatok felé valami lelkesítő parancs is menjen ki. Azt mondtam, nem tudom, hogy a Kormányzó erre kapható lesz-e és hajlandó lesz-e, de akkor is az a közvetítő ideám van, hogy kapcsoljuk a kettőt egybe és akkor a parancs nem lesz olyan rövid, úgyhogy amikor visszakísértek, ott a Kormányzóval a Hatvany-palotában személyesen ketten együtt fogalmaztuk meg. A lényeg az volt, hogy a tegnap elhangzott parancs értelmében a fegyverszünet nem jelenti a fegyverek letételét, a csapatok tovább harcolni kötelesek a honvédség hírnevéhez méltóan. Ez volt a lényeg, egész rövid intézkedés.

Elnök: Semmi indokolás nem volt?

Lakatos: Nem!

Elnök: Ön ezt ellenjegyezte mint miniszterelnök.

Lakatos: Nem, csak a Kormányzó írta alá.

Elnök: Személy szerint kinek adta át?

Lakatos: A németeknek. Nem tudnám megmondani, hogy személy szerint kinek, talán Veesenmayernak magának, hiszen ő és Rahn vitték a szót egész nap. Semmi esetre sem kisebb embernek. Az előzőhöz kénytelen vagyok hozzátenni, hogy az egész előbb említett intézkedés is német nyelven lett fogalmazva, ezt azután ők fordították magyarra úgy, ahogy akarták, az én kezembe többé nem került. Ennek jelentősége van, ezt bátor vagyok kijelenteni, ez német szöveg volt. Azután visszamentem.

Elnök: Az aláírás hány órakor történt a Kormányzó részéről?

Lakatos: Négy óra körül lehetett délután.

Elnök: 16-án 4 órakor írta alá a proklamációt semmisnek nyilvánító nyilatkozatát?

Lakatos: Igen! Emlékszem még a következőkre. Nagyon szép szavakkal megköszönte a Kormányzó szolgálataimat, ezeket nem akarom ismételni. Amikor kijöttem onnan, az ajtaja előtt futólag megpillantottam Szálasi Ferencet. Nyilván ott várakozott. Akkor láttam egyszer egész nap, amikor a Kormányzó szobájából utoljára kijöttem, tőle búcsút vettem és jelentettem neki a fia ügyének, a holnapi utazásnak és csomagolásnak részleteit.

Elnök: Mit csinált ott Szálasi?

Lakatos: Ott várt az ajtó előtt, nyilván a Kormányzóhoz való bebocsáttatásra.

Elnök: Szálasi Ferenc! Találkoztak akkor Önök?

Szálasi: Nem emlékszem, hogy találkoztam volna, de meglehet. Amikor másodszor fenn voltam.

Elnök: Szóval ekkor lehetett Ön fenn másodszor?

Szálasi: Igen!

Lakatos: Önkéntelenül megvillant az agyamban, hogy most történik az a fejezet, amelyre Feine követségi tanácsos Szálasival együtt vállalkozott, ez világos.

Elnök (Lakatos felé): Ön abban az időben beszélt a Kormányzóval? Szálasi ti. azt vallja, hogy a második alkalommal azért volt a Kormányzónál, mert a Kormányzó volt az, aki őt hívatta, mégpedig hívatta azért – ez az állítólag közte és a Kormányzó közt lefolyt beszélgetésből kiderül –, hogy figyelmeztesse. Mondja még egyszer Szálasi!

Szálasi: Hogy kellő megfontolással járjak el, mert igen nagy felelősség van rajtam, a nemzet súlyos helyzetben van és figyelmembe ajánlotta azután különösen a zsidókkal való bánásmódot. (Derültség.)

Elnök: Ön abban az időben beszélt a Kormányzóval. Belevág ennek a lehetősége a Kormányzónak annak idején Önnel folytatott részletes beszélgetésébe?

Lakatos: Nem tartom valószínűnek, hogy a Kormányzó ezt mondta volna Szálasinak. Egyenesen kizártnak tartom, hogy magához hívatta volna. Nem tudok mást mondani.

Elnök: De erről nem tett említést a Kormányzó, hogy neki Szálasival valami további beszéde küszöbön állna?

Lakatos: Egy árva szót sem szólt nekem.

Elnök: Tessék tovább mondani. Azt követően Ön már nem beszélt a Kormányzóval?

Lakatos: Csak este egy nagyon tragikus pillanatban.

Elnök: Csak előrebocsátom azt a kérdésemet, akkor nem tette fel Ön a kérdést a Kormányzó előtt, hogy miért járt ott Szálasi?

Lakatos: Nem, mert én a Kormányzótól kijövet láttam.

Elnök: De azt mondja, hogy ezt követőleg még este beszélt a Kormányzóval.

Lakatos: Akkor nem kérdeztem.

Elnök: Nem érdekelte?

Lakatos: A Kormányzóval folytatott esti beszélgetésem egészen rövid volt. Engem azután egy SS-generálishoz cipeltek. Ez lehetett úgy fél hat óra tájban, aki írást nyujtott át azzal, hogy szabadlábra vagyok helyezve. Ez ékes bizonyítéka annak, hogy a Szálasi-féle hatalomátadás erőszakos lépés volt, mert letartóztatásom ezt ékesen bizonyítja. Az írás birtokomban van, ezt bátorkodom a népbíróság asztalára helyezni. A németek voltak olyan kedvesek és meggondolatlanok, hogy ezt kezembe adták.

Elnök (Szálasihoz.): Tud erről?

Szálasi: Nem tudok.

Elnök (Lakatoshoz): Ezután Ön mit tett?

Lakatos: Hazaszállítottak miniszterelnökségi lakásomra, ahol borzalmas kép tárult elém: teljesen kifosztva találtam lakásomat, német SS-katonák és állig felfegyverzett nyilasok garázdálkodtak ott.

Elnök: Nyilasokat is látott?

Lakatos: Nyilasokat olyan tömegben, hogy nem lehetett nem látni. Feleségem arra ment be hálószobámba, hogy az ott hemzsegő német katonák a fehérneműs szekrényemet ürítették ki. Feleségemet és minisztertársaim feleségét egy pincehelyiségbe citálták le és ott gumibottal megfenyegették és azt mondták, hogy már egészen új világ kezdődik és aki ennek nem engedelmeskedik... stb. stb. Odafent italaimat fogyasztva nyilasok és németek vegyesen dorbézoltak. Az egész Sándor-palotának feljárója, az első emelete hemzsegett a katonáktól. Hogy kinek a vezetése alatt állottak, nem érdeklődtem. Egyenruhában voltak, karszalaggal, jellegzetes fekete sapkával.

Elnök: És Önt hogyan fogadták?

Lakatos: Sehogy, mert akkor engem felkísért egy német katona a lakásomba. Gyanakvóan néztek rám, azt hiszem nem tudták, hogy ki vagyok.

Elnök: Szóval beszédbe nem elegyedtek egymással?

Lakatos: Nem! Nem!

Elnök: Hét óra után Ön megint a német követségre ment?

Lakatos: Azt hiszem fél nyolc óra tájban ismét értem jöttek, pedig akkor már azt hittem, hogy nekem semmi szerepem a dologban nem lesz és elvittek a német követségre, ahol a következő kép tárult a szemeim elé. A német követ jól ismert dolgozószobájában ült Rahn német nagykövet, Veesenmayer követ, Feine követségi tanácsos, Haller követségi titkár, Beregfy Károly, Kemény Gábor és Rajniss Ferenc. Nem tudtam, miről van szó. Leültettek. Rajniss volt az egyetlen, aki nem ebben a körben ült a garnitúrában szereplő székeken, hanem a hátam mögött a szoba másik végében a követ íróasztalánál lelkesen szorgoskodott. Azt mondták nekem: képzeljem, a Kormányzó az aláírást megtagadta. Ezt én természetesnek vettem, azonban mégis megkérdeztem, hogy miért. Elém tettek egy körülbelül három oldalnyi gépelt szöveget, amelyre azt mondták, hogy Szálasi szellemi terméke (Derültség.), ahol a világon mindenről le kellett volna mondania.

Elnök: Ki mondta?

Lakatos: Azt mondták, hogy ez Szálasi tervezete.

Elnök: Ki mondta?

Lakatos: Azt nem tudom megmondani, de elég részletesen ki fog derülni abból, amit mondandó leszek. Azt hiszem, Veesenmayer követ, szóval a német követség egy tagja. Amikor kezembe vettem az írást, elszörnyedtem. Volt abban minden a világon, történelmi visszapillantás a Pragmatica Sanctio-tól[29] kezdve. Azt mondtam, ha maguk ezt alá akarják íratni, akkor legfeljebb azt mondhatom, bár semmi közöm a dologhoz, hogy fogják rövidebbre. Erre Kemény Gábor beleszólt és azt mondta, hogy akkor Szálasi nem fogja elfogadni. Erre fel akartam állni, és azt mondtam: rendben van, akkor csinálja Szálasi, nekem akkor ehhez semmi közöm, akkor minek hoztak ide? Erre Rahn német nagykövet valósággal kizavarta az urakat, úgyhogy a magyar társaság kiment. Együtt maradtam a németekkel. Rahn német nagykövet a következő nagy horderejű kijelentést tette: „Ne felejtsem el, olyan kiélezett helyzet van, ahol a Kormányzónak életbiztonsága és a kilátásba helyezett német védnökség alatti tartózkodása még nincs elintézve." A következőket mondta: „A kérdés nincs elintézve, nekik az utolsó, magyar földön harcoló német katona élete becsesebb mint a Kormányzó fiáé, akit az ellenséggel való paktáláson értek, aki tehát a haditörvényszék elé tartozik és agyonlövendő volna". Én ismertem a Kormányzó apai aggódását fiáért, tudtam azt, hogy ha bármi lépésre kerül a sor, amit írásban kell megtenni, az első kérdés az lesz megint, hogy mi van a fiával. Erre Rahn német nagykövet maga ceruzát és papírt vett elő. Egy ilyen nagy garnitúraasztal sarkán foglaltunk helyet, ő az egyik oldalon, én a másik oldalon, sajátkezűleg nekiállt és szemem láttára megfogalmazta német nyelven a Kormányzó lemondatási okiratát, aminek nézetem szerint alkotmányjogi jelentősége is van. Én csupán arra szorítkoztam, hogy ez mentől rövidebb legyen és két módosítás benne legyen. Az egyik az, hogy ahol ő kinevezésről beszélt, megvilágítottam neki, hogy a magyar alkotmányjog szerint ilyen nincs. A miniszterelnököt akkor szokták kinevezni, amikor a kész kormánylista teljes megegyezés alapján együtt van. Itt legfeljebb kormányalakítási megbízatásról lehet szó. Másodszor belevétettem valami többségi pártra való támaszkodást, ami nekem nagyon tetszett, mert ezt nem tartottam valószínűnek.

Amikor a német szöveg elkészült, behívták Rajniss Ferencet, aki nagy üggyel-bajjal, szorgoskodással jött-ment, kiment, gépeltek, írtak és fordítottak és azt hiszem, Rajniss fogalmazásában megszületett a magyar szöveg. Hogy ki fordította tényleg, azt nem tudom, de ő hozta be a kezében. Most azt kívánták tőlem, hogy menjek és azt írassam alá a Kormányzóval. Azt mondtam, hogy erre nem vagyok hajlandó, legfeljebb azt, hogy vigye a német követ is és hozzá csatlakozom. Azt tudtam, hogy ha akarnak, úgyis elvihetnek. A valóságban ez történt és Veesenmayer követ saját autója engem is magával vitt a királyi palotába, ahol a Kormányzó éppen a magánholmijának a csomagolásával volt elfoglalva egy testőrrel együtt.

Borzalmas kép tárult szemeim elé. A méltóságteljes királyi palota hemzsegett a piszkos német katonáktól.

Elnök: Nyilasok is voltak?

Lakatos: Ott nem láttam nyilast. A Kormányzó kijött egy előszobahelyiségbe és bementünk az éppen kéznél lévő üres szobába, azt hiszem egy fürdőszoba volt. Amikor előadtam neki, hogy miről van szó, a legelső kérdés az volt, ahogy gyanítottam, hogy mi van a fiával. Válaszom az volt, hogy ezt nem tudom, ezt legfeljebb a német követ tudja, momentán itt áll kinn, ha tetszik, be tudom hívni. Ez meg is történt. A német követ bejövetele után szó szerint a következő párbeszéd folyt le: „Mi van a fiammal?" – kérdezte a Kormányzó. A német követ erre fölényes mosolylyal, mint ami már nem is kétes és nem is probléma, a következőt válaszolta: „Ez a kérdés legfelsőbb német helyről már el van döntve, hogy ő holnap a különvonathoz csatlakozni fog. Hogy ez véletlenül éppen Bécsben vagy Linzben fog történni, ez részletkérdés, amit nem is tudok garantálni, de ez a lényeg."

Erre a Kormányzó kérdőleg rámnézett, amire azt mondottam, hogy a német követnek ezt a kijelentését nincs okom kétségbevonni, ha ő ezt állítja, akkor talán így lesz. Erre a Kormányzó ezt a történelmi dokumentumot ott a fürdőszobában aláírta.

Elnök: Mi volt ebben az okmányban?

Lakatos: Az okmányban az volt, amit az előbb említettem, amit Rahn német nagykövet fogalmazott, hogy a Kormányzó lemond a kormányzói tisztségről és valami többségre támaszkodva Szálasi Ferencet kormányalakítással bízza meg. Emlékezetem szerint ez volt.

Elnök: Államfői jogok gyakorlásáról nem volt benne szó?

Lakatos: Egy árva szó sem, ezt merem állítani.

Elnök: Biztos?

Lakatos: Egészen biztos. Kétséget nem szenvedhet. Ez egészen biztos.

Elnök: Hová vitték ezt az okmányt?

Lakatos: Azt nem én vittem, hanem Veesenmayer követ zsebre vágta. Velem csak annyi történt, hogy hazakísért – miután az ő autóján voltam – a miniszterelnökségre. Én többet nem láttam sem Horthyt, sem Veesenmayert.

Elnök: Ön a Kormányzót nem látta többet?

Lakatos: Nem, egyáltalán.

Elnök: Most még egyszer kérdezek valamit: Ön ugyan mondotta már, de nincs-e tévedés. Azt mondotta, hogy amikor viszszatért a német követségre, már a szabadlábra helyezése után, ott talált egy széles körű társaságot, Rajnisst, Keményt, mondotta Ön Beregfy Károlyt is.

Lakatos: Igen.

Elnök: Erre Ön határozottan emlékszik, hogy Beregfy Károly ott volt?

Lakatos: A leghatározottabban. Azt is meg tudnám mutatni ha ott volnék, hogy a szobának melyik részében foglalt helyet. A szoba sarkában, egy fotőjnél.

Elnök: (Beregfyhez.) A mikrofonhoz jöjjön. Na maga kis ártatlan! (Derültség a hallgatóság soraiban.) Csendet kérek!

Beregfy: Lakatos távozott, én későbben jöttem és akkor arról volt szó, hogy Lakatost várjuk. Szó sincs róla, hogy engem Rahn kiküldött volna vagy Veesenmayer szobáját elhagytam volna. Ahogy én oda leültem, úgy maradtam véges-végig, amíg Lakatos visszajött az aláírt okmánnyal.

Elnök: Lakatos Géza, Ön pedig megmarad a mellett a vallomása mellett, hogy amikor Ön a német követségre megérkezett, Beregfy Károly is ott volt az ott várakozó társaságban?

Lakatos: Kérem, az az egy árnyalati eltérés lehet, – amire nem merek megesküdni –, hogy akkor ott volt-e vagy pedig később érkezett, de hogy ott találkoztunk, az holtbiztos.

Beregfy: És a tanácskozásokban is része volt?

Lakatos: Erre nem tudok visszaemlékezni, abba nemigen szólt ő bele.

Elnök: Mennyi ideig volt ő ott?

Lakatos: Mindenesetre a legrövidebb ideig. Kemény Gábor szólt bele és Rajniss Ferenc (Beregfyre mutatva) ő ebbe – azt hiszem – nem szólt bele.

Elnök: De a tanácskozások lényege alatt ott volt?

Lakatos: Azt nem merném állítani. Lehet, hogy hamarabb távozott...

Elnök: Miről volt ott szó? Kellett neki hallania azt, amiről a diskurzus folyt, hogy a Kormányzó nem akart valamit aláírni?

Lakatos: A legjobb lelkiismeretem szerint arra, hogy Beregfy Károly ennél a mondatnál jelen volt-e, már nem tudok megesküdni, ezt nem merem állítani, csak amit egészen biztosan tudok. Ott azon az estén jelen volt és hogy ott találkoztunk, az biztos, de hogy ennél a mondatnál, amikor ez elhangzott, éppen jelen volt-e, ezt nem merem állítani.

Elnök: (Beregfyhez): Hát Beregfy Károly, ez mindenesetre új dolog, hogy Ön egyáltalán ott volt ezen alkalommal és nagyon érdekesen hozható kapcsolatba Önnek azzal a vallomásával, amelyet sorrendben előbb tett, hogy Ön már a délelőtti órákban látta azt a kormányzói lemondó és Szálasinak megbízást tartalmazó nyilatkozatot, amelyet Lakatos Géza miniszterelnök úr hozott.

Beregfy: Tévedés, elnök úr, azt soha nem állítottam, hogy délelőtt láttam.

Elnök: Nem délelőtt, a koradélutáni órákban látta a honvédelmi minisztérium épületében, amikor...

Beregfy: Egy szót sem mondtam.

Elnök (Emelt hangon): Letagadja ezt? Hát hallatlan, hogy maguk mit merészelnek!

Beregfy: Tanácselnök úr, kérem...

Elnök: Hallgasson!

Beregfy: A minisztériumban nem láttam.

Elnök: Hallgasson! Ön a következőket mondotta...

Beregfy: Tessék utánanézetni a jegyzetekben.

Elnök: Nem nézetek utána, mert ezt mondotta.

Beregfy: Nem mondtam, Tanácselnök úr.

Elnök: Ezt mondta. Idefigyeljen! Ki ne nyissa a száját még egyszer!

Beregfy: Akkor nem tudok védekezni.

Elnök: Arra majd kinyithatja, de arcátlan hazugságokra nem nyithatja ki itt a száját.

Beregfy: Nem szoktam hazudni!

Elnök: Mégis csak hallatlan!

Beregfy (Emelt hangon): Én nem hazudok Tanácselnök úr! (Felkiáltások a hallgatóság soraiban: Hazudik! Pfuj!)

Elnök: Ismételten háromnapi sötétzárkával büntetem. (Éljenzés és taps a hallgatóság soraiban.) Ön a következőket mondotta. Amikor azt kérdeztem, hogy Ön, a katona, hogyan tudott Szálasi kormányában miniszterséget vállalni és esküt tenni Szálasira azzal a Kormányzóval szemben, akire Ön esküt tett, erre Ön ezt mondotta: de kérem, én a legteljesebb jóhiszeműségben voltam akkor, amikor ezt megelőzőleg a felelős magyar miniszterelnök hozta a Kormányzó írásbeli nyilatkozatát. (Felkiáltások a hallgatóság soraiban: Így mondta!)

Beregfy: Állítom is, hogy így mondtam, de az időpontban a Tanácselnök úr téved és a helyben is téved. Az időpontokban – úgy látszik – differenciák vannak, mert én még egyszer jelentem, hogy délután, a kora délutáni órákban, – mert hiszen én későn érkeztem Budapestre és amellett még a miniszterelnökségen voltam, azután pedig a honvédelmi minisztériumba mentem és utána haza ebédelni – a késő délutáni órákban lettem híva Veesenmayerhez és ott találkoztam Lakatossal. Én ott voltam, amikor Lakatos visszajött, de már az kész dolog volt. Semmiféle tanácskozásban nem vettem részt.

Frank népügyész: Világoson fényképezték le a kormányt.

Nagy pol. ügyész: Az eskütétel után.

(...)

Elnök: Erről van szó, kérem.

Lakatos: Feltétlenül.

Elnök: Erről van szó. – Tessék tovább mondani.

Lakatos (Beregfyhez.): De merem állítani – szemébe mondva

– hogy ha azt állítja, hogy én a Kormányzótól aláírt papírt hoztam, amit Önnek megmutattam a kormányzói aláírással, ez erős hazugság. (Nagy taps a hallgatóság soraiban.)

Beregfy: Kérem, én láttam az írást ott az asztalon.

Elnök (Beregfyhez): Üljön le. (Nagy zaj a hallgatóság soraiban.) Kérem, Lakatos Géza, most azt kérdezem még Öntől: abban a kérdésben, hogy a Kormányzó a 15-éről 16-ára virradó éjjel hozzájárult ahhoz a Vattay-féle javaslathoz, hogy adja át a hatalmat a németeknek... Tetszik érteni, mit kérdezek?

Lakatos: Hogyne, igen.

Elnök: Hogy a Kormányzó ehhez a javaslathoz – amikor Vattay Öntől átment a Kormányzóhoz – hozzájárult, ezt Ön csak Vattaytól tudja? Tudniillik erről van szó: Ambrózy minden bizonnyal a nyomozati vallomásával egyezően azt fogja mondani, hogy a Kormányzó Vattay előtt sem egyezett ebbe bele, hanem azt mondotta, hogy beszél még vele.

Lakatos: Ezt nem tudom megválaszolni, mert Vattay elment, de ahogy a tanácselnök úr mondja, eszembe jut, hogy igenis, Ambrózy is jelen volt, amikor átjöttek hozzám, azonban Vattay vitte a szót, tehát ők együtt voltak.

Elnök: (...) Melyek voltak azok a tényezők az Ön közvetlen tapasztalatai szerint, amelyek a Kormányzót álláspontjának megváltoztatására késztették?

Lakatos: A Kormányzó úgy ítélte meg a helyzetet, hogy ez a Szálasi-féle uralom legfeljebb két-három hétig fog tartani, mert hiszen az oroszok úgyis olyan mindent elsöprő erővel jönnek, hogy ez egy átmeneti dolog, tehát az ország előbb-utóbb, ha nem most, hát akkor rövidesen mégis fegyverszünethez jut. Másodszor: látta a német terrort, a harmadik pedig: módfelett aggódott a fiáért. Minden valószínűség szerint ez volt a fő ok.

Elnök: És a Kormányzó megtört ember vagy erélyes ember volt ezekhez az órákban?

Lakatos: Amilyen erélyes embert mutatott egész idő alatt, utolsó napig, olyan megtört ember volt ebben a percben. Ez persze emberi motívum, azonban annyira megtört és olyan előrehaladott korú volt, hogy talán őrajta mindez sokkal inkább erőt vett, a letartóztatás ténye magában véve is, hiszen neki senki nem mondta, hogy most le leszünk csukva.

Elnök: Ön a kormányzói aláírással ellátott iratot hol adta át a németeknek?

Lakatos: Sehol. Azt Veesenmayer zsebre vágta. Én azt aláírás előtt bevittem a Kormányzóhoz, de aláírás után a kezemben sem volt.

Elnök: Az Ön ellenjegyzése hogy került rá?

Lakatos: Csak később, október 30-án.

Elnök: Mi volt az oka, hogy nem került rá az ellenjegyzése? Megtagadta, vagy nem is kérték?

Lakatos: Másnap vagy harmadnap Vajna belügyminiszter egy csendőrszázadossal felvitetett magához a minisztériumba és közölte velem azt, hogy vidékre leszek szállítva. Azt én nem is bántam, sőt magam kértem Tihanyt, amihez hozzá is járultak, ahol a férjezett lányom a családjával tartózkodott. Tihanyban engem szabályszerűen internáltak, egészen addig, amíg Szálasiék a kőhidai fegyházba nem zártak be. Október 30-án Szőllősi Jenő miniszterelnökhelyettes lejött hozzám Tihanyba és hozta magával a kormányzói lemondó okiratot, hogy én azt utólag ellenjegyezzem. Nekem megvoltak az aggályaim és ellenvetésem és húzódtam tőle. Végül azzal a formulával aláírtam, hogy egy külön jegyzőkönyvet vettünk fel a dologról, amelyből kitűnt, hogy az aláírásom utólagos volt.[30].

Elnök (Szőllősihez): Így volt ez?

Szőllősi: Igenis.

(...) Frank népügyésznek arra a kérdésére, hogy október 15-e előtt Horthynak milyen véleménye volt Szálasiról, Lakatos kijelenti, hogy Horthy előtte mondotta Szálasiról: „Azt a frátert pedig a fal mellé állíttatom és agyonlövetem."

Frank népügyész: Igaz-e, hogy a fegyverszünet keresztülvitelének biztosítására Budapestre összesen egy zászlóaljat hoztak?

Lakatos: Az egy zászlóaljon kívül nem tudok többről.

– Nagy Vince politikai ügyész kérdésére Lakatos kijelenti, hogy nem tudja, ki adta le és ki szövegezte a Vörös-féle hadparancsot. –

Nagy pol. ügyész: Ön Bajcsy-Zsilinszky Endrén kívül tudtommal még Nagy Ferencnek, ifj. Tildy Zoltánnak és más elfogott politikusoknak szabadlábra helyezését is elrendelte.

Lakatos: Az elrendelés, sajnos nem állott módomban, az első naptól kezdve óriási harcot vívtam többek között a német követtel ezen a vonalon is. Az első naptól követeltem ezek szabadon bocsátását, mint a magyar szuverenitás legmélyebb sérelmének orvoslását, ebben az értelemben nyilatkoztam a parlamentben.

Nagy pol. ügyész: Ezt teljesítették?

Lakatos: Igen. Ilyen értelemben harcoltam Veesenmayerrel az első naptól kezdve. Az a tónus, amit vele szemben érvényre juttattam elődöm megalázkodó tónusával szemben, már meglepő újítást jelentett Veesenmayer számára. Nap mint nap követelte, hogy a Budapestről még el nem vitt 220 000 zsidót engedjem deportálni, mert Sztójayékkal erre megállapodást kötöttek. A megállapodás szövege a kezemben volt és úgy szólt; ha nem is külföldre, de legalább Budapestről vigyék el a zsidókat. Erre azt mondottam magamban, addig amíg lehetséges, szabotálni fogom ezt, amit az utolsó napig meg is tettem. Húzó-halasztó ígéretekkel keresztül tudtam vinni, hogy az én kormány-működésem alatt tudtommal legalább is zsidót Budapestről nem deportáltak.

Nagy pol. ügyész: Mi történt a letartóztatott baloldali politikusokkal?

Lakatos: Én azt követeltem a németektől, hogy adják ki a letartóztatott törvényhozókat, ők meg azt követelték, hogy a zsidókat szállíttassam ki Budapestről. Nem akarok dicsekedni, de meg kell mondanom, hogy amit én követeltem, az sikerült, amit Veesenmayer követelt, nem hajtottam végre. Kiszabadítottam ifj. Tildy Zoltánt, Bajcsy-Zsilinszky Endrét, aki, sajnos, később merészen a halálba rohant, ehhez hozzátehetem még: Peyer Károlyt, Laky Dezsőt és Baranyai Lipótot. A többi névre nem emlékszem.

Elnök: (...) A vádlottaknak van-e kérdésük vagy észrevételük?

Kemény: (...) Faragho Moszkvába való kiküldésének terve mikor merült fel?

Lakatos: A kormányalakításkor az első napokban megmondottam, hogy őreá mint oroszul tökéletesen beszélő emberre szükségem lesz, de előre sajnálom, hogy mint csendőrfelügyelőt nélkülözni fogom, minthogy az előre látható belső mozgalmak miatt éppen idehaza nagy szükségem lenne rá, de kénytelen leszek kiküldeni.

Elnök: Ezt már szeptember 20-át megelőzően közölte?

Lakatos: Hogyne.

Elnök: Szeptember 20-a körül került kiküldésre?

Lakatos: Igen.

Elnök: A megesketés tárgyában indítványt kérek.

Ügyészek: Indítványozzuk.

Klumák István dr. védő: A büntető perrendtartás 221. §-ának 1. és 5. pontja értelmében ellenezzük.

Elnök: A népbíróság elrendeli a tanú megesketését. (Lakatos Géza a hamis eskü következményeire történt figyelmeztetés után leteszi az esküt vallomására.)

Elnök (Lakatoshoz.): Köszönöm, eltávozhat, kérem maradjon benn a teremben és holnap is tartózkodjék itt. Lakatos eltávozik az emelvény elől. (Lelkes taps.)

Ambrózy Gyula tanúkihallgatása

Ezek után az elnök dr. Ambrózy Gyulának, a kabinetiroda főnökének kihallgatását kezdte meg. Első kérdése: mikor értesült a tanú először arról, hogy a Kormányzó vagy a kormány fegyverszüneti kísérletet tesz?

Ambrózy: Júniusban értesültem arról, hogy Svájc felé próbálkoznak, azonban ez az út járhatatlannak bizonyult azért, mert Svájcban a Szovjetnek nem volt diplomáciai képviselete. A következő lépés az volt, hogy Náday vezérezredes Rómába utazott ki. Közben a Szovjetunióban tudomást szereztek erről a lépésről és Miklós vezérezredeshez, az 1. hadsereg paracsnokához üzenetet küldtek, hogy amennyiben fegyverszünetet akarunk, úgy a megbízottak ott átjöhetnek. A Kormányzó erre bizonyos személyeket kiküldött, hogy állapítsák meg, járható-e az az út? Időközben a Kormányzónál megjelent báró Bánffy Dániel, a volt földművelésügyi miniszter a sógorával, Zichy gróffal, aki határbirtokos volt és közölte, hogy ott a megbízottak könnyebben átkelhetnek. Erre Kudar ezredest küldték ki, lépjen érintkezésbe az oroszokkal. Kudar jelentései kielégítők voltak. A Kormányzó erre elhatározta, hogy Besztercebányára, az ottani partizáncsapatoknál lévő szovjet alezredeshez menjenek ki a küldötteink, hogy onnan továbbrepülhessenek Moszkvába.

A kiküldöttek szeptember vége felé el is indultak, mégpedig Teleki Géza gróf, Szent-Iványi Domokos és mint főkiküldött Faragho vezérezredes.

– Az elnök kérdéseire válaszolva Ambrózy kijelentette, hogy mindezt magától a Kormányzótól tudja, sőt az ezzel kapcsolatos útleveleket, megbízóleveleket, stb. sajátkezűleg állította ki, miután az egész ügyet szigorúan titokban kellett tartani. Lakatos megemlítette neki, – mondta Ambrózy – hogy rajta kívül a kormány tagjai nem tudnak a megbízottak elutazásáról. –

Elnök: Azt tessék megmondani, hogyan lehet, hogy ennek ellenére hírek szivárogtak ki, különösen a Hungarista Mozgalomhoz arról, hogy fegyverszüneti tárgyalások indultak?

– Ambrózy válaszában utalt arra, hogy a németeknek mindenütt lehettek kémjeik, de belül is kellett árulónak lenni. A tárgyalások anyagairól a Kormányzó rádió útján értesült. A rádió adóvevő a királyi palotában volt. A rejtjelzést a kormányzóhelyettes özvegye, ifj. Horthy Miklós és Tost szárnysegéd végezték. A válaszok katonai részét Vattay, a politikai részt én szövegeztem meg – mondta Ambrózy.

Elnök: És mikor kapott megbízást, felhatalmazást Faragho arra, hogy fegyverszüneti egyezményt írjon alá és milyen feltételekkel?
Ambrózy: Ezt pontosan, naptár szerint megint nem tudnám megjelölni, de 8-ika körül lehetett.
Elnök: Október 8-ika körül?
Ambrózy: Igen. Az az üzenet jött Moszkvából, hogy az oroszok közölték a fegyverszüneti feltételeket, amelyek lényegileg a Romániának adottakkal egyezőek: a trianoni határokra kell viszszavonulni, éspedig a magyar közigazgatásnak is és bizonyos hadikárpótlás szerepelt.
Elnök: És hogy meg kell támadni a németeket?
Ambrózy: És meg kell támadni a németeket. Azonnal hadat üzenni és megtámadni.
Elnök: Nem volt ebben az is, hogy Magyarország független ország marad?

Ambrózy: A magyar szuverenitásra is volt valami biztosíték.

Elnök: Szóval biztosíték volt a magyar szuverenitásra is?

Ambrózy: Természetesen, igen.

Elnök: Tessék tovább folytatni.

Ambrózy: Amikor ez az üzenet megjött, ezt technikai hiba miatt még másnapra kérték megismételni, másnap azután én a Kormányzónak referáltam és megadta az engedélyt. Azonnali választ kértek, mert különben nem foglalkoznak tovább Magyarország ügyével. Én a Kormányzó úrnak ezt referáltam és a Kormányzó úr megadta az engedélyt arra, hogy rádió útján közöljük a szóbeli felhatalmazást és egyúttal az általam előkészített írásbeli meghatalmazást is aláírta, mert kifejezetten írásbeli meghatalmazást kértek...

Elnök: Az oroszok?

Ambrózy: ...a fegyverszüneti egyezmény aláírására a tárgyalásra szólón felül. Ezt a felhatalmazást azután Miklós Béla vezérezredes vette magához és egy katonatiszt kiszállította az arcvonalra és onnan átkerült az oroszokhoz.

Elnök: Mikor?

Ambrózy: Ez október 10-ike körül lehetett, mert 12-én történt a fegyverszünet aláírása.

Elnök: Azt honnan tetszik tudni, hogy 12-én megtörtént az aláírás? Szintén a rádiójelentésből?

Ambrózy: Arra nem emlékszem, hogy a rádiójelentés ezt kifejezetten dátum szerint mondta-e, de utólag beszéltem Faraghoval és ő elmondta, hogy 12-én történt az aláírás.[31].

Elnök: Mindenesetre azonban amikor a 15-i események időpontja elérkezett, akkor Önök már tudatában voltak annak, hogy az aláírás megtörtént?

Ambrózy: Hogy a fegyverszünet meg van kötve.

Elnök: Hogy az aláírás is megtörtént Faragho részéről, annak tudatában voltak?

Ambrózy: Volt valami, emlékszem. Úgy tudom, a jelentésben volt valami, hiszen mi elküldtük a szóbeli felhatalmazást. Nem emlékszem határozottan, hogy olvastam-e a jelentésemben, de kellett benne lennie.

Elnök: Szóval kellett benne lennie, mert október 15-én abban a tudatban voltak, hogy Faragho Gábor az időközben kiküldött írásbeli felhatalmazás alapján aláírta a fegyverszüneti megállapodást? Ezt határozottan tetszik így vallani?

Ambrózy: Ezt határozottan.

Elnök: (...) Szeptember 10-én mi történt a titkostanácsosi összejövetelen?

Ambrózy: A titkostanácsosi összejövetelen a Kormányzó kijelentette, hogy elérkezettnek látja az időt, hogy fegyverszünetet kössön és kérte az urak véleményét. A megállapodás az volt, hogy fegyverszünetet kell kötni. Másnap volt a minisztertanács.

Elnök: Mi volt a kormány állásfoglalása?

Ambrózy: A minisztertanács ellenezte. A Kormányzó akkor közölte velük, hogy ő ezzel nincs megelégedve. Ezután tartatott egy családi tanácskozás, amelyen részt vett a Kormányzó hitvese, a menye, a fiatal Horthy Miklós, a testőrparancsnok, Lázár Károly, Vattay, a katonai iroda főnöke és én.

Elnök: Bakayval a Kormányzó közölte ezt?

Ambrózy: Úgy értesültem, hogy a moszkvai kiküldetésről a Kormányzó neki említést tett.

Elnök: Ez még egyelőre nem a moszkvai kiküldetés, az egyelőre még csak ennek a családi tanácskozásnak mondható értekezletnek az eredménye.

Ambrózy: Ez után a családi tanácskozás után kezdődött a moszkvai kiküldetés.

Elnök: Ez után a tanácskozás után a Kormányzó tett valami közlést?

Ambrózy: Nem hiszem.

Elnök: Lakatos Géza, tudott Ön erről?

Lakatos: A Kormányzó úr azután engem este odahívott és azt mondta, hogy személyemre és a kormány összeállítására való tekintettel, miután teljes bizalommal viseltetik a működésünk iránt, az én lemondásomat, amely amúgy is formai volt, nem fogadja el, mert tudja azt, hogy intencióinak a szellemében a további előkészületeket most már a fegyverszünet megkötésére vagy megindítására harmóniában fogjuk megtenni.

Elnök: Ezen a családi tanácskozáson szó volt erről?

Lakatos: Nem.

Elnök: Szóval ilyeténképp fejezte ki az álláspontját, hogy változatlanul ragaszkodik a fegyverszüneti lépések folytatásához?

Lakatos: Igen.

Elnök: Így érkezett el Faragho kiküldetése után október 14-ike. Október 14-én mi történt?

Ambrózy: Október 14-én hívatott engem a Kormányzó úr és közölte velem, hogy a proklamációval – amely már előzőleg, néhány nappal előbb készen volt – és a fegyverszünetnek a németekkel való közlésével tovább nem vár, a helyzet már olyan, hogy ezt nem halaszthatja tovább, és megbízott azzal, hogy vasárnap délelőttre koronatanácsot hívjunk össze. És még egy parancsa volt a Kormányzónak, az, hogy a proklamáció közzétételének foganatosítása iránt is intézkedjem. (...)

Elnök: Szóval Ön még 14-én utasítást adott a rádiónak is?

Ambrózy: Igen. Hlatkynak, a sajtókormánybiztosnak utasítást adtam, hogy másnap reggel jelentkezzék nálam és helyezze készenlétbe a rádiót és az állami nyomdát. 15-én reggel át is adtam neki azzal, hogy abban az esetben olvassák be, ha erre tőlem telefonon üzenetet kapnak. Egyúttal a testőrség parancsnokát is felkértem, adjon melléje megfelelő karhatalmat, hogy esetleg karhatalom útján a beolvasást foganatosítani lehessen.

A másnapi koronatanács programját én állítottam össze. E szerint a Kormányzó először közli, hogy fegyverszünetet köt és aztán kérdezze meg egyenként a kormány tagjait, hogy ki vállalja vele együtt a felelősséget. Ezután én ismertetem a proklamációt a fegyverszünetet már elvállaló miniszterekből alakított kormány előtt, és ismertetem a fegyverszüneti tárgyalást.

A Koronatanácson a Kormányzó kijelentette, hogy ő fegyverszünetet köt és mindenkit felhívott, nyilatkozzék, követi-e őt ezen az úton. A miniszterelnök úr szólalt fel és úgy emlékszem, hogy a vezérkar főnöke ismertette a katonai helyzetet. Ezután az egyes miniszterek nyilatkoztak.

A nyilatkozatok azonban – beszédekkel kísérve – sokáig tartottak, így már nem került sor arra, hogy akár a proklamációt, akár a fegyverszüneti tárgyalásokat ismertessem, mert megérkezett Veesenmayer. Amikor Veesenmayer jött, a Kormányzó úr fogadta és közölte vele, hogy fegyverszünetet köt. Amikor visszajött a Kormányzó, engedélyt adott a proklamáció beolvasására. Én erre telefonon intézkedtem. A kormány eskütétele közben megjelent egy német megbízott, emlékezetem szerint Rahn, akit

Hitler külön kiküldött, nyilván azért, hogy a Kormányzót eltanácsolja ilyen lépéstől. A Kormányzó fogadta, de már akkor közölte Hlatkyval, hogy a beolvasás mehet. A proklamáció beolvasása után megbeszélés nem volt.

Délután a Távirati Iroda két embere volt fenn, akiknek a Kormányzó úr viaszlemezre mondta be saját hangján a proklamációt. A viaszlemezt én magamhoz vettem és eltettem a kabinetiroda egy fiókos szekrényébe. Ez persze elveszett.

A Kormányzó fogadta a miniszterelnököt, a külügyminisztert és Rakovszky Iván minisztert azzal, hogy miután délelőtt nem volt idő a fegyverszünet részleteinek ismertetésére, ott fogom előttük ismertetni a fegyverszünet részleteit. Ez meg is történt. A miniszterek meg voltak lepve azon, hogy tulajdonképpen már a fegyverszünet megkötésére ad felhatalmazást. (...)

A nap folyamán azután katonai részről Vattaytól kaptam olyan értesüléseket, úgy öt, fél hat tájban, hogy letartóztatták Aggtelekyt, később hallottam Lázár Károlytól, hogy a csendőrség és a rendőrség is átállt. Vattay azt mondta, hogy a helyzet reménytelennek látszik. Éjjel azután, éppen amikor le akartam pihenni, Vattay bekopogott a szobámba, kihívott és közölte velem, hogy mivel a helyzet abszolút reménytelen, a németek olyan túlerővel lépnek fel, hogy az ellenállásnál abszolúte nincs kilátás a sikerre, célszerű volna, ha a Kormányzó úr kvázi a német követség védelme alá helyezné magát. (...)

Elnök: Ön azt mondta a nyomozás során, hogy ezután mentek át Lakatoshoz.

Ambrózy: Ez tévedés.

Elnök: Szóval fordítva volt.

Ambrózy: Átmentünk a miniszterelnök úrhoz. Ott Vattay előadta elgondolását és én hozzáfűztem azt, hogy arról lehet szó, hogy a Kormányzó úr az ügyek vitelétől visszavonul, ahogyan én a Kormányzó úr álláspontját ismerem, mert ő kifejezetten lemondásra nem hajlandó.

Elnök: Ki vetette fel ezt a kérdést, hogy kimondottan lemondásról legyen szó?

Ambrózy: Ezt csak én fűztem hozzá.

Elnök: Szóval a védelem alá helyezés szükségszerű következményeivel kapcsolatban.

Ambrózy: Igen, hogy miről lehet szó. Felmerült az a gondolat, hogy a Kormányzó esetleg nevezzen ki egy miniszterelnököt. Erre én a leghatározottabban kijelentettem, hogy erről nem lehet szó. A Kormányzó nem nevezne és nem is nevezhetne ki ilyen miniszterelnököt, mert ezzel a továbbiaknak az alkotmányosság látszatát adná meg.

Elnök: Igen. Ugyanaz, ami tragédia volt március 19-én.

Ambrózy: Csakhogy akkor volt még...

Elnök (Közbevág.): Mindegy már, ezekről a dolgokról ne beszéljünk.

Ambrózy: (...) Másnap reggel úgy negyed hat óra körül lehetett, amikor Tost szárnysegéd mindenkinek az ajtaján bekopogott, mondván, hogy ostrom készül a Vár ellen, tessék felkelni. Ekkor a palota nagy lépcsőházában találkoztunk mindannyian, oda jöttek le a Kormányzó és családja is. A család nőtagjai hamarosan elmentek autón a nunciatúrára, a Kormányzó úr és Vattay ott maradt.

Vattay – ezt ő maga mesélte el nekem, mert másnap néhány percig tudtam vele beszélni – kapacitálta a Kormányzót, hogy mégse legyen ellenállás, hanem fogadja el ezt a megoldást. Akkor történt a Kormányzó úr rábeszélése. Ezt Vattay közölte másnap.

Elnök: Szálasi Ferenccel nem találkozott az október 15-i és azzal kapcsolatos események folyamán?

Ambrózy: Nem. Én Szálasi Ferenccel egyetlen egyszer találkoztam.

Elnök: Az augusztus 29-i kihallgatásnál?

Ambrózy: Az ő audienciáján. Augusztusban ugyanis a Kormányzó azt mondta nekem referálás alkalmával: fogadni akarom Szálasi Ferencet. Megrökönyödve néztem rá és amikor észrevette, hogy csodálkozom a dolgon, azt mondta: igen, hazafias érzésére akarok appellálni, nehogy valami ostobaságot kövessen el. Ezenkívül azt a diszpozíciót tette, hogy ennek a kihallgatásnak titokban kell történnie, abban a formában, hogy Szálasi engem keres fel, nehogy propagandisztikus célra felhasználható legyen. Így is közöltem ezt Szálasiékkal, hogy a Kormányzó fogadni akarja, de hozzám jönnek hivatalosan. Az audiencia napján azután tényleg beállított hozzám Szálasi. Megjegyzem, én azt vártam, mivel én őt soha nem is láttam, csak az írásait ismertem, hogy valami fanatikus arcú, lobogó szemű vézna ember jelenik meg előttem. E helyett belibegett egy köpcös, mosolygós ember, úgyhogy inkább svihák, mint fantaszta benyomását keltette. (Élénk derültség és taps.)

Elnök: Csendet kérek!

Ambrózy: Eme benyomásomat megerősítette az is, hogy amikor hozzám bejött, lojalitástól csepegő nyilatkozatokat tett a Kormányzó úrról, az audiencia után pedig kifejtette előttem, hogy ez felejthetetlen impressziót tett rá. Másnap azután referáltam a Kormányzó úrnak s erre tereltem a beszélgetést. A Kormányzó úr azt mondta, mikor kérdeztem, hogy sikerült-e valamire rávenni, hogy: „Eh, ezzel az emberrel nem lehet beszélni, ez mindig a magáét hajtogatja." (Derültség.)

Elnök: (...) A következő kérdést mind a két tanú úrhoz intézem még egy ellentét tisztázására. Lakatos tanú úr azt mondotta, hogy mikor Vattay fent volt nála először Ambrózy tanú úrral együtt volt.

Lakatos: Igen.

Elnök: Azt mondotta, hogy ekkor Vattay altábornagy olyan tervéről tett említést, mint amellyel a Kormányzóhoz fog menni, hogy a Kormányzó a németeknek adja át a hatalmat. Ezt kifejezetten megkérdeztem vezérezredes úrról, hogy a németek és nem Szálasi kezébe adják át a hatalmat és így vonul vissza. Ezt a kérdést feltettem Ambrózy tanú úrhoz is, aki azt mondja, erről nem volt szó, hogy kinek adja át, kinek nem, csak arról volt szó, hogy visszavonul és védelmet kér.

Lakatos: Én azt hiszem, hogy Ambrózy tanú úr emlékszik jobban. Minálunk ugyanis az ezt követő szűkebb tanácskozáson ilyen ideák felmerültek, de nem merem állítani, hogy Vattay beállítása így hangzott volna. Ő a Kormányzó személyi biztonságát célzó olyan javaslatról beszélt, hogy a Kormányzó a Német Birodalom védnökségét kérje maga és családja számára.

Elnök: Kinek a távozása után?

Lakatos: Mikor Vattay elment, hogy a Kormányzót felkeresse, akkor tárgyalhattunk erről.

Elnök: Kik voltak ezen a tanácskozáson jelen?

Lakatos: Csatay miniszter, Hennyey külügyminiszer, Rakovszky közoktatásügyi miniszter, Schell Péter és Fáy István.

Elnök: Azt tessék megmondani, ha azon túlmenőleg, hogy a Kormányzó visszavonul és német védelmet kér, nem volt szó arról, hogy mi történjék a hatalommal, ki kapja, mégis valamiféle feltevésben éspedig tárgyi alapon nyugvó feltevésben kellett Önöknek lenniök, hogy a hatalom kinek a kezébe kerül.

Lakatos: Ez nem volt világosan kialakulva, nem tudtuk, hogy mi fog történni a következő órákban. Az én elgondolásom az volt, ezért foglalkoztam a hajnali minisztertanács tervezetével, de a németek egy ilyen trükk formájában letartóztattak...

Elnök: De mi volt a terv és a szándék, hogy mi lenne kívánatos. Mi lesz akkor? Köd előttem köd utánam, a Kormányzó visszavonul. Mit gondoltak mi lesz, a németek veszik át a hatalmat vagy Szálasi jön?

Lakatos: Őszintén szólva az egész Vattay-féle javaslat annyira meglepett, nem az erőviszonyok miatt, hanem a Kormányzó egyéniségét és személyiségét ismerve, úgy hogy én ma nem tudnám megmondani.

Elnök: Szóval nem is számolt vezérezredes úr komolyan ezzel a kérdéssel. (Ambrózyhoz): Tanú úrhoz ugyanezt a kérdést intézem.

Ambrózy: Arra gondoltunk, hogy a németek egyszerűen intézkedni fognak.

Elnök: Hogyan?

Ambrózy: Odahelyeznek valakit.

Elnök: Szóval kifejezetten valamilyen irányban nem is számoltak ezzel a lehetőséggel.

Ambrózy: Konkrét kifejlést nem céloztunk. Úgy gondoltuk, hogy a németek odaállítanak valakit a magyar állam élére, ami nyilvánvalóvá teszi...

Elnök: Szóval ami az alkotmányosság látszatát is nélkülözi. A további nem érdekelte az urakat. – Van kérdés a népbíró urak részéről? (Nincs.) Ügyész urak részéről? (Nincs.) Védő urak részéről. (Nincs.) Vádlottak kérdése, észrevétele? (Nincs.) A megesketés tárgyában indítvány?

Frank népügyész: Kérem a megesketését.

Elnök: Védő urak? (Nincs indítvány.) A népbíróság elrendeli tanú megesketését.

(Ambrózy Gyula leteszi az esküt vallomására.)

Elnök: Tanú urak eltávozhatnak. Ismételten kérem Lakatos vezérezredes úr megjelenését holnap reggel 9 órára, mert esetleg, szükség lehet kihallgatására. A főtárgyalást félbeszakítom, holnap reggel fél 9 órakor folytatjuk.

(A tárgyalás 15 óra 38 perckor végződött.)

Szálasi naplójegyzete

II. 19. Főtárgyalásom tizenkettedik napja. Kezdődött 9 h 30', végződött 15 h. Megkezdődtek a tanúkihallgatások. Első tanú Lakatos Géza, az utolsó miniszterelnök. Vallomása teljesen kiegészíti az én és a vádlott-társaim vallomását. Lényege: 1./ a Kormányzó puccsszerűen akarta a fegyverszünetet végrehajtani, 2./ A Kormányzó önként adta át magát a németeknek, önként kérte a német védelmet, 3./ A Kormányzó a németeknek adta át a hatalmat, hogy ezek jelöljenek ki egy miniszterelnököt, 4./ Kormányzó lemondása kényszer nélkül történt. Lakatos vallomása oly visszatetsző volt, hogy mélységes undor vett rajtam erőt. Ha én hatalomban lennék, azonnal letartóztatnám a többi általa felsorolt tanúkkal együtt és a vádlottak padjára ültetném. Hogy nem sülyed (sic!) a föld alá, hogy mindezt a mocskot el meri mondani, mégpedig olyan hangnemben, annyira fölényeskedve, mintha ezért már életében is szobor járna neki. A tárgyaláson részt vevő külföldieknek szép véleményük lesz a magyar nemzet felelős vezetőiről 1944. október 15. előtt. Utána Ambrózy, a volt Kormányzó kabinetirodájának főnöke jött sorra. Kezet foghat Lakatossal. De már mint jogász beszél. Tekergőzik, mint a féreg, de lényegében ugyanazt mondja, mint Lakatos. Mind a két tanút a bíróság megeskettetí. Közönség és a többi, már említett részek magatartása minősíthetetlen.

Idő derült, hideg, szeles.

Tizenharmadik tárgyalási nap
1946. február 20.

Dr. Jankó Péter elnök: A népbíróság most tanúként fogja kihallgatni Lázár Károlyt.

Lázár Károly tanúkihallgatása

Elnök: Altábornagy úr, Ön 1944. október 15-én a testőrség parancsnoka volt?
Lázár: Igen.

A tanú elmondta, hogy az akkori eseményekről 14-én délután szerzett először tudomást. A Kormányzó magához hívatta, s azt a parancsot adta; készítse elő a Vár védelmét.

Az elnök további kérdéseire Lázár kifejtette, hogy csak félhivatalosan szerzett tudomást a készülő proklamációról. Ő megtette az intézkedéseket, vagyis összpontosította az egész testőrséget a Várhegyen részben a palotában, részben a Nádor-laktanyában. Lázár elmondta: „A testőrség kétféle volt. Először a régi testőrség, a darabont testőrség utóda, amely csupa továbbszolgáló altisztből állott. Ennek létszáma kétes volt. Azonkívül volt egy csapatnak számító önálló zászlóalj, amelynek testőrlövész zászlóalj volt az elnevezése. Ez tulajdonképpen frontalakulat volt, korszerűen volt felszerelve. A létszáma nem volt teljes, 643 fő volt. A régi testőrségnek volt ötven géppisztolya, kézigránátja és puskája, azonkívül géppuskája, négy légvédelmi géppuskája és golyószórója. A frontalakulatnak volt két harckocsija. Volt azonkívül még egy kombinált század, nehézfegyver-század volt a neve. Volt 4 páncéltörő és 4 aknavető. Volt még egy géppuskaosztag, 6 géppuskával. Más fegyverzet nem volt. Az őrzászlóaljnak vállfegyvereik voltak csak, géppuskákat csak az utolsó hónapban kaptak, amikor belső zavargásoktól kellett tartani."

Jankó elnök október 15-éről tett fel kérdéseket.

Lázár: Reggel egy testőr fedezete mellett egy kocsit bocsátottam rendelkezésére ifjú Horthy Miklósnak, aki előző este már kért, hogy ugyanazt a kocsit bocsássam rendelkezésére, amelyet előzőleg használt. Én figyelmeztettem, hogy másnapra események várhatók, jobb lenne, ha a Várban maradna. De azt mondta, hivatalos ügyben dolga van Pesten, tárgyalnia kell és rövidesen visszatér. Erre a kocsit rendelkezésére bocsátottam három testőrrel. Reggel fél tíz előtt lehetett, amikor valami robbanást hallottam. Gondoltam, hogy ez kapcsolatban áll ifjabb Horthy Miklóssal. Telefonon érdeklődtem. Ezután feljött az egyik testőr, aki a kocsit kísérte és jelentette, hogy megtámadták őket lent a Piarista épületnél vagyis helyesebben az Eskü-téren. Kérdeztem, ki támadta meg őket. Azt a választ kaptam, hogy sok német is volt, de sárgacsillagos civilek is voltak. Nagy lövöldözés támadt, sorozatokat adtak le a gépkocsira. Erre kiugráltak a testőrök, az egyik felvette a harcot, aki tüdőlövést, a másik pedig veselövést és haslövést kapott. Megsebesülve, a földön fekve dobta ki a kézigránátot.

Tehát a sofőr feljött, az eset után tíz perccel és jelentette az egészet. Erre máris indult két harckocsi és egy különítmény, amely készültségben volt, egy alezredes, utána meg egy ezredes. (...) A Kormányzónak 11 órakor jelentettem a hallottakat.

Elnök: Tizenhárom órakor hangzott el a proklamáció a rádióban. (...) Mi történt a hadtestparancsoksággal?

Lázár: Elhangzott egy rádióközlemény, melyet a vezérkar főnöke nevében adtak le. (...) Vattay közölte velem, hogy kiadták a jelszót és a hadparancsot a proklamáció végrehajtására.

Elnök: Összeegyeztethető volt-e ez a Vattay által közölt helyzet azzal, ami a Vörös János-féle rádióbemondásban jelentkezett?

Lázár: Mindenesetre meglepetés volt.

Elnök: Igyekezett Vörös Jánossal összeköttetésbe jutni?

Lázár: Ő azt hiszem, hogy egy órakor még ott volt, akkor elment, én csak a főhadsegédhez mentem, és ő azt mondotta, hogy ennek nincs jelentősége, hogy nem változtat a helyzeten. Azután átküldtem egy Koós nevű főhadnagyot testőrkíséret mellett Aggteleky hadtestparancsnokhoz, hogy a helyzetről kérek tájékoztatást telefonon és írásban is. Ez körülbelül négy után volt. A főhadnagy úr nem jött vissza, csak nagy nehezen, két és fél óra múlva tudott kiszabadulni. (...)

Elnök: Arról nem szerzett értesülést, hogy Hindy Aggtelekyt letartóztatta és átvette a hadtestet?

Lázár: Október 15-én értesülést erről nem kaptam. Teljes bizonytalanságban voltam a helyzetről.

A tanú ezután az elnök kérdésére elmondta, hogy este a helyzet kezdett súlyosbodni. Nyolc óra tájban Latorczay ezredes hívta fel az Andrássy-laktanyából. Latorczayt még a nyár folyamán rendelték fel Pestre karhatalom ellátására. Két könnyű zászlóalja volt és a Ceglédi-úti hídfőben foglalt állást, amikor az orosz ék már betört Kecskemétre. Latorczayt ekkor berendelték Pestre és oda este érkezett meg. Telefonon felhívott – mondta Lázár – és kérdezte, hogy tulajdonképpen mi a helyzet. Jelentkezett a hadtestnél és ott nagyon furcsa választ kapott. Telefonon azonban többet nem tudott mondani, csak azt kérdeztem – folytatta Lázár – hogy mérvadó-e az eskü. Erre azt a választ adta, hogy csak részben. Ő azonban ragaszkodik tett esküjéhez és ezt fogja végrehajtani.

Ez körülbelül nyolc óra tájban volt. Fél tízkor lelőtték őt, valamint még két alezredest és két utászfőhadnagyot.

Latorczay meg is halt, három lövést kapott.

Elnök: Kik lőtték le?

Lázár: Az első pótezred parancsnokának alantasai. Betörtek a laktanyába.

Még délután körülberül hat óra tájt adtam parancsot a Várhegynek lezárásra és aknák lerakására. A feladatom ugyan csak az volt, hogy a palotát és a miniszterelnökséget megvédjem, azonban a helyzet úgy hozta magával, hogy az egész Várhegyet lezárattam, miután ez egy előbbi terv volt, amit még Bakay altábornagy kidolgozott. Az alárendelt Gaál ezredes még saját elhatározásából a budai telefonközpontot is megszállta.

Elnök: Így érte el az este. Éjszaka történt valami jelentős dolog?

Lázár: Robbant talán egy-két akna és egy nyilas főhadnagyot teljesen széttépett. Nem tudom, mikor volt, de a jelentés már sötétben érkezett meg.

Elnök: Hol tépte szét?

Lázár: Az Ostrom utcánál. A másik akna lent, a Palota-kertben robbant.

Elnök: Hogyan került a nyilas főhadnagy az Ostrom utcába?

Lázár: Az aknazárat kezdte piszkálni.

Elnök: Ja, ráment az aknára. Értem. Azután?

Lázár: Nem tudom pontosan, hét óra vagy nyolc óra körül Bach altábornagy, aki a 21. német páncélos hadosztály parancsnoka volt, telefonált nekem és kvázi egy ultimátumot adott, hogy 11 óráig szedjük fel az aknákat, különben ő páncélosaival megindul. Hosszadalmas beszélgetés folyt le közöttünk telefonon. Ő azt mondta, hogy ő katona, én is az vagyok és hogy – amint mondta –: „In die innenpolitischen Angelegenheiten mische ich mich nicht ein". [Magyarul: „A belpolitikai ügyekbe nem avatkozom be" – K. L.] Mondtam, hogy én csak parancsot teljesítek, talán holnap reggel majd felszedjük az aknákat.

Elnök: Szóval nem szedték fel az aknazárat?

Lázár: Nem. Akkor már körülbelül 10 óra volt. Lenn a kabinetiroda főnöki helyiségében ott volt Csatay honvédelmi miniszter, Tost Gyula szárnysegéd, Ambrózy, azután Lakatos, Hennyey és még többen. Valamelyik az urak közül azt mondta, hogy a német követ tiltakozik, mert az aknák által szabad mozgásában akadályozva van. A német követség és az SS-parancsnokság ugyanis szintén a zárógyűrűn belül volt.

ELnök: Igen.

Lázár: Azt mondták, hogy kell valamit csinálni, mert hát a követ tiltakozik. Én ezt rögtön megjelentettem legfelső helyen, mire a Kormányzó úr azt a parancsot adta nekem, kérdezzem meg a német követet, hol akar távozni és azon a helyen az aknákat szedjük fel. Erre megint lementem a kabinetirodába s onnan telefonáltam a német követségre. A német követtel beszéltem. Kérdeztem, hol akar távozni, mert ott fel fogjuk szedni az aknákat, természetesen amennyiben a páncélosok nem futnak fel. Ebbe ő belement és szó szerint azt mondta németül: „Seitdem ich hier bin, tu'ich alles nur im Interesse Ihres Landes." [Magyarul: „Amióta itt tartózkodom, mindent csak az Önök országa érdekében teszek." – K. L.]

Elnök: Hazudott. (Derültség.) Szóval, hogy amióta itt vagyok állandóan mindent az Ön országa érdekében csinálok.

Lázár: Igen. Azt mondta, hogy bár ő jó sportember és szívesen gyalogol, mégis nagyon nehéz neki megkerülnie az aknamezőt, amire azt mondtam, kerüljék meg autóval. Odáig autón is elmehet, ott majd átvezetik és majd megint szálljon autóba és úgy menjen tovább.

Elnök: Egy közbevetett kérdésem volna Altábornagy Úrhoz. Ön katona is volt és gondolkodó ember is volt egyben. A kiadott parancs mellett és azzal párhuzamosan mi indokolta ezt a helyzetet? Ez valahogyan nagyon furcsa, mert hiszen akkor már nyilvánvalónak látszott, hogy kenyértörésre került a dolog a magyarok és a németek között. A németek elfoglalták a rádiót és voltak már egyéb jelentések is. Hogyan lehetett ilyen helyzetben szempont az, hogy a német követ mozgási szabadságát biztosítani kell? Ez csak újabb megnehezítése volt egy tragédiának.

Lázár: Ez már politika, ehhez nekem semmi közöm.

Elnök: De éppen ezt kérdezem. Altábornagy Úr nem látta ennek az indokait?

Lázár: Nem.

Elnök: Hát mi volt ez? Ha egyszer már á-t mondtak, ez lett volna a b. A szabad mozgást nem megadni kellett volna kérelmére, hanem még jobban megakadályozni!

Lázár: Én csak mozaikszerűen tudom összerakni magamnak az eseményeket, de a háttere más lehetett.

Elnök: Micsoda?

Lázár: Például az lehetett, hogy egy tárgyalás folyt és ehhez a német követnek szüksége volt arra – amint mondta –, hogy a Svábhegyre menjen és onnan beszéljen a Führerrel. Neki a főhadiszállással kellett beszélnie.

Elnök: A Várból nem beszélhetett volna?

Lázár: Azt már én nem tudom.

Elnök: Ez arra mutat, hogy a vezetők határozatlanok voltak nem mutattak kellő erélyt.

Lázár: Nem hiszem. Ha nézzük a finn példát, ott Mannerheim hónapokig tárgyalt, a végén mégis megegyeztek. Tudtak az ő tárgyalásairól és a németeknek is egy tizenöt napos határidőt szabtak, hogy ürítsék ki az országot.

Elnök: Na azután?

Lázár: Különben is hallottam privátim, hogy Weichs tábornagy, a Balkán-erők főparancsnoka azt az előterjesztést tette, hogy ürítsék ki a Balkánt és Magyarország nagyobb részeit.

Elnök: Szóval ezt hallotta.

Lázár: Azután Veesenmayer megkapta a távozási lehetőséget.

Elnök: Felszedték ott az aknákat?

Lázár: Igen.

Elnök: Mikor?

Lázár: A parancs az volt, kérdezzem meg tőle, hol akar távozni és csak ott szedessem fel.

Elnök: És hol akart?

Lázár: A Bécsi-kapunál.

Elnök: Azután eltávozott.

Lázár: Nem tudom, hányszor ment el és jött vissza.

Elnök: Mikor került sor az összeütközésre?

Lázár: Reggel. Reggel négy órakor kaptam jelentést, de már előzőleg is egész éjszaka folyamán folyt a németek részéről a harcfelderítés. A Vár mindenütt körül volt zárva. Lent a Vár lábánál voltak az erők, a harcfelderítést végző járőrök pedig egészen feljöttek, így például a Siklónál is és másutt is. Látszott, hogy felderítik a terepet. Reggel négy órakor kaptam biztos jelentést, hogy csoportosulnak a támadáshoz és úgy fest a dolog, hogy támadni fognak. Ezt rögtön jelentettem a Kormányzó úrnak.

Elnök: Hány órakor volt ez a jelentés?

Lázár: Négy óra 10 perckor.

Elnök: Mit szólt a Kormányzó?

Lázár: Nem személyesen jelentettem, hanem beküldtem...

Elnök: (Közbevág.) Vattay útján?

Lázár: Nem. Feleségemet küldtem a kormányzónéhoz és a Kormányzó úr is hallotta. Körülbelül öt órakor azután összegyűlt az egész család az előcsarnokban, lent a bejáratnál. Az volt a terv, hogy amennyiben a Várat megtámadják, vagy támadás fenyegeti, akkor a kormányzói család – maga a Kormányzó nem, csak a családja – a nunciatúrára megy. Előállt két autó és a család körülbelül öt órakor át is ment. A kormányzóné nem akart még menni, azt mondta, hogy ott marad. Később azután elbúcsúzott. Az autó visszajött és jelentették, hogy minden rendben van.

Elnök: Beszélt akkor a Kormányzóval Altábornagy úr?

Lázár: Azután beszéltem.

Elnök: Ekkor, öt óra tájban?

Lázár: Igen, igen.

Elnök: Mit szólt ő az éjszaka eseményeihez?

Lázár: Jelentettem, hogy támadás várható, az előkészületeket megtették.

Elnök: Ezt kérdezem: nem szólt ő arról, hogy az éjszaka folyamán Vattay altábornagy volt nála, esetleg Ambrózy Gyula kabinetirodai főnök kíséretében?

Lázár: Egy szót sem.

Elnök: Nem szólt semmit?

Lázár: Nem, sőt azt mondta: itt, történjék bármi, ellenállunk. Ezt mondta reggel öt óra után öt vagy 10 perccel.

Elnök: Közbevetőleg van-e tudomása Altábornagy Úrnak arról, hogy Lakatos Géza tanú vallomása szerint ezen az éjszakán, tehát mindenesetre ezt a reggel öt órai időpontot megelőzően, amelyről most beszélünk, ahol most tartunk, Vattaytól ő azt a jelentést kapta, hogy a Kormányzó hozzájárult Vattaynak ahhoz a javaslatához, hogy mivel a helyzet amúgy is reménytelen, helyezze magát német védelem alá és vonuljon vissza a kormányzói jogkör betöltésétől?

Lázár: Ezt nem hallottam.

Elnök: Lakatos Géza saját vallomása szerint a Vattaytól kapott jelentés nyomán, hogy ez az állítólagos kormányzói nyilatkozat véglegesítve is legyen, Feine követségi tanácsosnak tollba is mondta ezt, aki azután ezt az állítólagos kormányzói nyilatkozatot fel is jegyezte. Tetszik erről tudni valamit?

Lázár: Nem, erről semmit sem tudok.

Elnök: És ebben a helyzetben valószínűnek tetszik tartani, azzal szemben, hogy alig egy vagy másfél órára rá a Kormányzó azt mondta Önnek; „Itt ellenállunk!"? Ez éles ellentét.

Lázár: Én tudom, hogy valami tárgyalás folyt, de hogy mi, azt nem tudtam.

Elnök: Mindenesetre a reggel öt órai kormányzói nyilatkozat nem erre mutatott.

Lázár: Nem. Nem.

Elnök: Tessék tovább beszélni.

Lázár: Erre jelentettem – nem akartam ugyan jelenteni – hogy a 9/II. zászlóalj, háziezredének egyik zászlóalja, amely Mészáros alezredes parancsnoksága alatt a Werbőczi gimnáziumban volt elhelyezve, átállt, láttam, hogy már egyedül az én csoportom számít. Ezért arra az elhatározásra jutottam, hogy minél rövidebb vonalra vonulok vissza. Először a német ultimátumban az a követelés volt, amelyet Bach még előző nap támasztott, hogy vonuljak vissza a Mátyás templomig, mert neki parancsa van a német követség és az SS-parancsnokság felszabadítására. Én azt a javaslatot tettem, hogy visszavonom erőmet rövidebb vonalra és a védőkörletet a legrövidebb vonalon fogom megszervezni. Ehhez hozzájárult, erre eltávoztam az irodából.

Elnök: Ki járult ehhez hozzá?

Lázár: A Kormányzó.

Elnök: Maga a Kormányzó?

Lázár: Vele beszéltem, hogy rövidebb vonalra vonulok vissza, mert hatásosabb lesz a védelem. Alighogy az irodába érkeztem, telefonáltam egy testőr altisztnek, aki a Várpalota déli oldalán lévő parkban volt védőállásban. Jelentette, hogy a németek feszegetik a kaput és készülődnek itt a támadásra. Mondtam, maga tud németül, kiáltson oda nekik, hogy amennyiben valaki belép a kertbe, a tüzet megnyitja. Ez az altiszt egy idő múlva megint telefonált. Akkor segédtisztem vette fel a kagylót és csak annyit hallottam: „Már megkapta a parancsot, hajtsa azt végre maradéktalanul"! – és letette a kagylót. Ezt csak azért tartom szükségesnek itt megmondani, mert ott kezdődött meg a harc először. Ez talán negyed hatkor lehetett. Rögtön utána Lakatos vezérezredes telefonált nekem. Még előzőleg kiadtam a parancsot az északi csoport visszavételére, erre a rövidebb vonalra. Utána rögtön Lakatos telefonált, éspedig azt, hogy egyetlen lövésnek sem szabad esnie, megvan a németekkel a megállapodás. Erre azt feleltem, ez lehetetlen, mert az északi körlet csapatai mozgásban vannak. Beszélgetés közben hallottam, hogy Lakatos németül beszél valakivel és németre fordítja neki. Erre megint ismételte, hogy egy lövésnek sem szabad esnie, mert különben valami borzasztó fog történni. Mondtam, hogy én nem vállalhatom a felelősséget, a csapatok most mozgásban vannak visszafelé. Amennyiben az új védőkörletet elfoglalták, akkor majd ki lehet adni a parancsot, a csapatok oszoljanak széjjel és húzódjanak a kapualjakba és a mellékutcákba.

Elnök: De Altábornagy Úr nem érdeklődött akkor, honnan származik, honnan ered ez a parancs, illetve a fegyverszünet, mikor alig valamivel korábban azt a rendelkezést kapta a kormányzótól, hogy „Ellenállás!"

Lázár: Igen.

Elnök: Erre vonatkozóan Lakatos miniszterelnök szavaiban semmiféle utalás nem történt?

Lázár: Nem. Olyan gyorsan pergett itt le minden. Én visszahívtam.

Elnök: Lakatost?

Lázár: Igen, Lakatost, körülbelül öt perccel később, mert zavaros volt előttem a helyzet, hogy mi van. Azt mondták, már nincs ott a miniszterelnökségen. Kérdeztem, hova ment, azt mondták, a német követségre. Felhívtam a német követséget, de ott is azt mondták, hogy nincs ott. Mondtam, sürgősen akarok vele beszélni, nehogy a németek előnyomuljanak, mert különben itt harcra kerül a sor. Ezt egy német egyén vette fel, nem tudom, ki volt. Azt mondta: „Látom, a kapott parancsot nem teljesíti. Innen látom az ablakból, hogy egy zárt osztag teljes rendben menetel visszafelé." Mondom, igen, az az én parancsomra történik és addig, amíg a helyzet itt nem rendeződik, nem lehet más parancsokat adni. A fontos az, hogy a német előnyomulás álljon meg. Akkor ugyanis még nem nyomultak előre, legalábbis én nem kaptam jelentést. Nagy vitám volt ezzel a némettel. Azután letettem a kagylót és abban a pillanatban hallottam, hogy a díszjelet fújják. Az őrség fegyverbe lépett. A díszjel a régi K. u. K. jelzés volt. Nem tudtam, a nuncius jött-e vagy kicsoda? A nyitott ablakhoz mentem és láttam, hogy két autó távozik. Egy idő múlva cseng a telefon és jelentik a portáról, hogy: „A főméltóságos eltávozott Lakatos kegyelmes úr és a német követ társaságában." Az autó a záróvonalhoz ért a palota előtt közvetlenül. Valaki a hágcsóra állt uniformisban és kiszólt: Lakatos vezérezredes vagyok, a miniszterelnök. Erre beengedték a kocsikat. Azt azután a többi uraktól tudom, akik ott voltak az előcsarnokban, s szemtanúk voltak...

Elnök: Hogyan mondták el ezek?

Lázár: Azt mondták, hogy amikor Lakatos és Veesenmayer odajöttek, egy idő múlva a Kormányzó lejött a lépcsőn, odament Veesenmayerhez és beszélt vele.

Elnök: Hívta le valaki, vagy hogyan?

Lázár: Nem tudom. Valószínűleg telefonáltak neki előbb, mert ő lejött a lépcsőn, ott rövid tanácskozás volt, utána pedig megindult a Kormányzó Lakatos és Veesenmayer kíséretében. Közben azt mondta: „Nem akarok vérontást!"

Elnök: Ki mondta ezt?

Lázár: A Kormányzó úr. „Nem akarok vérontást. Ellenállás nincs!" Ennyit tudok.

Elnök: Ezt ki jelentette Altábornagy úrnak?

Lázár: Ezt később, amikor már a harc megindult – mert addig azt hitték, én is tudom – Hazslinszky jelentette nekem, aki lent volt. De többen hallották, mindenki, aki lent volt. Kilépett az előcsarnokból a Vár udvarára, ott állt egy félszázad, amely a Gaál csoporttól éppen akkor érkezett be egy főhadnagy parancsnoksága alatt, aki itt is van. Körtvélyesi főhadnagy tisztelgett, mire a kormányzó odaszólt neki: „Nincs ellenállás! Ellenállást beszüntetni!"

Elnök: Ezek szerint Altábornagy úr vallomása értelmében reggel öt órakor a Kormányzó még azt jelentette ki: „Ellenállás!"

Lázár: Igen.

Elnök: Körülbelül öt órát mondott?

Lázár: Igen.

Elnök: Háromnegyed hatkor pedig már azt mondja a Kormányzó: „Nincs ellenállás! Nem akarok vérontást!" Hogy ebben a háromnegyed órában mi történt, arról nem tud?

Lázár: Nem tudok.

Elnök: Itt van Lakatos Géza vezérezredes úr?

Lakatos (A hallgatóság sorából): Igen.

Elnök: Kérném idefáradni.

Lakatos (A bírói emelvény elé lép).

Elnök: Mit tetszik ehhez szólni? Öt órakor a Kormányzó azt az utasítást adta Lázár altábornagynak, hogy „Ellenállunk!"

Lakatos: Ha szabad talán visszanyúlnom...

Elnök: (Félbeszakítja): Ez tudniillik nem egyeztethető össze. Ez még inkább arra utal, amire tegnap a három lehetőség közül céloztam, s amire Ambrózy Gyula azt a választ adta, ő azt tartja a legvalószínűbbnek, hogy Vattay Vezérezredes úrnak nem a valóságnak megfelelő jelentést tette, hiszen ő látszott forszírozni azt a gondolatot.

Lakatos: Igen.

Elnök: Most ennek a vallomásnak az ismeretében mit tetszik szólni a dolgokhoz?

Lakatos: Ha szabad azzal kezdenem, tegnap Ambrózy Gyula szájából másfél esztendő után megdöbbenve hallottam, hogy ő nem tud arról, amit velem Vattay akkor éjjel a Kormányzótól visszajövet közölt. Hiszen az egész elvi döntésnek, ennek az egész tragikus fordulatnak ez volt az alapja. Erre tanúképpen bátorkodom hivatkozni Rakovszky Iván közoktatásügyi miniszterre, Hennyey Gusztáv külügyminiszterre, aki jelenleg Németországban van, de remélem, minél előbb előkerül. Tudott róla még Csatay Lajos – sajnos – elhunyt minisztertársam, azután báró Schell Péter belügyminiszter is, aki szintén kinn van.

Elnök: Ők tudják tanúsítani Vattaynak Vezérezredes úron át tett ezt a közlését?

Lakatos: És még egy úr, akiről nem tudom, megvan-e. Akkori miniszterelnökségi államtitkárom, dr. Fáy István elmékezetem szerint szintén jelen volt.

Elnök: Viszont az Altábornagy Úr vallomása ezt élesen cáfolja, mert kizárja Vattay jelentésének helytállóságát az, ha a Kormányzó öt órakor, tehát nyilván ezt követően a testőrség parancsnokának azt az utasítást adta, hogy a harcot folytatni kell. Vezérezredes Úr azt mondja, hogy Ön éppen ezen az alapon, a Vattaytól kapott jelentés alapján diktálta Feinének azt a szöveget és lépett bele azután a további tervek folyamatába, jött el Veesenmayerral a Kormányzóért és mentek el vele együtt.

Lakatos: Úgyhogy merem állítani, ha ez így van, mint ahogyan Tanácselnök Úr sejti, akkor ebben az elhatározásban én, de a kormány tagjai is és mindenki Magyarországon egy végzetes és céltudatos félrevezetésnek voltunk az áldozatai. Ezt leszögezem.

Elnök: (...) Ha a Budapesten állomásozó katonai erők a kormányzói eredeti parancs mellett tartottak volna ki, sikerült volna-e a németeket a nyilaskeresztes pártszolgálatosokkal szemben eltávolítani?

Lázár: A nyilasokkal szemben azt hiszem nagyon könnyen lehetett volna. (...) Az egész tulajdonképpen az átálláson és az áruláson bukott el. Tele volt a hadsereg árulóval. A legénység jó volt, elsősorban a vezérkarban voltak árulók.

Korbasits népbíró: (...) Ön azokat a vezérkari tiszteket, akik október 16-án a Kormányzó álláspontja ellenére is – mint ahogy Ön mondta – az akkori honvédség teljes többségének a véleménye ellenére önként átálltak a németekhez és Szálasihoz, hazaárulóknak tartja?

Lázár: Feltétlenül.

Korbasits népbíró: Akkor Ön Beregfy Károly vezérkari tisztet is hazaárulónak tartja?

Lázár: Hogyne! (Nagy taps a hallgatóság körében.)

Frank népügyész: (...) Nem látom egészen tisztán a 16-i hajnali ellenállást. Mikor és hol történt az első lövöldözés?

Lázár: Az első az volt, hogy a németek felrobbantották, vagy egy páncélököllel vagy mással az egyik kaput, éspedig a kerti kaput, amely a Vár déli oldalán van, a Szebeni Antal tér felől. Ott betódultak. Több testőr megsebesült a robbantástól, s akkor ott sokan betódultak. Erre megnyitották a tüzet és a németek súlyos veszteséggel visszaözönlöttek. Talán öt, hat halott maradt ott és sok sebesült volt. Akkor kézigránátharc kezdődött, végig a falakon keresztül az úgynevezett Sándor-lépcsőig. Ekkor fellángolt a harc a keleti oldalon a Kioszknál, szóval a dunai fronton. Ott hegyivadászok álltak. Ott volt a legnagyobb harc. Azután a nyugati oldalon a Bessenyei-laktanyánál és a kertészetnél egészen a lovardáig. Kikerülték az aknákat és a lovarda felé támadtak.

Frank népügyész: Körülbelül mennyi ideig tartott ez a harc?

Lázár: Körülbelül 20–25 percig. Azt jelentették nekem, hogy a németek 17 embert vesztettek. A németek a Bécsi-kapu felől a legmodernebb és legnagyobb páncélosokkal jöttek.

Nagy pol. ügyész: Mi történt az ütközetek lefolyása után, amikor a tüzet szüntess parancsot kiadta altábornagy úr? Mit csináltak a németek?

Lázár: A legénységet sorakoztatták a Vár udvarán. Nekem Skorzeny mondta, hogy kiadta az utasítást.

Nagy pol. ügyész: Arról nem tetszik tudni, hogy Tost alezredes...

Lázár: Tost alezredes szárnysegéd volt. Ő agyonlőtte magát 16-án hajnalban. Ő állította össze és fejtette meg a chiffre táviratokat. Tost nagyon ideges volt, mert attól tartott, hogy a németek őt elteszik láb alól.

Nagy pol. ügyész: A többi tisztek közül is öngyilkos lett valaki?
Lázár: A tisztjeim közül öngyilkos lett Földes százados. Meghasonlott önmagával. Eleinte németbarát volt. Amikor megtudta, hogy itt harcra kerül a sor a németekkel és kiadtam a parancsot, láttam, hogy a könnyei végigszántják az arcát. A parancsot azonban végrehajtotta maradéktalanul, azután felesküdött Szálasira és azután agyonlőtte magát. (Derültség a hallgatóság körében.) Ugyancsak egy régi testőr, aki még Ferenc József korában szolgált, szintén felesküdött Szálasira, azután meghasonlott magával és Kőszegen agyonlőtte magát.

Csontos Balázs tanúkihallgatása

Csontos Balázs tanút hallgatja ki ezután az elnök.
Csontos a kérdésekre válaszolva elmondja, hogy 1944 októberében a vezérkari főnökség hírközpontjának vezetője volt. Feladatuk a honvédségi táviratok közvetítése volt. Az október 15-i eseményekről a következőket vallotta:

– A Kormányzó szózatának elhangzása után azt a parancsot kapta feletteseitől, hogy a HM-ből és a kormányzóságtól érkező táviratokat nem szabad továbbítani, hanem előbb be kell mutatni. Körülbelül egy vagy két óra felé a honvédelmi minisztériumból hoztak egy táviratot. Ez a hadseregekhez volt címezve és lényege az volt, hogy a március 20-i rendeletet azonnal hajtsák végre. Az aláíró Vörös János vezérezredes volt.

– Talán három perccel a távirat érkezése után lejött a gépterembe Csontos felettese és érdeklődött, megjött-e már a távirat a honvédelmiből. A táviratot átvette azzal, hogy nem kell továbbítani.

– Később, négy-öt óra felé egy táviratot vitt be Szörényi vezérkari századosnak, akkor hallotta, amint Szörényi gépírónőjének diktált egy táviratszöveget. Ennek értelmében a rádióban elhangzott kormányzói beszédben fegyverszünetről nincs szó, hanem csak tárgyalásokról s ezt úgy kell értelmezni, hogy a harcot tovább kell folytatni, aki a fegyvert leteszi, agyon kell lőni.

– Később Szörényi behívatta őt azzal, hogy ezt a táviratot továbbítani kell a hadseregparancsnokokhoz, illetőleg létesítsen összeköttetést a három hadsereggel. Először az első hadsereg jelentkezett, amit Csontos távbeszélőn jelentett Szörényinek. Szörényi átjött a gépterembe az előbb említett távirat szövegével. A távirat nem volt a vezérkari főnök által kiadványozva, bár Vörös János neve alatt lett kiadva. Csontos felhívta erre Szörényi figyelmét, de az kijelentette, hogy ennek ellenére továbbítani kell. Csontos a távírógép mellett állott s látta, hogy továbbította a táviratot mind a három hadseregnek. Utána a százados a távirat szövegét elvitte magával.

Az elnök kérdéseire Csontos kijelenti, hogy később ismét összeköttetést kellett keresnie a hadseregekkel, mert meg akarták kérdezni, mi a hadseregek állásfoglalása. Csontos ezt pontosan nem tudta megfigyelni, mert igen nagy forgalom volt a gépteremben. A választ, amely a 3. hadseregtől beérkezett, látta. Eszerint a 3. hadsereg teljesen azonosította magát. Az 1. és 2. hadsereg nem adott választ.

– A 2. hadseregtől a délután folyamán, öt vagy hat óra felé jelentkezett valaki, talán a hadseregparancsnok és Vattay altábornagyot kérte a géphez. Csontos ezt jelentette az I. osztálynak. Szörényi százados kijelentette, ez nem lehetséges. Azt az utasítást adta Csontosnak, mondja azt, hogy rossz a vonal, vagy mondjon valamit. Csontos hangoztatta, hogy ezt a parancsot így nem tudja teljesíteni, mire a százados rászólt, csináljon, amit akar.

Csontos: Nagyon furcsának találtam a választ, mire visszamentem a hírközpontba és saját felelősségemre felhívtam a kormányzóságot. Hosszas kísérletezés után sikerült beszélnem Vattayval, s kértem, fáradjon át a távírógéphez, mert a 2. hadsereg parancsnoka beszélgetést akar folytatni vele. Azt mondta, rögtön jön. Minthogy azonban bizonyos idő után sem jött, a hadseregparancsnok pedig nagyon sürgette a beszélgetést, még egyszer szóltam telefonon. Vattay altábornagy úr helyett Pogány vezérkari ezredes jött a távírógéphez. A távírószalagon folytatott beszélgetésből csak apróbb részleteket tudtam az ezredes diktálásából, illetve a szalagról megjegyezni. Nem volt ugyanis szabad megállni mellette, ha magasabb rangú elöljáró folytat beszélgetést. A hadseregparancsnok első kérdése az volt, mi történt a

Kormányzó úrral és családjával. Az ezredes azt válaszolta, hogy a Kormányzó és családja jól van. A második kérdés az volt: miért kell a kormányzói beszédet másképp értelmezni? Az erre adott választ már nem értettem, illetve nem tudtam elolvasni.

Nagy Vince politikai ügyész megkérdezte a tanútól, hogy amikor a Vörös János vezérkari főnök által nem kiadványozott táviratot megkapta, nem lett volna-e hivatali kötelessége ezt ellenőriztetni?

Csontos: Kifogásoltam ügyész úr, ellenben a vezérkari százados úr maga állt a távírógép mellé és ő továbbította. Délután, vagy este a vezérkari főnök kiadmányozásával már semmiféle távirat nem jött.

Nagy pol. ügyész: A nem kiadmányozott távirat szövege körülbelül azonos volt, vagy szó szerint azonos azzal, ami a rádióban elhangzott Vörös János nevében?

Csontos: Szó szerint azonos, mert a rádióban is hallottuk.

Nagy pol. ügyész: Hogy nem volt kiadmányozva, ez azt jelenti, hogy Vörös János saját kezű aláírása nem volt rajta?

Csontos: Igen.

Elnök: Elrendeli a népbíróság a tanú megesketését. (Tanú az esküt leteszi.)

Elnök: Köszönöm, eltávozhat. Szünetet rendelek el.

Edmund Veesenmayer tanúkihallgatása

Szünet után kerül a sor Veesenmayer kihallgatására. Tanúként érdektelennek vallotta magát s kijelentette, hogy noha mint német követ a kötelességét teljesítette és ilyen szempontból részese volt az eseményeknek, ez nem befolyásolja abban, hogy az igazat mondja.

Emlékezete szerint 1944. április első felében lépett érintkezésbe Szálasival.

Elnök: Helyes, április 3-án. Mi volt a célja ennek a találkozásnak?

Veesenmayer: Meg akartam ismerkedni Szálasival.

Elnök: Ki adta az iniciatívát a találkozásra?

Veesenmayer: Tőlem indult ki a találkozás, de mindkét fél részéről megvolt a kívánság.

Elnök: Mi volt a tartalma ennek az első beszélgetésnek?

Veesenmayer: Abban állapodtunk meg, hogy összeköttetést létesítünk Szálasival arra az esetre, ha később szorosabb kapcsolat fejlődik ki. Megkérdeztem, nem volna-e lehetőség arra, hogy Szálasi és csoportja az akkori kormányba lépjen be. Szálasi azt válaszolta, hogy erre csak akkor hajlandó, ha a Nyilaskeresztes Párt vezetheti a koalíciót.

Elnök: Ha az volt a benyomása, hogy kompromisszumról nem lehet szó, mi célját látta a Szálasival való összeköttetés további fenntartásának?

Veesenmayer: Arra kellett számítani, hogy egyes erők gyengítik vagy esetleg meg is buktatják a Sztójay-kormányt és erre az esetre kellett mérlegelnem, van-e másik nemzeti irány, amely adott körülmények között hajlandó lenne a felelősséget vállalni.

Elnök: Mikor érlelődött meg Önben az a meggyőződés, hogy a Szálasi-irányzat alkalmas erre?

Veesenmayer: Tulajdonképpen csak a Lakatos-kormány idején.

Elnök: Addig miért nem tartotta alkalmasnak?

Veesenmayer: Egyrészt nem ismertem eléggé, másrészt a Horthy-rendszer képviselőitől mindenféle olyan információt kaptam, amelyek kételyeket támasztottak bennem.

Elnök: Amikor meggyőződött, hogy Szálasi alkalmas arra, milyen indokok váltották ki ezt a meggyőződését?

Veesenmayer: Különböző okok voltak. A Sztójay-kormány után Lakatos lanyhább irányzatba tolódott el és Szálasi csoportja mutatkozott az egyedüli olyan csoportnak, amely alkalmas a hatalom átvételére.

Elnök: És ennek a csoportnak mik voltak azok a célkitűzései, amelyek őket a német szempontok alapulvételével a hatalom átvételére alkalmassá tették?

Veesenmayer: Az alapelv az volt, hogy látszólag a nemzetiszocialista irányzathoz, elvhez csatlakoztak és hogy minél intenzívebben vesz részt Magyarország a háborúban, annál nagyobbak lesznek az előnyök, amelyekhez esetleges győzelem esetén Magyarország jut.

Elnök: Szálasiék, tehát Szálasi, illetőleg Kemény Gábor, esetleg mások is nyilvánították-e azt az álláspontjukat, hogy Magyarországnak minél intenzívebben részt kell venni a háborúban s amennyiben ők hatalomra jutnak, akkor Magyarországot totálisan fogják a háborúba belevinni?

Veesenmayer: Igen, ez volt az alapvető beállítottságuk. Arra nem emlékszem, hogy ezt kitől hallottam. Szálasitól vagy Keménytől, de fontos kérdésekben másokkal nem álltam összeköttetésben.

Elnök: Emlékszik-e arra, hogy mikor történt az, amikor Ön közölte Szálasiékkal, hogy Hitler hozzájárult ahhoz, hogy a hatalmat ők fogják átvenni?

Veesenmayer: Az időpontot nem tudom pontosan megmondani, szeptember közepén vagy második felében lehetett, azt az üzenetet hoztam Szálasinak, hogy Hitler elvárja tőle, hogy a felelősséget vállalja és átvegye a hatalmat.

Elnök: És azt is, hogy Hitler egyedül őt tekinti Magyarországon felelős tényezőnek?

Veesenmayer: Ilyen pontosan sem kint nem mondták, sem itt nem mondtam, mert nem lehetett áttekinteni akkor a helyzet további fejlődését.

Elnök: Közölte-e akkor azt, hogy Hitler döntése szerint a Kormányzó nem maradhat helyén, helyéről el kell távolítani?

Veesenmayer: Ebben a formában nem, de azt közöltem, hogy a birodalmi kormánynak információi vannak, hogy a Kormányzó a közös akcióból esetleg kilép.

Elnök: Kapott-e Ön Hallertől olyan jelentést, hogy Szálasiék Önt, általában a németeket meggyőzni igyekeznek az ő hatalomátvételük szükségességéről és kívánatosságáról?

Veesenmayer: Igen, mindig ilyen jelentések jöttek, mert természetes igyekezet volt a hatalom átvétele.

Elnök: Milyen német együttműködésre számított Szálasi?

Veesenmayer: Nem lehetett tudni, Horthy hogyan fog viselkedni, a honvédség hogyan fog viselkedni. Mindezek a tényezők szükségessé tették, hogy a német hatalom ezeket valahogyan elintézze.

Elnök: Tehát nyilvánvaló volt, hogy a hatalomátvételhez a nyilaspárt nem lesz elegendő és a német karhatalom támogatására lesz szükség?

Veesenmayer: Teljes mértékben ez volt a benyomásom.

Elnök: Benyomása? Ne beszéljen ilyen általánosságokban, ne beszéljen melléje. Ennek kétségtelenül szóba kellett kerülnie.

Veesenmayer: Ilyen megbeszélések csak az utolsó fázisban voltak, 8-10 nappal a hatalomátvétel előtt.

Elnök: Arról tud, hogy mindenesetre voltak megbeszélések olyan irányban, hogy a német karhatalmi segítség szükség esetén rendelkezésre álljon?

Veesenmayer: Igen.

Elnök: Feltételezetten, hogy ha október 15-e előtt Szálasi részéről nincsenek felajánlkozások, a Kormányzó félreállása után őt tették volna oda?

Veesenmayer: Igen, őt.

Elnök: Miért éppen őt?

Veesenmayer: Ő volt az egyetlen, aki hajlandó volt a felelősséget ilyen szörnyű körülmények között vállalni. (Taps a közönség körében.)

Elnök: Talán úgy teszem most fel a kérdést, vajon azt az iniciatívát, hogy Szálasiék után érdeklődjék egyéb pártoknál is, nem az adta-e meg, hogy ellenőrizze a Szálasiék által Ön előtt tett kijelentések őszinteségét és helytállóságát?

Veesenmayer: Részben igen. Gondoljunk azonban vissza arra, hogy milyen idők voltak. A Sztójay-kormány elég gyorsan lemorzsolódott. Ott volt a Rátz-eset, azután Imrédy és látszott, hogy a helyzet tartósan nem tartható.

Elnök: Milyen helyzet?

Veesenmayer: Két eset volt lehetséges. Vagy a német irány felé való pozitív orientáció, vagy a német szempontból a negatív oldal felé való orientáció. A Lakatos-kormány kétségtelenül a negatív oldal felé tendált.

Elnök: Miért volt az negatív?

Veesenmayer: Azért, mert Lakatos véleményem szerint kifejezetten a Kormányzó embere volt és a Kormányzóról különböző jelentések alapján fel lehetett tételezni, hogy már nem áll olyan szilárdan a németbarátság vonalán.

Elnök: Honnan kapták ezeket a jelentéseket?

Veesenmayer: Rengeteg munka volt ezt mozaikszerűen mindenféle oldalról összeszedett adatok alapján megállapítani.

Elnök: Szálasiéktól kaptak ilyen jelentéseket?

Veesenmayer: Szálasitól személyesen nem, úgy emlékszem, hogy a nyilaskeresztes oldalról csak Keménytől.

Elnök: Keménytől. Tud-e arról, hogy 1944. október 15-e előtt is voltak már bizonyos fegyverszüneti kísérletek, nevezetesen, hogy puccsszerűen akartak fegyverszünetet kötni?

Veesenmayer: Puccsszerűen?

Elnök: Nem emlékszik arra, hogy Kemény Gábor jelentést tett ilyen puccskísérletről még szeptemberben?

Veesenmayer: Lehetséges, de nem vettem ezeket olyan tragikusan, mert naponta több ilyen jelentés jött.

Elnök: Szóval Szálasin és Keményen kívül jelentős számú egyéb személyekkel is folytatott tárgyalásokat magyar részről?

Veesenmayer: Bárdossyval volt megbeszélésem.

Elnök: Nem személyeket kérek. Általában nagyobb számú magyar politikussal beszélt?

Veesenmayer: Igen.

Elnök: Így érkezett el azután október 15-e. Október 15-e előtt nem tudtak-e valamit a készülő fegyverszüneti proklamációról?

Veesenmayer: Pontosan nem tudtam semmit, de tudtam Faragho kiküldéséről.

Elnök: Honnan tudta ezt?

Veesenmayer: Azt hiszem a német hírszolgálattól.

Elnök: Szálasiékkal nem beszélt erről?

Veesenmayer: De igen, kétségtelenül ez is szóba került. Lehetséges azonban, hogy én tudtam hamarabb.

Elnök: Szóval erre nem emlékszik. Szóba került?

Veesenmayer: Úgy emlékszem, én tudtam előbb, de nem emlékszem rá pontosan. Azután volt a Miklós-eset.

Elnök: Mindenesetre azt, hogy ez a proklamáció október 15-én történik meg, így dátumszerűen nem tudta?

Veesenmayer: Nem!

Elnök: Váratlanul történt?

Veesenmayer: Nem teljesen váratlanul. Néhány nappal előbb már bejelentettem magam a Kormányzónál, hogy a birodalmi kormány megbízásából érdeklődjek, mi igaz a szállingózó hírekből. A bejelentést nem vették tudomásul, később azután, vasárnap déli 12 órában állapították meg a kihallgatás idejét.

Fel lehetett tehát tételezni, hogy az a vasárnap valamit fog jelenteni.

Elnök: Tehát 15-én 12 órakor megérkezett a kormányzói kihallgatásra. Mi történt ott?

Veesenmayer: Először a fia ügye került szóba.

Elnök: Szemrehányást tett emiatt?

Veesenmayer: Igen, nagyon izgatott volt. Ezzel kapcsolatban azután közölte velem, elhatározta magát arra, hogy az ellenséges hatalmaktól fegyverszünetet kér.

Elnök: Ki volt még ott? Lakatos Géza ott volt?

Veesenmayer: Összesen négyen, öten voltak ott, Lakatos és magasabbrangú tisztek, akiket nem ismertem.

Elnök: Mit felelt?

Veesenmayer: Sajnálkoztam, hogy ilyen fontos kérdés tekintetében a magam részéről nem tudok állást foglalni, az esetet azonnal jelentenem kell a birodalmi kormánynak. Rámutattam arra, hogy ezzel szakadás fog előállni, a német harcoló hadsereg ezáltal igen nehéz helyzetbe jut és hogy ebből kifolyóan hasonlóképpen a román eseményekhez, belülről árulás tör majd ki.

Elnök: Mit csinált ezután?

Veesenmayer: Visszamentem a követségre. Még pótlólag be akarom jelenteni, hogy néhány nappal azelőtt, amikor a helyzet kiéleződése már tudomásomra jutott, egy különleges megbízottat, Rahn követet küldték Budapestre. Az volt a megbízása, hogy beszéljen Horthyval és vegye őt rá, hogy egy ilyen kiugrás ne történjék meg. Ezt ezen a megbeszélésen közöltem a Kormányzóval és kértem, hogy fogadja Rahn-t. A Kormányzó ebbe beleegyezett és közvetlenül utánam fogadta.

Elnök: Hogy ezen a megbeszélésen mi folyt le, erről nem tud?

Veesenmayer: De igen. Annyit tudok, amennyit Rahn közölt. Körülbelül háromnegyed óra hosszat tartott a megbeszélés. A Kormányzó nagyon meg volt rendülve és kijelentette, csak most látja be, hogy tulajdonképpen mit csinált és majd meglátja, hogyan tudja visszaszívni az egész dolgot. Ennek a megbeszélésnek ideje alatt a rádión keresztül a proklamáció már elhangzott.

Elnök: Erre mi történt?

Veesenmayer: Kötelességszerűen azonnal jelentést tettem a főhadiszállásra. Onnan közölték velem, hogy most már az ügyet hatalmi alapon a következő nap el fogják intézni.

Elnök: A következő napon?

Veesenmayer: Igen, a következő napon, hétfőn – hétfő reggel 6 óra volt a döntő időpont.

Elnök: Aznap már történtek hatalomszerű közbelépések?

Veesenmayer: Akkor nem tudtam róla. Utólagosan megtudtam, de ez legfeljebb vasárnap délután lehetett.

Elnök: Ki adta ki a rendeleteket ezekre a hatalmi rendelkezésekre?

Veesenmayer: A „Panzerfaust" szervezet.[32]

Elnök: Ez egy politikai szervezet volt?

Veesenmayer: Ez volt a szervezet fedőneve. Ez egy erre az esetre alakított német csoport volt.

Elnök: Erre volt előirányozva?

Veesenmayer: Ez a szervezet közvetlenül a főhadiszállásról kapta meg az utasításokat. Katonai politikai, rendőri parancsnokság volt.

Elnök: Ki volt ennek a „Panzerfaust"-szervezetnek az élén?

Veesenmayer: Nem volt egészen világos. Egy von der Bach vagy ehhez hasonló nevű úr jött.

Elnök: Mi szükség volt ilyen hatalomszerű rendelkezésre, ha a Kormányzó Rahn előtt azt a kijelentést tette, hogy majd megpróbálja visszacsinálni az egészet?

Veesenmayer: Mert az előkészületek már valamivel hamarabb megkezdődtek. Amikor Rahn beszélt a Kormányzóval, a proklamációt már a beszélgetés alatt beolvasták, s ebből arra következtettem, hogy a Kormányzó részéről ez csak egy látszatnyilatkozat volt.

Elnök: Szóval arra is következtethettek volna, hogy a rádióproklamáció beolvasása egy korábbi lépés eredménye.

Veesenmayer: Lehetséges, de egy ilyen dolgot már nemigen lehet visszavonni.

Elnök: És éppen ezért tett-e a Kormányzó valamit, hogy visszavonja ezt a dolgot?

Veesenmayer: Tudomásom szerint nem. Én nem láttam ilyen hatásokat.

Elnök: Aznap délutánt illetően tud-e Ön arról, hogy már történtek német csapatmozdulatok az erőszakos közbelépés irányába?

Veesenmayer: Csak egyről tudok, ez a rádió megszállása.

Elnök: Más semmi nem történt? Mi történt mégis aznap délután?

Veesenmayer: Másról részleteiben nem tudok. Tudtam, hogy az esztergomi páncélos haderők készenlétben állottak, de ez egy katonai rendőri program volt, amelyet velem nem közöltek és amelyre nem is tudtam befolyást gyakorolni.

Elnök: Szálasival Ön már ezen a délutánon összeköttetésbe lépett?

Veesenmayer: Azt hiszem, igen.

Elnök: Hogyan?

Veesenmayer: Azt hiszem, eljött hozzám, vagy én kérettem magamhoz.

Elnök: (Szálasi felé) Szálasi Ferenc, hogyan volt?

Szálasi (feláll): Winkelmann jött értem.

Elnök: Nem így mondta Ön.

Szálasi: És körülbelül félhárom, három óra között vitt át a német követségre.

Elnök: A Werbőczi utcai szállásáról?

Szálasi: Igen.

Elnök: (Veesenmayer felé) Szálasi azt mondja, hogy Winkelmann jött át érte a Werbőczi utcába és vitte át őt a német követségre.

Veesenmayer: Nagyon könnyen lehet, de nem emlékszem.

Elnök: Mit beszéltek ott Szálasival?

Veesenmayer: Amennyire emlékszem, nagyon keveset beszéltünk. Először is abban az első zűrzavarban nem is igen volt időm és előbb meg kellett vizsgálnom, hogy áll a helyzet. Feladatomat abban láttam, hogy minden körülmények között megakadályozzam az összetűzést a német és a magyar erők között. Az első pillanatban azonban nem tudtam, hogyan, miképpen lehet ezt megcsinálni.

Elnök: Szálasival mi történt aznap? Hol töltötte az éjszakát?

Veesenmayer: Azt hiszem, Winkelmannál.

Elnök: Nem emlékszik rá? Ön kísérte le a Bástya-sétányon és a lépcsőkön.

Veesenmayer: Nem én, hanem megbízottam Rekowski és Rahn. Ez körülbelül este féltíz-tíz órakor lehetett.

Elnök: Szóval Szálasival csak abban állapodtak meg, hogy legyen készenlétben, semmi másban?

Veesenmayer: Másról nem állapodtunk meg.

Elnök: Szóval csak ez?

Veesenmayer: Csak ez. Nem is volt idő arra, hogy másról is beszéljünk. Egész figyelmem és időm a Lakatossal folytatott megbeszélésekre koncentrálódott, amelyek az egész éjszakát betöltötték.

Elnök: Mi volt a véleménye akkor és mi a vallomása most abban a kérdésben, hogy mi volt ekkor a helyzet? A nyilaspárt erői elegendőek voltak-e a helyzet megoldásához és ennek biztosításához, vagy kellettek-e ehhez a német erők is?

Veesenmayer: Azt hiszem, német segítség nélkül nem ment volna a dolog.

Elnök: Mi történt az éjjel?

Veesenmayer: Nyolc, félkilenc tájban körülbelül két óra hosszat tartó megbeszélésem volt Lakatossal és külügyminiszterével, akinek a nevére emlékszem.

Elnök: Hennyey?

Veesenmayer: Igen!

Elnök: Miről folyt ez a megbeszélés?

Veesenmayer: Lakatos saját kezdeményezéséből jött és kifejtette, hogy a kifejlődést ilyen formában nem akarta és a maga részéről mindent el fog követni, hogy valami kiegyezés jöjjön létre.

Elnök: Miféle kiegyezés?

Veesenmayer: Az nem is jó szó. Kiegyenlítés talán. A cél az volt, hogy minden körülmények között elhárítsunk valamilyen katonai összetűzést.

Elnök: És Lakatos ezt milyen módon találta lehetségesnek?

Veesenmayer: Nem volt előttem világos, vajon a Kormányzó küldte-e Lakatost, vagy pedig ő saját szándékából keresett-e fel azzal a céllal, hogy előbb hozzám jöjjön és csak azután menjen el a Kormányzóhoz. Feltevésem az volt, hogy a Kormányzó küldte őt.

Elnök: Ezt Lakatos nem mondta meg akkor?

Veesenmayer: Nem, ez csak egyéni véleményem.

Elnök: De mégis, miben állapodtak meg ezen a kétórás beszélgetésen?

Veesenmayer: Nem jutottunk megállapodásra, mert közben megtudtam, hogy a Vár környékét aláaknázták és a magam részéről minden további megbeszélést elutasítottam addig, amíg ezt az állapotot meg nem szüntetik. Lakatos nem hitte el, hogy az aláaknázás megtörtént, ezért jelenlétemben a német követségről hívta fel telefonon Lázárt, aki azután igazolta előtte, hogy felsőbb utasításra az aláaknázás tényleg megtörtént.

Elnök: Végül is Lakatos mit jelentett ki, hogy most milyen irányban fog eljárni?

Veesenmayer: Közölte, hogy most beszélni fog a Kormányzóval, meglátja, van-e valami lehetőség az erők összecsapásának elkerülésére. Neki magának sem volt még tiszta elképzelése a dolgokról. Csak később közölte telefonon, hogy beszélt a Kormányzóval és egy megbízottam, Feine úr útján ajánlatot tett, amelyben kijelentette, hogy a Kormányzó hajlandó olyan kormányt kinevezni, amely bírja a Német Birodalom bizalmát. Ez körülbelül reggel három-négy óra tájban lehetett.

Elnök: Szóval Feinétől kapta ezt a jelentést?

Veesenmayer: Feine hozta nekem egy cédulán.

Elnök: Kérem Lakatos Géza tanú urat, ha itt van a teremben fáradjon ide.

Lakatos (a bírói emelvény elé lép):

Elnök: Látja Vezérezredes Úr, mi az eltérés a vallomásban?

Lakatos: Igen. Az első a következő. Amikor én az esti órákban, körülbelül hét vagy félnyolc táján a Tanú Úr szavai szerint kétórás megbeszélésre odamentem, nem saját iniciatívámból mentem, hanem a Kormányzó hozzájárulásával. Másodszor nem azért mentem, hogy itt valami megegyezés jöjjön létre, ha már a „megegyezés" szót használjuk. A szavakra nem emlékszem. Célom az volt, hogy...

Elnök: Később azután maga a tanú is helyesbítette ezt a kifejezést, mondván, hogy nem is annyira megegyezésről, hanem kiegyenlítésről van szó.

Lakatos: Ezt helyesen mondta a Tanú Úr, először ő nem jól használta a kifejezést. Másodszorra mondta, hogy az összetűzések megakadályozása volt a cél. Megállapítom a cél az volt, hogy a történtek ellenére, dacára a proklamációnak, dacára az általam sejtett, sőt – mondhatnám – tudott német túlerőnek, mégis valahogyan fegyverszünet jöjjön létre és ennek keretében azután az egyik állam hadserege balra, a másiké jobbra megy, tehát egymástól különválunk és a fegyverszünet mégis megvalósul. Célom ez volt.

Elnök: De Vezérezredes Úr tanúvallomása során valami olyasmit is mondott, hogy e megbeszélés tekintetében az is lett volna a vezetőmotívum, hogy fegyverszünet van ugyan, de a harc egyelőre megy tovább a Vörös János-féle hadparancsnak megfelelően.

Lakatos: Igen, mert...

Elnök: (Félbeszakítja.) Ez itt kapcsolódik be, ugye, ez szolgált volna ennek a megbeszélésnek az anyagául?

Lakatos: Úgy van, tökéletesen.

Elnök: És Vezérezredes Úrnak az volt az álláspontja, hogy az összecsapás ezen az alapon akadályoztassék meg, hogy a fegyverszüneti kérdés vagy legalábbis ennek végső kibonyolítódása egyelőre a jövő kérdése legyen. A harc azonban egyelőre amúgy is megy tovább, mert a fegyverszünet nem jelent fegyverletételt. Ez az álláspont tehát elodázta volna a végső megoldást.

Lakatos: Igen.

Elnök: És hogy ezen az alapon maradjon el egyelőre az összecsapás?

Lakatos: Igen. Ehhez megjegyzem, ennek két dolog szolgált alapjául. Egyik az, hogy bár természetesen nem volt idő ennek utánajárni, szentül meg voltam győződve arról, hogy a Kormányzó jóváhagyásával Vörös Jánostól, a vezérkar főnökétől egy ilyen intézkedés tényleg kiadatott.

Elnök: Tudom, ezt hallottuk már.

Lakatos: De ehhez még valamit hozzáteszek. Megerősítette ezt azután odamenetelem előtt egy telefonbeszélgetés, amely addig a tanúvallomásokban sehol nem szerepelt, de amely most eszembe jutott, amikor azt mondta, hogy egy ilyen dolog már kiment volna, s így nehéz valami megoldásra jutni. Veesenmayer nekem telefonon azt mondta, hogy egy ilyen dolog már kiadatott és mi magunk is...

Elnök: Mire vonatkozott ez, hogy „ilyen dolog"?

Lakatos: Azt hiszem, a második proklamációnak, illetve a fegyverszünet és a fegyverletétel fogalmának a vezérkar főnöke által történt ilyen magyarázására célzott, amit most a Csontos-féle vallomás is megerősített.

Elnök: (Veesenmayer felé) Lakatos vezérezredes vallomása szerint tehát ezen a megbeszélésen Lakatos álláspontja az volt, amint Ön is vallotta, hogy valahogyan meg kell akadályozni az erők összecsapását, de az ehhez lehetőséget nyújtó alapnak azt gondolta, hogy abban a tekintetben, lesz-e fegyverszünet, vagy nem, döntés a későbbiek feladata lesz, addig is a harc megy tovább, mert hiszen a Vörös-féle hadparancs értelmében már amúgy is kiadták az utasítást, hogy a fegyverszünet nem fegyverletétel, a harc megy tovább. Így volt ez?

Veesenmayer: Ez jött ki, de minden cáfolat sántít...

Elnök: (Közbevág.) Ez már más kérdés. Szóval itt a két vallomás között sikerült az összhangot megteremteni.

Veesenmayer: Lényegében igen, de én figyelmeztettem Lakatost, hogy Friessner vezérezredestől és másoktól is olyan jelentéseket kaptam, hogy gyorsan kell valamit csinálni, mert a magyar csapatok sem tudják, hogy mihez fogjanak. A fronton már nem volt tiszta a helyzet.

Elnök: A másik ellentét az, hogy ennél a Feine követségi tanácsos-féle ügynél kapcsolódik a két vallomás. Veesenmayer tanú is egy cédulára írt szövegről beszélt, nyilván ez az, amelyet Vezérezredes Úr diktált Feinének. Itt azonban van egy eltérés. Abban a kérdésben, hogy a Kormányzó hajlandó-e magát védőőrizet alá helyezni, Veesenmayer vallomása túlságosan precizírozottnak látszik Vezérezredes Úr vallomásával szemben, sőt teljes az ellentét a továbbiakban abban a vonatkozásában, hogy hajlandó egy olyan kormányt kinevezni stb. stb.

Lakatos: Igen.

Elnök: Megfigyelte Vezérezredes Úr?

Lakatos: Hogyne, tökéletesen élesen megfigyeltem. Különösen az utóbbiról, hogy hajlandó-e ilyen vagy olyan kormányt kinevezni, egy szó sem foglaltatott benne.

Elnök: Ezt már tegnap is mondta Tanú Úr.

Lakatos: Nem hiszem, hogy benne lett volna a lemondás kérdése. Én a dolgokat nem jegyeztem fel. Hogy előtte, vagy utána formaszerű lemondás gondolatával foglalkoztunk volna ezt meglévő munkatársaim...

Elnök: Vezérezredes Úrnak most módjában volt jobban utánagondolni a dolgoknak és abban a kérdésben, hogy mi volt az Ön által tollba mondott szöveg, abban a tekintetben, hogy a Kormányzó hajlandó a német védőőrizet alá helyezni magát és a lemondás kérdésében...

Lakatos: (Közbevág.) Szó szerint – sajnos – nem tudok rá emlékezni, de nem hiszem, hogy az egész közlésben olyan kitétel lett volna, amelyből lemondás jön ki. Ez valami félreértésből származhatott. Tény az, hogy amikor én a Kormányzótól az éjjeli órákban visszajöttem, amikor Vattay átjött a már ismertetett javaslattal és válasszal, ott jelenlévő munkatársaimmal folytatott megbeszélésünk során tényleg felmerült a lemondás gondolata, de a következő formában. Az elgondolás az volt, hogy egy olyan kormánynak, amely vállalt valamit, ebben az esetben tehát a fegyverszünetnek mindeneken keresztül való végrehajtását és ezt bármilyen okokból, tehát a német beavatkozásból, vagy az erőviszonyokból folyólag nem tudta végrehajtani, le kell mondania, ami azonban nem jelenti azt, hogy az ügyek vitelét esetleg a Kormányzó által adandó ugyanilyen megbízás értelmében ennek a jegyében ne folytathatná. Nem tudok visszaemlékezni, nem is emlékszem rá, hogy a lemondás gondolata a Feinének...

Elnök: (Veesenmayer felé.) Lakatos Géza akkori miniszterelnök vallomása szerint tehát Feinének olyan közlést, hogy a Kormányzó a német kívánságoknak megfelelő kormányt hajlandó kinevezni, ő nem tett. Vajon ezután is állítja-e Ön, hogy Feine Önnel ezt közölte?

Veesenmayer: Igen, fenntartom és ezt tovább is jelentettem felfelé. Sőt praktikusan be is következett.

Elnök: Ennek következményeként mentek azután Horthyért?

Veesenmayer: Igen. Azonnal beszéltem telefonon a főhadiszállással, ez körülbelül 1-1 1/2 óra hosszat tarthatott. Az idő nagyon sürgetett, mert reggel hat órára volt kitűzve a támadás kezdetének időpontja.

Elnök: A Vár területének megszállása. Tehát minden körülmények között még előbb ezt el kellett volna intézni. Hogyan került oda Lakatos Géza?

Veesenmayer: Körülbelül hat óra előtt 20 perccel odajött a német követségre.

Elnök: És együtt mentek le a Kormányzóhoz autóval? Mondja el, hogyan hozták el a Kormányzót?

Veesenmayer: Lakatos volt miniszterelnök és én különböző aknazárakon keresztül kocsimon elmentünk a Várba, a Vár udvaráig, vagy talán be az udvarba, már nem emlékszem pontosan. A kapun belül láttam néhány urat, hogy kik voltak, nem tudom. Talán a szárnysegédek lehettek. Közölték, hogy a Kormányzó azonnal jön. Egy-két perc múlva valóban meg is jelent teljesen felöltözve, felsőkabátban. Közöltem vele, hogy ajánlatát már továbbadtam felfelé, megvan a Führer hozzájárulása és személyének biztosítása érdekében felkérem, hogy jöjjön el velem abba a palotába, amelyről most utólag nem tudnám megmondani, hogy milyen palota volt.

Elnök: És a Kormányzó ment?

Veesenmayer: Igen. Még karon is fogtam, nem azért, hogy kényszerítsem, hanem udvariasságból, mert segíteni akartam. Hat óra előtt két perccel tényleg meg is érkeztünk.

Elnök: Akkor még nem voltak összetűzések a német és magyar csapatok között?

Veesenmayer: Volt néhány lövés, de összetűzésnek nem lehet nevezni.

Elnök: De az a pár lövés is mikor fejeződött be?

Veesenmayer: Azt nem tudom pontosan megmondani, mert azután abból a palotából Lakatos miniszterelnök úrral együtt mentem tovább a Kormányzó úr feleségéhez, aki a nunciatúra pincéjében volt és még akkor is hallottam néhány lövést.

Elnök: Tehát megérkeztek a Kormányzóval a Hatvany-palotába. Erre a reggelre következő délelőttön megjelent Horthynál Szálasi.

Veesenmayer: Igen. (Állandó zaj a teremben.)

Elnök: Csendet kérek! Tessék egy kis tekintettel lenni! Ennek a mászkálásnak alá kell rendelnie magát a tárgyalás rendjének!

Veesenmayer: Szeretnék a továbbiakban még valamit ehhez hozzáfűzni.

Elnök: Tessék.

Veesenmayer: Azt szeretném csak elmondani, hogy Lakatos miniszterelnök útján Lázár tábornok úrhoz olyan utasítás ment, hogy tüzelési parancsot ne adjanak ki.

Elnök: (Lakatos felé.) Mikor történt ez Vezérezredes Úr?

Lakatos: Reggel fél hatkor lehetett.

Elnök: Ne időpontot tessék mondani, mert azt tévesen lehet megítélni. Inkább az események sorrendjében tessék megjelölni.

Lakatos: Amikor az éjszakai tanácskozás...

Elnök: Még mielőtt a Kormányzóért indultak?

Lakatos: Feltétlenül. Engem ezért költöttek fel, amikor egy félórára ledőltem. Azt mondták, itt van Feine követségi tanácsos, azonnal jöjjek. Sejtettem, hogy az éjszakai üzenetre és a Kormányzó állásfoglalására valami döntő válasz érkezett. Feine megjött és azt kérte tőlem, hogy a felesleges vérontás elkerülése érdekében, miután a német csapatoknak már megvan a parancsuk, a magyar csapatok számára hasonló utasítást adjak ki. Mivel ez az éjszakai megállapodásba beleillett, ennek a kívánságnak készséggel eleget tettem.

Elnök: Mit válaszolt erre Lázár?

Lakatos: Lázár először nem értette, miről van szó. Mondtam neki, hiszen borzasztó sürgős volt, fél hat, háromnegyed hat körül lehetett és tudtam, hogy mire ez a parancs keresztülmegy, esetleg túllépik a hat órát az események és akkor lövöldözésre, vagy vérontásra kerülhet a sor – hogy ne kérdezzen sokat, én tudom az intenciót.

Elnök: De mit szólt hozzá Lázár? Miben maradtak?

Lakatos: Lázár azt mondta, hogy nem érti. Végül is azt mondtam neki, ne kérdezzen sokat, hajtsa végre a parancsot. Ez azután meg is történt. Azt mondta, igen és végre is hajtotta. Így lövöldözésre nem került sor.

Elnök: 16-án délelőtt miért kereste fel a Kormányzót Szálasi?

Veesenmayer: Az én kérésemre történt.

Elnök: Mi célból ment oda?

Veesenmayer: Megvolt ez az ajánlat, hogy a Kormányzó visszalép és új kormányhatalmat kellett alakítani. Mivel Szálasi mindig súlyt fektetett arra, hogy legális úton kerüljön hatalomra és ezt csak a Kormányzó útján lehetett lebonyolítani, ezért volt ez az ajánlat.

Elnök: Szálasi mennyi idő múlva jött vissza a német követségre?

Veesenmayer: Legfeljebb húsz perc.

Elnök: Mivel jött vissza? Mit szólt?

Veesenmayer: Nem tudok visszaemlékezni, mert akkor már három napja nem aludtam.

Elnök: Mire emlékezik vissza?

Veesenmayer: Azzal jött vissza, hogy kudarccal járt és semmi nem jött ki az egészből.

Nagy pol. ügyész: (Szálasi felé.) A német cimborája is meghazudtolja magát! (Taps.)

Elnök: Szóval, hogy lényegileg nem kapott megbízást Horthytól.

Veesenmayer: Akkor tudomásom szerint nem!

Elnök: Szóval Szálasi azt mondta, hogy nem kapott megbízást?

Veesenmayer: Azt mondta, hogy nem, mert azután elment a követségre.

Elnök: Azt mondta Szálasi, hogy akkor nem kapott megbízást.

Veesenmayer: Mindenesetre így értettem.

Elnök: Szálasi! Mit szól ehhez?

Szálasi: Fenntartom, amit mondtam. Veesenmayer megkért engem, mondjam meg, mit tudtam intézni a Kormányzónál. Megmondtam neki, hogy a Kormányzó írásban nem akar adni meghatalmazást, nekem azonban nincs időm, megyek és megalakítom a kormányt. (Derültség.)

Elnök: Kérem a közönséget, ezek roppant fontos dolgok, ne zavarja ezeknek a dolgoknak kibonyolítását ezzel az örökös morajlással, közbenevetéssel.

(Szálasi felé.) Veesenmayer szerint Ön azt mondta, hogy sikertelenül járt, dolgavégezetlenül jött, mert Horthy Önnek nem adott megbízást.

Szálasi: Valószínűleg ez lehetett neki a benyomása. Ezt nem mondtam neki, fenntartom vallomásomat.

Elnök: Azok az emberek, akiknek a helyzet kulcsa a kezükben volt, kizárt dolog, hogy ilyen kérdésben félreértették volna.

Szálasi: Fenntartom vallomásomat.

Elnök: Forduljanak szembe! (Zaj.) Csendet kérek. (Veesenmayer felé): Mondja a szemébe, hogy amikor Szálasi a Kormányzótól visszajött, azt közölte Önnel, hogy sikertelenül járt, mert kormányalakítási megbízást nem kapott.

Szálasi: Amikor a Kormányzótól visszajöttem, csupán annyit mondtam, hogy nem kaptam írásbeli hozzájárulást, csak szóbelit, nincs azonban időm az írásbeli jóváhagyás kivárásához, megalakítom a kormányt.

Elnök: (Veesenmayer felé.) Kiemelem, Szálasi kijelentése szerint, amelyet Ön előtt tett, szóbeli megbízást kapott, a Kormányzó szóbelileg le is mondott, csak arról volt szó, hogy írásban nem akart.

Veesenmayer: Hogyan lehetséges akkor az, hogy amikor egy-két órával később újból elmentem Horthyhoz, Horthy saját maga mondta nekem, hogy eszébe sincs Szálasit kinevezni? (Taps.)

Szálasi: Horthy és összes tanácsadói kétszínű szerepére vezethető ez is vissza. Ahogy a tanúkihallgatásokból már a legtisztábban látható, kétszínű szerepet játszottak mind Horthy úr, mind az összes tanácsadói.

Elnök: De ki adhatott volna még akkor is tanácsokat Horthynak, amikor Horthy német védőőrizetben volt?

Szálasi: Horthy önmagával mindig ellentétbe került! Kérem ezt is németül megmondani tanúnak!

Elnök: És a Szálasinak adott kormánymegbízás hogyan szólt?

Veesenmayer: Hogy megbízza Szálasit azzal, hogy új kormányt alakítson.

Elnök: Azt az iratot Szálasi vette ott át?

Veesenmayer: Igen, Lakatos miniszterelnök úr jelenlétében vette át.

Elnök: Kíváncsi vagyok, mi volt az Ön benyomása, hogy a Kormányzó minek következtében változtatta meg elhatározását, amikor nemrégen még Önnek is azt mondta, hogy Szálasiról szó sem lehet.

Veesenmayer: Személyes benyomásom az volt, hogy a fiáról volt szó.

Elnök: És ki kívánta tőle azt, hogy Szálasit bízza meg?

Veesenmayer: Én!

Elnök: Szálasi tudta azt, hogy Ön azt kívánja a Kormányzótól, hogy őt bízza meg? Szálasi tudta-e azt, hogy a Bevollmächtigter [magyarul: a meghatalmazott. – K. L.] azt kívánja a Kormányzótól, hogy neki adjon megbízást?

Veesenmayer: Igen, természetesen ismerte ilyen irányú igyekezetemet.

Elnök: Ön tett Horthy előtt olyan kijelentést, hogy a nyilatkozat aláírása, mint feltétel teljesítése ellenében visszakapja a fiát?

Veesenmayer: Igen, erre megvolt a felhatalmazásom a birodalmi külügyminisztertől.

Elnök: Ez volt a feltétele az egésznek?

Veesenmayer: Ez volt a feltétel.

Elnök: Azután eljöttek. Mikor közölte a történteket Szálasival?

Veesenmayer: Pontosan nem tudom, de úgy gondolom, hogy röviddel utána, valószínűleg még aznap este.

Elnök: Talán ezek után eloszlathatjuk ezt az ellentétet. Most térek rá arra, hogy mindez, amiről most beszéltünk, hogy a Kormányzó aláírta ezt a visszavonuló vagy lemondó és Szálasit megbízó nyilatkozatot a fiával kapcsolatos feltétel ellenében, mikor történt 16-án este, vagy ahogy Ön már az előbb érintette, csak másnap, 17-én?

Veesenmayer: Úgy emlékezem, hogy ez csak kedden, 17-én történt.

Elnök: Kérem ezt határozottan. Az adatok ugyanis egyöntetűen arra mutatnak, hogy ez a fegyverszüneti proklamációt követő este történt.

Veesenmayer: Mindenesetre kedden.

Elnök: De mi történt közben egész nap?

Veesenmayer: Itt valami hézag van.

Elnök: Lehetséges, hogy 16-án este volt?

Veesenmayer: Lehetséges, mert másképp nem tudom emlékezetemben ezt az űrt kitölteni.

Elnök: Arra volnék kíváncsi, hol volt Szálasi azt követően amikor visszajött Horthytól és közölte, hogy nem kapott megbízást.

Veesenmayer: Úgy emlékezem, hogy csak egészen rövid ideig volt még a német követségen és azután kiutazott valahová egy helyre, amelynek nevét nem tudom.

Elnök: Csobánkára az anyjához?

Veesenmayer: Úgy tudom, hogy Dobogókő irányába.

Elnök: (Szálasi felé.) Szálasi! Komolyan kint volt Ön Csobánkán a nap folyamán?

Szálasi: Egész rövid ideig, de délután bejöttem, mert délután 5–6 óra közt megint a Kormányzónál voltam. Azután még aznap este hivattak engem, akkor már kint voltam Csobánkán. Ez este lehetett úgy 1/2 8 és 9 óra közt, magam sem tudom megmondani. Ekkor adta át nekem Veesenmayer követ az iratokat.

Elnök: Mikor, hány órakor?

Szálasi: 16-án az esti órákban.

Elnök: Igen! Jó!

Szálasi: Veesenmayer mindig 17-éről beszél és itt téveszti össze a dolgokat.

Elnök: (Veesenmayerhez.) Tud-e Ön arról, hogy Szálasi Ferenc a délelőttön kívül délután is volt a Kormányzónál?

Veesenmayer: Újból? Arról nem tudok.

Szálasi: Én pedig a német követségtől kaptam értesítést, hogy a Kormányzó vár. Fogadott is, Lakatos találkozott velem délután.

Elnök: Horthyt mikor vitték? Horthynak ezután már nem volt semmi befolyása?

Veesenmayer: Nem! Már nem volt semmi befolyása, amikor aláírta az okmányokat.

Elnök: Mi volt a véleménye Szálasiról és mi a véleménye most is?

Veesenmayer: Milyen vonatkozásban?

Elnök: A vezéri szerepre való egyéni alkalmasságát illetően.

Veesenmayer: Szálasi akkor vette át a hatalmat, amikor a nehézségek emberfelettien nehezek voltak. Igyekezetének kudarcát nem lehet egyedül azzal indokolni, hogy nem voltak meg a képességei. Azokból a nem túl gyakori megbeszélésekből, amelyeket folytattam vele, mindig az volt a benyomásom, hogy személyes érdekek nem vezetik, hogy saját felfogása szerint mindig csak Magyarországért és egy nagyobb Magyarországért küzdött.

Elnök: A saját felfogása szerint. Ön is szól arról, hogy az akkori helyzetben a feladatok emberfelettiek voltak. Egyáltalán megoldhatók lettek volna ezek annak idején? Egyáltalán a helyzet hordott valami reményt magában az Ön megítélése szerint?

Veesenmayer: Mindenesetre fennállt a német propaganda által híresztelt csodafegyverek lehetősége. Ezektől a háborút eldöntő szerepet vártak.

Elnök: De ezenfelül volt más?

Veesenmayer: Ezenkívül legfeljebb valami hősi életszemlélet lehetett.

Elnök: Hősi szemlélet arra, hogyha nincs más, pusztuljunk el?

Veesenmayer: Nem, hanem úgy, hogyha akármilyen nagyok is a nehézségek, amennyiben a sors nyújt egy esélyt, akkor vállalni kell a felelősséget.

Elnök: De éppen az a kérdés, hogy miféle esély az?

Veesenmayer: Az esélyeket nem lehet csak kereskedői szemmel mérlegelni, mert a történelem során mindig adódtak olyan lehetőségek, amelyeket előre nem lehetett látni.

Elnök: De ilyen előre nem látható, szinte csodavárásszerűen várt jelenségekre az Ön nézete szerint fel lehet tenni egy nép sorsát?

Veesenmayer: Ennyire üres reményt talán nem jelentettek a német csodafegyverek és olyan férfi, mint Szálasi építhetett erre a reményre. (Derültség.)

Elnök: De azt, hogy mennyiben lehetett ezekre tényleg építeni, a későbbi események azután megmutatták.

Veesenmayer: Ez kétségtelen.

Elnök: Mi volt az Ön álláspontja ebben a kérdésben? Ön hitt a csodafegyverekben?

Veesenmayer: Reménykedtem.

Elnök: De hinni nem hitt?

Veesenmayer: Nem. Én talán túl sokat tudtam és láttam. (Mozgás.)

Elnök: Csendet kérek!

Veesenmayer: Én nem illuzionisztikus, hanem nagyon is reális életiskolán mentem keresztül.

Elnök: Szóval Szálasi egész pályája illuzionista volt?

Veesenmayer: Nem akarom őt magammal összehasonlítani. Ő talán úgy érezte, hogy misszionáriusa az elveinek.

Elnök: Kérem, folytassa azt, amit az előbb elkezdett.

Veesenmayer: A háborús esztendők során megtanultam józanul látni. Hozzá kell azonban tennem, hogy bár a végletekig teljesítettem, vagy teljesítettem volna kötelességemet, mert vannak az életben olyan dolgok, – például az eskü – amelyek többet jelentenek a tiszta, absztrakt ész mérlegelésénél és azt hiszem, a németek százezrei és milliói ugyanígy gondolkodtak és tettek...

Elnök: De kérdezem, milyen esküről beszél Ön? Ugyebár a saját népe vezérének tett esküről?

Veesenmayer: Igen.

Elnök: Ezt kérdeztem. Önt a saját népe vezérével szemben tett eskü vezette, de vajon hajlandó lett volna-e vezettetni magát egy idegen, akár esetleg szövetséges nép vezérével szemben tett hűségnyilatkozat, vagy fogadalom által?

Veesenmayer: Csak akkor, ha saját nemzetemnek teszek vele szolgálatot. (Taps.) Vagy ha legalább remélni lehet, ha ez nemzetem javára szolgálna.

Elnök: Van kérdésük a Népbíró Uraknak?

Lészay népbíró: Tudja azt Tanú úr, hogy a magyar SS-alakulatoknak Hitlerre és Szálasira kellett esküdniök?

Veesenmayer: Hallottam róla, de részletesen nem tudom, mert katonai dolgokkal nem foglalkoztam.

Lészay népbíró: Ez tény, ezt az eskümintát felolvastuk s ez úgy szól, hogy Hitler Adolfra és Szálasira, mint nemzetvezetőre esküsznek. Vajon Ön, mint német katona, mit szólt volna ahhoz, ha a német katonáknak kellett volna olyan esküt tenniök, amelyben a Führerre és Szálasira esküsznek?

Veesenmayer: Ha egy kisembert hoznak ilyen helyzetbe, nem tudom...

Lészay népbíró: Én nem a kisembert kérdezem, hanem a meghatalmazott minisztert.

Veesenmayer: Én a magam részéről helytelennek ítéltem volna meg és még ha a legjobb viszony állt volna is fenn, akkor sem tarthatnám okosnak az ilyen kettősséget.

Lészay népbíró: Hát vajon Ön szerint Szálasi feltételezett önzetlensége és eljárásának feltételezett hazafiassága mellett mint államvezető megkövetelhetett a katonaságtól ilyen esküt?

Veesenmayer: Nem is tudom elképzelni, eddig úgy tudtam, hogy Szálasi csak saját magára eskette a katonákat.

Lészay népbíró: Ha nem is tudja elképzelni, ez mégis tény.

Horváth népbíró: Kinek a gondolata volt az, hogy a Kormányzó fiát fogják el?

Veesenmayer: Ezt a Biztonsági Szolgálat intézte.

Mérő népbíró: Beregfy milyen személy volt az Ön szemében?

Veesenmayer: Beregfyt csak nagyon futólagosan ismertem és nem érzem magam illetékesnek arra, hogy egy katonai személyről véleményt mondjak. Csak annyit tudok mondani, vezérének, Szálasinak száz százalékig híve volt. A német katonai attasétól tudomást szereztem arról, hogy kint a fronton nehézségek támadtak Beregfyvel. Politikai szempontból határozottan németbarát volt. A nyilas fronton is megbízható volt.

Mérő népbíró: Ifj. Horthy Miklós elfogatása nem abból a célból történt-e, hogy Horthyt ezzel megzsarolhassák?

Veesenmayer: Bizonyos mértékig igen. Ennek két oka volt. Az egyik az, hogy a Biztonsági Szolgálatnak tudomása volt arról, hogy ifjabb Horthy külföldi hatalmakkal áll összeköttetésben és a német hatóságok részére nem közömbös, ha ilyen fontos személyiség, mint ifj. Horthy, ilyen lépésre határozza el magát. A másik ok az volt, hogy az apa és fiú politikailag szorosan együttműködnek és feltételezhető, hogy amit a fiú csinál, az az apa beleegyezésével és tudtával történik. Az elfogatás részleteiről nem tudok, tudomásom szerint Skorzenyék fogták el.

Korbasits népbíró: Tud-e arról, hogy Szálasiék mozgalmát anyagilag vagy fegyverrel előmozdították-e?

Veesenmayer: Ezt nem tudom elképzelni. Német politikai körök nagy része hosszú ideig bizonyos óvatosságot tanúsított Szálasi iránt és a birodalomban hosszú ideig határozott tartózkodás mutatkozott irányában.

Korbasits népbíró: De vajon ez a tartózkodás nem azért nyilvánult-e meg a Német Birodalom részéről, mert túl vékony rétegnek tartották Szálasiék mozgalmát Magyarországon?

Veesenmayer: Ennek az alapja sokkal inkább az a szempont volt, hogy a Führer Horthyval kötött megállapodást, megegyezett az akkori kormánnyal és így a hivatalos politika a Führer–Horthy kapcsolaton nyugodott és a mindenkori kormánnyal függött össze.

Korbasits népbíró: Lényegileg tehát a Führer Horthyval egészen az utolsó időkig meg volt elégedve?

Veesenmayer: Százszázalékosan nem, de mindenesetre vele volt.

Sipos népbíró: Ha Szálasi nem vállalkozik erre a szerepre, volt valami más megoldási lehetőség is a németek számára?

Veesenmayer: Pillanatnyilag nem tudom megmondani, de valamilyennek lennie kellett volna.

Sipos népbíró: Azt azonban Ön is elismeri, hogy nem tudták volna magukat ilyen sokáig tartani és az ország fővárosa nem lett volna ekkora pusztulásnak kitéve.

Veesenmayer: Nem hiszem, hogy ez valamit is változtatott volna a helyzeten, mert a másik oldalon ott állt a Nemzeti Szövetség, amelyből olyan erőket lehetett volna kivonni, amelyek ugyanezt csinálták volna.

Sipos népbíró: Mindenesetre azok után, ami bekövetkezett nem valószínű, hogy a helyzet úgy alakult volna, ahogyan a tanú mondta, mert ennek ellenére elég gyorsan takarodtak ki a németek az országból. Hát még akkor, ha a magyar hadsereg nem csak semleges marad, hanem még Önök ellen is fordul.

Veesenmayer: Lényegesen hamarabb.

Elnök: Ha nincs se Szálasi, se Nemzeti Szövetség mint rezervoár és a magyar csapatok engedelmeskednek a kormányzói felhívásnak, akkor mindenesetre egészen más lett volna a helyzet. Mi erről a tanúnak a véleménye?

Veesenmayer: A németek helyzete mindenesetre lényegesen megromlott volna.

Zboray védő: (...) Ha október 15-én az átállás megtörtént volna és a magyar csapatok szembefordultak volna a német csapatokkal, akkor a magyar csapatok lefegyverzésére vagy megsemmisítésére elegendő erő állt volna itt rendelkezésre?

Veesenmayer: Nem vagyok katonai szakember. Személy szerint azt hiszem, hogy nem.

Elnök: Vádlottaknak észrevételük nincs? (Nincs!) A népbíróság elrendeli tanú megesketését. (A megesketés megtörténik.)

Otto Winkelmann tanúkihallgatása

Ezután Otto Winkelmann rendőrtábornok tanúkihallgatására került sor. Winkelmann kijelentette, hogy bár az eseményekben neki is szerepe volt, ez a vádlottak szerepére vonatkozóan nem fogja vallomásában gátolni.

Winkelmann az elnök bevezető kérdéseire elmondotta, hogy 1944. március 19-én jött Magyarországra azzal a feladattal, hogy mindazokat a szolgálati helyeket, amelyek Himmlernek alá voltak rendelve, koordinálja. Neki annyi volt a feladata, hogy a különféle Dienststelléket [szolgálati helyek – K. L.] összhangba hozza. Az elnök kérdésére még elmondotta, hogy ha a Dienststellék között véleménykülönbség volt, neki Berlinhez kellett folyamodnia.

Winkelmann ezután elmondotta, hogy 1944. augusztus 31-én ismerkedett meg Szálasival.

Elnök: Mit beszéltek?

Winkelmann: Szálasi azt mondotta, hogy a német követtel egyetértőleg felkeres megismerkedés végett. Azt mondotta még, hogy véleménye szerint Horthynak és a kormánynak közeli kiugrása küszöbön áll.

Elnök: Részleteket nem mondott, hogy ezt honnan vette?

Winkelmann: Horthynak és a kormánynak magatartásából következtetett erre.

Elnök: Semmiféle kívánságot nem juttatott kifejezésre?

Winkelmann: Olyasmit közöltem vele, hogy ezek a dolgok egyáltalán nem tartoznak hatáskörömbe, ha bármit akar tenni, ami arra irányul, hogy később átvegye a hatalmat, akkor ezt saját veszélyére teszi, mert a fennálló kormány az, amelyet elismerek.

Elnök: Éppen az a feltűnő, hogy Ön ezt kijelentette. Mi indította egy ilyen kijelentés megtételére? Szálasi valamilyen más álláspontot, vagy reményt hangoztatott Ön előtt?

Winkelmann: Azt mondotta, hajlandó volna a kormányt átvenni. Megkérdeztem, hogy Horthyval, vagy Horthy nélkül? Szálasi azt mondotta, akár Horthyval, akár Horthy nélkül, de szívesebben Horthy nélkül.

Elnök: Szálasi Ferenc! Igaz ez?

Szálasi: Nem! Kérném az iratokat ismertetni Winkelmannal való beszélgetésemről.

Elnök: (Winkelmannhoz.) Mondja szemébe Szálasinak!

Winkelmann: (Szálasi szemébe mondja.) Meg vagyok győződve róla, hogy ezt mondta.

Szálasi: Én ezt nem mondtam.

Elnök: (Winkelmannhoz.) Mit tapasztalt Ön Szálasinál? Azt, hogy nagyon törekszik a hatalomátvételre, sürgeti Önt, vagy idegeskedik a késedelem miatt?

Winkelmann: Ez volt a benyomásom. Kimondottan hangsúlyozni kívánom, akkor az volt az impresszióm, hogy Szálasi nem akar német segítségre támaszkodni. Az volt a felfogása, hogy Németországban Hitler határozza el magát politikailag, Magyarországon pedig ő. Számos olyan magyar személyiséggel ellentétben, akik kifejezetten mindig német segítséget kértek, Szálasi Ferenc ezt nem tette.

Elnök: (...) Október 15-én honnan kapták az utasítást a német karhatalmi alakulatok, hogy fegyveresen lépjenek fel?

Winkelmann: Berlinből. Bach tábornokhoz jött ez a rendelkezés. Október 13-tól 17-ig ugyanis ő helyettesített engem, mert erre az időre szolgálaton kívül helyeztek.

Elnök: Miért? Beteg volt?

Winkelmann: Nem. Közöltem a hadseregfőparancsnokkal, hogy nem tudok felelősséget vállalni azért, hogy Budapesten zavargások ne törjenek ki. Ezt jelentette Berlinbe és úgy vélem, talán nem látták elég biztosnak a szerepemet és ezért erre az időszakra helyettesíttettek engem.

Elnök: (...) Ha annak idején a magyar csapatok és a karhatalom nem áll át a németek mellé, a német erő elég lett volna arra, hogy a hatalmat biztosítsa?

Winkelmann: Akkor a magyar és a német csapatok közt összetűzésekre került volna sor. A kelet-magyarországi német erőknek vissza kellett volna magukat harcolni a budapesti hidakon keresztül Nyugat-Magyarországba, úgy mint Romániában.

Korbasits népbíró: (...) Hogyan tartotta a Führer összeegyeztethetőnek azt, hogy Szálasiék nem állítottak fel újabb hadosztályokat azzal, hogy határozott ígéreteket tettek a totális mozgósításra?

Winkelmann: Véleményem szerint erre azért nem került sor, mert a Birodalomnak már az sem állott módjában, hogy ezeket az esetleg felállítandó divíziókat ellássa fegyverrel. (...) Mielőtt Szálasi Hitlerhez utazott volna, igyekeztem Szálasival felvenni a kapcsolatot, hogy megtudjam, milyen álláspontot foglal el Budapest védelmével kapcsolatban.

Nagy pol. ügyész: Mit tudott meg?

Winkelmann: Én élénken Budapest védelme ellen foglaltam állást, s ezért mint harcparancsnokot le is váltottak. Bűnnek tartottam azt, hogy Budapestet várnak tekintsék és bekerítsék.

Azonban már csak Feketehalmy-Czeydnerrel tudtam találkozni, akinek még egyszer előadtam álláspontomat. Feketehalmy azt mondotta, tudomása szerint Szálasi Hitler kívánságainak alá fogja vetni magát katonai vonatkozásban. Ez alkalommal felhívtam figyelmét még arra a veszélyre is, ami a hidak felrobbantásából származik. Mocsáry államtitkártól és Álgyaytól, a korábbi államtitkártól hallottam, hogy Felső-Magyarország részére nagy veszélyt jelent, ha a hidakat felrobbantják, mert jégtorlódás áll elő. Feketehalmy erre nem adott választ.

Elnök: Azt kívánom leszögezni, hogy a tanú úr Budapest védelmével kapcsolatban azt mondotta, hogy ezt „Verbrechen"-nek tartja, ez erősebb erkölcsi megbélyegzést jelent, mint a tolmács úr által használt „bűn", inkább „bűntett", tehát erkölcsileg súlyosabb megbélyegzés.

A népbíróság elrendeli a tanú megesketését. (Megtörténik.)

Félbeszakítom a főtárgyalást s azt holnap reggel fél 9 órakor folytatjuk.

(A tárgyalás végződött 16 óra 40 perckor.)

Szálasi naplójegyzete

II. 20. Főtárgyalásom tizenharmadik napja. Kezdődött 9 h, végződött két szünet közbeiktatásával 16 h 15'. Tanúkihallgatások folytatódtak. Kihallgatták Lázár altábornagyot, a volt testőrparancsnokot, Csontos Balázst, a vk. hírközpont vezetőjét, Veesenmayer volt német követet és Winkelmannt. Mindegyik lényegében alátámasztotta a tényeket és előadásomat. Veesenmayer nem emlékszik, hogy azt mondtam volna, hogy a Kormányzó szóbeli megbízást adott, csak írásban, nem, hanem határozottan azt állította, hogy én kudarcról számoltam be neki. Szembesítés természetesen eredménytelen maradt. Veesenmayer hatalmasan téved, mint ahogyan téved abban is, hogy 1944. október 17-én vagy 18-án adta át a Kormányzó aláírásával ellátott nyilatkozatot. Összetéveszti a napokat. Be is jelentette ezt megelőzően, hogy akkor már három napja nem aludt. Nem lenne értelme ennek az eljárásomnak, mert Vajnának, Keménynek, Beregfynek a kérdéses kihallgatás után azonnal megmondtam – Beregfynek külön a másik kettőtől – hogy a Kormányzó szóbelileg megbízott, de írásban nem adta megbízatását. Ezt így is foglaltattam írásba 1944. október 19-én, aminek ugyancsak nem lenne értelme, ha nem így történt volna. Winkelmann, mint a legilletékesebb kijelentette, hogy semmiféle támogatást nem kértünk tőlük sem személyekben, sem anyagban. Lázár kijelentette, hogy a lövöldözés tényleg akkor kezdődött, amikor a Kormányzó már elhagyta a palotát és német védelem alá helyezte magát, tehát a Kormányzó ellenállást beszüntető parancsa dacára. Ezzel ugyancsak az én állításomat bizonyította. Csontos a hírközpont működésével kapcsolatosan olyan emeletes ostobaságokat mondott, hogy elképesztő. Főtárgyalás folytatása holnap, tanúkihallgatások folytatása. Kezdete 8 h 30'.

Idő borús, ködös, esős, hűvös.

Tizennegyedik tárgyalási nap 1946. február 21.

Dr. Jankó Péter elnök: A népbíróság folytatja a tegnap félbeszakított főtárgyalást. (...) A népbíróság tanúként fogja most kihallgatni Vörös Jánost.

Vörös János tanúkihallgatása

Hol érte Önt 1944. október 15-ike?
Vörös: Én október 14-ről 15-re virradó éjjel jöttem fel Balatonfüredről Budapestre. A Kormányzó küldött értem gépkocsizó futárt, hogy haladéktalanul jöjjek fel. A hadiakadémia ugyanis ekkor Balatonfüreden volt, azt szemléltem meg és egyúttal a hadiakadémia tisztikarát kioktattam az eljövendő nehéz eseményekben való magatartásukra. Ugyanekkor a háborúval kapcsolatban alkalmam adódott kihangsúlyozni a németeknek, mint szövetségeseknek magatartását minden téren és ezzel kapcsolatban felemlítettem az Erdélyben végzett fosztogatásokat, rablásokat, gyilkosságokat és azt, hogy a németek, az úgynevezett szövetségesek idegen földre szállítják el teherkocsijainkat és vonatainkat. Egyben felhívtam a tisztikar figyelmét letett esküjére és a Hadúrhoz való hűségre.

Éjjel tizenegy óra után érkeztem fel a Várba, a Kormányzó néhány perc múlva fogadott és tájékoztatott arról, hogy nem tud már tovább kitérni a német követ kérése elől, fogadnia kell őt, mert hiszen már péntek óta minden nap kihallgatásra akar jönni és lehetséges, hogy holnap, vagyis október 15-én törésre fogja vinni ezt a kérdést. Én még 13-án délután jelentettem a Kormányzónak, hogy a városban el van terjedve a hír, hogy a Szálasi-féle kormánylista teljesen készen van és ők a napokban át fogják venni a hatalmat.

Amikor a Kormányzónak ezt jelentettem, ő egy erősebb kifejezést használt Szálasira, azt mondta, ezt – és itt következett a kifejezés Szálasira vonatkozóan – nem nevezem ki, hogyan állanék én a szövetséges nagyhatalmak előtt, ha ugyanakkor kineveztek egy Szálasit, amikor a delegációm Moszkvában a fegyverszünetről tárgyal?

A 14-ről 15-ikére való éjszakai megbeszélések során már harmad- vagy negyedízben hívtam fel a Kormányzó figyelmét arra, hogy mi menjünk ki az arcvonalra és arra kértem őt, hogy a német követ fogadása elől térjen ki azáltal, hogy mi reggel korán elutazunk Husztra, az első hadsereg parancsnokságához, ez tiszta magyar hadsereg volt, ezenkívül még a csatlakozó seregtestek is – két hadosztály – szintén magyarok voltak, azt mondhatom, Uzsoktól Dornawatráig színmagyar csapatok voltak az arcvonalon. A Kormányzó erre azt válaszolta: „Én tengerésztiszt vagyok, a süllyedő hajót sohase hagytam el, most sem hagyom el ezekben a nehéz órákban, ezekben a nehéz napokban a nemzetemet." (...) Különben már előzőleg is több ízben arra kértem, hogy a családja menjen el előbb Budapestről, mi pedig menjünk ki az arcvonalra. Azt mondta, hogy ezt megfontolás tárgyává teszi. Reggel felhívtam telefonon a kormányzóságot, hogy mikor indulunk? Erre a válasz az volt, hogy nem indulunk, hanem 10 órakor koronatanács van. A koronatanács lezajlása ismeretes. A koronatanács után azonnal, még a Kormányzó előszobájában, aláírtam egy fedőrendeletet, amelynek az volt a lényege, hogy a csapatok álljanak át, a velük szemben lévő orosz parancsnokságokkal az összeköttetést vegyék fel. A rendelet azonban egészen rövid fedőrendelet volt, amely ha jól emlékszem, úgy hangzott, hogy a március 20-án kelt rendeletem haladéktalanul végrehajtandó.

Elnök: A hadseregparancsnokok előre tudták, hogy ha kapnak ilyen fedőrendeletet, akkor fel kell venniök az érintkezést az orosz hadseregparancsnokokkal?

Vörös: Csak az 1. és a 2. hadsereg parancsnoka. Heszlényi, a 3. hadsereg parancsnoka nem volt megbízható.

Elnök: (...) Vezérezredes Úr tudott arról, hogy ezt a fedőrendeletet nem küldték ki a hadseregparancsnokoknak?

Vörös: Csak később tudtam meg.

Elnök: Kiken múlott ez?

Vörös: A vezérkari tiszteken, akiknek legnagyobb része az egész puccsba be lett szervezve.

Elnök: Tudott arról a parancsról, amelyet a Vezérezredes Úr nevében kiadtak a proklamáció után olyképpen, hogy a fegyverszünet, amelyről a proklamációban szó volt, nem jelent fegyverletételt, tehát a harcot folytatni kell?

Vörös: Ez a parancs, amelyet leadtak, abszolute távol állott tőlem. Ez egészen más parancs volt. Erről este 7 órakor hallottam, amikor a Kormányzótól visszamentem, miután előzőleg a parlamenterek kiküldéséről tárgyaltunk, akkor közölték velem segédtisztjeim és feleségem az irodahelyiségemben. Közölték, hogy egy ilyen parancs már kiment a nevemben, holott egy egészen más parancsnak kellett volna kimenni. Ezt azonban nem szerkesztették meg, hanem az én parancsom helyett csináltak egy egészen hamis parancsot, amit nem is hoztak át hozzám aláírásra. Azt a parancsot, amelyet ők leadtak, csak este tíz óra körül kaptam kézhez, amikor a karhatalom már átállt, amikor a vezérkar be volt szervezve, amikor a hírközpont az ő kezükben volt, s amikor ez ellen való intézkedés sehol sem lett volna leadható.

Elnök: Arra emlékszik, hogy a Kormányzó még szeptemberben le akarta volna tartóztatni Szálasit és több társát?

Vörös: Ezt a Kormányzó közölte velem, hogy elrendelte a kormánynak, hogy ezt a bandát letartóztassák, mert addig az országban nem lesz nyugalom, amíg ezek szabadlábon vannak. Azt mondta, sajnos még mindig szabadlábon vannak. Én akkor azt mondtam, hogy itt van Bakay altábornagy, aki majd szükség esetén rendelkezésre áll a legjobb budapesti karhatalommal.

A Kormányzó panaszkodott, hogy ő kiadta a kormánynak és külön a belügyminiszternek is a parancsot, hogy tartóztassák le, de hiába parancsolta, nem teljesítették.

Elnök: Arról nem tud Vezérezredes Úr, hogy Szálasi akkor német védelem alatt állott, úgyhogy nem is lehetett volna letartóztatni?

Vörös: Azt nem tudom, hogy akkor már német védelem alatt állott-e vagy nem. Lehetséges, hogy szó volt róla, és ezzel kapcsolatban említettem meg, hogy Bakay altábornagy a budapesti karhatalommal rendelkezésre áll.

Elnök: Vezérezredes Úr katonai meggyőződése szerint október 15-én miért bukott el a fegyverszünet?

Vörös: A katonai helyzet a fegyverszünet megkötésére egyáltalán semmi kihatással nem volt. A fegyverszünet elbukásának oka egyéni érzésem szerint az volt, hogy az egyik oldalon megszervezve álltak a németek, a nyilasok, a vezérkar nagy része és a tábornokok egy része, míg a másik oldalon nem volt meg az egységes irányítás és vezetés.

A katonai előkészületeket a Kormányzó személyes utasítására Vattay altábornagy végezte. Én érdeklődtem, sőt még október 14-ről 15-re virradó éjszaka a Kormányzónak mondtam is, hogy nem hiszem, hogy a katonai előkészületek meglennének. Ő azt mondta, hogy azokkal most nem is törődik, különben is Vattay mindent elintézett, a hadseregparancsnokokat tájékoztatta, azok tudják a dolgot.

Horváth népbíró: Vezérezredes úrnak van-e tudomása arról, hogy Kovarczék honnan kapták a fegyvereket?

Vörös: Utólag hallottam, hogy volt a hadseregnek körülbelül 25-30 000 géppisztolya készenlétben és ebből Beregfy honvédelmi miniszter annak idején állítólag 18 000 géppisztolyt a pártnak utalt ki. Erről egyébként Német Dezső alezredes, akkori hadtest vezérkari tiszt inkább tudna beszámolni.

Sipos népbíró: Beregfyt miért váltották le a hadseregparancsnokságról?

Vörös: Mikor Beregfy kiment az 1. hadsereg parancsnokának, külön eligazítottam, hogy vigyázzon nagyon a németek által kiadandó parancsokra, mert a németek arra törekednek, hogy a magyar haderőt minél jobban széjjelszórják és ellenőrizhessék. Később az egyik hadtestparancsnokot is kioktattam, amikor kiment a harctérre, hogy bármilyen parancsot kap, semmivel se törődjék, én azt akarom, hogy a magyar katonák a magyar határra jöjjenek vissza.

Egyben elrendeltem, hogy a döntő támadás elől térjenek ki. Amikor a támadás megkezdődött, ez rajtaütésszerűleg jött, s a csapatoknál csakhamar nagy rendetlenség, zűrzavar támadt, s akkor sajnálattal kellett tapasztalnunk azt, hogy a hadseregparancsnok nem vezetett, elment a hatodik hadtesthez, amely a jobbszárnyon volt, amely nem volt érintve a harc által. Tatarov községben volt a legnagyobb biztonság, a vezérkar főnöke pedig elment szállást csinálni Husztra a hadseregparancsnokságnak.

Jelentés érkezett be hozzám, hogy a hadseregparancsnok még nem volt az első vonalban, ellenben az arcvonal mögött a harcos legénységnek a gombjait igazgatja és fegyelemre tanítja őket. Kórházat látogat meg hátul s a vérben, gennyben fetrengő nyomorult, sebesült, nyögő honvédektől azt kérdezte első kérdésként: bátor voltál-e amikor megsebesültél? E jelentések után Beregfy felváltását el kellett rendelni.

Korbasits népbíró: Amikor Ön azt az ajánlatot tette a Kormányzónak, hogy menjenek az arcvonalba és ő azt a kijelentést tette, hogy mint tengerésztiszt a süllyedő hajót nem hagyja el, ebből arra lehet következtetni, hogy ő áldozatokat akart hozni. Mármost mi a véleménye, hogy az ilyen kijelentés ellenére Lakatos első felhívására kinevezte Szálasit, illetve visszavonta a proklamációját?

Vörös: Az az érzésem, hogy ez csak presszió alatt történhetett. Magam sem tudom megmagyarázni. Kifejtettem neki, hogy akkor nem hagyja el a hajót, ha elmegy a frontra.

Korbasits népbíró: Itt van bizonyos ellentét a Kormányzó mondása és viselkedése között.

Vörös: Igen. Az ő lelkivilágát azután 15-én és 16-án nem ismertem.

Korbasits népbíró: Azt mondta, hogy 12-én már megtörtént a fegyverszünet aláírása.

Vörös: Igen.

Korbasits népbíró: Tudjuk, hogy az oroszok első feltétele Magyarországgal szemben az volt, hogy a fegyverszünet következtében a magyar csapatoknak szembe kell fordulniok a németekkel, Horthy pedig proklamációjában erre nem szólította fel a csapatokat. Hogyan képzelhető akkor, hogy a fegyverszünetet megkötötték? Hiszen ez nem felelt meg a fegyverszüneti feltételeknek.

Vörös: A proklamációból ez hiányzott. Ennek megfelelően ment volna ki egy parancs, amelyet nem továbbítottak, sőt később kiment egy apokrif parancs, amelyet a vezérkar adott ki. (...) Én kiadtam a parancsot, hogy a hadműveleti osztálynak szerkesszenek egy parancsot, mely szerint a csapatok a hadseregparancsnokok intézkedései szerint a harcot bármely oldalról jövő támadással szemben felvegyék. Ennek előzménye volt részben a szóbeli eligazítás, azonkívül az a parancs, melyet nem adhattam ki, hogy az oroszokkal az összeköttetést fel kell venni.

Az oroszok előzőleg velünk szemben az Alföldön nagyon lojálisan viselkedtek, megállították arcvonalukat. Biztos volt, hogy ellenünk nem mennek át támadásba, s így az is, hogy a német csapatok ellen kell majd védekezniök a magyar csapatoknak.

Október 15-én reggel került asztalomra Hitler parancsa, amelyben megjegyzi, minden előkészületet megtett arra, hogy az arcvonal felbomlasztását megakadályozza és ha én parancsaimat vissza nem vonom, Magyarországot hadszíntérré teszi. Erre én azt válaszoltam, hogy a parancsaimat vissza nem vonom, a továbbiakban a magyar kormány fogja a német kormánynak a választ megadni. Később megtudtam, hogy tényleg kiment egy erőteljes német parancs, amely a magyar csapatok megtámadását rendelte el.

Frank népügyész: Ezt a parancsot Ön rádión kívánta leadatni vagy a hírközpont útján?

Vörös: A hírközpont útján, de ezt nem is fogalmazták meg.

Frank népügyész: Kinek adott utasítást ennek megfogalmazására?

Vörös: Nádas vezérkari ezredesnek.

Nagy pol. ügyész: Tudomásom szerint Ön vezette a Kormányzóhoz titkos kihallgatásra Tildy Zoltánt és Szakasits Árpádot. Mikor volt ez? Mit határozott a Kormányzó, amikor ezek az ellenzéki vezérek őt a háborúból való kilépésre szándékoztak rábírni?

Vörös: A napot pontosan nem tudom. Találkoztam Tildyvel és Szakasitscsal, akikkel teljesen egy vonalon mozogtunk. Kérdeztem, nem akarnak-e elmenni a Kormányzóhoz. Azt mondották, hogy nagyon szívesen. Ez már késő éjszaka volt, másnap délelőtt jelentettem a Kormányzónak, aki azt mondta, jöjjenek még ma. Közöltem, hogy nem lehet, mert bujkálnak, előbb össze kell szedni őket. A Kormányzó kívánta, hogy jöjjenek délután fél öt órakor. Mondtam, akkor nem lehet, mert még világos van. Végül a következő napon este fél kilenc-kilenc óra körül jöttek. Úgy volt elrendezve, hogy Hadácsy alezredes kísérte őket és a bejáratnál csak az alezredest igazoltatták, már minden el volt rendezve, és így ők feljutottak a Kormányzóhoz. Másnap beszéltem a Kormányzóval. Ő azt mondta, hogy minden lényeges kérdésben egyetértettek és az, amiben még eltérés van, nem olyan dolog, hogy rendbe ne lehetne hozni. A tárgyalás részleteiről velem nem beszélt.

Nagy pol. ügyész: A csapatoknak, a megbízhatónak tartott 1. és 2. hadseregnek milyen része fogadott szót a kormányzói parancsnak az oroszokhoz való átállás tekintetében és történt-e felhívás a csapatparancsnokok, vezetők részéről, hogy tartsanak ki a Kormányzó mellett, hogy álljanak át az oroszokhoz és forduljanak szembe a németekkel?

Vörös: Az oroszokhoz való átállás közben is történt, kisebb csapatrészek esetében, de az nem történt meg, aminek kellett volna, hogy tudniillik tömegesen álljanak át. Az átállási vonalat a hadseregparancsnokokon keresztül Vattay altábornagy irányította. Én csak azt tudtam, hogy itt-ott egy-egy zászlóalj eltűnt, ezek megadták magukat az oroszoknak.

Nagy pol. ügyész: Ez még a Horthy-féle parancs előtt volt?

Vörös: Még az előtt. Az azután bekövetkezett eseményekről már nem tudok. Azután november 5-én kiadtam egy felszólítást, amelyet később a sajtó is hozott. Malinovszkij tábornagy főhadiszállásán adtam ki. Ebből csak azért olvasok fel egyes részeket, hogy illusztráljam, milyen meggyőződéssel és milyen benyomások között hagytam el az országot. (Olvassa.) : „A Kormányzó lemondása érvénytelen, mert ez német harckocsik, ágyúk, stukák, a Gestapo és az SS-katonák kényszere alatt történt. Az összes csapatok teljes fegyverzettel és felszereléssel álljanak át az oroszok oldalára, parlamenterek előzetes kiküldése mellett. Ha ez a németek miatt nem sikerülne, akkor adják meg magukat csoportokban..."

(...) Dr. Gonda védő: Beregfy most azzal védekezik, hogy ő október 16-ika előtt az előkészületekről semmit sem tudott és amikor október 16-án délelőtt Budapestre jött, itt már kész helyzetet talált olyan értelemben, hogy a fegyverszünet nem sikerült, ő tehát mint katona, nem tehetett mást, mint folytatta ezt a helyzetet. Lehetségesnek méltóztatik ezt tartani meglévő adatai alapján?

Vörös: Abszolúte nem, mert Beregfy vezérezredesnek, mint miniszternek az irodája ugyanabban az épületben volt, ahol én géppisztolyosokkal voltam elzárva. Ha valaki, mint új ember jön, törekednie kell elődjénél legalább a lényegi dolgokról tájékozódni. Én nem mehettem, hiszen géppisztolyok és szuronyok között voltam, ő viszont karszalaggal járhatott, tehát egészen nyugodtan bejöhetett volna hozzám. (...)

Feleségem két ízben telefonált Beregfynének, szóljon a férjének, hogy engem szabadítson ki. Közben október 16-án délután megjelent nálam László altábornagy. Elmondtam neki, hogy engem ilyen súlyos idegállapotban kihallgatni nem lehet, egyébként is összes irataimat és feljegyzéseimet október 14-én, Balatonfüreden magam gondosan elrejtettem, azt tehát senki sem tudja megtalálni. Kértem engedjék meg, hogy kialudjam magam, mert szuronyok és géppisztolyok között nem tudok pihenni. Erre László azt mondta, hogy mihelyt megtalálja Beregfyt, azonnal kérni fogja, hogy adjanak nekem pihenőt. Este 9–10 óra tájban Beregfy felhívott telefonon és közölte velem, hogy mindent elkövet szabadlábra helyezésem érdekében, hogy kipihenhessem magam és irataimat összegyűjthessem. Kijelentette, hogy ez nagyon nehéz munka volt számára, mert a németeknek igen súlyos vádjaik vannak ellenem és csak úgy engednek erre a pihenésre is, hogy ő garanciát vállal értem. Még aznap este nyilatkozatot írtam alá, hogy én a Szálasi-politika ellen nem dolgozom és nem szököm meg, ezt Beregfy garantálja.

Az éjféli órákban jött egy német tiszt azzal, hogy az őrség elvonul, én azonban semmiféle olyan írást nem kaptam, amely szabadlábra helyezésemet biztosította. Másnap, 17-én leutaztam Balatonfüredre és 18-án már SS-katonák és nyilasok lerohanták a házamat, ahol én már akkor nem voltam ott, mert szökésben voltam. Az volt az érzésem, azért engedtek le Balatonfüredre, hogy elrejtett irataimat összegyűjtsem és így azok kéznél legyenek, hogy azután a fegyverszüneti szerződést előkészítő egész frontot felgöngyölíthessék. Egyébként feleségem szüleinél is az iratok után érdeklődtek.

Beregfy: Nem jelentette ki Vezérezredes Úr, hogy érthetetlennek találja, hogyan lehetett Önt letartóztatni, amikor mindenki tudja, hogy a Kormányzó proklamációjával szemben a harc folytatását rendelte el?

Elnök: Nem tartozik a tárgyra, ne tessék felelni. (Derültség.)

Beregfy: Vezérezredes Úr után rangban ki következett?

Vörös: Azt hiszem Ön.

Beregfy: Azt hiszi? Ez világos. Hiszen a Sztójay kormány alatt

Vezérezredes Úr lett soron kívül elébem ugratva, Miklós és én közém beszúrva.

Elnök: (...) Indítvány a megesketés tárgyában? Népügyész indítványozza.

Dr. Krámer védő: Ellenzem a legnagyobb mértékben, mert részese volt a fegyverszüneti tárgyalások előkészítésének, tehát az eseményekben a legnagyobb mértékben érdekelt, ellenséges viszonyban állt a vádlottal.

Elnök: A népbíróság a tanu megesketését elrendeli.

Vörös: (Leteszi az esküt.)

Elnök: Köszönöm. Elmehet.

Pogány Imre tanúkihallgatása

Pogány Imre vezérkari ezredes, a Kormányzó katonai irodájának főnökhelyettese volt a következő tanú, aki elmondotta, hogy október 16-án reggel Vattay altábornagy közölte vele, hogy számolni kell a Vár közvetlen megtámadásával. Erre lementek a főbejárathoz a hallba, ahol már várakozott Veesenmayer. Néhány perc múlva lejött a Kormányzó, akinek Veesenmayer a következőket mondotta: „Az a kellemetlen feladat hárul rám, hogy az Ön biztosításáról gondoskodjam, mert a támadás tizenkét perc múlva megkezdődik." A Kormányzónak arra a kérdésére, hová viszi, Veesenmayer azt mondotta, hogy a Hatvany-palotába. Ekkor a Kormányzó kíséretével az oroszlános kapu elé ment s Lakatos miniszterelnökkel beszállt az egyik várakozó autóba. Pogány megjegyezte: „Teljesen érthetetlen volt előttünk ez az egész jelenet, mert hiszen mi számoltunk azzal, hogy mi az államfővel együtt ott küzdünk és ott halunk."

Elnök: Mivel indokolható, hogy a Kormányzó nem szólt semmit arra, hogy tizenkét perc múlva kezdődik meg a támadás? Ha a Kormányzó tovább akar harcolni, nem megy el Veesenmayerrel. Ha pedig nem akar harcolni, akkor elesett az őrizetbevétel indoka. Itt éles ellentétet látok.

Pogány: Később rájöttünk arra, hogy a Vár megtámadására azért volt szükség, hogy utána kirabolhassák.

Elnök: A Kormányzó állásfoglalását nem értem. Pszichikailag indokolatlan.

Pogány: Amikor Veesenmayer azt mondotta, tizenkét perc múlva kezdődik a támadás. Lakatos hozzáfűzte: Már nincs is annyi idő.

Elnök: Utána megkezdődött a támadás?

Pogány: Pár percre azután megindult a lövöldözés.

Elnök: A katonai erők védekeztek a támadás ellen?

Pogány: Igen.

Elnök: Minek következtében szüntették be a védelmet?

Pogány: Lázár altábornagy parancsára, illetőleg magam is arra az elhatározásra jutottam, miért védjük a Várat, ha a Kormányzó és családja elment.

Elnök: Emlékszik-e arra, október 15-én Önt hívták a vezérkari főnök hírközpontjába azzal, hogy Veress Lajos vezérezredes óhajt beszélni Vattayval. Mi volt e beszélgetés során?

Pogány: Veress vezérezredesnek még egyszer megismételtem a Kormányzó hadparancsát. Veress távirati összeköttetés útján utasítást kért tőlem, hogy mit csináljon, mert ellentétes és ellentmondó parancsok jönnek. Azt feleltem, hogy haladéktalanul vegye fel az érintkezést az oroszokkal és ha ezt a németek gátolnák, akkor harccal kell kikényszeríteni.

Elnök: Mit felelt erre Veress Lajos?

Pogány: „Teljesen tisztán látok, köszönöm Pogány." Kézdezte még, mi van a Főméltóságú Úr fiával? Erre én közöltem vele, hogy a németek leütötték és elvitték.

Klár Zoltán tanúkihallgatása

Ezután dr. Klár Zoltán főorvos tanúkénti kihallgatását kezdi meg az elnök.

Klár elmondta, hogy a mauthauseni táborban orvosként foglalkoztatták. Október 15-e után először körülbelül november 20-án érkezett Magyarországról egy szállítmány. Ezek a sopronkőhidai fegyház közönséges bűncselekmények miatt elítélt foglyai voltak. Kb. nyolcvanan voltak, életfogytiglan elítélt fegyencek, akiknek azért kellett onnan eltávozniok, hogy helyet adjanak politikai elítélteknek, akiket Szálasiék odaszállítottak.

Január 8-án érkezett ezután az első zsidó-szállítmány, 2300-an. 1700-at közülük mindjárt abba a kórházba szállították, ahol Klár működött. Az elnök kérdéseire elmondja, hogy január 16-án egy 1500-1600 főből álló szállítmány érkezett, január 28-án 700, február 16-án 2300, április 30-án pedig kb. 6000 ember. A januáriak csaknem kizárólag budapesti zsidók voltak. A februáriak már keverve voltak olyanokkal, akik a nyugati határszélen munkaszolgálatot teljesítettek. Ezeket hozzácsapták a budapesti zsidókhoz. Az áprilisiak kizárólag munkaszolgálatosok voltak, akik a nyugati határszélen a legutolsó pillanatig dolgoztak. Majd Klár dr. így folytatta:

Klár: A január 8-i szállítmányról akarok beszámolni.

Elnök: Általánosságban tessék, ne szállítmányonként.

Klár: Oly röviden mondom el, amilyen röviden pusztultak el ezek a szerencsétlen emberek. Január 8-án érkezett az első budapesti magyar zsidószállítmány. Én az előző év június 6-ika óta voltam ennek a barakknak az orvosa, ezalatt tíz- és tízezer zsidó deportáltat láttam és érkeztek meg a kórházba, de egyetlen alkalommal sem érkeztek meg olyan siralmas állapotban, mint a január 8-iki zsidók. Ezek a Budapestről elszállított zsidók gyalogosan tették meg nagyrészt az utat Hegyeshalomig a legpokolibb körülmények között. Reggelenként raportot tartottak velük, hogy ki érzi magát betegnek? Természetesen jelentkeztek jóhiszeműen, ezek a nyilasgyerekek erre szó nélkül lepuffantották őket, mint a verebeket. Akik megérkeztek, azok is siralmas állapotban voltak. Száz és száz tetű minden emberen, lerongyolódva, kiéhezve, félig megfagyva. Körülbelül mínusz 25 fok volt az átlagos hőmérséklet, csupa fagyos sebbel, csonttá-bőrré lefogyva. A barakk 240 ember befogadására volt alkalmas és az átlagos létszám január 8-ától fogva 1900-2000 volt.

Elnök: 240 helyett?

Klár: 240 személy befogadására szolgált rendes körülmények között, úgy, hogy akkor is egy priccsen kettőnek kellett feküdni. Abban a barakkban, amelynek statisztikája most már feldolgozva rendelkezésre áll, bizonyíthatóan átlag 87 centiméter széles deszkapriccsen öt-hat, sokszor hét embert kellett összepréselni, hogy valahogy fekvő állapotba kerüljenek. Most méltóztassék elképzelni, hogy három ember feküdt hosszában, azután jött szélességben egy ember, majd másik kettő, ezekre rájött keresztbe öt, hat, esetleg hét.

Elnök: Mi volt a halálozási százalék?

Klár: Öt héten belül 98 százalék. Elhaltak a nyomorúság következtében.

(...) Október 15-e után rosszabbodott a helyzetünk Mauthausenben. Amikor 1944 júniusában jöttünk, akkor még elnézést tapasztaltunk a többi fogoly részéről, szeretettel bántak velünk és külön gondoskodás tárgyát képezte a zsidó barakk. De attól az időponttól kezdve, hogy egyedül maradt szövetséges a magyar nemzet, ketten maradtunk, az oroszok és a magyar zsidók, e két rétegnek kellett elpusztulni.

Minden egyes ember, aki október 15-ike után jött és elpusztult, azok azt hiszem, hogy ennek a nyilas rendszernek az áldozatai.

Elnök: (A tanú megesketése után.) Kérem Ferenczy Lászlót.

Ferenczy László tanúkihallgatása

A volt csendőralezredes az elnök kérdésére elmondta, hogy október 15-e után a belügyminisztériumban teljesített szolgálatot.

Elnök: Emlékszik-e arra, hogy abban az időben rengeteg fosztogatás, rablás, gyilkolás volt a nyilas pártszolgálatosok részéről?

Ferenczy: Igen, jöttek ilyen jelentések.

Elnök: Ön a nyomozás során azt mondotta, hogy hihetetlen mértékben követtek el párttagok ilyen bűncselekményeket és állandóan jelentette a belügyminisztérium közbiztonsági osztályának. Honnan tudott ezekről?

Ferenczy: Hallomásból. Több felől hallottam. Én magának a belügyminiszternek tettem jelentést.

Elnök: A nyomozás során azt is mondotta, hogy a visszaélések elleni küzdelem Szálasin bukott meg.

Ferenczy: Nem. Ilyet nem mondtam.

Elnök: Sőt azt mondta, hogy egy ilyen jelentésén látta Szálasi sajátkezűleg írott széljegyzetét.

Ferenczy: Ez már a nyugatmagyarországi kitelepítés után volt.

Valóban fordultak elő fosztogatások a párttagok részéről. A nyomozásra rendelkezést kaptam. Ezeket a jelentéseket összefoglalták és a nemzetvezető elé terjesztették fel. Hajnácskőy ezredes, a közbiztonsági osztály vezetője, egy alkalommal mutatta is a széljegyzetet, amelyet Szálasi vezetett rá az összefoglaló jelentésre a pártszolgálatosok által elkövetett atrocitásokról.

Elnök: Nagy mértékben voltak ilyenek?

Ferenczy: Igen nagy mértékben. Én nem ismertem az írást, Hajnácskőy mondta, hogy Szálasinak széljegyzete. Eszerint a pártszolgálatosok által elkövetett bűncselekmények miatt nyomozni, illetőleg eljárást indítani nem enged.

Elnök: Szóval Hajnácskőy mutatta Önnek, hogy Szálasi rendelkezett így és mutatta is az elintézést jelentő széljegyzeteket azzal, hogy ez Szálasitól származik. Elolvasta a széljegyzeteket?

Ferenczy: Igen. Az volt benne, hogy a pártszolgálatosokkal szemben további eljárást, nyomozást egyáltalában nem enged.

Elnök: Szálasi! Megfelel ez a valóságnak?

Szálasi: Nem.

Elnök: (Ferenczyhez.) Az oroszok kezéről időlegesen német kézre visszakerült magyar területekre nézve volt valami speciális intézkedés, hogyan vonják felelősségre azokat a magyar állampolgárokat, akik közreműködtek az oroszok sikere érdekében? Emlékszik erre?

Ferenczy: Emlékszem. A rendelkezés szerint hármas bizottság alakult meg e célra. Tagjai a párt egy embere, a községi bíró és a nyomozásban eljáró csendőrjárőr. Ez a bizottság ítélkezett volna is, de úgy tudom, ez a dolog később a minisztertanács elé került és úgy állapították meg, hogy ennek a bizottságnak csupán a véleményét kérik ki, a hadbíróság fogja az ítélkezést végrehajtani.

Elnök: Ön a nyomozás során azt is mondta, tudomása volt arról a Szálasitól eredő intézkedésről, hogy a Nyilaskeresztes Párt tagjai nemcsak a múltban elkövetett bűncselekményre kaptak salvus conductust, hanem ezt biztosították részükre a jövőben elkövetett bármilyen bűncselekményre is. Honnan tud Ön erről?

Ferenczy: Szintén a közbiztonsági osztálytól. (...)

Vajna: Tud-e a tanú úr arról, hogy a német hadsereg körülbelül 12 000 csendőrt harctéri szolgálatra, tehát egyenesen a tűzvonalba bevetett és én ezek visszaszerzése miatt – éppen a rendfenntartás érdekében – többször interveniáltam és panaszt tettem?

Ferenczy: Igen, tudok róla.

Vajna: És mit gondol tanú úr, mi volt ennek az oka?

Ferenczy: Az, hogy a rendfenntartásra kevés erő állott rendelkezésre. (...)

Elnök: (A tanú megesketése után.) Eltávozhat.

Hajnácskőy László tanúkihallgatása

Hajnácskőy Lászlót kérem. (Zaj.) Csendet kérek! A közönség annál is inkább legyen nyugodt, mert tudhatja, hogy a sajtó egy része is már teátrálisnak bélyegzi magatartását!

Az elnök kérdésére Hajnácskőy László volt csendőralezredes elmondotta, hogy a nyilas éra alatt a belügyminisztériumban dolgozott, pontosan október 29-től. A VII. osztály, a közbiztonsági osztály vezetője volt.

Elnök: Hallott Ön a nyilas pártszolgálat súlyos kilengéseiről?

Hajnácskőy: Ilyen kilengésekről hallottam. Először akkor kaptam tájékoztatást, amikor az én ügyészem valahonnan a Dunántúlról Győrön keresztül gépkocsival Budapestre jött. Ekkor tudtam meg tőle, hogy Budapestről a zsidóságot gyalogmenetben hajtják Bécs felé. Említette, hogy embertelenül hajtják őket és útközben hullák fekszenek. Jelentettem Vajnának, amit az ügyésztől hallottam. Vajna ekkor figyelmeztetett engem arra, hogy ugyanakkor hány százezer magyar megy gyalogmenetben ugyanilyen körülmények között Szibéria felé.

Elnök: (...) Ön jelentett további eseteket is Vajna Gábornak?

Hajnácskőy: Ami Budapesten történt. Itt már vagyon elleni kilengésekről is hallottam. Vajna azt mondta, hogy miután a párttagok illegalitásban voltak és el voltak nyomva, ezért Szálasi rendeletére az első időben bizonyos szabad kezük van. Ezt nem csak szóbelileg mondta, hanem saját szememmel láttam zöld ceruzával írva egy aktára.

Elnök: Ez Szálasi széljegyzete volt?

Hajnácskőy: Igen. Vajna azt mondta, hogy a forradalomnak velejárója az, hogy ezeknek tevékenykedniök kell és meg kell érteni ezeket az embereket, akik eddig a föld alá voltak nyomva.

Elnök: Vajna Gábor, igaz ez?

Vajna: Nem igaz!

Elnök: Nem igaz? Érdekes, a rendőrségen, meg a szembesítés során azt mondta, határozottan nem emlékszik az esetre, de lehetséges. (...)

(Hajnácskőyhez): A pártszolgálatosok kilengéseiről szóló jelentéseket elküldték Szálasinak?

Hajnácskőy: Igen, mi a VII. osztály.

Elnök: Szálasi, igaz ez?

Szálasi: Igen, én kaptam helyzetjelentéseket, általános összefoglalásokat.

Elnök: De ez, amit a tanú mond, ezt ráírta, hogy nem lehet fellépni ezekkel a pártszolgálatosokkal szemben, mert a forradalmat korlátozni egyelőre nem lehet?

Szálasi: Ezt nem. Ez annyira idétlen, hogy lehetetlen, hogy ilyet írtam volna. (Derültség.)

Hajnácskőy a népügyész kérdésére kijelentette, hogy egyszer a honvéd városparancsnokságtól kapott utasítás értelmében elnökölt az úgynevezett „a nemzet totális mozgósításával és harcbaállításával megbízott m.kir.tárca nélküli miniszter mellé beosztott tábornoki bíróság"-nak azon az ülésén, amelyen a disszidens külképviseleti személyek ellen hoztak ítéleteket.

Majd részleteket mondott el a Kiss János, Bajcsy-Zsilinszky Endre és társai ellen indított perről, amelyben ülnök volt. Előadta, hogy a tárgyaláson, amely két napig tartott, a hallgatóság soraiban három padsort töltöttek be a Nemzeti Számonkérő Szék emberei, ott volt a parancsnok-helyettes és Radó százados, a tiszteknek oldalfegyverük volt. Ez a bíróság tizenegy vádlott ügyében ítélkezett. Ő maga – mondotta Hajnácskőy – nem kapott semmiféle utasítást az ítéletre vonatkozóan. A vádlottak között eredetileg szerepelt Bajcsy-Zsilinszky is, de mivel a Parlamenttől a kiadatás nem érkezett meg, az ő ügyét elkülönítették.

Hajnácskőy: Én a tárgyalás előtt megkérdeztem dr. Dominich hadbíró őrnagyot, a tárgyalás vezetőjét, hogy Bajcsy-Zsilinszkyt kiadta-e a Parlament. Mondtam neki, csak nézzen utána. Amikor átolvasta az aktát, akkor meg sem nyitotta a tárgyalást azonnal, hanem táviratozott a Parlamentnek a kiadatási ügyben.

Voltak bizonyos jelenségek – folytatta Hajnácskőy – amelyek nyomasztólag hatottak. A tárgyalást megelőzően a Számonkérő Szék tagjai hangoztatták, hogy a tárgyalási jegyzőkönyveket, amelyek zárt borítékban őrzendők, felnyitják és megnézik, ki hogyan szavazott. Ugyancsak a tárgyalást megelőzően egy másik ügyben, ahol egy fiatalabb tiszt ellen az volt a vád, hogy a Dunahidakat mentesíteni akarta a robbanóanyagtól és fel akarta venni a kapcsolatot a Szovjettel, a bíróság illetéktelennek nyilvánította magát és ezért a Számonkérő Szék a szavazóbírák közül az egyiket elfogta. Tanú elmondotta azt is, hogy akkoriban osztályáról hét tisztet elfogtak, részben a németek, részben a Számonkérő Szék.

– Ezek szerint Ön nem érezte magát szabad és független bírónak – tette fel a kérdést a népügyész.

Hajnácskőy: Nem.

Elnök: (A tanú megesketése után.) Rövid szünetet tartunk.

Domonkos Miksa tanúkihallgatása

A szünet után 12 óra 50 perckor folytatódott a tárgyalás Domonkos Miksának a pesti izraelita hitközség ügyvezetőjének kihallgatásával, aki elmondta, hogy a nyilas uralom alatt ügyvezetője volt a Zsidó Tanácsnak. Az elnök kérdésére, hogy Budapestről a nyilas uralom alatt hány főnyi zsidóságot vittek el azt válaszolja, hogy körülbelül 100-120 000 főt. Ezt abból állapította meg, hogy a nyilas uralom előtt 220 000 zsidó volt, az ostrom után a gettóban 69 000 ember maradt meg, a védett házakban megmaradtakkal együtt Budapesten körülbelül 100 000 zsidó volt, amikor a város fölszabadult.[33]

Domonkos előadta, hogy az elszállítások október 16-án egészen kis csoportokban kezdődtek, ezeket az embereket nyilas pártszolgálatosok szedték össze, rendszerint valamilyen gyűjtőhelyre vitték, például a Tisza Kálmán térre, továbbá a Tattersaalban, az óbudai iskolákban csoportosították az elfogott zsidókat, később tömegesen vitték őket az óbudai téglagyárba. Majdnem kivétel nélkül Hegyeshalom felé vitték őket.

Elnök: Milyen korosztályok voltak ezek?

Domonkos: Korosztályra egyáltalán nem voltak tekintettel. Kezdetben egészen rendszertelenül összefogdosták az embereket és elvitték, azután rendeletek jelentek meg, amelyek bizonyos korhatárt állapítottak meg; végeredményben azonban minden válogatás nélkül, gyermekektől az aggokig, betegeket és nyomorékokat egyaránt vittek.

Elnök: Mikor fejeződött be a Budapestről való elszállítás?

Domonkos: Mindaddig tartott, amíg nyitva volt az ostromgyűrű Budapest körül.

Elnök: Szóval a gettó felállítása után is? Onnan is vittek csoportokat?

Domonkos: A gettóból keveset vittek, hanem a gettón kívüli részekből, az úgynevezett védett házakból. Ezt a fegyveres nemzetszolgálat csinálta.

Elnök: Mindezt honnan tudja?

Domonkos: Minderről határozott tudomásom volt, tapasztaltam. Cselekvő tényező voltam akkor. Magam is láttam, jelentéseket kaptam. Beosztásomnál fogva szabad mozgásom volt. A szálak lényegében kezemben futottak össze.

Elnök: Ön tehát saját ellenőrzésében is ismerte a helyzetet?

Domonkos: Igen.

Elnök: Hová vitték ezeket az embereket?

Domonkos: Ezeket kivitték a határon túlra. Legnagyobb részük haláltáborokba került, ahonnan nem jöttek vissza.

Elnök: A gettót mekkora helyen létesítették? Hány főnyi lakosság lakott azon a helyen, ahol a gettót berendezték?

Domonkos: Eredetileg, mielőtt a gettósítás történt, ott körülbelül 20 000 ember lakott. Negyvenezer emberre méretezték a gettót a belügyminiszter szervei és a Zsidó Tanács közötti megbeszélések során. A Zsidó Tanács akkori megállapításai szerint ez a szám túlságosan magas volt, mindazonáltal, amikor a 40 000 embert behozták már, fokozatosan, gyors tempóban további tízezres csoportokat hoztak be, úgyhogy a végén a gettót érintő bombatámadások és sok minden egyéb baj során 69 000 ember maradt benn úgy összeszorulva, hogy valóságos Dante pokla volt a gettó.

A halálozás arányszáma kolosszális volt, mert a gettó élelmezése megoldhatatlanná vált, a nyilas pártszolgálatosok megakadályozták még annak az élelmiszernek a behozatalát is, amelyet a főváros hivatalosan utalt ki, vagy a semleges követségek juttattak a gettó éhezőinek. Azután nem lévén férőhely az óvóhelyeken 60-70 000 ember számára, a gettó lakosainak nagy része kénytelen volt lakásokban elhelyezkedni és az ostrom következtében természetesen rendkívül sokan pusztultak el.

De elpusztultak nagyon sokan más okból is. Ugyanis volt a gettó lakosságának egy olyan része, akik eredetileg már útban voltak a halálmenetekben Hegyeshalom felé, és azokat az elgyengülteket, akiket nem lőttek le, valahogyan visszairányították, a Zsidó Tanács igen körülményesen, fuvarokkal visszahozta őket, ezek azonban olyan leromlott állapotban voltak mind, hogy úgy hullottak mint a legyek.

Azonkívül előfordult, hogy a pártszolgálatosok a gettó területén az utcán lőttek agyon embereket, egy esetben pedig egy pogromszerű megmozdulás volt, amikor egy éjszaka 43 embert lőttek agyon egy óvóhelyen. A gettó létszáma egyébként folyton változott, mert közben vittek el zsidókat a németek és a pártszolgálatosok, munkára olyanokat, akik még valamennyire munkaképeseknek látszottak. Másrészt azonban állandóan hoztak be további lakosokat. Igaz, hogy főleg gyermekeket hoztak be tömegével, mert megrohanták a gyermekmenhelyeket.

Hogy a nyilas uralom alatt mennyi volt a halottak száma, azt pontosan megmondani nem tudom, mert voltak olyan napok, amikor a temetetlen hullák százával feküdtek és amikor temetni tudtunk, nem számolhattuk meg őket, de volt úgy, hogy háromezer halott is volt egy napon.

Elnök: A nyilaskeresztes pártszolgálatosoknak városszerte elkövetett zsidó-üldözéseiről tud valamit?

Domonkos: Már október 16-án kezdődtek a rendszeres gyilkosságok. Jelentették nekem ezen a napon délelőtt, hogy a Dohány utca egyik házában lelőttek nyolc embert és hogy megakadályozták a mentőket abban, hogy bemenjenek ebbe a házba, hogy segítsenek a szerencsétleneken. A mentők három ízben telefonáltak nekem abban a hiszemben, hogy én olyan hatósági szerv vagyok, aki segíteni tudok. Végre be tudtak jutni a házba, de közben a sebesültek meghaltak.

Jelentésekből tudom, hogy az utakat, amerre a halálmenetek haladtak, hullák szegélyezték, a fegyveres kísérők azokat az embereket, akik kidőltek, lelőtték a helyszínen.

A dunaparti kivégzésekről csak annyit tudok, hogy a védett házak lakóit többször vitték ki a Duna-partra és az Andrássy út 60. – az úgynevezett Hűség Házába. Ezek közül rengeteg sokat lőttek agyon, de számukat nem tudom.

Elnök: Igaz az, hogy Wallenberget nyilasok ölték volna meg?

Domonkos: Nem hiszem, tanácselnök úr, Wallenberg megvolt a végén, még az utolsó napokban is, úgyhogy minden valószínűség szerint azután tűnt el.

Abban az időben illegálisan honvéd századosi egyenruhát viseltem és így szabadon közlekedhettem a városban. Láttam többek között, hogy az Opera előtt egy napon nyolc embert lőttek agyon. Öt perccel agyonlövetésük után érkezhettem oda, láttam a földön a holttesteket. Ez körülbelül december legvégén lehetett. Személyesen láttam itt a Zeneakadémia előtt tíz-tizenkét agyonlőtt embert december végén vagy január elején az ostrom alatt. A Klauzál téren az ostrom előtt is láttam egy agyonlőtt embert.

Elnök: Megkísérelték-e Önök, hogy az atrocitások miatt az akkori nyilas uralom vezetőihez forduljanak?

Domonkos: Minden emberileg lehető módot megragadtunk ebből a célból. Az utolsó napig minden hatóságot ostromoltunk szóval, távbeszélőn, vagy távírón, amelyek elérhetők voltak számunkra. Meg kell azonban mondanom, hogy egyetlen esetben sem volt hajlandó fogadni bennünket az akkori kormány felelős minisztere. Egy esetben véletlenül összekapcsoltak bennünket Vajna Gábor akkori belügyminiszterrel, ő azonban otthagyott bennünket a telefonnál és mást küldött a készülékhez.

Szálasi Ferencet ismételten kerestük, kihallgatást kértünk tőle, Gömbös százados azonban, aki szárnysegéde volt, azt a sztereotip választ adta, hogy a nemzetvezető zsidókérdésben egyáltalán nem tárgyal. Vajna Gáborral csak szervein keresztül tudtunk tárgyalni, eleinte Ferenczy alezredesen, később pedig Solymossyn keresztül.

Elnök: Nincs több kérdésem. A népbíró uraknak? (Nincs.) Az ügyész uraknak? (Nincs.) A vádlottaknak kérdésük vagy észrevételük? (Nincs.) A bíróság a tanú megesketését elrendeli. (Megtörténik.)

Valló Dezső tanúkihallgatása

Valló Dezső tanút kérem.

Az 51 éves papírnagykereskedő, budapesti lakos az elnök kérdésére elmondja, hogy 1944. november 8-ára virradó hajnalban bevitték a Hűség Házába. Ő kivételezett zsidó főhadnagy volt. Minden kérdezés nélkül azzal kezdődött a dolog, hogy egy feketeinges nyilas letépte karjáról a nemzetiszínű karszalagot és a rangjelzést, majd leütötte fejéről a sapkát és teljes erővel arculvágta, mondván:

"No büdös zsidó, itt vagy! Nézzük csak meg ezt a zsidó főhadnagyot!"

Valló: Előzőleg már munkaszolgálatos fiamat is behozták és így tudták meg az én nevemet, amely szolgálati jegyén szerepelt. „Itt a zsidó, no lássuk a jelentkezést!" – mondották és bevittek egy folyosószerű pincerészbe. Ekkor előhozták a fiamat. A gyerek össze volt verve, orra-szája vérzett és ekkor két pártszolgálatos revolverrel a háta mögé állt, s rákiáltott: „Halljuk! Jelentkezz!" Ezt a jelentkezést visszaadni nem lehet, erkölcsi, szülői tisztelet gyalázása szempontjából úgy volt megfogalmazva, hogy ennél aljasabbat én még életemben nem hallottam. Szemrehányást tett a gyerek a legdrasztikusabb kifejezéssel az apjának, hogy ő miért követte el azt a cselekményt, amiért őt a világra hozta.

Ezután bevittek egy másik pincébe, ahol az asztalnál magasabbrangú nyilasok borozgattak. Azt mondták, hogy vessem le a cipőmet, majd rámkiáltottak: „No, büdös zsidó, tedd fel a lábadat a székre!" Meztelen talpamat feltettem a székre, mire egy Trucka nevű régi nyilas gumibottal rávert a talpamra. Legalább hatvan ütést kaptam. A másik lábamra szórakozásból puskatussal le-lecsaptak. Ezután bedobtak egy másik pincébe ahol a fiam is volt. Délelőtt

11 óra tájban azután gépkocsin másodmagammal a Radetzky-laktanyába vittek. Bedobtak a fogdába és ott voltam kb. öt napig.

Elnök: Ki volt tanúja ennek a kínzásnak? A vádlottak közül látta valaki?

Valló: Egy volt ott, Csia Sándor, megismertem.

Elnök: Ott volt, amikor Önnek a talpát ütötték?

Valló: Ott. Az ő szórakozásukra történt a produkció.

Elnök: Honnan tudta azt, hogy magasrangú volt a másik kettő vagy három?

Valló: A viselkedésükből lehetett látni.

Elnök: Felismeri Csia Sándort?

Valló: A legnyugodtabb lelkiismerettel.

Baky László tanúkihallgatása

A tanú megesketése után Baky László tanúkénti kihallgatására került sor. Baky kijelentette, hogy Csiával ellenséges viszonyban volt, de ez most nem befolyásolja, és az igazat fogja vallani.

Az elnök kérdésére elmondotta, hogy Szálasi Ferenc mellett a Nemzetbiztonsági Irodának[34] volt a vezetője. Ebben a minőségben tanácsadó volt Szálasi mellett és elkészítette a tervezetet a Tábori Biztonsági Szolgálat szervezetéről. Az elnök ezzel kapcsolatban figyelmeztette, hogy ha sajátmagának is folyamatban lévő ügyét ronthatná tanúvallomása, megtagadhatja a válaszadást. Baky kijelentette, hogy válaszolni fog és az igazat mondja.

Elnök: Milyen utasításokat kapott Ön Szálasitól?

Baky: Szálasitól azt az utasítást kaptam, hogy az ország hadműveleti területének közbiztonsága megszilárdítása végett egy szervezetet kellene felállítani, amely biztosítani tudja a közbiztonságot.

Elnök: Mi volt a tartalma ennek az utasításnak? Írásban nincs meg?

Baky: Sokezer példányban, minden egyes csendőrnek és rendőrnek kiosztatott.

Elnök: A felkoncolási jogra vonatkozóan mit tartalmazott az utasítás?

Baky: Ezek a rendelkezések két csoportban voltak. Az egyik csoportban, hogy mikor köteles a közeg felkoncolni, a másikban pedig, hogy mikor jogosult.

Elnök: Tehát köteles is volt, nem csak jogosult?

Baky: Köteles is volt egy esetben, amikor valaki az ő felhívását erőszakosan megtagadva, őt megtámadta, életét támadással veszélyesen fenyegette. Jogosult emlékezetem szerint tettenérés esetén katonaszökevényekkel kapcsolatban, azután olyanokkal szemben, akik az ellenséggel egyetértésbe bocsátkoznak, akik az ellenség részére szolgálatot teljesítenek.

Elnök: Tehát ha valakit mint katonaszökevényt bújdosás közben elfogtak? Például, ha egy erdőben bújdosó katonaszökevényt fognak el, jóval a front mögött?

Baky: Igen.

Elnök: Volt-e ennek törvényes alapja? Erről nem tárgyaltak Önök?

Baky: Nem.

Elnök: Szóval erre Ön sem tud törvényes alapot megjelölni?

Baky: Nem.

A továbbiakban Baky megemlítette, egy ízben szóvátette Vajna előtt, hogy egyes nyomozók bántalmazzák a gyanúsítottakat, mire Vajna ingerülten azt mondotta, ki fogja őket – ti. az ellenállási mozgalomban résztvevőket – „nyírni."

Elnök: Hát arra emlékszik-e, hogy amikor valami tiltakozás volt a budapesti zsidók bántalmazása miatt, Szász tett volna valami kijelentést Vajnára vonatkozóan?

Baky: Igen. Szász Lajosnál voltam fenn a kereskedelmi minisztériumban, s akkor ő elmondta, hogy ezt az ügyet már szóvátették – emlékezetem szerint ő és Rajniss – s akkor valami olyan kijelentést tett, hogy Vajnával nem lehet okosan beszélni. Ez a gyalogkísérésre és az ennek során előfordult gyilkosságokra vonatkozott.

Elnök: Ki adta ki a parancsot a rendőrség és a csendőség részére, hogy Budapestet a végsőkig védelmezzék?

Baky: Rendőrtisztektől hallottam, hogy karácsony előtt Vajna a belügyminisztériumban megbeszélést tartott, ahol ezt a parancsot adta ki a rendőrség részére.

Elnök: Van-e Önnek tudomása arról, hogy Vajna Gábornak esetleg másokkal is voltak összekülönbözései éppen a zsidókkal szembeni kegyetlenkedések ügyében?

Baky: Ezt hallomásból tudom a miniszterektől, akik a minisztertanácsokon részt vettek. Néha igen éles összecsapások voltak a minisztertanácsokon, úgy, hogy egy alkalommal a minisztertanács talán félbe is szakadt amiatt, hogy Vajna miniszter eltávozott. Hallottam azt is, hogy egyes miniszterek a Bajcsy-Zsilinszky-féle ellenállási mozgalomról már csak a kivégzések után értesültek.

A vádirathoz csatolt iratok ismertetése

Baky kihallgatása után Frank népügyész kért szót. Indítványozta, hogy a bíróság a vádhatóság által kihallgatni javasolt tanúk meghallgatásától tekintsen el, mivel az eddig kihallgatott tanúk teljesen tisztázták a tényállást. A bíróság a népügyész indítványát elfogadta és Jankó dr. áttért a vádirathoz csatolt fontosabb iratok ismertetésére.

Először Szálasi Ferencnek 1944. július 26-án Hitlerhez intézett memorandumát olvasta fel, amelyben a Nyilaskeresztes Párt vezetője felajánlotta szolgálatait a Harmadik Birodalom Führerének, lelkes szavakkal magasztalva Hitlert, a német nemzeti-szocializmust és annak „eredményeit".

Az elnök ezek után Kemény Gábor naplójából olvasott fel olyan részleteket, amelyeket a tárgyalás során már – kivonatosan – többször is ismertetett, majd szünetet rendelt el.

Ügyészek, védők javaslatai a bizonyítás kiegészítésére

Szünet után az ügyészek és a védők tették meg indítványaikat a bizonyítási eljárás kiegészítésére. Ennek során Frank népügyész a 66-os számú bizalmas hadtestparancs 4. pontját kérte ismertetni, amely arról szól, hogy a katonaszökevények hozzátartozóit is súlyosan meg fogják büntetni.

Nagy politikai ügyész további tanúk kihallgatását javasolta.

Zboray védő, Szálasi ügyvédje a Hungarista Napló 1931–1945 közötti fontosabb, a per során fel nem olvasott részeinek ismertetését javasolta – csak a dátumok és témák, események felsorolása 4, sűrűn gépelt oldalt tölt meg a per iratanyagában. Zboray dr. szerint ezek a Napló-részletek azt bizonyítják, hogy Szálasi „Magyarország szuverénitását mindenképpen biztosítani, magyar állampolgárokat személyi és vagyoni tekintetben, a magyar állam vagyonát ugyancsak minden tekintetben biztosítani és megvédeni igyekezett." Szálasi védője kérte – többek között – Dálnoki Miklós Béla, Hóman Bálint és különösen Horthy Miklós kihallgatását is.

Vajna Gábor védője, dr. Klumák távollétében Zboray dr. kérte – többek között – Mindszenty, Shvoy és Faragho kihallgatását.

Gonda dr., Beregfy védője főleg azt tartotta volna fontosnak bizonyítani, hogy 1944. október 15-e előtt védencének a nyilasokkal semmiféle kapcsolata sem volt.

Szőllősi Jenő védője, Greguss dr. azt kívánta bizonyítani, hogy védencének nyilas miniszterelnökhelyettesi funkciójában sem hatásköre, sem irányító szerepe nem volt.

Csia Sándor védője, dr. Krámer tanúkat kért meghallgatni arról, hogy védence „mindenkor méltányos, a kisemberek érdekeit szolgáló, soha nem gyűlölködő magatartást tanúsított".

Gera József védője, dr. Kiss azt óhajtotta volna bizonyítani tanúival, hogy védencének az 1944. október 15-i események előkészítésében semmiféle szerepe nem volt, a nyilas hatalomátvétel után felállított fegyveres nemzetszolgálathoz semmi köze sem volt, Gera „kizárólag a párt fizetett tisztségviselője volt".

Kemény Gábor védője, Dr. Geiringer többek között külföldi diplomaták kihallgatását javasolta, akik szerinte bizonyítani tudják például azt is, hogy védence „üldözött politikai és egyéb egyének életbiztonsága és védelme érdekében megegyezést létesített semleges követségekkel."

Elnök: A bizonyítási indítványok tárgyában a bíróság zárt tanácskozásra vonul vissza.

(Szünet után.)

Elnök: Kihirdetem a népbíróságnak a bizonyítás kiegészítése iránt beadott indítványok tárgyában hozott határozatát.

A népbíróság a bizonyításkiegészítési indítványokat az egész vonalon elutasítja.

Dr. Zboray védő: A Bp. 384. §. 9. pontja értelmében semmisségi okot jelölök meg.

Elnök: Ezzel a bizonyítási eljárást befejeztük. A főtárgyalást félbeszakítom, azt holnap reggel fél 9 órakor folytatjuk, amikor a népügyész úr tartja meg vádbeszédét.

(A tárgyalás 16 óra 35 perckor végződött.)

Szálasi naplójegyzete:

II. 21. Főtárgyalásom tizennegyedik napja. Kezdődött 9 h, végződött 16 h 15'. Tanúkihallgatások, éspedig: Vörös János vezds., Pogány Imre vk.ezds., Klár Zoltán dr., Ferenczy cső.alez. Hajnácskőy cső.ezds., Domonkos Miksa, Valló vagy Balló Dezső, Baky László. Az eredményen ezek a tanúvallomások nem változtattak. Utána beszüntette a tanácselnök a további tanúkihallgatásokat, mert ügyészi indítvány szerint már bizonyítottnak vehetők a vádak. Bíróság ügyészi indítvány alapján dönt. Bizonyításkiegészítés politikai ügyész és a védők részéről. Népbíróság az összes indítványokat elutasítja. Holnap perbeszédek. Védők semmisségi panaszt adnak be a bizonyítás kiegészítésének elutasítása miatt. Hihetetlenül hajszolják az ügyet. Állítólag a nemzetközi nürnbergi bíróság elnöke itt legyen (sic!) Magyarországon és tanulmányozza a népbírósági eljárást. Jankó dr. ma szokatlanul szelíd hangon kijelenti, hogy megadja mindenkinek a legtágabb védekezési lehetőséget. Egy jó félóra után azonban kiesett megint szelíd szerepéből és mindent visszautasított. Minősíthetetlen az eljárás ezen a tárgyaláson. Az a hír érkezett br. Kemény G. útján, hogy tíz napon belül négyünket kivégeznek, éspedig: én, br. Kemény, Vajna G. és Beregfy K. Teljesedjék Isten szent akarata. Emelt fővel akarom életem utolsó lépéseit megtenni. Lelkiismeretem tiszta. Isten előtt bármikor meg merek jelenni. Főtárgyalás folytatása holnap reggel 9 h.

Idő napos, hűvös, szeles.

Tizenötödik tárgyalási nap
1946. február 22.

Dr. Jankó Péter elnök: A budapesti népbíróság folytatja Szálasi Ferenc és társai bűnügyében a tegnap félbeszakított főtárgyalást. (...) Következik a népügyész úr vádbeszéde.

Frank László népügyész vádbeszéde

Frank népügyész: Tisztelt Népbíróság! Szálasi Ferenc és társai bűnügyében három hete folyik e teremben a főtárgyalás. Budapesten és szerte az országban ez alatt az idő alatt igen sok hang hallatszott: miért van szükség ilyen terjedelmű tárgyalásra? Hiszen mindenki tudja, hogy október 15-én mi történt, mindenki tudja, hogy Szálasi és társai mit követtek el.

Kétségtelenül két út van ahhoz, hogy egy megmozdulás, a nép elleni lázadás tetteseit felelősségre vonják. Az egyik a lámpavas útja, a másik az az út, amelyet a Magyar Köztársaság ezekkel a vádlottakkal szemben is végigjárt: a törvények útja. A demokrácia megtartotta azt a törvényt, amelyet a vádlottak soha nem tartottak meg. A bűnvádi perrendtartás keretei közötti tárgyalás megadott minden módot és alkalmat a védekezésre.

Szent meggyőződésem, ez az út a helyes, és hogy ennek az útnak a végén, amikor Önök, népbíró urak, tanácskozásra fognak visszavonulni, az eredmény a legtisztább igazság lesz.

Három hete hívja tetemre a magyar nép Szálasi Ferencet és társait azokért az orozva elkövetett gyilkosságokért, amelyet október 15-én vittek végbe a nemzet ellen. Ezt a tetemrehívást a bizonyítási eljárás befejezése után nekem kötelességem formába önteni.

Tisztelt Népbíróság!

Tetemre hívom Szálasi Ferencet és bűntársait és azokat a cinkosait is, akik nincsenek itt. 1944. október 15-e nem egyedül és kizárólag ennek a hét vádlottnak a bűne. 1944. október 15-e 1919 júliusában kezdődött, amikor a szegedi gondolat fehér lovon megindult, hogy ugyanúgy idegen hatalom fegyveres segítségével, mint ahogyan idegen hatalom és fegyverek segítségével kerültek uralomra ezek a vádlottak is. Ahova a fehér ló patája lecsapott, ott vér serkedt a magyar nép testéből. Ez a fehér ló végigment a Dunántúlon, a Balaton mellett, Siófokon, a Duna-Tisza közén és eljutott Budapestre.

A dunai úsztatások nem 1944. október 15-e után kezdődtek, már 1919-ben és 1920-ban is úsztattak hullákat a Dunán és Kovarcz Emil, aki 1944-ben miniszter lesz, 1920-ban ott volt Horthy katonatisztjei között, akik Somogyit és Bacsót meggyilkolják és a Dunán leúsztatták. Baky László 1944-ben államtitkár és 1944. október 15-e után a belügyminisztérium belbiztonsági osztályának vezetője, 1919. szeptember 16-17-re virradó éjjel mint Horthy vadászfőhadnagy, négy másik fehérkesztyűs terrorista katonatiszttel együtt behatolt a kaposvári fogházba és a munkásság letartóztatásban lévő öt vezetőjét kihurcolják a nádasdi erdőbe, vadállati kegyetlenkedéssel legyilkolják és ismeretlen helyen elássák. Aki 1919 – 1920-ban gyilkos, 1944-ben államtitkár és miniszter. Ez a történelmi összefüggés 1919 és 1944 között.

1944. október 15-e annak a folyamatnak utolsó stációja, amelybe szervesen beleilleszkedik, Bethlen István úgynevezett konszolidációs politikája, Gömbösnek a tengelyhatalmakhoz való csatlakozása, Darányi győri beszéde, ennek nyomán a szélsőjobboldali zsilipek kinyitása, Imrédy Bélának a csodaszarvassal ékesített csodálatos forradalma, mellyel kergeti az országot a háború felé.

A következő lépés Bárdossy, aki elődének a holttestén át elegáns lépéssel beleviszi a népet a háborúba anélkül, hogy megkérdezné a népet, a parasztot, a munkást: akarsz-e harcolni, akarsz-e elmenni Oroszországba, ahol semmi keresnivalód nincs, itt akarsz-e hagyni mindent, ami szent és drága neked, asszonyt, gyermeket, búzát, meg akarsz-e halni idegen érdekekért, mialatt én kényelmesen és pedánsan fűzögetem tovább a diplomáciai mesterkedés szálait.

És utána Kállay, aki, úgy látszik, látja, milyen útra lépett az ország s mégsem segít rajta. Sztójay után már csak a Golgotára vezető út utolsó stációja következik el, amelynek végén 1944. október 15-én Szálasi Ferenc keresztre feszíti nemzetét.

Talán a vádlottakban is meg fog szólalni majd valami, ha hallják, hogy itt egy ember beszél. Talán a vádlottak is megtalálják az emberhez vezető utat és ez vonatkozik elsősorban Szálasi Ferencre, akinek az egyik népbíró úr azt mondotta, próbáljon meg emberi hangon beszélni. Talán Szálasi Ferenc ki bír bontakozni azokból az ideológiai elgondolásokból, amelyek már nem is ruhaként hanem második bőrként borítják.

Tisztelt Népbíróság!

Szálasi Ferenc valamikor volt fiatal, volt ludovikás és meggyőződésem, hogy a fiatal, 17–18–19 éves fiatalemberben ugyanúgy megvoltak az idealista célok, mint mindenkiben és csak később lett azzá, aki lett. Szálasi Ferenc keresse meg az utat ehhez a fiúhoz, keresse meg az utat ahhoz, aki amikor hadnaggyá avatásakor kirántotta a kardját és minden bizonnyal hitte is azt az esküt, amit akkor mondott, hogy: „A hazáért mindhalálig!" és gondoljon arra az útra, amit azóta végigjárt, hogy ezt az esküt hogyan és hányszor szegte meg és hogyan nem tartotta be ennek a tiszta fiúnak a fogadalmát. És ha el tud idáig jutni, akkor egy kis téglával hozzá tud járulni az ország újjáépítéséhez, mert talán ezek a csendesen elmondott szavaim el fognak hangzani a kilométerek százain át oda, ahol Magyarország békeszerződését csinálják, ahol kétségtelenül jóindulat és jóhiszeműség van velünk szemben és talán azt fogják mondani, hogy Magyarország számláját 1944. október 15-tel lezárjuk, ami október 15-e után történt, az nem Magyarország bűne, az Szálasi Ferencé és társaié. Hogy azért, hogy a háború legalább egy fél évvel meghosszabbodott, ezért nem Magyarország felelős és hogy ez alatt a fél év alatt százezer és százezer emberi élet pusztult el ártatlanul és százezer és százezer családi tűzhely omlott össze, ez nem Magyarország bűne, ezért nem őt tesszük felelőssé, és ezzel nem súlyosbítjuk a békefeltételeket, ez Szálasi Ferencre tartozik és Magyarország Szálasi Ferenccel ezt az ügyet elintézte akkor, amikor ítéletet mondott felette.

Ha van még Szálasi Ferencben ember, ha van benne a nemzetszeretetnek csak egy szikrája, akkor az utolsó szó jogán ezt fogja elmondani.

Népbíró Urak!

Nem csinálok titkot belőle, nekem kevés a reményem, hogy ez be fog következni. Itt ülök Szálasival szemben harmadik hete. Nézem őt, néha ő is néz engem és nekem az a meggyőződésem, hogy Szálasi itt mintegy szobrot alakít. Nem is túl jó szobrot. Szálasi önmagából bálványt csinál. Hogy meg tudja-e találni Szálasi ebben a bálványban az embert, hogy van-e ember ebben a bálványban, nekem nagyon-nagyon kevés reményem van, de mégis megteszem ezt a kísérletet.

Szálasi Ferenc a tárgyalás során azt mondotta itt, hogy ismeri hazája történetét. A legsúlyosabb rosszhiszeműséget követte el, amikor a történelmi adatok tudatában kizárólag talpnyalás céljából azt írja Hitlernek, hogy a hungarizmus a magyar – német élet-, társ- és sorsközösség alapján áll. Szálasi tehát rosszhiszemű volt amikor ezt mondotta. Tudom, hogy a rosszhiszeműség nem tényálladéki elem a bűncselekményeknél, de a történelem számára szükségesnek tartom annak leszögezését, hogy Szálasi olyan eszméket hirdetett, amelyeknek valótlanságáról és helytelenségéről maga is tudott.

Hirdette ezt azért, mert eszközeiben nem volt válogatós, azért, hogy célját elérje. Tudta azt is, hogy a háborút Németország el fogja veszíteni. 1944-ben ezt a kérdést naplója szerint fel is vetette és azt írja naplójában, hogy szükség esetén ki fogjuk üríteni az országot a Tiszáig, a Dunáig, sőt a Dunán túl is, elmegyünk az ország nyugati részére és Gerát megbízza, hogy legyen ő az, aki a kiürítési ügyeket intézi, megbízza Csiát és Szőllősit, hogy menjenek el tárgyalni a japánokhoz abban az irányban, hogy a japánok vegyék át a megszállott Magyarországon a magyar érdekek védelmét.

Tudta, hogy az országot el fogják foglalni és ennek ellenére belemegy október 15-én a végzetes kalandba. Szálasi rosszhiszemű! Ahhoz, hogy az egyes cselekményeket megérthessük, valamennyi vádlottról rövid jellemrajzot adok.

Szálasi nem bálvány és nem bolond. Szálasi konok, megátalkodott, eszközökben, céljainak elérésében nem válogatós, hiú és megszállott ember. Konok és megátalkodott, mert nem hajlandó és nem is bír meghallgatni olyan nézetet, olyan véleményt, amely a legkisebb mértékben is eltér az ő elgondolásától. A tárgyalás során láthattuk, hogy abban a pillanatban, amikor valaki bármiről vitatkozni kíván vele, vagy egy nyilvánvaló tényt állít szembe vele, rögtön azt válaszolja: „Fenntartom vallomásomat," vagy a már tőle megszokott „Természetesen" szóval válaszol.

A Rajniss-pörben Rajniss vallott arról, hogy egy alkalommal Szálasi kifestette magát.

Szálasi megszállott ember. Szálasi a hatalom megszállottja. Ámokfutóként rohan éveken keresztül a hatalom után és aki ebben az útjában eléje kerül, azon keresztüllép. A tragédia az, hogy 1944. október 15-én a nemzet kerül eléje és ő a nemzetet is ledöfi azért, hogy a hatalmat megszerezhesse. Eszközeiben nem válogat. Hízeleg, hazudik, csal és árulkodik. 1944. május 3-án végre elérte, hogy a Kormányzó kihallgatáson fogadta. Bemegy hozzá: "Kitartás! Éljen Horthy!" – köszöntéssel üdvözli. Ha olvassák az erről szóló feljegyzéseket, meg lehet állapítani, hogy mértéktelen módon udvarol a Kormányzónak.

Ugyanekkor már el van készülve arra, hogy a hatalmat akár Horthyval, akár Horthy nélkül meg fogja szerezni. Ugyanekkor azt mondja a Kormányzónak, hogy: „Én csak mostanában szereztem tudomást arról, hogy itt januárban vagy februárban Szentirmay lakásán Veesenmayerrel megbeszélés folyt s ott felvetették azt a kérdést, hogy a magyar jobboldal alkalmas-e arra, hogy idegen beavatkozás nélkül uralomra jusson. Akkor Imrédyék azt a választ adták, hogy nem és úgy látszik ennek eredményeként jöttek be március 19-én a németek. Ha ezt én akkor tudtam volna, akkor a német szuronyok ellenére rohantam volna az államfőhöz, hogy megakadályozzam ezt a tragédiát."

Kemény, Szőllősi és Gera jellemzésére térek át. Azért veszem ezt a csoportosítást, mert ez a három ember vidékről került Budapestre, Kemény vidéki szolgabíró volt. Felkerült Budapestre és itt a kis vidéki szolgabíró bekerül a nagy politikába, ő lett Magyarország külügyminisztere.

Szőllősi vidéki patikus, aki azt mondotta magáról, hogy agrárszocialista. Jómenetelű patikája volt, három háza, ezen kívül élvezte 200 hold föld jövedelmének 30 százalékát. Huszonhét hold földbirtoka volt, ehhez vásárolt még 63 holdat, úgyhogy 90 hold birtokkal rendelkezett. Olyan helyen vásárol földet, ahol óriási a földínség. Ez az agrárszocializmus, hogy a gyógyszerész úr azok elől veszi el a földet, akik abból élnek és azt megmunkálják.

Gera, a volt gyermekorvos kormányzótanácsi taggá lesz, a pártépítés vezetője. A gyermekorvos, akinek a gyermekek életét kellene megmenteni, annak a pártszolgálatosai gyermekek életét ontják ki.

Csia Sándor valamennyi vádlott között a legügyesebb, a legravaszabb. A mozgalom megindulása óta Szálasival együtt van, de a háttérben mozog. Őbelőle csak országgyűlési képviselő lesz, csak a kormányzótanács tagja, aki a háttérből mozgatja a figurákat. Erős a gyanúm, hogy még Szálasit is mozgatni tudja. Ő hozza össze Szálasit Veesenmayerrel.

Vajna Gábor a társaság legsötétebb, legerőszakosabb legvéresebb kezű tagja. Vajna Gábor a társaság mészárosa. Vajna Gábor az, aki nyugodtan rendelkezett felkoncolási intézkedések véghezviteléről. Vajna Gábor, amikor jelentik, hogy itten súlyos atrocitások történnek, azt mondja, hogy a forradalomnak ki kell futnia magát. Eszközökben nem válogatós, övé a Fegyveres Nemzetszolgálat, a Számonkérő Szék, Hain Péter vezetése alatt a hírhedt politikai rendőrség kint a Svábhegyen.

Beregfy, az ideális hős katona, hadseregfőparancsnok, a kihallgatása alkalmával azzal kezdte, hogy „egész éjjel nem tudtam aludni, nem vagyok tárgyalóképes". Istenem, hányszor nem tudtak jól aludni, kint a Don mellett a honvédek és a munkaszolgálatosok, pedig nem tárgyalniok kellett, ahol széket tettek alájuk, nem lehetett azt mondani, kérem hadseregfőparancsnok úr, nem aludtam egész éjszaka, nem vagyok harcképes állapotban, hanem harcolniok kellett és el kellett pusztulniok is.

Magyarország tragédiáját háromféle embernek köszönhetjük: a politikusnak, az újságírónak és a katonatisztnek. A politikus keverte a boszorkányüstöt, az újságíró anyagiakért, érvényesülésért eladta tollát és becsületét. A katonatiszt urak, akik a fegyveres erőt rendelkezésre bocsátották ennek a társaságnak. Beregfy is esküdött egyszer, hogy a hazáért mindhalálig. Nézzék meg, hogyan tartotta meg esküjét és hogyan tartották meg a többi hivatásos tiszt urak, akik október 15-én délután a Kormányzó proklamációjának elhangzása után a hírközvetítő irodába rohantak és meghiúsították azt, hogy a nemzet akarata megnyilvánuljon.

Most rátérek a vád tárgyává tett egyes cselekményekre. Hűtlenség tettét követi el, aki a magyar állam fontos érdekeit, különösen nemzetközi helyzetét érintő titkot, amelynek nem a 60. § 1., vagy 2. pontjában meghatározott módon jutott a birtokába, nyilvánosságra hoz, illetőkkel, vagy személlyel közöl abból a célból, hogy a titok idegen állam hatóságának a birtokába jusson. Ezzel a bűncselekménnyel vádolom Szálasit és Keményt. Szálasi Winkelmann vallomása szerint 1944. augusztus 31-én közölte vele, hogy Magyarországnak a háborúból való kiugrása küszöbön áll.

Keményt vádolom azért, mert dr. Kurt Hallerrel, aki Veesenmayernek belpolitikai referense volt, közölte azt, hogy Magyarország és Oroszország között fegyverszüneti tárgyalások folynak, s ezek a fegyverszüneti tárgyalások a kultuszminisztériumon keresztül bonyolódnak le. Megnevezte azokat a személyeket, akik ebben a tárgyalásban részt vesznek.

Az 1930. évi III. tc. 58. §.-a 1. bekezdésébe ütköző és a 2. bekezdés szerint minősülő büntetendő hűtlenséget követi el az, aki külhatalom kormányával, vagy külföldi szervezettel szövetkezik, vagy érintkezésbe bocsátkozik avégett, hogy a magyar állam ellen ellenséges cselekményre bírja, úgyszintén az is, aki valamely külhatalmat a magyar állam ellen kényszerintézkedésre indítani törekszik. Ebben a vádpontban Szálasi, Kemény és Vajna tettestársak, Szőllősi, Csia és Gera pedig bűnsegédi bűnrészesek.

Szálasi védekezésének lényege arra irányul, hogy a németektől nem kívánt semmit. Ő a németektől passzivitást kívánt, egyszerű tudomásulvételt. Meg kell állapítanom azt, hogy valamenynyi vádlott között Szálasi a legbátrabb. Mert olyan nyilvánvaló tényekkel szemben, amelyek itt elhangzottak, azt állítani, hogy amit ő kívánt a németektől, az passzivitás, ahhoz olyan bátorság kell, amelyet itt egyetlen vádlott sem mert tanúsítani.

Szeptember 26-tól október 15-ig Szálasi Ferenc a németek oltalma alá menekül, Magyarország dezignált államfője, a hősi életszemlélet apostola 19 napot Veesenmayer úr és SS-beosztottainak szállásán tölt hősiesen és várja, hogy a németek elkészítsék és tálalják azt a sült galambot, amelyet ő kényelmesen el fog fogyasztani.

De a németektől ingyen nem lehet ilyen beavatkozást kívánni, valamit ajánlani kell. Szálasi ajánl: 800 000 – 1 000 000 főnyi emberanyag van még Magyarországon kihasználatlanul. Ezt még a totális mozgósítás érdekében Németország mellett be lehet vetni és Magyarországon rengeteg anyag és termény van. Az országot ki lehet üríteni és ezeket át lehet vinni Nyugat-Magyarországra és – ha szükséges – Németországba, mint ahogyan át is vitték. De nemcsak ajánl. Szálasi sürget. A németek húzzák a dolgot.

Szálasi azt mondja október elseje után: ugrásra készen áll az egész mozgalom. Ez a sürgetés bizonyítja legjobban, hogy a magyar történelemnek hitványabb, sötétebb és aljasabb hazaárulója nem volt és hiszem, hogy nem is lesz, mint Szálasi Ferenc."

A népügyész a következőkben kifejti, hogy a 11. §. első pontjába ütköző háborús bűntettben, Magyarországnak a háborúba való fokozottabb belesodrásában legfőképpen bűnös Szálasi, Beregfy és Kemény.

A népügyész részletesen tárgyalta az 1944. október 15-iki eseményeket, majd megállapította:

„A 11. §. 4. pontjába ütköző háborús bűntettet követi el az, aki vezető tisztséget vállal. A kormány tagjai, a kormányzótanács tagjai kétségtelenül vezető tisztséget töltöttek be. A kormányzótanács feladata az volt, hogy november 4-ig, míg a nemzetvezetői törvényt megalkotják, az átmenetet biztosítsa. Később pedig tanácsadó szerv legyen Szálasi mellett. A hatalom megtartásához pedig segítséget nyújtottak azáltal, hogy többek közt az ország eredményes kiürítésénél közreműködtek. Mert nem kevesebb, mint 1567 vonatot 55 000 vagonnal raboltak el az urak ebből az országból. És hogy mi itt hideg és fűtetlen teremben tárgyalunk, amiről állítom, hogy páratlan a háborús főbűnösök perében, hogy a bíráknak télikabátban kell itt ülniük és az embereknek ott kint nincs mit enniök, és összeszorított fogakkal dolgoznak, ezt köszönhetjük az uraknak, akik 55 000 vagon értéket elraboltak.

11. §. 5. pontja: Részesei és tettesei voltak emberek törvénytelen megkínzásának és kivégzésének. Itt két csoport van: zsidókkal történt atrocitások s az ellenállási mozgalom menekültjeinek lemészárlása és felkoncolása. A zsidóknak hat csoportba való osztását – mint Szálasi mondja – kormányzótanácson, minisztertanácson tárgyalták meg, tehát ezért a minisztérium felel.

Azokért a cselekményekért, amelyeket pártszolgálatosok követtek el, Gera azon az alapon felel, hogy ő volt a pártépítés vezetője, s a pártvezető is. Ő maga rendelte el és adott utasítást a pártszolgálat vezetőjének, a pártszolgálat kiépítésére.

Csia Sándor azon az alapon felel, hogy a pártvezető helyettese volt, s ebben a minőségében kötelessége lett volna ellenállani és megakadályozni az atrocitásokat.

Törvénytelenül megkínoztak és kivégeztek embereket azáltal, hogy gettóba zárták őket és azáltal, hogy vidékenként vonatra ültették és külföldre szállították őket.

És én tudom, most tág lehetőségem nyílna a hangulatok felkorbácsolására, elmondani azt, amit mindenki tud. Nem teszem, ezekről nem beszélek, nem akarom ezeket a sebeket felszaggatni. Tudom azt, hogy aki ezeknek az uraknak a működése következtében elvesztette az anyját és testvérét, és azok akik elvesztették szüleiket, gyermekeiket, hozzátartozóikat, azoknak a sebe soha nem fog begyógyulni. Lehet új családot alapítani, de teljes boldogságban és teljes felszabadultságban nevetni ezek az emberek sohasem fognak. Nem akarom ezeket a sebeket újra véreztetni, s ezért nem beszélek arról, ami Pesten, az országban és a német táborokban volt.

Az ellenállási mozgalomban résztvevők lemészárolása. Egy bíróság működött Kovarcz mellett, tábornokok bírósága, amely halálos ítéleteket hozott és ezek alapján kivégzett embereket. Bíróságot csak törvény állíthatott fel.

Semmi bizonyíték nem merült fel arra, hogy a Kovarcz mellett működő Feketehalmy – Czeydner-féle bíróságra törvényt hoztak volna, az a bíróság tehát egy összeült katonai társaság, amelynek ítélete nem bírói ítélet, s amelynek alapján véghez vitt kivégzés közönséges mészárlás. De maga a tárgyalás menete is olyan volt, hogy nem ítéletet hoztak. Hajnácskőy vallotta: meg voltam félemlítve, nem voltam szabad és független bíró, a Nemzeti Számonkérő Szék urai fegyveresen ott ültek három sorban és közölték, hogy a tanácskozási jegyzőkönyveket majd fel fogják bontani, melyekből kitűnik, hogy ki mire szavazott. Ezek után odaültették őket, hogy hozzanak ítéletet. Persze, hogy nem voltak bírók, persze nem ítéletet hoztak, s ebben a bűncselekményben valamennyien bűnösök, mert a Bajcsy-Zsilinszky-féle ellenállást minisztertanácson közölték, ahol az urak részt vettek és Szálasi kiadta az utasítást a legagresszívebb intézkedésekre. Vajnának a nemzeti számonkérő társasága tartóztatta le őket és hajtotta végre ezeket a cselekményeket. Ezért tehát a kormány tagjai felelősséggel tartoznak. Felelősséggel tartoznának még akkor is, ha ez a tárgyalás alakilag szabályszerű volna azért, mert ennek a bíróságnak a működése október 15-e után nem volt törvényes. Október 15-e után a magyar állam alkotmányos működése megszűnt s így halálos ítéletet törvényszerűen kimondani nem lehetett.

A felkoncolás kérdéséről szintén minisztertanácson tárgyaltak, amikor azt mondották, hogy joguk van felkoncolni azt, aki a csapattól megszökött. Erre semmiféle törvényes alap nem volt. Amikor tehát a felkoncolási rendeletet kiadták és ennek alapján felkoncoltak a Radetzky-laktanyában öt embert, s a razziák alkalmával 150-et és mit tudom én még hányat, akkor ezek nem felkoncoltak, hanem lemészároltak. Ezekért a kormány felelős, Szálasi, aki kiadta az utasítást, Vajna, aki a belügyminisztérium osztályának megszervezésében részt vett és Beregfy, aki alá Finta altábornagy volt beosztva, és aki maga is adott ki felkoncolási rendeletet azokra a katonákra nézve, akik velük szemben harcoltak és hadifogságba estek.

A 11. §. 6. pontja: újságcikkekben, rádión huzamosabb időn át folyamatosan izgattak a háború mellett. Nem foglalkozom most ezekkel, a tanácselnök úr ismertette ezeket az ügyeket. Ha valamely vádlott tekintetében a népbíróság úgy találná, hogy az állandó jellegű és folyamatos tevékenység nincs meg, akkor ez a cselekmény nem a 11. §. 6. pontja alá, hanem a 13. §. 1. pontja alá esik.

Végezetül a 13. §. 3. pontja: Beregfy a háború utáni együttműködés megnehezítésére alkalmas magatartást fejtett ki, amikor felajánlkozott az amerikaiaknak. Azt mondta, hogy azért ajánlotta fel szolgálatait, mert a hazaszállítást akarta előmozdítani, azonban Beregfy háborús főbűnös volt s az amerikaiak nagyon jól tudták és neki is tudnia kellett, hogy milyen feltételektől függött a hazaszállítása. De a Hungarista Naplóból meg lehet állapítani, hogy az urak abban reménykedtek, hogy az SS-eket nem fegyverezték le, még pedig azért, mert fel fogják használni őket akkor, ha az oroszok s az angolok és amerikaiak között összecsapás lesz. Nyilvánvaló, hogy amikor Beregfy felajánlkozott, ezt azon célból tette, hogy majd szembe fog kerülni az angolszász érdek az orosz érdekkel s akkor Beregfy és társai majd az angolok segítségével fognak visszajönni Magyarországra, hogy itt még egyszer uralomra kerüljenek.

Ezzel tisztelt Népbíróság, végeztem a vád jogi megindoklásával. Szükségesnek tartom még előadni azt, hogy célzatosság vezetett minket, amikor hűtlenség miatt vádat emeltünk, mert az országban hangok hallatszottak, hogy: szegény ártatlan embereket bíróság elé állítanak olyan cselekmények miatt, amelyekre nem volt törvény, nem volt alaki jogszabály, amikor ezeket a cselekményeket elkövették. De nemcsak hangok hallatszanak, hanem levelek is íródnak és befolyást akarnak gyakorolni az igazságügyi kormányzatra. Ezeket a köröket a népügyész meg akarja nyugtatni akkor, amikor hűtlenség bűntette miatt vádat emel s amikor a lázadás bűntettét is külön felemlíti, hogy: ne aggódjanak, a hazaárulás mindig büntetendő cselekmény volt, akkor is, amikor elkövették. Embert ölni, egy nemzetet meggyilkolni mindig beleütközött az isteni és emberi törvénybe is. Ha esetleg valahol egy-egy alaki jogszabály hiányzott is, nem az alakiság a fontos, hanem az igazság, amely megkívánta volna, hogy ezek a hangok szót emeljenek az áldozatok mellett, Bajcsy-Zsilinszky mellett, a gyilkosok ellen.

És ha ezeket a hangokat megemelték volna, akkor most nem lennék kénytelen itt egy jó csomó gyilkosság miatt vádat emelni.

Szomorú jelensége ennek a kornak az irányítható lelkiismeret, amely megszánja a gyilkosokat és nem szánta meg az áldozatokat.

Kötelességem foglalkozni az enyhítő és súlyosbító körülményekkel. Szálasi Ferencet illetőleg bármennyire keresek, enyhítő körülmény nincs.

A többi vádlottnál úgy látom a védelem kérdéseiből, enyhítő körülményként óhajtják feltüntetni azt, hogy ez totális beállítottságú párt volt, ahol egy akarat volt, a pártvezetőé, és mindnyájan parancsot teljesítettek. Nem kellett volna ezt a parancsot teljesíteni! Kilépni a pártból – ez semmiféle konzekvenciával nem járt volna. Aki nem lépett ki a pártból és aki végrehajtotta ezeket a kívánságokat, az később a pártfegyelemre enyhítő körülményként ne hivatkozzék.

Beregfy azt mondta: katona voltam és parancsot kaptam, hadbíróság elé állítottak volna. Azután megkérdeztem, hogy azért állították volna-e hadbíróság elé, mert elhárítja magától a honvédelmi miniszterséget, vagy közli, hogy nem tartja magát alkalmasnak arra, hogy vezérkari főnök és hadseregfőparancsnok legyen? Csak az igazat kellett volna megmondania, mert csakugyan nem volt alkalmas és csak azt kellett volna mondania: hadseregparancsnoka voltam egy hadseregnek, oda küldjenek ki, ott majd megállom a helyemet. Annak előtte sem lehetett ezért senkit hadbíróság elé állítani.

Enyhítő körülményként kívánják feltüntetni, hogy a vádlottak egyike-másika akkor, amikor hivatali kötelességét teljesítette, az üldözöttek javára is ténykedett esetleg valamit. A népügyészségnek az az álláspontja, hogy egy miniszternek nemcsak a rosszat kell megtennie. Ha a miniszteri feladat teljesítésében jót is kell tenni, akkor a kötelességét teljesíti. Elhiszem, hogy nem kizárólag ördög volt mindegyik ember. Elhiszem, hogy amikor nemzetközi vonatkozásban ment Keményhez egy semleges külállam képviselője, akkor a kötelességét teljesítette.

Lenne egy enyhítő körülmény, ha a vádlottak ideállottak volna a főtárgyalás kezdeti szakaszában, amikor a bizonyítás még nem lett felvéve és töredelmesen beismerték volna azt, amit tettek, alázatosan megkövetik a nemzetet, bocsánatot kérnek a nemzettől. Ez a beismerés azonban nem történt meg, mert ami Szőllősi és Kemény részéről történt, az gyenge és erőtlen kísérlet, hogy helytelennek tartják ma azt, ami akkor történt. A nemzet azonban nem ezt a beismerést akarja.

Súlyosbító körülmény az a határtalan ember-, anyag- és becsületveszteség, amely Magyarországot érte az október 15-i esemény után.

A bűncselekmények halmazatát követték el.

Súlyosbító körülmények azok a bűncselekmények, amelyeket külön nem tettem vád tárgyává, például, hogy Szálasi, Vajna és Kemény besúgóként működtek s adatokat szolgáltattak, hogy Szálasi utasítást adott Vajnának, hogy feljelentéseket továbbítson szabotálók és kommunisták ellen, tehát az üldözöttek ellen működő szerv számára adatokat gyűjtöttek, hogy a beszédeikkel és cikkeikkel a demokráciaellenes irány szolgálatába szegődtek.

Közeledem vádbeszédem végéhez. Szálasinak egy mondatára kell kitérnem. Azt mondotta: én Krisztus tanításai szerint éltem. Ezt mondta a kihallgatáskor. Krisztus azt hirdette: engedjétek hozzám a kisdedeket, és Szálasi hatalma idejében Magyarországon ártatlan kisdedeket mészároltak le és 15-16 éves gyerekembereket kiképzetlenül, páncélököllel nekikergettek T 34-eseknek, hogy kocsonyára lapítsa őket.

De Szálasi, Krisztus tanítása szerint élt! És Krisztus épített egy világot, amely nem e földről való s ebbe a világba beléphetett mindenki, akinek tiszta volt a szíve, akinek igazak voltak a szándékai és aki hitt ebben a világban. Krisztus nem kérdezte meg, hogy ki az apád, ki az anyád? Krisztus nem kérdezte meg, hogy a négy nagyszülő közül melyikben hány százalék vérbeütés van. Krisztus nem kérdezte, hogy fehér vagy fekete, hogy rézbőrű vagy-e, vagy sárga. Krisztus nem kérdezte, hogy milyen fajhoz tartozol. Krisztus nem ismert fajt. Krisztus az embert ismerte. De Szálasi „Krisztus tanításai szerint élt", mert Szálasi is épített egy birodalmat, pártszolgálatosokkal, meg nemzeti számonkérőkkel, meg golyóval, meg akasztófával, gyilkossággal, meg éjszakai dunai sétákkal. Hát ez a Szálasi, akinek a keze vértől csepeg, ne emelje fel a kezét Krisztus hófehér köntöséhez!

Tisztelt Népbíróság! Ez a második főtárgyalás. Az első főtárgyalást a magyar nép megtartotta. Megkezdődött október 15-én. Szomorúbb és véresebb főtárgyalása ennek a nemzetnek nem volt, s azon a főtárgyaláson felvonultak azok a tanúk, akiket ide megidézni nem lehet, mert nem lehet nekik kézbesíteni az idézést és azok szavát földi bíró nem tudja meghallgatni. Abban a perben, azon a tárgyaláson a magyar nemzet hozott egy ítéletet s az az ítélet úgy hangzott, hogy átkozott legyen az emlékük is azoknak, akik ezt a szörnyűséget a nemzetre felidézték.

Népbíró urak, én érzem, hogy ezek a tanúk, akik nem tudtak idézésre megjelenni, mégis eljöttek ide, ezek itt vannak mellettem és mögöttem, fogják a kezemet, vezetnek és amikor fáradni kezdek, akkor erőt adnak. És ezek a tanúk sugallják nekem azt, hogy azt mondjam: népbíró urak, önöknek egy hivatásuk lesz a tanácskozásra visszavonulva: Szálasi Ferenc és bűntársai ügyében szentesítsék azt az ítéletet, amelyet a magyar nép és a magyar történelem már meghozott.

Elnök: Dr. Nagy Vince politikai ügyész úr beszéde előtt szünetet tartunk.

(Szünet után.)

Elnök: Kérem dr. Nagy Vince politikai ügyész urat, vádbeszédének elmondására.

Nagy Vince politikai ügyész vádbeszéde

Dr. Nagy Vince pol. ügyész: Mélyen Tisztelt Népbíróság! Ha a magyar nép és a magyar igazságszolgáltatás igazi érdemük szerint csak büntetni akarta volna ezeket a vádlottakat, azt két módon tehette volna. Vagy mindjárt hazaérkezésük után odadobták volna őket az utca dühének, hogy a népharag végezzen velük úgy, amint Mussolinival és a vasgárdistákkal a saját népük tette, hadd feküdt volna megcsonkított és megköpdösött tetemük az utca kövén napokon át, minden idők elrettentő példájául, vagy azt kellett volna tenni, hogy egy rövid, pár órás statáriális tárgyaláson elítélni őket az ismert tények alapján és átadni őket megérdemelt sorsuknak. De itt nemcsak az a cél, hogy elvegyék méltó büntetésüket, hanem kötelességünk, hogy történelmi és politikai reflektorfényben megvilágítsuk a magyar nemzetnek ezt a legsötétebb korszakát, amelyben egy ilyen szellemileg sekélyes, erkölcsileg még inferiosiusabb kalandortársaság az ország nyakára ült s ezt az országot és gyönyörű fővárosunkat majdnem a végpusztulásba sodorta. Meg kell világítani a történelmi és politikai okait a jelen és az utókor számára, hogy lássák, mit tanulhatunk belőle és mit kell elkerülnünk.

Ennek a történelmi és politikai háttérnek a megfestése a feladatom – kezdte Nagy dr. 32, sűrűn gépelt oldal terjedelmű vádbeszédét. Széles történelmi tablót festett vádbeszéde következő részében, amelyen főleg a magyarság német- és osztrákellenességét kiemelő színek domináltak.

A II. világháborúval kapcsolatban a politikai ügyész megállapította:

Gömbös Gyula után, aki nyílegyenesen Berlint vette iránynak, elkövetkezett a második világháború kirobbanása, amelybe Horthy Miklós és Bárdossy bűnös könnyelműséggel belevitték az országot. A Bárdossy után következő kormányok végig kiszolgálták Hitlert és a németek minden kívánságát teljesítették. De itt meg kell említenem, hogy Horthy és Bárdossy megtették ezt a bűnös és könnyelmű lépést annak ellenére, hogy a háromhatalmi paktumhoz való csatlakozásunk okmánya nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy Magyarország köteles háborúba lépni, csakis akkor, ha támadó háborút indít valamely állam Németország ellen. Minthogy pedig a második világháborút Hitler indította Lengyelország, valamint Oroszország, Szerbia ellen, minket semmiféle kötelezettségünk nem vitt volna bele a háborúba. Mondom, a Bárdossy után következő kormányok egyike sem vonhatja ki magát a felelősség súlya alól. Enyhítő körülményeket, jó szándékukra való hivatkozást felhozhat, majd a Népbíróság, vagy a történelem ítélőszéke előtt Kállay, de tény, hogy véráldozatokkal táplálták a háború Molochját és komoly elhatározó lépést nem tettek arra, hogy kilépjenek a háborúból és az országot megóvják a további vérontásoktól.

A háború során kezdődött el három politikai csoport versenyfutása Magyarországon a hatalomért. Rokonlelkűek voltak, egy anyaméhből születtek, a németimádat, a magyar felelősség nem érzésének anyaméhéből: a MÉP jobbszárnya, Imrédyék Megújuláspártja és a szélsőjobboldal nemzetiszocialista csoportjai. Két kérdésben folyt az egymásra licitálás: a zsidókérdés minél radikálisabb megoldásában és a németek minél totálisabb kiszolgálásában a háború szempontjából. Még Teleki MÉP-je és Teleki aránylag mérsékelt álláspontot foglalt el. Imrédy már mintegy kompenzálni akarva részbeni zsidó származását, a zsidókérdés minél radikálisabb megoldásában és a háborúban való minél fokozottabb részvételben kívánta a maga előnyeit a németek felé mutogatni.

A leglelkiismeretlenebb licitálást ez a csoport itt és Szálasi követte el. Kellett is nekik nagyon igyekezniök és licitálniok és minél többet ígérniök, mert német részről erős averzió volt velük és vele szemben. Miért? Kettős okból. Először, mert a legsekélyesebbeknek, a legnívótlanabbaknak tartotta Hitler őket, hiszen mint Szálasi eldicsekedett vele, nem magyar részről jött az első meggyanúsítás az ő elmeállapotának rendben nem levő voltára, ez először német részről merült fel, mert hiszen meghallotta Hitler az ő ideológiai okfejtéseit. De a másik ok az volt, hogy kontrasztnak látta Hitler azt, hogy ezek itt hungarizmust hirdetnek. Először komolyan gondolta Hitler, hogy ezek szentül meg is vannak győződve és férfiasan, magyar határozottsággal állnak amellett, hogy független, önálló Magyarországot akarnak. E két okból nem bízott bennük. De amikor azt látta, hogy az egyéb magyar garnitúrák, az intelligensebbek, az okosabbak, akikre érvekkel is lehet hatni, lassan lemorzsolódnak, az Imrédyek, a Sztójayak mind lemorzsolódnak, akkor mint utolsó, hogy úgy mondjam legutolsó garnitúrához lealacsonyodott Szálasiékhoz. (...)

Hosszú hetek alatt elolvastam annak a ládának a tartalmát, amelyet az amerikai kísérők hoztak el. Rendre elolvastam Szálasi Naplóit és egy érdekes megállapítást tettem. Sem a Naplóban, sem itt a népbíróság előtt lefolyt tárgyaláson elhangzott feleleteiben nem mondott olyan borzalmas hülyeségeket, mint amilyeneket beszédeiben és írásaiban hívei felé produkált. Ezekben a mondatokban alany van és állítmány, rendes magyar kifejezések, amelyek a szótárban megtalálhatók. De nem találhatók meg a szótárban a „talajgyökér" és „rögvalóság", amelyeket a magyar idioma nem ismer, az ember gondolkodóba esik és valóban pszichiáternek kell megvizsgálnia, vajon ezek olyan időleges kihagyásai-e az elmeműködésnek, vagy valami mást takarnak? Nemcsak hónapokon, hanem éveken át egészen értelmes naplókat írt. De kinek? Önmaga számára írta. Önmagát nem akarta becsapni. Mint ahogyan belenézett a tükörbe, önmagával tisztában volt. Ilyen érthetetlenül csak akkor beszélt és írt, amikor aránylag nívótlan szellemi képességű közönséghez beszélt. Vajon mit akart vele elérni? Azt, hogy valami misztikusnak, valami csodásnak tűnjék fel a személye. Erre utal 1942 júliusában Nagyváradon tartott beszédének ez az egy mondata: „A bennem rejlő titokzatos erő segítségével egyedül is meg fogom teremteni a Hungarista Államot." (Derültség.)

Szálasi azt mondta – folytatta Nagy dr. – és a rendőrség előtt tett vallomásában is célzott rá, hogy számolt azzal az eshetőséggel is, hogy Németország elveszti a háborút, de azt az elgondolását is lerögzítette, hogy mi lesz Magyarország sorsa német győzelem esetén. Erre az utóbbi esetre azt mondta, tudja, hogy Németország imperialista célokat szolgál és ha ezt tenné, akkor elkövetkezik az idő egy újabb szabadságharcra, amelyet meg kell vívnia Magyarországnak az imperialista győztes Németországgal szemben.

Itt már nem is lehet olyan burkolt kifejezéseket használni, hogy logikai ellentét, ez már bornírt butaság, marhaság és gonoszság együttvéve, hogy német győzelemre számít, sőt mivel ebben Olaszország és Japán is benne van, tehát mondjuk így: egy maroknyi németség legyőzi a világ 90%-át a maga katonai erejével, a maga csodafegyvereivel, és nem tudom még mivel és akkor indítja meg az elvérzett, romokban fekvő kis Magyarország szabadságharcát Németország ellen. (Derültség.) Ez mind csak blöffölés, vagy utólag a rendőrségi nyomozásban alibi igazolás arra, hogy még mindig a magyarság védelmezőjének és igaz hazafinak tüntesse fel magát.

De hadd beszéljek most, mélyen tisztelt Népbíró Uraim, a zsidókérdésről. Meg kell mondanom, hogy mint keresztény magyar embernek bizonyos objektivitást kell erőszakolnom magamra és ki kell jelentenem a zsidók és antiszemiták felé, hogy a Szálasi-ügy, és mindaz, amit Szálasiék elkövettek, nem zsidóügy. Mindaz a brutális kifosztás, megkínzás, gyilkolás, amit ők itt Magyarországon és a külföldön végrehajtottak vagy végrehajtattak, vagy elnéztek, vagy eltűrtek a zsidósággal szemben, mindaz a sok szenvedés, amit a zsidóság ártatlanul elszenvedett, mind csak része az egész magyar ügynek, annak a gonosz hazaárulásnak, amelyet ez a kis csoport az egész magyarság ellen követett el. A főkérdés és a főbűn itt az, hogy elárulták és ledöfték saját édes hazájukat, Magyarországot. (Taps.) A Szálasi-kérdést sem a szenvedő zsidóknak, sem az antiszemita gondolkodású embereknek nem szabad ezen az alacsony nívón, egy állampolgárcsoport méltatlan meghurcoltatásának és szenvedéseinek nívóján tartani. Amíg egyrészről kiemelem, hogy ez a Szálasi-per hazaárulási per, hogy a vádlottak fő bűncselekménye a nemzethűség ellen való vétés, tehát a hűtlenség és lázadás, ugyanakkor a zsidókérdést, a magyar zsidók ártatlan szenvedését fel akarom emelni erről az eddig állandóan ezen az alacsony síkon kezelt nívóról: egy állampolgárcsoport kérdésének nívójáról. Én azt mondom, mindaz, ami a zsidók ellen történt, nemcsak a zsidók elleni merénylet, hanem a magyar nemzeti becsület és presztízs ellen elkövetett komisz támadás és sérelem is volt, amellyel ezt az országot a semleges külföld előtt a legsúlyosabb, a legrosszabb hírbe taposták bele és amellyel a békeszerződések során amúgy is nagyon rozoga és gyenge sanszainkat nagyon, de nagyon megrontották. (Taps.) Ők a zsidók felé akartak ütni, a zsidókat akarták úgy fejbevágni, hogy abba talán egészen belepusztuljanak, de az ütés nemcsak odaért, hanem fejbevágta az egész magyarságot és fejbevágta az egyetemes emberiességet is. Az általános humanizmuson ütöttek sebet és azok a külföldi fejedelmek, egyházfők és társadalmi egyesületek, amelyek Horthynál felemelték figyelmeztető és tiltakozó szavukat a magyar zsidóüldözések ellen, nem azért tették ezt, mert ezek zsidók voltak. Ne keressenek hát itt a vádlottak és elbolondított nyilas társaik valami zsidó összefogást és szövetséget, ne higyjék, hogy a zsidók fajtestvérei mozdultak meg. Nem kellett megmozdulniok a külföldi zsidóknak, mert megmozdult a szív minden józan és emberséges érzésű keresztényben, megmozdult itthon is. Csak itt a német fegyverek miatt nem lehetett a megmozdulásnak eredménye, sem általános egyetemes magyar érdekből, sem a zsidók védelme érdekében, de a külföldön megmozdultak a keresztények. Egyháziak és világiak. Kifejezték tiltakozásukat és kifejezték volna ezt akkor is, ha itt nem 200 000 zsidóról, hanem 200 000 vagy 100 000 vagy 50 000 más felekezetű vagy bármilyen más ok miatt üldözött ember sorsáról lett volna szó. (Taps.) A magyarországi zsidók üldözése tehát sérelme a magyar becsületnek és az egyetemes humanizmusnak. Ezt így kell megítélni és ezt nem engedem más megvilágításba helyezni.

– A politikai ügyész röviden kitért arra a több vádlott által is hangoztatott védekezésre, hogy ők még 1944 őszén is hittek a német csodafegyverekben. Megemlítette, hogy 1944 novemberében hallgatta a német rádióban Goebbels egyik beszédét, amelyben a nagyhatalmú propagandafőnök azt mondta: „Németek, jegyezzétek meg, hogy nekünk egyetlen és igazi csodafegyverünk van, és ez a német bátorság és hősiesség."

Nagy dr. szerint Szálasiéknak nem kellett volna mást tenniük, mint meghallgatni ezt a beszédet és kinyitni a térképet, láthatták volna, hogy 1944 őszén a tengelyhatalmak katonai helyzete teljesen reménytelen. De nem ezt tették, sőt akkor; „október 15-én egy katonaember vállalkozik a háború mindenáron való továbbfolytatására, amikor a három keleti kis csatlós állam, a három kis ország, Finnország, Románia és Magyarország közül kettőnek élén katona áll. Mannerheim tábornok Finnország és Horthy, katonaember, Magyarország élén. Mannerheim már kilépett a háborúból, akit még a rádiószózatban Lakatos is példaadónak mondott. Ha a román példát nem is követik, ott van nekünk példaadónak Finnország. Finnország erre a rádiószózatra két napra megmutatta a példát, kilépett a háborúból és vállalta azt a kötelezettséget, hogy maga fogja kiverni az oroszok segítségével a németeket Finnország területéről, s megkezdték ezt a tisztító háborút. Amikor augusztus végén és szeptember elején Finnország és Románia kivált, amikor ez a két katona államfő, Mannerheim is és Horthy is, Horthy október 15-én egy kicsit később, már az utolsó órában bár, de arra az elhatározásra jött, hogy belássa, hogy elveszett a háború és ezt markáns mondatokban megszövegezve belekiáltja a rádióba, ország-világ felé, a katonaság felé és idézi Bismarck híres mondását, hogy egy nép sem követheti el azt az esztelenséget, hogy a szövetségi hűség kedvéért öngyilkosságba vigye országát, mondom, amikor két katona megállapítja a háború reménytelenségét, akkor a háború folytatását elvállalni civil részéről is gonosztett és árulás lett volna a nemzet érdekei ellen, de fokozottan árulás és gonosztett egy katonaember részéről."

Vádbeszéde végén a politikai ügyész így kiáltott fel:

„Tisztelt népbíró urak! Szeretném, ha az én gyenge hangom a magyar nép elkeseredésének megafonján keresztül tényleg a békeértekezletek tárgyalótermébe is eljutna és ott odakiálthatnám éppen ennek a gondolattársításnak kapcsán, hogy döntőbírák, nagyhatalmak, akik minket teljesen csatlósállamnak és bűnös országnak néztek, hadd mondjam meg már a sok országos és politikai meakulpázás és megvetés után, amikor mindenki azt mondja, hogy bűnösök voltunk, bűnösök voltunk, az ellenkezőjét, (Helyeslés.) nem voltunk bűnösök, ez az ország nem volt bűnös! (Taps.)

Elnök: Csend legyen!

Nagy pol. ügyész: Ez a nép akarata ellenére már a második világháborúba hurcoltatott bele német imperialista érdekekért ebben a háborúban. Az előző kormányok megcsinálták az országnak a bűnös bevitelét a háborúba a nép megkérdezése, akarata nélkül, sőt németgyűlölete ellenére. Azután ez a társaság, amely itt ül Szálasival az élén, amint kimutattam, vezéreikben, alvezéreikben német és más idegen nációbeli emberekkel az ország nyakára ült és oda hurcolta a népet a felesleges vérontásba.

– Nagy dr. Szálasit „gonosztevőnek", „zavarosfejűnek," „tudatosan célratörő, hatalomra törő szélhámosnak" nevezte, majd képzeletben ismételten a békeértekezletek tárgyalóterme felé fordult és így folytatta:

Igenis szeretném a nemzeti elkeseredés mikrofonján és megafonján oda kiálltani: ne tekintsétek ezt a népet bűnös népnek! Más kis csatlós népek is mentek, sőt Románia meg Szlovákia még csúnyábban feküdt a német előtt, terjeszkedni is akart az a Románia, amely bekebelezte törvénnyel Odesszát, Besszarábiát a maga államába. Ebben az országban még Horthyék sem mondták, hogy akár Kolomeát, akár egyetlen községet is ide akarnak csatolni. Nem bűnös ez a nép, de bűnösek ezek az emberek, akiket ki kell, hogy dobjon magából a magyar nemzet, még az ő híveik is a maguk lelkéből és emlékezetéből. Ha ezeket a jogos felháborodásból mondott, de nemzeti önérzetből sugallt szavaimat a békekötés zsurorjai [sic! magyarul: bírái] felé intézem, akkor már tessék megengedni, hogy néhány mondatot pedig a vádlottak elbódított volt hívei felé, azok felé a nyilasok felé intézzek, akik szintén részei a magyar nemzetnek, mert nemcsak mi, demokratikus polgárok, munkások, parasztok vagyunk a magyar nemzet tagjai, hanem azok az elbódított emberek is, akik nyilasok voltak és ezeket mi be akarjuk vezetni a nemzet közösségébe és helyre szeretnők billenteni az ezek által a szélhámosok által egyensúlyi helyzetéből kibillentett lelkiismeretüket.

Ezek felé az elbolondított nyilasok felé szólok és azt mondom: ti távollevő nyilasok, tudjátok meg ennek a tárgyalásnak anyagából, hogy a ti vezéretek nem volt egy megszállott, a magyar nemzetért, a magyar nemzet érdekéért hősi életszemlélettel magát odadobó krisztusi ember. Nem, kiderült, hogy hazug, csaló szélhámos volt, akit nemcsak Lakatos Géza hazudtolt meg, de meghazudtolta az őt hatalomra juttató német patrónusa és cimborája, Veesenmayer teljhatalmú megbízott is, amikor a szemébe mondta, nem igaz, amit Ön mond, hogy Horthy Önnek átadta október 16-án a hatalmat, sőt ellenkezőleg, Ön, Szálasi, akkor nekem ott rögtön egy negyedóra múlva megmondta, hogy nem kapta meg ezt a felhatalmazást. Tehát bebizonyosodott ebben is a hazugsága és bebizonyosodott, hogy tényleg kalandor, de bebizonyosodott az is, hogy becsapta ezzel a saját munkatársait és híveit és az országot a teljes romlásba döntötte. Azok a nyilasok tehát, akik mindezt látják, józanodjanak ki, fogják meg a feleségük kezét, nézzenek a szemébe, ha van gyermekük, ültessék oda a térdükre, simogassák meg a kis szőke és fekete fejecskéket, amelyekben még nem kavarog semmi buta, bolond, hungarista gondolat, fertőzetlen agyvelők, puha viaszlelkek és ezeknek majd ha az értelmi képességük fejlődik, meséljék el ennek a szomorú időszaknak a történetét, mondják el, hogyan bolondította őket és a munkások, a szegény parasztok és kispolgárok tömegeit ez az ember, hogy ők hittek benne, de utólag látják, hogy romba döntötték ez az ember és társai az országot. És azok a nyilasok, akik most az elmúlt esztendőben börtönt, vagy internálást szenvedtek, vagy még most is ott vannak és ezután fognak kikerülni, vagy akik állásukat vesztették, amiatt, mert támogatták ezt a rendszert, ébredjenek eszméletre, mossák meg hideg vízben a fejüket, rázzák ki a fejükből ezt a szédületet, felejtsék el az egészet mint egy gonosz álmot, mint egy lidércnyomást és ébredjenek annak tudatára, hogy a három világhatalom eljött, lerázta a népek nyakáról a hitleri sátánt, annak fegyveres erejét és odacsatlakozott cinkosait. Sajnos, belepusztult majdnem egész Európa, de ezt az Európát csak ennek a három nagyhatalomnak a szövetsége építheti fel és ez az ország csak úgy boldogulhat, az ő kis gyermekük csak akkor fog tűrhető életet élni, ha mi a demokratikus gondolatban, a humanitás gondolatában egyesülünk és azt teszik, hogy kiirtva még az emlékükből is ezeket az embereket, odajönnek bűnbánóan, leborulnak arra az anyaföldre, amely valamennyiünknek, nekik is, reakciósoknak is, nyilasoknak is és nekünk, demokratikus polgároknak és munkásoknak is egyformán hazánk. Térjenek észre és lássák meg, hogy nincs út másképp a magyar újjáépítéshez és a magyar feltámadáshoz, mint ha rossz emlékként kiirtják a lelkükből ezeket a vezetőket, megvetéssel gondolnak rájuk, ők pedig becsületes dolgozó polgárai lesznek ennek az országnak.

Mélyen Tisztelt Bíró Uraim! Önök ítéljenek a tételes törvények és lelkiismeretük szerint a legsúlyosabban. Én pedig ezt a szellemi fogyatékosságban, de az erkölcsi érzéknek, a felelősségtudatnak és a nemzethűségnek is teljes hiányában szenvedő kalandortársaságot átadom a jelenkor és az utókor megvetésének. (Élénk éljenzés és hosszan tartó taps.)

Elnök: Csendet kérek! Rövid szünet után rátérünk a védőbeszédek elmondására.

(Szünet után.)

Elnök: A főtárgyalást újból megnyitom. Szálasi Ferenc védőjét illeti a szó.

Latkóczy Imre védőbeszéde

Dr. Latkóczy védő: Tisztelt Népbíróság! Latkóczy Pál kuruc huszárezredes dédunokája és Latkóczy Móricnak, Görgey parancsőrtisztjének unokája soha nehezebb helyzetben még nem volt sem mint védő, sem mint magyar ember. Azt hiszem, nincs kétség afelől, hogy két ilyen hatalmas vádbeszéd után a védelemnek olyan leküzdhetetlen nehézségekkel kell birkóznia, hogy ezek súlya alatt összetörhetne az, akinek nincs hozzá megfelelő bátorsága, vagy képessége. Hosszú védői pályám alatt életemnek talán legnagyobb élménye volt a Fürst–Sallai-védelem és a jelenlét ennek a két nagy munkásmártírnak a kivégzésén. Legnagyobb élménye volt ez életemnek és nagy szó az, amikor azt mondom, hogy a „legnagyobb". De el kell nekem higyjék azt is, hogy életem legérdekesebb élménye Szálasi Ferenccel való találkozásom, vele való beszélgetésem és ennek a főtárgyalásnak a végighallgatása volt.

Sok kifogás hangzott el ez ellen a főtárgyalás ellen. A napisajtó és egymás közti beszélgetések során a jogászok nagyon sok kifogást és – mondhatnám – támadást hangoztattak. Egyet azonban el kell ismernem mint védőnek is, megadták az alkalmat arra, hogy a vádlottak beszélhessenek és védekezhessenek. Mint jogásznak azonban szót kell emelnem az ellen, hogy az iratokat nem tanulmányozhattuk úgy, amint kellett volna és ahogy védői kötelességünk lett volna, különösen amikor írásbeli utasítás alapján kirendelt védőkként fokozott védelemre volt utasításunk. Erre nem volt módunk, mert hiszen maga a főtárgyalási elnök úr is csak négy nappal a főtárgyalás előtt kapta meg az iratokat.

Mindazonáltal mindent megtettünk, hogy belelássunk Szálasi Ferenc lelkébe és megkíséreljük mindazt, ami szinte lehetetlen.

Szálasi Ferencre sok mindent mondtak előbb is, de most, a főtárgyalás folyamán is. Jellemezték őt arcátlannak, mániákusnak, álarcosnak, kalandornak, hazugnak, csalónak és szélhámosnak. Emberen ennyi gyalázat még nem volt. Szójátékkal nemzetvezető helyett nemzetvesztőnek nevezték és címezik. A vád is úgy szól, hogy sírba tette a nemzetet és hogy valóban ő volt a nemzetvesztő.

A vele való beszélgetések során elsőnek azt a benyomást szereztem, hogy egy ideológussal állok szemben s ő maga is ezt mondta és ezt mondja magáról. Kifejtette előttünk ideológiai elgondolásait. Mi nagy türelemmel hallgattuk és azt a véleményt szűrtük le, hogy itt valóban egy önmagában hívő emberről van szó. Olyan valakiről, aki tudni akarta, tudni vélte és tudja is, hogy mit akar. Egy olyan időpontban került azonban – mondjuk így – a nemzet élére, amikor a saját szavaival élve, már nem tehetett semmit. Hiszen a Népügyész Úr is azt mondta, hogy 1944. október 15. már csak okozata volt a történelmi eseményeknek.

– Latkóczy dr. rövid, mintegy 4 gépelt oldalt kitevő védőbeszédének további részében kifejtette, hogy a vád leggyengébb pontjának az első számút tartja, mely szerint Szálasi idegen állam hatóságának juttatott tudomására államtitkokat.

Szálasi védője szerint: „A németeknek itt annyi kémjük volt, a gestapósoknak olyan tömege teljesített itt szolgálatot és szinte a verebek is csiripelték már, amit mindenki tudott, hogy a magyarság ki akar lépni a háborúból. Ehhez nem kellett semmiféle titkot elárulni a németeknek."

A hűtlenség vádját jogilag és fogalmilag kizártnak nevezte Latkóczy dr., mivel – érvelése szerint – Szálasiék Németországgal, vagyis Magyarországgal már évek óta szövetséges állammal szövetkeztek.

Szálasi védője a harmadik vádponttal, vagyis a lázadás, a hatalom megszerzésére irányuló szövetkezés vádjával kapcsolatban csak annyit jegyzett meg, hogy ez egyrészt valóban a legerősebb vádpont, másrészt Szálasi majd az utolsó szó jogán ezzel kapcsolatban ki fogja fejteni elgondolásait. Szálasi – jegyezte meg védője – „igazoló jelentést" kíván tenni a nemzetnek.

Latkóczy dr. jelezte, hogy Szálasi maga akarja magát megvédeni. „Mint kirendelt védő" – panaszkodott Latkóczy dr. – „amúgy is lehetetlenséggel határos helyzetben vagyok. Védőbeszédemet csak azzal tudom befejezni, hozzon a népbíróság olyan ítéletet, amely nemcsak most, hanem a történelem ítélőszéke előtt is meg fog állani mindaddig, amíg magyar ember él ezen a földön."

Elnök: A főtárgyalást most félbeszakítom. Holnap reggel 9 órakor folytatjuk a további védőbeszédekkel.

(A főtárgyalás végződött délután 14 óra 29 perckor.)

Szálasi naplójegyzete

II. 22. Főtárgyalásom tizenötödik napja.

Frank dr. népügyész és Nagy Vince politikai népügyész (sic!) tartották a vádbeszédeket. Mocskos és piszkos volt. Ezekben ismertem meg igazán a bosszúálló zsidót. Szegény anyám talán csak most tudja meg, hogy milyen piszkos, aljas, hitvány csirkefogót szült a világra, most tudja meg, hogy a dal szerint is „... minden jó családban kell egy rossznak lenni" és ez én vagyok. És szegény Édesasszonyom: a világ legnagyobb gazembere a férje. A vigasztaló ebben az, hogy mindketten, úgy Édesasszonyom, mint anyám mégis csak jobban és éppen ezért másként ismernek. Jogi felépítés szempontjából nagyon gyenge és kezdetleges volt mind a két beszéd. Annál ügyesebb volt hangulatkeltés szempontjából. A pufogó frázisok özöne zúdult a hallgatóságra, reám pedig rikácsolva szórták a legbecstelenebb sértéseket. A legteljesebb megvetés és undor van bennem. Sor került a védőbeszédekre is. Az én védelmemben meglepetésemre nem Zboray szólalt fel, hanem Latkóczy, a helyettes. Roppantul gyenge beszéd volt. Az a határozott érzésem, hogy a védelem szájára lakatot tettek. Holnap a védelem beszél és talán már mi is, az utolsó szó jogán. Semmi alkalmam nem volt a készülésre. Isten segítségével túl leszek ezen is.

Idő hűvös, Mátyás jeget kap, hogy megtörhesse; napos, derült, száraz.

Délután Deák főtárgyalásán mint tanút kihallgatnak. Megesketnek. Beregfy, Szombathelyi és Gál Csaba tanúskodnak még.

Tizenhatodik tárgyalási nap 1946. február 23.

Dr. Jankó Péter elnök a vádlottak elővezetése után dr. Lukács Vilmosnak, Kemény Gábor védőjének adta meg a szót.

Lukács Vilmos védőbeszéde

A védőügyvéd elöljáróban megemlítette, hogy 1944. március 19-e után őt magát a németek Mauthausenba hurcolták, ezért is nagyon nehéz számára egy olyan rendszer egyik képviselőjét védeni, amely rendszer őt csak üldözte.

Kemény Gábort is hűtlenséggel vádolták, ezzel kapcsolatban védője a következőket mondta:

Itt bele kell kapcsolódnom a nemzetközi jogba. Meg kell állapítanom, hogy a nemzetközi jog szerint a németekkel való szerződés szövetségi szerződés volt, amely szövetségi szerződés az akkori kormányzat részéről otromba és határozottan magyarellenes lépés volt, amely szövetségi szerződés azonban a magyar mentalitásnál fogva kötelező volt erre az országra. Az a kritérium tehát, amely a hűtlenség bűncselekményéhez elő van írva, hogy valaki az ellenséggel cimborál, az ellenségnek hoz tudomására egyes adatokat, szerény véleményem szerint báró Kemény Gáborral szemben nem áll fenn.

A szövetségest én mindig úgy képzeltem és képzelem el, hogy az egy hű barát, akivel én mindent közölhetek, nem használja ki ellenem. Ez a tévedése báró Kemény Gábornak is, mert egy olyan szövetségessel állottunk szemben, aki nem barát volt, aki saját önös céljainak elérése érdekében ténylegesen még az ellenségnél is rosszabb volt hozzánk. Ezt azonban ő megítélni nem tudta. És amikor Veesenmayert, ezt a sötét lelkületű és mindenre képes embert kihallgatása alkalmával megkérdeztem, hogy mit tart Kemény Gáborról, képesnek tartotta-e őt arra, hogy olyan fontos pozícióba kerülhessen, amilyen fontos pozíciót a törvénytelen uralmi rendszer nyújtott neki, maga mondotta, hogy erre nem tartotta őt képesnek.

Ebből tulajdonképpen azt a tényt lehet megállapítani, hogy mindenki kezében eszköz volt ez a fiatal, tapasztalatlan, kis vidéki szolgabíróból ide Budapestre fekerült egyén, akit behálóztak és mindenféleképpen befolyásoltak olyan irányban, amely irány nem az ő mentalitásának, nem az ő gondolatmenetének felelt meg. Én tehát azt mondom, igen t. Népbíróság, hogy a hűtlenség bűntettét Kemény Gáborral szemben ilyen formában fennforogni nem látom.

– A továbbiakban Lukács dr. védencét „tapasztalatlan, nagyon szűk látókörű" emberként jellemezve azt hangoztatta, hogy Kemény mindig csak eszköz volt mások kezében, akik visszaéltek jóhiszeműségével.

Védőbeszéde végén Kemény védője a következőket mondta:

Nem is tudnék ebben a bűnperben többet mondani és nem is akarok hosszasabban beszélni. Most, mielőtt védőbeszédemnek végére érnék, szemben ül velem az én védencem. Azt kérem tőle, emelje fel a fejét és nézzen reám. Báró Kemény Gábor, Önnek még mód adatik arra, hogy az utolsó szó jogán őseihez méltóan, becsületes, magyar érzéssel megmondja itt azt, hogy igenis, vétettem a magyar hazám, magyar nemzetem ellen, megbántam, bűnbánóan vezekelni akarok érte és legyenek irgalmasok hozzám, mert beismerem, hogy helytelen utakon jártam.

Én hiszem és remélem, hogy ezt meg fogja tenni, mert erre kötelezi családi tradíciója, meg kell ezt tennie gyermekeiért. Meg kell tennie, hiszen erre már hajlandónak is mutatkozott, és ne torpanjon meg, ne álljon annak a szuggesztív erőnek a hatása alatt, amely alatt állott az első pillanatban.

Bíró Uraim! Nem tudom, megteszi-e Kemény Gábor vagy nem, de érzem, hogy az én felhívásom nem volt pusztában elhangzó szó. Talán megteszi és ezáltal megkönnyíti Kemény Gábor nemcsak a védelemnek, hanem önnön magának a helyzetét is és vezekel azért, hogy helytelen politikai irányba terelte az ő egész ténykedését. És akkor azt mondom, Bíró Uraim, ami Máté evangéliumában van: úgy ítéljenek felette, hogy ne ítéltessenek el.

Elnök: Beregfy Károly védőjét illeti a szó.

Gonda József védőbeszéde

Dr. Gonda József védő: Tekintetes Budapesti Népbíróság! Vezetőbíró Úr! Védőbeszédem megkezdése előtt rá kívánok mutatni néhány szempontra, amelyek a későbbiek során mondanivalóimat irányítani fogják.

Beregfy Károly mint katona került 1944. október 16-án az események középpontjába. Előtte a nyilaspárttal vagy a párt vezetőivel semmi néven nevezendő kapcsolata nem volt. Mindazért, amit a nyilaspárt akár bel-, akár külpolitikai vonatkozásban hirdetett, sem azelőtt, még kevésbé most semmi néven nevezendő felelősséget nem kíván vállalni.

Mindezt nem azért rögzítem le, mintha Beregfy Károly a felelősségrevonás alól ki akarna térni. Ezek annak megértéséhez szükségesek, hogy azt az embert, aki katonaként vállalta október 16-án azt a feladatot, amellyel őt Szálasi megbízta, milyen szempontok vezették.

Nem célja a védelemnek azt bizonyítani, hogy Beregfy Károly a népbírósági rendelet vonatkozó paragrafusai szerint ártatlan, sem azt nem célja bizonyítani, hogy Beregfy Károly nem hibázott. A védelem ismeri a rendeletet és tisztában van azzal, hogy egyes tételek törvényes tényálladéki elemei kimerültek. A tényeket őszintén és minden kertelés nélkül fogom összeállítani és ismertetni, úgy, ahogyan azokat a vádlott látja és sem hozzátenni-, sem elvennivalóm nincs mindabból, ami itt a főtárgyaláson bizonyítást nyert.

Tisztában van a védelem azzal, hogy ez a főtárgyalás és a terheltek ügye nemcsak magyar ügy. Tisztában van azzal, hogy a népbíróság ítél az adott esetben, de ítélete alapján a népbíróság felett is ítél nemcsak az ország, de ítél a világ közvéleménye is: ennek az ítéletnek alapján igen sokan fognak következtetést levonni a világon abban a tekintetben, hogy Magyarország elindult-e a maga társadalmi fejődésében a demokrácia útján – mondta bevezetőként Beregfy védője.

Gonda dr. szerint Beregfy akkor, amikor Szálasi kormányában miniszterséget vállalt, abban a hiszemben volt, hogy ezzel „semmi néven nevezendő meg nem engedett cselekedetet nem követ el".

Beregfy védője kitért a népbíróság hatáskörére is. Megjegyezte. „Az Imrédy- és Bárdossy-perek kapcsán igen hosszú viták voltak abban a tekintetben, hogy a népbíróság jogosult-e, illetőleg hatáskörrel bír-e olyan személyek felett ítélkezni, akik miniszteri tárcát vállaltak és akiknek felelősségre vonását az 1848: III. tc. 33. és 34. §-ai kiveszik minden más bíróság hatásköre alól." Gonda doktor a kérdésre alapos jogi-történeti érveléssel határozott igennel válaszolt.

Beregfyvel kapcsolatban a továbbiak során ismételten azt állította, hogy október 16-a előtt védence „semmi néven nevezendő kapcsolatban nem volt Szálasival és társaival", tehát nem is lehetett, „nem volt benne a hatalom megszerzésére irányuló lázadásban".

Gonda dr. „szemen szedett valótlanságnak" nevezte a Hungarista Napló azon állítását, amely szerint Beregfy Szálasival már 1944 nyarán megbeszélte volna a tisztikar nyilas szempontból való megtisztítását. Az egész tervet a védőügyvéd Szálasi agyszüleményének vélte, azon kívül „abszolúte értelmetlennek és katonailag megoldhatatlannak" nevezte.

Gonda dr. szerint Beregfy csak katonatisztnek tekintette magát 1944. október 15-e után is, a Szálasi-féle kormányzótanácsban „semmi néven nevezendő ténykedése nem volt".

Beregfy 1944 őszén – védője szerint – már nem volt képes rendelkezni a magyar harcoló csapatokkal, mert ezeket a németeknek elődei teljesen kiszolgáltatták, a totális mozgósítási miniszter pedig a hátországtól, az utánpótlástól szakította el Szálasi honvédelmi miniszterét.

Védője szerint Beregfynek gyakorlatilag semmi köze nem volt a kitelepítésekhez, az ország javainak külföldre szállításához, a honvéd vezérkar főnöke bíróságának működéséhez.

A hallgatóság egyre hangosabb tiltakozásától, az „Elég volt!

Üljön le!" – közbekiáltásoktól alig zavartatva magát, Beregfy védője kijelentette: védence felelősségre vonása legfeljebb annak alapján lehetséges, hogy tagja volt Szálasi kormányának. Beregfyről azt állította, hogy tiszta kezű, karriervágytól nem sarkallt katonatiszt volt, aki abba a téves hitben volt, hogy 1944. október 15-e után is csak kötelességét teljesíti.

Védőbeszéde végén Gonda dr. kijelentette: Beregfy „az előző világháborúban már 75%-os rokkanttá vált. Az egész ügybe anélkül került, hogy kezéhez egy fillér tapadna. Semmiféle előrejutási szándék nem vezethette. A legmagasabb rendfokozatot, ami egy katonának elérhető, már elérte. Ő abban a téves hitben volt – hangsúlyozom, hogy tévesben, mert ma már ő is belátja –, hogy kötelességét teljesíti, amikor eleget tett a kapott parancsnak.

Az előző perek során, úgy a Bárdossy-, mint az Imrédy-ügyben a bíróság a vádlottak javára enyhítő körülménynek tekintette azt a borzalmas német nyomást, amely alatt a magyar kormányok már abban az időben voltak. Ezt én fokozottabban merném állítani ebben az ügyben, amikor már nem is német nyomásról beszélhetünk, de egyenesen arról, hogy az egész kormánynak semmi néven nevezendő szerepe nem volt abban, hogy az eseményeket irányítani tudja, hanem eszköze volt annak a rettenetes német hatalomnak, amely egész Európát leigázta és egész Európában elkövethette a maga vandál cselekedeteit.

Amikor védőbeszédemet befejezem, arra vagyok bátor kérni a bíróságot MacDonald szavaival: tartsa lelkét szabadon és tisztán a gyűlölettől és ítéljen igazságosan és úgy, ahogy a nagy magyar bírói hagyományokhoz méltó!"

Grĕguss Andor védőbeszéde

Gonda dr. után dr. Greguss Andor, Szőllősi Jenő védője emelkedett szólásra. Bevezetőjében általánosságban óvott attól, hogy a „világháború és szenvedéseink okozóinak" tegyünk meg olyan személyeket, akik csak egyszerű „játékszerei" voltak a velük szemben álló, a „velük való viszonylatban ellenállhatatlan nagyhatalomnak".

Erre hivatkozva a vádirat hibájának azt rótta fel, hogy a „vádlottaknak túlságosan nagy szerepet és jelentőséget" tulajdonít, holott csak „egyszerű eszközök" voltak Hitlerék kezében.

Gonda ügyvéddel ellentétben Greguss dr. azon az állásponton volt, hogy 1945-ben hozott törvény alapján 1944-ben elkövetett tetteket nem lehet megítélni, hiszen a vádlottak nem tudhatták, hogy „mit szabad és mit nem szabad tenni" – mert a tilalomfát csak 1 évvel később állították fel.

Szőllősivel kapcsolatos konkrét vádakat sorra véve, Greguss dr. megállapította, hogy védence hűtlenség bűnével nem vádolható, hiszen 1944 áprilisában, a vádiratban terhére rótt esetben Veesenmayerral Szálasi utasítására csak annyit közölt, „hogy ha Veesenmayer kíváncsi a Nyilaskeresztes Párt felfogására, akkor a felvilágosításokat egyedül csak Szálasi Ferenc meghallgatása után szerezheti meg".

A második vádpont a Nemzeti Szövetség megalapításában és működésében játszott szerepe kapcsán a fegyverszünet megakadályozását rótta Greguss dr. védence rovására. Szőllősi védője szerint a Nemzeti Szövetség egyetlen célja az volt, hogy elérjék: „a parlament két házát az alkotmányos életből és jogaikból ki ne zárják".

Szőllősinek a Nyilaskeresztes Pártban és mozgalomban kifejtett tevékenységét védője ismételten azzal próbálta menteni, hogy 1943 – 44-ben és ezt megelőzően Szálasi pártja legális párt volt és „mindent a cselekmény idejében fennállott törvények és rendeletek értelmében kell megítélni".

Greguss dr. nem tagadta, hogy Szőllősi Szálasi kormányában elvállalta a miniszterelnök-helyettesi állást – de azt állította, hogy ez „egy reszort nélküli miniszteri állás volt, amely semmiféle önálló cselekvésre nem jogosította fel" védencét.

Ennek kapcsán foglalkozott Greguss dr. az egyik legsúlyosabb vádponttal:

A népbírósági törvény 5. §-a azt mondja – nem olvasom el egészen, csak a második részét: aki általában akár belföldön, akár külföldön felbujtója, tettese vagy részese volt emberek törvénytelen kivégzésének vagy megkínzásának. Ezzel a bűncselekménnyel Szőllősi Jenőt azon az alapon vádolja a vádhatóság, hogy ő tudott Szálasi Ferenc intézkedéséről, a zsidókkal kapcsolatos hat pontban foglalt rendelkezéséről s ennek következtében őt is terheli az alanyi bűnösség a hat pontban foglalt intézkedéssel kapcsolatban.

A vádhatóság a Szőllősi Jenő-féle tudomást onnan véli megkonstruálhatónak, hogy ez a zsidók elleni rendelkezés, amelyet Szálasi Ferenc adott ki, egy minisztertanácsnak a tárgya volt. Ez az, ami valótlan állítás, mert az egész bizonyítási anyagban sehol sem fordult elő bizonyíték arra vonatkozólag, hogy a zsidókkal kapcsolatos Szálasi-féle rendelet bármikor is tárgya lett volna a minisztertanácsnak, hogy ott plénumban tárgyalták volna s hogy a minisztertanács tagjai azt megismerhették volna. A valóság ezzel kapcsolatban az, hogy Szálasi ezt a zsidók elleni rendelkezést saját kezűleg, saját maga készítette és ezeket a rendelkezéseket közvetlenül a reszortminisztereknek adta ki. Úgyhogy Szőllősi Jenő, aki nem volt reszortminiszter, akire ez a rendelkezés és a zsidókkal kapcsolatos ügyek egyáltalán nem tartoztak, tudomást sem szerezhetett a zsidók ellen kiadott rendelkezésről. Viszont meg kell itt említettem azt is, hogy amikor ő tudomást szerzett arról, hogy a Tattersaalban 6-8000 főnyi zsidó tömeget összegyűjtöttek és a főkapitány hozzá fordult, hogy mi legyen azokkal a zsidókkal, akkor Szőllősi Jenő rendelkezésére ezt a 6-8000 főből álló zsidó tömeget onnan szabadon bocsátották és a lakásukra kisérték.

Arra vonatkozólag is bizonyításkiegészítést ajánlottam fel, hogy ezeknek a zsidóknak a szabadlábra helyezése és elengedése Szőllősi Jenő cselekménye volt. Ennek a bizonyításkiegészítésnek sajnos, nem adatott hely.

– A továbbiakban Greguss dr. védencét „mérsékelt, törvénytisztelő, jóhiszemű, magát a törvényekben kiélni akaró" személyként jellemezte és felhívta a népbírák figyelmét arra is, hogy a vádlottak közül „Szőllősi Jenő volt az első és egyetlen, aki a lefolyt gyászos idők eseményeivel és eredményeivel kapcsolatban mély sajnálatát, mély megbánását fejezte ki".

– „Ő ezeket a következményeket előre nem látva ment bele ezekbe a dolgokba, mert hiszen amikor kihallgatása alkalmával a Tanácselnök Úr Szőllősi elé tárta a mások által elkövetett cselekményeket, Szőllősi vallotta, hogy ha tudott volna ezekről, akkor a legmesszebbmenő konzekvenciákat vonta volna le, kilépett volna a pártból és otthagyott volna mindent. Ilyen körülmények között nem lehet kétségbe vonni a jóhiszeműségét, a jószándékát ennek a Szőllősi Jenőnek, aki éppen úgy áldozata a nagy világégésnek, mint valamennyien vagyunk. (Felkiáltások: Nem áldozat!) Ennek a szerepének, amely immár ismert a Népbíró Urak előtt is, kifejezésre kell jutnia az ítéletben is. Szőllősi Jenővel szemben méltányos és kegyes ítéletet kérek" – fejezte be védőbeszédét dr. Greguss Andor.

Krámer Emil védőbeszéde

Szünet után dr. Krámer Emil, Csia Sándor védője kapott szót. Védencét először is a hűtlenség bűne alól igyekezett tisztázni, rámutatva arra, hogy a vádiratban egyetlen olyan Szálasi-Veesenmayer-találkozóról történik említés, amelyen Csia is részt vett, de ekkor pusztán annyi történt, hogy Szálasi visszautasította Veesenmayer felkérését, hogy lépjen be egy koalíciós kormányba.

A második vádpont szerint Csia részt vett Valló Dezső és fia megkínzásában a Hűség Házában 1944. november 7-én. Krámer dr. Valló vallomását nem tartotta bizonyító erejűnek, azt hangsúlyozva, hogy a tanú akkor éjjel látta életében először védencét, csak hallotta valakitől, hogy kínzói között ott borozgatott Csia is, akit később fénykép alapján vélt felismerni.

Krámer dr. kijelentette: „Én nem tudom feltételezni arról a dr. Csia Sándorról, akit semminemű egyéb vonatkozásban szadizmussal vádolni nem lehet, hogy akár csak jelen is lett volna és ha jelen lett volna, nem tiltakozott volna az ellen, aminek minden tisztességes ember természetszerű ellenszenvét és megvetését kell kivívnia."

A harmadik vádpont Csia rovására háborús propaganda folytatását rótta – de a bizonyítékok között mindössze három beszédet sorolt fel – emelte ki Krámer dr. Ennek alapján ő nem tartotta lehetségesnek a „huzamosabb időn át tartó, állandó jellegű és folyamatos tevékenységként" értékelni Csia ilyen irányú működését.

A védő szerint semmiféle adat nincs arra sem, hogy Csia egyáltalán tagja lett volna a Nemzeti Szövetségnek, így a fegyverszünet megakadályozására irányuló ténykedéssel sem vádolható.

„Üres cím"-nek nevezte Krámer dr. Csia kormányzótanácsi tagságát és a közönség zajos tiltakozása közepette védencét úgy jellemezte, mint aki egyike volt ama régi nyilasoknak, akikről Szálasi tudta, hogy „kegyetlenkedésekre, gazságokra nem kaphatók". Védőbeszéde végén Krámer dr. így szólt:

Arra kérem a Népbíró Urakat, vegyék figyelembe mindazt, amit előadtam. Vegyék figyelembe azt, amit beszédem elején mondottam, amikor rámutattam arra, hogy mindannyian, nemcsak mi, védők, hanem Önök is sértettjei vagyunk ennek a bűntettnek. E mellett kötelesek objektívek lenni, kötelesek mindenkinek sorsát egyénenként megvizsgálni, mert a büntetőjog kollektív felelősséget nem ismer. Kollektív felelősség létezik erkölcsileg, létezik politikailag, létezik az igazolási eljárások során, de a büntetőbíró mindenkit csak azért tehet felelőssé, amit elkövetett, amit vele szemben bebizonyítottnak lát és ezzel szemben is csak olyan büntetést alkalmazhat, amilyent az illető megérdemel.

A politikai ügyész úr megfestette azt a tragédiát, amelyet mi, magyarok és különösen mi, budapestiek elszenvedtünk. Minden tragédiának vannak főszereplői, de vannak epizódszereplői is. Meggyőződésem az, hogy Csia Sándor főszereplőnek nem tekinthető.

Kérek igazságos ítéletet.

Elnök: Következik dr. Gera József védője. (Zaj az orgonaülésen.) Az orgonaülés közönségének magatartása egyenesen botrányos. Az újból előadódó legkisebb rendetlenség esetén az egész karzatot ki fogom üríttetni!

Kiss Aladár védőbeszéde

Dr. Kiss Aladár védő: Mélyen t. Népbíróság! Elöljáróban köszönetet kell mondanom Tanácselnök Úrnak ezért a rendreutasításért, mert – fájdalom – ennek a nehéz feladatnak a teljesítésében közbeszólások és pisszegések zavarják meg a védőt. Előttem szólott védőtársam klasszikusan mutatott rá arra, miért vagyunk mi itt és ehhez én csak azt a kiegészítést fűzhetem hozzá, hogy a védő, az ügyvéd az igazságszolgáltatás szerves része és őt ennek a kötelességének teljesítésében semminek és senkinek nem szabad korlátoznia.

Amikor kötelességünknek teszünk eleget, vállaljuk a népszerűtlenséget. Helyesen mondta előttem szólott kartársam, mindnyájan sértettjei vagyunk ennek a pernek és ezért kérjük a mélyen t. Népbíróságot, méltóztassék mindannyiunk személyét figyelembe venni és méltóztassék azt a munkát honorálni, amit mi itt kifejtünk.

Ennek indokolásául fel kell hívnom a figyelmüket arra, hogy ebben a perben mindegyik védőtársam kénytelen volt bemutatkozni. Mindegyik védőtársam kénytelen volt elmondani politikai múltját, nehogy árnyék essék objektivitására és kötelességteljesítésére. Csak ennyit: szenvedtünk, mindnyájan sértettek vagyunk és méltóztassanak megengedni, hogy ebből a szempontból vizsgálva a dolgokat, a következőkben terjesszem elő Gera József védelmét.

Ebben a történelmi perben jogi és politikai okok azok, amelyek a védelem munkáját szolgáltatják. Ennek a pernek a során folyton hallottuk, hogy a vádlottak padjára került ennek az országnak, ennek a nemzetnek a becsülete is. Ebben a tekintetben a per megnyugtató adatokat hozott. Megnyugtató volt, mert mind igen t. Népügyész Kartársam, mind a Politikai Ügyész Úr kidomborították, hogy ez az ország, ez a nemzet nem bűnös. Nekünk, védőknek tehát valóban nincs más feladatunk, minthogy a vádlottak bűnösségi fokát, ennek mértékét, vagy büntethetetlenségüket vitassuk, felfogásunkat a Népbíróság elé tárjuk és bölcs és igazságos ítéletet kérjünk.

Úgy az igen t. Népbíróság és a tanácsvezető elnök úr, mint a közönség is folyton azt várta, hogy a vádlottak töredelmes beismerő vallomást tegyenek, hogy ezáltal lehetővé tegyék annak a társadalmi mételynek a gyógyítását, amely az embereket éveken keresztül megfertőzte itt.

Ennek a pernek a vádlottak kihallgatása során az egyik mondhatnám szomorúan nevetséges figurája volt dr. Gera József. Nevetséges volt, ahogyan a bíróságnak rendelkezésére állott, nem tudta megmondani azt, amit meg tud majd mondani a zárszó jogán.

Talán egy kis vakmerőség is kell ahhoz, hogy a védelem még a védői kötelezettség terhe mellett is odáig terjedjen, hogy e borzalmas következmények után bármelyik vádlottból fehér bárányt iparkodjék csinálni, de tettesek vannak együtt, és létezik a becsületnek egy legeslegutolsó foka, azt úgy hívják magyarul, hogy zsiványbecsület. Aki ezt a becsületet is megszegi és aki ezzel is szembeszáll, az az aljasságnak bizonyos fokozott mértékét követi el.

Ezért kellett tehát dr. Gera József védencemnek a nevetségességet vállalnia, ezért kellett neki furcsa figuraként idejönnie, mert a becsület utolsó szikráját nem óhajtotta itt a főtárgyaláson megtagadni.

Igen t. Népbíró Uraim! Én azt hiszem, a védői kötelességteljesítés közben nem szegem meg az ügyvédi titoktartást akkor, amikor a vádlott érdekében elmondok olyan részleteket, amelyeket a védencem nekem a főtárgyalás tartalma alatt mondott. A tanúkihallgatások megtörténte után elmentem oda, ahol beszélgethetünk a vádlottakkal és majdnem síró embert találtam ott. (Gúnyos felkiáltások a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csend legyen!

Dr. Kiss Aladár védő: Majdnem síró embert találtam ott. Azt mondotta: Védő uram, egy világ omlott össze bennem, ledőlt a bálvány.

– Kiss dr., rátérve az egyes vádpontokra kifejtette: Gerának 1944. október 15-e előtt, a hatalom átvételére irányuló szervezkedésben semmiféle szerepe nem volt, mivel Kovarczék, akik az előkészítést végezték, Gerát megbízhatatlannak tartották.

A védő hangsúlyozta azt is, hogy Gera Szálasi kormányzótanácsának csak 1945 márciusának végén lett tagja, funkcióját soha nem gyakorolta, sőt arról, hogy Szálasi őt kinevezte a kormányzótanács tagjának, csak a rádióból értesült.

Kiss dr. szerint, annak ellenére, hogy Gera a „pártépítés országos vezetője" hangzatos címet viselte, csak „egyszerű párttisztviselő volt, semmi más". Védője szerint Szálasi Gerának „önálló rendelkezési jogot, hatalmat, vagy valami valódi pártvezéri funkciót nem adott".

Kiss dr. kijelentette: a tárgyalás során egyetlen bizonyíték sem került elő, amely alátámasztaná azt a vádat, hogy Gera részt vett volna emberek megkínzásában stb.

Mivel a nyilas párt – mutatott rá a védő – „a maga diktatórikus jellege mellett a bürokrácia, az utált, a gyűlölt bürokrácia hatalmas kolosszusa volt, tíz főosztállyal, Gera József mint hivatalnok nem nézhetett utána minden sugdolózásnak és feljelentésnek, hiszen a főnök nem szokott menni ajtót nyitni, mert a főnöknek más a kötelessége és más a joga".

Gera – védője szerint – igenis igen sokat tett, nyilasokat fogatott le, feljelentett többeket, rendőrségi összekötőt kért, pártbiztost nevezett ki a rend megszilárdítására. Gera talán nem tett meg mindent – hangoztatta Kiss dr. –, de „az a körülmény, hogy nem tett" meg valamit, még nem bűncselekmény.

Ezek után Gera politikai pályafutását taglalta ügyvédje. Védencéről azt állította, hogy a Horthy-reakció áldozata, akinek egyetlen hibája, hogy rossz helyen, rossz pártnál kereste a magyar nép felemeléséhez a társakat, barátokat, szövetségeseket.

Befejezésül Kiss dr. a finn háborús főbűnösök perére hivatkozva utalt arra, hogy Tanner, aki megindította a Szovjetunió elleni háborút, hat, az akkori államelnök tíz évet kapott.

„A demokráciának nem az a célja – hangoztatta Kiss dr. –, hogy bosszút álljon. Én tudom, hogy enyhe, vagy felmentő ítélettel nem is szabad ebben a perben számolnunk. A védőnek is kötelessége a profilaxis, hogy soha többé ne fordulhasson elő a nemzet sorsában ez a tragédia.

Büntetés jár, és amikor végül, befejezésül rámutatok arra, hogy Gera Józsefnél az alanyi bűnösség mértékét méltóztassék vizsgálni – koldusszegény lett, az egész pártmozgalomból két krajcárja nem maradt. (Derültség a hallgatóság soraiban.) Hitének az az eredménye, hogy itt ült szegényen, nyomorultan, majdnem az Úristen előtt – akkor kérem, méltóztassék mindazokat a körülményeket mérlegelni, amelyeket a Népbíróságnak mérlegelni kötelessége.

Nem óhajtok fehér bárányt csinálni védencemből, hiszen tudjuk, ha csekély is az alanyi bűnösség, a tragikus, nagy következmények fennállnak, de azt kérem a mélyen t. Népbíróságtól, a nép bíróságától, olyan ítéletet méltóztassanak hozni, hogy az a szerencsétlen tisztviselő, aki az utolsó percig hitt és akinek szemét ez a főtárgyalás nyitotta fel, bűnhődjék, de úgy, hogy akármilyen nehéz munkával, akármilyen szörnyű körülmények között, módjában legyen irtózatos tévedésének következményeit, úgy, ahogyan csak lehetséges, az ő szerény, kicsiny emberi mivoltában jóvátenni." – fejezte be védőbeszédét Kiss dr.

Elnök: Vajna Gábor védőjét illeti a szó.

Klumák István védőbeszéde

Dr. Klumák István védő: Mélyen t. Népbíróság! Tanácsvezető Elnök Úr! Nem hiszem, hogy védelem valaha nehezebb helyzetben lett volna, mint mi, ennek a pernek védői. Szándékosan nem a kirendelt védő kifejezést használom, mert nézetem szerint egy ügyvéd a feladatát csak százszázalékosan teljesítheti, akár kirendelt, akár választott védő.

Le kell azonban szögeznem, hogy én ennek a pernek az irataiba egyáltalán nem tudtam betekinteni, csak a már folyó főtárgyalás alatt kaptam az ügyvédi kamarától a megbízásomat, így tehát csak a vádirat és részben a főtárgyalás anyaga állott rendelkezésemre. Végeredményben azonban ez a per elsősorban politikai per, és így anyagát az iratok ismerete nélkül is ismernünk kell – kezdte védőbeszédét Vajna védője, majd röviden áttekintette Magyarország történetét 1848-tól 1944-ig. Többek között megállapította: az első világháború után „a megmaradt néhány vármegyéből megalakult az a csonka Magyarország, amelynek azonban míg idáig eljutott, még egy másik katasztrófát is át kellett élnie, a második magyar köztársaság 1919. március 21-én bekövetkezett bukását és az ezt követő szörnyű eseményeket. A háború után szükségképpen zavaros állapotok uralkodnak, de a nemzet – sajnos – hajlamos az általánosításokra és így azok a kilengések, amelyek 1919. március 21. és augusztus 1. között történtek, végzetesen helytelen irányba terelték a népet, elterelték a baloldali gondolattól és a jobboldali gondolat karmaiba sodorták.

Mélyen t. Népbíróság! 1946-ban könnyű mérleget vonni, könnyű megállapítani azt, mi lett volna a helyes út 1944-ben, vagy még előbb, bármikor a történelem folyamán. De mégis kénytelenek vagyunk arra az álláspontra helyezkedni, hogy három tényező volt az, amely kialakította azt a politikai irányt, amelyet országunk 1944 előtt folytatott. Elsősorban ezek az 1919-es események, másodsorban az, hogy teljes mértékben hiába kerestünk igazságot a trianoni határozatokkal szemben és hogy ezeknek a határozatoknak orvoslását nemcsak megtagadták, hanem még csak lehetőséget sem adtak arra, hogy előadhassuk sérelmeinket. Ez a három tényező ezután szükségszerűen vonta bele az ország vezetőit abba a politikai orientációba, amely 1944. október 15-én végzetessé vált."

A konkrét vádpontokra térve Klumák dr. a hűtlenség vádját „fogalmilag kizárt"-nak nevezte, azon az alapon, hogy szerinte a vádiratban hivatkozott 1930: III. tc. 58. §-át ki kell egészíteni ugyanennek a törvénycikknek a 60. §-ával, amelynek utolsó bekezdése „háború idején a magyar állam szövetségesét vagy a velünk közösen működő fegyveres erőt a magyar állammal egy tekintet alá esőnek minősíti".

Klumák dr. a továbbiakban azt hangsúlyozta, hogy védence „gyilkosságokra, vagy emberek megkínzására soha nem bujtott fel senkit", ha egyes pártszolgálatosok elkövettek ilyen cselekményeket, azokért őket felelősségre is vonták.

Vajnának a deportálásokban való részvételét védője azzal próbálta mentegetni, hogy 1944 októberében „józan eszű ember" Európában nem is tételezhette fel, hogy: „a németek képesek arra, amire képesnek bizonyultak.

A következő vádpontok azt hozzák fel, hogy 1944. november elején dr. Schiberna Ferenc veszprémi főispán a katonai beszállásolás körül felmerült nézeteltérés folytán előállította dr. Mindszenty ottani püspököt több római katolikus pappal együtt őrizetbe vette és az ügy kivizsgáltatása után Vajna Gábor a püspököt és papjait internáltatta. Ezenkívül Vajna Gábor 1944. december havában Shvoy székesfehérvári püspök internálását rendelte el. Ezzel kapcsolatban le kell szögeznünk, hogy Mindszenty hercegprímás úr őeminenciája, akkori veszprémi püspök a Sztójay-kormány alatt számtalanszor emelte fel szavát az üldözöttek érdekében. A Lakatos-kormány alatt a fegyverszünet megkötése mellett foglalt állást, az 1944. október 15. utáni uralom idején pedig a katonai beszállásolások ügyében támadt összeütközése a kormányzattal. Miután ez a kormányzat ismerte – nem akarom ezt a kifejezést használni: politikai beállítottságát, mert hiszen politikával egyáltalán nem óhajtott foglalkozni –, hanem mondjuk: beállítottságát, jobbnak látta internálni. Ez az internálás egészen 1945. március 24-ig tartott, amikor a Dunántúl kiürítése előtt ugyancsak a belügyminisztérium szabadlábra helyezte. Ugyanez történt Shvoy püspökkel is, aki megtagadta azt, hogy politikai álláspontot foglaljon el a bolsevizmussal szemben a szószékről és hogy a kiürítésekkel kapcsolatban bizonyos intézkedésekhez segítséget nyújtson, aminek azután sajnálatos következményei lettek a hadműveletek folyamán. Ez az internálás tényleg megtörtént. Ugyancsak tényleg megtörtént a vegyes házasságban élő és a mentesített zsidók dunántúli internálása is, itt azonban fel kell hoznom védencem mentségére, hogy a németek ebben az esetben többet követeltek, követelték nevezetesen az összes mentesített és vegyes házasságban élő dunántúli zsidók kiszállítását. Ezzel szemben a belügyminisztérium csupán ezek internálását, illetve rendőri felügyelet alá helyezését rendelte el. Közülük később senkinek bántódása nem esett és a kiürítés előtt valamennyit szabadlábra helyezték" – állította Vajna védője.

Klumák dr. hangsúlyozta, hogy védencét politikai pályafutása során soha anyagi szempontok nem vezérelték,• meggyőződése mellett, ha az téves és helytelen volt is, de véges-végig kitartott.

A hallgatóság körében élénk derültséget váltott ki a védő azzal, hogy a magyar nemzeti vagyon egy részének nyugatra szállítását Vajna **érdemének** tulajdonította, mondván: „Van azután még egy következménye a vádlott működésének, amelyet előnynek talán nem is nevezhetnék, de ez a következménye mindenesetre az volt, hogy a nemzeti vagyonnak egy óriási részét érintetlenül, minden kiutalási kérés és presszió ellenére sikerült megmentenie, az ma a szövetséges hatalmak birtokában úgy, ahogy van, megvan (derültség) és valószínűleg a nemzet vissza fog jutni ennek a nemzeti vagyonnak a birtokába."

Védőbeszéde végén Klumák dr. a népbírákat arra kérte, hogy ne az ószövetségi „szemet szemért, fogat fogért" elv alapján, hanem az Újszövetség „aki téged megdob kővel, dobd vissza kenyérrel" tanítása szerint ítélkezzennek. Frank népügyész itt közbeszólt: „Az Ószövetségben is benne van, hogy szeresd felebarátodat! Ilyen szembeállítást ne tegyen, Védő úr!" (Taps.)

A védő replikájában irgalmas ítéletet kért, a „legnagyobb magyarra" hivatkozva, aki azt mondta: olyan kevesen vagyunk, hogy még az apagyilkosnak is meg kell bocsátanunk.

Jankó dr. ezek után 13 óra 25 perckor berekesztette a főtárgyalást.

Szálasi naplójegyzete

II. 23. Főtárgyalásom tizenhatodik napja. Kezdődött 9 h 15', végződött 13 h 15'. Elhangzottak az összes védőbeszédek. Mindegyik félórát tartott. Ma megtudtam, hogy Zboray védőmet a minisztériumba hívatták pár nappal ezelőtt. Emiatt volt az, hogy nem ő mondta el a védőbeszédet, hanem Latkóczy. Kényszer hatása alatt áll, mely védőügyvédi jogkörének gyakorlását lehetetlenné teszi. Kiss dr., Gera József védője érdekes bejelentést tett a finnországi háborús bűnösök ítélete tárgyában. Eszerint Tanner, aki a háborút megindította 6 – hat – évi, Linkomies 5 – öt – évi és Ryti, az államfő 10 – tíz – évi fegyházat kaptak. Mindenesetre érdekes tény. A védőbeszédek elhangzása után a főtárgyalást felfüggesztette az elnök hétfőn 8 h 30'-re. Bennünket megkérdezett, mennyit akarunk beszélni. Én kettő órát kértem. Vajna dr. is kettőt kért, a többiek fél-fél órát, Beregfy egy órát. Várni lehet, hogy hétfőn vagy legkésőbben kedden vége lesz a főtárgyalásnak és a következő héten már ítélethozatal is lesz. Utolsó szó jogán elsőnek valószínűen én szólalok fel.

Idő valamit enyhült, úgy látszik, Mátyás már töri a jeget, amit ezen a héten csinált, derűs, napos, száraz.

Három nap óta az egész fogház zár alatt kiütéses tífusz alapos gyanúja miatt. A tárgyalások folynak azért tovább. Hogy ennek mi értelme van, nem tudom. Mert ezzel tetűt lehet kiadni és behozni.

II. 24. Istentisztelet elmaradt a zár miatt. Nagyon hiányzik. A beszédek, amelyeket zárkámban hallgatok végig, mert nem szabad közlekednem többi fogolytestvéreimmel, mindig nagyon tartalmasak.

Keveset havazott a reggel. Idő a nap folyamán napos, derűs, szeles, valamit enyhült.

Tizenhetedik tárgyalási nap
1946. február 25.

Ezen a napon szólalt fel az utolsó szó jogán az elsőrendű vádlott, Szálasi Ferenc.

Szálasi Ferenc beszéde az utolsó szó jogán

Szálasi: Tisztelt Népbíróság! A száraz tényeket fogom előadni egészen ridegen. Kérem a népbíróság urait, hogy számomra ugyanazokat a lehetőségeket nyújtsák, amelyeket a vád képviselő urai kaptak. Hangsúlyozni akarnám és szeretném, hogy engem nem tud befolyásolni tetszés vagy nem tetszés, engem egyetlenegy dolog befolyásolt mindig életemben, és ez az igazság, (Mozgás és derültség a hallgatóság soraiban.) én mindig az igazságot szolgáltam, ezt az igazságot mindig halálosan szeretett nemzetem szolgálatába akartam állítani és meg voltam mindenkor győződve arról, hogy ennek az igazságnak megvalósításán keresztül tudom legjobban, a legszebben, a legigazabban szolgálni nemzetem dicsőségét, nagyságát és boldogságát.

– kezdte beszédét, leszögezve, hogy: „a vád nem is annyira bizonyított, mint inkább személyemet becsmérelte. Így feladatom is könnyebb, mert hiszen saját személyemmel nem foglalkozom."

A háborús főbűnösök pereivel kapcsolatban Szálasi kijelentette: „... ezeket a pereket akkor lehet csak igazságosan... elintézni... ha olyan bírák előtt folynak, amely bírák tényleg a legtárgyilagosabban tudják megítélni a lepergett eseményeket... az az érzésem, hogy a nemzetközi bíróságnak azokból a nemzetekből kellene összetevődnie, amely nemzetek nem vettek részt a háborúban."

Beszéde következő részében Szálasi világnézetének, ideológiájának lényegét adta elő. A hungarista ideológiát a következőképpen foglalta össze:

„Az életről vallott felfogásom az, hogy vannak örök élettényezők, erőtényezők, amelyek minőségben, nagyságban mindig ugyanazok maradnak, csak az idők folyamán kerülnek egymáshoz mindig más és más viszonyba, és kerülnek az emberhez is mindig más és más viszonyba.

Ezekből a viszonyba állításokból és állásokból adódnak a világnézetek, és ahogyan egy nép, egy nemzet ezt a világnézetet az önmaga adottságain keresztül gyakorlatilag levetíti, adódik annak a népnek, annak a nemzetnek az ideológiája. Van tehát egy eszmerendje, ahogyan a világot látja, ahogyan a világnézet őrá hatni tud és ahogyan ő tud hatni a világnézetre. Ennek az eszmerendnek a gyakorlati, politikai, gazdasági és társadalmi kivetítését értjük mi annak a nemzetnek a gyakorlati élete alatt.

Hogy ezek az örök tényezők az emberben miből állnak, erre röviden ki akarok térni, mert igen fontos a hungarista ideológia megismerése szempontjából és ezen keresztül abból a szempontból, hogy a hungarizmus, mint ilyen hogy és mint látta az eseményeket 1944. október 15-e előtt. A nézetem az, hogy az ember énjének három fő megnyilvánulási formája van. Az egyik az, hogy ez az én mindent maga alá akar gyűrni. Ez az ő egoizmusa, amikor mindent, amit két keze munkájával elő tud állítani, a saját maga céljaira akar beállítani. Ez az ego.

A másik megnyilvánulási formája, amely ugyancsak vele született és vele születik és addig vele fog születni, amíg ember itt a földön egyáltalában létezik, az, hogy természetes ösztönénél fogva szalad be a közösségbe, keresi a közösséget. Ő tehát nemcsak egyéniség, hanem önmagát a közösségnek saját önszántából alárendelő személyiség is.

A harmadik megnyilvánulási formája pedig az, amikor keresi a viszonyt az abszolúthoz. Ez a három alap- és öröktényező van az emberben. Ez belőle nem irtható ki semmiféle neveléssel, ezt tudomásul kell vennünk. És mert ez így van, tudomásul kell vennünk azt, hogy ezek a belső alaptényezők a közösség nagy belső életében integrálódnak olyan tényekké, amelyeket ugyancsak tudomásul kell vennünk. Az ego az ő egoizmusával integrálódik a közösségben nacionalizmussá. A közösségbe való vágy, hogy ő igenis tudomásul veszi azt, hogy a közösségben kell munkálkodnia és dolgoznia, hogy a nemes társadalmasítás szükséges, hogy ő tényleg, mint ember embertársával együtt élhessen, ez integrálódik a közösségben nacionalizmussá. Az ő óhaja és vágya pedig, hogy viszonyba állíthassa önmagát az abszolúttal, a közösségben, mint az ő erkölcsi felfogása nyilvánul meg.

Ennek a három alaptényezőnek és alapténynek kell meglennie minden egyes közösségben, ha az a közösség tényleg egészségesen akar élni, ha azt akarja, hogy tényleg szép, jó és igaz életet élhessen. Ha az egyik hiányzik belőle, akkor már eltorzul a közösség élete és éppen azért az én felfogásom szerint a nacionalizmus sohasem tud nacionalizmus maradni, ha mellette a szocializmus és az erkölcsi abszolút felfogás a világmindenségről hiányzik. Ebből a nacionalizmusból sovinizmus lesz és ugyanígy a szocializmusból materializmus, ha a másik két élettényező hiányzik mellette, és az én erkölcsi felfogásomból államdogmatizmus, ha a nacionalizmus és a szocializmus tényét nem akarom figyelembe venni.

Ha tehát egészséges közösséget akarok megépíteni, akkor ezt a három élettényezőt, amely nem rabolható el a közösségtől, mert vele születik és vele pusztul el, kell gyakorlati életösszhangba hoznom, kell gyakorlatilag megépítenem és kell ezen keresztül a közösség jólétét, életbiztonságát és megélhetését biztosítanom. Felfogásom tehát az életről az, hogy az emberiség eddig egyedül és kizárólag csak a világ anyagi tényeinek tudomásulvételével élt. Ezeknek a tényeknek a megszervezésén keresztül született meg az az anyagelvű világfelfogás és a világnézet, amely évezredeken keresztül szolgált alapjául minden világnézetnek, bármelyik oldalon is volt. Akár a liberalizmust vesszük tehát, akár a marxizmust, akár a bolsevizmust vesszük, vagy ezeknek uralkodási formáit, bármilyen kráciát, bármilyen uralmi rendszert, ezek mind a materializmus alapján állottak. Ennek adott azután kifejezést Marx is az ő történelmi materializmusában.

Felfogásom az, hogy évezredes tévedésben volt az emberiség, amikor erre építette életét, de ez a tévedése érthető is, mert hiszen agyával és érzékszerveivel sokkal inkább tudta közelhozni magához az anyagi világot, mint a szellemi és erkölcsi világot. A jelenlegi nagy vajúdás földgömbünkön – és ez meggyőződésem – magával fogja hozni, hogy a történelmi materializmus alapján álló rendszerek mind elbuknak és olyan új rendszereknek fognak helyet adni, amely új rendszerek a közösséget a nacionalizmus, a szocializmus és az erkölcsi világrend hármas ténye alapján építik fel.

A hungarizmus erkölcsi világrendjének alapjául már a kezdeti időktől fogva Krisztus tanát vette. (Zaj a hallgatóság soraiban.) Meggyőződésből cselekedte, egyszerűen azért, mert elismerte és nemcsak elismerte, hanem meg is vallotta, hogy az erkölcsi világrendnek tényleges, egyedüli alapját, az abszolút erkölcsöt jelenti ez a tan és maga Krisztus személyisége."

Az egyes társadalmi rétegekről szólva Szálasi így fogalmazott: „A paraszt, aki tulajdonképpen az őstermelőknek az eleje és veleje, nagy feladatkörében nem lehet más, mint a földnek egyedüli hivatott sáfára és nem lehet más, mint a földbékének a biztosítója. (Derültség a hallgatóság soraiban. Felkiáltások: Halandzsa!)

Elnök: Csend legyen!

Szálasi: A munkás, felfogásom szerint és ahogy azt rögzítettem is, nem lehet más, mint a termelőeszközöknek a felelős sáfára és ezen keresztül természetesen a munkabékének a letéteményese. Az értelmiségi a vezetésnek a felelős munkáját intézi és ezen keresztül, miután a földbéke és a munkabéke egymás közötti viszonyát kell, hogy meghatározza és vezesse, a társadalmi békének a letéteményese és így minden egyes alap-társadalmi rétegnek meg kell legyen az ő felelőssége: a nőnek a családba beállított felelőssége, az ifjúnak a kultúrbéke szempontjából és a katonának a nemzetbéke fenntartás érdekében.

Szálasi ezek után röviden áttekintette – saját szavaival – „Európa szociológiai megépítésének" történetét, a római világbirodalom kialakulásától a II. világháború kitöréséig. Magyarországot a „világhelyzet szempontjából kulcsterület"-nek nevezte, amely szerinte Európa „közlekedési főütőerének legfontosabb helyén" fekszik.

Három világhatalom, „az északkeleti nagy szláv törzs, az északnyugati nagy német törzs és az angol néptörzs" érdekelt Szálasi felfogása szerint ezen a „támterületen", ahol Magyarország, Szálasi szerint „Európa legeurópaibb országa" található.

Szálasi kifejtette: Magyarország sorsát 1939. után voltak, akik északkelet felé akarták „biztosítani", mások északnyugat, ismét mások nyugat felé, és voltak olyanok akik ha „Harkov német kézre került, akkor egészen odavoltak a németek dicsőítésétől és a zsidók szidalmazásától és ha Harkov a Vörös Hadsereg kezébe került, ez a konjunkturális irányzat a másik végletbe csapott át." – jegyezte meg Szálasi, majd így folytatta:

„Amikor a háború Németország és a szovjet között kitört, a hungarizmus egész mozgalmával ezt a tényt határozott megdöbbenéssel vette tudomásul egyszerűen azért, mert úgy vélte, hogy 1939. augusztus végével nemcsak egy egyszerű szerződést írnak alá Moszkvában, hanem megnyílik a földgömbberendezésnek nagy történelmi lehetősége is. Távol állt tőlünk az, hogy emögött második szándékot lássunk. Annyira meg voltunk arról győződve, hogy a két rendszer, amely a közösségi elvet vallotta, ki tudja küszöbölni azokat az ellentéteket, amelyek a két fél között még fennállhatnak. Rögzítenem kell még azt is, hogy 1943. szeptember 1-jével az erkölcsi világrendnek legfelsőbb őre és képviselője, a római pápa is hallatta hangját, mégpedig az alkalommal, hogy a világháború kitörésének napján szózatot intézett a földkerekség népeihez. Ebben az ő szózatában ugyancsak egy célkitűzést látni, mégpedig egy rendkívül érdekeset. Az az érzésem, hogy ez egy olyan célkitűzés, amely felé az emberiség most halad fejlődésében és amelyhez a hungarizmus az ő három nagy alaptényezőjével a legközelebb áll. Kijelentette, hogy a régi világ romokban hever, kijelentette, hogy új világ van kialakulóban, csak nem ismerjük még ennek az új világnak építő fegyvereit. De rögzítette, hogy ennek az új világnak tudomásul fog kelleni vennie az építőkockákat, amelyek mindenkor meglesznek, bárhogy is változzon a világ sora. Ezek közül az építőkockák közül mint legfontosabbakat én a következőket jegyeztem meg. Először a keresztény kultúrának építőkockája, azután a magántulajdon szentségének építőkockája, (Derültség a hallgatóság soraiban.) azután a család szentségének építőkockája. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csendet kérek!

Szálasi: És a szocializmusnak az építőkockája. Felfogásom szerint ez a nagy iránymutatás a leghatározottabban és a legteljesebben vetíti az emberiség minden egyes felelős tényezője elé azokat a feladatokat, amelyeket feltétlenül meg kell oldani, ha azt akarják, hogy tényleg népbéke legyen és ha azt akarják, hogy tényleg béke legyen az emberben is. Felfogásom a célok ismertetése után abban jegecesedett ki, hogy világnézeti háború van, amely után egészen új társadalmi rend fog bekövetkezni, tehát a régi társadalmi rend, vagy rendek, vagy rendszerek, amelyeket a liberalizmus épített meg, ezek tényleg mind meg fognak semmisülni, mint ahogy a liberalizmus társadalmi rendjének gyakorlati megvalósításánál az abszolutizmus megsemmisült, mint ahogy a bolsevizmus társadalmi rendjének megépítésénél a cárizmus semmisült meg és mint ahogy eddig és ezután is minden egyes új társadalmi rend megépítése alkalmából a régi teljesen megsemmisül. A célok rögzítése után meg kellett állapítanom azt, az 1944 előtti időkben – újra hangsúlyozom – hogy ebben a háborúban a legnehezebb helyzetben két ország és két nemzet van, az egyik oldalon Magyarország és a magyar nemzet, a másik oldalon Anglia és az angol nemzet. Ez volt az a kép, amely bennem rögzítődött, ez volt az a nagy vezérfonal, amely minden egyes beszédemet végigkísérte, annak gerincét képezte és minden cselekedetemet meghatározta."

Szálasi határozottan kijelentette: „...mi Németországgal nem azért mentünk, mert a német néppel akartunk menni, hanem azért, mert a német népben olyan világnézetet láttunk, és véltünk felismerni, amely a legközelebb feküdt a mi felfogásunkhoz."

A hűtlenség és hazaárulás vádjára Szálasi azzal válaszolt, hogy Németország Magyarország szövetségese volt és ráadásul semmi olyat nem tudtak ők, a nyilasok a németeknek elmondani, amit már azok más forrásokból régen ne tudtak volna.

Szálasi ismét megerősítette, 1944. őszén benne „a biztos győzelem tudata volt", mert hiszen:

„Határozott tudomásunk volt az új repülőgépekről és az új robbanóanyagról. A semleges és akkor ellenséges katonai szakirodalom ezekről a kérdésekről hosszú és beható cikkeket írt, mégpedig nem oly cikkeket, amelyekből következtetni lehetett volna, hogy ezek az új fegyverek nem lennének meg. A hivatalos német kijelentések, amelyek hivatalos személyek szájából történtek, még inkább alátámasztották ezt. A kiadott rendeletek

Németországban, hogy az új fegyverekről beszélni tilos, a szigorú tilalom, amely hazaárulás bűntettével sújtotta azokat, akik csak megérintették ezt a kérdést, mind arra engedtek következtetni, hogy igenis, itt komoly, nagy átszervezésről volt szó.

De a leghatározottabban befolyásolt bennünket mindaz, amit angol államférfiak jelentettek ki a háború folytatását illetőleg. Az angol nép megpróbáltatásait illetően kijelentették, hogy a háborút időre kell befejezni az angol népnek, mert ha nem teszi meg, úgy az angol népre oly sötét napok jönnek, amelyek eddigi történelmében ismeretlenek voltak. Ezenkívül a hivatalos kijelentések, amelyek Hitler szájából magából hangzottak el, az ő kijelentése a tisztavatáson, ahol megmondta, hogy súlyos a helyzet, de viszont meg van arról győződve, hogy ezt a krízist a német nép szívóssága le fogja győzni és utána pedig el fog következni a háború utolsó 14 napja, amelyikben az új fegyvereket beveti és amelyek 14 nap után biztosan német győzelemmel fognak végződni. Még úgy fejezte be beszédét, hogy az Úristent csak arra kéri, hogy a háborúnak ezért az utolsó 14 napjáért neki megbocsásson."

Mindezek alapján Szálasi kifejtette: egyetlen cél érdekében vette át a hatalmat október 15-én: az „időnyerésért" folyó harcot akarta minden erővel elősegíteni, mert „aki megnyeri ezt az időt, az megnyerte a háborút is."

– „Ezért elleneztem a leghatározottabban Horthy fegyverszüneti puccskísérletét" – mondta Szálasi, hozzáfűzve:

– „Meg voltam azonban arról határozottan győződve, hogy a kormányzói puccs ellen magyar nemzetünk elutasító álláspontot fog elfoglalni, ami be is következett. (Ellentmondások a hallgatóság körében.) Ezt nem azért mondom, hogy egy alátámasztását konstruáljam meg cselekedetemnek, hanem gyakorlati meggyőződésből mondom.

Országjárást végeztem 1944 nyarán is és akkor meggyőződtem arról, hogy a magyar nemzet legszélesebb rétegeiben milyen nagy hittel, buzgalommal és szeretettel veszi körül mindazt, ami hungarizmus, (Derültség a hallgatóság körében.) és mindazt, amit mi ennek a világnézetnek keretében cselekszünk. Ez letagadhatatlan. Akik akkoriban a Dunántúlon voltak, különösen dél-nyugati peremterületén, maguk szemtanúi lehettek annak az ezres és tízezres tömegnek, amely minden egyes alkalommal országjárásomat kísérte."

Az 1944. október 15–16-i eseményekkel kapcsolatban Szálasi azt állította, hogy Horthy azért helyezte magát német védelem alá, mert „félt a nemzettől" és abban bízott, hogy ha a németek elvesztik a háborút, akkor az angolszászok és nem a szovjetek kezébe kerülhet.

A hatalom átvételére igenis komoly, titkos szervező munkával készültünk – mondotta Szálasi, de ez nem is csoda, hiszen: „Itt népi mozgalomról volt szó, egy komoly, nagy mozgalomról, amely éppen úgy, mint a földkerekség bármelyik másik mozgalma, minden eshetőségre beállította a szervezetét és amely tényleg tartani tudta a száját... A történelem folyamán minden ilyen nagy, társadalmat átalakító mozgalomnak két nagy megnyilvánulási formája volt és lesz a jövőben is: egy nyílt, amelyet a párt jelent és egy titkos szervezete. Egy így van jól és így van rendjén. A legnagyobb társadalmi mozgalom, Krisztus mozgalma a maga évszázados mozgalmi beállítottságával vértanúkat mutat fel künn és amellett a katakombákban szervezkedik tovább. Vagy vegyük a liberalizmust: pártokkal állítja be az ő akaratát, világnézeti nagy célkitűzéseit, de van egy titkos férfi szövetsége, a szabadkőművesség, amely mozgatja."

Hatalomra jutásának körülményeivel kapcsolatban Szálasi megjegyezte: „Megfigyeltem, hogy a tanúk vallomása során a Kormányzó október 15-én déltől október 16-án délután 5 óráig, kereken két nap alatt tízszer változtatta meg gyökeresen ellentétesen a véleményét, négyszer pedig bizonytalankodott. Ez tény. A főtárgyalás anyagából ezt a statisztikát bátorkodtam rögzíteni." (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Az ellentmondások feloldása, az igazság tisztázása érdekében Szálasi „feltétlenül és okvetlenül" szükségesnek tartotta Horthy, Ribbentrop, Guderian és Speer tanúkénti kihallgatását.

Ezen a ponton Jankó tanácselnök megkérdezte Szálasitól, hogy: „Egész felszólalását illetően meddig jutott most el?

Szálasi: A zsidókérdésről akarok most beszélni.

Elnök: Akkor közben szünetet tartunk, azután folytatjuk.

(Szünet után.)

Elnök: A főtárgyalást újból megnyitom.

Szálasi Ferenc folytathatja beszédét.

Szálasi: „Tisztelt Népbíróság! A zsidókérdéssel akarok röviden, de lényegbevágóan foglalkozni. Meggyőződésem, hogy a zsidókérdés nem Magyarország kérdése, hanem világkérdés. Ez a világkérdés fennállt Jeruzsálem elpusztulásáig Ázsiában, azóta Európában és 1918 óta az egész földkerekségen. Ezt a kérdést meg kell oldani, éspedig mindkét fél becsületes akaratából kell megoldani. Történelmi tény ugyanis, amikor az egyik fél akarta megoldani, ez a gyakorlati életben mindig eltorzításokhoz vezetett. Amikor a népek önállóan akarták megoldani, a zsidók fizettek rá, amikor pedig a zsidók akarták önállóan megoldani, a népek fizettek rá.

Ebből az igen rideg, de fennálló igazságból és tényből adódik hungarizmusunknak az az alaptétele, hogy a kérdés megoldását mindkét félnek becsületesen kell akarnia. A hungarizmusban ebből a szempontból a következő alapelv adódott. A zsidó nép számára feltétlenül és okvetlenül meg kell adni egy olyan területet, ahol erkölcsi, szellemi és anyagi adottságainak megfelelően be tudja állítani saját állami, nemzeti és népi országát és önmaga ebben az önállóságában, függetlenségében és szabadságában be tudja szervezni önmagát az emberiség közösségébe. Addig is azonban, amíg ez a kérdés elintézhető lesz, itt Európában az ebben a kérdésben érdekelt összes államok vezetői az államaik felségiségében élő zsidók közül megválasztott férfit küldjenek ki egy úgynevezett Zsidó Európa-Tanácsba, amely az egyes európai államokkal bilaterálisan intézi el az abban az államban függőben lévő zsidókérdéseket.

De még ez is túlságosan messzemenő cél, úgyhogy a hungarista ideológiának a Magyarországnak megfelelő megoldást is országépítő tervében rögzíteni kellett, amit meg is tett. (Mozgás.) Ez úgy jelentkezett, hogy amint a mi tervezetünk szerint az egyes népszemélyiségek felelős vezetőt kaptak, éppen úgy a zsidó nép magyarországi részének is egy zsidó népszemélyiség-vezetőt kell választania, aki a magyar politikai, gazdasági és társadalmi vezetésben felelősen részt vesz és felelős azért, hogy a politikai, gazdasági és társadalmi vezetés részéről hozott törvények és rendelkezések az ő népi igazgatásán keresztül tényleg végre is hajtassanak a magyar nép testében. Ez volt és ma is ez a hungarizmusnak erre vonatkozó országépítő terve.

Az 1944. március 19. után bekövetkezett ismert helyzettel kapcsolatosan a zsidó nép tagjai részéről felkeresték a Hungarista Mozgalmat és annak vezető embereit, hogy a párt a március 19. után bekövetkezett helyzeten valamiképpen segítsen. Ekkor több tájékoztató értekezleten, amelyeket mindig az Országos Nagytanács[35]. előtt tartottam minden hónapban egy pénteki napon, a tisztségviselők előtt kifejtettem ebben a kérdésben a párt állásfoglalását és ez az állásfoglalás mindenki részéről hivatalosan betartandó volt.

Eszerint a Nyilaskeresztes Párt egyetlen egy tagja nem vehet részt abban a zsidótlanítási módszerben, ahogyan az Magyarországon folyik. (Morajlás a teremben.) Másodszor kijelentettem, a magyar nemzet nem olyan gazdag, hogy naponta négyszázmillió munkaórát tudjon csak úgy odaajándékozni a Német Birodalomnak, mert hiszen ha a munkaszolgálattal kapcsolatban Németországba kivitt zsidókat csak négyszázezer munkaképes zsidónak számítom, akkor is napi 10 órás munkaidővel ez a munkamennyiség egy hónapban már oly hatalmas munkaóramilliót jelent, amit nem tudunk nélkülözni, hiszen a háború teljében állunk, amikor a várható légitámadások folytán a fontos üzemeket mind bombabiztossá kell tenni és erre más munkást kapni már nem tudunk. A harmadik pedig az volt, hogy a leghatározottabban beállítottuk és követeltük a zsidó vagyonnak nemzeti vagyonná való nyilvánítását. (Mozgás.) És azt, hogy ebből a zsidóvagyonból történjék a zsidóság szükséges ellátása (Mozgás és derültség.) mindaddig, amíg a kérdés európai és világvonatkozásban el nem intéződik."

– A Budapesten 1944 késő őszén-telén elkövetett „kilengéseket", magyarul zsidók tömeges legyilkolását Szálasi azzal „magyarázta", hogy a körülzárt, ostromlott városban nagyon „izgatott volt a belső élet, annyira egymásra csaptak az ellentétes vélemények, hogy ilyen idegállapot mellett mindenki minden egyes legkisebb lépésben is a legnagyobb ellenségeskedést vélte felfedezhetni."

Majd hozzáfűzte: „2500 év óta Ramától Dachauig – merem állítani – megy a zsidó nép egyik gyűjtőtáborból a másik gyűjtőtáborba... hogyan lehetséges az, hogy 2500 éven keresztül... mindig csak más népek voltak a hibásak? Nincs itt valami, ami kiegyensúlyozatlanságában a zsidó népet ebbe a tragikus sorozatba kergeti bele?"

Szálasi, beszéde végén megköszönte „mindenkinek, kivétel nélkül, hogy engem ezen a súlyos úton követett. Köszönöm mindenkinek a hitét, köszönöm azt az áldozatkész beállást és kiállást, (Élénk derültség.) amellyel hitét alátámasztotta és amely cselekedetében vezette. Köszönöm az öregeknek, az árváknak, a hősi halottaknak, a rokkantaknak (Frank népügyész: Azok is köszönik!) hogy ezért a hitért szent áldozatokat hoztak.

(Nagy pol. ügyész: Hallaná azok átkait! Hallaná azt!)

Szálasi: Lelkem legteljesebb meggyőződésével tisztelgek a volt ellenség hős harcosainak és hőslelkű lakosságának. Köszönöm nekik az ugyancsak becsülettel és meggyőződéssel megvívott férfias harcot. Kérem az Úristent, hogy győzelmes fegyvereikhez adja hozzá az igazság zászlaját, vezetőiknek pedig adjon bölcsességet, hogy a földgömb békéjét minél előbb megépíthessék a szabad, önálló és független dolgozó népek és nemzetek kultúrközösségének jegyében.

Nemzetem és volt ellenségei vegyék tudomásul, hogy én mindig bíztam és hittem a németek győzelmében, ebben nem kételkedtem. Ha egyetlen pillanatra a legcsekélyebb mértékben is kételkedtem volna benne, úgy halálosan szeretett magyar nemzetem és népem minden felém áramló hitét, bizalmát és szeretetét minden erőmmel és tehetségemmel félreérthetetlenül egyértelműen és ingadozás nélkül az azonnali béke megkötésének becsületes szolgálatába állítottam volna.

Tudom, hogy magyar nemzetem az élet nagy kérdései elől kitérni soha nem fog és döntéseit mindig úgy fogja hozni, ahogyan becsülete és érdekei megkívánják. Ehhez a lelkébe akarom égetni minden parasztjának, munkásának, értelmiségének, nőjének, gyermekének, ifjának és katonájának, hogy nemzetünk szolgálatában meg lehet halni, de elfáradni soha. Isten legyen nemzetemmel. Végeztem. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csend legyen!

Népügyész: Szót kérek.

Elnök: Tessék.

Frank népügyész válasza Szálasi beszédére

Frank népügyész: T. Népbíróság! Egy óra van. Az elsőrendű vádlott az utolsó szó jogán 9 órakor kezdett el beszélni és negyedórás megszakítástól eltekintve folyt a felszólalása négy órán keresztül. Én csak tisztelettel tudok meghajolni a magyar nép bírósága előtt (Taps a hallgatóság soraiban.), amely a demokráciát és a törvényt úgy értelmezi, hogy az utolsó szó jogán ilyen terjedelemben és ilyen hangnemben engedi meg a védekezést.

T. Népbíróság! Voltak tárgyalások Szálasi Ferenc nemzetvezetői hatalma idejében is és ezekről a tárgyalásokról egy Hajnácskőy nevezetű bíró vallomást tett. Voltak tárgyalások, amelyeken Kiss Jánost, Tartsayt és Bajcsy-Zsilinszkyt ítélték halálra. Pert indítottak Bajcsy-Zsilinszky ellen és letartóztatták anélkül, hogy a mentelmi jogát felfüggesztették volna és a minisztertanácson Szálasi volt az, aki azt mondotta, amikor ezekről a letartóztatásokról értesült: a legszigorúbban kell velük eljárni. Hát én kíváncsi vagyok, hogy ezeken a tárgyalásokon Kiss János és Bajcsy-Zsilinszky az igaz ügy mellett beszélhettek-e négy órán keresztül hazájuk érdekében.

De én ezt nem hátrányául rovom fel a népbíróságnak, hanem előnyéül. A magyar nép van olyan erős és ma már van olyan józan, hogy elbírja Szálasinak ezt a négy órás disszertációját is. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

T. Népbíróság! A hungarista ideológiával én itt vitába szállni nem akarok. Nem csinálok belőle titkot, hogy én nem értem, amit Szálasi itt mondott. (Derültség a hallgatóság soraiban.) Én ezzel az üggyel igen sokat és igen komolyan foglalkoztam, néha talán éjszakákon át is tanulmányoztam a Naplóból és az egyéb iratokból megállapítható ideológiai alapot, amik ott le vannak írva és amit itt Szálasi elmondott, az nem magyarul van. Nyugodt és tiszta lelkiismerettel mondom, hogy ezért a hiba nem bennem és nem bennünk van, akik nem tudunk vitatkozni ezzel az ideológiával, hanem abban, aki ezt az ideológiát nem magyarul és nem magyar gondolkodás alapján megcsinálta és elmondta.

Egyetlen kérdés van, amelyre válaszolni akarok, ez a hungarista ideológia erkölcsi alapja. Erről akart itt Szálasi beszélni, amikor azt mondotta, hogy a hungarista ideológia a krisztusi tanítások erkölcsi alapján áll. Vádbeszédemben már válaszoltam Szálasinak a saját személyére vonatkozó arra a kitételére, hogy ő saját személyében Krisztus tanításai szerint él. Most válaszolok arra, hogy a hungarista ideológia a krisztusi tanításon alapul-e."

Frank dr. kifejtette: Krisztus magát áldozta fel, hogy megváltson egy világot, „ezek az urak magukat akarták megváltani a nemzet keresztrefeszítése árán." A népügyész a továbbiakban röviden kitért Szálasi utolsó szó jogán elmondott beszédének egyes részleteire. A „legnagyobb felelőtlenségnek" nevezte, hogy Szálasi, a volt vezérkari tiszt hitelt adott „Hitler blöffjének", elhitte, hogy készül a csodafegyver.

„Én saját személyemben nyugodt vagyok" – mondta a népügyész – „és a népbíró urak személye felől is teljesen nyugodt vagyok abban, hogy amikor Szálasi Ferenc és társai ügyében szimbolikusan el fogják törni azt a pálcát, akkor nyugodt és tiszta lekiismerettel fogják ezt megtenni, mert tudják, hogy ez az ítélet az igazságnak, a magyar nemzet érdekeinek és a történelem természetes következményeinek betetőzéseképp jelentkezik."

Frank dr. után Nagy Vince dr. kért szót.

Nagy pol. ügyész válasza Szálasi beszédére

A politikai ügyész Szálasi utolsó „szózuhatag jogán" elmondott beszédéből arra a kitételre reagált, ahol Szálasi magyar bírák helyett pártatlan nemzetközi bírákat kért perének tárgyalására. A politikai ügyész szerint az egész világ minden országát belesodorták a világháborúba, minden nép szenvedett Hitler és csatlósai gaztetteitől, ide „csak egy rakétahajóval lehetne a Holdból vagy a Marsból olyan bírákat hozni, akik az Ön [ti. Szálasi – K. L.] szemében elfogulatlanok lehettek volna."

Szálasi Európa-közösség koncepciójával Nagy dr. az Egyesült Nemzetek Szövetségét állította szembe, majd kijelentette:

– „Az ilyen karrier-vadászok, de az enyhe szó, az ilyen nemzetgyilkosok még azt sem érdemelték volna meg, amit itt a magyar demokrácia megadott nekik, de én mégis köszönöm és hálás vagyok az elnök úrnak ezért a tárgyalásvezetésért, amelyet pedig már a sajtó is kifogásolt, hogy miért engednek ennyi szószaporítást. Helyes volt, így lát mindenki tisztán, így látnak tisztán az ő volt hívei is, így legalább kiábrándulhatnak. Helyes volt így, mert ennek a nemzetnek életébe beleégette ez az ember és ez a társaság a maga bűnösségének következményeit. Mikor lesz ez a főváros még egyszer olyan, amilyen volt? Ne mondják azt, hogy szebb lesz, mint volt, azt talán csak az unokáink élik meg, mi egy életen át és a mi fiaink és unokáink fogják nézni és azok a kis nyilasok, ha a gyermekeik felnőnek, én mondom parasztok, munkások csak ökölbe szorított kézzel fogják átkozni, hogy akadt ilyen gazember, aki a háború eldőlése után, az összeomlás pillanatában oda vitte ezt a nemzetet utoljára még a vágóhídra. (Nagy taps a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Csendet kérek! – Szálasi Ferenc, megilleti a viszontválasz joga. Kíván szólni?

Szálasi: Igen, csak egy mondatot.

Elnök: Tessék.

Szálasi: Az utolsó szó jogán kifejtettem nézeteimet a dolgokról, amelyeket fenntartok, csak azt akarom megjegyezni, hogy igen nagy az az igazság, amit én hirdetek, ha itt ilyen nagy és fékezhetetlen gyűlölet nyilvánul meg velem szemben. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

Elnök: Kemény Gábor, kíván szólni?

Kemény: Igen.

Elnök: Tessék.

Kemény Gábor beszéde az utolsó szó jogán

Kemény: T. Népbíróság! Perünk, amely a nemzet előtt folyik, szörnyű történelmi leckeként nehezedik vállaimra. Felelnem kell azért a végzetes politikáért, amelyet vakon követtem. Súlyos tévedésemet beláttam, mélyen megbántam és hazámat ezért megrendülten megkövettem.

Súlyos lelki vívódásomban nem volt szándékomban az utolsó szó jogával élni. A per teljes anyagának ismeretében mégis úgy érzem, hogy választ kell adnom korábban feltett kérdésre. Bűnösségemet újból megvizsgáltam. Hosszú éjszakák tépelődéseiben láttam a szomorú valóságot, a rideg tényeket, a romlást és pusztulást, ami szerencsétlen ámokfutásomat követte.

Bűnösségem megállapításánál a bíróságot talán mentségemre két körülmény fogja vezetni. Az egyik: a faji gondolat gyűlöletétől üldözött tízezrek megvédését célzó cselekvésem. Itt utalnom kell a harmincezres létszámon felüli menlevelesek sikeres átmentésére, a diplomáciai szolgálatban példátlanul exterritorialitást élvező védett házak tömegeire, faji és politikai szempontból üldözött százaknak követségi alkalmazottkénti elismerésére és sok más tényre, amelyet észrevétel formájában benyújtott és nagy részükben bizonyítást nyertek. Ebből úgy tűnik, hogy szinte egyedül, hatáskörömön messze túlmenően, a semlegesekkel karöltve és egyéni veszélyeztetésemig vállaltam ezt az emberbaráti szolgálatot.

A másik talán fiatalságom lehet. Nem törtem karrier után. Ezt származásom szerinti családi kapcsolataim és osztályom útján sokkal könnyebben érhettem volna el. Nem tagadom: rendkívüli szuggesztió alatt állottam. Elfogadtam és vállaltam Szálasi Ferenc irányítását. A bekövetkezett katasztrófát tekintve ki kell mondanom, hogy október 15-ét és körülményeit következményeivel lemérve szerencsétlenség volt az országra és kártevővé vált.

Minden politikát az eredményei igazolnak és annak gyakorlata. Bennünket a tények és a per anyaga nem igazolnak. Ezért állok megrendülten a bíróság előtt. Az országra tragikus és káros politikáért a magam részfelelősségében jelentkező bűnösségemet mélyen megbánom. Nemzetemet ismételten megrendülten megkövetem. Csak így tudom vállalni teljesen és maradéktalanul a felelősséget azért, amit tettem. Vallottam, és várom az igazságos ítéletet.

Elnök: Beregfy Károly, előreláthatólag mennyi időt vesz igénybe az Ön felszólalása?

Beregfy: Legalább is egy órát.

Elnök: (Szőllősi, Csia és Gera vádlottakhoz): Önök közt ki van, aki esetleg rövidebben szándékozik szólni? Nem befolyásolás kíván lenni részemről, csak egyórás felszólalást nem tudunk már lebonyolítani.

Szőllősi: Körülbelül félóra az enyém.

Elnök: Tessék!

Szőllősi Jenő beszéde az utolsó szó jogán

Szőllősi: Mélyen t. Népbíróság! A legsúlyosabb vádakkal terhelten állok itt a népbíróság színe előtt. De ha lehet, talán még súlyosabb az az önvád, amely a vállaimat nyomja, az az önvád, amely abból tevődik és adódik össze, hogy én, akit a polgári életben, mint alkotó embert ismertek, egy olyan politikai helyzetbe kerültem, amelyből végeredményben országomnak, hazámnak pusztulása és romlása származott.

Ezt az önvádat addig elég könnyű volt elviselnem, amíg a lelki fegyverzetem hozzá megvolt: az a tudat, hogyha el is buktunk az egyenlőtlen harcban, mégis megmaradt az erkölcsi integritásunk. Amikor azonban itt a bizonyítási eljárás során egyik tanú a másik után vonult fel, akkor ez az én lelki fegyverzetem egyik súlyos ütést a másik után kapta. A vádbeszédek ezeket az ütéseket még csak felfokozták. De talán nem túlzok, ha azt mondom: még azokon túlmenőleg is engem legjobban megrendített eddig megvolt erkölcsi hitemben Veesenmayernek a vallomása, annak több részlete, de különösen Veesenmayernek és Winkelmannak itt együtt elhangzott kijelentése, hogy ők, az általam hű szövetségeseknek tartott német vezetők akkor biztattak bennünket, kis nemzetet, kis szövetséges nemzetet a védelmi harcban való fokozott kitartásra, amikor ők saját maguk mondása szerint már régen nem hittek a győzelemben.

Mélyen t. Népbíróság! Azóta én lelkileg kifosztott emberként ültem itt a vádlottak padján, azóta éreztem, hogy összeomlott bennem igazán egy világ. Azóta éreztem, hogy nem mint egy kormány tagja ülök itt, hanem csak mint egy magába roskadt, egyedülálló ember, akinek nincs már semmi más kötelessége, mint az, hogy feleljen azért, amit cselekedett és kövesse meg a nemzetét, ha még lehet – mondta Szőllősi beszéde első részében.

Élete-tevékenysége mérlegét megvonva sajnálkozással állapította meg, hogy „hibázott", sőt „vétkezett", amikor október 16-án miniszterséget vállalt Szálasi kormányában és még azt sem mondhatja el magáról, hogy: „másképp nem cselekedhettem."

Szőllősi azzal indokolta a „politikai életbe való belépését", hogy egyrészt a makói gyógyszertárban igen sok szegény, „végzetesen nehéz sorsú" munkásembert ismert meg és segíteni akart rajtuk, hiszen önmagát „agrárszocialistának" vallotta, másrészt amikor bekerült a parlamentbe, akkor tört ki a világháború „és a németek elsöprő kezdeti győzelmei azt az érzést támasztották" benne, hogy Hitlerék lesznek a „jövő Európa rendező erői."

Miniszterelnök-helyettesi funkciójáról annyit mondott, hogy feladata pusztán az volt, hogy a miniszterelnökség ügyeit „adminisztrálja".

A hűtlenség bűntettében ártatlannak vallotta magát többek között arra hivatkozva, hogy a „németekkel sem politikai, sem katonai, sem gazdasági téren egyetlen tárgyalást" sem folytatott.

„A hatalom átvételében semmiféle szerepet nem kaptam, az előkészületekről engem nem tájékoztattak" – mondta Szálasi miniszterelnök-helyettese, aki azt állította magáról, hogy október 16-án már „kész helyzetet" talált, amikor elvállalta a miniszterséget.

„A zsidókérdésben rendelkezést soha nem kaptam" – folytatta Szőllősi – „a zsidó panaszokat mindig továbbítottam az illetékes helyre, a gyilkosságokról és kegyetlenkedésekről nem volt tudomásom" – jelentette ki.

Végezetül így szólt: „Én érzem a felelősség súlyát és érzem a jóvátétel kötelezettségét. Azt is tudom, hogy én, aki az élet és halál mezsgyéjén járok, nem kérhetek részt abból a munkából, amely ezt az országot felépíti. De lelkére kötöttem a négy fiamnak, hogy tegyék jóvá azt, amit apjuk elhibázott.

Mélyen tisztelt Népbíróság! Igazságos ítéletet kérek."

Elnök: A főtárgyalást ezek után félbeszakítom, holnap reggel fél 9 órakor folytatjuk.

(A főtárgyalás délután 2 óra 58 perckor végződött.)

Szálasi naplójegyzete

II. 25. Főtárgyalásom tizenhetedik napja. Utolsó szó jogán felszólaltunk a felszólalás sorrendjében. Én 9 h 20'-tól negyedórás szünettel 13 h-ig, utánam furcsa módon újra a két népügyész kapott felszólalásra engedélyt. Szapultak és csepültek egész borzalmas módon. Viszontválaszra kaptam engedélyt, de csak egy mondattal válaszoltam: „Igen nagy lehet az igazság, melyet hirdetek, hogy ilyen vak és fékezhetetlen gyűlöletet vált ki!" Ezután felszólalt röviden, pár percessel br. Kemény Gábor, utána Szőllőssy [sic!] Jenő. Mindketten megkövették a nemzetet, belátják, hogy tévedtek. Különösen Kemény Gábor tört össze lelkileg és talán testileg is. Folytatás holnap 8 h 30'. A többi vádlott-társam kerül szólásra. Befejeződött ma 14 h 45'-kor. Ügyvédem megelégedett beszédemmel.

Idő derült, száraz, szeles, hűvös.

Tizennyolcadik tárgyalási nap
1946. február 26.

Dr. Jankó Péter elnök: (...) Dr. Gera József! Kíván szólni?
Gera: Igen.
Elnök: Tessék.

Gera József beszéde az utolsó szó jogán

Dr. Gera József vádlott: Igen tisztelt tanácselnök úr, tisztelt népbíróság! Nyolchónapos raboskodás után, megfagyott lábakkal, (Mozgás a hallgatóság soraiban.) különösen az amerikai fogság gyötrelmei folytán testileg elcsigázva, (Mozgás és zaj.) lelkemben a nemzetünket ért szörnyű tragédia feletti mélységes sajgó fájdalommal, (Zaj és közbeszólások.) de egyébként töretlenül, bűntudat nélkül állottam három héttel ezelőtt a népbíróság elé. Amikor ma az utolsó szó jogával élek, erkölcsi, becsületbeli és lelkiismereti kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy amire nem tudott rábírni a nyolchónapos embertelen szenvedés, (Közbeszólások és nyugtalanság a hallgatóság körében.) azt elérte az előttem lefolyt bizonyítási eljárás, melynek eredményeként összedőlt bennem, a lelkemben egy világ, amelyet évek hosszú során át mindig hittem, hűséggel és szeretettel mindig építgettem, amiért feláldoztam mindenemet és amelybe – nyugodt lélekkel mondhatom – beleépítettem romlatlan idealizmusomat. (Derültség a hallgatóság soraiban.)

– kezdte Gera József, az V. rendű vádlott beszédét, hangsúlyozva, hogy nem óhajt nyilatkozatával a maga számára „egyéni előnyt kicsikarni."

A továbbiakban annak a meggyőződésének adott hangot, hogy jogosulatlanul helyezték őt egy cellába annak a feudalizmusnak a képviselőivel, amely ellen ő, mint meggyőződéses szocialista, egész életében küzdött, és amiért mindenét feláldozta.

Gera az egyes vádpontokkal részletesen nem foglalkozott, csupán az hangoztatta, hogy az október 15-i események előkészítésében nem vett részt. Igen határozottan cáfolta viszont azt a vádat, amely szerint több tízezer ember meggyilkolását szándékosan előmozdította. Ezt először is orvosi esküjével összeegyeztethetetlennek nevezte, leszögezve, hogy az sem igaz, hogy a pártszolgálatosokat ő fegyverezte volna fel.

„Én a felfegyverzett pártszolgálat egy részét mint terhes örökséget átvettem" – mondotta Gera, majd azt állította, hogy hozzá soha egyetlen esetben „konkrét feljelentés gyilkosságról nem érkezett."

Ezzel a váddal kapcsolatban kijelentette:

„Népbíró urak. Én nem mondhatok mást sem Isten, sem ember előtt, minthogy mindent megtettem. Értekezleteket tartottam, meghívtam a rendőrség vezetőit, a közrendészeti osztály vezetőit, mindent elkövettem saját hatáskörömben, hogy véget vessek ezeknek a kilengéseknek. De én tovább megyek. Én állítom és szeretném ezt valószínűsíteni is, hogy a lélektani előfeltételei nem voltak meg annak, hogy én ilyen ocsmány bűncselekményt elkövethettem volna. Én orvos voltam. Nagy mesterem Bókay János volt és Tóth István. Mind a kettőnek a klinikáján két-két esztendeig éltem. Ott is laktam. Igen sok zsidó orvosunk volt. Mi ezt soha nem tudtuk, hogy ez zsidó vagy nem zsidó, mi a legjobb kollegiális viszonyban éltünk velük. Makón kórházi főorvos voltam a Stefánia gyermekkórházban. Soha nem néztem, hogy melyik a zsidógyerek, melyik a magyar gyerek. Ez természetes dolog, erről furcsa orvosembernek beszélni, de beszélnem kell róla, mert ezzel a vádponttal állok szemben. De tovább megyek. 1943 augusztusától 1944 májusáig katonai szolgálatot teljesítettem és mint orvos főhadnagy a zombori repülőtéren foglalkoztatott munkaszolgálatosok munkatáborának voltam az orvosa. Tíz zsidó kartársammal együtt végeztem ott a munkaszolgálatosok egészségi ellátását. Ottani működésemre nézve szerettem volna a repülőtér építkezésének vezető főmérnökét kihallgattatni, aki ismeri világfelfogásomat, bár nem osztja azt. Sajnos nem nyílt mód kihallgatására. Én csak annyit tudok mondani, hogy nem kényszerből, hanem a lelkemben gyökerező humanitásnál fogva én soha nem adtam fel, hiszen önmagammal kerültem volna ellentétbe. Soha nem követtem el semmit a munkaszolgálatosok ellen, illetve mindent megtettem az érdekükben, amit orvosi és emberi lelkiismeretem parancsolt. Mert hiszen nem is embernek, hanem szadista őrültnek kellett volna lennem ahhoz, hogy ezt az ocsmány bűncselekményt elkövessem.

Befejezésül a népbírákhoz fordulva Gera a következőket mondta: „Az urak pedig ítéljenek a legjobb meggyőződésük és lelkiismeretük szerint, nem feledve azonban azt, hogy ítéletüknél lelkiismeretükön kívül a mindannyiunk fölött álló legnagyobb úrnak, a magyar nemzetnek is felelősséggel tartoznak és felelősséggel tartoznak az örökkévaló Úristennek is. Én nem kérek mást az uraktól, mint igazságos ítéletet."

Elnök: Csia Sándor következik.

Csia Sándor beszéde az utolsó szó jogán

Csia azzal kezdte rövid beszédét, hogy ha a bizonyítás kiegészítése során az általa megnevezett tanúkat, elsősorban Szentendre város lakosait is meghallgatták volna, akkor még „az igen tisztelt népügyész úrnak is megváltozott volna az a jellemrajza, amelyet itt a bíróság előtt adott."

A továbbiakban kijelentette: „Úgy érzem magam, mint azok a szerencsétlenek, akik saját családjukban valamilyen tragikus véletlen folytán, egy elsült fegyver, egy felgyújtott ház, egy felrobbant bomba révén saját családtagjuknak, testvérüknek, édesanyjuknak, gyermeküknek oltják ki az életét. A kihulló magyar vér, az üresen álló magyar otthonok, a lerombolt magyar városok nekem is mérhetetlenül fájnak."

Végezetül „igazságos és méltányos" ítéletet kért, arra hivatkozva, hogy őbenne a bűnbocsánathoz szükséges bűnbánat és hit megvan.

Csia párperces beszéde után Beregfy több mint egyórás felszólalása következett.

Beregfy Károly beszéde az utolsó szó jogán

Szálasi honvédelmi minisztere aprólékosan, részletekbe menően próbálta megcáfolni az ellene felhozott vádakat. Tagadta, hogy 1944. október 15. előtt bármiről is tárgyalt volna Szálasival, vagy hogy a hatalomátvétel után fegyvert adott volna a nyilasoknak.

Beregfy rámutatott arra, hogy néhány vádpontot – többek között a nyilas hatalomátvételben játszott szerepére vonatkozó vádat is, egyetlen személy, a volt segédtisztje vallomására alapozták, akit ő „hazugság, gyávaság, és pénzzel való el nem számolás" miatt kénytelen volt eltávolítani.

Beregfy Szálasit olyan emberként jellemezte, akinek a neve „a vezérkarban fogalom volt, mint kiváló hadász és harcász, de fogalom volt a becsületesség, a puritánság és az igazmondás tekintetében is." (Derültség a hallgatóság körében.)

A volt nyilas honvédelmi miniszter önmagáról azt állította, hogy „vezető állást csak mint katona, szolgálati kötelezettségből" vállalt, de „politikai állást" soha. Majd kifejtette: „De jure talán bebizonyítható, de facto azonban sohasem teljesítettem politikai tevékenységet. Bizonyítom ezt azzal, hogy tényleges tiszt maradhattam, holott miniszter soha tényleges tiszt nem lehetett. Továbbá soha egyetlenegy politikai ülésen részt nem vettem, pedig mindig szemrehányásokat kaptam emiatt. A honvédelmi minisztériumot összeolvasztottam a vezérkar főnökségével. A honvédelmi minisztériumnak nagy részét átadtam a totális miniszternek, sőt ahogy Pogány vezérkari ezredes is bevallotta itt, még a miniszteri megszólítást is megtiltottam. De a minisztertársaim részéről is éles támadást kaptam, azzal vádoltak, hogy szabotálom a minisztertanácsokat és nem veszek részt azokon. Az egyik népbíró úr álláshalmozással is vádolt és mindenáron azt akarta, hogy felvilágosítást adjak a veszteségek részleteiről. Tisztelettel jelentem: sok címem volt, de annál kevesebb hatásköröm. A front a valóságban német kézben volt, nem én adtam át nekik, hanem eleve elődeim tették ezt lehetővé. A front mögötti terület pedig hadműveleti terület volt, tehát a hadműveleti vezető vezetése alatt vagyis katonai közigazgatás alatt állott. Az ország kétharmada már nem volt a kezünkben, de az az egyharmada is, amint kijelentettem, német hadműveleti terület volt.

Ahogy jelentettem, a honvédelmi minisztérium nagy része a totális mozgósítási miniszter kezében volt. Az ügyrend szerint mint ahogyan az elődeim alatt is volt, a kezdeményezési jog nagy része az alárendelt osztály és a csoportfőnökök kezében volt. Ez természetesen nem mentesít a felelősség alól. Én kihasználtam az alkalmat, hogy a fronton levő csapatokat látogathassam. Könnyen bebizonyítható, hogy hol voltam, kikkel beszéltem. Tisztelettel jelentem: totális mozgósítás nézetem szerint csak egyszer volt, és pedig a Kállay-kormány alatt, amikor a Jány-féle hadsereget állították fel, minden megfogható hadianyagot ennek a hadseregnek adva, és kiküldték nem a Kárpátok gerincére, az ország védelmére, hanem a Donra, tehát támadásra. Akkor nem én voltam vezető, hanem az a Vörös János, aki engem itt vádolt, Szombathelyinek volt a hadműveleti csoportfőnöke, tehát vezető pozícióban volt, aki hivatva volt kezdeményező hadműveleti lépéseket tenni és a hadműveleteket tervezni. Ez a hadsereg nem az országot védte, hanem ezer kilométereken át orosz földre vonult fel támadólag. De később a vádló Vörös János, mint vezérkari főnök küldte ki idegen területre az akkor még végső szükségképpen mozgósítható hadosztályokat. Én csak kettőt ragadok ki a népügyész úrral kapcsolatosan, mert hivatkozott somogyi származására. Éppen a somogyi hadosztályok lettek akkor kiküldve, a 10. és a 7. A 7. hozzám került a Kárpátokon túl Kolomea területére. Ő volt az, aki még a népfelkelést is s a nemzetőrök felállítását is elrendelte, és én voltam az, aki ezeket leépítettem. Vajon ki az, aki a tevékenységével kimeríti a háború okozását, az-e, aki totálisan mozgósít, a Donra küldi a hadsereget, póthadsereget állít fel és azt a tiszántúli harcokba veti, népfelkelést rendel el, vagy pedig az, aki csak az ország területén a meglevő alakulatokkal hazáját akarta védeni?"

A Hunyadi SS-hadosztály felállításával kapcsolatban Beregfy arra hivatkozott, hogy hivatalba lépésekor ez már „lezárt ügy" volt, az egész ötletet ő már azért sem kezdményezhette, mert hajdanán, még hadseregparancsnok korában mindig „küzdött és harcolt" az SS és a Volksbund ellen. A Hunyadi-hadosztály felállítását pedig egyenesen minden rendelkezésére álló eszközzel akadályozni próbálta – mondta Beregfy, megemlítve, hogy a német sorozás hatálya alól kivonta a 19-20-21 éveseket, a szükséges lovakat, járműveket nem adta meg, leváltotta helyettesét, Feketehalmyt és a legénységi osztály vezetőjét, amiért a magyar tisztikarban az SS-be való belépést propagálták.

Beregfy azt állította magáról, hogy több kérdésben, így például a Hitlerre teendő katonai eskü kérdésében, de más esetekben is, mindig és mindenkor a „legélesebb és legszenvedélyesebb harcot" vívta Winkelmannal, a magyar érdekek védelmében.

Majd így folytatta:

„A következő vádpont az, hogy a kivitt fiatal évfolyamokból magyar hungarista hadosztályokat toboroztak és hogy önkéntes rohamzászlóaljakat állítottam fel. Igenis, az előbb jelentettem, hogy éppen az SS ellensúlyozására és a rendeletből is világosan kitűnik az, amely rendeletet belső eligazításképpen adtam ki a belső munka elvégzésére, hogy ez nem fokozása a hadrendnek, nem szaporítása a hadosztályoknak, mert ugyanakkor ott áll: amíg ezek a hadosztályok megalakulnak, tehát 1945. májusában, akkor mindazok a hadosztályok, amelyek otthon vannak, ki lesznek vonva. Ez pedig számban sokkal több volt. Ha én ezeket az intézkedéseket nem teszem, nincs mentség a németek követelésével szemben, amit megvalósítottak elődeim alatt, ahol félig-meddig, vagy alig kiképzett embereket kényszerítettek a front feltöltésére, a front táplálására és nincs mentség, hogy meghiúsítsam az SS-toborzást. Jellemző a német terrorra vonatkozóan, hogy a dunántúli harcokban az egyes községekben ottlévő német csapatok mindenféle becsapással az embereket egyszerűen magukhoz csalogatták, beosztották német alakulatokba. Jellemző Reinecke SS-ezredes eljárása, aki a magyar kiképző táborokból éjnekidején ellopta az embereket, a tisztek lakásai elé pedig géppisztolyos embereket állított. Intézkedéseimmel tehát legjobb lelkiismeretem szerint éppen ezeket az évfolyamokat megmentettem attól, hogy azonnal a frontra kerüljenek és legalábbis háromnegyed évet biztosítottam részükre, hogy harcba ne kerüljenek."

Németellenessége döntő bizonyítékaként említette Beregfy, hogy a németek nem voltak megelégedve vele és leváltását „állandóan szorgalmazták". Szálasi – Beregfy szerint – azzal utasította el a németeket; „hogy éppen azért, mert németellenes, gerinces magatartást tanúsítok [ti. Beregfy – K. L.] nem nélkülözhet." (Nagy derültség a hallgatóság soraiban.)

Beregfy kijelentette: „Ami a szökött honvédek azonnali felkoncolását, ennek elrendelését illeti, ezt az intézkedést nem ismerem el. Ellenkezőleg... éppen a büntetlenséget biztosítottam. A következő vádpont az, hogy a zsidó munkaszolgálatos alakulatoknál előfordult rendellenességek tárgyában rendeletet adtam ki. Ez a vád vonatkozik hadseregparancsnoki működésemre. Itt már bebizonyítottam azt, hogy a rendelet keltezése is olyan időből való, amikor én még hadseregparancsnok egyáltalán nem voltam. Ez a rendelet azt mondja, hogy az előfordult rendellenességek megszüntetése tárgyában. Én semmiféle rendellenességet nem is tapasztalhattam addig, amíg nem voltam kint, de később sem tapasztalhattam, mert hiszen a frontalakulatokat nem tudtam mind meglátogatni, legkevésbé a front mögött működő és műszaki parancsnokok alatt dolgozó munkaszolgálatosokat. Ez talán, valószínűleg elődöm megállapítása. De kételkedem abban is, hogy Lakatos tette volna ezeket a megállapításokat, hanem Vörös Gyula főszállásmester lehetett az, aki a rendeletet szerkesztette és kiadta.

Az is vád, hogy a honvédelmi miniszter hallgatólagos jóváhagyása mellett a keretlegénység és a SS-tagok különböző szabálytalanságokat követtek el. Tisztelettel jelentettem már, hogy hivatalba lépésemkor a munkaszolgálatosok állománya és az erődítési parancsnokság kivált hatáskörömből és a totális miniszter hatáskörébe került. Amikor én hivatalba léptem, ezeknek a munkaszolgálatos és erődítési alakulatoknak egyik része a német hadműveleti vezetés alatt állt, másik része pedig hátországi területen. Ez is átment a totális miniszter hatáskörébe. Ezzel szemben amikor tudomásomra jutott bizonyos jelenség, én voltam az, aki intézkedtem hogy a harcövből a munkaszolgálatosok kivonassanak, és megtiltottam, hogy a deportálásokban honvédegyének részt vegyenek."

Beszéde végén Beregfy kijelentette: „Én már Horthy alatt elértem a legmagasabb, a vezérezredesi rangot... Én már a civilruha után vágyódtam. Legnagyobb boldogságom az volt, amikor a heti robot után civilruhában, feltűnés nélkül feleségemmel szombat délután és vasárnap a templomba mehettem."

Önmagát izzó magyar hazafiként jellemezte, aki gyermekeit is ebben a szellemben nevelte, majd utalt arra is, hogy hétgyermekes szegény iparos családból származik, tehát „születésemnél, szegénységemnél fogva tudatalatt ösztönszerűen szocialista voltam" – mondta magáról Beregfy ezzel a közönség derültségét váltva ki.

Az utolsó szó jogán elmondott beszédét Beregfy így fejezte be:

„Lelkiismeretem nyugodt és tiszta Isten és nemzetem előtt. Gyarló ember vagyok, a helyzet meglátásában és megítélésében tévedhettem, de mindenkor nemes szándék vezetett. Ezért az egész nemzetet képviselő népbíróság előtt nyugodt lelkiismerettel állok és várom a népbíróságon át nemzetem ítéletét. Földi bíró akarva, nem akarva, a Biblia szerint, látszat szerint is ítél, de a mindenható és mindentudó, mindent látó Úristen csak az igazság szerint ítél vádlott, vádló és bíró felett.

Nyugodt és tiszta lelkiismerettel járulok a legfelső, a mindannyiunk ítélőszéke elé, a mindent látó és mindent tudó Úristen elé.

Kérem a népbíróság igazságos ítéletét, figyelembe véve, hogy sem tanúkkal, sem iratokkal nem állt módomban jóhiszeműségemet és nemes szándékomat bizonyítani."

Elnök: Vajna Gábor szavai előtt szünetet tartunk.

Vajna Gábor beszéde az utolsó szó jogán

Szálasi belügyminisztere, Vajna Gábor azzal kezdte az utolsó szó jogán elmondott beszédét, hogy olyan bűncselekmények elkövetésével vádolják, amelyek akkor „mikor ezek az események leperegtek, nem számítottak büntetendő cselekménynek".

Vajna kijelentette: érzése szerint a vádak nincsenek a maguk teljességében bizonyítva. A bizonyítás kiegészítése, valamint a bejelentett tanúk kihallgatása a „t. Bíróság által elutasíttatott, vádiratot csak a tárgyalás ötödik napján kaptam, az irat tanulmányozására alkalom sem volt" – mondta Vajna.

A konkrét vádpontokra rátérve – védőjének érvelésével azonos módon – a volt nyilas belügyminiszter arra hivatkozott, hogy a hűtlenség bűnét nem követhette el, mert a németekkel, Magyarország háborús szövetségeseivel „a közös győzelmet akarva, a törvény és ésszerűség alapján" működött együtt.

„1938-ban elfogadtuk a Felvidék egy részének véráldozat nélküli visszacsatolását" – mondta Vajna – „1939. március 16-án pedig Kárpátalja visszacsatolását, igen csekélyérveszteséggel. Ez időben nemcsak törvényhozó, de párttag sem voltam. De ez volt az a pillanat, amikor mint született székely embernek, aki a németeket eddig nem szerette, a lelkem megingott és tekintetem a Német Birodalom felé fordult.

Két évtizeden át a revíziót hirdettük, ez volt az akkori minden kormány hivatalos álláspontja. Bár a németek a magyar nép előtt nem voltak szimpatikusak, de azzá váltak a magyar nép egy része előtt. 1938 őszén, amikor ő nyomásukra a Felvidék egy része visszakerült, azt annakidején az ország nagyrésze komoly történelmi ténynek minősítette.

Ennek bekövetkezése előtt kellett volna az alkotmányos tényezőknek megfontolni, hogy a revízió útjára lépjünk-e és elfogadjuk-e a németektől kapott támogatást, felfegyverkeztünk-e annyira, hogy háborút tudjunk viselni, vagy pedig nem vagyunk erre képesek, semlegesek akarunk-e maradni és magunkat legázoltatni, mert Magyarország a népek országútjában fekszik. Szövetkezzünk-e a másik oldalon lévő erőkkel és a részben mint távolabb állótól mit várunk? Ahogy az alkotmányos tényezők e kérdésben döntöttek, amellett akkor ki kellett volna tartani. A kétirányban való politika rendkívül veszélyes volt, mert ebben a világháborúban a lét, vagy nemlét kérdését tették ezek az urak akkor kockára. Ez volt a hintapolitika, amelyet Teleki és Kállay testesítettek meg. A hivatalos hatalom tehát kétirányban folytatott akciót és közben egy harmadik erőtényezőbe, a Szovjetunióba ütközött, amelyre sem a hivatalos hatalom, sem az ország felkészülve nem voltak."

Az 1944. március 19-től október 15-ig lezajlott események elemzésére rátérve Vajna ismételten hangsúlyozta, hogy a nemzet és a nép „létérdekei" szempontjából a német szövetségeshez való hűséget mindennél fontosabbnak tartotta Szálasi és Hungarista Mozgalma.

1944. október 15-én mást nem lehetett tenni – mondotta Vajna – mint „becsülettel kiállni és a németektől kapott fegyveres segítséggel megvívni az utolsó harcot a bolsevizmus ellen".

Szálasit – szerinte – „alkotmányos keretek közt" Horthy nevezte ki, tehát a „lázadás" vádja minden alapot nélkülöz.

A zsidóügyekkel kapcsolatos vádakkal Vajna részletesen foglalkozott. Leszögezte: „A vádirat 9. oldalának 9. bekezdésében azzal vádolnak meg, hogy a Dunántúlon a vegyesházasságú zsidókat összeszedettem, részben internáltam, részben rendőri felügyelet alá helyeztem. Ezzel szemben a tényállás az, hogy a II. páncélos német hadsereg parancsnoksága és a német főparancsnokság hivatalos úton követelte ezeknek a zsidó személyeknek átadását a Német Birodalom részére. Az SS és az SD ki akarta ezeket szállítani a Birodalomba, de én ezt megtagadtam és elrendeltem, hogy járásonkint kell összeszedni őket és rendőri felügyelet alá helyezni. Ezeket aztán körülbelül 1945. március második felében szabadlábra helyeztettem.

A zsidó vagyon kiszállításával kapcsolatban vádolnak azzal, hogy parancsot adtam Toldi Árpád ezredesnek, hogy az ország területéről vigye ki ezeket a vagyonokat. Erre válaszom azt, hogy Szálasi Ferencnek volt az a döntése, hogy azok a zsidó eredetű értékek, amelyek légoltalmi szempontból a brennbergi bányában helyeztettek el, csak kényszerítő szükség esetén vihetők ki az országból. Ez a kényszerítő szükség 1945. március végén következett be. Ekkor ki kellett szállítani, hogy mint nagyértékű nemzeti vagyon megkíméltessék (Derültség és közbeszólások a hallgatóság körében: Ellopták!) mindenféle pusztulástól. Hiába nevet a tisztelt hallgatóság, ezek sokkal komolyabb kérdések, semhogy nevetéssel el lehessen őket intézni. Én ezzel a rendelkezéssel megmentettem ötven millió aranypengő értéket. (Felkiáltások: Hol van? Mondja meg! Ellopták!) Arról nem tehetek, hogy az amerikaiak átvették és elvitték. Nem én szedtem össze ezeket az értékeket, ezek már össze voltak gyűjtve, mi már kész helyzet elé kerültünk. Én nem szedettem össze zsidó vagyont. Ami ilyen vagyon vagy érték összegyűjtve és tárolva itt feküdt –, nem akarok kritikát gyakorolni, milyen körülmények közt – azt én szakemberek és ékszerbecsüsök által a legalaposabban és legtisztességesebben rendeztettem, ládákba szortíroztattam. (Derültség.) A légitámadások miatt ezeket el kellett vinni a brennbergi bányába, ahol bombabiztos helyen voltak. Ha ezekből valami hiányzik, nem rajtam múlik, mert az amerikaiak vették át. (Zajos felkiáltások: Csirkefogó! Pfuj, pfuj!) Amikor mi hatalomra jutottunk, akkor már csak Budapesten voltak zsidók, másutt nem. Akkoriban a zsidó értékek már össze voltak gyűjtve, mégpedig a pénzügyminisztérium szervei által. Amikor aztán mi Németországba mentünk át, hivatalos helyről Bad Hallt jelölték ki e zsidó értékek elhelyezésére, majd a sorozatos légitámadások miatt Landecket utalták ki. A gépkocsikon szállított vagyon tényleg eljutott Landeckbe, de a harminchat vagonban vonaton szállított értékek vonata elakadt útközben, mert egy viadukt fel volt robbantva. Ezenkívül voltak zsidó vagyonok, melyek a Sztójay-kormány idejéből Hain Pétertől és osztályától valók voltak. Ez néhány mázsát tett ki. Az ezüstöt ebből a vagyonból elásattam, mert nehéz volt cipelni. Amikor amerikai fogságba estünk, bejelentettem az amerikaiaknak, akik kiásták és a többi zsidó eredetű vagyonhoz csatolták. Ezeket tudom erre a vádpontra nézve mondani.

A zsidókérdésben vallott ideológiai felfogásunkra nem óhajtok kitérni, mert ezt tegnap Szálasi Ferenc kifejtette. Annak idején e kérdésben egyetértettünk és egyetértek természetesen most is. Ez a kérdés fennforog, ezt a kérdést meg kell oldani. Teleki Pál 1941. április 3-án a felhatalmazási vitában[36.] a felsőházban megmondta, hogy ez európai kérdés, amely nálunk is ennek keretében lesz megoldva. Szálasi Ferenc 1942. áprilisi beszédében a zsidók totális kitelepítéséről beszélt. A kérdés tényleg fennforog, és ha egy kérdés felvetődik, arról nézetem szerint okvetlenül beszélni kell, mert nincs rosszabb, mint ha kérdések adódnak és azokat nem beszéljük meg nyíltan, őszintén és becsületesen. Megítélésem szerint ezt követeli a nemzet és a zsidóság egyetemesen jól felfogott érdeke egyaránt.

Azt kell még megemlítenem, hogy Budapesten körülbelül 1944. december 10-én feljelentés alapján tudomásomra jutott, hogy egyes párttagoknál értékek vannak. Erre én megkerestem dr. Gera Józsefet, szedesse össze ezeket az értékeket. Ezt ő megtette és úgy tudom, december 27-ig kellett volna az értékeket beszállítani a belügyminisztériumba, ahol szakemberek vették volna át. Az intézkedés tehát részemről megtörtént.

A vádirat a 10. oldal 4. bekezdésében azzal vádol engemet, hogy a Budapesten maradt zsidó tömegeket atrocitások érték, a zsidók összetereléséért, meghurcolásáért, kihurcolásáért, megkínoztatásáért és kifosztásáért én vagyok felelős, továbbá sok ezer zsidó törvénytelen kivégzéséért is. Én őszintén, higgadtan szeretném ezt a kérdést – bármily fájó kérdés – megbeszélni. Érzem, meg kell beszélnem és szóvá kell tennem. Tisztelettel kérem a hallgatóságot, vegye ezt olyan komolyan, mint amilyen komolyan a legnagyobb és legfelsőbb bíró felé vezető útra felkészült ember mondja az utolsó szó jogán.

Valóban 1944. október 17-én vettem át a belügyminisztériumot. Az átállítást Kovarcz Emil intézte, ami zsidóellenes intézkedés volt, az már minket megelőzően történt, a németek intézték előttünk is, később is. Amikor tudomást szereztem arról, hogy zsinagógákba vagy máshová zsidók vannak becsukva, azonnal intézkedtem elbocsátásuk iránt. (Zajos ellentmondások a hallgatóságból.) Erre nézve tanúként akartam kérni Hódosy rendőrfőparancsnok és Nagy Valér főkapitány kihallgatását, de nem rendelték el. Abban az időben több lövöldöző, fosztogató, gyilkoló ember le lett tartóztatva. Erről itt jelentést tettem a t. népbíróságnak. Ezeket átadtam a bíróságnak és itt az én belügyminiszteri funkcióm meg is szünt, mert az átadás után az igazságügyi hatóságoknak kellett intézkedniök. Hogy hogyan intézkedtek, nem tudom.

A vádirat a 10. oldal 6. bekezdésében szóváteszi, hogy rendőri közegek és nyilas pártszolgálatosok 16–60 éves férfiakat az Ügetőpályára kísértek, onnan az ötven éven aluliakat gyalogmenetben Hegyeshalom felé irányították sáncmunkára, majd onnan nyugatra hurcolták őket és az elhurcoltaknak több mint fele nem tért vissza, elpusztulásuk vélelmezhető.

Tisztelt Népbíróság! Forradalmi idők voltak, háború volt, egyik légitámadás a másik után következett, Budapest teljes elsötétítésben élte át ezeket a napokat, a telefonfülkék már több helyen nem működtek a légitámadások miatt, egyébként is légitámadás alatt telefonzárlat volt. Elkövethettek és talán el is követtek emberek atrocitásokat. Lehettek ezek pártegyenruhába vagy honvédségi ruhába öltözött egyének... (Nagy zaj és közbeszólások: Gazember! Még most is letagadja a csillagot az égről?) ...ilyen vagy olyan karszalagosok, azonban nehéz volt a nyomozás, mert a bejelentések későn jutottak be és a megállapítás a késedelem miatt hátrányt szenvedett. (Mozgás.) A Ludovika Akadémia hűvösvölgyi épületében működtek éppen Winkelmann kedvencei, ő fegyverezte fel ezeket, de ott nyomozást folytatni nem lehetett, mert az SS állott az útban. Megkérdeztem Winkelmannt többször, hogy ezt a társaságot miért nem szereli le. Megígérte. Azt is megígérte, hogy Ney Károlyt le fogja szerelni. Nem szerelte le. Ezután következett az ő állampolgárságtól való megfosztása. Ez a társaság, amely SS-egyenruhát, sőt több esetben pártszolgálatos karszalagot viselt, és együtt dolgozott Winkelmann-nal, Nyugat-Magyarországon is, így például Székesfehérváron, Sopronban és másutt is garázdálkodott, míg végre február–március hónapban sikerült felszámolni. A legnagyobb baj az volt, hogy a németek tizenkétezer csendőrt elvittek tőlünk és a harcvonalba bevonták. Beregfy minisztertársam tudná igazolni, hányszor fordultam a németekhez, hogy adják vissza nekünk a magyar csendőrséget. Egyébként ami azt a vádat illeti, hogy a munkaszolgálatosok munkahelyre való kísérését és visszakísérését én rendeltem el, erről azt tudom mondani, hogy ezt a szolgálatot őrszolgálatosok teljesítették és ezt nem én rendeltem el. Akit a gyülekezőhelyéről elvittek, az már nem tartozott a belügyminisztérium hatáskörébe, hanem a totális mozgósítás minisztériuma alá tartozott, amely az átvevőhelyről továbbszállította a munkaszolgálatosokat a honvédségi és más alakulatokkal, részben pártszolgálatosokkal is oda, ahol szükség volt rájuk. Hogy milyen mértékű szállítások voltak ezek és hogy hová történt a szállításuk, ezt én nem tudom, csak azt tudom, amit a vádirat is mond, hogy ezek az Organisation Todt [Todt Szervezet - K. L.] részére végeztek munkát és ez a német szervezet a totális mozgósítás minisztériuma révén jutott a szükséges munkaerőhöz."

A továbbiakban Vajna megemlítette azt is, hogy 1944 decemberében Berlinben Himmlernél és Ribbentroppnál külön eljárt annak érdekében, hogy a német hatóságok tegyék lehetővé, hogy a menleveles zsidókat Svédországba és Svájcba kiszállíthassák. Mivel mind Himmler, mind Ribbentrop neki határozottan azt mondta, hogy Németországba kivitt zsidókat jól elszállásolták, élelmezik és a hadiiparban eredményesen foglalkoztatják – így „minden kételye" eloszlott azokkal a „hírekkel" kapcsolatban, hogy a „zsidókat meggyilkolják, gázkamrában és más helyütt kivégzik".

Vajna egyenesen azt állította, hogy a zsidók „hálásak lehetnek" neki, mert nem engedte meg a németeknek, hogy kivigyék az országból őket. Ezek után így folytatta:

„Most áttérek a Bajcsy-Zsilinszky-ügyre. A Beregfy Károly elleni vádirat 28. oldalának 4. bekezdésében azt mondja, hogy bíróságot tartott működésben, amely Bajcsy-Zsilinszky Endrét, Kiss Jánost és társaikat elítélte 1944 októberben és novemberben elkövetett tettekért. A szervezkedés célja volt Szálasit és kormányát eltávolítani, a harcoló magyar hadsereg és a szövetséges német hadsereg harcképességének meggátlása, hadászati intézkedéseknek megakadályozása mellett az ellenséges szovjet hadsereg által esetleg megszállás alá kerülő területek lakosságának e célra való előkészítése. Teljesen alaptalan és téves a vádirat ezen pontja ellenem. Beregfyt okolja, de meg kell állapítani, hogy nem Beregfy bírósága volt, hanem a totális miniszter bírósága. Azelőtt a vezérkar főnökének harmadik bírósága címet viselte, hadbírákkal és honvédügyészekkel, katonai perrendtartás szerint ítélkezett. Akkor statárium volt. Bajcsy-Zsilinszkyt és társait én tartóztattam le a vádirat szerint. Letartóztatni tulajdonképpen ügyésznek és vizsgálóbírónak volt joga még abban az időben. Főfelügyeleti szempontból a belügyminiszter alá tartozó csendőrök vagy rendőrök nyomoznak, vagy őrizetbe vesznek, de nem tartóztatnak le. Ezeket legkésőbb két napon belül elő kellett állítaniok az illetékes bírósághoz. Az egész ügy annak idején meglepetés volt. Engem minisztertanácsból késő este hívtak ki és jelentették az ügyet Bajcsy-Zsilinszky neve nélkül, mert akkor még nem tudták, hogy katonai puccs készült és húsz embert őrizetbe vettek. Akkor arról volt szó, hogy nyilván katonai puccs volt. Erre a honvédelmi minisztert, vagy helyettesét, a hadműveleti iroda főnökét azonnal értesítettem, meghallgatta a jelentést és a nyomozói az ügyet tovább folytatták. Akkor éjfél után kaptam Makay Miklóstól egy üzenetet, aki szintén az őrizetbe vettek közt volt. Szeretett volna velem beszélni, régi ismerősöm volt. Azonnal fogadtam, de tagadta, hogy valami fegyveres puccsra készült volna. Azt mondta, hogy megverte az Isten, mert éppen egy nőhöz akart randevúra menni. További felvilágosítást nem óhajtott adni. Abban a pillanatban nem is tudtam, miről van szó. Később, mikor ez az ügy tisztázódott és már a bíróságnál voltak az őrizetesek, beszéltem Leventeújváry hadbírósági ügyésszel és Dominich őrnaggyal, aki a bíróság vezetője volt. Bizalmasan azt mondtam neki, hogy nem olyan komoly a dolog, nem kell mártírokat kitermelni és próbálják meg a dolgot elintézni, amennyire lehet. Felhívtam a figyelmüket különösen Bajcsy-Zsilinszkyre, Kiss Jánosra, mint akinek a felesége hozzám levelet intézett, Makay Miklósra, akinek kisfia írt vagy telefonált, Almásy alezredesre, gondolván, hogyha ezek a vezetőszemélyek enyhe ítéletet kapnak, akkor a többiekkel semmi sem fog történni. Egyébként Kovács Dezső hadmérnökkari ezredes eljárt nálam Almásy érdekében, neki is megígértem, hogy tájékozódni fogok és nem célunk sem Szálasinak, sem egyik miniszternek sem mártírokat kitermelni. Dominich hadbíró-őrnagy közölte velem, hogy Bajcsy-Zsilinszkyt nem lehetett legjobb akarata mellett sem kihúzni, mert ő nagyon élesen a rendszer ellen volt, magára vett mindent katonai szempontból pedig Kiss altábornagyra tolt mindent, úgy, hogy őket nem lehetett már megmenteni, de Makayt és Almásyt és azt hiszem Révayt, sikerült a kötél általi haláltól megmenteni."

Bajcsy-Zsilinszky halálával kapcsolatban Vajna végezetül megjegyezte, hogy: "Mint ember, megtettem amit ember megtehetett, de nem tudtam a vádlottak életét megmenteni."

Beszéde végén Vajna kijelentette: „... a magyar parasztokért, ipari munkásokért harcoltam én is hittel és becsülettel és – méltóztassék elhinni – meggyőződéssel."

Amikor Vajna „saját benső énjének megindokolására" a hungarista ideológia lényegét kezdte fejtegetni, az elnök félbeszakította és figyelmeztette, hogy „programbeszédet" nem mondhat, mert az „bűncselekmény".

Beszéde végén Vajna saját magát, életrajzát, személyiségét írta le, jellemezte. Kijelentette: „1939 óta szeszes italt nem fogyasztottam, mert megfogadtam, hogy nem iszom, amíg Erdély újból magyar nem lesz.„ Bátorsága bizonyítékaként hivatkozott arra, hogy 43 hónapot töltött a harctéren és ismételten leszögezte, az a tény, hogy: „Budapestről a zsidóságot nem hurcolták ki a németek, nekem, elsősorban csakis nekem és erélyes fellépésemnek lehet köszönni."

Vajna azt is hangsúlyozta, hogy nemzete „egyetlen tagjának sem" akart soha rosszat és azt állította, hogy a „Népszavát", a szakszervezeteket és a szociáldemokrata pártot, úgyis mint „meggyőződéses szocialista" soha nem engedte bántani.

Befejezésül így szólt: „Vétkezhettem mint ember, akarat és tudat nélkül, mert én is csak ember vagyok. Ezért, ha mégis vétkeztem, – megkövetem ezt az ezer év óta annyi szenvedésen átesett nemzetet, mert vallom, hogy én vagy egyes tagjai a nemzetnek meghalhatunk, de a nemzetnek örökké élnie kell és élni is fog."

Az elnök a tárgyalás berekesztésekor bejelentette: „Az ítélethirdetésre március hó 1-ének délelőtt 10 óráját tűzöm ki."

(A főtárgyalás 2 óra 30 perckor végződött.)

Szálasi naplójegyzete

II.26. Főtárgyalásom tizennyolcadik napja. Kezdődött 9 h tájban, végződött 14 h 30'. Felszólaltak az utolsó szó jogán dr. Gera József, dr. Csia Sándor, Beregfy Károly és Vajna Gábor. A Hungarizmust megvallotta Vajna Gábor egyedül. A többiek mind megtagadták vagy nem foglaltak állást, mint dr. Csia Sándor. Kemény, Szőllősi, Gera, Csia, Beregfy, Vajna: ez a minőségi sorrend azzal a hozzáadással, hogy Vajna testvéremet nem is lehet a többivel egy sorban említeni, mert óriási, utolérhetetlen magasságban áll a többiek felett. Beregfy nagyon ügyesen adta elő mondanivalóját, szigorúan katonai szakterületen mozgott mindvégig, amiben teljesen igaza is volt, más területen nem mozgott a hatalomban. Csia színtelen és ügyes volt. Gera, Szőllősi és Kemény megtagadott személyemben. Gera az ügyvédnek kijelenti: Ledűlt előttem a bálvány és az ügyvéd előtt majdnem sírt. Ezután Gera nekem kijelenti, hogy az ügyvédje svihák, mert nem hatalmazta fel, hogy ezt nyilvánosan megmondja, de nem is így mondta. Én: a védőügyvédek mindent felhasználnak védencük érdekében. Gera az utolsó szó jogán megtagad. Utána hozzám jön, elnézést kért. Én: nagyon jó volt a felszólalása. Gera: csak azt akarja mondani, hogy én olyannyira magasan, toronymagasan állok mindenki és az események felett, hogy hozzám nem ér fel semmi. Én: mindenki úgy cselekszik, ahogyan azt lelkiismerete parancsolja és lelkiismerete előtt képviselni tudja. Gera kijelenti zárkájában: Szálasi becsapott, a konzekvenciákat ezért le kell vonnia. A zárka lakói majd megverik. Nagyon helyesen mondta az egyik zárkatárs: és ha hazudott, ezt is a szent cél érdekében tette. Erzsébet asszony is hazudott, amikor a kötényében rejtve vitt élelemre azt mondta, hogy rózsát visz. A csendes és mindenkor szolgálatkész és alázatos Gerát most ismertem meg igazán. Szőllősi – érzésem szerint – színházat játszott a népbíróság előtt. Beszéd közben mindig imbolygott, előre-hátra, előre-hátra, ezzel jelezni akarva valószínűen megrendültségét, összetörtségét. Ezért, ahogyan néztem, majd beleszédültem. Kemény teljesen összetört. Hiányzik számára a lehetőség, hogy időben kivárhassa az eseményeket, hogy ezek tudatában dönthessen. Az utolsó szó jogán elmondott beszédek a maguk nemében – mind ügyesek voltak. Érdekes, hogy a nagyon gyengén viselkedő Kemény, Szőllősi és Gera Veesenmayer vallomásába kapaszkodnak. hogy ez győzte meg őket arról, hogy én becsaptam őket. Tehát Veesenmayernek mindent elhisznek, nekem semmit, pedig csak a kettő között választhattak. Veesenmayer vallomásába való kapaszkodásuk – meggyőződésem – csak ürügy és olcsó, kényelmes lehetőség számukra, hogy engem megtagadhassanak és egészen csúnya módon. Ítélethirdetés március 1-én, pénteken, 10 h. Halálos ítéletet várok azonnali, két órán belüli végrehajtással. Emelt fővel megyek utolsó utamra és tiszta lelkiismerettel állok az Úristen ítélőszéke elé. A Hungarizmus pedig győzni fog és a magyar Nemzetem az én nevemmel fogja megszentelni új életét, fogja felépíteni a Hungarista Magyar Birodalmat. A keserű poharat azonban utolsó cseppig kell kiinnom, mert Édesasszonyomtól, Édesanyámtól, Vilmostól, Karcsitól és Ruditól nem tudok elbúcsúzni. De legyen meg Isten szent akarata. Lelkem és szellemem mindig velük marad és Nemzetemmel. Szent ölelésben és csókkal búcsúzom Tőletek. A viszontlátásra! Isten legyen és maradjon Veletek és Nemzetemmel.

Idő napos, kissé hűvös, szeles, száraz. Február hónap tényleg enyhe volt, feltűnően enyhe. Luca szerint is enyhének kellett lennie.

A népbíróság kegyelmi tárgyalásának jegyzőkönyve

Budapesti Népbíróság

Jegyzőkönyv

Készült a háborús bűntettek miatt halálra ítélt
Szálasi Ferenc,
Vajna Gábor,
Beregfy Károly,
Gera József dr.,
Csia Sándor dr.,
báró Kemény Gábor dr.,
Szőllősi Jenő

vádlottak ellen indított bűnügyben a budapesti népbíróságnál, Budapesten, 1946. évi február hó 27. napján, a kegyelem tárgyában tartott nem nyilvános ülésről.

Jelen vannak:
Dr. Jankó Péter
tanácsvezető bíró

dr. Lészay Béla
a Független Kisgazda Párttól

Korbasits Pál
a Magyar Kommunista Párttól

Mérő József
a Szociáldemokrata Párttól

Horváth István
a Nemzeti Paraszt Párttól

László Adolf
a Polgári Demokrata Párttól

Sipos Ignác
az Orsz. Szakszervezeti Tanácstól
kiküldött népbírák.

dr. Jahner-Bakos Mihály
jegyzőkönyvvezető

dr. Frank László
népügyész

dr. Nagy Vince
politikai ügyész

Tanácsvezető bíró a nem nyilvános ülés megnyitása után a Bp. 497. §. 2. bekezdése értelmében felhívja a népügyészt, és a politikai ügyészt, hogy adják elő indokolt véleményüket arra vonatkozóan, hogy a halálra ítélteket kegyelemre méltónak tartják-e?

Népügyész: írásbeli véleményét benyújtja és az ismertetés után jelen jegyzőkönyvhöz 1. sorszám alatt csatolva lett.

Politikai ügyész: írásbeli véleményét benyújtja és az ismertetés után jelen jegyzőkönyvhöz 2. sorszám alatt csatolva lett.

A népbíróság egyhangú álláspontja szerint Szálasi Ferenc, Vajna Gábor, Beregfy Károly és dr. Gera József vádlottakat kegyelemre méltóaknak nem találta. Cselekményeik renkívüli súlya mellett ugyanis semmiféle, az esetleges megkegyelmezés szempontjából számba vehető méltánylandó körülmény észlelhető nem volt, éspedig nem dr. Gera Józsefnél sem, mert hiszen ő az utolsó szó jogán történt felszólalásánál bűnösségét is csupán látszólagosan ismerte el, miután beszédének következő része ezzel a látszólagos elismeréssel lényegi ellentétben állt. Szálasi Ferenc, Vajna Gábor és Beregfy Károly vádlottak bűnössége pedig olyan rendkívül magas fokú, hogy náluk a dr. Gera Józseffel azonos halálbüntetés kiszabását csak az a körülmény okozta, miként erre a népbíróság ítéletének indokolásában is már rámutatott, hogy a halálbüntetésen túl a büntetési nemek már nem fokozhatók.

Ezzel szemben a népbíróság Szőllősi Jenőt és Kemény Gábor elítélteket egyhangú határozatával a megkegyelmezésre méltóaknak találta.

Ezek az elítéltek ugyanis már az utolsó szó jogán történő felszólalásukat megelőzően is bizonyos fokú magukbaszállást mutattak. Így Szőllősi Jenő már első vallomásában kijelentette: ha tudta volna, hogy a németektől Szálasi Ferenc a hatalom megszerzéséhez beleegyezést, sőt segítségnyújtást kért, ennek ő is a legmesszebbmenő konzekvenciáját is levonta, nevezetesen a pártból is kilépett volna. Kemény Gábor pedig beismerte, október hó 15 – 16. napján tudatában voltak annak, hogy a nép többsége nem áll mögöttük, de arra számítottak, ha hatalomra kerülnek, mögéjük fog állani.

Sőt Kemény Gábor ezenfelül már a vádlottak kihallgatása során tett nyilatkozatában betöltött szerepéért a nemzetet kifejezetten meg is követte. Majd az utolsó szó jogán történt felszólalások során a bűnösség elismerése, a megbánás úgy Kemény Gábornál, mint Szőllősi Jenőnél még kifejezettebben jelentkeztek.

Kemény Gábor utolsó felszólalása szerint ő Szálasi Ferenc rendkívüli szuggessziója alatt állott, s belátja, hogy október hó 15-e, következményeivel lemérve, szerencsétlenség volt az országra és kártevőjévé vált. Kifejezetten hangoztatta, hogy az országra tragikus és káros politikájáért a maga részfelelősségében jelentkező bűnösségét mélyen megbánta, a nemzetet ismételten megköveti. Szőllősi Jenő szavai szerint pedig az ellene emelt vádnál súlyosabb az az önvád, hogy olyan politikai helyzetbe került, amelyből hazájának pusztulása, romlása származott. Férfias nyíltsággal való kötelességének jelentette ki megmondani, hibázott, október hó 16. napján vétkezett, amikor elvállalta a miniszterelnök-helyettességet. Ezért nemzetét ő is megkövette. Meggyőződéssel vallotta, hogy a magyar nép nem felelős a háborúért, csak a vezetők felelősek, köztük ő is. Tudja, mondotta, ő már nem kérhet részt a munkából, amely az országot felépíti, de lelkére kötötte négy fiának, hogy tegyék jóvá, amit az apjuk elhibázott.

Kétségtelen, hogy a cselekmény tárgyi súlya és az alanyi bűnösség úgy Kemény Gábornál, mint Szőllősi Jenőnél egyaránt igen nagy. Kemény Gábornál különösen súlyosak az 1944. október hó 15-ét követő eseményeket előkészítő, német vezető személyiségekkel sorozatosan folytatott tárgyalásai, Szőllősi Jenőnél pedig a miniszterelnök-helyettesi tisztség elvállalása.

Hogy a népbíróság nevezetteket egyhangú határozatával kegyelemre mégis méltóaknak véleményezi, ennek oka az, hogy megítélése szerint a főtárgyaláson tanúsított őszinte megbánásuk, magába szállásuk a háborús főbűnösöknél egészen egyedülálló, s mint ilyen a fasizmus által félrevezetett tömegek meggyőzését és nevelését érintően igen nagymértékűnek minősíthető. Semmi sem alkalmasabb ugyanis ezeknek a félrevezetett embereknek magukhoz térítésére, kiábrándítására, mint az, ha látják, hogy az elmúlt rendszerről épp annak vezetői, akik annakelőtt istenített bálványaik voltak, mondottak még a népbírósági ítéletet megelőzően lesújtó ítéletet. A népbíróságnak további meggyőződése szerint az esetleges megkegyelmezés ebben az esetben az új demokratikus Magyarország erkölcsi erejének bizonyítására is alkalmas volna, annak megmutatásán keresztül, hogy a megtorlás mellett nagylelkűséget is tud gyakorolni azokkal szemben, akik a nemzet elleni súlyos bűneik nyilvánosan való töredelmes megbánásával és eljárásuknak megbélyegzésével segítséget – akár bármi csekélyet is – nyújtottak ahhoz, hogy addig félrevezetett híveik a múlt bűneik megismertetése útján az új Magyarország felépítésére szolgálatába legyenek állíthatók.

dr. Csia Sándort illetően a népbíróság 5:1 arányban [Korbasits Pál szavazatával szemben a többi népbírák:] akként döntött, mely szerint nevezettet nem ugyanolyan súllyal mint a fentebb említett két elítéltek, de az esetleges megkegyelmezésnél ugyancsak szóbavehetőnek tartja.

Csia Sándornál megbánás ugyan észlelhető nem volt, bűnössége azonban mindössze azon az alapon nyert megállapítást, hogy tagja volt a Nemzeti Szövetségnek, az ún. de nem funkcionáló kormányzótanácsnak, s mint ilyen részese a nyilas uralom alatt elkövetett törvénytelen kivégzéseknek és megkínzásoknak. E cselekmények tárgyi súlya ugyan aránylag csekélyebb, ennek dacára dr. Csia Sándornak mint régi vezető pártembernek a nyilas kormányzatban hatályosult erkölcsi súlya kétségesnek nem tekintheto, ezért a halálbüntetést ugyan vele szemben is ki kellett szabni, viszont az említett aránylagosan kisebb tárgyi súlyt a népbíróság akként értékelte, hogy Csia Sándort is kegyelemre ajánlotta.

Kmft.

Szálasi naplójegyzete

II. 27. Idő borús, hűvös, száraz. Este hallom, hogy Imrédy Bélát holnap reggel 8 h-kor kivégzik, agyonlövik a Markóban. Megrendítő, mint Bárdossy kivégzése. Isten legyen vele utolsó útján. Az ő vére se jöjjön a Nemzetre, hanem csak gyilkosaira. Ezt Pál apostol mondja valahol egyik levelében lényegében, hogy légy hideg vagy meleg, mert ha langyos vagy, kiköplek. Bárdossy, Imrédy: miért voltatok langyosak. Isten békéje legyen veletek, a Nemzet jó emlékében fog tartani benneteket, ez biztos.

II. 28. Idő kezdetben borús, azután napsütés, száraz, hűvös.
Este több mint egy órán át két úr és egy hölgy jött a zárkámba tanulmányozni engem. Kommunisták voltak. Ideológiai és lélektani kérdések kerültek megvitatásra. Az ismeretleneket Alföldi alez. kísérte fel, a mi parancsnokunk a Markóban. A beszélgetés igen érdekes volt. A baj az, hogy mindig csak röviden lehet ezekről a fontos életkérdésekről beszélgetni, pedig beszédsorozatok kellenének, hogy megértsük egymást. Sokat tanultam. Nézetem: ha újra az életbe kerülhetnék, igen rövid időn belül újra hatalmas népi mozgalmat tudnék életre hívni. Nagyon érdekes lehet a helyzet künn. A látogatók egyike elcsodálkozott, hogy ilyen nyugodt vagyok annak dacára, hogy holnap ítélethirdetés lesz. Kérdezte, milyen ítéletet várok. Válaszom: csak halálos ítéletet. Igen meglepődött, hogy ezt ilyen természetesnek veszem.

Ma délután beszélgetésem volt Zboray dr. ügyvédemmel. A holnapi ítélethirdetéssel kapcsolatosan beszélgettünk át egyes dolgokat. Megkértem, hogy végrendeletem összeállítása miatt csináljon számomra tervezetet. Megígérte. Az utolsó szó jogán megtartott beszédem vázát odaadtam az ügyvédnek.

Tizenkilencedik tárgyalási nap 1946. március 1.

Jankó dr. elnök: A népbíróság folytatja Szálasi Ferenc és társai ügyében a tárgyalást. Kérem a vádlottak elővezetését. (Megtörténik.) Megállapítom, hogy a vád és a védelem képviselői jelen vannak. Szálasi védelmében dr. Zboray kirendelt védő úr, Vajna Gábor képviseletében dr. Klumák, Beregfy képviseletében dr. Gonda, Szőllőssi védelmében dr. Greguss, dr. Gera József képviseletében dr. Kiss, dr. Csia Sándor képviseletében dr. Krámer, báró Kemény védelmében dr. Lukács kirendelt védő úr van jelen.

ÍTÉLET

Kihirdetem a budapesti népbíróság ítéletét a magyar nép nevében.

A budapesti népbíróság bűnösnek mondja ki Szálasi Ferenc, Vajna Gábor, Szőllősi Jenő, dr. Csia Sándor, dr. Gera József, báró Kemény Gábor és Beregfy Károly vádlottakat a 81/1945. sz., illetve 1440/1945. M.E. sz., az 1945. VII. tc. által törvényerőre emelt rendeletekben meghatározott következő háborús bűntettekben:

Szálasi Ferencet a Nbr. 11. § 1., 3. és 4. pontjaiban, úgyszintén a Novella 6. §-ának 5. pontjában meghatározott háborús bűntettekben;

Vajna Gábort a Nbr. 11. §-ának 4. pontjában, továbbá a Novella 6. §-ának 5. pontjában meghatározott háborús bűntettekben;

Szőllősi Jenőt a Nbr. 11. §-ának 3. és 4. pontjaiban, továbbá a Novella 6. §-ának 5. pontjában meghatározott háborús bűntettekben;

dr. Csia Sándort a Nbr. 11. §-ának 3. és 4. pontjaiban, továbbá a Novella 6. §-ának 5. pontjában meghatározott háborús bűntettekben;

báró Kemény Gábor vádlottat a Nbr. 11. §-ának 3. és 4. pontjaiban, továbbá a Novella 6. §-ának 5. pontjában meghatározott háborús bűntettekben;

Beregfy Károly vádlottat a Nbr. 11. §-ának 1. és 4. pontjaiban, úgyszintén a Novella 6. §-ának 5. pontjában meghatározott háborús bűntettekben.

Ezért a népbíróság a vádlottakat összbüntetésként a Btk. 96. §-a alapján, a Btk. 99. §-ának felhívása mellett, a Novella 2. §. 1. bekezdésének alkalmazásával kötél általi halálbüntetésre mint főbüntetésre, ezenfelül a Novella 1. §-a alapján a nyugdíjigény elvesztésével is járó állásvesztésre, feltalálható vagyonuk elkobzására és politikai jogaik gyakorlásának 10-10 évi felfüggesztésére mint mellékbüntetésre ítéli.

Ezzel szemben a népbíróság Beregfy Károly vádlottat az ellene a Nbr. 13. §-ának 2. pontjában meghatározott háborús bűntett miatt emelt vád alól, úgyszintén valamennyi vádlottat az ellenük a Nbr. 11. §, illetve a Novella 6. § 6. pontjaiban meghatározott háborús bűntettek miatt emelt vád alól a Bpr. 326. §-ának 2. pontja alapján felmenti;

a felmerült bűnügyi költség a vádlottakat egyetemlegesen terheli.

Indokolás

Ennek az ítéletnek ezúttal kihirdetett vázlatos indokolása – addig is, míg az írásba foglaltatik – a következő:

A Szálasi Ferenc által vezetett úgynevezett Hungarista Napló, illetve annak báró Kemény Gábor eredeti jelentéseit tartalmazó mellékletei alapján tényként állapítható meg, hogy 1944. július havától kezdődően Szálasi Ferenc és báró Kemény Gábor a Magyarországot megszállva tartó német hatalom itteni exponenseivel – mondhatni – rendszeresen közölték értesüléseiket, melyek a Kormányzó, illetve a kormány fegyverszünetkötési tapogatózásainak szándékára vonatkoztak.

Megállapítható a Napló tartalmából és Szálasi Ferenc vádlott saját előadásából az is, hogy a Hungarista Mozgalomnak célkitűzése volt arra az esetre, ha a Kormányzó részéről közvetlenül fegyverszünet megkötésére irányuló lépés fenyegetne vagy történne, a hatalomnak a Kormányzó ellenére – tehát akár erőszakkal is – való magához ragadása. Alátámasztja ezt az a körülmény, hogy Szálasi Ferenc úgynevezett hadparancsát Kovarcz Emilnek már 1944. október 1-én sokszorosítás céljából báró Kemény Gábor jelenlétében átadta. Ez a hadparancs egymaga is a hatalomnak erőszakos úton való átvételére mutat. Nyilvánvaló már ennyiből is, hogy úgy Szálasi Ferenc, mint báró Kemény Gábor a fegyverszünet megkötését erőszakkal megakadályozni igyekezett.

Szőllősi Jenő és dr. Csia Sándor tagjai voltak az 1944. október elején jobboldali parlamenti képviselőkből és felsőházi tagokból alakult – mintegy 100-120 tagból álló – úgynevezett Nemzeti Szövetségnek, sőt Szőllősi Jenő a Szövetség megalakulásánál is már kezdeményező és tevékenykedő módon működött közre.

Lakatos Géza tanú vallomása és a Hungarista Napló feljegyzése alapján a népbíróság ténykként látta megállapíthatónak, hogy a Nemzeti Szövetség megalakulásának célja a fegyverszünet megakadályozása volt, mégpedig akár a tagok befolyásának kihasználása, akár pedig erőszak útján is. Alátámasztja e ténymegállapítást, hogy a Szövetség épp akkor alakult meg, amikor a küszöbönálló fegyverszünetről szóló hírek erősödni kezdtek.

Az ítélet további indoklása során Jankó elnök hangsúlyozta: önmagában az a tény, hogy Beregfy, Csia és Gera beléptek Szálasi kormányába, kimeríti a „háborús bűntett tényálladékát", függetlenül attól, hogy mint kormányzótanácsi tagok „ténylegesen milyen működést fejtettek ki".

A tárgyalás során bebizonyosodott, mutatott rá Jankó dr., hogy Szálasi a németek segítségével, erőszakkal került hatalomra. Megbízásából, parancsait követve Kovarcz Emil előbb a Hűvösvölgyben, majd a Pasaréti úton, mindkét helyen SS-épületben, titkos szervezetet hozott létre. A lázadás bűntettében Szálasi segítőtársaiként Kemény Gábort és Vajnát találta bűnösnek a bíróság.

1944. október 15-e után valamennyi vádlott mindent elkövetett, hogy az országot még fokozottabban belesodorják a háborúba – mondotta Jankó dr.

Súlyos és bizonyított vádként emelte ki az ítélet indoklása a zsidók elleni atrocitásokat, amelyeket a „nyilaskormány uralma alatt, saját pártjuk emberei részéről követtek el s a tettesekkel szemben a rendelkezésre álló adatok szerint semmiféle fékező erő nem érvényesült, ellenkezőleg, a népbíróságnak a rendelkezésre álló újságcikkekből azt van módjában megállapítania, hogy egyes beszédek inkább szították az aljas szenvedélyeket és aljas ösztönöket" – mutatott rá Jankó dr., majd így folytatta:

„A népbíróság tehát vádlottak bűnösségét a mondottak alapján az egész vonalon a Novella 6. § 5. pontjában mint háborús bűntettben ugyancsak megállapította.

A büntetés kiszabásánál a népbíróság egészen rendkívüli súlyosító körülményeket észlelt. A vádlottak, élükön Szálasi Ferenccel, a legfőbb vezérkarát alkották annak a mozgalomnak, amely a nemzet amúgy is vészterhes útján a legteljesebb érzéketlenséget tanúsította a nemzet létérdekeivel szemben. A Horthy-korszak megbocsáthatatlan vétke, hogy a nemzetet Németország szövetségeseként belevitte a német imperializmus céljának szolgálatában folytatott háborúba, azokkal a nagyhatalmakkal, elsősorban a Szovjettel szemben, amelytől pedig semmi követelni valója nem volt és amely nemzeti, népi érdekeit semmiképp nem is fenyegette. E háborúban maradás minden további napja a vétek fokozása volt magával a nemzettel és a provokált, Németországgal szembenálló hatalmakkal szemben is. Amikor azután október 15-én az eddig történtekért elsősorban felelős Horthy Miklós maga belátta, hogy a háború Németországra és csatlósaira nézve elveszett, akkor akadt az országban egy olyan embercsoport, amely képes volt arra, hogy a nemzetre nehezedő vétket még tovább fokozza és ezáltal a nemzetet végveszedelembe döntse.

Tette pedig ezt miért? A főtárgyalás fényt derített még az elmúlt idők által legfélrevezetettebb egyének előtt is arra, hogy ezek az emberek nem tragikus hősök, hanem a hatalom valódi megszállottjai, ámokfutói, akik nem voltak tekintettel arra, hogy az általuk megszerzett hatalom eredményeket, sikert nem hoz, ez a legteljesebb bizonyossággal már előre kizártnak mutatkozik. Náluk a hatalom, az utána való sóvárgás évtizedes vágyálmában öncéllá lett, amelyért kockáztatni mindent érdemesnek és erkölcsileg elviselhetőnek tartottak. Mi egyebet jelenthet ez a jelmondat: vagy megsemmisítünk, vagy megsemmisülünk!

A hatalmi vágy játékszenvedélyében hazárdjátékuk tétjeként a nemzet életét tették oda. Nem tragikus hősök ők, hanem a nemzeti életérdekek valaha élt legfelelőtlenebb sáfárjai, akik a német háborúvesztést félremagyarázhatatlanul dokumentált hadi helyzettel szemben a csodafegyverekben való hittel áltatták magukat! Speciális torz gondolkodásukra példátlanul jellemző Szálasi Ferencnek az a kijelentése, hogy nem voltak oly jelenségek, amelyekből arra lehetett volna következtetni, hogy csodafegyverek nincsenek.

Nem hősi életszemlélet és nem is krisztusi élet az övék. A hősi életszemlélő nem másokat küld a reménytelen harcba elpusztulni, a krisztusi élet pedig nem hirdet faji gyűlöletet és vagy megsemmisítést vagy megsemmisülést.

Mikor a játszmát elvesztették, nagyobb részükben mit tesznek most? Kétségbevonják, hogy az október 15-i hatalomátvétellel és a harc folytatásával az ország helyzetét súlyosbították volna, ellenkezőleg, annak lehetőségét hangoztatják, hogy ellenkező esetben a nemzetre még borzalmasabb csapások zúdulhattak volna. Hasonló ez a torz következtetés ahhoz a minősíthetetlen szövetkezéshez, amely október 15-én mint lehetőséggel még a háború megnyerésével is mert számolni. Rágalmazzák a népet, hogy az megettük áll. Budapestet sem ők, nem is a németek, hanem maga Budapest népe kívánta volna végsőkig védelmezni! Szálasi e beállítását egyébként maga Kemény Gábor cáfolta meg, mondván: tudták, hogy a nép nem állt megettük, hanem arra számítottak, mint az általában szokásos volt, hogy a hatalom megszerzése után a nép a hatalmon levőket fogja támogatni. Olyan ezeknek az embereknek egész színvonala, amely szinte kínálkoznék az ártatlan gyermekek felelőtlen játékával való összehasonlításra, ha ez a játék az országra nézve nem lett volna véresen komoly.

A cselekmények tárgyi súlya és az alanyi bűnösség annyira kiáltó, hogy annak lényegi megállapításához ilyen terjedelmű büntető eljárás szükséges nem is lett volna. Eltekintve azonban attól, hogy a népbírósági főtárgyalás tényálláskereteit parancsolólag a vádirat szabta meg, ne is sajnáljuk ettől az ügytől az arra fordított időt, mert a tárgyalás anyaga mutatta meg igazán a maga egészében, kik ezek a vádlottak, mily értelmi és erkölcsi színvonalú, törpe emberek kezében, torz lelkek hatalmában volt ez az ország. Sem a jelen, sem az utókor számára emberi mivoltukban vádlottak így levetkőztetve még nem álltak! (Úgy van! Úgy van! – A hallgatóság soraiban.) Ez a kép a maga rikító színével más úton nem is lett volna pótolható.

Mindezeknél fogva nem lehet kétséges, hogy a vádlottak mindegyikére egyedül megfelelő büntetés a kötél általi halál, bár az egyes vádlottaknak sem alanyi bűnössége, sem cselekményük tárgyi súlya nem tekinthető azonos fokúnak. Így különösen vonatkozik ez a megállapítás Szőllősi Jenő és Kemény Gábor személyére, akikben a főtárgyaláson egyre hangosabban szólalt meg a lelkiismeret, a torzulásmentes emberi lélek, ami ha október 15-én szólalt volna meg bennük, nem kétséges, hogy a Nyilas Párttal, az akkori eseményekkel közösséget nem vállaltak volna. Szőllősi Jenő és Kemény Gábor alanyi bűnösségének ez a bizonyos fokú expiáltsága a kiszabott büntetésben kifejezésre itt mégsem juthatott. A cselekmény tárgyi súlya és az alanyi bűnösség fennmaradó foka ugyanis még mindig oly rendkívül nagy, hogy a legsúlyosabb büntetés kiszabását mellőzhetetlenné teszi.

Még kevésbé lehetett szó a halálbüntetés mellőzéséről Gera Józsefnél, akinek részéről bűnösségének elismerése korántsem történt oly meggyőző formában, sőt az utolsó szó jogán történt felszólalásának a bűnösség látszólagos elismerése után következő része ezzel inkább egyenesen ellentétben állt.

Dr. Csia Sándor cselekményének aránylag tárgyi súlya kisebb. Tekintettel azonban arra, hogy kormányzótanácsi tagsága, ha nem is tényleges hatáskörrel, de mindenesetre kimagasló erkölcsi súllyal bírt, amelyet nevezettnek a párt életében előzőleg elfoglalt vezető szerepe és közismertsége még kiemelt is, a legsúlyosabb büntetés kiszabásától itt sem lehetett eltekinteni.

Szálasi Ferenc, Vajna Gábor és Beregfy Károly vádlottaknak alanyi és tárgyi bűnössége egyaránt oly magas fokú, hogy náluk a többi vádlottakkal azonos büntetés kiszabását csak az a körülmény okozta, hogy a halálbüntetésen túl a büntetés már nem fokozható.

Végezetül a népbíróság röviden utal arra, hogy a Novella 6. § 6. pontjában meghatározott vádpontok alól a vádlottakat azért kellett felmenteni, mert beszédeiknek, megnyilatkozásaiknak hiteles szövege a népbíróságnak rendelkezésére nem állt, a rendelkezésre álló nem hiteles szöveget pedig általában bizonytalan, megnyugvással büntető ítélet alapjául szolgáló szövegként el nem fogadható szövegnek kellett tekinteni. Ezért a népbíróság, minthogy a cselekmény a vádlottak terhére rótt egyéb cselekmények súlya mellett aránylag mellőzhető, további bizonyítási eljárást teljesen feleslegesnek tartott és így ezzel a cselekménnyel szemben inkább a felmentés álláspontjára helyezkedett, annál inkább, mert hiszen bizonyításkiegészítési-indítványt ez irányban a népügyész részéről sem kapott.

Ugyancsak felmentő ítéletet kellett hozni Beregfy Károly ellen a rendelet 13. §-ának 7. pontja alapján emelt váddal kapcsolatban is, mert Beregfy Károly tagadásával szemben az, hogy az amerikai katonai hatósághoz történt fordulása a 13. § 7. pontja tényálladékához megkívánt célzattal történt volna, bizonyítást egyáltalában nem nyert.

Végezetül a népbíróság, bár ez nem tartozik a szorosan vett ítélethez és indokolásához, mégis intő szavát küldi azok felé, akik a most elítélt vádlottaknak nagyobb bűnt el nem követett, félrevezetett áldozatai. Nyíljék meg a szemük a magyarság igaz érdekeinek látására, lássák meg, hogy a nemzet kártevői voltak, akiket követtek. Ezt az ítéletet először nem is a népbíróság, hanem a lelkiségében népéhez megtért két egykori nyilas vezető, Szőllősi Jenő és Kemény Gábor mondta ki. Szólítson ez az ítélet mindenkit a lerombolt Magyarország egy szívvel, egy lélekkel, közös munkával leendő felépítésére!"

A népügyész és a politikai ügyész az ítéletet elfogadta, ezek után az elnök bejelentette, hogy miután a 81/1945., illetve az 1140/1945. M.E. sz. népbírósági rendelet 11. §-ában foglaltak alapján állapították meg a vádlottak bűnösségét, fellebbezésnek helye nincs és az ítéletet Jankó dr. jogerősnek nyilvánította.

A vádlottak valamennyien bejelentették, hogy kegyelemért folyamodnak.

Zboray dr., Szálasi védője kérte, hogy védencét ítéljék „elzárásbüntetésre", de hozzáfűzte azt is, hogy ha a halálbüntetés nem volna megváltoztatható, akkor kegyelmi úton „golyó általi halálra" ítéljék Szálasit, „arra való tekintettel, hogy katonatiszt és az egész tárgyaláson nem merült fel olyan adat, amely szerint a cselekményt aljas indokból követte volna el".

Dr. Klumák, Vajna Gábor védője, Beregfy nevében is támogatta védencei kegyelmi kérvényeit.

Dr. Greguss Andor Szőllősi Jenő, dr. Kiss Aladár Gera József „relatív ártatlanságát" és „őszinte, töredelmes" megbánását hangsúlyozva kérte a kegyelmet.

Hasonlóképpen foglalt állást dr. Krámer Csia Sándor és dr. Geiringer, Kemény Gábor védője.

Elnök: Tekintettel arra, hogy a népbírósági rendeletben megszabott további eljárást a jelenlegi nemzetközi jogi helyzet gátolja, a továbbiakat illetőleg, nevezetesen a végrehajthatóság kérdésében a népbíróság ettől a hivatkozott nemzetközi jogi helyzettől függően annak megfelelően fog határozni.

Minthogy idő áll rendelkezésére, a védő uraknak három nap alatt módjukban áll, hogy kegyelmi kérvényeiket írásban is előterjeszthessék.

A főtárgyalást berekesztem.

(A főtárgyalás de. 11 óra 15 perckor végződik.)

Jegyzőkönyv lezáratott azzal, hogy a Zeneművészeti Főiskola használati díja 16 176 000,– P. a költségjegyzék 1. tétele alatt Hangerősítő berendezés díja 39 493 000,– P. Népbírák napidíja 360 000 P., hangerősítő berendezés díja 43 126 500,– Zeneművészeti Főiskola használati díja 167 826 000,– népbírák napidíja 540 000,– népbírák napidíja 495 000,– népbírák napidíja 2 700 000,– népbírbák napidíja 2 700 000,– népbírák napiköltsége 30 160 000,–.

Szálasi naplójegyzete

III. 1. Délelőtt ítélethirdetés a népbíróságon főtárgyalásom tizenkilencedik napján. Ítélethirdetés kezdete 10 h 15', tartott az összes alakiságokkal talán 11 h 15'-ig. Mindannyiunkat csak a népbíráskodási törvény alapján, ennek is 11. pontjában lefektetett háborús bűnösség alapján mondottak ki bűnösnek és ezért kötél általi halálra ítéltek. Fellebbezési jogunk az ítélet ellen nincs.

Népügyészek megnyugodtak az ítéletben. Jankó dr. tanácselnök az ügyészi bejelentések alapján az ítéletet jogerősnek nyilvánította. Utána egyenként a mikrofon elé kellett állnunk. Elsőnek nekem. Elnök megkérdezi tőlem, akarok-e kegyelmet. Határozott Igen!-nel válaszoltam. Utánam mind a többiekhez is ugyanezt a kérdést intézte. Mindegyik igennel felelt. Nagyon helyesen. Ezután az ügyvédek szólaltak fel. Először dr. Zboray, akit nagyon megkedveltem. Kérte, hogy elzárásra változtassák büntetésemet, ha ez nem lehetséges, a kötél általi halált golyó általi halálra változtassák. Ezt már tegnap így beszéltük meg. A többi védő is kegyelmet kért és indokolta. Ezután dr. Jankó a következő meglepő kijelentést teszi: a népbíráskodási törvény alapján a felfolyamodásoktól függetlenül az ítéletet végre kellene hajtani. A beállott nemzetközi jogi helyzetre való tekintettel az ítélet végrehajtását azonban felfüggeszti, amíg a helyzet nem tisztázódik. A kegyelmi kérvények beadására tehát nyugodtan készüljenek a védők. Ezzel a főtárgyalást berekesztette. Zboray elhozta a végrendelet-sémát, átadta, hogy ennek alapján végrendeletemet összeállítsam. Szemei vörösek voltak a meghatódottságtól. Köszönöm, jó Zboray, ezt a jó szívét!

Isten előtt állok! Kész vagyok a felelősségrevonásra! Az ő ítéletét nyugodtan fogadom, legyen az ő szent akarata szerint! A földi ítéletet nem félem! Nemzetem nagysága, dicsősége és boldogsága fogja bizonyítani, hogy a Hungarizmus számára a jó, az igaz, a szép Célt, Utat és Eszközt jelenti és hogy én utolsó leheletemig őt szolgáltam, példát adtam magatartásommal a magyar parasztnak, a magyar munkásnak, a magyar értelmiséginek, a magyar nőnek és gyermeknek, a magyar ifjúnak és a magyar katonának, hogy hogyan kell élni és ha kell, meghalni a Hungarista közösség eszményében épülő Magyar Nemzetért.

gr. Pálffy Fidélt holnap fogják kivégezni.

Idő enyhe, napsütés, száraz.

Amikor az ítélethirdetésre mentünk reggel 9 h tájban, egy templom előtt robogott el a bennünket szállító tehergépkocsi. Éppen a templom előtt megszólaltak a harangok. Harangoztak. Oly jóleső érzés fogott el. Már majd egy esztendeje, hogy nem hallottam harangszót, magyar harangozást.

III. 2. Reggel gr. Pálffy Fidélt kivégezték, felakasztották. Fiala Ferenc kegyelmet kapott. Tegnap cigarettát kért tőlem a fegyőr

Pálffy számára, aki már a siralomházban volt, mert nagyon ideges. Adtam is vagy tízet. Remélem utolsó lépései a földi életben és első lépése az öröklétbe, ha nehezek is, de Isten szent akaratában való megnyugvásban történtek. Isten legyen vele és benne. Sorsát nem érdemelte meg, kimondottan „justizmord" áldozata.

Idő borús, csepegős, enyhe, ködös.

III. 3. Idő borongós, enyhe, kis napsütéssel.

III. 4. Ma kezdődött Sztójay perének főtárgyalása. Vele együtt ülnek a vádlottak padján Rátz Jenő, Szász Lajos, Rémenyi-Schneller, Kunder Antal, Szakváry Emil.

Állítólag a Pálosi tanács tárgyalná. Érthetetlen, hogy miért választották ezekben a perekben a tárgyalásoknak ezt a sorrendjét. Észszerű az lett volna, ha időbeli sorrendben veszik elő, engem és vádlott-társaimat tehát utoljára hagynak. Valószínűen politikai-hangulati okai vannak.

Szálasi végrendelete

Szószerint az esemény-naplóba másolom ezt a végrendeletet, amelyet március 1-én írtam.

1. oldal:

Az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Úristen Nevében Amen!

Alulírott Szálasi Ferenc, Magyarország Nemzetvezetője, m. kir. miniszterelnök, rendfokozat nélküli gyalogos honvéd, Magyar Nemzetem és Hazám hungarista jövendőjébe és hivatásába vetett tántoríthatatlan hitem tudatában, töretlen lélekkel szellemi képességeim teljes birtokában, halálom esetére a következő végakarati intézkedést teszem:

Harmincegy esztendőn át tartó közéleti pályám alatt nem törődtem az anyagi javakkal, ezért semmi néven nevezendő anyagi vagyont nem szereztem.

Egész vagyonomat írásaim, tanulmányaim, cikkeim, emlékirataim, könyveim képezik. Közzétételük, kiadásuk, sokszorosításuk vagy bármilyen módon történő értékesítésük jogát imádott

Édesasszonyomra, hűséges feleségemre, született Lutz Gizellára hagyom, akit ezennel általános örökösömmé nevezek meg és akit egyéb ingóságaimra nézve is örökösömül rendelek.

2. oldal:

Édesasszonyom! Imádott Feleségem!

Köszönöm a hitedet. Köszönöm a serkentésedet. Köszönöm a hűségedet. Köszönöm minden szívdobbanásodat. Imádottam! Te tudod mindenkinél jobban, mi voltam. Te tudod a legjobban, hogy lépéseimet sohase vezették becsvágy, hatalomvágy, aljas szándék, hanem mindenkor és minden körülmények között halálosan szeretett Nemzetem önzetlen szolgálata. Harcban és küzdelemben becsületesen megállottam helyemet, nevemre folt nem esett, nevemet nem tudhatta bemocskolni még az a fékétvesztett vak és süket gyűlölet sem, amely hónapokon át mocskolt, szidalmazott. És hogy mindezt az emberfeletti megpróbáltatást töretlen lélekkel elbírtam, az emberek között elsősorban és egyedül Neked köszönhetem imádott, velem együtt meghurcolt Édesasszonyom, a Te serkentésednek, annak, hogy velem együtt jártad a Kálváriát.

Az Úristen nagy és súlyos keresztet rakott vállaimra. Büszkén és abban a tudatban viseltem, hogy az Úristen igen erősnek ítélt, midőn ilyen súlyos kereszt viselésére kiválasztott. Megalkuvás nélkül hordtam. Ő előtte nyugodt lelkiismerettel fogok beszámolni keresztthordozásomról. Tudom és

3. oldal:

hiszem, hogy keresztutam végén, céljában, Magyarország és Nemzetem dicsősége, nagysága és boldogsága áll és hogy az új életét a Hungarizmussal és nevemmel fogják megszentelni.

Édesasszonyom! A fiú az Anyától nem tud elbúcsúzni. Téged kérlek, hogy add át utolsó ölelésemet és csókomat Neki, Édesanyámnak. Mondd meg neki, hogy családunk neve makulátlanul maradt, tiszta.

És add át utolsó ölelésemet és csókomat Katalin anyámnak, a Te édesanyádnak és újra köszönöm neki, hogy az enyém lehettél. És add át utolsó ölelésemet és csókomat Vilmusnak, Rudinak, Karcsinak. Támogassák Édesanyámat. És add át utolsó ölelésemet és csókomat Kacinak, Gyulusnak és Bellusnak, Lacikának és Egonkának.

Édesasszonyom! Lelkem mindig Veled marad! Szeretlek, imádott Kislánykám és Édesasszonyom és csak Téged szerettelek egyedül és hűségesen.

Édesasszonyom! A viszontlátásra Isten előtt Jézus Krisztusban! Budapest, Markó, II. 14., 1946. március 1. Szálasi Ferenc sk.

4. oldal:

Mi alulírott felkért végrendeleti tanúk bizonyítjuk, hogy az általunk személyesen ismert Szálasi Ferenc végrendelkező budapesti lakos együttes jelenlétünkben kijelentette, hogy ez az okirat az ő végrendeletét tartalmazza és azt előttünk sajátkezűen aláírta.

Kelt Budapesten, 1946. évi március hó 1. napján.

Délelőtt ügyvédi beszélgetés dr. Zboray-val. Átadtam a végrendeletet. Ceruzával írtam, mert tintám-tollam nincs. Valószínűen át kell írnom tintával. Megkértem az ügyvédet, hogy édesasszonyommal, feleségemmel beszélhessek és elbúcsúzzak tőle. Ígéretet tett, hogy mindent el fog követni, hogy ez megtörténhessék. Kértem, hogy Péterffy Gedeon, a rk. pap is eljöhessen hozzám, hogy előkészítsen nagy és nem dicstelen utamra. Megígérte. Felolvasta azt a kegyelmi kérvényt, melyet nevemben beadott. Igen jó összeállítású. Egyetértettem vele. Megmagyarázta, hogy mit jelent a tanácselnök bejelentése, hogy a nemzetközi szerződésre való tekintettel felfüggeszti az ítélet végrehajtását. A háborús főbűnösöket Magyarországnak a nürnbergi törvényszék azzal a feltétellel adta ki, hogy az ítélet addig nem hajtható végre, míg a nürnbergi legfelsőbb nemzetközi bíróság beleegyezését nem adja. Ezt várják most. Eddig nem érkezett döntés annak dacára, hogy már napokkal előbb erre nézve kérdést intéztek hozzájuk.

Idő borús, reggel kissé havazott, nagyon keveset és csak éppen hogy szitált. Hűvös.

III. 5. Amit velem művelnek március 1. óta, tehát ítélethirdetés óta, már tényleg vicclapba való. De elkeserítik utolsó napjaimat is. Kezdődött, hogy a villanyt zárkámban egész éjszaka égették. Nehogy öngyilkos legyek. De a zárka ajtaját rámzárták teljesen. Sőt: külön két fegyveres őr, egy foglár és egy polgári ruhás, mindkettő géppisztollyal, vigyáz reám. Azonkívül a zárka ajtajára felszereltek külön bilincslakatokat. A seprőt a zárkaajtó ablakán adják be. Egyszóval: szánalmas, nevettető és bosszantó, mit művelnek körülöttem. Meg is jegyeztem: furcsának találom, hogy még mindig félnek tőlem annak dacára, hogy hülyének, csirkefogónak, gazembernek, hazaárulónak, bolondnak szidtak a nagy nyilvánosság előtt. Valami baj lehet odakünn, hogy ennyire „biztos fogságban" akarnak tudni. Minél jobban lakatolnak el, annál inkább fog győzni a Hungarizmus. És ha majd az anyaföld lakatját teszik reám és a szégyenfára húznak, fogok Hungarizmusommal igazán győzni.

Velem szemben a Markó utcai fogház népbírósági épületének egyik emeletéről belátni zárkámba. Ezt felfedezték, azóta sűrűn látogatott az az ablak. Engem meg azzal gyanusítanak – a változatosság kedvéért, hogy beszélgetek ezekkel a kíváncsiskodókkal. Mennyi félelem, beteges gyanakvás és még betegebb gyanúsítgatás van ebben a rendszerben. Megmondtam nekik, állítsanak őröket oda, hiszen van elég őrzésre alkalmas személyük, amint látom, és nem kell gyanakodniok. Ez az egyszerű megoldás sehogy nem megy a fejükbe. Az egyik azt mondta, egy polgári ruhás, hogy nekem kell őket figyelmeztetnem, ha valami rendellenességet tapasztalok. Csak nagy önuralmamnak és önfegyelmemnek volt köszönhető, hogy szeme közé nem nevettem. Hihetetlen. És felháborító.

Délelőtt Alföldi alez. felkeresett zárkámban. Megkérdezett, nem tudnék-e felvilágosítást adni arról a Rajniss által szerkesztett jegyzékről, mely a Németországba mentett képanyagról készült. Érdemleges választ adni nem tudtam. Kért, hogy szükség van-e egyáltalában a végrendeletre, ha igen, kérne, nem módosítanám-e egyes részeiben. Feleletem: fenntartom. Eredeti szövegén nem változtatok, annyira személyes joga mindenkinek, hogy végrendeletébe úgy és azt írja, amit akar. Ennélfogva nem tudok rendelkezésére állani ebben a kérdésben, kérését nem tudom teljesíteni.

A népügyészségtől voltak nálam ketten. Kihallgattak a Németországba menekített képanyag hollétéről. Ugyanazt mondtam, amit előbb már Alföldi alez-nek is mondottam. Jegyzőkönyvbe vették és aláírtam. Nem tudom, mit kereskednek még rajtunk, amikor a legegyszerűbb, ha az amerikaiakhoz fordulnak. Náluk van, ide fogják adni, ha akarják. Ha nem, úgy baj van a két ország között.

III. 6. Délelőtt dr. Latkóczy keresett fel. Előadta, hogy a végrendeletet nem adják ki politikai tartalma miatt. Én készítsek egy másikat, mely csak vagyonjogi végrendelkezést tartalmaz. Kijelentettem: nem vagyok hajlandó más végrendelet megírására. Legszemélyesebb jogom legdurvább megsértését láttam ebben, mert egy végrendeletben azt írhatom, amit akarok, ebben engem senki nem korlátozhat. Úgy látszik, hogy betegesen félnek tőlem és egyáltalában nem érzik biztonságosnak azt a széket, amin ülnek és amit saját maguk csináltak. Ez az ítélet úgyis politikai gyilkosság marad, bármiképpen is szeretnék a jogosság és törvényesség látszatába öltöztetni egy egészen minősíthetetlen főtárgyalási eljárással és bírói ítélettel. A magyar nemzet ezt mindig gyilkosságnak fogja bélyegezni és a vért ezekről senki és soha nem fogja lemosni tudni. Nem írok tehát új végrendeletet, ellenben arra kérem őt, hogy Zboray-val együtt halálom után, helyesebben legyilkolásom után, pereljék be a hatóságot, mely a kiadatását a végrendeletemnek megtagadja, a feleségem nevében, aki általános örökösöm és egyedül csak ő. Az ügyvéd erre nézve ígéretet tett. Őt is megkértem, hogy feleségemmel ne csak utolsó pillanatban, hanem még halálom előtt több időn át beszélhessek, azonkívül papot is kértem. Esetemet rendkívülinek minősítette, nem tudja, mit lehet csinálni, de megteszi a szükséges lépéseket. Tájékozásul (sic!) közölte, hogy kegyelmi kérvényemben is már döntöttek, hogy mit, nem lehet tudni, mert titkos. A nürnbergi nemzetközi bíróság döntése azonban még nem érkezett le. A városban össze-vissza beszélnek, ki milyen kegyelmet kapott és ki nem kapta meg, erre azonban nem lehet adni semmit, mert csak találgatások. Megígérte, ha lehet, még egyszer eljön Zborayval együtt. Egyetértettem.

Egészen hallatlan, felháborító, ahogyan velem szemben viselkednek. Merészelik végrendeletemet visszautasítani. Ez az igazi demokrata jogrend. Heteken át a legmocskosabb jelzőkkel illettek egy főtárgyalás keretében, amely örök szégyene marad a magyar történelemnek. És mégis, félnek tőlem, reszketnek. Úgy látszik, mégsem érték el céljukat. A fegyver visszafelé sült. Senki sem adhat mást, mint ami lényege. A mocsok csak mocskot, a piszok csak piszkot, az aljasság csak aljasságot tud magából adni. Majd még sírhantomat is körülállják fegyveres őrséggel, hogy senki virágot ne tehessen rá. És ezért fogok én és a Hungarizmus győzni, mert csak a mi hatalmas igazságunktól lehet ennyire remegni és félni. Számomra teljesen elegendő Isten kegyelme, amit határozottan érzek is. Tudom, hogy velem van és nem fog elhagyni utolsó óráimban sem, utolsó lépéseimnél sem, melyeket földi életemben fogok tenni és amelyek az első, kezdő lépések az öröklétbe és vallom, és tudom és hiszem: a halhatatlanságba.

Idő enyhe, felhős, napsütés, száraz.

III. 7. Ítélethirdetés óta hiába kérek könyvet olvasásra, ígérik, de nem adják. Nem értem, hogy ez megint mi akar lenni. Egész furcsa lelkificamú ember rendelkezhet így a háttérből. Nem tudom elhinni, hogy ez is „szabály" lenne. Furcsa állatkái vannak a Teremtőnek. De ezek is hasznosak, mint minden rossz. A rossz soha nem cél, akárhogyan is szeretne azzá lenni, hanem eszköz a jó meglátására, elfogadására.

Ma újra kértem könyvet, akármilyent a fogház könyvtárából. Megígérték. Kíváncsi vagyok, milyen gyorsan fogják ártatlan kérésemet teljesíteni.

Délután az egyik őr kérdezi tőlem, hogy én írtam-e a kegyelmi kérvényt. Mondom: nem, hanem az ügyvéd, talán nekem kellett volna? Csak mosolygott és bizonytalanul nézett. Valószínűnek tartom, hogy Zboray, aki nélkülem állította össze a kérvényt mint ügyvéd védence érdekében és nem nevében, olyan kifejezéseket használhatott, amelyeket most ki lehet forgatni és engem mint meghunyászkodott, remegő, életéért esedező, minden elvet feladó bűntettest lehetne beállítani. Ilyenre is el lehetek készülve. Kitelik ezektől az emberektől minden. Dehát: engem nagyon jól ismernek, tudják, hogy miből és hogyan vagyok faragva. Ezt is el fogom bírni. Csak a jó Zboray ne vegye túlságosan szívére. Valószínűen beugrasztották. Nem akartam neki szólni, hogy ezzel a kegyelmi kérvénnyel igen csúnyán helyben lehet engem hagyni. Láttam, hogy mindent beléadott, hogy nekem jót tegyen. Máskülönben sem volt már lehetőségem, hogy én adjak be egy kérvényt, mert Zboray hétfőn délelőtt volt nálam, tehát amikor a beadás határideje már lejárt. Viszont ítélethírdetés után hétfőig nem volt nálam, pedig nagyon vártam. Ő úgy gondolta a legjobbnak, ha nem én adom be, hanem ő írja meg és adja is be, ő is írta alá. Ha még találkozom vele, megkérdem, milyen visszhangja lett kérvényének a sajtóban.

Idő felhős, borongós, napsütéses is, száraz. Nagyböjtben vagyunk. Várom a böjti szeleket.

III. 8. Elfelejtettem feljegyezni, hogy február 26-án a főtárgyalási szünetben magához kéretett dr. Frank, a zsidó népügyész és lényegében a következőket mondotta: Mindenki elhagyott engem, tapasztalhatom, hogy még a legközvetlenebb munkatársaim is elhagynak és megtagadnak, ahogyan az utolsó szó jogán elmondott kijelentéseikből tisztán kivehető. Ezért meg kellene gondolnom, hogy nem kellene-e nekem is belátásra kerülnöm. Lényegében azt akarta, hogy egyrészt tagadjam meg a Hungarizmust, másként jelentsem ki, hogy 1944. október 15 – 16-át én egyedül csináltam, én egyedül vállalom és viselem érte a felelősséget, a nemzetnek mindehhez semmi köze nem volt, nem akart már tovább harcolni, én tehát nem a nemzet akaratából kezdeményeztem és cselekedtem. Kijelentettem: nem látom, hogy engem, vagy a Hungarizmust megtagadták volna. És ha csak egyetlen hívem lenne, akkor is meg kell vallanom, és ha senki se hinne benne, megmaradnék mellette, mert igazság marad, amit benne és általa mondok, akár hisznek nekem, akár nem. Fenntartottam azt az állításomat, hogy igen, a nemzet akaratából vettem át a hatalmat, erre büszke vagyok, ez az igazság. Senki kedvéért én mást nem fogok mondani. Frank úr azzal búcsúzott, hogy gondoljam meg a dolgot, ítélethirdetésig van még pár nap idő és ha van a beszélgetés alapján mégis valami elvi kijelentenivalóm, azt juttassam el írásban vagy neki, vagy a népbíróság tanácselnökének. Ezzel elment. Én nem juttattam el neki semmit. Megingathatatlan a meggyőződésem, hogy helyesen cselekedtem, a nemzet helyesen cselekedett, midőn szentesítette akaratával kezdeményezésemet. Ezt az eseményt pótlom, mert fontosnak tartom megörökítését.

Idő enyhe, száraz napsütéses. Ha szemközti emeletről nem néznének állandóan be a tárgyalásokat kíváncsiságból, kilencven százalékban zsidó látogatók, ablakomat állandóan nyitva tartanám. Így legtöbbnyire csak 16 h-tól tartom nyitva, mert olyan szép és enyhe az idő. Régen volt már ilyen szép télutó. Az egész tél eddig nagyon száraz volt, legalábbis Budapesten. Ebben a hónapban gondolom kellene egy jó, kiadós esőperiódus. A szántásra és vetésre gondolom gyönyörű az idő. Adja Isten, hogy minden parasztunk el tudja látni földjét úgy, hogy Isten áldása az ország minden lakosa számára megterem és elegendő lesz. Igen nehéz lesz az 1946–47-es tél, ha a terméseredmény ki nem elégítő lesz és ha a megszálló csapatok újra mindent felvásárolnak szükségleteik kielégítésére.

Hallom, hogy Budinszky és Rajniss kegyelmi kérvényét elutasították és a halálos ítéletet rajtuk végre fogják hajtani. Isten segítse őket utolsó óráikban. A Nemzetért halnak meg. Vértanúk.

Az események már régen túlhaladták a háborús bűnösség egész kérdését. Már elavult, időszerűtlenné lett. Valami egészen új helyzet alakult már ki, úgy hogy a háborús bűnösség kérdése már csak mint véres fintor van még jelen és csak Dél-Keleteurópában. Nem is csoda. Mert ez a területrész került a világesemények központjába. Így a háborús bűnösség kérdését ebben a területben már az új helyzettől megkívánt eszközként kezelik a magas politikában. Akire szükség nincs, kivégzik a háborús bűnösség alapján. Akire talán még szükségük lehet, hagyják élni, amíg szükség van rá és utána a háborús bűnösség kényelmes eszközének segítségével elteszik láb alól. Hát ilyen ez a 20. század igazi „mítosza". Rosenberg elbújhat ezek mellett.

Az új világok küszöbe mindig a legvéresebb. És mindig úgy volt a történelemben: a gyávák öltek, a hősök véreztek. Hiszen csak hős vérből születhetik az új világ dicsősége, nagysága és boldogsága.

Ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes – ilyen alapon bírósági tárgyalást vezetni, csak azért, hogy az igazságra is rá lehessen húzni a vizes lepedőt: még népbírósági tárgyalásokon is égbekiáltó bűn. A népbíróság ügyemben nem ítéletet hozott, nem is akarta, hanem egyszerűen gyilkolt, amit akart. Kétezer évvel ezelőtt lehetett hasonló tárgyalása az Igazságnak a zsidó főpapok és vének előtt. A bírói hatalommal való visszaélés legsúlyosabb alakját jankóniának kell majd elnevezni. A bosszú Istennél, van, így jó kezekben van.

III. 9. Budinszky László dr.-t, volt igazságügyminiszter urat ma reggel felakasztották. Bárdossy, Imrédy, Pálffy után a negyedik vértanú. Álljon meg Isten előtt. Sokan jelöljük az utat testeinkkel, hogy Nemzetünk a Célba érhessen. Be is fog érni és mi ezzel fogunk megszentelődni.

A tífuszzárlat véget ért. Holnap már újra beszélő is lesz. Istentisztelet is a kedves hangú és tartalmasan beszélő, ismeretlen pappal.

Idő napsütéses, enyhe, kora tavaszi.

III. 10. Hosszú szünet után ma újra Istentisztelet. Nagyon jól esett. Nem a megszokott hang prédikált, hanem új, de ugyancsak tartalmasan. Ma beszélő is van és csomagbeadás is. Nekem egyikből sem jut. Se lelki, se testi táplálék. De ennek dacára egyikben sem érzek hiányt, nem szenvedek bennük hiányt ennek dacára. Csak még egyszer beszélhetnék Édesasszonyommal, Édesanyámmal és szeretteimmel, de egy paraszttal, egy munkással, egy értelmiségivel, egy nővel, egy gyerekkel, egy ifjúval, egy katonával is.

Minden nap elolvasom Szent János evangéliumának 17. fejezetét: Krisztus főpapi imádságát önmagáért, tanítványaiért és minden hívéért. Mind a négy evangélium ebben az imádságban csúcsosodik, leggyönyörűbb része az egész Újszövetségnek. Már a Csillagban [ti. a szegedi Csillag-börtönben – K. L.] megállapítottam ezt a tényt, azóta folyton bennem van. Tökéletes ima. Maga az Ima. Fenséges. Ennél fenségesebb már csak a Miatyánk.

Idő derült, száraz, enyhe, nagyon szép napsütés.

Szálasi, Vajna, Beregfy és Gera halálos ítéletének megerősítése

1946. március 11-én a Budapesti Népbíróságon dr. Jankó Péter kihirdette a következő végzést:

„A népbíróság Szálasi Ferenc, Vajna Gábor, Beregfy Károly és dr. Gera József vádlottakat kegyelemre méltónak nem találta és ehhez képest az Nb. X. 239/1946. számú jogerős ítéleteket végrehajthatónak nyilvánítja az említett vádlottakkal szemben. Tanácsvezető bíró közli az elítéltekkel, hogy az ítéletet a következő napon, 1946. év március hó 12. napján végre fogják hajtani."

III. 11. Fehérneműt adtam mosatásra, ezt Omelka tv. [testvér – K. L.] vállalta az oszt.vezető engedelmével. Kiküldtem: 1-1 db zöld inget, rövid alsó nadrágot, hálóinget, törülközőt, térdkendőt, nátha zsebkendőt, 2 drb zsebkendőt, 1-1 pár gyapjúkapcát, fekete rövid férfi harisnya, szürke hosszú férfi harisnya.

Kerekes dr. főorvos a fogházból papirost adott be jó pár napja, hogy gondolataimat jegyezzem. Azóta már egynéhányszor benézett, hogy lejegyeztem-e már valamit. De eddig mindig tagadó választ kapott. Nem is fogok valószínűen semmit rávezetni.

Délután nyilatkozatot kértek tőlem éspedig: az angolszászok felé beállított marxista újságírók, akik fényképfelvételt is csináltak rólam és pár emléksort is kértek, azután a „Világosság" délutáni szocdem napilap egyik munkatársa.Ez megkérdezett, miért kértem kegyelmet. Válaszom: egyrészt ügyvéddel való megbeszélés alapján, mert nem akartam, másrészt, hogy ez a rendszer önmagáról ítéletet mondhassom. Hungarizmusomhoz nem engedtem hozzányúlni. A „Világosság" munkatársa búcsúzóul megkérdezett, majdnem felkiáltva, hogy ugyanígy csinálná, ha csoda révén kiszabadulna, mint eddig tette?! Válaszom: Nem éppen ugyanúgy, mert utóvégre nagyon is tanultam az elmúltakból.

Idő enyhe, felhős, de napsütéses is.

– A következő részt Szálasi új, frissen hegyezett ceruzával írta. –

Este zárkámba jött – már zárás után – Péter Gábor vőrgy, a politikai rendészeti osztály vezetője Alföldi Alez kíséretében és még páran. Érdeklődött hogylétem után, milyen elintézést várok kegyelmi kérvényemre. Válaszom: neki kell a legjobban tudnia, mi ezekben a kérdésekben a felfogásom, mire helyeselt. Kérdezte, tudom-e már, hogy itt van Feketehalmy-Czeydner vezds is, kiadták. Tagadó válaszomra még közölte, hogy Kovarcz Emil is jönni fog rövidesen. Tudomásul vettem megjegyzés nélkül. Péter Gábor láthatóan nagyon örül annak, hogy a két említett urat kiadták és felelősségre vonhatják őket itt. Körülbelül negyedórás tartózkodás után elmentek. Megmondtam még a véleményemet a népbírósági tárgyalás menetéről. Megjegyezte, hogy csak kétszer vett részt rajta. Célját nem látom a látogatásának, légfeljebb, hogy itt a közelben lehetett dolga és ezért kíváncsiságból meglátogatott. Más magyarázatot adni nem tudok. Kovarcz és Feketehalmy-Czeydner kiadatásának egészen biztosan politikai háttere van, mert eddig is megtehették volna, ha akarták volna. Ha a nemzetközi politika megköveteli, ki fogják adni Horthy Miklóst, Keresztes-Fischer Ferencet és Schweinitzer-Sombort is és a többit mind és azok is a vádlottak padjára fognak kerülni, akik eddig mint tanúk jelentek meg főtárgyalásunkon. Meg kell újra állapítanom: minden jó, ahogyan van. Isten útjai kifürkészhetetlenek, de mindig jók.

III. 12. Délelőtt Alföldi alez kérte, hogy adjam írásban, amit arról a levélről tudok, amit Feketehalmy-Czeydner kapott Horthy Miklóstól és amiről említést tettem tegnap Péter Gábor vőrgynak. Kérését nem teljesítettem, indokoltam, hogy csak közvetve tudok róla, így írást adni nem akarok. Máskülönben Czeydnernél van, mire kijelentette, hogy lehet az is, hogy az amerikaiak birtokában van. Megmondtam Alföldinek, hogy jótudomásom szerint abban a levélben megdicsérte Horthy Miklós Czeydnert, hogy a rendet kíméletlenül és erős kézzel helyreállította a Délvidéken. Meggyőződésem, hogy Horthy Miklós tudott arról, hogy hogyan történt a rendcsinálás. Máskülönben is Grassy József főtárgyalása alkalmával erre nézve tett tanúvallomásomat fenntartom.

A főorvos a fogházból, dr. Kerekes, megkért, írjak bármit az adott papirosra, adjam ki neki aláírva. Megtettem. Szt. János evangéliumának 17. fejezetéből az 1. és a 4. vers sorainak kezdőrészét írtam le, írtam alá és adtam oda neki.[37.]

Kivégzés I.

- Gera Józsefet az állami ítéletvégrehajtó 1946. március 12-én 15 h-kor;
- Bereghy Károlyt 15 h 6'-kor;
- Vajna Gábort 15 h 12'-kor;
- Szálasi Ferencet 15 h 24'-kor akasztotta fel. A halál beálltát 10-15 perccel később az orvosok hivatalosan is megállapították.

A NOT kegyelmi tanácskozása 1946. március 13.

Kegyelmi tanácskozási jegyzőkönyv

Felvétetett 1946. évi március hó 13. napján Szálasi Ferenc és társai kegyelmi ügyében a Népbíróságok Országos Tanácsánál.

Jelen vannak:
Dr. Bojta Ernő Béla tanácsvezető, a Szoc.dem. Párt részéről,
Dr. Szabó Mihály a Nemzeti Parasztpárt részéről,
Dr. Pogány Béla a Polgári Demokrata Párt részéről,
Dr. Sömjén Pál a Kommunista Párt részéről,
Dr. Berend György a Független Kisgazda Párt részéről,
Dr. Sárközi Andor tanácsjegyző

Dr. Bojta Ernő Béla tanácsvezető ismerteti az ügyet éspedig a főtárgyalási jegyzőkönyvet, vádiratot, az első bírói ítéletet, a benyújtott kegyelmi kérvények tartalmát. Az ismertetés után a következő véleményt terjeszti elő:

Egyik elítéltet sem tartom kegyelemre méltónak. E javaslatomat általános szempontból a következőkben világítom meg.

Magyarország 1944. év nyarán még megmenthető lett volna. A vádlottak tevékenysége akadályozta meg a háborúból való kilépést, ami végeredményben az ország jelentős részének elpusztulásához vezetett. Sokkal kisebb bűnösök elszenvedték a halálbüntetést, például Budinszky László, akinek előkészítő szerepe sokkal kisebb volt. A cselekmények tárgyi súlya olyan óriási és semmiféle utólagos körülmény a megtorlást el nem enyésztheti. A kegyelemre való ajánlás merénylet volna nemcsak a magyar nép, hanem a nemzetközi érdekekkel szemben is, mert nemcsak magyar szempontból háborús bűnösök a vádlottak, hanem a világ szemszögéből és a nemzetközi közvélemény mérhetetlen kárát jelentené, ha a puccs előkészítői és végrehajtói kegyelmet kapnának. Ha ez megtörténnék az egész népbíráskodási eljárást meg kellene szüntetni, mert a szellemi főbűnösök megfelelő megtorlása nélkül az egész népbíráskodás komolytalanná válna. Imrédy és Bárdossy véleményem szerint sokkal kisebb bűnösök, mint a vádlottak, mert ők még hivatkozhattak geografiai helyzetre és nemzetközi összefüggésekre, de a vádlottak nem, és utóbbiak magatartásának közvetlen következményei voltak a legsúlyosabbak. Ezért egy indokolatlan méltánylás a jogtalanság érzetét keltené, és ezért fogalmilag kizártnak tartom, hogy bármelyik elítélt kegyelemre méltassék.

Egyéni vonatkozásban Szőllősi a nyilas miniszterelnök-helyettes volt, így felelőssége kollektív. Főtárgyalási magatartása nem őszinte, mert még 1945. év elején is vezette a nyilas kormányzatot, holott akkor már fel kellett ismernie a történteket. Különben is az utólagos magatartás közömbös, mert eddig minden esetben, amikor keretlegényeket, vagy kis bűnösöket ítéltünk súlyosan, a cselekmény elkövetése utáni mozzanatokat kikapcsoltuk, éppen ezért a főbűnösök ügyében sem lehet ítélkezésünk alapelveit megtagadnunk. Kemény Gábor valóságos kém volt. Jelentéseket küldött a németeknek a magyar kormány kiugrási terveiről, ezen cselekménye alapján is végre kell hajtani rajta a büntetést, Csia Sándor fémjelezte a nyilas mozgalmat, személyisége döntő jellegű a párt szempontjából és így hatása is jelentős. Különben is nem az ugyanazon bűnperben szereplőkkel összefüggésben kell megítélnünk az egyes cselekmények súlyát, hanem más ügyekkel kapcsolatban is, és ezen az alapon Csia Sándor tárgyi felelőssége túl súlyos.

Dr. Szabó Mihály: Szőllősi Jenő és Kemény Gábor esetében csatlakozik az előadó javaslatához. Csia Sándort illetően nem látja szerepét olyan súlyosnak, hogy kegyelmet ne lehetne vele szemben alkalmazni, ezért kegyelemre ajánlja.

Dr. Pogány Béla: Csatlakozik az előadó javaslatához, azzal a változással, amit dr. Szabó Mihály bíró terjesztett elő.

Dr. Sömjén Pál: Az előadó javaslatához csatlakozik.

Dr. Berend György: Az előadó javaslatához csatlakozik azzal, hogy Szőllősi Jenő ítéletének végrehajtását golyó által ajánlja foganatosítani. Csia Sándornál súlyosítónak veszi azt, hogy megkínoztatásnál személyesen is jelen volt.

Ezután tanácsvezető megállapítja, hogy a Népbíróságok Országos Tanácsa a Bp. 499. § 1. bek. körében eszközölt eljárás során Szőllősi Jenőt és báró Kemény Gábort egyhangúlag kegyelemre nem méltónak, – Csia Sándort pedig szótöbbséggel kegyelemre nem méltónak találta.

Az iratokat a Magyar Igazságügyminiszter Úrhoz további eljárás végett áttenni rendeli.

K. m. f.

Dr. Ries István igazságügyminiszter előterjesztése Tildy Zoltán köztársasági elnökhöz, 1946. március 14.

Dr. Ries István igazságügyminiszter 1946. március 14-én terjesztette Tildy Zoltán köztársasági elnök elé Szőllősi Jenő, Csia Sándor és Kemény Gábor kegyelmi kérvényét. A 32 oldalas irat első része megismétli a vádirat lényegét, illetve a NOT ítélet-indoklását. Befejező része így hangzik:

„Elítéltek és védőik a jogerős ítélettel szemben kegyelemért folyamodtak. A népügyész egyik elítéltet sem ajánlotta kegyelemre, mert aki vezető szerepben előkészítette és résztvett a nyilas lázadásban, véleménye szerint a kegyelemre nem méltó akkor sem, ha elítéltek alanyi bűnössége egyébként különböző. A megbánás a bizonyítékok nyomasztó súlya alatt későn jött, figyelembe nem vehető.

A politikai vádló Szőllősi Jenő és Kemény Gábor elítéltet kegyelemre ajánlotta, mert töredelmes megbánást tanúsítottak és egy kegyelmi tény kellő megvilágításba helyezné azt a körülményt, hogy vezérüket megtagadva bűnös cselekedetnek minősítik azt, amit Szálasi tett, ami álláspontja szerint a nyilas propaganda leszerelésére és Szálasi vezéri nimbuszának letörésére alkalmas.

A népbíróság Szőllősi Jenőt és Kemény Gábort egyhangúlag kegyelemre ajánlotta, azt Szőllősi Jenő már első vallomásában kijelentette, hogy ha tudta volna, hogy a németektől Szálasi Ferenc a hatalom megszerzéséhez segítséget kért, ő a pártból is kilépett volna, Kemény Gábor pedig beismerte, hogy tudatában volt annak, hogy a nép többsége nem áll mellettük, de arra számítottak, hogy ha hatalomra kerülnek, mögéjük fog állani.

Kemény Gábor szerepéért a nemzetet megkövette. Belátta, hogy a katasztrófának kártevője volt, Szőllősi Jenő hangoztatta, hogy a magyar nép nem felelős a háborúért, hanem ő és társai és lelkére kötötte négy fiának, tegyék jóvá apjuk bűneit. Mindezeket a népbíróság töredelmes megbánásnak minősíti, ami a fasizmus által félrevezetett tömegek meggyőzésére és nevelésére alkalmas és ezért kegyelem esetén az eddig félrevezetett fasiszta tömegeknek útmutatásul szolgálhat.

Dr. Csia Sándort öt szóval egy ellenében a népbíróság kegyelemre ajánlotta, mert megbánás nála észlelhető nem volt, azonban cselekményének tárgyi súlya, miután a tényleg nem funkcionáló kormányzó tanácsnak volt a tagja, bár mint ilyen vezető pártember, a nyilas uralom alatt elkövetett törvénytelen kivégzésekért és megkínzásokért felelőssé tehető, azonban cselekményének tárgyi súlya kisebb.

Az elítéltekkel egyidejűen felelősségre vont Szálasi Ferenc, Vajna Gábor, Beregfy Károly, Gera József dr. elítélteket a népbíróság egyhangúlag kegyelemre méltóaknak nem találta és velük szemben a halálos ítéletet kötél által végrehajtotta.

A Népbíróságok Országos Tanácsa kegyelmi véleményében Szőllősi Jenő és báró Kemény Gábor elítélteket egyhangúan kegyelemre méltónak nem ajánlotta, mert nevezettek tevékenysége akadályozta meg az országnak a háborúból való kilépését, vezetett az ország jelentős részének az elpusztulásához, náluknál sokkal kisebb bűnösök elszenvedték a halálbüntetést és kegyelemre ajánlásuk a nemzetközi közvélemény szempontjából is káros lenne, a népbíráskodást komolytalanná tenné. Egyénileg Szőllősi utólagos megbánása közömbös, mert már cselekménye elkövetésekor fel kellett ismernie tettének bűnös voltát. Kemény Gábor pedig valóságos kém volt.

Egy tanácstag a véleménynek magáévá tétele mellett Szőllősi Jenő ítéletének golyó általi foganatosítását ajánlotta.

Dr. Csia Sándort illetően a NOT tanácsa három szavazattal, kettő ellenében a kifejtettek alapján kegyelemre méltónak nem javasolta, mert mint régi nyilas vezérférfi fémjelezte a nyilas mozgalmat, személyisége a párt szempontjából döntő hatású volt és mint ilyen cselekményének tárgyi súlya túl súlyos. Két tanácstag magáévá tette az elsőfokú bíróságnak Csia Sándor elítélt kegyelmi kérvényére vonatkozó érvelését és nevezettet kegyelemre ajánlotta.

Szőllősi Jenő védője kegyelmi kérvénye indokaiban arra hivatkozik, hogy mikor cselekményét védence elkövette, azok bűncselekmények nem voltak, a Nemzeti Szövetség nem irányult a fegyverszünet megakadályozására; Szálasi Ferenc Szőllősi Jenőt megtévesztette szándékai felől; Szőllősi az atrocitásokban részt nem vett, azokat megakadályozni iparkodott, így az ő intézkedésére engedtek el a Tattersaalban összegyűjtött 8000 embert. Hivatkozott végül védence töredelmes megbánására, hogy mély fájdalommal követte meg nemzetét.

Dr. Csia Sándor elítélt védője arra hivatkozott, hogy az elmúlt világháborúban hadifogoly volt, nagy nehézségek után tudott csak elhelyezkedni, nős, egy 14 éves leánya van. Pártműködésével kis emberek életét kívánta előmozdítani, zsidóellenes magatartást nem tanúsított, hatalomra nem törekedett, mint a kormányzótanács tagja tevékenységet ki nem fejtett, így cselekményének tárgyi súlya kisebb, mint társaié, végül hivatkozik arra, hogy tettét mélyen megbánta és nemzetét megkövette.

Dr. báró Kemény Gábor védője kegyelmi kérvénye indokául felhozza, hogy tapasztalatlanul, fiatal korban került a félretett diktatórikus rendszer fascináló hatása alá, téves elgondolásával azt képzelte, hogy működésével népét szolgálja. Mint külügyminiszter mindent megtett az atrocitások megszüntetésére, a semleges hatalmak kívánságára területenkívüliség jogával ruházott fel 41 házat, ami arra vezetett, hogy 40–50 000 ember életét megmentette, ezt emberi szempontokból, hozzátartozói személyi biztonságát veszélyeztetve tette. Hivatkozott arra, tettét őszintén megbánta, meggyötört és letiport nemzetét nyílt tárgyaláson megkövette azért, hogy egy káros politikai rendszert szolgált.

Csia Sándor, Kemény Gábor és Szőllősi Jenő elítéltek tagjai voltak a nyilas kormányzatnak, amely Magyarország döntő órájában, a háború utolsó menetében, idegen szuronyok segítségével, a hatalmat lázadás útján magához ragadta; az országot, annak lakosságát, minden értékét a németeknek kiszolgáltatta. Az ország minden megmaradt erejét a háború fokozott folytatása érdekében latbavetette, midőn kétségtelen volt már Németország veresége.

Az említett csoport erőszakos uralomra jutása után végképp megrendült az országban a személy- és vagyonbiztonság, az állampolgárok szabadsága, élete, vagyona egyaránt a hatalom birtokosai önkényének volt kiszolgáltatva.

Számtalan bűncselekmény sötétíti el történelmünk e korszakára eső lapját. Mindezekért az erkölcsi és büntetőjogi felelősség teljes egészében a nyilas kormányzatot terheli, amelynek tagjai az adott körülmények között az ország ügyeinek intézésére vállalkoztak, a jogellenességeket és törvénytelenségeket részben elnézték, részben maguk elősegítették, sőt véghezvitték.

A számos halálos áldozaton kívül egy ország jólétének összeomlása, gazdasági végszüksége, kultúrájának alapjaiban való megrendülése voltak tevékenységük végzetes gyümölcsei. Mindezekért személyileg is felelősek azok, akik támogatták vállvetve Szálasi Ferenc törvénytelen uralomra jutását, uralmon maradását, alkotmány- és jogellenes ténykedéseit.

Csia Sándor elítélt, Szálasi Ferenc szűkebb környezetéhez tartozott, és hosszú éveken keresztül minden megmozdulásában támogatta Szálasi törekvéseit. Mint a nyilas kormányzótanácsnak tagja cselekményének tárgyi súlya abban jelentkezik, hogy magának egy ilyen szervnek a felállítása Szálasi Ferenc törvénytelen uralmának keretet, hátteret és jelentőséget biztosított.

Szőllősi Jenő elítélt, mint miniszterelnökhelyettes kezdeményező és szervező szerepet töltött be a nyilas kormány tevékenységében, Szálasi Ferenc szóvivője volt a bábparlament előtt és mint ilyen az ország romlását eredményező összes elhatározásokat nevével fémjelezte.

Kemény Gábor elítélt cselekményének tárgyi súlyát az előadottakon kívül döntően befolyásolja, hogy a lázadást megelőzően a Szálasi és a németek közti tárgyalásoknál a legtevékenyebben résztvett, a közvetlen kapcsolatot Szálasi és a német nemzetiszocializmus között tevékenységével elősegítette, tehát mintegy az ő személye volt az a gyújtózsinor, amely a nyilas lázadást felrobbantotta.

A köznek okozott mérhetetlen károk mellett nem vehető figyelembe, hogy elítéltek egyes egyéneknek kedveztek, előnyöket nyújtottak, annál kevésbé, mert ennek indítékai ki nem mutathatók, viszont az ország pusztulását előidéző tevékenységüknek döntő motívuma a minden erkölcsi gátlás nélküli hatalomra való törekvés, az elítéltekkel szemben a bűnper anyagából kétséget kizáró módon megállapítható. Elítéltek minden eszközzel törtek a hatalomra, a legkíméletlenebb erőszaktól sem riadva vissza.

A magyar néppel és az emberiséggel szemben elkövetett bűnei oly mérhetetlenül súlyosak, hogy alanyi bűnösségükkel és cselekményük tárgyi súlyával egyedül a halálbüntetés áll arányban.

A késői megbánás és annak felismerése, hogy ők és nem a nemzet bűnös a háborúban, nem jöhet figyelembe akkor, midőn a világ közvéleménye előtt az országot, amelynek fiai voltak, a vádlottak padjára ültették és okozóivá lettek, nemcsak az ország erkölcsi és anyagi pusztulásának, hanem annak is, hogy Németország utolsó szövetségeseként vált ki a háborúból, ami végzetesen előmozdította a magyar nemzet elszigetelődését.

Az előadottaknál fogva Szőllősi Jenő, dr. Csia Sándor, dr. báró Kemény Gábor elítélteket legfelső kegyelemre méltónak nem tartom, hanem magamévá téve a Népbíróságok Országos Tanácsának véleményét, azt a tiszteletteljes javaslatot terjesztem Elnök Úr elé, méltóztassék megengedni, hogy a Budapesti Népbíróság által háborús bűntett miatt halálbüntetésre ítélt Szőllősi Jenő, dr. Csia Sándor és dr. báró Kemény Gábor elítéltekkel szemben a törvény és igazságszolgáltatás akadálytalanul bekövetkezzék. (...)

Budapest, 1946. évi március hó 14. napja

Dr. Ries István
sk.

Ries igazságügyminiszter aláírásával egy oldalon a következő sorok olvashatók:

„Megengedem, hogy a Budapesti Népbíróság által háborús bűntett miatt halálbüntetésre ítélt Szőllősi Jenő, dr. Csia Sándor és dr. báró Kemény Gábor elítéltekkel szemben a törvény és az igazságszolgáltatás akadálytalanul bekövetkezzék.

Kelt Budapesten, 1946. évi március 15. napján

Tildy Zoltán sk.
Dr. Ries István sk".

Kivégzés II.

Kemény Gábort, Csia Sándort és Szőllősi Jenőt 1946. március 19-én végezték ki.

Jegyzetek

1. 1945. október 8-án a Magyar Államrendőrség Politikai Rendészeti Osztályán Szálasi szó szerint a következőket vallotta: „1941. év augusztusában a Nyilaskeresztes Párt Nagytanácsot hívott össze az Andrássy út 60-ban levő Hűség Házában. Ez a Nagytanács is a rendes havonta ismétlődő Nagytanács lett volna. Az előző havi Nagytanácsokat Keresztes-Fischer Ferenc engedélyezte, ill. tudomásul vette, ennek az augusztusinak a megtartását megtiltotta, sőt ezen túlmenőleg a rendőrséggel szétverette. Az augusztusi Nagytanács engedélyezése végett Matolcsy Mátyás nyilaskeresztes képviselőt és vele együtt még egy másik nyilas képviselőt küldöttem fel a Belügyminisztériumba. Keresztes-Fischer belügyminiszter nem tartózkodott a hivatalában és őt egyéb helyen sem sikerült elérni, ezért Matolcsy és társa sürgős kihallgatást kért az akkori miniszterelnöktől, Bárdossy Lászlótól. Bárdossy miniszterelnök kihallgatáson fogadta Matolcsyt és társát, és Matolcsy elbeszélése szerint úgy tudom, hogy nincs kifogása az ellen neki személy szerint, hogy a Nyilaskeresztes Párt az augusztusi Nagytanácsot megtartsa, de a belügyminiszternek más a nézete. Matolcsy ekkor megmagyarázta a miniszterelnöknek, hogy az augusztusi Nagytanács, amelyet a belügyminiszter a rendőrséggel szétveretett, a rendes szabványos pártélethez tartozik, mely havonta ismétlődött és az eddigi értekezletek megtartása ellen a belügyminiszternek sem volt kifogása. Ezek után Bárdossy miniszterelnök engedélyezte azt, hogy meghatározott számmal megtarthassuk a Nagytanácsot. Matolcsy ezután a beszélgetés után visszatért a Hűség Házába és az itt szolgálatot teljesítő rendőrtiszttel egyetemben felhívták a miniszterelnökséget. Hogy ott kivel beszéltek azt nem tudom, de a miniszterelnökség engedélyezte a Nagytanács megtartását.

A miniszterelnök és Matolcsy között lefolytatott beszélgetést Matolcsy Mátyástól hallottam és ennek alapján fektettem azt írásba a Hungarista Mozgalom 1941-es Naplójába.

Az én megítélésem szerint Bárdossy miniszterelnök ezen ténykedése csupán hivatalos miniszterelnöki teendő volt, mert a Nyilaskeresztes Párttal semmiféle kapcsolata nem volt.

Én Bárdossy László volt miniszterelnököt személyesen csak 1944. év decemberében ismertem meg Brennbergbányán, mert ezen ideig csak közvetett kapcsolatban állottam vele.

1942. év tavaszán Bárdossy miniszterelnökségről való lemondása után egy nyilaskeresztes párttag azzal az ajánlattal jött hozzám, hogy ő meg tudja szerezni az összeköttetést a Nyilaskeresztes Párt és Bárdossy volt miniszterelnök között és jó lenne, ha a párt, ill. én felvenném Bárdossyval a kapcsolatokat, hogy ezáltal én a Kormányzóhoz közelálló körökhöz is személyes kapcsolatokat szerezzek. Én erre hajlandónak is mutatkoztam, mire ez az ajánlattevő nyilaskeresztes párttag felkereste Bárdossy volt miniszterelnököt, akivel beszélgetés során közölte azt, hogy én, mint a Nyilaskeresztes Párt vezetője hajlandó vagyok vele politikai tárgyú beszélgetést kezdeni, ill. kapcsolatokat felvenni. Én mint ettől a nyilaskeresztes párttagtól, akinek nevére nem emlékszem, úgy értesültem, hogy Bárdossy olyan irányú kijelentést tett, hogy szívesen felvenné velem a politikai kapcsolatokat, azonban ebben a pillanatban, amikor még ő időbelileg is egészen közel áll a lemondáshoz és a belpolitika homlokterében áll, nem áll módjában ezt megtenni, de a későbbiekben, ha a személye körüli politikai érdeklődés csökken, még lesz mód velem kapcsolatokat felvenni.

Én Bárdossy Lászlót a miniszterelnöksége utáni beszédeiből és egyéb körülményekből mint a Háromhatalmi Szerződés és az akkor fennálló nemzetközi szerződések szempontjából eljáró politikusnak és államférfinek ismertem.

1943. év szeptember havában a Hungarista Mozgalom Naplójában azt a kitételt, hogy ha az angolok győzelme válna kétségtelenné, miniszterelnök Baranyai Lipót, külügyminiszter Bethlen István lesz, ha a németek győzelme válna kétségtelenné, úgy a miniszterelnök Imrédy Béla, külügyminiszter Bárdossy lenne, a Hungarista Mozgalom tagjainak ill. a társaságban hallott beszédeiből és hírjelentéseiből vettem.

1944. év tavaszán az időközi képviselőválasztások alkalmával a Nyilaskeresztes Párt nem állított ellenjelöltet azokban a kerületekben, ahol a kormánypárt részéről Sztójay Döme, Rátz Jenő és Bárdossy László volt jelölve. Ezt azért nem tette, mert Sztójay és Rátz személy szerint is rokonszenves volt nekem, Bárdossyn keresztül éppen pedig a Nyilaskeresztes Párt a maga részére szerette volna megnyerni a Bárdossy köré csoportosuló polgári elemeket. Bárdossy ugyanis töretlenül – politikája szerint – a polgári politika képviselője volt.

1944. év május 4-én, amikor Sztójay miniszterelnöknél voltam kihallgatásomon, fölvetettem a miniszterelnöknek, hogy olyan hírek terjengenek, hogy Bárdossy vezetésével a jobboldali pártok egy koalíciós egységbe fognak egyesülni, amit én igen szerencsésnek találtam, és azt a hozzáfűzést tettem ehhez, hogy két jobboldali párttömb alakuljon, az egyiknek a vezetője legyen akkor Bárdossy az összes jobboldali pártokkal, a másiknak a vezetője én leszek a Nyilaskeresztes Párt Hungarista Mozgalommal és e kettő fölött, mint összekötő kapocs álljon Sztójay mint miniszterelnök. Az országot érintő fontos dolgokat ezután mi hárman, Bárdossy, Sztójay és én együttesen tárgyaljuk a továbbiakban. Arra a tényre vonatkozólag, hogy Bárdossy, aki 1942-től 1944-ig látszólag a kül- és belpolitikától visszavonultan élt, miért került újra politikailag előtérbe 1944 tavaszán, előadom, hogy nézetem szerint Bárdossyt a belpolikai események tolták előtérbe, mert Bárdossy úgy a jobboldali pártok, mint a Nyilaskeresztes Párt szerint is elfogadható személy volt. Ugyancsak ez a magyarázata annak, hogy 1944. év májusától 1944. év szeptemberéig úgy a Hungarista Mozgalom, mint a németek által tervezett újabb kormányalakítási listákban Bárdossy László szerepelt, mint kinevezendő külügyminiszter.

A Nemzeti Szövetség megalakulásáról közelebbit nem tudok, mert azon a Hungarista Mozgalom részéről Szöllősi Jenő vett részt és ő képviselte a mozgalmat.

A Nemzeti Szövetség létrehozása az én elgondolásom volt, mert 1944. március 19. után arra a meggyőződésre jutottam, hogy a pártegység létrehozása sokkal nagyobb nehézségekbe ütközik, mint a pártok képviselőinek egy jobboldali társaságba való egyesítése. Módosítom ezt úgy, hogy az alapgondolat volt az enyém, amiből később a Nemzeti Szövetség kifejlődött.

1944. év októberében nemzetvezetővé való kinevezésem után a miniszterelnökségen hivatalos értesítést kaptam, hogy Bárdossy László tisztelgő látogatást kíván nálam tenni. Ez a látogatás azonban akkor nem jött létre, mert elfoglaltságom miatt őt akkor fogadni nem tudtam, később pedig a Dunántúlra költöztem a kormányommal.

1945 januárjában vagy februárjában Brennbergbányán a kabinetfőnököm jelentése szerint Bárdossy újból jelentkezett, hogy az elhalasztott tisztelgő látogatást megtegye nálam. Ekkor a látogatás meg is történt és én kb. egy, másfél órát tárgyaltam Bárdossyval társadalmi és ideológiai kérdésekről. Én személyesen Bárdossy Lászlót ezen látogatás alkalmával ismertem meg.

Egyebet előadni nem kívánok, vallomásom helyesen lett felvéve, azt minden kényszer alkalmazása nélkül tettem."

2. Az 1945. november 4-i választás idején kb. 8,5 millió lakos élt Magyarországon. 5 167 180 személyt vettek föl a választói névjegyzékbe, 4 774 653 (92,4%) szavazott, 4 730 409 érvényes voksot számoltak össze. A Független Kisgazdapárt 2 697 508 szavazatot (57,03%); a Szociáldemokrata Párt 823 314 – (17,41%); a Kommunista Párt 802 122 – (16,95%); a

Nemzeti Parasztpárt 325 284 – (6,87%); a Polgári Demokrata Párt 76 424 (1,62%); a Magyar Radikális Párt 5 762 (0,12%)-ot szerzett.

3. Szálasi „Naplója" szerint 1944-ig a következő neveken működtek szélsőjobboldali, Szálasi mozgalma „jogelődjeinek" tekinthető pártok:

1. A Nemzet Akaratának Pártja. Működött 1935. III. 1.–1937. IV. 15. Föloszlatta a Darányi-kormány, Szálasi első letartóztatása alkalmával, rövidítése: NAP. Vezető: Szálasi.

2. Magyar Nemzeti Szocialista Párt. Működött 1937. X. 24. – 1938. II. 21. Ebbe a pártba olvadt bele az Endre László vezette Magyar Fajvédő Szocialista Párt és még nyolc, szélsőjobboldali vagy nemzetiszocialista párttöredék. Föloszlatta a Darányi-kormány az egész pártvezetőség rendőri felügyelet alá való helyezése alkalmával. Rövidítése: MNSZP. Vezetőség: Szálasi, Széchenyi Lajos, ifj. Balogh István.

3. Nemzeti Szocialista Magyar Párt – Hungarista Mozgalom. Működött 1938. III. 27–1939. II. 23. Feloszlatta a Teleki Pál-kormány a választások előtt, hogy indulását lehetetlenné tegye. Rövidítése: NSZMP – HM. Vezetőség: Szálasi – Hubay – Széchenyi. 1938. VII. 6-tól Hubay.

4. Nyilaskeresztes Párt. Működött 1939. III. 15. – 1942. II. 23. Rövidítése: NYKP. Vezető: 1940. X. 7-ig Hubay, ettől Szálasi.

5. Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom. Működött 1942. II. 24. – 1944. VIII. 24. Feloszlatta Sztójay Döme-kormány. Vezető: Szálasi. 1944. VIII. 25. – 1944. X. 15-ig illegalitás.

4. Szirmai Rezső újságíróról és Gartner Pál pszichoanalitikus orvosról van szó. Szirmai könyvében (lásd: Mutató – Szirmai) a következőket írta a „Nemzetvezetőről": „Szálasin fekete télikabát, nyakán sötét sál, alatta szvetter s – ha jól látom – zöld ing. (...) Lábán csizma. Kezén szürke kötött kesztyű, amelyet egyetlen pillanatig sem vesz le. Arca fakószínű, betegesen sápadt. (...) Első beszélgetésünk négy óra hosszat tartott. A második rövidebb volt. De csaknem állandóan ő beszélt, s nevetgélt."

Gartner Pál, aki 1946-ban ragaszkodott nevének mellőzéséhez, csaknem ötoldalas szakvéleményt adott Szálasiról, ebből idézünk néhány gondolatot: „Származásilag: német, örmény, ruszin keverék. És a hungarizmus hirdetője. Származásának zavarosságát kell kompenzálnia: magyarabbnak kell lennie a magyarnál, hogy magyarnak érezhesse magát. (...) „Küldetésének" tudata már kora fiatalságában kialakult benne, noha most tagadja vagy nem emlékszik arra, hogy már gyerekkorában „nagy ember" akart lenni. (...) Az egész zsidókérdés azóta foglalkoztatja Szálasit, amióta Jézus kínhalálának újszövetségi leírására felfigyelt. A zsidók miatt feszítették meg Jézust, ez – és milyen régen és milyen soká még! – bosszút kíván. (...) Szálasi egyszerű embernek mutatja magát: például bevallotta párthíveinek, hogy mennyire félt, amikor börtönbe került; vagy egyáltalában nem hallgatja el, hogy szerette az italt. (...)

Nagy, benső viaskodás után jutott el odáig, hogy ne érezzen halálfélelmet. A félelmet úgy is le lehet győzni, hogy aki fél, elébe megy a félelemnek. Ahogy Szálasi elébe megy a halálnak és amiképpen a halál lehetőségét értékeli: ez valójában keresése a halálnak, a megdicsőülésnek. (...) Eszméi túlértékelt ideák, melyekben az Én értelmi részének kevés ellenőrző szerepe van. Logikai lóugrásait is ez magyarázza. Vélekedéseiben rendkívül határozott, anélkül, hogy a véleményalkotáshoz szükséges precíz tudással rendelkezne. Amikor pl. a pszichoanalízisről kérdezik, azt is válaszolhatná, hogy nem ismeri. De ezt nem engedheti meg magának. Nem zavarja, hogy szakemberrel ül szemben, megkockáztat egy párját ritkító sületlenséget. Halálos biztonsággal definiál, mert megszokta, hogy akikkel eszmét cserél, nála kevesebbet tudnak. Nem kétséges, hogy olvasott közgazdaságtant, történelmet, társadalomtudományt. Autodidakta a szó rossz értelmében. (...)

Egész életvezetése, túlértékelt eszméi, közösséget kereső lelkivilága (valójában: lelki egyedülléte), kifejezési bizarrsága, csökkent valóságérzéke, kóros önértékelése, „küldetésébe" vetett hite, zavaros ideológiája, skizoid pszichopátia diagnózisnak felvételét teszik jogosulttá. Tehát bűntársainak róla való vélekedésével ellentétben, a köztudatban, sőt a sajtóban is elterjedt hírekkel szemben: Szálasi nem elmebeteg, hanem skizoid pszichopata (életidegen kóros személyiség).

5. Szálasinak „Geréb" (?) néven bemutatkozó férfi azonos Kelemen István újságíróval, aki „Interjúk a rács mögött. Beszélgetések a háborús főbűnösökkel" c. alatt tette közzé könyvét. (Bp. 1946.) Szálasival készített interjúja bevezetőjében írja: „Szálasi enyhén őszül. Haja, amelyet ugyan gondosan ápol, most egy kicsit bohémesen feláll, nincs olyan precízen lesimítva, mint például akkor, amikor letette megszegett esküjét, hogy „megvédi Magyarországot". Zakója alatt zöld inget visel, nyakában ugyanazzal a zöld gyapjúsállal, amelyben megérkezett. Hogy nyilasinget visel, nem a gallérjánál, hanem a kézelőjénél látom. Inge és zakója között csíkos pizsamakabátot hord. Lábán bricsesznadrág és bilgeri. A csizma ragyog mint a tükör, Szálasi nem hanyagolja el magát, elég ideje van, hogy most maga lássa el a „személye körüli miniszteri" tárcát."

6. Az 1921. III. tc. „Az állami és társadalmi rend felforgatására vagy megsemmisítésére irányuló bűntettek és vétségek" címet viseli, 15 paragrafusból áll. Az 1. §. szerint például 5 évig terjedő börtönbüntetést kaphat az, aki „állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére... irányuló mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményez vagy vezet." Tíz évtől 15 évig terjed a szervezők és vezetők büntetése, ha „nagyobb mennyiségű fegyvert, lőszert, robbanó – vagy – az emberi élet kioltására alkalmas más szert vagy anyagot szereztek be."

A 3. § 1 évig terjedő fegyházzal büntette azokat, akik ilyen szervezkedésről tudtak, de azt a hatóságnak nem jelentették.

Az 5. § a törvényes rend megdöntésére való „felhívást" és „izgatást" 3 évig terjedhető fogházzal büntette, ha pedig több személy előtt „egyenes felhívás" formájában „izgatott" valaki, az akár 5 évet is rács mögött tölthetett.

7. Az 1896: XXXIII. t. cz. A bűnvádi perrendtartásról (rövidítve: Bp.) 68. §-a szó szerint így hangzik: „A vádlónak, a terheltnek vagy a magánfélnek kérelmére mellőzni kell azt a bírót, vagy jegyzőkönyvvezetőt, a kire nézve valamely törvényes kizáró ok (64. §., 65. §, 1. és 2. bekezd., 66. §.) forog fenn, vagy akinek elfogulatlansága ellen alapos okot hoznak fel.

A főtárgyalásnak, illetőleg a felsőbíróság elé kitűzött tárgyalásnak megkezdése után az ezeknél eljáró bíróval vagy jegyzőkönyvvezetővel szemben csak a kizáró okok érvényesíthetők."

A hivatkozott paragrafusok közül a 64. § 1. bekezdése kizárta a tárgyalásból mint bírót vagy jegyzőkönyvvezetőt azt a személyt, aki a sértettet vagy a bűncselekményt feljelentette; a 2. és 3. bekezdés a sértett családtagjait, rokonait, nevelőszüleit stb. a 66. § az ügy vizsgáló- vagy ítélőbíráját.

A Bp. 384. §. az ún. „Alaki semmiségi okokat" sorolja, a hivatkozott paragrafus 9. pontja így hangzik: ha a bíróság a perorvoslatot használónak a főtárgyaláson tett indítványa felett nem határozott vagy indítványa ellenére, illetőleg ellenzése daczára a főtárgyaláson oly közbenszóló határozatot hozott, mely a tövénynek a vád vagy a védelem szempontjából lényeges rendelkezését vagy elvét sértette meg, illetőleg tévesen alkalmazta.

8. Veesenmayer 1944. április 5-én keltezett táviratában tett jelentést Ribbentrop külügyminiszternek Szálasival folytatott tárgyalásáról. Jelentése végén a következőket írta: „Szálasi egészében csalódást keltett bennem. Szerintem nem őszinte, ügyes taktikus, szel-

lemileg nem különösen kiemelkedő. A további fejlemények mutatják majd meg, mennyire tudom őt politikai céljaimra felhasználni. Megállapodásunk szerint folyamatosan tájékoztat fent jelzett törekvéseinek eredményéről, és azután ő közeledik ismét újabb találkozás céljából."

9. 1944 augusztusában a román határon, a Prut folyó mentén közel 1 millió román és német katona sorakozott fel a „Dél-Ukrajna" hadseregcsoport keretében, Hans Friessner vezérezredes parancsnoksága alatt. Malinovszkij hadseregtábornok 2. Ukrán Frontja és Tolbuhin hadseregtábornok 3. Ukrán Frontja augusztus 20-án ment át támadásba, 22-ére áttörték a román–német vonalakat, 23-ára a román–német vonal már teljesen összeomlott, 650 000 német katona pusztult el vagy került fogságba. Ugyanezen a napon Bukarestben Mihály király Antonescut letartóztatta, s rádiófelhívásban bejelentette a lakosságnak, hogy Románia fegyverszünetet kért, és a hadműveleteket azonnal leállítják. Országszerte széles körű antifasiszta felkelés bontakozott ki. 1944. augusztus 25-én Románia hadat üzent Németországnak. A Vörös Hadsereg augusztus 30-án bevonult Bukarestbe.

10. Az 1939. II. tc. „A honvédelemről" címet viseli, 235 paragrafusból áll. A törvénycikk részletesen szabályozta a honvédelemmel, sorozással, leventékkel, munkaszolgálattal stb. összefüggő kérdéseket. Bartha Károly honvédelmi miniszter 1938. december 7-én terjesztette a Képviselőház elé a törvényjavaslatot, melynek indoklása leszögezte: „Elengedhetetlenül szükséges, hogy háború vagy háborús veszély esetén az ország valamennyi polgára mind személyes szolgálatával, mind vagyonával kötelezően résztvegyen a haza védelmében."

Erre az alapelvre támaszkodva kért és kapott a kormány szinte példátlan mértékű felhatalmazást a 141. §-ban, amely kimondta, hogy „háború idején vagy az országot közvetlenül fenyegető háborús veszély esetén" a kormány – kivételes hatalom alapján – „a fennálló törvényektől eltérő rendelkezéseket állapíthat meg."

11. Hármas Szövetség. Szálasi a Háromhatalmi Szerződést (Háromhatalmi Egyezményt) nevezi ~-nek, amelyet 1940. szeptember 27-én Berlinben Ribbentrop német, Ciano olasz külügyminiszter és Kurusu japán követ írt alá. A ~ 10 évre szólt, ebben Japán elismerte Németország és Olaszország vezető szerepét „Európa új rendjének megteremtésében", hasonlóképpen Berlin és Róma akkori urai elismerték Japán vezető szerepét Nagy Kelet-Ázsia területén. Magyarország 1940. november 20-án csatlakozott a ~-hez.

12. Romániában 1927-ben nacionalista diákok csoportja Mihály Arkangyal Légiója néven mozgalmat alapított, amely keresztény-nacionalista és totalitariánus platformon álló politikai párttá vált, közismert nevén Vasgárdának nevezték. Az olasz fasizmus és a német nácizmus egyes alapvető jellegzetességeit az Action Française royalizmusával és némi keresztény-ortodox misztikával keverte újságja, a szélsőségesen antiszemita Buna Vestire (Jó Hírek). A Vasgárda az 1930-as évek közepére Románia harmadik legerősebb politikai pártjává vált Codreanu irányítása alatt. Támogatói főleg parasztok, vidéki kispapok, vezetői között sok egyetemi hallgatót találunk. 1938-ban Károly király a Vasgárdát föloszlatta, Codreanut meggyilkolták. 1940-ben a vasgárdisták időlegesen kibékültek a királlyal, eleinte támogatták Antonescu diktatúráját. A német csapatok támogatásában bízva 1941 januárjában a vasgárdisták lázadást robbantottak ki, de Antonescu, Hitler jóváhagyásával leverte a felkelést. A Vasgárda több vezetője, élükön Horia Simával kénytelen volt Németországba menekülni. Az 1944. augusztus 23-i fordulat véget vetett a Vasgárda romániai létezésének, bár 1944 decemberében a németek létrehoztak Bécsben egy báb-legionárius kormányt Horia Sima vezetése alatt.

13. 1941 novemberében az idős, 73 éves kormányzó megbetegedett, előtérbe került utódlásának kérdése. Horthy kormányzóhelyettes választását indítványozta, utódlási joggal: István fia kormányzóságát akarta ezzel még életében biztosítani. A legitimisták azzal vádolták Horthyt, hogy dinasztia alapítására törekszik, a németeknek a fiatal Horthy zsidó származású nagytőkés körökkel kiépített kapcsolatai és angol orientációja miatt nem tetszett. Hitler ennek ellenére, mivel Horthyra a Szovjetunió elleni háborúban bizton számíthatott, Horthy István kormányzóhelyettessé választását nyíltan nem próbálta megakadályozni. A Nemzetiszocialista Pártszövetség és a Nyilaskeresztes Párt a kormányzóhelyettesi intézményről beterjesztett törvényjavaslat ellen foglalt állást, annak ellenére, hogy abból az utódlási jogra vonatkozó javaslat már kimaradt.

14. Szálasi néhány napot tévedett, Teleki 1940. november 22-én, az 1941. évi költségvetés vitájában szólalt föl. Beszéde végén a következőket mondta: „A propagandára, a nemzet fiainak önmagukra ráébresztésére szükség van. Szükségünk van azért, mert szükséges a nemzetet nevelni, nemcsak ifjúságában nevelni, de ébrentartani benne nemzeti mivoltának lényegét, nemzeti mivoltának hitét, tudatát s a múlt történelméből merített hitében és bizalmában és ennek alapjain felépíteni a nemzet jövőjében való hitet és bizalmat. Különösen fontos ez akkor, amikor elhangzanak és reprodukáltatnak újságokban is olyan szavak, hogy ez a nép évszázadokig nem látott jó példát Magyarországon. Én ilyen kijelentést nem tekinthetek műveltség hiányának, ha olyan helyről hangzik el, mint ahonnan elhangzott; én orvospszichológiai jelenségnek tekinthetem csak. A nemzetet a Zrínyiek, a Rákócziak, a Szondyak, a Zrínyi Ilonák tiszteletétől nem szabad eltávolítani. Ezek példák voltak, és példák voltak Kölcsey, Széchenyi, Deák, Tisza, Teleki László és egy egész sereg más. Rövid volna ez az este arra, hogy a magyar történelem példáit itt felhozzam és mind idézzem. Ahol ilyen kijelentések hangzanak el és hangzanak olyan formán és olyan helyi és általános keretekben, amelyek azoknak egy bizonyos publicitást adnak, ott szükségünk van arra, hogy a nemzet megtévelyedett részét értelemre tanítsuk és visszavezessük saját magához. Gondom lesz rá, hogy ilyen kijelentés ne csináljon százat, de mindenesetre föl kellett emelnem figyelmeztető szavamat, mert mindennek vannak határai. Nem akarok erősebb szavakat alkalmazni, minthogy nem jelenlevőről van szó, de azt hiszem, hogy ez a figyelmeztetés eléggé komoly és eléggé világos."

15. **Waffen-SS.** Magyarul: Fegyveres SS. 1939-ben Hitler testőrhadosztályából megszervezett harcoló SS-alakulat, a Wehrmacht hadászati és Himmler SS-ének adminisztratív – fegyelmi – és ellátási ügyekben alárendelt szervezet. 1944 végén már 37 hadosztályában félmillió ember harcolt.

16. **Nemzeti Számonkérő Szék.** Nyilas bíróság, feladata az 1944. október 15. előtti magyar kormányok tevékenységének vizsgálata.

17. **Júda.** Helyesen: **Judea.** Judah latin elnevezése, Erez Israel déli provinciája a palesztinai római uralom idején. Átvitt értelemben a XX. századi antiszemita publicisztikában a zsidóságot, a zsidók világhatalmát jelölték ezzel a szóval.

18. **Tenno.** A japán császár elnevezése, hivatalosan az i. sz. 6--7. századtól használták, szó szerinti jelentése magyarul: "Mennyei uralkodó".

19. **Ceterum censeo** Carthaginem esse delendam. Magyarul: „Egyébként az a véleményem, hogy Karthágót el kell pusztítani". Cato (i. e. 234–149.) római államférfi híressé vált mondása, amellyel, bármiről is szólott, beszédeit befejezte.

20. 1944. július 20-án Hitler ellen a rastenburgi főhadiszálláson sikertelen pokolgépes merényletet követtek el. Carl Goerdeler államhivatalnok mellett Ludwig Beck nyugállományú vezérezredes, Erwin Witzleben tábornok és Erich Hoepner vezérezredes álltak a katonák szervezkedésének élén, de Karl-Heinrich von Stülpnagel, Franciaország katonai parancsnoka, sőt maga Rommel is közeledett 1944 júliusában már az összeesküvőkhöz. Az OKH-nál dolgozó Claus von Stauffenberg ezredes főnökével, Friedrich Olbricht tábornokkal dolgozta ki a merénylet és a hatalomátvétel tervét, a pokolgépet Stauffenberg robbantotta föl. Mivel Hitler életben maradt és az előkészítésbe, valamint a végrehajtásba Berlinben is több hiba csúszott és főleg mivel a hadsereg és a biztonsági erők vezetőinek zöme hű maradt a Führerhez, az összeesküvés kudarcot vallott, vezetőit elfogták és kivégezték.

21. Az 1937: XIX. tc. A kormányzói jogkör kiterjesztéséről és a kormányzóválasztásról – címet viseli.

A törvény szerint a kormányzó három utódot ajánlhat, amennyiben megszünne a kormányzói tiszt Országtanács alakul, tagjai: a miniszterelnök, az országgyülés két háza elnöke, a hercegprímás, a Kuria elnöke, a közigazgatási bíróság elnöke, a honvédség főparancsnoka. Az Országtanács szervezi meg a kormányzóválasztást.

Az 1942: II. tc. A kormányzóhelyettesről – címet viseli.

A törvény szerint a kormányzóhelyettes személyére a kormányzó tehet javaslatot, a kormányzóhelyettest az országgyűlés két háza választja meg. A törvény szabályozta a választás módját és a kormányzóhelyettes jogkörét.

Az 1942: III. tc. vitéz nagybányai Horthy István úrnak kormányzóhelyettessé megválasztásáról és eskütételéről – címet viseli és mint az a törvénycikkben is olvasható, 1942. II. 19-én az országgyűlés két házának együttes ülésén közfelkiáltással kormányzóhelyettessé megválasztották Horthy fiát.

22. **Vitézi Rend** 1920-ban alapított szervezet, élén az Országos Vitézi Szék elnöke, Horthy Miklós kormányzó állt. Első világháborús és ellenforradalmi érdemekért vitézi telket és ún. vitézi címet kaptak az arra érdemesítettek.

23. **Doni összeomlás.** Sztálingrádtól északra, a Voronyezsi Fronton 1943. január 12-én indult meg a szovjet támadás. Az olasz 8. és a német 2. hadsereg mellett a 2. magyar hadsereg egyedül, hiányos fegyverzettel 200 km-es frontvonalat védelmezett a Golikov altábornagy vezette szovjet erőkkel szemben. A magyar ellenállás hamar összeomlott, a szörnyű hidegben 7000 magyar katona lelt fagyhalált. A mintegy 200 000 emberből 40 000 a Don-kanyarban pusztult el, 70 000 ember sebesült meg, illetve fogságba esett. A ~ a magyar hadtörténelem legsúlyosabb veresége volt. Ugyancsak felmorzsolódott a német 2. hadsereg is.

24. A Todt-szervezet nevét Fritz Todt (1891–1942) német mérnökről kapta. Todt 1934-ben a Német Munkafronton belül létrehozott Technikai Ügyosztály vezetője, a Német Mérnökök Nemzetiszocialista Szövetségének irányítója volt. Döntő szerepe volt az 1938-ig megépített mintegy 7000 km autópálya-hálózat kivitelezésének irányításában. Todt 1939-től a nagy erődítményrendszerek építését szervezte és vezette. Az ún. Gusztáv, Hitler-és Gót-védővonalakat a Todt-szervezet munkásai építették, 1942-től Speer irányítása alatt. Todt mérnököt Hitler 1939-ben tábornoki rangra emelte, 1940 márciusában pedig fegyverkezésügyi miniszterré nevezte ki. 1941–-1942-ben az orosz fronton irányította az utak, vasutak építését. 1942 februárjában repülőgép-balesetben elhunyt.

25. Szálasi, Beregfy és Vajna „nem látták" a nyugat felé vonuló zsidók menetoszlopait.

Veesenmayer 1944. november 13-án viszont elégetten jelenthette Berlinnek: „Budapesti zsidók deportálása a technikai nehézségek ellenére tervszerűen folyik. Eichmann SS Obersturmbannführer közlése szerint mai napig kereken 27 ezer mindkét nembeli menet- és munkaképes zsidó indult birodalmi területre. Még további kereken 40 ezer munkaképes zsidóra számíthatunk, akiket 2–4000-es napi csoportokban indítanak útnak."

Raoul Wallenberg 1944. november 23-án és 24-én járta végig a Budapest–Hegyeshalom utat, tapasztalatait írásba foglalta és személyesen vitte el Kemény Gábor külügyminisztériumába. „Emlékeztető"-jének szövege: „A Németországba kiszállított zsidók a következő kategóriákból állanak: Zsidók, akik katonai munkaszolgálatot teljesítenek; Zsidók, akiket az utóbbi időben razziák alkalmával gyűjtöttek össze és közvetlenül elfogatásuk után egy budapesti gyűjtőhelyre, pl. az Újlaki Téglagyárba vittek; Zsidók, akiket sáncásásra szedtek össze és a Budapest környékén elvégzett sáncásás után gyalog indítottak Németországba.

A katonai munkaszolgálatosok általában meglehetősen meleg ruházattal és meglehetősen jó cipővel rendelkeznek. Holmijukat általában hátizsákban viszik vagy egy megfelelő másféle zsákban. A katonai munkaszolgálatosokért felelős honvédségi parancsnokságok igyekeznek őket kielégítően ellátni és számukra rendes szálláshelyet biztosítani.

A zsidó személyek fent említett egyéb kategóriái ingóságaikat általában egy bugyorban viszik, vagy egy zsákban vagy egyszerűen a hónuk alatt. A nők többnyire nincsenek hosszabb gyalogmenetet kibíró cipőkkel ellátva. Nagy részüknek nincs kesztyűje.

Az út az Újlaki Téglagyártól a határig kb. 240 kilométer. Ezt az utat körülbelül 8 nap alatt teszik meg. Ezen idő alatt a zsidókat sehol sem viszik fűtött szálláshelyekre.

A legtöbb éjjeli szálláshelyen eddig nem volt kielégítő ellátási lehetőség.

A zsidók többsége a Hegyeshalomba érkezésig csak egyszer vagy kétszer kap meleg levest. A hiányos ellátásnak egyik oka, hogy a főzőedények nem elégségesek, így ha például este az egyik ilyen helyre 2500 ember érkezik, akkor körülbelül csak a felerészük kaphat ellátást.

A hiányos ellátás és a szörnyű szenvedések, amiknek ezek az emberek ki vannak téve, azzal a következménnyel jár, hogy egy részük gyomorpanaszok közepette meghal.

A zsidókkal az őket kísérő honvédszemélyzet barátságosan és jól bánik.

A külföldi védettséggel rendelkezőkkel rosszul bánnak, mert sem a budapesti gyűjtőhelyeken (pl. az Újlaki Téglagyárban), sem a hegyeshalmi átadásnál nem tartják 100%-os tiszteletben a külföldi okmányokat.

November 23-án és 24-én a Svéd Királyi Követség mindkét titkára, Per Anger és R. Wallenberg Hegyeshalomba utazott, hogy az ott felmutatott védőútlevelek valódiságát ellenőrizze. Fenti összefoglalás a Hegyeshalomba megtett utazás közben szerzett tapasztalatokon alapszik. Ezeken felül még a következő megfigyeléseket tették:

A menetelők között nagyszámú 60–70 éves ember van, továbbá súlyosan beteg emberek, gyermekparalízisben szenvedők stb. stb., 10–14 éves gyerekek, egy törpe, egy árja nő, emberek cipő nélkül, emberek, akiknek felszerelését az Újlaki Téglagyárban a nyilasok elvették és végül emberek, akiknek igazolványait vagy külföldi úti okmányait az Újlaki Téglagyárban vagy egyebütt megsemmisítették.

Sokan a menetelők közül állítják, hogy egész idő alatt nem ettek rendesen, nem aludtak és nem mosdhattak.

Gönyűn egy uszályban néhány száz súlyos beteg fekszik kielégítő élelmezés, gyógyszer és orvosi ellátás nélkül, minden szempontból a legszörnyűbb körülmények között.

Hegyeshalomban az embereket a német átvevőbizottságnak adták át. A német SS-tisztek az embereket lökdösték és ütlegelték.

Mosonmagyaróváron november 24-én 7 személy és november 23-án másik 7 ember halt meg. Egy másik diplomata két nappal korábban az országúton 42 holttestet számolt meg.

Az emberek olyan elcsigázottak, hogy szinte állati sorba süllyedtek. Férfiak és nők szükségüket végzik, anélkül, hogy az országútról letérnének és anélkül, hogy törődnének a körülöttük állókkal. Midőn a Bizottság saját útikészletéből némi élelmet akart közöttük kiosztani, a tömeg szinte megostromolta őket, az emberek összeverekedtek, csakhogy a kis szendvicscsomagokhoz juthassanak.

Összefoglalóan meg kell állapítani, hogy a bécsi országúton lejátszódó események nem hozhatók összhangba a „zsidókérdésnek" oly sokat emlegetett „igazságos és emberséges megoldásával". A Svéd Követség a helyettes miniszterelnök őexcellenciájával [Szőllősi Jenő – K. L.] a külügyminiszterrel [Kemény Gábor – K. L.] a belügyminiszterrel [Vajna Gábor – K. L.] és a Párt magasabb rangú funkcionáriusaival folytatott megbeszéléseken ismételten felhívta figyelmüket az ottani állapotokra, anélkül, hogy bármily változás bekövetkezett volna. Sőt a Követségtől ismételten megtagadták, hogy tehergépkocsikat küldjön oda az emberek élelmezésére; csak két nappal ezelőtt vált ez hivatalosan lehetségessé.

Budapest, 1944. november 25."

26. **Nemzeti Számonkérő Szervezet.**Pontos elnevezése: Nemzeti Számonkérés Szervezete. 1944. október 26-án alakult, parancsnoka Orendy Norbert csendőr alezredes volt, aki Vajnán keresztül közvetlenül Szálasinak tartozott felelősséggel. 300 főnyi nyomozó osztálya katonai, ipari és politikai alosztályokra tagolódott. Emberei felügyelték a hadbírósági tárgyalásokat is. 1944–45-ben és a témával foglalkozó szakirodalomban nevezték ~-t „Nemzeti Számonkérő Különítmény"-nek is.

27. **A Volskbundot** (Volksbund der Deutschen in Ungarn – Magyarországi Németek Népi Szövetsége) hivatalosan 1938. november 26-án alapították. Baschék célja: kivívni a német „népcsoport-autonómiát", vagyis a magyarországi németeknek olyan önkormányzatot, amelynek területe fölött a magyar kormány csak formális ellenőrzéssel bír. A Volksbundnak 1943 végén kb. 300 000 tagja volt, tömegbefolyása a hazai németség körében csaknem elérte a félmilliós létszámot. 1944-ben a Volksbund-tagok és a Volksbund által megszervezettek együttesen kb. 70%-át tették ki a hivatalos magyar statisztikai adatok szerinti hazai németségnek.

28. **Jäger-program** (Jägerstabprogramm – Légivadásztörzs-program)
1944 februárjában a német hadiipar és légierő vezetői sürgették Hitlert, hogy növelje a repülőgépgyártást. Tervek szerint 6 föld alatti üzemet akartak fölépíteni 1944 novemberéig, egyiket a Cseh-Morva protektorátus területén, ehhez kívánták fölhasználni a magyarországi zsidó munkásokat. 1944. III. 18-án Horthy Klessheimben hozzájárult a „szükséges zsidó munkáslétszám" kiszállításához Magyarországról.

29. **Pragmatica Santio.** Magyarországon a Habsburg-ház nőági örökösödését szabályozó 1723. I–III. tc.

30. 1944. október 28-án Tihanyban a nyilas politikai rendőrség a háziőrizetben tartott Lakatost kihallgatta. Vallomásáról készült jegyzőkönyv fennmaradt. Az iratot közzétevő Gosztonyi Péter szerint „Lakatos ekkor, október 28-án még nem számolt felelősségre vonással... A fennálló törvények szerint őt csak független parlamenti bíróság vonhatná felelősségre. A politikai rendőrségnek, úgy hitte, ott semmiféle beleszólása nem lehet".

Nehezen elképzelhető ekkora naivitás Lakatos vezérezredesről, ennél ő sokkal jobban ismerte a németeket és a nyilasokat is. 1946. február 19-én viszont, amikor a népbíróság előtt tett tanúvallomást, minden bizonnyal őszintén reménykedett abban, hogy 1944. október 28-i vallomásáról készült jegyzőkönyv nincs a népbírák kezében.

. Amit Szálasi – sajnos teljesen jogosan – a börtönben ceruzával írott naplójában már február 8-án megállapított: „A tanácselnök-bíró egyáltalán nem uralja az anyagot, nem is ismeri és nem uralja a tárgyalás menetét" – azt Lakatos minden bizonnyal szintén észrevette. De joggal tarthatott attól, hogy ha Lázár Károly vagy Ambrózy Gyula mindent elmond 1944. október 15–16-áról, akkor olyasmikre is fény derülhet, amit 1944. október 28-án még fennen hangoztatott. Ma már tudjuk, hogy Horthy környezetében Lakatos volt a Moszkvában 1944. október 11-én aláírt előzetes fegyverszüneti feltételek végrehajtásának egyik legnagyobb kerékkötője. Nem igaz az, hogy Horthy legbizalmasabb munkatársainak egyike lett volna 1944 őszén. Ez egyébként a népbíróság előtt tett tanúvallomásából is kiderül. Ebben ugyanis azt állítja, hogy Faragho Moszkvából október 14-én döntő fontosságú sürgönyt küldött (Kézirat, II. 628. l.). Ezzel Lakatos elárulta, hogy fogalma sincs arról, hogy október 9. és 14. között több üzenetváltás is lezajlott a Budai Vár és a Kreml között, azt pedig ő még csak nem is sejtette, hogy október 11-én Faraghóék már alá is írták a fegyverszüneti egyezményt.

31. Az előzetes fegyverszüneti feltételeket tartalmazó okmányt 1944. október 11-én este 8 óra előtt 3 perccel a magyar küldöttség mindhárom tagja (Szent-Iványi Domokos, Teleki Géza és Faragho Gábor) Molotov lakásán aláírta.

32. Panzerfaust. Magyarul: páncélököl. A németek 1944 októberében pontos katonai tervet dolgoztak ki a Budai Vár elfoglalására, továbbá, ha szükséges a magyar karhatalom lefegyverzésére. Ennek az akciónak a fedőneve volt a ~.

33. Magyarország még fel nem szabadított területén 1944. október 15-én körülbelül 150 000 zsidónak minősített magyar állampolgár teljesített katonai munkaszolgálatot, körülbelül ugyanennyi sárga csillag viselésére kényszerített ember élt Budapesten a hatágú Dávid-csillaggal megjelölt házakban. A pesti gettó területének hivatalos kijelölését megelőzte 1944. november első hetében Buda teljes „zsidótlanítása", amelynek során a budai kerületekben garázdálkodó nyilas szervezetek a zsidókat az óbudai Drasche téglagyárba terelték, majd a munka- és járóképesnek nyilvánítottakat gyalogszerrel útnak indították Németországba.

Szálasi, Vajna, Beregfy vallomásában elhangzottakal szemben hiteles levéltári források sokasága is bizonyítja: a nyilasok egyik legfőbb célja volt „zsidómentessé" tenni Magyarország általuk uralt részét. Ezt bizonyítja többek között az az 1944. november 21-i Himmlerhez írott Wehrmacht jelentés, amely beszámol arról, hogy 1944. október 30. óta a zsidókérdést teljhatalommal felruházott csendőrtiszt „intézi". A jelentés megállapítja: ...„kinevezésénél [minden bizonnyal Ferenczy Lászlóról van szó – K. L.], a kormány beleegyezését adta ahhoz, hogy valamennyi még Magyarországon fellelhető zsidót a Birodalomban való munkaszolgálat céljából rendelkezésre bocsássák. Ide beérkezett jelentések szerint a zsidók nagy részét áncmunkára vetették be a német határvonal mentén, de magyar területen. A (magyar) kormány sürgősen kéri, hogy ezek a zsidók csak német területen végezzenek munkaszolgálatot, hogy így végleg eltávolítsák őket Magyarországról. A (kormány) felajánlja, hogy a magyar határvidék civil lakosságát kirendeli a sáncépítés elvégzésére.

Nyugati irányba menetelnek jelenleg az eddig a haditerületen tartózkodó zsidó munkaszázadok, továbbá az egy idő óta Budapest hídfőállásnál bevetett mindkét nembeli zsidók, kb. 24 000 fő."

34. Nemzetbiztonsági Iroda. A „nemzetvezető munkatörzsének" felállításáról szóló 1945. I. tc. szerint összesen 11 „nemzetpolitikai irodát" hoztak létre, ezek egyikét nevezték ~-nak.

35. Országos Nagytanács. A Nyilaskeresztes Párt tisztségviselőinek rendszeres (elvileg havonta) időközönként megtartott értekezletét nevezték ~-nak. Szálasi hatalomra jutása után, 1944. november 4-én tartották az ~-ot, amelyen a Párt miniszter és államtitkár tagjain kívül valamennyi nyilas képviselő és sok alacsonyabb rangú tisztségviselő is jelen volt, összesen több száz fő.

36. Vajna vagy az időpontban téved, de az a legvalószínűbb, hogy mind a kettőben. Teleki miniszterelnök 1941. április 3-ára virradó éjszaka öngyilkos lett. 1940. december 3-án Teleki a parlamentben többek között a zsidókérdésről is beszélt: „A társadalmi feladatok felsorolása közé tartozik a zsidókérdés. Ez a kérdés európai kérdés. Ezt már sokszor mondottam, leírtam, még térképeztem is a magam rendje és szokása szerint. Ez a kérdés csak az egységes európai rendezés keretében oldódhatik meg gyökeresen, ebben fog nálunk is megoldódni, ha ilyen új európai rendezés lesz."

Bárdossy László miniszterelnök 1941. április 24-én parlamenti beszédében ugyanezt a gondolatot fejtegette: „A zsidókérdés nem speciálisan magyar kérdés, hanem európai kérdés és nálunk is csupán egy általános és egységes európai rendezés keretében oldható meg gyökeresen és véglegesen.

Míg azonban ez az általános és egységes európai rendezés bekövetkezhetik, nekünk addig is megoldást kell találnunk a magunk halaszthatatlan speciális zsidó problémáink tekintetében." – majd előre jelezte a III. zsidótörvényt.

37. Mint Szálasi 1946. március 11-i és 12-i naplójegyzeteiből kiderül, az elítéltekkel NEM közölték, hogy négyük (Szálasi, Vajna, Beregfy és Gera) ügyében megszületett a végső döntés és hogy március 12-én ki fogják őket végezni.

Névmutató

Aczél Ede, báró. Zászlós, Horthy fegyverszüneti tárgyalásainak egyik előkészítője. 443, 505

Aggteleky Béla, altábornagy. Horthy híve, 1944. október 8-tól 15-ig a budapesti I. hadtest pk. 1945. február 1-én hivatalosan nyugállományba helyezték. 1945 elején szovjet hadifogságba került. 512, 542, 548-549

Albrecht Dezső, főherceg. 1944-ben az Erdélyi Párt vezetője. 14

Alföldi László, alezredes. 1946-ban a Markó-fogház pk. 697, 711, 717-718

Álgyay Pál, dr. mérnök. Egyetemi ny. r. tanár, nyugalmazott államtitkár. 586

Almásy Pál, hadiműszaki törzskari alezredes. Bajcsy-Zsilinszky vádlott-társa. A törvényszék előbb halálra ítélte, Szálasi, aki ~-t még a hadiakadémiáról ismerte, bár ~ nem kért kegyelmet, az ítéletet 15 évi börtönre változtatta. Németországba deportálták. A felszabadulás után ezredessé léptették elő. 467, 689

Ambrózy Gyula, sédeni, dr. 1944 áprilisától Horthy kormányzó kabinetirodájának főnöke. 54, 481, 484, 504, 506, 510, 515, 517, 534, 537, 538-546, 550, 553. 556-557

Andréka Ödön. A Nyilaskeresztes Párt szervezési osztályának funkcionáriusa, majd vezetője. Parlamenti képviselő 1939-től (Piszke, Esztergom v.) 283

Antal István, dr. 1944. március 22-től 1944. augusztus 29-ig igazságügy- valamint vallás- és közoktatásügyi miniszter. 16, 27

Antonescu, Ion. Marsall, román miniszterelnök 1940. szeptember 4-től, szeptember 14-től „államvezető" 1944. augusztus 23-ig. Lásd: a 9. és 12. jegyzetet! 400

Aranyos István. A Szálasi-per egyik népbírája (MKP). 43

Attila. Hun vezér, (i. sz. 433-453.) 399

Bach-Zelewski. Erich, von. SS Obergruppenführer, 1944-ben a varsói felkelés leverésével vált hírhedtté neve. Budapestre 1944. október 13-án érkezett. 550, 554, 567, 585

Bacsó Béla. Szociáldemokrata újságíró. Somogyi Bélával együtt nyíltan bírálta a fehérterrort. 1920. február 17-én az Ostenburg-különítmény tagjai mindkettőjüket meggyilkolták. 154, 616

Bagossy Zoltán, Kemény Gábor helyettese, 253-254

Bajai Henriette, Csia Sándor anyja. 45

Bajcsy-Zsilinszky Endre, vitéz. 1944-ben a Kisgazdapárt egyik vezetője, parlamenti képviselő, (1939-től Szatmár, Szatmár- Ugocsa-Bereg vm.) 1944. március 19-én a Gestapo letartóztatta, október 15-én került szabadlábra és azonnal illegalitásba vonult. A MNFFB. elnöke. 1944. november 23-án letartóztatták majd kivégezték. 49, 176, 180, 187-188, 284, 429-432, 466, 535-536, 603, 611, 623, 625, 668, 687-689

Bakach-Bessenyey György, báró. 1944-ben berni (Svájc) magyar nagykövet. 486

Bakay Szilárd, altábornagy. Horthy híve, 1944. augusztus 1-től a budapest I. hadtest parancsnoka. 1944. október 8-án a Gestapo elhurcolta. 1945 májusában szovjet fogságba került. 95, 495-496, 500, 514-516, 540, 549, 591

Baky László, vitéz, nyugalmazott csendőrőrnagy. A Sztójay-kormányban belügyi államtitkár, a magyarországi zsidók deportálásának egyik fő szervezője. 12, 16, 19, 206, 285,399-401, 403, 481, 485, 486, 609-611, 613, 616

Balassa Bálint, dr. csendőrhadnagy. 452

Bánffy Dániel, báró. Erdélyi földbirtokos, 1940. december 30-tól 1944. március 22-ig földművelésügyi miniszter. 1944. szeptember elején az Erdélyi Párt nevében követelte az azonnali fegyverszünetet. 537

Barabás Gerő, vámőr alezredes. A vád szerint Csehszlovákia javára kémkedett 1924 – 1926-ban. Életfogytiglani börtönre ítélték. 459

Baranyai Lipót. A Nemzeti Bank vezérigazgatója (1937 – 1939) majd elnöke (1940 – 1942), a Felsőház tagja. 536

Barasics(?) 107

Bárczay Ferenc, 1944-ben a MÉP parlamenti képviselője (Lajstromos választókerület, Somogy vm.). 497

Bárczy István, bárcziházi. Miniszteri tanácsos, a Miniszterelnökség Elnöki Osztályának vezetője. 1928-tól államtitkár. A Minisztertanács üléseinek jegyzőkönyvvezetője. 142

Bárdossy László. Külügyminiszter 1941. február 4-től valamint miniszterelnök április 3-tól 1942. március 7-ig. 9, 12, 15-16, 22, 61, 236, 565, 616, 629, 644-645, 697, 716, 720

Basch Ferenc. 1938-tól 1944-ig a magyarországi Volksbund vezetője. 118

Batizfalvy Nándor. Rendőrfőtanácsos, rendőrkapitány 1944-ben. 251

Beck, Ludwig. Német vezérezredes. Lásd a 20. jegyzetet!

Becsei Vilmos. 347

Beregfy Károly, vezérezredes. 44-45, 48, 84, 114, 123, 156, 178, 194, 225, 245, 254-255, 257-293, 303-305, 329, 340, 347, 365-366, 383, 384, 409, 411, 417, 418, 429, 432, 474, 475, 477, 528, 531-534, 558, 581, 582, 586, 592, 593, 595, 596, 612, 613, 620, 622, 624-626, 639, 643-645, 656, 671, 677-681, 687, 688, 690, 693, 694, 699-701, 704-706, 716, 722

Berend György, dr. a NOT elnöke (FKGP) 706, 719, 721

Berger Károly. Beregfy Károly apja. 45

Bethlen István, gróf. Miniszterelnök 1921. április 14-től 1931. augusztus 24-ig. Horthy kormányzó híve, tanácsadója. 215, 483, 484, 491, 616

ifj. Bethlen István, gróf 387

Bismark, Otto von. Német birodalmi kancellár (1871-1890) 633

Blum, Léon. A francia Szocialista Párt vezetője, miniszterelnök (1936 – 1937; majd 1938. március – április) németek deportálták 1943-ban, a buchenwaldi koncentrációs táborból 1945-ben szabadult. 315

Bodor (?) katonatiszt. 21

Bogár László. Bádogos szerelőmester, a Budapest III. (déli) választókerület nyilas képviselője. 18

Bojta Ernő Béla, dr. Népbíró, a NOT tanácsvezető bírája (MSZDP) 719

Bókay János, dr. ifj. (1858 – 1937) orvosprofesszor, a Stefánia Gyermekkórház igazgatója, az MTA tagja. 676

Bolgár Menyhért. Népbíró (FKGP) 43

Bolhóy Imre. A KABSZ egyik vezetője. 495, 496

Bolváry István. Magántisztviselő, Szálasi mellett vezető jegyző, a „Nemzetvezető" magánlevelezését intézte. 9

Bonczos Miklós, vitéz. Szentes (Csongrád vm.) képviselője, 1944. augusztus 7-től 1944. október 12-ig belügyminiszter. 492

Born, Friedrich. A Svájci–Magyar Kereskedelmi Kamara igazgatója, majd a Nemzetközi Vöröskereszt képviselője Budapesten. 1944 májusától több ízben tevékenyen segített a magyar zsidókon, tiltakozó memorandumokat írt alá, több ízben személyesen tiltakozott a Külügyminisztériumban is. Nagy szerepe volt abban, hogy a semleges országok sajtója hírt adott a magyarországi deportálásokról. 419, 457

Brunhoff, Kurt. 1944-ben a budapesti német követség tanácsosa. 237

Brunswik György, altábornagy. 1923-tól 1944. október 16-ig a Kormányzó Katonai Irodájának útimarsallja. A Gestapo letartóztatta, majd Horthyval együtt szállították Németországba. 521, 522

Budinszky László, dr. Nyilas képviselő (Rétság; Nógrád és Hont vm.) Szálasi kormányában igazságügyminiszter. 12, 177, 284, 340, 424, 715, 720

Buócz Béla, dr. 1944 elején szegedi rendőrfőkapitány, 1944. október 16. után Szálasi vidéki rendőrfőkapitánnyá nevezte ki. 340

Burger (?) 445-448

Cavallier József. A katolikus konvertiták (megkeresztelkedett zsidók) Magyar Szent Kereszt Egyesületének világi elnöke, az Országos Szociálpolitikai Intézet főtitkára, a zsidó származású katolikusok érdekvédő bizottságának vezetője. 1944-ben aktívan próbálta szervezni a keresztény egyházak közös fellépését a zsidók deportálása ellen. Ravasz László református püspök e tárgyban írott levelét személyesen ~ vitte el Serédi hercegprímáshoz, aki a javaslatot elutasította. (1944. június 16.) 446-448

Churchill, Winston Leonard Spencer, sir. 1940–1945 angol miniszterelnök. 90, 118, 288

Codreanu, Cornelius Zelea. 1938-ig a Vasgárda vezetője. Lásd a 12. jegyzetet! 71

Collas Tibor, dr. báró. Budapesti ügyvéd. 15

Csatay Lajos vezérezredes, 1943. június 12-től 1944. október 16-ig honvédelmi miniszter. A német-nyilas fogságban feleségével együtt 1944. november 18-án öngyilkos lett. 238, 264, 379, 484, 488, 489, 491, 492, 499, 504, 515, 517, 518, 544, 550, 557

Csepregi-Horváth Antal vk. őrnagy. 1930 júliusában tartóztatták le, a vád szerint Románia javára kémkedett, 12 évre ítélték. Az újabb kutatások szerint bűnössége egyértelműen nem volt bizonyítható. 459

Csia Ignác. Csia Sándor apja. 45

Csia Sándor, dr. 12, 18, 43, 45, 47, 52, 106, 302, 304, 305, 328-347, 357, 379, 384, 448, 449, 451, 609, 612, 620, 621, 623, 648, 649, 671, 677, 690, 693, 696, 697, 701, 704, 706, 720-727

Csizik Béla, dr. 1944-ben pénzügyminisztériumi államtitkár. 485

Csontos Balázs. 481, 559, 560, 561, 572, 586, 587

Dálnoki Miklós Béla. Lásd: Miklós Béla.

Danielsson, Carl Joan. 1944-ben budapesti svéd követ. 233, 252, 379, 380

Dante, Alighieri (1265–1321) költő, fő művének címe magyarul: Isteni színjáték. 606

Darányi Kálmán. 1936. október 10-től 1938. május 14-ig miniszterelnök. 1938. március 5-én Győrött mondott beszédében jelentette be az egymilliárd pengős fegyverkezési programot valamint a magyarországi zsidóság gazdasági és kulturális befolyásának visszaszorításának tervét. 616

Deák Ferenc, vitéz, vk. ezredes. Szálasi alatt a „Nemzetvezető" katonai irodájának főnöke, vezérőrnagy 1944. november 1-től. 18

Deák László ezredes. Az 1942. januári délvidéki mészárlás egyik végrehajtója. 639

Deshusses, Georges. A budapesti francia követség sajtóattaséja. 202

Dominich Vilmos. Hadbíró őrnagy, majd alezredes. 1944 végén a soproni nyilas rögtönítélő bíróság vezetője. 177, 466, 467, 603, 688

Domonkos Miksa, tartalékos százados, 1944. október 28-tól a Zsidótanács tagja, a pesti gettó egyik vezetője. 604-607, 613

Dorogi Farkas Ákos. 1944. október 15. után Budapest polgármestere. 19

Eckhardt Tibor. 1919 őszén a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetője, szélsőjobboldali, antiszemita politikus. Horthy közvetlen környezetéhez tartozott, Gömbös Gyula és Bajcsy-Zsilinszky Endre elvbarátja, harcostársa. 1923-ban velük együtt alapította meg a Magyar Nemzeti Függetlenségi Pártot (Fajvédő Párt). 1932-től kezdve a Kisgazdapárt vezetője, fokozatosan eltávolodott régi eszméitől és barátaitól, elsősorban Gömböstől és a németbarátság irányába tolódó régi szélsőjobboldaliaktól. 1940 januárjában lemondott pártelnöki tisztéről és az USA-ba távozott. 116

Endre László, dr. vitéz. 1938 januárjától Pest megye alispánja. A Sztójay-kormány belügyi államtitkára. A magyarországi zsidók deportálásának egyik fő szervezője. 1944. október 25-től Szálasi a hadműveleti területek kormánybiztosává nevezi ki. 9, 19, 400, 486

Erzsébet (1207–1231) Árpád-házi, Szent. II. Endre és Gertrúd leánya. 1212-ben Lajos thüringiai őrgróffal jegyezték el és jövendőbelije házájába vitték. Assisi Szt. Ferenc tanainak híveként szegények és betegek gyámolítója, ápolója. Az 1226. évi nagy éhínség idején a legenda szerint megsokszorozódott a kenyér és a sör, amit a szűkölködőknek kiosztott. A kenyér, amit titokban vitt el a szegényeinek, rózsákká változott, amikor férje felelősségre vonta és követelte, hogy mutassa meg, mit is visz valójában. 690

Esterházy Móric, gróf. A Felsőház tagja. 491

Eszterházy Miklós, gróf. 28

Fábián Lajos, dr., vezérkari ezredes. A HM XII. csoport főnöke 1944. október 1-ig, majd vezérőrnagyi rangban Beregfy a HM munkaügyi csoportfőnökévé nevezi ki, egyben a honvédelmi munkaszervezet vezetője. 1945-ben szovjet hadifogságba került. 418, 419

Faragho Gábor, altábornagy. 1944. július 1-ig a csendőrség felügyelője, július 1-től október 16-ig a csendőrség és rendőrség felügyelője. 205, 336, 440, 443, 485, 487, 500-507, 512, 515, 536, 538, 539, 541, 565, 612

Farkas Ferenc, vitéz, kisbarnaki. 1944-ben altábornagy, majd november 1-től vezérezredes. 1944-ben előbb a VI. hadtest pk. majd október 23-tól Országos Elhelyezési Kormánybiztos 1945. január 1-ig. 1945. január 8-tól február 1-ig vezetői tartalék, február 1-től a HM főparancsnoka törzskülönítményébe beosztott vezetői tartalék. 1945-ben Nyugaton maradt. 485

Fáy István, fáji. Országgyűlési képviselő, (1926–1936: Feled; Gömör vm., 1939–1944 – Jászapáti ker;) (Jász-Nagykun-Szolnok vm.) nyugalmazott vallás- és közoktatásügyi államtitkár. Lakatos Géza kormányában (1944. augusztus 29-től 1944. október 16-ig) miniszterelnökségi államtitkár. 498, 517, 518, 544, 557

Feine, Gerhardt, dr. Előadó, követségi tanácsos, titkos tanácsos, 1944-ben Németország budapesti követének helyettese. 519, 520, 523-526, 528, 553, 570, 572, 573, 575

Feketehalmy-Czeydner Ferenc, altábornagy. A bácskai vérengzés idején a szegedi hadtest parancsnoka. 1944. október 16-tól Beregfy helyettese, november 1-től vezérezredesi rangban. Gégerákja miatt 1944 végétől több ízben Bécsben gyógykezeltette magát. 1945 májusában amerikai fogságba került.284, 409, 586, 623, 679, 717, 718

Ferenc József. Osztrák császár (1848-1916), és magyar király (1867-1916). 559

Ferenczy László, vitéz, csendőralezredes. 1944-ben a magyar csendőrség és Eichmann különítménye között teljesített összekötő tiszti szolgálatot, döntő szerepe volt a vidéki zsidóság deportálásának megszervezésében. 381, 416-418, 422, 464, 465, 600-602, 608, 613

Fiala Ferenc. Nyilas újságíró, az „Összetartás" c. lap felelős szerkesztője 1943. szeptember 30-ig. 1944. október 16. után a miniszterelnökség sajtófőnöke. 295, 707

Finta József altábornagy. 1944. október 16. után a csendőrség és rendőrség főfelügyelője, 1944. november 1-től a BM állományába került, 1945. január 16-tól a határrendészeti felügyelő teendőit is ellátja. 20, 433, 434, 624

Focke, dr. (?) 1944-ben a budapesti német követség munkatársa. 237

Földes Gyula, vitéz, gutori, százados. 1944-ben Lakatos alárendeltje, június 15-től a 2. gk.lövész zászlóaljtól a testőrséghez vezényelték. 559

Frank László, dr. A Szálasi-per népügyésze. 12, 20-22, 43, 77, 101-107, 154, 155, 175, 180, 194, 237-241, 250, 262, 290-292, 320-323, 347, 378-381, 458-462, 533, 535, 545, 558, 594, 611, 615, 638, 655, 667-669, 694, 714

Friessner, Johannes, vezérezredes. 1944-ben a német „Dél" hadseregcsoport pk. 163, 572

Fürst Sándor. Tisztviselő, kommunista, 1929-től a KMP titkársága tagja. 1932-ben Sallaival együtt statáriális bíróság elé állították, halálra ítélték és július 29-én kivégezték. 240, 636

Gaál Kálmán, vitéz, ezredes. 1944-ben Bakay alárendeltje. 549, 556

Gál Csaba. Nyilas képviselő (Sopron vm. Lajstromos II. választókerület) a Nyilaskeresztes Párt antropológiai szekciójának vezetője, a köztisztviselők szervezője. 1944. november 4-től a személyi ügyek kormánybiztosa. 18, 141, 142, 639

Garai Viktória. Gera József anyja. 46

Garamvölgyi Sándor. Népbíró (MSZDP) 43

Gartner Pál, dr. Pszichoanalitikus orvos. 35

Geiringer Zsigmond, dr. Kemény Gábor védőügyvédje. 44, 347, 612, 706

Gera József, dr. 12, 18, 44, 46, 47, 234, 347-357, 359-363, 369-379, 381-384, 397, 427, 428, 449, 612, 618, 619, 621, 623, 649-652, 656, 671, 675-677, 685, 690, 691, 693, 694, 699, 701, 704, 706, 716, 719, 722

id. Gera József, Gera József apja. 46

Gergely Gyula. Kereskedelmi részvénytársasági igazgató, Észak-Erdélyben a Nyilaskeresztes Párt vezetője, 1944. október 16. után Szálasi „Nemzetgazdasági Irodá"-jának vezetője. 296

Goebbels, Joseph. Német propagandaügyi miniszter (1933-tól 1945-ig.) 28, 632

Goerdeler, Carl. Német hivatalnok. Lásd a 20. jegyzetet!

Goldschmidt, Georg. 1938-ban a Günser Zeitung (Kőszegi Újság) szerkesztője, Basch híve, a Volksbund egyik megalapítója. 118, 119

Goldstein (?) német őrnagy. 72

Golikov, Filip Ivanovics, szovjet tábornok, 1943 januárjában altábornagy. Lásd a 23. jegyzetet!

Gonda József István, dr. Beregfy Károly védőügyvédje. 44, 292, 595, 612, 643-646, 699

Gömbös Ernő, százados. Gömbös Gyula fia, a „Nemzetvezető" szárnysegéde. 9, 18, 36, 607

Gömbös Gyula. Miniszterelnök 1932. október 1-től 1936. október 6-ig. 108, 236, 616, 628

Görgey Artúr (1818–1916) Honvéd tábornok, hadügyminiszter 1849. május 7-től július 17-ig. 636

Görgey Vince. Nyilas újságíró, haditudósító. 340

Grassy József vezérezredes, 1942. januári délvidéki mészárlás egyik megszervezője, 1944 januárjában Feketehalmy-Czeydnerrel együtt a felelősségre vonás elől Németországba szökött. 1944. november 1-ével reaktiválják, a Hunyadi SS honvéd gránátos hadosztály pk., papíron március 9-ig. 1945. március 21-től a német Gömbös Gyula SS gránátos hadosztály pk.-is átvette. 30, 267, 718

Greguss Andor, dr. Szőllősi Jenő védőügyvédje. 44, 324, 325, 612, 645-648, 699, 706

Greiffenberg, Hans, altábornagy. 1944-ben budapesti német katonai attasé, március 19. után a Wehrmacht „meghatalmazott tábornoka" Magyarországon. 71, 74, 81, 215, 216, 218, 219, 223, 225, 489

Guderian, Heinz, vezérezredes. 1944 júliusától a német szárazföldi erők vezérkari főnöke. 39, 281, 487, 664

Gyertyánfy Kornél. Nyugalmazott vezérkari őrnagy, 1944. november 22. után külügyminisztériumi osztálytanácsos majd prágai főkonzul. 21

Haász Aladár, dr. 1944-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban a III. ügyosztály (művészeti és irodalmi ügyek stb.) főnöke. 202

Habsburg Ottó, főherceg, a volt osztrák uralkodó család tagja, IV. (I.) Károly (1887–1922) osztrák császár és magyar király fia. 25

Hadácsy Rezső. Nyugállományú ezredes. 594

Hain Péter. Főfelügyelő, kormánytanácsos. 1944. március 19. után a rendőrfőkapitányság politikai rendészeti osztálya budapesti tagozatának vezetője, Szálasi uralma idején az állambiztonsági rendészet vezetője. 18, 38, 450, 458, 459, 620, 685

Hajnácskőy László, csendőrezredes. 1942. december 15-től 1944. október 25-ig a pécsi (IV.) csendőrkerületi parancsnokság vezetője, majd a BM VII. (közbiztonsági) o.vez. 412, 469, 601-604, 613, 623, 668

Haller, Kurt. Veesenmayer munkatársa 1944-ben a budapesti német követségen. 9, 71, 75, 77, 78, 81, 92, 95, 97-99, 105, 106, 110, 131, 200, 202-208, 210, 211, 215-223, 237, 238, 241, 243, 301, 351, 402, 445, 477, 528, 563, 621

Hammer, (?) Német belügyminisztériumi tanácsos. 391

Hardy Kálmán, dr. altábornagy. 1944. október 16-ig a magyar folyami erők pk. Ezután német-nyilas fogságba került, Sopronkőhidán tartották fogva, halálra ítélték, de nem végezték ki. Nyugaton maradt. 95, 485

Hazslinszky-Krull Géza, hazslini. 1942-től testőr alezredes, a Kormányzó lovastestőrségének parancsnoka. 1944. október 15-től 22-ig német fogságban volt, 1945. január 15-től a spanyol lovas iskola vezetője Bábolnán. Április 1-én szovjet fogságba került. 556

Hellebronth Vilmos, vezérőrnagy. 1941. március 1-től a HM V. csoportfőnöke

1944. október 16-ig. Szálasi kormányában a termelés fokozására alapított minisztérium vezetője. 9

Henney Árpád altábornagy. Szálasi személye körüli miniszter 379

Hennyey Gusztáv, vitéz, vezérezredes, a Lakatos-kormány külügyminisztere. Német-nyilas fogságba került, Sopronkőhidán raboskodott. 1945-ben Nyugaton maradt. 39, 157, 486, 491, 499, 504, 511, 514-517, 544, 550, 557, 569

Heszlényi József, vezérezredes. 1942. november 15-től a pécsi, IV. hadtest pk. 1944 szeptemberétől a 3. hadsereg pk. 1945 májusában amerikai hadifogságba került, júliusban öngyilkos lett. 508, 590

Himmler, Heinrich. Az SS Birodalmi Führere, belügyminiszter. 20, 57, 220, 248, 281, 390, 429, 464, 467-471, 525, 583, 687

Hindy Iván, vezérezredes. 1944. október 15. után a budapesti I. hadtest pk. majd a körülzárt főváros magyar erőinek pk. 1945. február 1-től vezérezredes. Szovjet hadifogságba került 1945 februárjában. 512, 549

Hitler, Adolf. Német kancellár (1933–1945), a náci Németország Führere (1934–1945) 12, 39, 48, 52, 55, 61, 62, 77, 78, 81, 82, 85, 95, 100, 101, 107, 109, 119, 120, 145, 153, 163, 170, 175, 181-183, 193, 195, 200, 216, 219, 220, 222, 223, 241, 245, 258, 269, 279-281, 293, 316, 349, 351-353, 355, 374, 382, 390, 392, 465, 470, 476, 483, 484, 494, 519, 523-525, 542, 551, 563, 574, 581, 582, 585, 586, 594, 611, 618, 629, 630, 635, 646, 663, 669, 673, 679

Hlatky Endre, dr. Bihar vm. főispánja, majd a Lakatos-kormány sajtóügyi államtitkára. 510, 541, 542

Hódosy Pál, csendőr vezérőrnagy. 1944. június 1-én nyugállományba helyezték, a nyilas hatalomátvétel után reaktiválják. 1944. november 27. után a rendőrség országos felügyelője. 1945-ben Nyugatra távozott. 314, 414, 415, 417, 418, 424, 425, 686

Hoepner, Erich. Német vezérezredes. Lásd a 20. jegyzetet!

Holló Géza, dr. Vajna Gábor védőügyvédje. 44

Hóman Bálint. Egyetemi tanár, történész. Vallás- és közoktatásügyi miniszter 1932. október 1-től 1938. május 14-ig és 1939. február 16-tól 1942. július 3-ig. 612

Horia Sima. Román politikus, 1939-től a Vasgárda vezére. Lásd 12. jegyzetet! 209

Horthy István (1904–1942) Horthy Miklós kormányzó fia. Lásd a 21. jegyzetet!

Horthy Miklós. Magyarország kormányzója 1920. március 1-től 1944. október 16-ig.

ifj. Horthy Miklós, Horthy kormányzó fia. 237, 511, 514. 515, 525, 538, 540, 548, 582

Horváth István. Népbíró, (NPP) 43, 172, 235, 289, 375, 376, 457, 581, 592, 693

Horváth Klára 9

Horváth Sándor. Nyilas képviselő (Budapest, I. budai választókerület). 15

Höttl, Wilhelm. SS-Sturmbannführer, a német Birodalmi Biztonsági Főhivatal kémelhárító szolgálatának vezetője Bécsben, Magyarországra is kiterjedő hatáskörrel. 52, 101, 399-401, 466

Hubay Kálmán. Parlamenti képviselő (Lovasberény; Fejér vm.) Rátz Kálmánnal és Szálasival összefogva megalapítja a Magyar Nemzeti Szocialista Párt-Hungarista Mozgalom elnevezésű politikai szervezetet. 1939 februárjában a Teleki-kormány a pártot feloszlatta. Ekkor ~ Nyilaskeresztes Párt néven új pártot szervezett. Szálasival elsősorban a Volksbund kérdésében nem értett egyet, ~ már 1939 nyarán hajlandó lett volna megadni a magyarországi németeknek a nemzetiségi kataszteren alapuló népcsoport-autonómiát. 1940. június 7-én Vágó Pállal együtt benyújtott hírhedt nemzetiségi törvényjavaslatukban a Kárpát-medencét a német „élettér" szerves részének ismerték el. ~-t és Vágót, akik a nyilasokkal együtt teljesen elszigetelődtek a parlamentben, megfosztották a mandátumuktól. 1941 decemberében ~ Ruszkay Jenővel együtt belépett Pálffy pártjába. ~ a németek besúgója volt, Szálasi az ún. Kultúrirodája élére állította. 116, 441

Hugenberg, Alfred. A Német Nemzeti Néppárt vezetője, 1933 januárjában támogatta Hitlert, aki hálából a Gazdasági és Mezőgazdasági Minisztérium élére állította ~ pártja feloszlatásával egy időben, 1933 júniusában lemondott. 241

Huszovszky Lajos, dr. Ügyvéd, parlamenti képviselő, 1939-től Zalaszentgrót (Zala vm.) a Törvényhozók Nemzeti Szövetsége Végrehajtó Bizottságának tagja. 498

Ihász Miklós. ÁVH őrnagy 1946-ban. 19, 21, 23, 25, 26, 37

Illosvay Hollóssy István, népbíró (PDP). 43

Imrédy Béla. Miniszterelnök 1938. május 14-től 1939. február 16-ig. 9, 16, 18, 61, 142, 205, 236, 297, 402, 481, 485, 486, 564, 616, 619, 629, 630, 644, 645, 697, 716, 720

Jahner-Bakos Mihály, dr. Törvényszéki aljegyző, a Szálasi-per főtárgyalásának jegyzőkönyv-vezetője. 43, 46, 52, 694

Jancsuskó Gábor, dr. Újvidéki ügyvéd. 1944. október 25. után az V. hadtest területén országmozgósítási és hadműveleti kormánybiztos, a szociális ügyek vezetését nem vállalta. Pártmegbízotthelyettes, a nyilas uralom idején többek között Endre László tevékenységét is ellenőrizte. 18, 340

Jankó Péter, dr. Törvényszéki tanácselnök, a Szálasi-per főtárgyalásának vezetője.

Jány Gusztáv, vitéz. 1940. március 1-től 1943. augusztus 1-ig vezérezredesi rangban a 2. magyar hadsereg pk. 1943. november 1-től nyugállományban, 1945-ben Nyugatra távozott, 1947-ben hazatért. 679

Jaross Andor. Felvidéki magyar politikus, az Egyesült Magyar Párt elnöke. 1938. november 15-től 1940. április 1-ig a felvidéki ügyek tárca nélküli minisztere. 1940-től az Imrédy vezetése alatt álló Magyar Megújulás Pártja egyik vezetője. A Sztójay-kormány belügyminisztere. 9, 500-502

József Ferenc, főherceg. 512

Jungerth-Arnóthy Mihály. 1939–1944. március 19-ig szófiai magyar követ, 1944. április 6-tól a külügyminiszter állandó helyettese. 170

Jurcsek Béla. Földművelésügyi miniszter a Sztójay- és Lakatos-kormányban, közellátási miniszter a nyilasuralom idején. 61, 485, 488, 490, 493, 507, 510

Kállay Miklós. Miniszterelnök 1942. március 9-től 1944. március 22-ig. 39, 157, 346, 400-402, 616, 629, 679, 683

Kánya Kálmán. Külügyminiszter 1933. február 4-től 1938. november 28-ig. 491

Karl Lajos, mérnök. 1943-ban a Telefongyár R.T. egyik németországi alkalmazottja. 1944 novemberétől Szálasi Mozgósítási Minisztériumában dolgozott, majd a „Nemzetvezető" gazdasági irodájának szakelőadója volt. 19

Károlyi Gyula, gróf. Miniszterelnök 1931. augusztus 24-től 1932. október 1-ig. 491

Károlyi Mihály, gróf. A Nemzeti Tanács elnöke, miniszterelnök 1918. október 31-től 1919. január 11-ig, ideiglenes köztársasági elnök 1919. január 11-től március 21-ig. 323

Kassai Ferenc. Radikális szélsőjobboldali ideológus. Megkísérelte a nyilas pártot „nacionálbosevista" szellemben „igazi munkáspártként" feltüntetni. Szálasi kormányában tárca nélküli nemzetvédelmi és propaganda miniszter. 9, 296

Keitel, Wilhelm. 1938–1945 között a német véderő-főparancsnokság főnöke, vezérezredes. 281

Kelecsényi István. A nyilas párt „embertani szakértője", az ún. „fajnemesítő osztály" vezetője. 141-143

Kelemen István. Újságíró. Lásd az 5. jegyzetet!

Kemény Gábor, báró 19, 44, 45, 47, 71, 73-75, 85, 122, 184, 190, 196-201, 203-212, 215-256, 262, 279, 296, 297, 301, 302, 322, 325-327, 329, 332, 347, 351, 356, 365-368, 379-382, 384-390, 397, 402, 405, 408, 436-441, 445, 450, 471-479, 485, 495, 496, 528, 529, 531, 532, 536, 563, 565, 586, 611-613, 619, 621, 622, 626, 641, 642, 670, 674, 690, 691, 693, 695, 696, 699, 700, 701, 703-706, 720-727

Kemény Gáborné, sz. Elisabeth von Fuchs. 190, 251

Kemény Pál, Kemény Gábor apja. 45

Kemény Zsigmond (1814–1876) író, publicista, politikus. 237

Kerekes (?) dr. 1946-ban a Markó fogház kórházának főorvosa. 717, 718

Kerekes Béla, dr. Ügyvédjelölt. Kassai Ferenc nyilas propagandaminisztériumában államtitkár, az „Összetartás" c. lap munkatársa. 9

Keresztes Ferenc, dr. 1946-ban tanácsvezető népbíró. 184

Keresztes-Fischer Ferenc, belügyminiszter 1931. augustus 24-től 1935. március 4-ig és 1938. május 14-től 1944. március 22-ig. 459, 718

Kern István, Vajna Gábor álneve. 459

Kéry Kálmán vk. ezredes. 1944. június 1-től augusztus 10-ig a debreceni IV. - hadtest vk. főnöke, majd az 1. hadsereg vk. főnöke október 16-ig. Ekkor parancsnokával együtt átállt a szovjet csapatok oldalára. 481

Key, S. William, altábornagy, 1945-ben a magyarországi SZEB amerikai tagja. 7

Király Gyula, vitéz, csendőrezredes, 1944. október 15-ig a BM VII. o.vezetője. Ekkor német-nyilas fogságba került, 1945-ben Nyugaton maradt. 495

Kiss Aladár, dr. Gera József védőügyvédje. 44, 469, 612, 649, 651, 652, 656, 699, 706

Kiss Ferenc, színész. 1938-1945 között a Színiakadémia igazgatója, 1944. október 15-től a Nemzeti Színház igazgatója. 19

Kiss János, nyugállományú altábornagy, Bajcsy-Zsilinszky vádlott-társa. A nyilasok halálra ítélték, kivégezték. 176, 187, 284, 462, 603, 668, 687, 689

Kiss Károly, dr. Budapesti tiszti ügyész. Szálasi 1944. november 4-én a Felsőház tagjává, november 7-én pedig az ún. Dolgozó Nemzet Hivatásrendje „rendnagyává" nevezte ki. 184

Kiszely Alajos, dr. A Nyilaskeresztes Párt jogi osztályának vezetője, 1944. október 16. után országos pártvezető biztos (országos pártügyész). 234

Klár Zoltán, dr. orvos, újságíró. 598-600, 613

Klumák István, dr. Vajna Gábor védőügyvédje. 466, 467, 469, 537, 612, 653-655, 699, 706

Kolosváry-Borcsa Mihály. Jobboldali, németbarát politikus, publicista. 1938 őszétől a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetője, majd az Országos Magyar Sajtókamara elnöke. 1944. október 31-től a sajtóügyek országos kormánybiztosa. 486, 499

Koós (?) főhadnagy, csendőrtiszt. 548

Korányi Károly, dr. Csia Gábor védőügyvédje. 44, 469, 470

Korbasits Pál, népbíró. (MKP) 43, 153, 154, 174, 174, 289, 320, 376-378, 558, 582, 585, 593, 693, 696

Kornis Gyula. Filozófus, egyetemi tanár, a Felsőház tagja. 202

Kovács Dezső, hadmérnök ezredes. 467, 689

Kovarcz Emil. Nyugállományú őrnagy. 1920. február 17-én az Ostenburg-különítmény tagjaként részt vett Somogyi és Bacsó meggyilkolásában. Szélsőséges antiszemita, 1938-tól 1941-ig a nyilas párt szervezés-vezetője. 1939-ben egyike volt azoknak, akik kézigránátokkal támadtak a Dohány utcai zsinagógában imádkozókra. 1941-ben Németországba szökött. 71, 85, 104, 124, 130-132, 146, 154, 155, 158, 160, 171, 177, 205, 227, 228, 236, 238, 348-351, 353, 354, 359, 362, 376-377, 388, 403-406, 409, 416-418, 422, 424, 431, 432, 453, 465, 471, 476, 512, 592, 616, 623, 651, 686, 701, 717, 718

Kozmovszky Tibor, dr. ügyvéd. Könyvkiadó, nyilas funkcionárius, 1938–39-ben a párt értelmiségi szervezője (értelmiségi széktartó). 28

Kölcsey István. Parlamenti képviselő (Fehérgyarmat; Szabolcs-Szatmár-Ugocsa-Bereg vm.) 497

Körtvélyesi-Sávely László, főhadnagy. 556

Krámer Emil, dr. Csia Sándor védőügyvédje. 44, 597, 612, 648, 649, 699, 706

Krumholz, Kurt, őrnagy. 1944-ben Winkelmann beosztottja. 71, 72, 465

Kudar Lajos csendőrezredes, az ÁVK vezetője, Horthy kormányzó Moszkvába küldött fegyverszüneti delegációjának útját ő szervezte meg. Ezért 1945 januárjában a nyilasok (egyes történészek szerint a németek) kivégezték. 21, 537

Kunder Antal. A Sztójay-kormány kereskedelem- és közlekedésügyi minisztere. 9, 708

Kuthy László, vitéz, vk. ezredes. Hennyey és Bakach-Bessenyei között az összeköttetést ő teremtette meg. 1944. október 16. után a sopronkőhidai börtönbe zárták. 486

Kürschner (?) 347

Láday István csendőrezredes, 1936-tól a Nyilaskeresztes Párt tagja. Vajna Gáborral együtt szervező- és propaganda munkát végzett a csendőrségen belül a nyilas eszmék népszerűsítésére. 1944 nyarán mint a galántai csendőr zászlóalj pk. a Budapest környéki zsidók deportálását szervezte. Kovarcz szűkebb törzsének tagja, a nyilas hatalomátvétel előkészítőinek egyike. 1944. október 19-től a Politikai Rendőrségért felelős BM államtitkár. Hozzá tartozott a közbiztonság, a csendőrség, rendőrség és a nyilas pártszolgálatból kivált Fegyveres Nemzetszolgálat. 251, 415, 423, 429

Lakatos Géza, vezérezredes. Miniszterelnök 1944. augusztus 29-től október 16-ig. Lásd a 30. jegyzetet! 58, 68, 75, 76, 78, 79, 102, 111, 123, 131, 151, 152, 155, 157, 164, 186, 200, 204, 205, 211, 215, 217, 222, 234, 261-263, 289, 299, 300, 304, 307, 318, 319, 326, 340, 364, 365, 366, 367, 368, 401, 440, 441, 473, 474, 481-503, 505, 524-538, 540-542, 544-546, 550, 553-557, 562, 564, 566, 569, 577, 579, 593, 597, 598, 633, 635, 654, 681, 701

Laky Dezső. Egyetemi tanár, dékán, árkormánybiztos, az ország közellátásának vezetésével megbízott tárca nélküli miniszter 1940. december 17-től 1941. szeptember 15-ig. 536

László Adolf, népbíró. (PDP) 43, 455, 456, 694

László Dezső, vitéz, vezérezredes. 1943-ban a kassai VIII. hadtest pk. A nyilas hatalomátvétel után Beregfy vezérezredessé léptette elő és az 1. hadsereg pk.-nak nevezte ki. 596

Latkóczy Imre, dr. Szálasi Ferenc védőügyvédje. 38, 44, 49, 50, 158, 254, 441, 636, 637, 638, 639, 656, 712

Latkóczy Móricz. 636

Latkóczy Pál. 636

Latorczay Lőrincz. A Kormányzó ezredének parancsnoka, ezredes. 549

Lázár Károly. 1944-ben testőr altábornagy, Horthy testőrségének pk. 1937. március 20-tól október 16-ig. 1945 nyarán tért haza német-nyilas fogságból. 95, 481, 540, 542, 547-559, 570, 575, 586, 587, 598

Lengyel Gyula. Az abaújszántói esperességen lelkipásztorkodó görög-katolikus pap, mikóházi plébános (Miskolci gör. kat. apostoli kormányzóság). 18

Lészay Béla, népbíró. (FKGP) 43, 100, 152, 171, 172, 233, 234, 289, 318, 375, 451, 581, 693

Leventeújváry Nándor, dr. Nyilas hadbíró, vezérőrnagy. 1943 nyarától nyugállományban, 1944. október 20-án reaktiválták. A HM 13. o. és a hadbíró tisztikar főnöke. 432, 466, 467, 688

Linkomies, Edwin. Finn egyetemi tanár, miniszterelnök (1943–1944). 1946 elején több minisztertársával együtt háborús bűnösként bíróság elé állították és 5 évi börtönbüntetésre ítélték. 656

Linné, Carl, von. (1707–1778) svéd természettudós. 140

Lukács Béla, vitéz. A Magyar Élet Pártja ügyvezető igazgatója; 1942. április 17-től 1944. március 22-ig tárca nélküli hadigondozási miniszter. 497

Lukács Vilmos, dr. Kemény Gábor védőügyvédje. 44, 244, 251-254, 384, 388, 389, 641, 642, 699,

Lutz, Carl. Budapesti svájci konzul 248

Lutz Gizella. Szálasi Ferenc felesége. 10, 24, 26, 37, 38, 44, 141, 180, 479, 638, 681, 709, 710, 712, 716

MacDonald, James Ramsay (1866–1937) az angol Munkáspárt vezetője, miniszterelnök 1924-, 1929- és 1931-ben. 645

Magyarosy Sándor, vitéz. Nyugállományú altábornagy. 1940-ben országos leventeparancsnok, majd a HM légügyi főcsoportfőnöke 1944. október 1-ig. 1944. november 5-én reaktiválják, vezérezredessé léptetik elő, kitelepítési kormánybiztos lesz 1945. január 28-ig, utána „vezetői tartalék". 1945-ben Nyugaton maradt. 467, 470

Magyary Zoltán, jogász, egyetemi tanár. 202

Makay Miklós, vegyészmérnök, Bajcsy-Zsilinszky vádlott-társa. Dominich rögtönítélő bírósága halálra ítélte, majd az ítéletet – kegyelmi bírósággá átalakulva – 10 évi börtönre változtatta. 466, 467, 688, 689

Malinovszkij, Rogyion Jakovlevics. Marsall, 1944-ben a 2. Ukrán Front pk. 595

Málnási Ödön. Történész, radikális nyilas ideológus, 1937-től Szálasi híve. 107

Mannerheim, Carl Gustaf Emil (1867–1951) finn marsall, hadseregfőparancsnok (1939–1944), köztársasági elnök (1944–1946) 186, 187, 551, 633

Markóczy János, vitéz, altábornagy. 1944. október 16. után a VII. hadtest pk. november 15-ig. 1945. január 8-tól a BM Németországba való áttelepülési o.vez. 429, 460

Marosy Ferenc, vitéz, dr. marossolymosi. Magyarország finnországi követe. 242

Marton Béla. Szélsőjobboldali politikus, 1932–1937 között a Nemzeti Egység Pártja főtitkára, Gömbös híve, a Nemzeti Munkaközpont vezetője. 107

Marx, Karl (1818–1883) Német filozófus, teoretikus. 101, 659

Mecsér András. Jobboldali politikus. 1939-ben nyilas jelöltként indult a balatonfüredi időközi választáson, de nem jutott mandátumhoz. 1944. november 2-től berlini magyar követ. 112, 113, 117, 347, 409

Mégl Mária. Beregfy Károly anyja. 45

Mérő József, népbíró. (MSZDP) 43, 100, 101, 235-237, 289, 318-320, 376, 457, 458, 581, 582, 693

Mészáros István alezredes. A szegedi 9. Hunyadi János honvéd gyalogezred II. zászlóalj pk. 1944. november 1-jén soronkívül ezredessé léptették elő, október 16. után Szálasi testőrségének pk. 1945-ben Nyugaton maradt. 554

Michaelis, Adolf. Német újságíró, titkos ügynök, Baschek egyik németországi kapcsolata. 158

Mihály (1921 –) román király, Hohenzollern dinasztiából származó II. Károly fia, I. Ferdinánd unokája. 1927-ben nagyapja halála után régenstanács uralkodik Romániában nevében. 1930-ban apja átvette az uralkodást, 1940-ben lemondott, ettől kezdve 1947-es lemondatásáig Románia királya. Döntő szerepet játszott az 1944. augusztus 23-i eseményekben. Lásd a 9. jegyzetet! 186, 187

Miklós Béla, dálnoki, vezérezredes. 1940. március 1. után az 1. gyorshadtest pk. 1943-ban a Kormányzó katonai irodájának főnöke, 1944 júliusától a nyilas puccsig az 1. hadsereg pk. 1944. október 16-án szűkebb törzsével együtt átment a fronton a szovjet haderőhöz. 39, 322, 440, 441, 481, 508, 537, 539, 597, 612

Milasin Éva. Kemény Gábor anyja. 45

Millerand, Alexandre (1859 – 1943). Francia szocialista politikus, 1920 szeptemberétől 1924 júniusáig köztársasági elnök. A trianoni békeszerződésben meghúzott határok végleges vonalát kijelölő ún. Határkijelölő Bizottság hatásköréről a magyar delegációnak küldendő végleges békeszöveghez mellékelt kísérőlevelet, az ún. ~ levelet, amely a lényegen nem változtatott, apró kérdésekben volt csak jelentősége, a korabeli párizsi kormány igyekezett nagy engedményként beállítani. 250

Mindszenty József. 1944-ben veszprémi püspök, 1945-től Magyarország bíboros hercegprímása. 25, 410, 411, 451, 458, 612, 654,

Mocsáry Dániel. Jobboldali politikus, 1939. február 3. után a MÉP alelnöke. 586

Mohay Gyula, dr. Ügyvéd, 1944. november 8. után Budapest főpolgármestere. 15

Molotov, Vjacseszlav Mihajlovics. 1944-ben szovjet külügyi népbiztos és a Népbiztosok Tanácsának elnökhelyettese. 504

Mosonyi Győző, repülőszázados. Kovarcz „totális mozgósítási" minisztériumában államtitkár, majd Szálasi politikai irodájában munkaügyi előadó. 17

Mussolini, Benito. Az olasz fasiszta párt vezére, 1922-től 1943. július 25-ig miniszterelnök. Ekkor leváltják, fogságba vetik. Otto Skorzeny ejtőernyősei kiszabadítják és a gyámságuk alatt működő fasiszta köztársaság élére állítják. 1945. április 28-án olasz partizánok kivégezték. 90, 107, 195, 374, 628

Nádas Lajos vk. ezredes, 1943. május 1-től 1945. március 1-ig a vezérkar hadműveleti osztályának vezetője, a honvédségen belül a nyilas szervezkedés egyik vezető alakja. 1944. október 16. után a német „Dél" hadseregcsoporthoz beosztott összekötő tiszt, a Nemzetvédelmi Iroda és a katonai hivatásrend vezetője. 1945-ben Nyugaton maradt. 507, 594

Náday István, vitéz, nyugállományú vezérezredes. Horthy bizalmasa, tevékenyen részt vett 1944-ben a fegyverszüneti tárgyalások előkészítésében. 537

Nagy Ferenc. A Független Kisgazdapárt egyik megalapítója, 1940 júniusától a párt országos főtitkára, a párton belüli ún. agrárdemokrata szárny vezéralakja. 1944. március 19. után a németek letartóztatták. 535

Nagy Imre. Lakatossegéd, kommunista. 1945. november 15-től 1946. március 20-ig belügyminiszter. 21, 479

Nagy Jenő ezredes. Tagja az MNFFB vezetőségének, Bajcsy-Zsilinszky vádlotttársa. 176, 187, 284

Nagy Valér rendőrfőtanácsos. 1944-ben budapesti rendőrfőkapitány. 454, 686

Nagy Vince, dr. Ügyvéd, a Szálasi-per politikai ügyésze. Károlyi Mihály kormányában 1918. december 12-től 1919. január 19-ig, majd Berinkey Dénes kormányában március 21-ig belügyminiszter. Függetlenségi Kossuth Párt elnöke, 1945–1946-ban kisgazdapárti politikus. 1962-ben New Yorkban kiadott emlékirataiban leírja, hogyan kérte föl őt Ries igazságügyminiszter, válasszon: Imrédy, Bárdossy vagy Szálasi perében óhajt vádló lenni. ~ a következőket válaszolta: „Csakis Szálasiéban... véleményem szerint Bárdossy és Imrédy alkotmányosan kinevezett miniszterelnökök voltak, tehát ilyen minőségben elkövetett tetteikért az 1848-as törvények értelmében csak parlamenti bíróság által vonhatók felelősségre. Feltétlenül bűnösöknek tartom őket is országunk és népünk kárára elkövetett több rendbeli cselekményben. Parlamenti bíróság előtt szívesen vállalnám velük szemben a vádlói szerepet. De alkotmányos érzésemnél fogva nem vállalnám közönséges büntető bíróság előtt. Így hát Szálasit választom, aki nem alkotmányos úton jutott a hatalomhoz. Idegen hatalom fegyvereivel, tankjaival és pénzével erőszak és államcsíny útján ragadta magához a hatalmat anélkül, hogy a nép vagy a parlament megnyilatkozott volna mellette. Büntetőjogi szempontból pedig közönséges bűntevőnek, több sok rendbeli gyilkosság és emberölés tettesének tartom, amiket vagy mint felbújtó vagy mint bűnrészes, társtettes követett el." 22, 43, 94, 108-117, 155-158, 180-183, 185-192, 210-212, 222, 233, 234, 242-244, 270, 382, 383, 396, 463-466, 470, 472, 522, 533, 535, 536, 558, 559, 561, 576, 585, 594, 595, 634, 667, 669

Nagykovácsy Milenkó (eredeti neve: Kovacsevics Milenko) jobboldali beállítottságú üzlettulajdonos, a mai Úttörőáruház főépületében nyitotta meg üzletét a húszas években Budapesten. 347

Nagyőszy Miklós, altábornagy. 1944. szeptemberében és októberében a személyi gazdálkodás kormánybiztosa. Beregfy előbb a VI. hadtest majd november 15-től az V. hadtest élére állította. 1944. december végétől a HM III. csoport főnöke. 264, 265

Nánássy Imre. Parlamenti képviselő, (1935–1939 Nyírbátori ker; Szabolcs és Ung vm.) 203

Naszluhác Lajos. Szőllősi Jenő apja. 45

Návay Imre, földbirtokos. 1944-ben a 2. hadsereg parancsnokság területén hadműveleti kormánybiztos. 1944. október végétől karácsonyig a nyilas Fegyveres Nemzetszolgálat főparancsnoka, ekkor szervezetét föloszlatták. 433

Német Dezső alezredes. 592

Neugeboren (?) 1944-ben a budapesti német követség munkatársa. 237

Ney Károly. 1944-ben a KABSZ egyik vezetője. 415, 486, 495, 686

Oláh György. Parlamenti képviselő (Kapuvári ker. Sopron vm.) Szélsőjobboldali politikus, publicista, az ún. „úri" fasiszták egyik vezető ideológusa. Pályafutásának kezdetén az agrárszegénység problémáit vizsgálta. 1938-ban megindított „Egyedül vagyunk" c. előbb havi, majd hetilapja a jobboldali középosztály kedvelt olvasmánya volt. Személyesen is sokat tett Imrédy és a népi mozgalom jobbszárnyának összefogásáért. 499

Olaszi (néha neve y-nal szerepel) **Sándor.** Festő, nyilas. 1944. október 16. után a nyilas Fegyveres Pártszolgálat országos vezetője. 24, 369, 371, 373

Olbrich (?) 403-405

Olbricht, Friedrich, német tábornok. Lásd a 20. jegyzetet!

Omelka Ferenc, újságíró. A Nyilas Számonkérő Szék vezetője. 17, 37, 717

Orendy Norbert, csendőrezredes. A nyilas Nemzeti Számonkérés Szervezete parancsnoka. 251, 429, 430

Osima, Hirosi. 1940–1945 között berlini japán nagykövet. 12, 493

Ottó. l. Habsburg Ottó

Paikert Géza, dr. 1944-ben Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium V. ügyosztályának (Külföldi tudományos-művészeti-irodalmi kapcsolatok, stb.) főnöke. 202

Pajtás Ernő. 9

Pál apostol. Szálasi téved, nem Pál apostol, hanem Szent János apostol „Jelenések könyve" 3.15, 16 részben szerepel a híres mondat a közönyösökről. Szó szerint: „Ismerem tetteidet, hogy se hideg, se meleg nem vagy. Bárcsak hideg volnál vagy meleg! De mivel langyos vagy, se hideg, se meleg, kivetlek a számból." 697

Pál Ákos, dr. 1946-ban ÁVH őrnagy. 20, 21

Pálffy Fidél, gróf. Elszegényedett arisztokrata. Szélsőjobboldali politikus. 1939-ben Egyesült Magyar Nemzetiszocialista Párt-Nyilaskeresztes Front néven Bakyval összefogva pártot alapított. 1940-ben Imrédyt támogatta Telekivel szemben. 1940 szeptemberében, Szálasi börtönből történt kiszabadulása után pártja egyesült Szálasi mozgalmával. Igen jó kapcsolatokat épített ki a németekkel. 1941. szeptember 12-én Bakyval együtt kilépett Szálasi pártjából és megalapították a Magyar Nemzeti Szocialista Pártot, két hét múlva szövetségre léptek Imrédy Magyar Megújulás Pártjával, így létrejött a Magyar Megújulás Nemzetiszocialista Pártszövetség, amelynek élén Rátz Jenő állt. 1944-ben Magyar Nemzetiszocialista Pártja Himmler támogatását élvezte. Szálasi kormányában földművelődésügyi miniszter. 12, 107, 297, 707, 708, 716

Pálinkás András, nyilas, többszörös gyilkos, Szálasi sofőrje. 23

Pálosi Béla, dr. Népbíró, a Sztójay-per tanácsvezető bírája. 708

Papen, Franz, von. Német birodalmi kancellár 1932-ben, alkancellár 1933–1934-ben, majd ankarai német követ 1939-től 1944-ig. 493

Papp Álmos, dr. A Külügyminisztérium politikai osztályán 1944-ben miniszteri segéd-titkár. 244

Perényi Zsigmond, báró. 1944-ben a Felsőház elnöke, Horthy bizalmas híve, a Titkos Tanácsosok egyike. 324, 491

Peresztegi Dezső, népbíró (OSZT) 43

Péter Gábor. Szabómunkás, kommunista. 1945-ben először az államrendőrség budapesti Főkapitánysága Politikai Rendészeti Osztályának, majd az Államvédelmi hatóság vezetője. 14-16, 18-23, 26, 27, 30-38, 440, 445, 479, 717, 718

Péterffy Gedeon. Római katolikus pap, Szálasi gyóntatópapja a börtönben. 25, 26, 29, 710

Pethő Tibor, dr. Táblai tanácselnök, 1944. október 16. után Szálasi közeli munkatársa, 1945 januárjában a „Nemzetvezető" ún. munkatörzsében felállított 13 „nemzetpolitikai iroda" közül az ún. Számonkérő Iroda vezetője. Pethő ellenőrizte a szakminisztériumok munkáját, valamint felügyelete alá vonta a törvény- és rendelettervezetek előkészítését is. 157, 176, 305

Peyer Károly. Géplakatos, szociáldemokrata politikus, a Szakszervezeti Tanács vezető titkára (1927–1944). 481, 536

Pintér József, építész, építési vállalkozó. A Nyilaskeresztes Párt Hungarista Mozgalom fejérvármegyei vezetője, 1944. október 25-től a vm. főispánja, tartalékos főhadnagy, hadirokkant. 410

Pogány Béla, dr. A NOT tagja, (PDP). 719, 721

Pogány Imre, vk. ezredes. A Kormányzó katonai irodájának főnökhelyettese. 560, 597, 598, 613, 678

Polczmann Jenő. 447, 448

Preisz Árpád. 190

Rademacher, Franz. A „Völkischer Beobachter" (Népi Figyelő) c. újság magyarországi tudósítója 1937-ben. 70

Radó Endre, csendőrszázados. 1944. november 15. után a Nemzeti Számonkérés Szervezete katonai nyomozó alosztály pk. 603

Rahn, Rudolf. Német nagykövet Mussolini ún. „Salói Köztársaságában". 1944 októberében Budapestre küldték Veesenmayer „támogatására". 511, 523, 525, 526, 528, 529, 531, 541, 566, 567, 569

Rajniss Ferenc, újságíró. Jobboldali politikus, Imrédy bizalmas híve, az „Új Magyarság" c. szélsőjobboldali napilap vezető publicistája. Szálasi kormányában vallás- és közoktatásügyi miniszter. Szálasi „Kormányzótanácsának" tagja, Beregfyvel és Csiával együtt. 18, 19, 21, 229, 302, 304, 305, 472, 498, 500, 528, 530-532, 610, 619, 711, 715

Rákosi Mátyás. Magántisztviselő, kommunista. 1945. november 15-től 1949. szeptember 5-ig miniszterelnök-helyettes, az MKP első titkára. 18, 31

Rakovszky Iván. Németellenes érzelmeiről ismert politikus. A közigazgatási bíróság elnöke 1941. április 28-tól 1944. augusztus 29-ig. A Lakatos kormányban vallás- és közoktatásügyi miniszter. 483, 492, 515-517, 542, 544, 557

Rassay Károly, dr. Ügyvéd, liberális ellenzéki politikus, az Esti Kurir c. liberális napilap főszerkesztője, parlamenti képviselő 1920-tól 1944-ig, 1944-ben a Budapest II. (Északi) választókerület juttatta mandátumhoz. 12, 116

Rátz Erzsébet. Újságíró, a „Magyarság", az „Egyedül vagyunk" c. jobboldai lapok munkatársa. 18

Rátz Jenő, vitéz, nyugállományú vezérezredes. 1938. május 14-től november 15-ig honvédelmi miniszter, a Sztójay kormányban miniszterelnök-helyettes. Szálasi kinevezte a Felsőház elnökévé. 12, 66, 340, 498, 708,

Rátz Kálmán. Politikus, kormánypárti, majd nyilas parlamenti képviselő. (1935–1939 Sárospatak; Zemplén vm., 1939–1944 között Budapest II. Északi ker.). 1939. február 17-én megalapította a nyilasok fedőpártjának szánt Hungarista Pártot, ezt Keresztes-Fischer belügyminiszter egy héttel később betiltotta. Szembekerült Szálasival, fokozatosan németellenes irányba fordult. 1944-ben a Független Magyar Szocialista Párt vezetője. 564

Reinecke, Günther. 1944 júliusától SS Standartenführer. 680

Rekowski, Carl. 1944-ben a budapesti német követséghez beosztott konzul, Veesenmayer személyi referense. 52, 525, 569

Reményi-Schneller Lajos. Jobboldali, németbarát politikus, 1938. március 9-től 1945. március 27-ig pénzügyminiszter. 9, 485, 488, 490, 493, 507, 708

Réti (?) ezredes, 1946-ban a BRFK fogház- és toloncház igazgatója. 38

Révay Kálmán. Nyugállományú huszárszázados. Bajcsy-Zsilinszky vádlott-társa. 689

Ribbentrop, Joachim, von. Német külügyminiszter (1938–1945) 39, 220, 464, 467, 468, 470, 484, 563, 664, 687

Ricioni, Eugenio. 28

Ries István, dr. Ügyvéd, szociáldemokrata politikus, igazságügyminiszter 1945. november 15-től 1950. július 17-ig. 23, 28, 34, 721, 725, 726

Rommel, Erwin. Német tábornagy. 316

Rosenberg, Alfred. Náci ideológus, a fajelmélet egyik kidolgozója, a „Völkischer Beobachter" (Népi Figyelő) c. napilap főszerkesztője, 1934-től a világnézeti nevelés birodalmi biztosa, 1941-től a Keleti Megszállt Területek Minisztériumának vezetője. 393, 715

Rothen, Franz. Basch híve, a Volksbund egyik vezére. 158

Rotta, Angelo. Budapesti pápai nuncius. 1944 tavaszától személyes tárgyalások során és jegyzékekkel is igen határozottan fellépett a magyar kormánynál, a pápára is hivatkozva, a zsidóüldözések, a deportálás ellen. ~ mint a Budapesten akkreditált követek doyenje a semleges országok vezető diplomatái által aláírt tiltakozó jegyzék kezdeményezője volt. A nyilas hatalomátvétel után a nunciatúra több ezer védlevelet adott ki az üldözötteknek. 233,234, 251, 326, 419, 450, 457

Rőder Vilmos. Honvédelmi miniszter 1936. október 12.–1938. május 14. között, majd a Felsőház tagja, a titkos tanácsosok egyike. 491

Ruszkay Jenő. Nyugállományú altábornagy, szélsőjobboldali, németbarát politikus. 1940 őszén szövetségre lépett Szálasival. 1941 decemberében Hubayval együtt szakított Szálasival és csatlakozott Pálffy pártjához. 1944. november 13-tól címzetes vezérezredes, 1945. március 1-től a magyar SS fegyveres kötelékek felügyelője. 16, 107, 441

Ryti, Risto Heikki. Finn miniszterelnök (1939–1940), köztársasági elnök (1940–1944). 1946. február 21-én 10 évi börtönbüntetésre ítélték mint háborús bűnöst. 656

Sallai Imre. Magántisztviselő, kommunista, a KMP egyik vezetője. Lásd: Fürst S. 240, 636

Sardou, Victorien (1831–1908). Francia drámaíró. 172

Sárközi Andor. A NOT tanácsjegyzője. 719

Schell Péter, báró. Belügyminisztériumi államtitkár 1944. szeptember 25-től október 12-ig, majd a nyilas puccsig belügyminiszter. 517, 544, 557

Schiberna Ferenc, dr. Ügyvéd, nyilas megyevezető Veszprémben, 1944. október 27-től veszprémi főispán. 410, 654

Schweinitzer. l. Sombor – Schweinitzer

Sebestyén András. Cavallier helyettese a Magyar Szent Kereszt Egyletben. 445

Serédi Jusztinián. 1927-től 1945-ig esztergomi érsek, hercegprímás. 237, 310, 411, 471, 472

Shvoy Lajos. 1944-ben székesfehérvári püspök. 410, 411, 451, 612, 654, 655

Sipos Ignác. Népbíró (OSZT). 43, 174, 237, 289, 458, 582, 583, 592, 694

Skorzeny, Otto. SS ejtőernyős alezredes. 558, 582

Solymossy János. 1944 júliusától rendőrtörzs-főfelügyelő, a budapesti gettó egyik megszervezője a nyilas hatalomátvétel után mint „a zsidók összeköltöztetésére kirendelt miniszteri biztos". 422, 464, 608

Sombor-Schweinitzer József, rendőrfőtanácsos. 1944 márciusáig a budapesti rendőrkapitányság politikai rendészeti osztályának vezetője. A német megszállás után a Gestapo letartóztatta. 459, 718

Somogyi Béla. Tanító, szociáldemokrata, a „Népszava" egyik szerkesztője. Lásd: Bacsó B. 154, 236

Somssich Béla, dr. 1944-ben Jaross belügyminiszter személyi titkára, 1944. október 20-tól soproni alispán. 29

Sótonyi László. Népbíró (NPP). 43

Sömjén Pál, dr. A NOT tagja (MKP). 719, 721

Speer, Albert. Németország fegyverkezés- és hadiipari minisztere (1942–1945). 664

Spinner (?). 254

Stauffenberg, Claus von. német ezredes. Lásd a 20. jegyzetet!

Stolpa József, dr. 1944-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium államtitkára. 202

Stöckler Lajos, gyáros. 1944. július 22-től a Magyarországi Zsidók Szövetsége Ideiglenes Intézőbizottságának tagja, 1944.

október 22. után a Zsidó Tanács elnökhelyettese, 1945–1948 között a budapesti Izraelita Hitközség elnöke. 16

Stülpnagel, Karl Heinrich, von. Német tábornok. Lásd a 20. jegyzetet!

Szabó Anna. Vajna Gábor anyja. 46

Szabó László, vitéz, altábornagy. Római magyar katonai attasé (1933–1943), 1944. június 19-től Mussolini ún. Olasz Szociális Köztársaságában (Salói Köztársaság) magyar követ. 1945-ben Nyugatra távozott. 90, 242

Szabó Mihály. A NOT tagja (NPP). 719-721

Szakasits Árpád. Kőfaragósegéd, szociáldemokrata, az 1920-as évek közepétől az MSZDP egyik vezetője, 1938 novemberétől főtitkára. 1944. március 19. után illegalitásban élt. 1945. november 15-től 1948. augusztus 5-ig államminiszter (miniszterelnök-helyettes-államminiszter). 594

Szakváry Emil, vitéz. Miniszteri tanácsos, okleveles gépészmérnök. Szolgálaton kívüli alezredes, Szálasi kormányában iparügyi miniszter. 12, 708

Szálasi Ferenc.

Szálasi Ferenc, id. A „Nemzetvezető" apja. 44

Szász Lajos. A Sztójay-kormány iparügyi miniszter, Kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter 1944. augusztus 7-től 1945. március 27-ig. A TNSZ egyik vezetője. 122, 340, 498, 499, 500, 501, 502, 610

Szatmári Erzsébet. Szálasi Ferenc anyja. 44

Székessy István, magántisztviselő. A nyilas Fegyveres Nemzetszolgálat helyettes vezetője, Szálasi személyi testőreinek parancsnoka. 371

Szénássy Zoltán. 9

Szendy Mihály, dr. 19

Szentirmay Félix. 1944-ben a Generál Áru-kereskedelmi Rt. vezérigazgatója. 619

Szent-Iványi Domokos, dr. Miniszteri tanácsos, a moszkvai fegyverszüneti delegáció egyik tagja mint rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter. 538

Szentpály Imre. 514

Szombathelyi Ferenc, vitéz, vezérezredes. Vezérkari főnök 1941. szeptember 6-tól 1944. április 19-ig. 639, 679

Szombathy Kálmán. 485, 495

Szögi Géza, dr. Ügyvéd, nyilas képviselő (Szeged); Szálasi kormányában miniszterelnökségi államtitkár, Szőllősi Jenő miniszterelnök-helyettes jogi szakértője és tanácsadója. Részt vett a nyilas Koronatanácsokon. 9, 14, 397

Szőllősi Ilona, Szőllősi Jenő anyja. 43

Szőllősi Jenő. 9, 12, 43, 45, 47, 135, 151, 152, 229, 233, 234, 237, 284, 293, 295-329, 379, 431, 432, 445, 448, 450, 498-503, 535, 612, 618, 619, 621, 626, 645-648, 671-673, 690-693, 695, 696, 699, 701, 704-706, 720-727

Szörényi Zoltán, vk. százados. 559, 560

Sztálin, Joszif Visszarionovics. Szovjet-grúz hivatásos forradalmár. 1922. április 3-tól az SZK(b)P főtitkára, 1941. május 6-tól a Népbiztosok Tanácsának elnöke. 19, 202, 245, 448

Sztójay Döme, altábornagy. 1936–1944 között berlini magyar követ, 1944. március 22-től augusztus 29-ig miniszterelnök. 55, 57, 58, 59, 66, 102-104, 113, 170, 189, 201, 211, 401, 402, 463, 482-486, 536, 562, 564, 596, 616, 630, 654, 685, 708

Tanner, Väinö. Finn jogász, szociáldemokrata parlamenti képviselő, külügyminiszter (1939–1940), ipar- és kereskedelemügyi miniszter (1940–1943). 1946-ban háborús bűnösként 6 évi börtönbüntetést kapott. 652, 656

Tarján Béla. Volt bokszoló, Szálasi személyi testőre. 23

Tartsay Vilmos, dr. Nyugállományú százados, az MNFFB egyik megszervezője. Dominich rögtönítélő bírósága halálra ítélte és kivégezték. 176, 668

Tasnádi Nagy András, dr. 1935-től a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium politikai államtitkára, Imrédy híve. 1938. február 3-tól a kormánypárt (Egyesült Kereszténypárt, ismertebb nevén: Egységes Párt) elnöke. Igazságügyminiszter Imrédy kormányában 1938. november 15-től 1939. február 16-ig, majd Teleki második kormányában 1939. február 16-tól 1939. november 9-ig. A Képviselőház elnöke 1939. november 9-től 1945. március 27-ig. 111, 300, 324, 444, 472

Teleki Géza, gróf. Földbirtokos, Teleki Pál miniszterelnök fia, 1944 októberében a moszkvai magyar fegyverszüneti delegáció tagja. 538

Teleki Mihály, gróf. Földbirtokos, az Imrédy-kormányban földművelésügyi miniszter 1938. november 15-től 1940. december 30-ig. 497

Teleki Pál, gróf. Egyetemi tanár, miniszterelnök 1939. február 16-tól 1941. április 3-ig. 117, 119, 202, 400, 629, 683, 685

Temesváry Endre, vitéz. Csendőr vezérőrnagy, 1942 novemberétől 1944 szeptemberéig a csendőrség felügyelőjének kiképzési szemlélője. 1944. október 15-én a németek letartóztatják, 18-án szabadlábra helyezik, 19-től a csendőrség felügyelője. 1945 márciusában Nyugatra távozott. 14, 512

Tildy Zoltán, református lelkész. Publicista, az FKGP elnöke, majd országos pártvezetője. Miniszterelnök 1945. november 15-től 1946. február 1-ig. Köztársasági elnök 1946. február 1-től 1948. augusztus 3-ig. 31, 38, 535, 536, 594, 721, 726

Todt, Fritz. Lásd a 24. jegyzetet!

Tolbuhin, Fjodor Ivanovics. Marsall, 1944-ben a 3. Ukrán Front pk. Lásd a 9. jegyzetet!

Toldi Árpád, dr. Szolgálaton kívüli csendőrezredes, 1944. április 27-től Fejér vm. főispánja, Szálasi uralma idején a zsidó vagyonok kormánybiztosa. 462, 684

Tosca. Sardou ~ c. drámája alapján G. Puccini írt operát. 172

Tost Gyula, alezredes. 1940. július 1-től a Kormányzó szárnysegéde. 521, 522, 531, 538, 543, 550, 558

Tóth István, dr. Orvosprofesszor. 676

Török (?) főhadnagy. 416

Trucka András, földműves. Őrvezető, nyilas, 1944-ben a Hűség Háza őrségének pk. 608

Unger (?) 107

Vágó Pál, nyilas képviselő (Budapest III. déli ker. 1939–1940) 1944. október 16. után árkormánybiztos, november 29-től közellátásügyi államtitkár. 296

Vajna Gábor. 20, 21, 43, 46, 47, 52, 104, 122, 176, 200, 212, 229, 237, 238, 248, 296, 314, 327, 369, 371, 384, 389, 390-397, 399, 436, 440, 443, 444, 448-467, 469-473, 476, 478, 486, 498, 500, 503, 535, 601-603, 607, 610-613, 620, 621, 624, 626, 653-656, 682, 683, 687, 689, 690, 693, 694, 699, 704, 706, 716, 719, 722

Vajna Károly. Vajna Gábor apja. 46

Vajta Ferenc. 1944-ben az „Ország" c. hetilap szerkesztője. 189

Valló Dezső. 608, 609, 613, 648

Vasvári Lajos. 1944-ben iparügyi államtitkár. 446-448

Vattay Antal, altábornagy. 1944. augusztus 17-től a Kormányzó Katonai Irodájának főnöke, főhadsegéd. 95, 504, 508, 509, 513-515, 517-519, 521, 522, 534, 538, 540, 542-545, 552, 553, 556, 557, 560, 573, 592, 595, 597, 598

Veesenmayer, Edmund. Német diplomata, 1944. március 20-tól Németország teljhatalmú birodalmi megbízottja Magyarországon, április 3-tól budapesti német követ. 12, 18, 52-54, 64-66, 71, 78, 81-83, 85, 90-93, 95, 97, 98, 103-106, 110, 117, 123-126, 129, 131, 145, 150, 152, 199-201, 205, 207, 215-220, 223, 224, 226, 228, 229, 233, 235, 237, 242, 246-248, 251, 258, 260, 261, 290, 296, 297, 301, 304, 306, 307, 318, 325, 326, 329-331, 346, 365-368, 382, 393, 396, 402, 473-477, 483, 484, 494, 496, 510, 511, 521, 523, 525, 526, 528-531, 533, 535, 536, 541, 552, 555-557, 561-583, 586, 597, 698, 619-621, 635, 641, 646, 648, 672, 691,

Veress Lajos, dálnoki, vezérezredes. Horthy híve, 1944 nyarának végén. 1944-ben a 2. magyar hadsereg pk. 1944. október 16-án a németek-nyilasok letartóztatták, 1945 elején megszökött Sopronkőhidáról. 322, 441, 481, 508, 598,

Vincze, dr. Lásd: Nagy Vince, dr.

Vörnle János. Követségi tanácsos, a külügyminiszter állandó helyettese (1938–1942) majd ankarai magyar nagykövet (1942–1944) 245

Vörös János, vezérezredes, 1944. április 19-től október 16-ig a vezérkar főnöke. 39, 66, 107, 109, 120, 123, 155, 156, 258, 260, 289, 293, 302, 311, 333, 334, 337, 440, 441, 481, 491, 493, 494, 504, 516, 535, 548, 559-561, 571, 572, 589-597, 613, 679

Vörösmarty Ilona. Csia Sándor felesége. 45

Wallenberg, Raoul, svéd diplomata. 1944. július 9-én érkezett Budapestre. Azonnal kapcsolatba lépett az üldözött magyarországi zsidók vezetőivel valamint A. Rottával, F. Bornnal stb. Több ízben személyesen mentette meg a magyar hatóságok kezére került zsidókat, több ezer üldözöttnek juttatott svéd menlevelet. 1945 januárjában a szovjet hatóságok elhurcolták. Lásd még a 25. jegyzetet! 251, 254, 456, 607

Walton Ágoston, dr. Ügyvéd, nyilas. 18, 52, 296, 329

Weichs, Maximilian, von. Német tábornagy, 1944-ben a balkáni német erők pk. 551

Werth Henrik, vezérezredes. A honvéd vezérkar főnöke 1938. szeptember 29-től 1941. szeptember 4-ig. 1945 februárjában szovjet fogságba került. 413

Winkelmann, Otto. SS Obergruppenführer. 1944-ben a magyarországi SS és rendőri erők főparancsnoka. 64, 65, 67-72, 81, 85, 86, 117, 121, 124, 171, 199, 215, 216, 218, 219, 225, 248, 384, 419, 465, 496, 568, 583-587, 621, 672, 679, 686, 687

Wirth Károly. Nyilas parlamenti képviselő (Budapest, III. déli ker. 1939–1940). A Kormányzó elleni merénylettervben való részvétel miatt mandátumától megfosztották és 15 évi börtönre ítélték. Amnesztiával szabadult, 1944. november 20. után a Magyar Ipari Munkások Országos Szövetsége szervező bizottságának elnöke. 158, 240, 318

Witzleben, Erwin. Német tábornok. Lásd a 20. jegyzetet!

Wolff Károly. 1920-tól a Keresztény Párt vezetője (hivatalos nevén: Keresztény Gazdasági és Szociális Párt), parlamenti képviselő (Budapest, I. budai ker. 1922–1936), jobboldali, keresztény politikus. 116

Wöhler, Otto. 1944 őszén a 8. német hadsereg, majd a Dél hadseregcsoport pk. 163, 181, 182

Zboray Sándor, dr. Szálasi Ferenc védőügyvédje. 37, 44, 117, 120, 159, 183, 193-195, 441, 583, 612, 613, 639, 656, 697, 699, 705, 707, 710, 712, 713

Zichy Ladomér, gróf. Földbirtokos, Horthy bizalmas híve. 1944 őszén tevékenyen részt vett a szovjet-magyar fegyverszüneti tárgyalások előkészítésében. 537

Zöldi Márton, csendőrőrnagy. Az 1942 januári délvidéki vérengzés egyik fő szervezője. 15

Zsindely Ferenc. Kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter 1943. március 29-től 1944. március 22-ig. 497

HELYNÉVMUTATÓ*

Afrika 291, 343
Alföld 594,
Amerikai Egyesült Államok 15, 33, 118, 202, 343
Anglia l. Nagybritannia 33, 114, 662
Ankara (Törökország) 223, 245
Antalfalva (Jugoszlávia) 45
Arad (Románia) 218
Attersee (Ausztria) 317
Augsburg (NSZK) 9-11
Auschwitz (Oswiecim, Lengyelország) 191
Ausztria 460
Ázsia 665
Bad Hall (Ausztria) 684
Balaton 181, 616
Balatonlelle (Somogy vm.) 202
Balatonfüred (Zala vm.) 589, 596
Balkán 552
Bástyasétány l. Budapest I. ker.
Bayreuth (NSZK) 468
Bécs (Wien, Ausztria) 85, 109, 171, 512, 530, 602, 605
Bécsi út l. Budapest III. ker.
Bécsikapu tér l. Budapest I. ker.
Berlin (Kelet-Berlin + Nyugat-berlin) 54, 60, 70, 90, 108, 112, 153, 158, 194, 242, 243, 400, 402, 584, 585, 628, 687
Bérc u. l. Budapest I.ker.
Besszarábia (Szovjetunió) 634
Besztercebánya (Csehszlovákia) 143, 537
Brennberg-bánya l. Sopron
Buchenwald (NDK) 191
Buda l. Budapest
Budapest (Pest + Buda + Óbuda) 7, 9-11, 13, 14, 44, 98, 99, 121, 123, 136, 146, 163, 164, 168, 171-175, 181, 182, 188, 193, 236, 246, 259, 269, 272-274, 277, 279, 287, 288, 292, 293, 297, 302, 307, 310,317, 335, 337-339, 371-373, 376, 377, 380, 406, 407, 411, 413, 414, 416, 419, 420, 422, 426, 433, 435, 438, 441, 448, 453, 454, 456-458, 461, 463, 464, 467, 470, 482, 485, 490, 504, 507, 508, 512, 533, 535, 536, 557, 566, 585, 586, 589, 590, 595, 599, 604, 605, 610, 616, 619, 666, 685, 689, 693, 703, 715
I.
    Bástasétány 220, 568
    Bécsikapu tér 310, 552, 558
    Bérc u. 445
    Dísz tér 14, 302
    Gellérthegy 145, 229
    Mátyás templom 554
    Ostrom utca 550
    Sándor lépcső 558

---

* A magyarországi helynevek az 1944. évi közigazgatási beosztás adatait tükrözik. A külföldi helynevek zárójelben a mai állapotnak megfelelően szerepelnek.

Sándor palota 528
Szebeni Antal tér 558
Szent György tér 310
Vár 13, 14, 131, 228, 236, 291, 310, 335, 339, 360, 425, 508, 516, 520, 543, 547, 548, 551, 552, 556, 568, 570, 574, 597, 598
Werbőczi u. 85, 92, 96-98, 121, 129, 145, 146, 151, 351, 405, 406, 408, 473, 521, 522, 524, 525, 597
Werbőczi gimnázium (Attila u.) 554
II.
Hűvösvölgy 349, 701
Margit krt. 14, 310
Pasaréti u. 227,228, 349, 351, 353, 354, 359, 361-363, 405, 512, 701
Trombitás u. 512
III.
Bécsi út 171, 302, 422
Óbuda 423-425, 512
Zsigmond út 310
IV.
Eskü tér 548
Molnár utca 145
Városház utca 145
V.
Katona József u. 375
Markó utca 22, 36, 37, 184, 697, 711
Palatinus-házak 166, 254, 380, 420, 421, 435, 462, 464
Szabadság tér 375
Szent István krt. 144, 456
VI.
Zeneakadémia (Liszt F. tér) 16, 18, 43, 607,
Andrássy u. 21. 466
Andrássy út 60. (Hűség Háza) 7, 10, 11, 14, 21, 31, 171, 243, 343, 346, 348, 361, 363, 376, 607, 608, 648
VII.
Dohány u. 154 606
Klauzál tér 168, 607
VIII.
Conti u. 459, 460
Kőris u. 359
Múzeum krt. 14, 445, 450
Rökk Szilárd út 144
Teleki tér 414
Tisza Kálmán tér 414, 415, 604
Tattersaal (Fedett lovarda, Kerepesi út) 314, 414, 415, 604, 605, 647
Városi Színház (Tisza Kálmán tér) 462
XII.
Svábhegy 401, 551, 620
XIII. Petneházy út 144
Bulgária 202, 203, 492

Conti u. l. Budapest VIII. ker.
Csehszlovákia 107, 159
Csendes óceán 343
Csepel (Pest vm.) 462
Csepreg (Sopron vm.) 374
Csobánka (Pest vm.) 105, 171, 578, 579

Dachau (NSZK) 119, 191, 254, 666
Debrecen (Hajdú vm.) 48, 507
Dísz tér l. Budapest I. ker.
Dobogókő (Pest m.) 178
Dohány u. l. Budapest VII. ker.
Don folyó (Szovjetunió) 386, 620, 679
Dornawatra (Szovjetunió) 590
Duna folyó 145, 174, 181, 273, 279, 280, 375, 376, 432, 435, 490, 616, 618
Dunántúl 96, 279, 293, 302, 373, 409, 461, 602, 655, 663, 683

Eger (Heves vm.) 14
Egyesült Államok l. Amerikai Egyesült Államok
Erdély 689
Eskü tér l. Budapest IV.
Erkel Színház l. Budapest VIII. Városi Színház
Erzsébet hid (Budapest) 186, 422
Északi tenger 291
Esztergom (Esztergom vm.) 302, 568
Európa 15, 16, 35, 77, 87, 88, 99, 136, 154, 202, 296, 312, 313, 341, 390, 391, 400, 458, 635, 645, 660, 665

Felvidék 682, 683
Finnország 187, 191, 192, 492, 633
Frankfurt am Main (NSZK) 212

Garam-hídfő (Magyarország) 270
Gellérthegy l. Budapest I. ker.
Gödöllő (Pest vm.) 416

Győr (Győr vm.) 374, 463, 602, 616

Harkov (Szovjetunió) 661
Hatvan (Heves vm.) 416
Hatvany palota l. Budapest I. ker Werbőczy u.
Hegyeshalom (Sopron vm.) 416, 599, 605, 606, 686
Helsinki (Finnország) 223
Huszt (Magyarország) 590. 592
Hűvösvölgy l. Budapest II. ker.

Itália 195, 250

Japán 99, 114, 136, 195, 250, 251, 343, 631
Jeruzsálem (Izrael) 665

Kaposvár (Somogy vm.) 616
Kárpátalja (Magyarország) 200, 682
Kárpátok (hegyláncolat) 61. 250, 274, 275, 280, 281, 290, 293, 470, 679
Kaszaper l. Nagybánhegyes
Katona József u. l. Budapest V. ker.
Kecskemét (Pest vm.) 435, 504, 549
Kézdivásárhely (Háromszék vm.) 46
Klauzál tér l. Budapest VII. ker.
Kolomea (Szovjetunió) 634
Kolozsvár (Kolozs vm.) 326
Komárom (Komárom vm.) 200, 412
Kőhida l. Sopron-Kőhida
Kőris u. l. Budapest VIII. ker.
Kőszeg (Vas vm.) 9. 316, 559

Lánchid (Budapest) 186
Landeck (Ausztria) 413, 684
Lengyelország 629
Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola l. Budapest VI. Zeneakadémia
Linz (Ausztria) 530
Liszabon (Portugália) 189, 493
London (Anglia) 154
Lugos (Románia) 488

Magyarország 14, 31, 35, 38, 52, 55, 61, 62, 63, 65, 68, 69, 70, 74, 80, 81, 83-85, 89, 91-93, 95, 96, 97, 100, 103, 107, 112, 113, 115, 116, 117, 119, 138, 139, 140, 143, 146, 147, 153, 155, 158, 159, 160, 166, 167, 170, 178, 180, 187, 188, 190, 192, 194, 203, 204, 223, 224, 225, 233, 235, 239, 241, 243-248, 250, 254, 272, 279, 287, 288, 291-293, 295, 296, 312, 316-319, 325, 333, 345, 354, 363, 382, 387, 391, 392, 393, 400, 401, 416, 421, 460, 463, 468, 469, 476-478, 485, 490, 494, 506, 510, 517, 538, 539, 554, 557, 562, 563, 579, 582, 583, 585, 593, 594, 612, 613, 615, 617, 620, 621, 625-627, 629-631, 633, 638, 653, 660, 662, 665, 683, 696, 705, 710, 719, 724
Makó (Csanád vm.) 45, 46, 200, 297, 322, 325, 375, 676
Marcus Camp (Ausztria) 9, 11
Margit hid (Budapest) 420, 422
Margit krt. l. Budapest II.
Mattsee (Ausztria) 9, 10, 27, 246, 250, 317, 459

Mátyás templom l. Budapest I. ker. Vár

Mauthausen (Ausztria) 598, 600, 641

Molnár u. l. Budapest IV.

Moszkva (Szovjetunió) 57, 60, 98, 99, 153, 202, 443, 487, 503, 505, 506, 536, 538, 590, 661

Múzeum krt. 10. l. Budapest VIII. ker.

Nagybánhegyes-Kaszaper puszta (Csanád vm.) 45

Nagyszeben (Románia) 488

Nagyvárad (Bihar vm.) 200, 508, 630

Németország (NSZK + NDK) 14, 16, 17, 19, 20, 23, 24, 48, 51, 52, 54, 55, 57, 70, 80, 81, 85, 87-91, 96, 98-101, 109, 114, 117-119, 127, 136, 160, 167, 170, 175, 188, 189, 190, 195, 198, 202, 235, 237, 243-245, 247, 248, 250, 272, 291, 296, 311, 313, 314, 316, 317, 341, 343, 345, 355, 381, 383, 387, 392, 393, 412, 422, 429, 460, 464, 467, 468, 478, 511, 519, 557, 585, 618, 622, 629, 630, 631, 638, 661, 662, 666, 684, 687, 702, 711

New York (USA) 189

Nürnberg (NSZK) 212, 710

Nyíregyháza (Szabolcs vm.) 143

Oberdonau (Ausztria), 468

Óbuda l. Budapest III. ker.

Odessza (Szovjetunió) 634

Olaszország 136, 381, 631

Oroszország l. Szovjetunió

Ostrom u. l. Budapest I.

Pápa (Veszprém vm.) 374

Pasarét l. Budapest II. ker.

Pest l. Budapest

Petneházy út l. Budapest XIII. ker.

Petőfi Gimnázium. l. Werbőczi Gimnázium

Rama (Izrael) 666

Róma (Itália) 441, 537

Románia 61, 70, 106, 107, 143, 187, 249, 274, 275, 400, 492, 538, 585, 633, 634

Sachsen (NDK) 468

Salzburg (Ausztria) 9, 10, 11, 157

Sándor lépcső l. Budapest I. ker.

Sándor palota (Miniszterelnökség l. Budapest I. ker.)

Semmering (Ausztria) 9

Siófok (Somogy vm.) 259, 291, 616

Sopron (Sopron vm.) 29, 239, 345, 411, 687

Sopron-Brennberg-bánya (Sopron vm.) 9, 413, 457, 684

Sopron-Kőhida (Sopron vm.) 177, 462, 535, 598

Spanyolország 245, 391

Stockholm (Svédország) 380

Svábhegy l. Budapest XII. ker.

Svájc 462, 537

Szabadság tér l. Budapest V. ker.

Szebeni Antal tér l. Budapest I. ker.

Szeged (Csongrád vm.) 45, 108, 143, 291, 508, 616

Székelyföld 293

Székesfehérvár (Fejér vm.) 410, 411, 434, 461, 654, 687

Szentendre (Pest vm.) 302, 310, 334, 335, 339, 677

Szent György tér l. Budapest I. ker.

Szerbia (Jugoszlávia) 144, 629
Szibéria (Szovjetunió) 602
Szovjetunió 19, 33, 114, 209, 251, 279, 336, 345, 616, 621, 629, 652, 683
Sztálingrád (Volgográd, Szovjetunió) 101, 108, 291

Tata (Komárom vm.) 202
Teleki tér l. Budapest VIII. ker.
Temesvár (Románia) 488
Tihany (Zala vm.) 535
Tisza folyó 280, 293, 435, 490, 504, 616, 618
Tisza Kálmán tér l. Budapest VIII. ker.
Tokió (Japán) 99, 245
Trombitás u. l. Budapest II. ker.

Uzsok (Magyarország, Kárpátalja) 590

Vác (Pest vm.) 416
Vár l. Budapest I. ker.
Városház út l. Budapest IV. ker.
Városi Színház l. Budapest VIII. ker.
Vatikán (Itália) 252
Velem (Vas vm.) 317
Veszprém (Veszprém vm.) 316, 410, 457, 654
Werbőczi Gimnázium l. Budapest I. ker.
Werbőczi u. l. Budapest I. ker.

Zágráb (Zagreb, Jugoszlávia) 244
Zell am Hof (Ausztria) 27
Zeneakadémia l. Budapest VI. ker.
Zirc (Veszprém vm.) 457
Zsigmond út l. Budapest III. ker.

FÜGGELÉK

A kötetben előforduló korabeli sajtótermékek

Budapest Közlöny
Egyedül vagyunk
Függetlenség
Győri Nemzeti Hírlap
Hivatalos közlöny 1. Budapesti Közlöny
Honvédségi Közlöny
Magyarország
Magyarság
Népszava
Összetartás
Pápai Újság
Új Magyarság
Világosság
Virradat
Vörös Csillag

A kötetben előforduló rövidítések jegyzéke

ales. alezredes.

ÁVK. Államvédelmi Központ.

ÁVH. Államvédelmi Hatóság.

BRFK. Budapesti Rendőrfőkapitányság.

FKGP. Független Kisgazda Párt.

Gestapo. Geheime Staatspolizei = Titkos Államrendőrség.

HM. Honvédelmi Minisztérium.

i. sz. Időszámítás szerint.

KABSZ. Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség.

KEOKH. Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hivatal.

KISOK. Középfokú Iskolák Sportköreinek Országos Központja.

KMP. Kommunisták Magyarországi Pártja.

K. u. K. Kaiserlich und königlich = császári és királyi

ME. Miniszterelnökségi.

MÉP. Magyar Élet Pártja.

MKP. Magyar Kommunista Párt

MNFFB. Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága.

MSZDP. Magyar Szociáldemokrata Párt.

MTA. Magyar Tudományos Akadémia.

MTI. Magyar Távirati Iroda.

NPP. Nemzeti Parasztpárt.

NSDAP. Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei = Nemzetiszocialista Német Munkáspárt.

NOT. Népbíróságok Országos Tanácsa

OKW. Oberkommando der Wehrmacht = a német Véderő Főparancsnoksága.

OSZT. Országos Szakszervezeti Tanács.

OTI. Országos Társadalombiztosító Intézet.

PDP. Polgári Demokrata Párt.

pk. parancsnok(a).

PV. Pártvezető.

rk. római katolikus.

S.A.S. Siess-Azonnal-Siess; a katonai behívókon szereplő parancs.

SD. Sicherheitsdienst = az SS Biztonsági Szolgálata

SS. Schutz-Staffel = Védosztag

SZEB. Szövetséges Ellenőrző Bizottság

TNSZ. Törvényhozók Nemzeti Szövetsége.

vk. vezérkari

Jegyzet